

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu
Kilpailukyky
37/2015



TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö

Tekijät Författare Authors Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmä Puheenjohtaja Elise Pekkala Sihteerit Markus Ukkola, Tarja Sinivuori-Boldt, Katariina Huikko ja Eija Kontuniemi	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Toukokuu 2015 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö	
Tiivistelmä Referat Abstract Euroopan komissio antoi joulukuussa 2011 kolme julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevaa direktiiviehdotusta, jotka hyväksyttiin 18 päivänä huhtikuuta 2014 (2014/23/EU, 2014/24/EU ja 2014/25/EU). Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 11 päivänä marraskuuta 2013 julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta varten ohjausryhmän sekä valmistelusta vastaavan työryhmän. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hankintalaki uudistetaan niin, että kuntien suorahankintamahdollisuudet lisääntyvät ja työllisyys- ja terveystaloudelliset, sosiaaliset ja muut laatutekijät sekä innovaatio- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat otetaan paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa. Kansallisia kynnysarvoja nostetaan lähemmäksi EU-direktiivitasoja. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki), joka korvaisi vuoden 2007 hankintalain, hankinta-asetuksen sekä vuoden 2011 lain sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Laissa säädettäisiin edelleen julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaa kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattava laki vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki), joka korvaisi vuoden 2007 erityisalojen hankintalain. Esitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksena olisi tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keski suurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa, parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Ehdotusten tarkoituksena olisi lisäksi tuoda kilpailuttamissääntöjä julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeviin järjestelyihin. Ehdotettujen lakien sisältö vastaisi hankintamenettelyjen, soveltamisalan ja oikeussuojakeinojen osalta pääosin voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskisivat uusia kilpailuttamismenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksia, hankintamenettelyihin liittyviä sähköisiä viestintävälineitä, kansainvälisiä yhteishankintoja sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä. Ehdotetulla hankintalalla kevennettäisiin merkittävästi kansallisissa hankinnoissa noudatettavaa menettelyä. Menettelysääntöjen keventämisen johdosta ja avoimen kilpailun turvaamiseksi kansallisiin kynnysarvoihin esitetään tehtäväksi korotuksia siten, että esimerkiksi tavara- ja palveluhankintojen kansallinen kynnysarvo kaksinkertaistettaisiin nykyisestä. Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: Työelämä- ja markkinaosasto/Markus Ukkola, puh. 029 504 7018	
Asiasanat Nyckelord Key words julkiset hankinnat	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkopublication Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-002-2
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 649	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 11 päivänä marraskuuta 2013 julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta varten ohjausryhmän sekä valmistelusta vastaavan työryhmän.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hankintalaki uudistetaan niin, että kuntien suorahankintamahdollisuudet lisääntyvät ja työllisyys- ja terveystaloudelliset, sosiaaliset ja muut laatutekijät sekä innovaatio- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat otetaan paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa. Kansallisia kynnysarvoja nostetaan lähemmäksi EU-direktiivitasoja.

Hallituksen 29.8.2013 hyväksymän rakennepoliittisen ohjelman mukaan kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi hankintalain kokonaisuudistus valmistellaan EU:n julkisten hankintojen direktiiviuudistuksen pohjalta. Kokonaisuudistuksessa valmistellaan ehdotukset muun muassa hankintamenettelyjen yksinkertaistamiseksi, erilaisten laatutekijöiden huomioimiseksi, pk-yritysten tarjouskilpailuun osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi, kynnysarvojen nostamiseksi sekä valitusmenettelyn tiukentamiseksi.

Euroopan komissio antoi joulukuussa 2011 kolme julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevaa direktiiviehdotusta, jotka hyväksyttiin 18 päivänä huhtikuuta 2014 (2014/23/EU, 2014/24/EU ja 2014/25/EU).

Asettamis päätöksen mukaan hankintalainsäädännön kokonaisuudistus tulee valmistella hallituksen esityksen muotoon siten, että se voidaan saattaa voimaan direktiiveissä asetettujen määräaikojen puitteissa vuoden 2016 keväällä.

Ohjausryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohtaja Pekka Timonen työ- ja elinkeinoministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi hallitusneuvos Auli Valli-Lintu valtiovarainministeriöstä. Ohjausryhmän jäseniksi nimettiin johtaja Raija Volk sosiaali- ja terveysministeriöstä, yksikön päällikkö Antti Haukioja ulkoasiainministeriöstä, hallitussihteeri Juho-Antti Jantunen Opetus- ja kulttuuriministeriöstä, hallitussihteeri Miikka Rainiala valtioneuvoston kansliasta, hallitussihteeri Ulla Westermarck oikeusministeriöstä, erityisasiantuntija Tommi Nordberg puolustusministeriöstä, hallitussihteeri Janne Mänttari liikenne- ja viestintäministeriöstä, kehittämisspäälikkö Kimmo Takamaa ympäristöministeriöstä, neuvotteleva virkamies Ulla Kumpulainen sisäasiainministeriöstä, osastopäällikkö Pentti Lähteenoja maa- ja metsätalousministeriöstä, varatoimitusjohtaja Tuula Haatainen Suomen Kuntaliitto ry:stä, johtaja Hannu Rautiainen Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, toimitusjohtaja Riitta Varpe Palvelualojen työnantajat PALTA ry:stä, varatoimitusjohtaja Anssi Kujala Suomen Yrittäjät ry:stä, johtaja Marko Silén Keskukskauppakamarista, elinkeinopoliittinen asiantuntija Pia Björkbacka Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, lakimies Anu-Tuija Lehto Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

ry:stä, vastaava lakimies Jaana Meklin Akava ry:stä, verksamhetsledare Pia Sundell Barnavårdsföreningen i Finland rf:stä, toiminnanjohtaja Hannu Partanen Eläkeläiset ry:stä, toiminnanjohtaja Markku Virkamäki Kehitysvammaisten palvelusäätiöstä, johtaja Anne Knaapi SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry:stä, toimitusjohtaja Anssi Pihkala Hansel Oy:stä, hallintoneuvos Eija Siitari korkeimmasta hallinto-oikeudesta, apulaisjohtaja Kalle Määttä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, asianajaja Mika Pohjonen asianajotoimisto Hannes Snellman Oy:stä ja toiminnanjohtaja Antti Sahi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta.

Valmisteluryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin hallitusneuvos Elise Pekkala työ- ja elinkeinoministeriöstä, jäseniksi erityisasiantuntija Hannu Koivurinta valtiovainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, asiantuntija Jukka Lehtonen Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, johtaja Antti Neimala Suomen Yrittäjät ry:stä, elinkeinopoliittinen asiantuntija Pia Björkbacka Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:sta, lakimies Inka Douglas Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, johtava lakimies Juha Myllymäki Suomen Kuntaliitto ry:stä, erityisasiantuntija Kirsi Väättämöinen SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry:stä ja lakiasiaainjohtaja Eija Kontuniemi Hansel Oy:stä.

Molempien työryhmien yhteiseksi sihteeristöksi määrättiin vanhempi hallitussihteeriksi Markus Ukkola pääsihteeriksi ja ylitarkastaja Tarja Sinivuori-Boldt, molemmat työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä lakimies Katariina Huikko Suomen Kuntaliitto ry:stä. Valmisteluryhmän jäsen lakiasiaainjohtaja Eija Kontuniemi on toiminut myös sihteeristössä.

Valmisteluvaiheessa on teetetty tausta-aineistoksi kolme selvitystä. Suomen Yrittäjien tekemässä selvityksessä tarkasteltiin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista, kokemuksia ja näkemyksiä julkisissa hankinnoissa. Hansel Oy toteutti selvityksen keinoista nopeuttaa julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittelyä. Owl Group teki selvityksen kokemuksista sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa.

Valmisteluryhmä on kuullut seuraavia asiantuntijoita: lakimies Marja Sarmela Helsingin kaupungin hankintakeskus, toimitusjohtaja Raili Hilakari KL kuntahankinnat Oy, asiantuntija Saira Eskola PTCS, asiantuntija Pilvi Takala PTCS, hankintapäällikkö Kari Tolonen KELA, hankintapäällikkö Tomi Ståhl KELA, asianajaja Anna Kuusniemi-Laine Castrén & Snellman Attorneys Ltd, kehittämispäällikkö Kari Gröndahl Helsingin kaupunki, hankinta-asiamies Jorma Saariketo Varsinais-Suomen Yrittäjät, yrittäjä Tommi Valtonen Takuusähkö Oy, lakimies Samuli Kinnunen Liikennevirasto, vt toimitusjohtaja Yrjö Judström HKL, lakimies Rain Mutka HKL, lakimies Samuli Tarkiainen Fortum, lakimies Miika Pekkarinen Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY, lakimies Marica Twerin MTK, johtava asiantuntija Isa-Maria Bergman Motiva, ryhmäpäällikkö Ari Nissinen SYKE, varapuheenjohtaja Kyösti Suokas Rakennusliitto, lakiasian päällikkö Ilkka Koponen Senaatti, rakennuttajapäällikkö Hannu Lehtikankare Espoon kaupunki, ylitarkastaja Keijo Päiväranta Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ylitarkastaja Riku Rajamäki Etelä-Suomen aluehallintovirasto,

neuvotteleva virkamies Päivi Kantanen työ- ja elinkeinoministeriö, lakimies Liisa Lehtomäki Hansel Oy, hankintajohtaja Timo Martelius Kuntien Tiera, tutkimuspäällikkö Arttu Juuti Kilpailu- ja kuluttajavirasto, lakiasiaintohtaja Mari Mustakoski RAY, hallintojohtaja Jussi Savola Riihimäen kaupunki, lakimies Susanna Boström Vantaan kaupunki, johtaja Ari Grönroos Tekes, toiminnanjohtaja Marjo Rönkä TESO ry, toimitusjohtaja Olavi Kaukonen A-klinikkasäätiö, neuvotteleva virkamies Jaana Huhta sosiaali- ja terveysministeriö, toiminnanjohtaja Ismo Partanen Lääkäripalveluyritykset LPY, hankejohtaja Mari Patronen Tampereen kaupunki, lakimies Marjut Vuorela Vanhustyön keskusliitto, tekninen johtaja Jouni Martikainen Askola, neuvontalaki- mies Anniina Hautala Väestörekisterikeskus, hankintajohtaja Antti Laakso Aalto- yliopisto, hankintapäällikkö Tiina Ekholm Vantaan kaupunki, hankintajohtaja Jorma Lamminmäki Helsingin kaupunki, lakimies Kati Haanpää Keravan kaupunki, pää- johtaja Juhani Jokinen Kilpailu- ja kuluttajavirasto, pääjohtaja Tuomas Pöysti Val- tiontalouden tarkastusvirasto, johtava lainsäädäntöasiantuntija Matti Vedenkan- nas Valtiontalouden tarkastusvirasto, lakimies Jonna Törnroos Kuntaliiton neuvon- tayksikkö, hankinta-asiantuntija Marko Rossi Kuntaliiton neuvontayksikkö, hallin- toneuvos Eija Siitari korkein hallinto-oikeus, ylituomari Kimmo Mikkola markkina- oikeus, lakimies Jukka-Pekka Salmela Hansel Oy, professori Kaarlo Tuori Helsingin Yliopisto, professori Petri Kuoppamäki Aalto yliopisto, lakimies Henrik Gustafsson Invalidiliitto ry, hallintoneuvos Anne Nenonen korkein hallinto-oikeus ja professori Tomi Voutilainen Itä-Suomen yliopistosta.


Sihteeristö on kuullut erityisalojen hankintalain osalta seuraavia tahoja: Ener- giateollisuus ry neuvontalaki- mies Eeva Kurkirinne, Fortum Oyj lakimies Samuli Tar- kiainen, Itella Oyj lakimies Pekka Hautala, Satamaliitto toimitusjohtaja Annaleena Mäkilä, Vesilaitosyhdistys lakiasiaintohtaja Anneli Tiainen sekä toimitusjohtaja Osmo Seppälä, Liikenne- ja viestintäministeriö erityisasiantuntija Tero Jokilehto, Kuntaliitto yhdyskuntatekniikan päällikkö Kirsti Rontu, HKL vt toimitusjohtaja Yrjö Judström, Liikennevirasto lakimies Heidi Hillner sekä lakimies Samuli Kinnunen, VR Yhtymä Oy lakimies Juha-Pekka Paalanen, Finavia Oyj lakiasiaintohtaja Petteri Nis- silä sekä lakimies Heli Kumpulainen. Lisäksi sihteeristö on kuullut yksittäisissä asi- oissa lukuisia muita asiantuntijoita.

Asettamis päätöksen mukaisesti valmistelun etenemisestä ja alustavista linjauk- sista raportoitiin julkisesti järjestämällä kaikille avoin kuulemistilaisuus 31.10.2014. Lisäksi kansalaisille annettiin mahdollisuus esittää näkemyksiä hankintalakiuudis- tuksesta Otakantaa.fi palvelussa tehdyllä kyselyllä syksyllä 2014.


Ohjausryhmä on pitänyt 7 kokousta ja valmisteluryhmä 39 kokousta. Työryhmien tuli toimeksiantonsa mukaisesti saada työnsä valmiiksi 1.5.2015 mennessä. Mietin- töön on jätetty liitteenä olevat lausumat.

Saatuaan tehtävänsä suoritettua työryhmä luovuttaa kunnioittavasti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle.

Helsingissä 29. päivänä huhtikuuta 2015



Elise Pekkala



Hannu Koivurinta



Matti Pulkkinen



Jukka Lehtonen



Antti Neimala



Pia Björkbacka



Inka Douglas



Juha Myllymäki



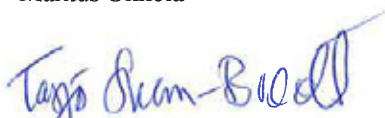
Kirsi Väättä



Eija Kontuniemi



Markus Ukkola



Tarja Sinivuori-Boldt



Katariina Huikko

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki), joka korvaisi vuoden 2007 hankintalain, hankintaasetuksen sekä vuoden 2011 lain sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Laissa säädettäisiin edelleen julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattava laki vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki), joka korvaisi vuoden 2007 erityisalojen hankintalain.

Esitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksena olisi tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keski suurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa, parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Ehdotusten tarkoituksena olisi lisäksi tuoda kilpailuttamissääntöjä julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeviin järjestelyihin. Esityksellä pantaisiin täytäntöön 26 päivänä helmikuuta 2014 annetut julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/24/EU), vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2013/25/EU) sekä julkisista käyttöoikeussopimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2013/23/EU). Esityksessä huomioitaisiin myös Euroopan unionin tuomioistuimen julkisia hankintoja koskeva oikeuskäytäntö.

Ehdotettujen lakien sisältö vastaisi hankintamenettelyjen, soveltamisalan ja oikeussuojakeinojen osalta pääosin voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskisivat uusia kilpailuttamismenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksia, hankintamenettelyihin liittyviä sähköisiä viestintävälineitä, kansainvälisiä yhteishankintoja sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä. Ehdotetulla hankintalaille kevennettäisiin merkittävästi kansallisisissa hankinnoissa noudatettavaa menettelyä. Menettelysääntöjen keventämisen

johdosta ja avoimen kilpailun turvaamiseksi kansallisiin kynnysarvoihin esitetään tehtäväksi vain maltilliset korotukset.

Ehdotettua hankintalakia sovellettaisiin, kuten nykyistä hankintalakia, valtion, kuntien ja kuntayhtymien, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan ja niiden seurakuntien hankintoihin, julkisoikeudellisiin laitoksiin, valtion liikelaitoksiin sekä sellaisiin hankinnan tekijöihin, jotka ovat saaneet hankintaan tukea yli puolet hankinnan arvosta.

Lailla ei muutettaisi puolustus- ja turvallisuushankintojen kansallista sääntelyä, sillä unionin julkisten hankintojen sääntelyn modernisaatio ei koske näitä hankintoja. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista on tullut voimaan vuonna 2012 (1531/2011).

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytyt ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 18.4.2016, jolloin direktiivien voimaansaattamisaika päättyy.

Sisällysluettelo

Työ- ja elinkeinoministeriölle	5
YLEISPERUSTELUT	15
1 Johdanto	15
2 Nykytila	16
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	16
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö..	18
2.3 Nykytilan arviointi	25
2.3.1 Ilmoittaminen ja hankintojen kokonaisarvo	25
2.3.2 Hankintalainsäädännön soveltamistilanteiden monimutkaistuminen	26
2.3.3 Hankintojen sähköiset välineet	27
2.3.4 Sidosyksiköjä ja hankintayksiköiden välinen yhteistyö.	28
2.3.5 Pienten ja keskisuurten yritysten asema tarjouskilpailuissa	29
2.3.6 Ympäristö- ja sosiaalisten sekä innovaatio näkökohtien huomioiminen	30
2.3.7 Kansalliset kynnysarvot	31
2.3.8 Kansalliset menettelyt	32
2.3.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	33
2.3.10 Neuvonta ja ohjaus	34
2.3.11 Hankintojen valvonta	36
2.3.12 Julkisten käyttöoikeussopimusten sääntely	40
2.3.13 Erityisalojen sääntely	41
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	46
3.1 Esityksen tavoitteet	46
3.2 Lain rakenne ja yleiset säännökset	46
3.3 Toteuttamisvaihtoehdot	47
3.4 Keskeiset ehdotukset	49
3.4.1 Lainsäädännön soveltamisala	49
3.4.2 Kynnysarvot	50
3.4.3 Sähköiset viestintävälineet	51
3.4.4 Hankintamenettelyt	51
3.4.5 Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat	51
3.4.6 Pienten ja keskisuurten yritysten asema julkisissa hankinnoissa	53
3.4.7 Tarjousten vertailu ja valinta	54
3.4.8 Kansalliset menettelyt	54
3.4.9 Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut	54

3.4.10	Neuvonta ja ohjaus.....	55
3.4.11	Hankintojen valvonta.....	56
3.4.12	Hankintasopimusten muuttaminen sopimuskaudella	57
3.4.13	Oikeussuojajärjestelmä.....	57
3.4.14	Julkiset käyttöoikeussopimukset.....	58
3.4.15	Erytisalojen hankintalaki	58
3.4.16	Esitykseen liittyvät lakiesitykset	59
4	Esityksen vaikutukset	60
4.1	Vaikutuksista yleisesti.....	60
4.1.1	Vaikutusarviointiaineisto.....	60
4.1.2	Vaikutusten kohdistuminen.....	62
4.2	Vaikutukset yrityksiin.....	62
4.3	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	63
4.4	Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan.....	64
4.5	Kynnysarvojen nostamisen vaikutukset.....	65
4.6	Muut vaikutukset.....	67
4.6.1	Ympäristövaikutukset.....	67
4.6.2	Yhteiskunnalliset vaikutukset	67
4.7	Julkisten käyttöoikeussopimusten keskeiset vaikutukset	67
4.8	Erytisalojen hankintalain keskeiset vaikutukset	68
4.9	Esitykseen liittyvien lakiesitysten vaikutukset	68
5	Asian valmistelu	70
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	70
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	70
6	Riippuvuus muista esityksistä	71
	YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT	72
1	Lakiehdotuksen perustelut	72
1.1	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista	72
1.2	Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista	259
1.3	Rikosrekisterilaki.....	292
2	Voimaantulo	293
3	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	294
	LAKIEHDOTUKSET	298
1.	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista.....	298
	Liite A.....	379
	Liite B	380
	Liite C	385
	Liite D	386
	Liite E	387
	Lag om offentlig upphandling och koncession	389

2. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista	474
Liite A	542
Liite B	543
Liite C	548
Liite D	550
Liite E.....	551
Lag om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster	552
3. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta	623
Lag om ändring av 6 § i straffregisterlagen.....	625
Liitteet Lausumat ja eriävät mielipiteet	627

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimusten sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä siten, että käytettävissä olevilla rajallisilla resursseilla pystytään hankkimaan laadultaan parhaita tuotteita ja palveluja. Samalla avataan julkisten hankintojen markkinat koko Euroopan unionin alueella muista jäsenvaltioista tulevalle kilpailulle. Tavoitteena on lisäksi julkisten palvelujen tehostaminen ja laadun parantaminen sekä talouden kasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden edistäminen.

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yritysten osalta tavoitteena on tehostaa kilpailua aloilla, joilla julkisen sektorin osallistuminen on perinteisesti ollut vahvaa tai joilla toiminnan luonne johtaa helposti luonnollisiin monopolitilanteisiin paikallisesti tai alueellisesti esimerkiksi verkkojen hallinnan vuoksi.

Julkisten hankintojen direktiiveillä pyritään edistämään Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen mukaisia tavoitteita tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta, palvelujen tarjoamisvapaudesta sekä sijoittautumisvapaudesta. Hankintäsäännösten tavoitteisiin pyritään avoimella kilpailuttamisella sekä tarjoajien ja toimittajien tasapuolisella ja syrjimättömällä kohtelulla. Avoimuuden periaate edellyttää, että julkisista hankinnoista tiedotetaan riittävän laajasti, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaate puolestaan sitä, että hankintapäätös perustuu ennalta asetettuihin objektiivisiin määritelmiin sekä valinta- ja arviointikriteereihin, joita sovelletaan samalla tavoin kaikkiin tarjoajiin, ketään suosimatta tai syrjimättä. Jäsenvaltioiden viranomaisten hankintamenettelyjä on ohjattu direktiivein 1970-luvun alusta.

Julkisten hankintojen suuren taloudellisen merkityksen vuoksi julkisilla hankinnoilla on katsottu voitavan edistää merkittävästi EU:n sisämarkkinatavoitteiden toteutumista sekä muita unionin tavoitteita kuten ympäristönsuojelua ja sosiaalista suojelua. Komission tilastolähteiden mukaan julkisten hankintojen kokonaisarvo oli Euroopan unionissa vuonna 2012 noin 1 800 miljardia euroa vuodessa. Suhteellinen osuus bruttokansantuotteesta vaihtelee jäsenmaiden välillä ollen yleisesti 10–30 prosenttia bruttokansantuotteesta. Komission tilastolähteiden mukaan Suomessa julkisten hankintojen kokonaisarvo on arvioilta noin 33 miljardia euroa vuosittain (2012), mikä vastaa noin 17 % prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä määrä sisältää kaikki julkisen sektorin hankinnat, eli sellaisetkin julkisen sektorin sisäiset hankinnat, joihin hankintasäännöksiä ei sovelleta. Julkisten hankintojen lainsäädännön piiriin kuuluvien ja HILMA-kanavassa ennakkoon ilmoitettujen hankintojen kokonaisarvo (ottaen huomioon kansalliset hankintailmoitukset sekä EU-kynnysarvon ylittävät viranomaissektorin ja erityisalojen sektorin hankintailmoitukset) oli noin 13,5 miljardia euroa vuonna 2013. Näiden ilmoitusten lukumäärä oli noin 15 000 kappaletta vuonna 2013.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007) tuli voimaan 1.7.2007. Laki perustuu neuvoston ja parlamentin direktiiviin julkisista hankinnoista (2004/18/EY) sekä hankintojen oikeussuojaa koskeviin direktiiveihin (89/665/ETY sekä 2007/66/EY). Laissa asetetaan säännöt julkisten hankintojen kilpailuttamisvelvollisuudesta julkisyhteisöjä ja muita lain hankintayksikköjä koskien sekä säännellään hankintamenettelyistä, hankintojen ilmoittamisesta, soveltamisalasta, hankintamenettelyssä asetetuista vaatimuksista ja kriteereistä, tarjousten vertailusta, hankintaa koskevista päätöksistä sekä oikeussuojakeinoista. Julkisista hankinnoista annetulla lailla yhdistettiin yhden lain piiriin aiemmin voimassa ollut hankintojen puitelaki (julkisista hankinnoista annettu laki, 1505/1992) sekä EU:n hankintadirektiivien yksityiskohtaisiin määräyksiin perustuva asetus kynnysarvot ylittävistä tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista (380/1998).

Vuoden 2007 hankintalain voimaantulon yhteydessä julkisten hankintojen ilmoittamisvelvoite asetettiin kaikkiin lain piirissä oleviin hankintoihin. Samalla ilmoitusvelvoitteen täyttämiseksi otettiin laajamittaisesti käyttöön kansallinen sähköinen kanava ilmoitusten julkaisemiselle (www.hankintailmoitukset.fi). Kaikista hankintalain avoimen kilpailuttamisvelvoitteen piiriin kuuluvista Suomen hankintayksiköiden hankinnoista julkaistaan ilmoitus edellä mainitussa internet-osoitteessa.

Voimassa olevassa hankintalaissa kilpailuttamissäännöt on jaettu pääosin kahden kategoriaan riippuen hankintasopimuksen ennakoidusta arvosta. Lain soveltamisen alarajana toimivan kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat tulee kilpailuttaa lain III osan menettelysääntöjen mukaisesti. Arvoltaan suuremmat ja EU:n hankintadirektiiveihin perustuvat EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat tulee kilpailuttaa lain II osan perusteella. III osan kansalliset hankinnat tulee ilmoittaa kansallisesti, kun taas direktiivin piiriin kuuluvat II osan hankinnat tulee ilmoittaa EU-laajuisesti. Laissa on näiden lisäksi molempiin kategorioihin yhdenmukaisesti soveltuvia sääntöjä muun muassa lain soveltamisalasta, oikeussuojakeinoista sekä hankintoja koskevasta päätöksenteosta. EU:n hankintadirektiivin määräyksiä sovelletaan hankintalain II osan mukaisesti täysimääräisesti EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. EU-kynnysarvot alittaviin mutta kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintasopimuksiin sovelletaan edellä mainittuihin EU-hankintoihin nähden osin väljempiä menettelysääntöjä, joiden taustalla ovat unionin perustamissopimuksen perustavanlaatuiset oikeussäännöt kuten avoimuuden ja tasapuolisuuden vaatimukset. Näiden sääntöjen on katsottu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä soveltuvan myös direktiivin kynnysarvot alittaviin hankintoihin, silloin kun hankinnassa

on käsillä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Hankintalakia ei sovelleta ennakoitua arvoltaan kansallisen kynnyksarvon alittaviin hankintasopimuksiin.

Laki vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007) tuli myös voimaan 1.7.2007. Laki perustuu neuvoston ja parlamentin direktiiviin vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta (2004/17/EY). Erityisaloja koskeva hankintalaki vastaa pääpiirteissään julkisista hankinnoista annettua lakia. Hankintamenettelyt ovat kuitenkin joustavimmat. Esimerkiksi neuvottelumenettelyn ja puitejärjestelyjen käytölle on asetettu vähemmän rajoituksia kuin viranomaissektorin hankintalaissa. Voimassa olevassa erityisalojen hankintalaissa ei myöskään säädetä EU-kynnyksarvot alittavien hankintojen hankintamenettelyistä.

Suomessa julkiset käyttöoikeussopimukset tulee kilpailuttaa voimassa olevan hankintalain menettelysääntöjen mukaisesti. Rakennusurakoita koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan niiden arvosta riippuen osin hankintalain II osan sääntöjä ja osin lain III osan sääntöjä. Kansallisen kynnyksarvon ylittäviin palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lain III osan sääntöjä riippumatta siitä, ylittääkö käyttöoikeussopimusten ennakoitu arvo EU-kynnyksarvot.

Julkisista hankinnoista sekä erityisalojen hankinnoista annettuja lakeja on muutettu niiden voimassa oloaikana useita kertoja. Vuonna 2010 julkisten hankintojen oikeussuojasäännöt uudistettiin kokonaisuudessaan Unionin ns. oikeussuojadirektiivin (2007/66/EY) perusteella (321/2010 sekä 322/2010). Vuonna 2011 annettiin laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä, jolla tuotiin vuoden 2004 hankintadirektiiveissä olleet ja jäsenvaltioille vapaaehtoisesti täytäntöön pantavissa olleet sähköisiin infrastruktuureihin perustuneet hankintamenettelyt kansallisesti voimaan sekä hankintalaissa että erityisalojen hankintalaissa.

Julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettujen lakien nojalla on annettu myös valtioneuvoston asetus julkisista hankinnoista (614/2007). Asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa edellytyistä hankintojen ilmoitusvelvoitteista, ilmoitusten sisällöstä, ilmoitusten lähettämisestä, julkaisemisesta ja muista viestintään sekä ilmoitusvelvollisuuteen liittyvistä seikoista sekä velvollisuudesta toimittaa hankinnoista tilastotietoja ja muita selvityksiä Suomen viranomaisille ja Euroopan unionin toimielimille.

Puolustussektorin julkisista hankinnoista on säädetty laissa puolustus- ja turvallisuushankinnoista. Laissa on asetettu kilpailuttamisvelvoite puolustus- ja turvallisuustuotteiden sekä näihin liittyvien palvelujen ja rakennusurakoiden hankintoihin. Laki puolustus- ja turvallisuushankinnoista perustuu parlamentin ja neuvoston direktiiviin puolustus- ja turvallisuushankinnoista (2009/81/EY).

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin oikeus ja EU:n hankintadirektiivit

Euroopan unionissa julkisten hankintojen tekomenettelyjä eri jäsenvaltioissa on ohjattu direktiivein 1970-luvun alusta lähtien. Sääntely on laajentunut vuosien varrella tavarahankinnoista ja rakennusurakoista myös palveluhankintoihin ja uusille toimialoille kuten vesi- ja energiahuoltosektorille. Hankintadirektiivien uudistusten yhteydessä säädösmassa on kasvanut. Samalla unionin tuomioistuimen julkisia hankintoja koskevien ratkaisujen määrä on myös kasvanut. Suomen voimassa oleva julkisista hankinnoista annettu lainsäädäntö perustuu vuonna 2004 annettuihin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveihin julkisista hankinnoista sekä erityisalojen hankinnoista.

Unionin julkisista hankinnoista annetut direktiivit velvoittavat kaikkia yhteisön jäsenvaltioita sekä niiden hankintayksiköitä. Direktiivit koskevat myös valtioita, jotka ovat osapuolena Euroopan talousaluetta koskevassa ns. ETA-sopimuksessa, jonka sopimusosapuolia ovat mm. Norja ja Islanti. Hankintadirektiivien tarkoituksena on lainsäädännön yhdenmukaistaminen. Jäsenvaltiot voivat saattaa direktiivit voimaan haluamallaan menettelytavalla. Direktiivit eivät kuitenkaan salli suurta liikkumavaraa. Keskeisimmät jäsenvaltioiden harkinnassa olevat määräykset koskevat direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja (esimerkiksi EU-kynnysarvon alittavat hankinnat) sekä määräyksiä, joiden osalta direktiivissä on nimenomaisesti jätetty harkintavaltaa jäsenvaltioille (esimerkiksi sosiaali- ja terveystalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä koskevat säännöt sekä alihankintoja koskevat tietyt määräykset). Sääntelyn sisältö direktiivien soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa on harmonisointitoimien myötä muodostunut melko yhdenmukaiseksi eri jäsenvaltioissa ja ETA-sopimuksen piiriin kuuluvissa valtioissa.

Jäsenvaltioiden tapa saattaa direktiivit kansallisesti voimaan vaihtelee huomattavasti. Suomessa, samoin kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa, direktiivien voimaansattaminen edellyttää säännösten kirjoittamista osaksi kansallista lainsäädäntöä noudattaen kansallista lainsäädäntötekniikkaa. Eräissä jäsenvaltioissa kuten Tanskassa direktiivit on saatettu voimaan sellaisenaan puitelailta.

Vuonna 2004 annetut hankintadirektiivit sääntelevät ainoastaan direktiiveissä asetetut ns. EU- kynnysarvot ylittävien hankintojen hankintamenettelyitä. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty myös palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset. Unionin tuomioistuin ja komissio ovat kuitenkin useissa tapauksissa kiinnittäneet huomiota jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa perustamissopimuksen tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden ja erityisesti kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevaa periaatetta myös useissa direktiivin soveltamisalan ulkopuolisissa hankinnoissa, joissa on jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Unionin tuomioistuin on ratkaisukäytännössään

viitannut tähän velvollisuuteen muun muassa tuomioissaan asioissa C-324/98 Telaustria, (Kok. 2000 s. I-10745), C-147/06, SECAP (Kok. 2008, s. I-3565), C-159/11, Lecce (ECLI:EU:C:2012:817), sekä C-358/12, Pascolo (nrot lisättävä).

Pohjoismaat

Ruotsi

Ruotsissa viranomaissektorin hankintadirektiivi ja erityisalojen hankintadirektiivi on pantu täytäntöön omina lakeinaan (Lag om offentlig upphandling 2007:1091, Lag om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster 2007:1092). Hankintojen ilmoittamisesta ja sähköisestä viestinnästä on annettu asetus (Förordning om offentlig upphandling och upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster 2007:1099).

Ruotsin hankintalainsäädännön mukaan EU-kynnysarvon alittavat hankinnat sekä hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palveluhankinnat tulee kilpailuttaa hankintadirektiiveihin nähden kevyemmällä avoimella tai rajoitetulla menettelyllä. Mikäli hankinnan arvo on erityisen pieni (alle 28 % direktiivien EU-kynnysarvoista eli noin 56 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa) tai mikäli käsillä on poikkeuksellisia syitä, hankintayksikkö voi toteuttaa hankinnan suoraan hankintana (direktupphandling).

Ruotsissa on ollut sosiaali- ja terveystalouden osalta käytössä vuodesta 2009 alkaen laki valinnanvapausjärjestelmästä (Lag om valfrihetssystem, 2008:962), jota sovelletaan järjestelmiin hankintalainsäädännön sijasta. Hankintayksiköillä on näissä palveluissa mahdollista perustaa järjestelmä, jossa palveluiden asiakkaat valitsevat itselleen palveluntarjoajan hankintayksikön sopimuskumppanien joukosta. Hankintayksikön tulee julkaista sähköinen ilmoitus järjestelmän perustamisesta tai muuttamisesta verkkosivuilla (www.valfrihetswebben.se). Järjestelmään voi jatkuvasti osallistua uusia toimittajia. Kaikki järjestelmän perustamisilmoituksessa asetetut ja lainsäädännön vaatimukset täyttävät toimittajat tulee hyväksyä järjestelmään. Hankintayksikön tulee tarjota tietoa asiakkaille kaikista järjestelmässä olevista palveluntarjoajista. Hankintayksikön tulee lisäksi tarjota palveluja myös niille, jotka eivät halua käyttää valinnanvapausjärjestelmää. Toimittajat voivat hakea muutosta hankintayksikön järjestelmässä tekemiin ratkaisuihin hallintotuomioistuimelta.

Ruotsin kilpailuvirasto (Konkurrensverket) valvoo julkisia hankintamenettelyjä ja tarjoaa neuvontaa hankinta-asioissa. Kilpailuvirasto valvoo myös valinnanvapausjärjestelmiä. Kilpailuvirasto voi (fakultativa ansökningar) tai jossain tapauksissa sen täytyy (obligatoriska ansökningar) hakea hallintotuomioistuimelta sakkoo (upphandlingsskadeavgift) hankintayksikölle havaitsemistaan hankintalainsäädännön vastaisista toimista. Sakon suuruus on vähintään 10 000 kruunua ja korkeintaan 10 000 000 kruunua. Vuonna 2012 julkaistun Kilpailuviraston selvityksen (Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift, 29.6.2012, Dnro 381/2012) mukaan vuosina 2010–2012 Ruotsin kilpailuvirasto haki hallintotuomioistuimelta sakkoo yhteensä

32 hankinta-asiassa. Keskeisenä syynä oli hankintojen kilpailuttamatta jättäminen. Vuonna 2013 sakkoa haettiin 15 hankinta-asiassa (Swedish Competition Authority Annual Report 2013).

Tapauksissa, joissa Ruotsin kilpailuvirastolla on harkintavaltaa sakon hakemisessa, kilpailuvirasto on priorisoinut toimenpiteitään muun muassa hankintasopimusten taloudellisen arvon, hankinnan markkinavaikutusten, rikkomusten vaka-
vuuden ja ennalta estävyyttä koskevien näkökohtien perusteella.

Tanska

Tanskassa EU:n hankintadirektiivit on saatettu voimaan sellaisinaan puitelaeilla, jotka ovat olleet voimassa vuodesta 2005 (Bekendtgørelse nr. 936 af 16. september 2004 om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester sekä Bekendtgørelse nr. 937 af 16. september 2004 om fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter). EU-kynnysarvon alittaviin ja hankintadirektiivin liitteen B palveluhankintoihin sovelletaan erillissäädöstä (Tilbudsloven, Bekendtgørelse af lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter, 1410, 7.12.2007).

EU-kynnysarvon alittavat rakennusurakat on ilmoitettava etukäteen avoimesti ja hankintamenettelyyn on sovellettava laissa asetettuja säännöksiä menettelyistä (muun muassa avoin ja rajoitettu menettely). EU-kynnysarvon alittavissa tavara- ja palveluhankinnoissa sopimuskumppanit on valittava käyttäen objektiivisia ja syrjimättömiä perusteita. Lain soveltamisalan alarajana on kansallinen kynnysarvo, joka on 67 000 euroa. Tanskassa ei ole erillistä hankintamenettelyjä valvovaa viranomaista.

Norja

Norjassa julkisten hankintamenettelyjen toteuttamisen yleisistä periaatteista on säädetty hankintalaissa (Lov om offentlige anskaffelser, 69/1999). Hankintadirektiivien yksityiskohtaiset menettelysäännöt on pantu voimaan asetuksin (Forskrift om offentlige anskaffelser 402/2006, Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorne (vann- og energiforsyning, transport og posttjenster 403/2007).

Norjan hankinta-asetusten mukaan hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palveluhankinnat sekä EU-kynnysarvon alittavat, mutta 500 000 NOK ylittävät hankintasopimukset on kilpailutettava avoimesti ja syrjimättömästi.

Norjassa valtiontalouden sisäisessä tarkastuksessa (Riksrevisjonen) kiinnitetään huomiota myös julkisiin hankintamenettelyihin.

Eräät muut EU-maat

Iso-Britannia

Iso-Britanniassa EU:n julkisia hankintoja koskevat direktiivit on pantu täytäntöön asetuksin (Public Contracts Regulations, Statutory Instrument 5/2006, sekä Utilities

Contracts Regulations, Statutory Instrument 6/2006). Asetuksia sovelletaan Englannissa, Walesissa ja Pohjois-Irlannissa. Skotlannissa on omat hankintalakisensa.

Iso-Britanniassa ei säännellä EU-kynnysarvon alittavien hankintojen tai hankintadirektiivin liitteen B palveluhankintojen menettelyjä erillissäädöksiin, eikä käytössä ole näin ollen myöskään kansallista kynnysarvoa. Näihin hankintoihin sovelletaan unionin oikeuden yleisiä periaatteita sekä paikallisviranomaisten yleislakia (Local Government Act). EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin sovelletaan lisäksi valtiohallinnon ohjeita (Government procurement policy), jotka ohjaavat julkisten hankintojen tekemistä kustannustehokkuuteen kilpailuttamisen kautta.

Iso-Britanniassa ei ole erillistä hankintamenettelyä valvovaa viranomaista. Julkisista hankinnoista vastaava viranomainen (OGC) on kuitenkin perustanut palautekanavan tarjouskilpailuihin osallistuneille toimittajille (Supplier Feedback Service), jonka kautta toimittajat voivat tuoda esiin huoliansa hankintamenettelyjen toteuttamisen asianmukaisuudesta. Julkisia hankintoja seurataan myös osana valtiohallinnon sisäistä tarkastusta (National Audit Office).

Saksa

Saksassa julkisia hankintamenettelyjä sääntelevät yleislaivit ovat kilpailunrajoituksia koskeva laki (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen GWB) sekä asetus hankintamenettelyistä (Vergabeverordnung VgV). Yksityiskohtaisia hankintamenettelyjä koskevia säännöksiä sisältyy myös asetuksiin tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, VOB/A, Vergabe- und Vertragsordnung für Leistungen, VOL/A sekä Vergabeordnung für freiberufliche Leistungen, VOF). Hankintamenettelyjen yleislakeja ei sovelleta EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin, joihin sovelletaan sen sijaan osittain edellä mainittuja asetuksia (VOL/A sekä VOB/A). EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on käytössä kolme menettelyä: avoin ja rajoitettu menettely sekä hankinta yhdeltä tarjoajalta. EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on jätettävä riittävä aika tarjousten jättämiseen ja valintaperusteena on käytettävä kokonaistaloudellista edullisuutta.

Saksan osavaltioilla on käytössään erilaisia kansallisia kynnysarvoja. Liittovaltiotasolla suora hankinnat ovat mahdollisia 10 000 euron alittavissa rakennusurakoissa ja 500 euron alittavissa tavara- ja palveluhankinnoissa.

Useimmissa Saksan liittotasavallan osavaltioissa on olemassa viranomaisia (VOB-Stellen), jotka valvovat hankintamenettelyjä ja antavat neuvontaa hankintayksiköille. Hankintoja valvotaan myös osana valtiohallinnon sisäistä tarkastusta ja julkisten varojen käytön tehokkuuden valvontaa.

Ranska

Ranskassa EU:n julkisia hankintoja koskevien direktiivien määräykset on pantu täytäntöön useilla säädöksillä (viranomaissektorin perussäädös Décret no 2006-975 du 1er août 2006 portant code des marchés publics). Ranskassa on myös erillissäädöksiä

muun muassa julkisyhteisöjen ja yksityisten yhteisöjen kumppanuusjärjestelyistä sekä alihankinnoista. Ranskassa on vuodesta 2010 ollut käytössä myös julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeva säädös (Décret no 2010-406 du 26 avril 2010 relatif aux contrats de concession de travaux publics et portant diverses dispositions en matière de commande publique).

EU-kynnysarvon alittavat hankinnat, joiden arvo ylittää 90 000 euroa, on Ranskassa kilpailutettava avoimesti julkaisemalla niistä ilmoitus virallisessa hankintojen ilmoituslehdessä (Bulletin Officiel des Annonces de Marchés Publics- BOAMP) tai muussa hankintojen ilmoittamiseen auktorisoidussa sanomalehdessä. Myös hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palveluhankinnat on kilpailutettava edellä kuvattulla tavalla. Ranskan lainsäädännön mukaan arvoltaan 4 000 euron ja 90 000 euron väliin sijoittuvat hankintasopimukset on ilmoitettava kevyellä menettelyllä.

Hankintamenettelyjä valvovat useat viranomaiset varainkäytön valvonnasta (Direction générale de la comptabilité publique), paikallishallinnon valvontaan (préfets de région) sekä kilpailuviranomaisten suorittamaan valvontaan (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes). Ranskassa hankintayksiköille neuvontaa antaa erillinen valtiollinen elin (commission consultative des marchés publics).

Viro

Virossa hankintamenettelyjä säännellään julkisia hankintoja koskevassa laissa sekä useissa alemmanasteisissa asetuksissa. Hankinnoista ilmoitetaan sähköisesti verkossa etukäteen valtiohallinnon ylläpitämässä rekisterissä, jonka seuraaminen on veloituksetonta. Julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiä sovelletaan sekä viranomaissektorin että erityisalojen hankintoihin.

Virossa on otettu käyttöön EU-kynnysarvoja alemmat kansalliset kynnysarvot, jotka ovat 40 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa ja 250 000 euroa rakennusurakoissa. Kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa hankintayksiköiden on jätettävä vähintään 15 päivää tarjousten jättämiselle tavara- ja palveluhankinnoissa. Rakennusurakoissa tarjousaikaa on annettava vähintään 22 päivää. Kansallisten hankintojen säännöt ovat hyvin yhdenmukaisia EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovellettavien sääntöjen kanssa.

Viron valtiovarainministeriö antaa hankintayksiköille neuvontaa hankintalain soveltamisessa sekä valvoo hankintamenettelyjen lainmukaisuutta.

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskeva sopimus

Julkisten hankintojen kilpailuttamisesta on sovittu kansainvälisellä tasolla kahden tai useammanvälisten julkisia hankintoja koskevien kauppasopimusten ohella Maailman kauppajärjestön (WTO) julkisia hankintoja koskevan Government Procurement Agreement - sopimuksen (ns. GPA-sopimus) osapuolten kesken. Sopimus koskee valtion keskus- ja aluehallinnon viranomaisten sekä kuntien tavara- ja palveluhankintojen ja rakennusurakoiden kilpailuttamista ja takaa sopijamaiden yrityksille

tasapuoliset mahdollisuudet tarjota sopimuksen katteeseen kuuluviin hankintoihin. Sopimus on monenkeskinen sopimus, johon ovat EU:n lisäksi liittyneet Kanada, Yhdysvallat, Kiinan Hong Kong, Japani, Sveitsi, Norja, Islanti, Israel, Korea, Liechtenstein, Aruba ja Singapore. Sopimuksessa on määräyksiä kilpailuttamisvelvoitteesta, kilpailuttamisen menettelytavoista, määräajoista sekä hankinnan kohteen määrittelyssä käytettävistä eritelmistä. Sopimuksessa on määräyksiä myös riitojen ratkaisusta sekä sopimuksen tarkastelusta. Unionin julkisten hankintojen direktiivit ovat GPA-sopimuksen mukaisia.

Voimassaolevassa hankintalaissa on huomioitu edellä mainittujen direktiivien ja WTO-velvoitteiden ohella myös perustamissopimuksen määräykset syrjimättömyydestä, avoimuudesta ja tasapuolisesta kohtelusta, joten laki velvoittaa hankintayksiköitä kilpailuttamaan myös direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja. Kaikkia tarjoajia on kohdeltava samalla tavalla kansallisuudesta ja kotipaikasta riippumatta. Avoimuusperiaatetta on tähän saakka kuitenkin tulkittu siten, että kilpailuttamisesta ei tarvitse julkaista ilmoitusta, jolloin riittää se, että tarjouksia pyydetään suoraan hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävältä määrältä tarjoajia.

EU:n hankintadirektiivien kokonaisuudistus

Lakiehdotuksen pohjana ovat Euroopan unionin uudet julkisia hankintoja koskevat direktiivit, jotka annettiin 26.2.2014 (2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU). Julkisilla hankinnoilla on suuri merkitys Eurooppa 2020 -strategiassa, jossa hankintoja esitetään välineeksi esimerkiksi innovaatioiden kasvattamiseen, resurssitehokkaaseen ja ympäristöystävälliseen talouteen siirtymiseen sekä pk-yritysten liiketoimintaympäristön parantamiseen. Strategiassa painotetaan myös, että julkisissa hankinnoissa olisi varmistettava julkisten varojen mahdollisimman tehokas käyttö ja että julkisten hankintojen markkinat tulisi pitää avoimina EU:n laajuisesti

Eurooppa 2020 -strategiaan pohjautuen Euroopan komissio ilmoitti ns. sisämarkkinoiden toimenpidepaketissa ("Single Market Act") aikovansa järjestää laajoja kuulemisia ja esittävänsä niiden pohjalta viimeistään vuoden 2012 alussa lainsäädäntöaloitteita, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa ja uudistaa julkisia hankintoja koskevaa EU:n lainsäädäntöä joustavoittamalla hankintasopimusten tekemistä ja luomalla parempia edellytyksiä hankintasopimusten hyödyntämiselle muiden politiikanalojen tukena.

Komissio esitti hankintadirektiivejä koskevissa ehdotuksissaan (KOM (2011) 895-897 lopullinen) viisi yleistä tavoitetta, joita direktiiviuudistuksella tavoitellaan. Nämä tavoitteet ovat myös vuonna 2014 annetuilla hankintadirektiiveillä. Direktiiviuudistuksen tavoitteena on ensinnäkin hankintamenettelyjen yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen. Tätä tavoitetta toteutetaan yhtäältä direktiivin soveltamisalan täsmentämisellä unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti sekä toisaalta ns. välinevalikoimaan perustuvalla lähestymistavalla ("toolbox approach"). Hankintayksiköiden valittavina on eri tilanteisiin räätälöityjä ja hankintayksikön

välineinä toimivia erilaisia hankintamenettelyjä, joiden lukumäärää on lisätty ja joiden sääntöjä on selkeytetty.

Toinen hankintadirektiivi uudistuksen keskeisistä tavoitteista liittyy ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin. Ehdotuksen tavoitteena on komission mukaan luoda lisää ja tehokkaampia edellytyksiä julkisten hankintojen strategiseen käyttöön edellä mainittujen tavoitteiden edistämiseksi. Sosiaalisesti kestävien hankintojen tavoitteella on vahva yhteys Eurooppa 2020-strategian visioihin kilpailukykyisen sosiaalisen markkinatalouden luomisessa

Kolmantena päätavoitteena direktiivi uudistuksella on pienten ja keskisuurten yritysten markkinoille pääsyn parantaminen. Pk-yritykset on nähty mahdollisuutena työpaikkojen, kasvun ja innovaatioiden luomisessa, joten nykyistä parempi pääsy jäsenvaltioiden hankintamarkkinoille voi auttaa vapauttamaan tämän potentiaalin. Tätä tavoitetta edistetään uusissa hankintadirektiiveissä ensinnäkin yksinkertaistamalla tarjouskilpailuun osallistuvien toimittajien selvitysvelvoitteita. Pk-yritysten asemaa pyritään edistämään myös direktiivin määräyksillä hankintasopimusten jakamisesta ja jakamatta jättämisen perusteluvelvoitteesta.

Neljäntenä direktiivi uudistuksen päätavoitteena on asianmukaisten menettelyjen varmistaminen julkisissa hankinnoissa. Euroopan komission mukaan julkisiin hankintoihin liittyvien taloudellisten intressien sekä julkisen ja yksityisen sektorin välisen läheisen vuorovaikutuksen vuoksi julkiset hankinnat ovat alttiita saantojen vastaisille liiketoimintakäytännöille, kuten eturistiriidoille, suosinnalle ja korruptiolle. Direktiiveissä on annettu tämän vuoksi määräyksiä hankintayksiköiden henkilöstön eturistiriidoista, toimittajien kielletystä yhteistyöstä sekä tilanteista, joissa yksi tai useampi toimittaja pyrkii vaikuttamaan sääntöjen vastaisesti hankintaprosessiin.

Viimeinen modernisaation päätavoitteista liittyy julkisten hankintamenettelyjen valvontaan ja hallintointiin. Sääntöjen soveltamiseksi entistä tehokkaammin ja johdonmukaisemmin on katsottu tärkeäksi saada hyvä yleiskuva jäsenvaltioiden hankintapolitiikkojen mahdollisista rakenteellisista ongelmista ja yleisistä toimintatavoista, jotta mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua kohdennetummin. Yleiskuvan muodostamiseksi direktiiveissä säädetään hankintojen valvonnasta, jonka tulokset olisi julkaistava säännöllisin väliajoin. Yleiskuva antaisi hankintadirektiivin johdanto-osan 127 perustelukappaleen mukaan myös käsityksen julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisesta unionin yhteisrahoittamien hankkeiden täytäntöönpanossa. Direktiiveissä annetaan jäsenvaltioille päätösvalta siitä, miten seuranta toteutetaan käytännössä.

Direktiivi uudistuksen täytäntöönpano eräissä muissa EU-maissa

Uusien hankintadirektiivien täytäntöönpanotyö on edennyt aikataulultaan yhtäläisesti kaikissa Pohjoismaissa. Ruotsissa on julkaistu vuoden 2014 aikana kaksi selvitystä hankintadirektiivien ja käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivien täytäntöönpanon toteuttamisesta (SOU 2014:51 sekä SOU 2014:69). Norjassa uuden hankintalainsäädäntöä koskeva lakiehdotus on annettu kuulemiskierrokselle maaliskuussa

2015. Tanskassa uuden hankintalainsäädännön lakiesitys on annettu parlamentille maaliskuussa 2015. Lakien on määrä tulla voimaan viimeistään keväällä 2016 kaikissa edellä mainituissa Pohjoismaissa.

Ruotsissa kansallisen lainsäädännön uudistamisessa keskitytään ainoastaan uusien hankintadirektiivien täytäntöönpanoon, joten EU-kynnysarvon alittavat hankinnat jäävät uudistuksen ulkopuolelle. Täytäntöönpanotyö on jaettu kahteen erilliseen komiteaan, joista toinen valmistelee kansalliset säädösehdotukset EU:n hankintadirektiivien täysin uusista artikloista (mm. innovaatiokumppanuusmenettely, sopimusmuutokset) ja toinen valmistelee uusia kansallisia säännöksiä niistä hankintadirektiivien määräyksistä, jotka sisältyivät jo vuoden 2004 hankintadirektiiveihin (esimerkiksi avointa ja rajoitettua menettelyä koskevat ja hankintamenettelyn vaatimuksia koskevat säännöt).

Hankintadirektiivien täysin uusia sääntöjä valmistelleen komitean mietinnössä (*Delbetänkande av Genomförandeutredningen 2014 SOU 2014:51*) ehdotetaan, että uuden hankintadirektiivin ns. sosiaalipalveluja koskevat III osaston 1 luvun määräykset pantaisiin täytäntöön säännöillä, jota jo nykyisessä lainsäädännössä sovelletaan EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin. Mietinnössä ehdotetaan lisäksi, että direktiivin tiettyihin palveluihin varattuja hankintasopimuksia koskevat määräykset pannaan täytäntöön Ruotsin hankintalainsäädännössä. Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien osalta mietinnössä on todettu, että uusien direktiivien valossa voitaisiin hankintamenettelyssä asettaa sellaisia vaatimuksia työoloista, jotka sisältyvät työehtosopimuksiin. Sen sijaan mietinnön mukaan unionin oikeuden vastaista olisi se, että hankintayksikkö asettaa hankintamenettelyssä vaatimukseksi sen, että toimittaja on sidottu työehtosopimukseen.

Mietinnössä ehdotetaan edelleen, että Ruotsissa hyödynnettäisiin uusien hankintadirektiivien tarjoamat mahdollisuudet hyödyntää siirtymäaikaa sähköistä viestintää koskevien sääntöjen täytäntöönpanossa.

Iso-Britanniassa on saattanut ensimmäisenä EU-jäsenmaana uudet hankintadirektiivit voimaan. Iso-Britannian uusi direktiiveihin perustuva hankintalainsäädäntö on tullut voimaan 26. helmikuuta 2015.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Ilmoittaminen ja hankintojen kokonaisarvo

EU:n hankintadirektiivien uudistuksen lisäksi kansallisten hankintalakien uudistamiselle on myös kansallisia tarpeita. Hankintalainsäädännön soveltamistilanteet ovat osin monimutkaistuneet, hankintavolyymit ovat kasvaneet ja oikeuskäytännön linjauksista on muodostunut keskeinen tulkintaa ohjaava vaikutus.

HILMA-ilmoituskanavan tilastolähteiden (saatavissa www.hankintailmoitukset.fi) mukaan julkisten hankintojen lainsäädännön piiriin kuuluvien ja ennakkoon ilmoitettujen hankintojen kokonaisarvo oli noin 13,5 miljardia euroa vuonna 2013.

Näiden ilmoitusten lukumäärä oli noin 15 000 kappaletta vuonna 2013. EU-kynnysarvon alittavien ns. kansallisten hankintojen ilmoitusten osuus on ollut tilastollisesti suurin. Vuonna 2009 kansallisten ilmoitusten arvo oli noin 70 % kaikista ilmoituksista. Kansallisten ilmoitusten osuus on sittemmin pienentynyt. Vuonna 2012 kansallisia ilmoituksia oli 60 % ilmoituksista. Laskuun on osin vaikuttanut vuonna 2010 tehty lakimuutos, jossa ilmoitusvelvollisuuden alarajana toimivaa kansallista kynnysarvoa nostettiin 15 000 eurosta 30 000 euroon. Julkisten hankintojen ilmoituskanavassa saadut kokonaisarvot ovat pysyneet yleisesti ottaen samoina lukuun ottamatta hienoista kasvua vuosien 2011 ja 2012 välillä. Ilmoitusmäärissä näkyy myös yhteishankintojen osuuden kasvu, sillä aiemmin erillisinä hankintoina ja ilmoituksina toteutetut julkisyhteisöjen sopimukset on yhdistetty yhteen hankintamenettelyyn ja ilmoitukseen. Tilastojen perusteella erityisesti palveluhankintojen suhteellinen osuus on kasvanut vuosina 2007–2013.

2.3.2 Hankintalainsäädännön soveltamistilanteiden monimutkaistuminen

Julkisten hankintojen soveltamistilanteet ja hankintamenettelyjä koskevat oikeuskysymykset ovat muuttuneet monimutkaisemmiksi. Aiemmin voimassa olleet hankintadirektiivit eivät täysimääräisesti kyenneet vastaamaan monimutkaistuneiden soveltamistilanteiden vaatimuksiin. Komission uusien hankintadirektiivien taustaineistossa (SEC (2011) 853 lopullinen) on todettu, että tietyissä hankintatilanteissa vuoden 2004 hankintadirektiivien mukaisten menettelyjen noudattamisesta aiheutuneet kustannukset saattoivat olla suhteettoman suuria niistä saataviin hyötyihin nähden. Myös Suomessa hankintojen soveltamiskysymykset ovat monimutkaistuneet. Saatavilla olevan tilastoaineiston perusteella markkinaoikeuden käsittelemien hankintoja koskevien riitöiden määrä kasvoi etenkin vuosina 2007–2010. Erityisesti hankintalainsäädännön soveltamisalakysymykset ovat muodostuneet aiempaa monisyisemmiksi. Julkisissa hankinnoissa on nykyään yhä harvemmin käsillä yksinkertainen asetelma, jossa yksi julkisyhteisö ostaa selkeällä tavalla etukäteen määriteltävissä olevan tuotteen yhdeltä tarjouskilpailun kautta valikoituvalta toimittajalta. Sen sijaan yhä useammin julkisyhteisöt ovat tilanteessa, jossa hankkijoita tai hankinnan rahoittajia on useita, hankinnan kohde on erittäin hankalasti etukäteen määriteltävissä tai sopimuskumppaneina on useampi yksityis- tai julkisoikeudellinen toimija. Käytännön hankintatoimessa on noussut esiin kokonaan uusia esimerkiksi hankintasopimusten muuttamiseen liittyviä kysymyksiä, joihin hankintalainsäädännössä ei ole otettu kantaa. Toisiinsa nähden hyvin erilaiset hankintalainsäädännön soveltamistilanteet ovat luoneet tarvetta entistä selkeämmän, yksinkertaisemman ja joustavamman hankintalainsäädännön luomiselle.

Aiempaa monitahoisemmat hankintojen kohteet ovat synnyttäneet paineita hankintalainsäädännön menettelysäännöille, jotka nykymuodoissaan edellyttävät hankintayksiköiden määrittelevän yksityiskohtaisesti ja kattavasti hankinnan kohteen

ja asettavan sille vähimmäisvaatimuksia hyvin varhaisessa vaiheessa hankintamenettelyä. Hankintayksiköillä on hyvin rajatut mahdollisuudet joustoihin hankintamenettelyn alussa asetettujen määritelmien ja vaatimusten täsmentämisessä.

Määrältään kasvaneen tuomioistuinkäytännön myötä myös julkisia hankintoja koskeva oikeuslähdemateriaali on kasvanut, konkretisoitunut ja hajautunut. Monet hankintamenettelyjä, hankintalainsäädännön soveltamisalaa sekä tarjousten käsittelyä koskevat yksityiskohtaiset oikeusohjeet perustuvat hankintalain sijasta unionin ja kotimaisten tuomioistuinten ratkaisuihin.

Mietinnön valmisteluvaiheissa kuultiin hankintayksiköiden edustajia asiantuntijoina. Hankintayksiköt kiinnittivät huomiota muun muassa hankintalainsäädännön menettelyvelvoitteiden yksityiskohtaisuuteen esimerkiksi hankinnan kohteen määrittelyssä, tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden arvioinnissa, vertailuperusteiden ja niiden painoarvojen asettamisessa sekä tarjousten perusteluelvoitteen täyttämässä. Kyseisiä asioita on katsottu kansallisessa oikeuskäytännössä käsitellyn suhteettoman ankarasti verrattuna direktiiviin. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen on koettu lisäksi liian työllistäväksi. Hankintayksiköt ovat kokeneet myös nykyiset tavara- ja palveluhankintojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kynnyksarvot liian alhaisiksi, mikä on johtanut siihen, että kilpailuttamisen kustannusten ei ole koettu olevan kohtuullisessa suhteessa siitä saataviin hyötyihin.

Hankintayksiköt ovat tuoneet esille tarpeen joustavammille menettelyille sekä kynnyksarvojen nostamista nykytasosta yhtenä keinona joustavammalle hankintatoimelle.

Hankintayksiköt ovat kiinnittäneet huomiota myös hankintaoikaisun käyttöön ja väliaikaisiin sopimuksiin liittyviin käytännön hankaluuksiin sekä muutoksenhakujärjestelmän hitauteen. Käytännön hankintatoimessa ongelmalliseksi on osoittautunut myös viranomaistoiminnan julkisuutta koskevan lain asianosaisjulkisuutta ja tarjoajien liikesalaisuuksien suojaa koskevien säännösten tulkinnanvaraisuus. Useat hankintayksiköiden edustajat kiinnittivät huomiota menettelyistä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan ja siitä aiheutuviin kustannuksiin sekä neuvonnan ja osaamisen kehittämisen välttämättömyyteen.

2.3.3 Hankintojen sähköiset välineet

Julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen. Tämän tavoitteen saavuttamisessa suuri rooli on myös hankintamenettelystä osapuolille syntyvillä kustannuksilla, hallinnollisella taakalla sekä menettelyyn kuluvalle ajalla. Kun tarjouskilpailussa käytetään sähköistä viestintää, voidaan aikaansaada säästöjä, parantaa hankinnan tuloksia sekä samalla vähentää virheiden riskiä. Suomessa vuoden 2007 aikana laajamittaisesti käyttöön otettu sähköinen ilmoituskanava (www.hankintailmoitukset.fi) on tehostanut hankintatointa ja tehnyt aiempaa vaivattomammaksi julkisia hankintoja koskevan informaation vastaanottamisen markkinoilla.

Hankintamenettelyjen viestinvaihtoa on kuitenkin mahdollista tehostaa tätäkin enemmän. Hankintailmoitusten ohella myös tarjouspyyntöjen sähköinen saataville asettaminen sekä tarjousten sähköinen jättäminen tarjoavat potentiaalia hankintamenettelyjen tehostamiselle, vaivattomuuden edistämiseksi sekä kustannussäästöjen synnyttämiseksi. Monet hankintayksiköt asettavat tarjouspyynnöt sähköisesti saataville joko suoraan HILMA-järjestelmässä tai omien internet-sivujensa kautta. Tästä huolimatta useat hankintayksiköt lähettävät edelleen tarjouspyynnöt paperimuodossa, vaikka tälle ei ole käytännön tai esimerkiksi tietojen suojaamisen puolesta tarvetta. Suuri joukko hankkijoita pyytää niin ikään tarjoukset paperimuodossa.

Hankintalainsäädännössä vuonna 2012 käyttöön otetut sähköiset hankintamenettelyt, sähköinen huutokauppa ja dynaaminen hankintajärjestelmä, ovat antaneet hankintayksiköille mahdollisuuden nopeuttaa ja tehostaa tarjousten käsittelyä hankintamenettelyssä. Hankintojen tilastoaineisto osoittaa kuitenkin, että sähköisten hankintamenettelyjen käyttö on ollut verraten vähäistä lakimuutoksen jälkeen. Osasyynä tälle voi olla uusien menettelyjen vähäinen käytännön tuntemus hankintayksiköissä. Sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella myös sähköisten menettelyjen hankintadirektiiveihin perustuvan sääntelyn monimutkaisuus on vaikuttanut niiden käyttöasteeseen.

2.3.4 Sidosyksikköjä ja hankintayksiköiden välinen yhteistyö

Sidosyksikköjä koskeva sääntely on syntynyt unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä ja sen mukaisesti voimassa olevaan lakiin on otettu sidosyksikköjä koskeva säännös (10 §). EU-tasolla vastaava säännös lisättiin uuden hankintadirektiivin 12 artiklaan, joka täsmentää sidosyksiköitä koskevia säännöksiä esimerkiksi käänteisen sidosyksikköhankinnan, yhteisen määräysvallan käyttämisen ja toiminnan pääasiallisen kohdistumisen osalta.

Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä on runsaasti (C-107/98, Teckal; C-26/03, Stadt Halle; C-371/05, komissio vs. Italia; C-340/04 Carbotermo; C-295/05, Tragsa; C-324/07 Coditel; C-573/07, SEA, C-182/11 ja C-183/11 Econord SpA). Kansallisessa ratkaisukäytännössä sidosyksikköjä on käsitelty esimerkiksi tapauksessa KHO 2011:24. Kansallinen tulkinta- ja ratkaisukäytäntö on mukailnut unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä sen keskeisten elementtien osalta.

Sidosyksikkösääntely on merkityksellinen erityisesti valtion ja kuntien toimintojen järjestämisen kannalta. Esimerkiksi monet valtion ja kuntien omistamat osakeyhtiöt ovat niiden sidosyksikköjä. Sidosyksikkösääntelyä on sen sijaan kritisoitu erityisesti liittyen toiminnan ohjautumista koskevaan vaatimukseen: sidosyksikön toiminnan kohdistumisen muihin kuin omistajiin on katsottu olevan markkinatilanteesta riippuen osin ongelmallista niin hankintalainsäädännön kuin kilpailuoikeuden näkökulmasta.

Hankintayksiköiden välistä yhteistyötä koskeva soveltamisalapoikkeus on myös syntynyt unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (C-480/06, komissio vs. Saksa; C-159/11 Lecce; C-386/11, Piepenbrock). Uuteen hankintadirektiiviin on otettu ratkaisukäytännön peruslinjaukset, kuitenkin osin muutettuna. Hankintayksiköiden välistä yhteistyötä koskevaa säännöstä ei ole voimassaolevassa hankintalaissa.

Niin sanottua horisontaalista yhteistyötä koskevat säännöt voivat tulla sovellettavaksi julkisyhteisöjen, kuten esimerkiksi valtion ja kuntien välisessä yhteistoiminnassa. Kotimaisesti kysymys siitä, voidaanko kuntien välinen yhteistoimintasopimus tulkita hankintalain tarkoittamaksi hankintasopimukseksi, on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi. Ensimmäinen kotimainen asiaa koskeva oikeustapaus on v. 2004 Hangon sairaankuljetuksesta ja sitä pari vuotta myöhemmin seurasi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu Porvoon ja Itä-Uudenmaan sairaankuljetuksesta (KHO:2006:61). Molemmat tapaukset olivat kuitenkin enemmän argumentoitu sidosyksikkökäsitteen ympärille kuin horisontaaliseen yhteistyöhön liittyväksi. Markkinaoikeus on v. 2014 antanut ensimmäiset ratkaisut, joissa sovellettiin EU-tuomioistuimen tulkintalinjoja horisontaalisesta yhteistyöstä (MAO:733-748/14; MAO:749-757/14; MAO:758-760/14; MAO:761-762/14). Osa ratkaisuista on korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä.

2.3.5 Pienten ja keskisuurten yritysten asema tarjouskilpailuissa

Komission julkisia hankintoja koskevan vihreän kirjan mukaan pienet ja keskisuuret yritykset tarjoavat mittavia mahdollisuuksia luoda työpaikkoja, talouskasvua ja innovaatioita. Vihreässä kirjassa todetaan, että helppo pääsy hankintamarkkinoille voi auttaa vapauttamaan tämän potentiaalin ja antaa hankintaviranomaisille mahdollisuuden laajentaa toimittajakantaansa myönteisin seurauksin.

Komission hankintadirektiivien valmistelumateriaalissa (SEC (2011) 853 lopullinen) on mainittu 2000-luvun hankintatrendinä yhteishankintojen kasvu, joka näytetty entistä suurempina hankintakokonaisuuksina. Hankintasopimusten suuret volyymit voivat kuitenkin muodostua esteeksi pienille ja keskisuurille yrityksille, mikäli näillä ei ole resursseja tai kapasiteettia tarjota tavaroita, palveluja tai urakoita suurissa volyymeissä. Myös valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle hankintalakiuudistuksesta (20.11.2008) todetaan, että suuret hankintakokonaisuudet ja keskitetyt hankinnat voivat vaikeuttaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Julkisista hankinnoista saatavat kokemukset ja referenssit ovat tärkeitä seikkoja pienille ja keskisuurille yrityksille, sillä niiden avulla voidaan saavuttaa kasvua ja uusia markkinoita.

Pienten ja keskisuurten yritysten osallistumiseen vaikuttavana tekijänä voidaan lisäksi pitää tarjouskilpailusta ja sen velvoitteista pk-yrityksille syntyvää

hallinnollista taakkaa. Ehdokkaiden ja tarjoajien tulee useissa tilanteissa toimittaa tarjoustensa tai osallistumishakemustensa liitteinä useita itse hankkimiaan selvityksiä koskien taloudellista ja rahoituksellista tilannettaan, kokemustaan toimittajana tai henkilöstönsä pätevyyttä. Lisäksi voimassaolevan sääntelyn monimutkaisuutta on pidetty ongelmallisena monelle pien- tai mikroyritykselle. Mitä enemmän yrittäjän aikaa menee hallinnointiin, sitä vähemmän aikaa jää varsinaiseen liiketoimintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö tilasi Suomen Yrittäjiltä säädösvalmistelun tueksi selvityksen pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisesta, kokemuksista ja näkemyksistä julkisista hankinnoista (Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 54/2014).

Selvityksen perusteella pienet ja keskisuuret yritykset pitävät julkista sektoria kiinnostavana asiakasryhmänä. Tehdyn kyselyn vastaajista 77,5 prosenttia katsoi julkisyhteisöjen olevan kiinnostava asiakas itselleen. Selvitys osoitti, että myös pienimmät yritykset eli alle 10 työntekijän mikroyritykset ovat jo varsin laajasti mukana julkisten hankintojen kilpailutuksissa.

Pienten ja keskisuurten yritysten kokemukset vahvistivat, että julkisissa hankintamenettelyissä on myös ongelmia. Suurimmiksi ongelmiksi pienet ja keskisuuret yritykset kokevat hankintojen suuren koon, hankintayksiköiden edellyttämien selvitysten laajuuden, monimutkaiset menettelysäännöt ja tarjousasiakirjojen epäselvyyden. Kaikista vastaajayrityksistä 82 prosenttia oli kokenut eriasteisia hankaluuksia julkisten hankintojen toteutuksessa ja peräti 72,5 prosenttia vastaajista ilmoitti, että hankaluudet ovat estäneet tarjouskilpailuihin osallistumista.

2.3.6 Ympäristö- ja sosiaalisten sekä innovaatio näkökohtien huomioiminen

Hankintayksiköt edustavat monilla markkinoilla merkittävää ostovoimaa. Tämän vuoksi julkiset hankinnat on nähty tehokkaaksi välineeksi erilaisten yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Voimassa olevassa hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa on annettu hankintayksiköille mahdollisuus ottaa huomioon hankintamenettelyn eri vaiheissa ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia. Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista koskevat säännöt eivät ole kuitenkaan antaneet hankintayksiköille varmuutta eri ratkaisujen hyväksyttävyydestä konkreettisissa tilanteissa. Esimerkiksi kysymys tuotteen valmistuksesta syntyvien ympäristövaikutusten huomioimisen mahdollisuudesta oli pitkään oikeudellisesti epäselvä. Niin ikään kysymykset esimerkiksi hankittavan tuotteen valmistukseen osallistuvien työntekijöiden asemasta, reilun kaupan tuotteista sekä pitkäaikaistyöttömien työllistämisestä jäivät vaille yksityiskohtaisia kannanottoja hankintalainsäädännössä.

Voimassaoleva hankintalaki on mahdollistanut eri käyttäjäryhmien tarpeiden huomioimisen hankintojen tekemisessä. Kaikkien käyttäjien tarpeiden

huomioiminen ei ole kuitenkaan kaikissa hankinnoissa toteutunut kiitettävällä tavalla. Esteettömyys ja kaikkien käyttäjien tarpeiden huomioiminen merkitsee palvelun saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Kyseessä on laaja kokonaisuus, joka mahdollistaa ihmisten asumisen kotonaan sekä sujuvan osallistumisen muun muassa työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Se merkitsee, että julkisissa hankinnoissa otetaan huomioon esimerkiksi liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen, kommunikaatioon sekä sähköiseen viestintään liittyvät asiat, mikä mahdollistaa tilojen, liikennevälineiden, palveluiden ja tavaroiden saatavuuden. Esteetön ympäristö auttaa suuresti kaikkia tilojen käyttäjiä. Esimerkiksi kynnyksen, portaiden tai jyrkkien luiskien poistamisella tavaroiden kuljetaminen, siivous ja tilojen huolto helpottuvat. YK:n vammaisyleissopimus on tärkeä viitekehys esteettömyyden toteuttamisessa.

Ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia koskeva oikeudellinen kehys on täsmentynyt 2000-luvulla pitkälti unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön kautta. Euroopan komissio on julkaissut oppaan sekä ympäristönäkökohtien (*Ympäristöä säästäviä hankintoja, käsikirja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa, 2. laitos. 2011.*) että sosiaalisten näkökohtien (*Sosiaalinen ostaminen, Opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa. 2010*) huomioimisesta julkisissa hankinnoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut niin ikään oppaan sosiaalisesti vastuullisista julkisista hankinnoista (*Opas, Sosiaalisesti vastuulliset hankinnat. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013*). Vaikka ympäristönäkökohtien ja sosiaalisten näkökohtien huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa on yleistynyt voimassa olevan hankintalainsäädännön voimaan tultua, on julkisten hankintojen ohjauspotentialiaali edelleen hyödynnettävissä lainsäädännön selkeyttämällä näissä kysymyksissä.

Euroopan komission antamassa Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahanke innovaatiunionia koskevassa tiedonannossa (KOM (2010) 546 lopullinen) on todettu, että innovatiivisten tuotteiden ja palvelujen julkisilla hankinnoilla on keskeinen merkitys julkisten palvelujen laadun parantamisessa ja tehokkuuden lisäämisessä. Tiedonannon mukaan julkisia hankintoja ei kuitenkaan Euroopassa ole juurikaan kohdistettu innovaatioihin siitä huolimatta, että jo vuoden 2004 EU:n hankintadirektiivit tarjoavat siihen mahdollisuuksia. Tämä johtuu tiedonannon mukaan useista erilaisista tekijöistä: vähäisen riskin ratkaisuja suosivista kannustimista, tietojen ja kykyjen puutteesta, kun on kyse uuden teknologian ja innovaatioiden onnistuneesta hankinnasta, sekä yhteyden puuttumisesta julkisten hankintojen ja politiikan tavoitteiden välillä.

2.3.7 Kansalliset kynnyksarvot

Kansalliset kynnyksarvot tuotiin hankintalakiin 2007 (HE 50/2006). Tavara- ja palveluhankintoihin asetettiin 15 000 euron, sote -palveluhankintoihin 50 000 euron ja

rakennusurakoihin 100 000 kansalliset kynnysarvot. Kynnysarvot perustuivat hankintalakityöryhmän valmistelutyöhön, muiden EU-maiden sääntelystä saatavissa olleisiin esimerkkeihin, hankintalakityöryhmän mietinnöstä saatuihin lausuntoihin sekä asian jatkovalmistelun yhteydessä teetettyihin lisäselvityksiin. Kansallisten kynnysarvojen sääntely oli hallituksen esityksen valmistelun eniten erilaisia näkemyksiä aiheuttanut kysymys.

Kansallisia kynnysarvoja nostettiin vuonna 2010 (HE 190/2009). Hankintalain 15 §:n kansallisia kynnysarvoja ehdotettiin nostettavaksi siten, että tavara- ja palveluhankintojen sekä käyttöoikeussopimusten kansallinen kynnysarvo 15 000 euroa nostettaisiin 30 000 euroon, sosiaali- ja terveystalushankintojen sekä eräiden koulutuspalveluhankintojen kansallinen kynnysarvo 50 000 euroa nostettaisiin 100 000 euroon sekä rakennusurakoiden ja käyttöoikeusurakoiden kansallinen kynnysarvo 100 000 euroa nostettaisiin 150 000 euroon. Kansalliset kynnysarvot ovat tällä hetkellä esitystä vastaavat.

Työ- ja elinkeinoministeriön Suomen Yrittäjillä teettämän selvityksen mukaan noin kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista yrityksistä oli osallistunut ajalla 2011–2014 vain alle 200 000 euron arvoisiin kilpailutuksiin. 30 000–50 000 euron hankintoja koskeviin hankintamenettelyihin oli osallistunut noin 14 % vastaajista ja 50 000–100 000 euron hankintoja koskeviin hankintamenettelyihin oli osallistunut noin 17 % vastaajista. Vastaukset osoittavat, että pk-yritykset ovat ensisijaisesti kiinnostuneita pienehköistä hankinnoista.

2.3.8 Kansalliset menettelyt

Samaan aikaan kansallisten kynnysarvojen kanssa hankintalakiin otettiin myös oma lukunsa koskien kansallisten hankintojen kilpailuttamista. Kansallisia menettelysääntöjä kevennettiin EU-säännöistä. Kansallisissa menettelyissä käytettäviä ensisijaisia menettelysääntöjä ovat avoin ja rajoitettu menettely. Lisäksi neuvottelumenettelyn, kilpailullisen neuvottelumenettelyn sekä puitejärjestelyiden käyttö on ollut mahdollista. Neuvottelumenettelyn käyttöön haluttiin säätää kansallisesti laajempi käyttöala kuin EU-menettelyissä.

Kansallisia menettelyjä on kritisoitu voimassa olevan lain osalta ensisijaisesti siksi, että ne ovat sääntelyn tasoltaan liian yksityiskohtaisia ja liian lähellä EU-sääntelyä. Usein soveltamistilanteissa ei ole hahmotettu tarkkaan sitä, mitä sääntöjä kansallisiin menettelyihin sovelletaan ja tämä on saattanut johtaa liian tiukan sääntelyn noudattamiseen. Hankintayksiköissä kritiikkiä on aiheuttanut myös edellä mainittu kansallisten kynnysarvojen taso ja sen suhde kilpailuttamisella saatavaan kokonaisuuteen. Hallinnolliset kustannukset on koettu liian korkeiksi suhteessa kilpailuttamisella saatavaan säästöön. Toimittajien puolelta kritiikkiä on esitetty liittyen toisaalta kansallisten kynnysarvojen liian korkeaan tasoon ja toisaalta niiden alle jäävien hankintojen vähäiseen avoimuuteen. Myös tarjouskilpailun hallinnollisia kustannuksia on pidetty tarjoajienkin osalta korkeina.

2.3.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Voimassa olevan hankintalain säätämisen yhteydessä arvioitiin, että sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat olisi syytä ottaa kansallisen kilpailutuksen piiriin. Tämä ratkaisu liittyi muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön, jonka perusteella myös hankintadirektiivin ulkopuolisiin hankintoihin on sovellettava perustamissopimusten perustavanlaatuisia oikeussääntöjä, kuten avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Hankintalain säätämisen yhteydessä sosiaali- ja terveyspalveluille asetettiin kansallinen kynnsarvo, joka oli 50.000e. Kynnsarvoa on sittemmin nostettu 100.000 euroon. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankintoihin on sovellettu kansallisia hankintamenettelyjä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kilpailuttaminen on lain voimassaoloaikana lisääntynyt huomattavasti. Esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalveluiden, ja erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden, ostot yksityisiltä ovat kasvaneet huomattavasti vuosina 1997-2012. Vuosittainen muutosprosentti on ollut keskimäärin 11,6% kasvava.

Lisääntyneestä kilpailuttamisesta johtuen sosiaali- ja terveyspalvelujen hankintoja koskevia oikeustapauksia on käsitelty paljon myös markkinaoikeudessa. Tapauksissa on käsitelty muun muassa vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista, tarjouspyyntöasiakirjojen selkeyttä, tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta, soveltuvuusvaatimusten asettamista ja täyttymistä sekä suorahankintaa. Toisaalta kilpailuttaminen on johtanut siihen, että hankintayksiköt ovat vuosien varrella, ja hankintalain systematiikan paremmin sisäistettyään, pyrkineet luomaan myös uusia kilpailuttamisen malleja, joiden avulla esimerkiksi asiakkaan asemaa voitaisiin paremmin huomioida palveluissa. Hankinnan kriteerien määrittelemisestä ja ostamisesta on nähty tarve siirtyä tosiasiallisten tulosten ja vaikuttavuuden hankkimiseen. Tästä huolimatta lain voimassaolon aikana on esitetty myös kritiikkiä hankintalain mukaisia kilpailuttamisvelvoitteita kohtaan ja siihen, että hankintalain menettelyt eivät sovellu yksittäisen asiakkaan palvelun hankintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut vuonna 2013 raportin yksityisestä palveluntarjonnasta ja yritysten kasvusta sekä julkisista hankinnoista ja toiminnan kehittämisessä sosiaali- ja terveyspalveluissa (TEM raportteja 34/2013). Raporttiin HILMA-kanavasta kerättyjen tietojen mukaan terveydenhuollon julkisten hankintojen arvo oli noin 1,2 miljardia euroa vuonna 2012. Summa koostuu kuntien ja kuntayhtymien, Kansaneläkelaitoksen ja Valtiokonttorin terveydenhuollon ostopalveluista ja ulkoistuksista sekä julkisten työnantajaorganisaatioiden palveluista. Sosiaalipalveluissa julkisten hankintojen arvo oli arviolta 1,5 miljardia euroa.

Raportissa selvitetään yksityisten palveluntuottajien näkemyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytännön kilpailutuksista. Näkemysten mukaan kilpailutuksissa halvin hinta ja palvelun hinnoitteluperusteet ovat usein ratkaisevia sopimuskumppanin valintatekijöitä. Lisäksi laadullisia kilpailutekijöitä ei oteta oikealla tavalla ja riittävästi huomioon. Raportin mukaan yksityisten sosiaali- ja

terveyspalvelujen tuotanto on lisääntynyt ripeästi 2010-luvulla. Kansantalouden kirjanpidon mukaan yksityisen toiminnan tuotos eli vuoden aikana tuotettujen palvelujen arvo oli lähes neljännes terveydenhuollon kokonaistuotoksesta vuonna 2012. Sosiaalipalveluissa vastaava osuus oli lähes kolmannes.

Suomessa on sosiaali- ja terveydenhuollon osalta ollut perinteisesti myös paljon järjestösektorin palveluntuottajia. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä on laatinut raportin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaympäristön kehittämisestä (Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytysten kehittämistyöryhmän raportti, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:4). Sen toimenpide-ehdotuksissa mainitaan myös ehdotus hankintalain uudistamiseen: uudistetun hankintadirektiivin pohjalta tehtävän kansallisen hankintalain valmistelun yhteydessä arvioidaan ja linjataan direktiiveihin perustuvat kansalliset jouston mahdollisuudet sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnassa muun muassa hankintojen kynnysarvojen ja yleishyödyllisille yhteisöille hankinnoissa suunnattujen erityismenettelyjen osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa on nostettu usein esiin kysymys julkisten hankintamenettelyjen lopputuloksesta, sisällöstä ja laadusta sekä hankintayksiköille että palvelujen asiakkaille. Hankintojen laatua ja sisältöä koskevia eduskunnan kirjallisia kysymyksiä on tehty hankintalainsäädännöstä vastaavalle työministerille vuosien 2012 ja 2013 aikana kuusi kappaletta (KK 905/2012 vp, KK 838/2012 vp, KK 1007/2012 vp, KK 102/2013, KK 114/2013 vp sekä KK 501/2013 vp).

Lain voimassaolon aikana sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen on ollut mahdollista myös palvelusetelijärjestelmän avulla. Palvelusetelin käyttö on otettu monissa kunnissa käyttöön ja sitä on käytetty oman ja kilpailutetun palveluntuotannon rinnalla. Palvelusetelistä sääntelee oma lakinsa 24.7.2009/569 ja sen käyttäminen ei lähtökohtaisesti kuulu hankintalain soveltamisalaan.

2.3.10 Neuvonta ja ohjaus

Voimassa olevassa hankintalaissa ei säädetä julkisiin hankintoihin liittyvästä neuvonnasta. Neuvontaa on kuitenkin käytännössä tarjolla useallakin tavalla.

Hankintalainsäädännön ja siihen liittyvän lainsäädännön soveltamiseen ja tulkitaan liittyvää neuvontaa on annettu Suomen Kuntaliiton yhteydessä toimivan julkisten hankintojen neuvontayksikön toimesta vuodesta 2004. Neuvontayksikkö on antanut veloituksetta neuvontaa sekä puhelimitse että sähköpostilla, minkä lisäksi neuvontayksiköllä on omat hankintalainsäädäntöä avaavat ja esittelevät verkkosivut osoitteessa www.hankinnat.fi. Neuvontayksikkö julkaisee vuosittain sähköistä hankintaINFO -kirjettä. Palvelun alkuaikoina neuvontaa annettiin sekä hankintayksiköille että toimittajille, mutta sittemmin asiakastarpeen lisääntyessä resurssit on ohjattu hankintayksiköiden neuvontaan. Neuvonta on kattanut kaikki hankintalain mukaiset hankintayksiköt. Työ- ja elinkeinoministeriö rahoittaa neuvontayksikön toimintaa yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa. Rahoitus jakaantuu puoliksi rahoittajien kesken. Työ- ja elinkeinoministeriön osuus vuodelle 2015 on enintään

230 000 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö tulosohjaa neuvontayksikön toimintaa ja asettaa muun muassa toiminnan pääpisteet vuosittain. Työ- ja elinkeinoministeriön sekä Suomen Kuntaliiton välisen sopimuksen mukaan julkisten hankintojen neuvontayksikkö ei saa kilpailla markkinoilla muiden konsulttipalvelujen tarjoajien kanssa tarjoamalla pidemmälle meneviä palveluita kuten esimerkiksi asiakirjojen kommentointipalveluja. Palvelua annetaan suomeksi ja ruotsiksi sähköpostitse, puhelimitse, yksikön järjestämässä tilaisuuksissa ja koulutustapahtumissa. Sähköpostikysymysten vuosittainen määrä on liikkunut 1 400 – 1 900 kappaleen välillä. Puheluja tulee noin 500 kpl kuukaudessa. Vuonna 2014 hankinnat.fi - sivustolla käytiin 73 413 kertaa ja upphandling.fi - sivustolla noin 10 000 kertaa.

Motivan hankintapalvelu tarjoaa apua hankintayksiköille kestäviin hankintoihin liittyvien kysymysten ratkaisemisessa vuodesta 2008. Palvelu neuvoo ympäristönäkökohtien priorisoinnissa hankintatoiminnassa ja niiden huomioimisessa erilaisten tuotteiden ja palveluiden hankinnoissa. Konkreettisella tasolla Motivan hankintapalvelu mm. tuottaa hankintakriteereitä ja hankintaohjeita, neuvoo ja konsultoi, tiedottaa sekä verkostoi hankintayksiköitä ja muita sidosryhmiä toisiinsa (ns. eko-hankintaverkosto). Myös Motivan hankintapalvelulla on veloituseton puhelin- ja sähköpostineuvontaa sekä verkkosivuihin (www.motivanhankintapalvelu.fi) perustuvaa tiedonvälitystä. Myös Motivan hankintapalvelulla on noin kuusi kertaa vuodessa ilmestyvä uutiskirje, jossa tiedotetaan ajankohtaisista hankintatapahtumista, koulutuksista, uusista hankintaohjeista sekä hyvistä käytännöistä.

Suomen Yrittäjät ry tarjoaa jäsenistölleen lainopillista neuvontaa mm. sopimus- ja työoikeuden sekä hankinta-asioiden piiristä. Suomen Yrittäjillä on myös alueellinen hankinta-asiamiesverkosto, joka palvelee yrityksiä ja hankintayksiköitä julkisiin hankintoihin liittyvissä asioissa. Hankinta-asiamiesverkoston toimintaa rahoitetaan suurelta osin maakuntaliitosten kehittämisrahoituksella sekä muista julkisista lähteistä. Palvelu edistää pienyritysten osallistumista julkisiin hankintoihin, luo toimintamallit ja välineet, joiden avulla pienyritykset voivat tarjota tuotteitaan ja palveluitaan julkiselle sektorille, joko yksin tai verkostoitumalla muiden yrittäjien kanssa. Asiamies verkostoi hankintayksiköitä ja yrityksiä keskenään mm. HILMAAn integroituun järjestelmään, joka kattaa myös pienhankinnat. Yrittäjät voivat maksutta jättää yhteystietonsa palveluun, jolloin hankintayksiköt näkevät yritykset järjestelmästä. Palvelussa on myös maksullinen lisäosuus, johon liittyy mm. vahtipalvelu (alan hankintailmoitus suoraan sähköpostiin), sekä muita lisäpalveluja.

Myös Elinkeinoelämän Keskusliitto, palkansaajakeskusjärjestöjen jäsenjärjestöt ja SOSTE tarjoavat neuvontaa jäsenistölleen. SOSTE on saanut STM:ltä rahoitusta hankintalakimiehen palkkaamiseksi. SOSTE:n tavoitteena on antaa ohjausta ja neuvontaa sen jäseninä oleville sote-järjestöille, jotka joutuvat saamiensa avustusten vuoksi noudattamaan hankintalakia omissa hankinnoissaan.

Yhteiskuntavastuun alueella työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut ja ylläpitää verkossa ns. CRS-kompassi - ohjetta, jossa annetaan käytännönläheisiä ohjeita ja neuvoja yhteiskuntavastuuasioiden huomioimisesta muun muassa julkisissa

hankinnoissa. Kyse ei ole kuitenkaan varsinaisesta aktiivisesta neuvonnasta, vaan tiedon ylläpitämisestä verkossa.

Suomen hallintorakenteessa on myös muita tapoja, joilla pyritään auttamaan ja tukemaan hankintayksiköitä mm. hankintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Valtiohallinnon piirissä tukena voitaneen pitää esimerkiksi julkisten hankintojen yleisten sopimusehtojen laatimista (ns. JYSE ja JIT -ehdot, laadittu valtiovarainministeriön johdolla) sekä yhteishankintayksikkö Hanselin tarjoamia palveluja.

Vuonna 2015 on perustettu valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY), jonne keskitetään muun muassa hankinta-asioihin liittyvää osaamista ja resursseja. VNHY tulee vastaamaan valtioneuvoston ja sen ministeriöiden hankintatoimen ohjaamisesta, kehittämisestä ja yhteen sovittamisesta. VNHY:öön perustetaan hankintatoimen asiantuntija- ja tukitoiminto. Toiminto antaa VNK:n ja ministeriöiden hankintoihin kaupallis-juridista asiantuntijapalvelua.

Valtiovarainministeriö on lisäksi perustanut vuonna 2012 valtion hankintatoimen neuvottelukunnan, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa hankintatoimeen liittyvien parhaiden käytäntöjen leviämisen edistäminen valtionhallinnossa.

Kunnallisten hankintojen parissa toimii Kuntahankintojen neuvosto, jossa ovat edustettuina Suomen Kuntaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppaamari ja Suomen Yrittäjät. Neuvoston tarkoituksena on edistää kuntien hankintatoiminnan ja sitä palvelevien julkisten markkinoiden toimivuutta sekä kehittää eri alojen yhteistoimintaa. Neuvosto seuraa julkisten hankintojen ja markkinoiden kehittymistä sekä vaikuttaa tarvittaessa kunnille, kuntayhtymille ja muille kunnallisille hankintayksiköille sekä yrityksille annettaviin yleisiin hankintatointa koskeviin suosituksiin ja ohjeisiin. Neuvosto voi myös järjestää hankintayksiköille ja yrityksille koulutusta ja tuottaa julkaisuja. Se voi myös tehdä aloitteita lainsäädännön ja hankintatointa koskevien ohjeistusten tarkistamisesta.

Veloituksettoman neuvonnan lisäksi markkinoilla on myös markkinaehtoista tarjontaa konsultti- ja asianajoyritysten toimesta. Myös hankintojen lainsäädännön koulutustoiminta on muodostunut hyvin kilpailluiksi markkinoiksi, joilla palveluntarjoajia on runsaasti.

2.3.11 Hankintojen valvonta

Suomessa ei tällä hetkellä ole erityistä nimenomaisesti julkisia hankintoja käsittelevää valvontaelintä, joka oma-aloitteisesti valvoisi menettelyjen lainmukaisuutta. Valvonta toteutuu ensisijaisesti muutoksenhakuteitse markkinaoikeudessa. Suomessa on kuitenkin verrattain runsaasti erilaista laillisuusvalvontaa sekä kuntien että valtion toimien osalta.

Oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies

Ylimpinä laillisuusvalvojina toimivat oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. Muiden tehtäviensä ohella oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut

viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamiehen tehtävä on myös valvoa, että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamies valvoo laillisuutta etupäässä tutkimalla hänelle tulleita kanteluita. Hän voi puuttua epäkohtiin myös omasta aloitteestaan. Näistä laillisuusvalvojista oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota myös hankintalainsäädännön soveltamiseen ja noudattamiseen (esim. Dnro OKV/314/1/2013 ym.). Myös eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kantaa toimivaltaansa suhteessa hankinta-asioita käsittelevään markkinaoikeuteen. Ratkaisussaan 2073/4/11 apulaisoikeusasiamies totesi, että apulaisoikeusasiamiehen laillisuusvalvontatehtäviin kuului arvioida, olivatko kunnan toimielimet ja viranhaltijat asiasta päättäessään noudattaneet lakia ja täyttäneet velvollisuutensa vai onko asian valmistelu kunnassa ollut hankintalain huomioimisen osalta lainvastaisella tavalla puutteellinen.

Valtionhallinto

Valtiohallinnossa eri hallinnonalojen toimintaa ohjataan monin eri tavoin. Ohjauksen keinoja ovat muun muassa säädösohjaus, itsesäätely, vero- ja maksupolitiikka, rahoitusohjaus, valtion virastojen ja laitosten resurssiohjaus talousarviossa annettavien määrärahojen sekä henkilöstöä ja henkilöstöpolitiikkaa koskevien linjausten avulla, tulosohtaus, omistajaohjaus, hankintaohjaus sekä informaatio-ohjaus.

Valtion taloudenhoidon ja talousarvion noudattamisen valvontaa varten eduskunnassa on tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta on ottanut kantaa julkisiin hankintoihin muun muassa mietinnössään sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmistä ja rahoituksesta (TrVM 2/2012 vp): ”Valiokunnan mielestä on selvää, että hankintoja valmisteltaessa ei ole tehty riittävää pohjatyötä sen selvittämiseksi, milloin hankinnat tulee kilpailuttaa ja milloin suorahankinnan edellytykset ovat olemassa. Jatkossa hankintaosaamista tulee vahvistaa selkeillä linjauksilla ja ohjeistuksella.”

Valtion talousarviolain 16 §:n mukaan valtion viraston ja laitoksen tulee järjestää toiminnan kustannusten, toiminnallisen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuraamista sekä muita ohjauksen, johtamisen ja tilivelvollisuuden toteuttamisen tarpeita varten tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimensa sekä muu seurantajärjestelmänsä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Valtion hankintatoimi on keskeinen toiminnan tuloksellisuuden osa-alue.

Valtion hankintastrategian mukaan valtion hankintatoimen kehittämisen lähtökohtana on muun muassa se, että valtion hankintatoimi on sekä konsernitasolla että ministeriö- ja virastotasolla oma johdettava kokonaisuutensa, jonka asemaa ja arvostusta kehitetään määrätietoisesti. Hallinnonalan ministeriön vastuulla on oman hallinnonalan hankintatoimen strateginen ohjaus.

Valtion hankintakäsikirjan mukaan ministeriöt vastaavat hallinnonalan hankintatoimen ohjauksesta ja toteutuslinjoista, joihin liittyvät yleiset linjat määrittää hallinnonalan hankintastrategiassa. Ministeriöissä tulisi määrittellä taho, joka vastaa hankintatoimen hallinnonalan koordinoinnista ja yhteistoiminnasta.

Ministeriön tulee seurata ja valvoa, että myös sen hallinnonalaan kuuluvat virastot ja laitokset noudattavat sekä valtion konsernitason että hallinnonalan hankintastrategioita. Ministeriön vastuulla on tarpeellisten hankintatoimen yhteistoimintamenettelyjen aikaansaaminen hallinnonalallaan ja hallinnonalan keskitetyistä menettelyistä sopiminen. Ministeriö vastaa myös siitä, että hallinnonalalla noudatetaan sovittuja tai määrättyjä koko valtiokonsernia koskevia keskitetyn kilpailuttamisen menettelyjä.

Lisäksi Suomessa on riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV), jonka tehtävänä on muun ohella tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on eduskunnan yhteydessä toimiva ylin ulkoinen tarkastaja, joka tarkastaa valtion taloudenhoitoa sekä valvoo finanssipolitiikkaa ja vaali- ja puoluerahoitusta. Tarkastusvirasto toteuttaa ulkoisen tarkastuksen tehtävää tekemällä tilintarkastusta, laillisuustarkastusta ja tuloksellisuustarkastusta sekä finanssipolitiikan tarkastusta ja muuta eri tarkastusmenetelmiä yhdistävää tarkastusta. Laillisuustarkastuksen tavoitteena on valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltaan kuuluvissa asioissa tarkastaa, onko valtion taloudenhoidossa toimittu lainsäädännön, alempitasoisen sääntelyn ja viranomaisten antaman ohjeistuksen sekä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Laillisuustarkastus pyrkii selvittämään säännösten noudattamisen lisäksi, onko toiminta järjestetty talousarvion, hyvän hallinnon periaatteiden, toimintapolitiikan tavoitteiden sekä rahoitus- tai sopimusehtojen mukaisesti. Valtiontalouden tarkastusvirastolle voi tehdä kantelun kuka tahansa, kun epäilee, että valtion taloudenhoidon laillisuudessa on esiintynyt epäkohtia. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 16 §:n mukaan valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava viipymättä toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneesta väärinkäytöksestä tarkastusvirastolle.

Kunnat

Kunnan toiminnan valvontajärjestelmä voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen valvontaan. Ulkoinen valvonta on kunnan organisaatiosta riippumatonta valvontaa. Ulkoinen tarkastus käsittää tilintarkastuksen ja kuntalaisvalvonnan sekä eri valvontaviranomaisten toiminnan. Kuntalaiset voivat puuttua päätöksiin valituksin ja toimintaan kanteluiin. Esimerkiksi aluehallintovirastot, Valvira ja kanteluviranomaiset toteuttavat osaltaan ulkoista valvontaa. Tilintarkastuksen tehtävänä on järjestelmällinen, asiantunteva, riippumaton ja eri intressitahojen edut huomioivan ulkoisen valvonnan toteuttaminen. Sisäinen valvonta on puolestaan organisaation ja johdon näkökulma. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää ja työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Sisäinen valvonta voidaan vielä edelleen jakaa sisäiseen tarkkailuun, seurantaan

ja sisäiseen tarkastukseen. Sisäinen tarkkailu on jatkuvaa, yleisesti organisaatioissa suoritettavaa tehtävien hoitamisen varmistamista, josta vastaavat erityisesti esimiehet. Seuranta on erityisesti raportointivelvoitteiden asettamista ja tulosten vertailua. Sisäinen tarkastus on osa johtamisjärjestelmää ja kuuluu hyvään hallintotapaan. Sisäistä tarkastusta ohjaavat kansainväliset standardit. Standardien mukainen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa. Sisäinen tarkastus tukee riskien hallinnan lisäksi tuloksellisuuden arviointia ja kehittämistä. Sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on kunnanhallituksella. Tilintarkastajan tehtävänä on muun muassa tarkastaa, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kuntien osalta kunnanvaltuustot asettavat kuntalain 122 §:n nojalla tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan valtuustolle valmisteltaviin asioihin kuuluu myös tilintarkastajan valinta. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajat voidaan valita enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajalautakunnan hyväksymä henkilö (JHTT-tilintarkastaja) tai yhteisö (JHTT-yhteisö). Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHTT-tilintarkastaja. Valtuuston valitsema hallinnon ja talouden tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kunnilla ja kuntayhtymillä on lakisääteinen velvollisuus järjestää kuntien toimintaa ja taloutta koskeva tilintarkastus tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön suorittamana palveluna. Tämä velvollisuus tulee täytetyksi auktorisoidun tilintarkastajan tekemällä tarkastustyöllä ja tilintarkastuksen suorittamisesta todentavalla vuosittaisella lausunnolla, tilintarkastuskertomuksen antamisena. Kuntien tilintarkastajat ja tarkastuslautakunnat ovat tilintarkastuksen käsittelyn yhteydessä kiinnittäneet huomiota esimerkiksi kunnan hankintaosaamisen parantamiseen ja suunnitelmallisuuteen sekä pienhankintojen kilpailuttamiseen.

Kuntasektorin sisäisestä valvonnasta säädetään tarkemmin kuntalaissa. Kuntalakiin lisätyt säännökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta tulivat voimaan vuonna 2014. Valtuustojen tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Lisäksi hallintosääntöön tulee ottaa tarpeelliset määräykset lähinnä asiaa koskevasta toimivallasta ja tehtävien jaosta. Kuntien tulee sisällyttää sisäisen valvonnan perusteisiin määräykset kunnanhallituksen velvollisuudesta ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toimeenpano, lauta- ja johtokuntien velvollisuudesta valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä johtavien viranhaltijoiden velvollisuus toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan. Myös riskeistä raportoinnista ja raportointimenettelyistä kuntien tulee ottaa määräykset kunnanvaltuuston vahvistamiin perusteisiin.

Yhteisöt ja säätiöt

Yhdistyksissä ja säätiössä on valittava tilintarkastaja ja toimitettava tilintarkastus sen mukaan kuin tilintarkastuslaissa ja muualla laissa säädetään. Tilintarkastajan on oltava riippumaton toimeksiantoa suorittaessaan ja järjestettävä toimintansa riippumattomuuden turvaavalla tavalla. Tilintarkastus käsittää muun ohella yhteisön tai säätiön hallinnon tarkastuksen.

Raha-automaattiyhdistys (RAY) valvoo omalta osaltaan myös hankintalain noudattamista silloin, kun sen soveltamisvelvollisuus perustuu STM:n RAY:n esityksestä myöntämiin avustuksiin. Avustuksia myönnettäessä tuodaan esiin velvollisuus hankintalain soveltamiseen sen edellytysten täytyessä. Avustusten käytöstä annettavassa vuosittaisessa selvityksessä raportoidaan myös hankintalain soveltamisesta. Erilaisiin ministeriöiden valtionavustuslain nojalla myöntämiin sekä ESR ja EAKR rahastoista myönnettyihin avustuksiin sisältyy yleensä valvontaa muun muassa sen osalta, että hankintojen kilpailutus on hoidettu lain mukaisesti.

Muu valvonta

Suomessa hankinta-asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella myös työ- ja elinkeinoministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa. Ministeriöin vireillepano-oikeuden tarkoituksena on ollut täyttää velvoite, jonka mukaan Euroopan yhteisöjen komissio voi vaatia Suomen valtiota ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 226 artiklan nojalla, mikäli suomalainen hankintayksikkö on syyllistynyt virheelliseen menettelyyn. Vireillepano-oikeus olisi myös sellaisilla valtion tai kunnan viranomaisilla taikka muulla taholla, jotka ovat myöntäneet rakennushankkeen toteuttamiseen lakiehdotuksen 13 §:n mukaisesti valtionapua ja edellyttäneet päätöksessään, ettei rakennusurakkaa saa toteuttaa omana työnä.

Hankintatoimessa työskentelevien virkamiesten lainmukaisuuden valvonta tapahtuu osin myös poliisin virkarikosnimikkeiden esitutkinnassa. Kilpailuttamatta jättämistilanteita on aika ajoin tutkittu ja käsitelty tuomioistuimissa yksittäisten virkamiesten virkavelvollisuuden rikkomisnimikkeiden osalta.

2.3.12 Julkisten käyttöoikeussopimusten sääntely

Julkiset käyttöoikeussopimukset eroavat hankintasopimuksista vastikkeidensa osalta. Käyttöoikeussopimuksissa hankintayksikkö siirtää sopimuskumppanille rahavastikkeen sijasta tai sen ohella oikeuden hyödyntää palvelua tai rakennusta. Vuoden 2004 hankintadirektiivissä urakoita koskevien käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisesta säädettiin omassa osassaan. Palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset jätettiin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsottiin kuitenkin, että myös palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin tulee soveltaa perustamissopimusten perustavanlaatuisia oikeussääntöjä. Voimassa olevassa hankintalaissa sekä urakoita että palveluja

koskevat käyttöoikeussopimukset kuuluvat kilpailuttamisvelvoitteen piiriin. Palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset kilpailutetaan niiden arvosta riippumatta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin sovellettavien sääntöjen mukaisesti.

Suomessa julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevia kilpailuttamissääntöjä sovellettiin verraten harvoin etenkin voimassa olevan hankintalain ensimmäisinä soveltamisvuosina. Käyttöoikeussopimuksia koskevan oikeuskäytännön kehittyessä ja käytännön hankintojen toteuttamistapojen laajentuessa käyttöoikeussopimusten säännöt ovat nousseet vahvemmin esiin. Aiemmin hankintasopimuksina tai hankintalainsäädännön ulkopuolelle täysin jäävinä sopimuksina pidettyjä järjestelyjä on tuomioistuinkäytännössä tulkittu myöhemmin palveluja koskeviksi käyttöoikeussopimuksiksi (esimerkiksi nuohouspalvelut MAO:331/09).

Julkisyhteisöjen taloudellisen toiminnan monimuotoistumisen (hankinnat, tuet ja avustukset sekä lupajärjestelmät) on luonut painetta hankintalainsäädännön ja käyttöoikeussopimusten kilpailuttamissääntöjen soveltamisalan ja keskeisten käsitteiden mahdollisimman selkeälle ja ymmärrettävälle soveltamiselle. Päällekkäisen sääntelyn ehkäisemiseksi kilpailuttamisvelvoitteen piirissä olevien hankintojen, kevyen sääntelyn piirissä olevien palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten sekä täysin lainsäädännön ulkopuolelle jäävien avustus- tai lupamenettelyjen erottaminen toisistaan on muodostunut käytännössä tarpeelliseksi. Voimassa olevan hankintalain hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimusta koskevat säännöt eivät ole kuitenkaan kattavasti antaneet välineitä eri järjestelyjen erottamiseen toisistaan. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa julkista hankintasopimusta on saatettu pitää käyttöoikeussopimuksena tai käyttöoikeussopimusta täysin hankintalainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävänä järjestelynä.

2.3.13 Erityisalojen sääntely

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettu laki (349/2007) tuli voimaan samaan aikaan viranomaissektorin hankintalain kanssa 1.7.2007. Toisin kuin viranomaissektorin hankintalakia, erityisalojen hankintalakia ei sovelleta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin.

Yleistä

Erityisalojen hankintojen keskimääräisen suuren kokoluokan ja laajuuden vuoksi hankintoja tehdään harvemmin kuin viranomaissektorilla. Julkisten hankintojen sähköisen ilmoituskanavan HILMAN tilastotietojen perusteella vuonna 2013 julkaistiin EU-kynnysarvon ylittäviä erityisalojen hankintailmoituksia 418 kappaletta noin 631 miljoonan euron arvosta ja jälki-ilmoituksia 232 kappaletta noin 1,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2013 markkinaoikeuden antamista 558 pääasiallisen ratkaisusta hieman yli 20 asiassa oli jonkinlainen kytkentä erityisalojen hankintalakiin, mikä on suhteellisesti hieman korkeampi osuus kuin viranomaissektorin ilmoitetuista hankinnoista. Tuomioistuimessa arvioitavana on usein varsinaisten

menettelytoimenpiteiden ohella myös erityisalojen hankintalain soveltamisalaa ja erityisesti suhdetta viranomaissektorin hankintalakiin koskevat oikeuskysymykset.

Kaukolämpö, maakaasu, sähkö ja polttoturve

Energiahuollon alalla erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvia toimintoja ovat kaasun ja lämmön tuotantoon, siirtoon ja jakeluun liittyvät julkiset palvelut sekä kaasun ja lämmön toimittaminen tällaisiin verkkoihin. Myös polttoturpeen etsiminen ja nostaminen kuuluvat lain soveltamisalaan. Lain soveltamisalaan kuuluvia energia-alan yrityksiä ovat kaasun- ja kaukolämpötoimintaa harjoittavat yhtiöt sekä polttoturpeen tuotantoyhtiöt.

Suomi on hakenut ja saanut Euroopan komissiolta sähkön tuotantoa ja myyntiä koskevan poikkeusluvan (2006/422/EY), minkä johdosta erityisalojen hankintalaki ei Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta sovelleta sähkötoimintaa harjoittavien yhteisöjen hankintoihin.

Kaukolämpötoiminnan harjoittaminen ei ole luvanvaraista. Kaukolämpöyhtiöt ovat pääasiassa kuntien liikelaitoksia tai niiden kokonaan tai osittain omistamia energiayhtiöitä. Näitä yhtiöitä on noin 200, joista noin 50 hankkii suuren osan myymästään kaukolämmöstä omista tai teollisuuden omistamista sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksista. Lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ovat noin neljännes näiden yksiköiden hankinnoista. Suurin osa hankinnoista on rakennusurakoita.

Maakaasuverkkotoiminnasta säädetään maakaasumarkkinalaissa (508/2000). Toiminta edellyttää maakaasuverkkoluvan, jonka myöntää Energiavirasto. Maakaasun jakeluverkkoluvassa ei määritellä verkonhaltijan maantieteellistä vastuualueita. Suomessa maakaasun siirtoputkisto ulottuu Kaakkois-Suomesta pääkaupunkiseudulle sekä Tampereelle ja sen ympäristökuntiin. Siirtoputkiston omistaa ja sitä ylläpitää Gasum Oy, joka toimii myös maakaasun siirtoverkonhaltijana, maahantuojana, tukkumyyjänä ja järjestelmävastaavana. Markkinoihin voivat osallistua yli viisi miljoonaa kuutiometriä vuodessa hankkivat maakaasun käyttäjät tai vähittäismyyjät, joiden mittausta on kaukoluvun piirissä ja joiden hinnoittelusta on sovittu lain voimaantulon jälkeen. Gasum Oy:n lisäksi useat pienemmät toimijat ovat mukana maakaasun myyntimarkkinoilla. Jälkimarkkinakauppaa varten on perustettu oma markkinapaikka, jota hoitaa Kaasupörssi Oy.

Suomessa sähkömarkkinat on avattu kilpailulle vuonna 1995 voimaan tulleella sähkömarkkinalailla (386/1995), joka on kumottu vuonna 2013 voimaan tulleella uudella sähkömarkkinalailla. Sähköenergian myyntitoiminta on vapaata eikä se edellytä toimilupaa. Sähköverkkotoiminta on kuitenkin luvanvaraista. Sähkön siirrosta kantaverkossa vastaa Fingrid Oyj, joka omistaa suurvoimansiirtoon tarvittavan kantaverkon lisäksi myös rajayhdysjohdot. Siirtojohdot, jotka eivät kuulu kantaverkkoon muodostavat alueverkkoja tai ne ovat kiinteästi liittyneet jakeluverkkoon. Tällaisia verkkoja on noin 10 erillisen alueverkkoyhtiön sekä noin 60 muun yhtiön hallinnassa.

Sähkösiirrosta jakeluverkoissa vastaavat alueelliset sähköyhtiöt, joita on hieman alle 100. Pääosa jakeluyhtiöistä on kunnallisessa omistuksessa ja perinteisesti verkkotoimintaa on harjoitettu kunnallisena liikelaitoksena tai julkisesti omistetuissa yhtiössä. Sähköverkkotoimintaan vaaditaan Energiaviraston myöntämä verkkolupa. Verkonhaltijoita koskevat verkon ylläpito- ja kehittämisvelvollisuus, sähkönkäyttöpaikkojen ja tuotantolaitosten liittämismvelvollisuus sekä sähkön siirtovelvollisuus. Verkonhaltijat vastaavat sähköverkoston kunnosta ja asiakkaille toimitettavan sähkön laadusta.

Polttoturpeen etsiminen ja nostaminen kuuluu lain soveltamisalaan. Soiden ottaminen turvetuotantoon ja turpeen tuotanto ovat luvanvaraista toimintaa. Turvetuotannosta ja siihen liittyvästä ojituksesta on tehtävä lupahakemus ympäristölupavirastoon. Turvetuotanto on keskittynyt Vapo Oy:lle, jonka osuus energiaturvemarkkinoista on noin 80 prosenttia. Seuraavaksi suurin tuottaja on tuottanut alle 10 prosenttia energiaturpeesta. Markkinoilla toimii lisäksi noin 200 pientuottajaa. Pienten turpeentuottajien hankinnat kuuluvat korkeiden kynnyksarvojen vuoksi erittäin harvoin lain soveltamisalaan.

Vesi

Vesihuollon osalta lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen rakentamiseen, tarjoamiseen ja ylläpitoon, joiden tarkoituksena on tarjota talousveden tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä julkisia palveluja sekä veden toimittaminen tällaiseen verkkoon.

Vesihuollosta säädetään vesihuoltolailla (119/2001). Päävastuu vesihuollon järjestämisestä on kunnilla, vesihuoltolaitoksilla ja kiinteistön omistajilla ja haltijoilla. Vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta eli veden hankinnasta ja viemäröinnistä. Vesihuoltolain soveltamisalaan kuuluvat vesihuoltolaitokset, jotka toimittavat vettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 m³ päivässä tai palvelevat yli 50 henkilöä.

Vesihuoltolaitoksen tulee hakea terveysuojelulain (763/1994) 18 §:n mukaan toimintansa hyväksymistä kunnan terveysuojeluviranomaiselta viimeistään 3 kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Vesihuollosta vastaavilla yksiköillä on luonnollinen monopoli, koska yhtä useamman laitoksen toiminta samalla alueella ei ole taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen, jonka on oltava sellainen, että vesihuoltolaitoksen voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Suomessa on yli 1300 vesihuoltolain mukaista vesihuoltolaitosta, joista suurin osa on melko pieniä. Näistä yli 600 laitosta huolehtii vesihuollosta. Se sisältää veden hankinnan, viemäröinnin ja jätevesien käsittelyn. Vesihuoltolaitokset toimivat joko osana kunnallishallintoa virasto-organisaationa tai kunnan liikelaitoksena taikka ne ovat yksityisoikeudellisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Pääosa kunnallisista vesihuoltolaitoksista toimii edelleen osana kunnan teknistä toimialaa. Noin 30 suurinta

vesihuoltolaitosta myy puolet Suomessa myydystä vedestä. Hyvin pieniä osuuskuntia, joissa vesihuolto hoidetaan lähes talkoovoimin, on noin 900. Nämä laitokset myyvät vajaan neljäsosan Suomessa myydystä vedestä.

Kuljetuspalvelut

Lain kattamia toimintoja ovat rautateitse, raitioteitse, johdinautolla, linja-autolla tai metrolla tapahtuva julkisten palveluiden tarjoaminen. Lakia sovelletaan yksikköön, joka tarjoaa kuljetuspalveluita viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskea liikennöitäviä linjoja, käytettävissä olevia liikennevälineitä ja vuorotiheyttä.

Rautateitse tapahtuvaa palvelua eli henkilökuljetusta tarjoaa Suomessa toistaiseksi ainoastaan valtion omistama VR Group. Linja-autoliikenteen ohella lain tarkoittamaa raitiotie- ja metroliikennettä harjoittaa Suomessa toistaiseksi ainoastaan Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL). HKL asettaa samalla liikennöitäviä linjoja, liikennevälineitä ja vuorotiheyttä koskevat ehdot. Sekä HKL että muiden kaupunkien, kuten Turun ja Tampereen liikennelaitokset, kuuluvat lain soveltamisalaan.

Henkilöiden kuljettaminen linja-autolla ammattimaisesti maksua vastaan on luvanvaraista. Lupien saamisen edellytyksistä säädetään joukkoliikennelaisissa (869/2009). Linja-autoliikenteen peruslupa on joukkoliikennelupa, joka oikeuttaa ajamaan tilaus- ja ostoliikennettä harjoittamaan linja-autolla liikennettä toimivaltaisen viranomaisen tai kunnan taikka kuntayhtymän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan sekä tilausliikennettä koko maassa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Joukkoliikenneluvan myöntää hakemuksesta Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Reittiliikennelupa oikeuttaa harjoittamaan reittiliikennettä eli säännöllistä markkinaehtoista liikennettä, jonka reitin päätepisteet, pysäkit tai tärkeimmät pysäkit sekä aikataulun vahvistaa viranomainen. Kutsujoukkoliikennelupa tarvitaan jatkuvaluonteisen paikallisen, seudullisen tai alueellisen liikenteen harjoittamiseen, jota ajetaan ainoastaan etukäteen tehdystä tilauksesta ja jonka reitti ja aikataulu määräytyvät näiden ennakkoon tehtyjen tilausten perusteella ja tilattujen kuljetusten yhdistelyn avulla. Reittiliikenneluvan myöntää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimivalta-alueella reitti on. Kutsujoukkoliikenneluvan myöntää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimivalta-alueella liikenteen toiminta-alue on.

Luvanvarainen liikenteenharjoittaminen ei kuulu lain soveltamisalaan silloin, jos lupa voidaan vastaavilla ehdoilla myöntää kenelle tahansa toimijalle. Toimintaa ei tällöin harjoiteta erityis- tai yksinoikeuden nojalla vaan kilpailu alalla on avointa.

Joukkoliikennelain mukaan 1.7.2014 jälkeen alkava liikenne on järjestettävä joko markkinaehtoisesti ilman yhteiskunnan tukea tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus) mukaisesti siten, että toimivaltaiset viranomaiset tekevät maantieliikennettä ja muuta raideliikennettä kuin rautatieliikennettä koskevia hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia toimittajien kanssa laissa säädetyin hankintamenettelyin. Käytännössä on esiintynyt

epäselvyyttä siitä, mikä merkitys joukkoliikennelain kilpailuttamissääntöjen soveltamisella on palvelusopimusten osapuolina toimivien yksityisten yhteisöjen asemaan erityisalojen hankintayksikköinä.

Linja-autoliikenteen valtakunnallisen palvelutason määrittelee liikenne- ja viestintäministeriö. Liikennevirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittamisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä.

Satamat ja lentokentät

Lakia sovelletaan myös lentokentän, meri- tai sisävesisataman ylläpitoon tai muiden terminaalipalveluiden tarjoamiseen ilma-, meri- tai sisävesiliikenteen harjoittajille. Ylläpitämiseen liittyviä hankintoja ovat lähinnä terminaalirakennusten rakentaminen ja kiinteistönhuolto- ja palveluiden ostaminen.

Suomessa lentokenttäverkostoa ylläpitää ilmailulaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi annetun lain (877/2009) nojalla valtion omistama Finavia Oyj. Sillä on 25 lentoasemaa. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi toimii Suomen ilmailuviranomaisena. Lain soveltamisalaan kuuluvia satamia ovat sellaiset satamat, joita käytetään kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain (955/1976) nojalla sekä satamat, jotka on perustettu yksityisistä yleisistä satamista annetun lain (1156/1994) 3 §:n mukaisen luvan perusteella. Satamia ylläpitävät muun muassa kunnalliset satamalaitokset sekä Saimaan kanavan kanavavaltuutetun toimisto.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU sekä parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU.

Esityksen tavoitteena on hankintadirektiivien tavoitteiden mukaisesti nykyaikaistaa, yksinkertaistaa ja joustavoittaa julkisia hankintoja koskevaa oikeudellista kehystä. Tavoitteena on edelleen parantaa hankintojen laatua, tehostaa ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin sekä kiinnittää huomiota asianmukaisiin menettelytapoihin, kuten harmaan talouden torjuntaan ja korruptioon liittyviin näkökohtiin.

Tavoitteena on lisäksi painottaa erityisesti sosiaali- ja terveystalouden hankintojen laatutekijöitä sekä edistää yhteiskunnan esteettömyyttä ja kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävää suunnittelua, lisätä hankintamenettelyjen tehokkuutta sähköisiin tietojenvaihtomuotoihin sekä tehostaa julkisten varojen käyttöä.

3.2 Lain rakenne ja yleiset säännökset

Esityksessä pyritään säilyttämään voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne ja systematiikka mahdollisimman laajasti esimerkiksi keskeisten osien osalta. Voimassaolevan hankintalainsäädännön rakenne on muokannut käytännön hankintatointia ja oikeudellista tulkintaa. Pysyttämällä mahdollisimman laajasti nykytilainsäädännön systematiikka lainsäädännön soveltajien resurssit ja huomio voidaan keskitää uuden lainsäädännön muuttuneeseen sisältöön.

Kuitenkin lukujen määrä joissakin osissa tulee kasvamaan ja yksittäisten pykälien pituus tulee kasvamaan nykyisestä. Käsitteiden osalta joitakin käsitteitä, kuten kokonaistaloudellisesti edullisin, muutettaisiin vastaamaan uutta EU-systematiikkaa, mutta pääosin vanhat käsitteet, joista keskeisimpänä tarjouspyyntö, säilytettäisiin edelleen.

Lain III osaan on kerätty luvut säännökset, jotka koskevat kansallisia menettelyjä, sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden erityisten palveluiden hankintaa sekä käyttöoikeussopimuksia. Tämä on keskeisin rakenteellinen muutos voimassaolevaan lakiin verrattuna.

3.3 Toteuttamisvaihtoehdot

Hankintadirektiivit jättävät osin liikkumavaraa kansalliselle lainsäätäjälle. Liikkumavara mahdollistaa erilaisia kansallisen täytäntöönpanon vaihtoehtoja.

Kansalliset kynnsarvot

Hankintadirektiivit eivät sääntele kansallisten kynnsarvojen tasoa, vaan ne ovat kansallisen lainsäätäjän harkinnassa. Valmistelun aikana kansallisten kynnsarvojen tasosta on esitetty erilaisia näkemyksiä.

Tavara- ja palveluhankintojen osalta näkemykset ovat vaihdelleet 50 000–60 000 euron tasolla, mutta myös 100 000 euron kynnsarvo kaikille kansallisille hankinnoille nostettiin keskusteluun. Rakennusurakoiden kynnsarvon osalta on keskusteltu sen asettumisesta 100 000–200 000 euron tasolle. Koulutuspalveluissa, joita hankintaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti yhteishankintana työntäjän kanssa ei nähty tarvetta muuttaa voimassa olevan lain kynnsarvoa 100 000 euroa. Sosiaali- ja terveystieteiden palveluiden osalta näkemyksissä oli enemmän hajontaa ja keskusteluissa oli esillä 100 000–750 000 euroa. Käyttöoikeussopimusten osalta hajonta näkemyksissä oli suurin. Valmistelun aikana päädyttiin siihen, että käyttöoikeusurakoilla ja käyttöoikeuspalveluhankinnoilla olisi yhteinen kynnsarvo ja näkemykset hajaantuivat 100 000–1 000 000 euron välille.

Sidosyksiköiden toiminnan kohdistumista koskeva vaatimus

Hankintadirektiivin 12 artiklassa säädetään sidosyksikön toiminnan kohdistumisen vaatimus siten, että yli 80 % sidosyksiköksi määritellyn toimijan toiminnoista tulee kohdistua siihen määräsvaltaa käyttävään tahoon. Valmistelun aikana toiminnan kohdistumista koskevasta vaatimuksesta on esitetty erilaisia näkemyksiä: osa toimijoista kannatti direktiivin sallimaa liikkumavaraa (sallittu ulosmyynti 20%) ja osa toimijoista kannatti sitä, että myyntiä muille kuin määräsvaltaa käyttäville tahoille ei pitäisi sallia lainkaan (0 %). Lisäksi keskusteltiin siitä, tulisiko kansallisesti pitäytyä direktiivin sanamuodossa vai esimerkiksi viitata kilpailulainsäädäntöön ulosmyyntiä tarkastellessa.

Hankinnan jakaminen osiin

Hankintadirektiivin 46 artiklassa säädetään hankintojen jakamisesta osiin. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää hankinnan jakamisen osiin pakolliseksi kaikissa EU-kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa. Valmistelun aikana tätä ei pidetty tarkoituksenmukaisena ottaa Suomessa käyttöön.

Laadun huomioiminen kokonaistaloudellisen edullisuuden osana

Hankintadirektiivin 67 artiklassa säädetään tarjouksen valinnasta. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, etteivät hankintaviranomaiset saa käyttää pelkkää alinta hintaa tai kustannuksia. Jäsenvaltiot voivat lainkohdan mukaan myös

rajoittaa niiden käytön tiettyihin viranomaisiin tai hankintasopimuksiin. Valmistelun aikana esitettiin näkemyksiä, joiden mukaan halvimman hinnan käyttäminen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena olisi sallittua vain tavarahankinnoissa ja näin ollen kiellettyä palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa. Toisaalta esitettiin vastakkaisia näkemyksiä, joiden mukaan tätä direktiivin tiukennusta ei tulisi ottaa käyttöön.

Alihankinta

Hankintadirektiivin 71 artiklassa alihankinnoista jätetään usein kohdin harkintavaltaa sääntelyn laajuudesta ja sitovuudesta.

Hankintadirektiivin 71 artiklan mukaan jäsenvaltio voi halutessaan muun muassa velvoittaa hankintayksikön pyytämään tietoa alihankintaosuuden laajuudesta sopimuksen toteuttamisessa, säätää suorista maksuista hankintayksiköltä pääsopimus-kumppanin ohi alihankkijalle, säätää alihankkijoiden yksilöimisvelvollisuuden pitkälle alihankintaketjuun ja muihinkin kuin rakennusurakoihin ja direktiivissä tarkoitettuihin palveluhankintoihin, velvoittaa hankintayksikön vaatimaan alihankkijan vaihtamista harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden johdosta sekä säätää direktiiviin nähden tiukempia vastuusääntöjä alihankintaketjuun. Velvoitteilla estettäisiin myös harmaata taloutta. Näitä vaihtoehtoja ei päätetty ottaa ehdotettuun lakiin muun muassa hankintamenettelyn ja sopimuskauden ajallista suhdetta, sopimusoikeuden sopimussuhdetta koskevia peruseriaatteita sekä käytännön hankintojen toteuttamista koskevista syistä. Lakiin otettiin kuitenkin velvollisuus vaatia alihankkijan korvaamista, jos tarkastus on suoritettu ja pakollisia poissulkemisperusteita havaitaan. Lakiin otettiin lisäksi mahdollisuus alihankkijan korvaamisvaatimuksen esittämiseen muiden kuin pakollisten poissulkemisperusteiden yhteydessä.

Hankintasopimuksen erityisehdot

Työryhmässä käsiteltiin kahta vaihtoehtoa työsuhteen vähimmäisehtojen sopimukseen kirjaamista koskeviksi säännöiksi. Työryhmässä esitettiin yhtäältä, että työehtojen noudattamista koskevat sopimusehtojen kirjaamisvelvoitteet koskisivat valtion keskushallintoviranomaisten lisäksi muita hankintayksiköitä. Työryhmässä kannatettiin toisaalta nykytilan säilyttämistä, jonka mukaan kyseiset sopimusehtojen kirjaamisvelvoitteet koskisivat vain valtion keskushallintoviranomaisia, ja muiden hankintayksiköiden osalta velvollisuus kirjata sopimukseen erityisehto koskisi ainoastaan rakennusurakkasopimuksia.

Tiettyihin palveluihin varatut hankintasopimukset

Hankintadirektiivin 77 artiklassa säädetään tiettyihin palveluihin varatuista hankintasopimuksista. Sen mukaan hankintamenettelyihin osallistuminen joidenkin terveys-, sosiaali- ja kulttuuripalvelujen aloilla voitaisiin varata organisaatioille, jotka perustuvat työntekijäomistukseen tai työntekijöiden aktiiviseen osallistumiseen niiden hallintoon, ja olemassa oleville organisaatioille kuten osuuskunnille, jotka

osallistuisivat näiden palvelujen suorittamiseen loppukäyttäjille. Säännöksen soveltamisala rajoittuu yksinomaan tiettyihin terveys-, sosiaali- ja vastaaviin palveluihin, joihinkin koulutuspalveluihin, kirjasto-, arkisto-, museo- ja muihin kulttuuripalveluihin, urheilupalveluihin ja kotitalouspalveluihin, eikä se koske mitään muutoin direktiivillä säädettyjä poikkeuksia.

Valmistelun aikana pohdittiin artiklan kansallista soveltamisalaa ja soveltuvuutta Suomen oloihin. Artiklan mukaisten järjestelyjen käytön edellytyksenä, että hankintayksikkö ei ole tehnyt kyseisen organisaation kanssa asianomaisia palveluja koskevaa hankintasopimusta ko. artiklan mukaisesti viimeisten kolmen vuoden aikana. Lisäedellytyksenä on vielä se, että kyseistä kilpailutusta koskeva hankintasopimus saa olla voimassa vain kolme vuotta. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että toimittajan tulisi vaihtua jokaisessa uudessa lainkohdan tarkoittamassa hankinnassa. Näiden edellytysten katsottiin valmistelun aikana tosiasiallisesti rajoittavan artiklan käyttöä niin paljon, että säännöksen tuominen kansalliseen lakiin olisi tarkoituksenmukaista, sillä kolmen vuoden sopimuskausi voi olla lyhyt ajanjakso artiklan mukaisissa palvelukokonaisuuksissa. Kolmen vuoden sopimuskausi ei olisi myöskään omiaan turvaamaan hankintadirektiivin 76 artiklassa edellytettyä palvelujen jatkuvuuden erityispiirrettä.

Hankintojen valvonta

Hankintadirektiivi edellyttää, että jokaiseen jäsenmaassa on hankintalainsäädännön noudattamisen valvonnan järjestelmä. Direktiivi jättää kuitenkin jäsenvaltioille niiden harkinnan piiriin se, miten valvonta järjestetään. Esityksessä ei ehdoteta erillisen valvontatehtävän antamista viranomaiselle tai viranomaisen perustamista tätä erillistä valvontatehtävää varten.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää mahdollisena hankintojen neuvottelukunnan perustamista. Neuvottelukunta voisi tarpeelliseksi osoittautuvin osin teettää selvityksiä ja tutkimuksia sekä tehdä aloitteita ja yleisen tason suosituksia hankintojen hyvistä käytänteistä. Suunnitelma tullaan yksilöimään tarkemmin ennen lain voimaan tuloa.

3.4 Keskeiset ehdotukset

3.4.1 Lainsäädännön soveltamisala

Laissa täsmennettäisiin useilta osin keskeisiä hankintalain soveltamisalaan kuuluvia sääntöjä, käsitteitä ja määrittelyjä. Hankintasopimuksen käsitteen osalta korostettaisiin eroja muun muassa lainsäädäntötoimiin tai julkisyhteisöjen yksipuolisiin oikeustoimiin kuten avustuspäätöksiin. Hankintalain soveltamisalassa erityisesti sidosyksiköitä ja hankintayksiköiden yhteistyötä koskevia soveltamisalapoikkeuksia on täsmennetty ja konkretisoitu tuomioistuinkäytännön perusteella. Ehdotuksessa tuotaisiin nämä oikeuskäytännön selvennykset lakiin.

3.4.2 Kynnysarvot

Hankintalain uusiksi kansallisiksi kynnysarvoiksi ehdotetaan lain 25 §:ssä 60 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa, 100 000 eräissä koulutuspalveluhankinnoissa ja 150 000 euroa rakennusurakoissa. Rakennusurakoiden ja eräiden koulutuspalveluhankintojen kynnysarvot pysyisivät voimassa olevan hankintalain tasolla eli rakennusurakoissa 150 000 euroa ja koulutuspalveluhankinnoissa 100 000 euroa. Luvun 12 sosiaali- ja terveystalouden palveluja sekä eräitä muita palveluja koskevaksi kynnysarvoksi ehdotetaan 300 000 euroa. Julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevaksi kynnysarvoksi ehdotetaan 500 000 euroa.

Kansalliset kynnysarvot ovat pitkälti jäsenvaltion päätettävissä, mutta harkinnassa on otettava huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan myös hankintadirektiivien ulkopuolelle jäävissä hankinnoissa on noudatettava syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita on noudatettava, jos hankintaan liittyy selvä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Tämä tarkoittaa käytännössä tilannetta, jossa muiden jäsenvaltioiden yritykset voivat olla kiinnostuneita hankinnan toteuttamisesta. Arvioitaessa, voiko hankinta kiinnostaa muiden jäsenvaltioiden toimijoita, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan huomioon on otettava ainakin hankinnan arvo ja luonne sekä sen suorituspaikka. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä muiden EU-jäsenmaiden kansallisten kynnysarvojen taso huomioon ottaen voitaneen arvioida, että kynnysarvojen korottaminen nykytasosta ei aiheuttane ristiriitaa yhteisöoikeuden edellyttämän avoimuus- ja syrjimättömyysvelvoitteen kanssa. Hankintadirektiivin johdanto-osassa on todettu, että direktiivissä sosiaali- ja terveystalouden palveluhankinnoille sekä muille erityisille palveluhankinnoille säädetyn 750 000 euron alittavat palveluhankinnat eivät yleensä kiinnosta muista jäsenvaltioista tulevia palveluntarjoajia, jollei päinvastaisesta ole konkreettista näyttöä, kuten unionin rahoittaessa rajat ylittäviä hankkeita.

Hankintadirektiivissä sosiaali- ja terveystalouden palveluja sekä muita erityisiä palveluja koskeva kynnysarvo on 750 000 euroa ja julkisista käyttöoikeussopimuksista annettun direktiivin kynnysarvo kaikille käyttöoikeussopimuksille on 5 186 000 euroa. Näitä palveluja ja käyttöoikeussopimuksia koskevia kynnysarvoja ehdotetaan alennettavaksi hankintalaissa kuitenkin siten, että näissä hankinnoissa ja käyttöoikeussopimuksissa olisi käytössä vain yksi kynnysarvo, jonka ylittävissä hankinnoissa sovellettaisiin hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin määräyksiä täysimääräisinä siten kuin lain 11 ja 12 luvuissa säädettäisiin. Tämä tarkoittaisi myös sitä, että näistä hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista tehtäisiin EU-laajuinen hankintailmoitus myös sellaisissa tilanteissa, joissa hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen arvo alittaa hankinta- ja käyttöoikeussopimusdirektiivissä asetetut kynnysarvot.

3.4.3 Sähköiset viestintävälineet

Sähköiset tieto- ja viestintävälineet voivat merkittävästi yksinkertaistaa hankintamenettelyjä ja lisätä hankintojen tehokkuutta ja avoimuutta. Uudessa hankintadirektiivissä ja käyttöoikeussopimusten direktiivissä pyritään tekemään sähköisestä viestinnästä vakioväline hankintamenettelyihin liittyvässä tietojenvaihdossa. Vastaavasti esityksessä ehdotetaan, että hankintadirektiiveissä säädetyn siirtymäkauden päättyessä vuonna 2018 hankintamenettelyissä siirryttäisiin pääsääntöisesti sähköiseen tietojenvaihtoon niin hankintayksikön julkaisemien asiakirjojen ja tietojen kuten hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön kuin ehdokkaiden ja tarjoajien toimittamien asiakirjojen kuten osallistumishakemusten ja tarjousten osalta. Koska sähköisen tietojenvaihdon käyttöönotto edellyttää investointeja ja koska sen edut ovat tehokkaampia arvoltaan suuremmissa hankinnoissa, esityksessä rajattaisiin sähköisen tietojenvaihdon edellytykset EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. Laissa säädettäisiin tyhjentävästi niistä tilanteista, joissa sähköistä tietojenvaihtoa ei tarvitsisi käyttää.

3.4.4 Hankintamenettelyt

Esityksessä ehdotetaan, että hankintamenettelyjä koskevia säännöksiä yksinkertaistettaisiin, selkeytettäisiin ja tehtäisiin nykyistä joustavammiksi. Etenkin neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttöedellytyksiä laajennettaisiin vastaamaan monimutkaistunutta käytännön hankintatointa. Vastaavasti neuvotteluja sisältävien menettelyjen kulkua ohjaavat säännöt olisivat nykyistä täsmällisemmät ja niissä varmistettaisiin tehokkaammin tarjoajien tasapuolinen kohtelu. Esityksessä selvennettäisiin ja täsmennettäisiin myös etenkin yhteishankintayksiköille merkittävien puitejärjestelyn sekä dynaamisen hankintajärjestelmän menettelysääntöjä siten, että näiden menettelyjen soveltaminen käytännössä olisi aiempaa vaivattomampaa ja houkuttelevampaa.

Esityksessä ehdotettaisiin myös kahden uuden menettelyn luomista. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö pyrkisi edistämään innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa neuvottelemalla menettelyyn valittujen kumppanien kanssa hankinnan ehdoista. Hankintayksikön ei tarvitsisi järjestää tarjouskilpailua tuotekehityksen perusteella tehtävästä hankinnasta, jos se tehdään tuotekehityksen tai idean kilpailutukseen osallistuneelta tarjoajalta. Sähköisen luettelojen kautta hankintayksiköt voisivat puolestaan joustavasti ja nopeasti poimia puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä haluamiaan tuotteita tarjoajien toimittamista laajoista nimikeluetteloista.

3.4.5 Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat

Ympäristönsuojelu on saavuttanut keskeisen aseman Euroopan unionin toiminnassa ja politiikassa. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 11 artiklan

mukaan ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä unionin politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävä kehityksen edistämiseksi (*läpäisyperiaate*). Sopimuksen 114 artiklan mukaan komissio perustaa sisämarkkinakompetenssin nojalla annettavat, ympäristönsuojelua koskevat ehdotuksensa ympäristönsuojelun korkeaan tasoon ottaen erityisesti huomioon kaiken tieteelliseen tietoon perustuvan uuden kehityksen (*BAT-periaate, Principle of Best Available Technology, ja ennalta varautumisen periaate*). Euroopan unionin perusoikeuskirjan 37 artiklan mukaan ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantaminen on sisällytettävä unionin politiikkoihin ja varmistettava kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti.

Ehdotetussa laissa selvennettäisiin EU:n hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimusdirektiiviin perustuen, miten hankintayksiköt voivat edistää ympäristönsuojelua ja kestävä kehitystä varmistaen samalla, että ne saavat hankintasopimuksilleen parhaan mahdollisen hinta-laatusuhteen. Tavoitteena on tehostaa ympäristönsuojelua julkisten hankintojen kautta selostamalla hankintayksiköiden mahdollisuuksia ja lain asettamia puitteita aiempaa laajemmin, selkeämmin ja täsmällisemmin. Laissa korostettaisiin mahdollisuuksia ja vähennettäisiin epäselvyyttä aiheuttavia tai muita ympäristönäkökohtien huomioon ottamista rajoittavia tekijöitä.

Lakiehdotuksessa esitetään myös sosiaalisten tekijöiden huomioimiseen liittyvien säännösten parantamista ja selkeyttämistä. Siten esimerkiksi tarjousten vertailussa ja hankintasopimusten erityisehdoissa voitaisiin käyttää sosiaalisia näkökohtia aiempaa laajemmin. Säännöksissä korostettaisiin myös kaikkien käyttäjien tarpeiden huomioimista hankinnan kohteen määrittelyssä. Sosiaalisiin näkökulmiin liittyy myös laatuun liittyvien näkökulmien korostaminen. Lakiehdotus mahdollistaa laatu- ja näkökulmien huomioimisen hankintamenettelyn eri vaiheissa, kuten hankinnan kohteen määrittelyssä, tarjoajien soveltuvuusvaatimusten esittämisessä sekä tarjousten vertailuperusteiden asettamisessa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 22.11.2012 todetaan, että sosiaalisesti vastuullisissa hankinnoissa tavoitteena on asettaa hankinnan yhteydessä vaatimuksia, jotka saavat toimittajat varmistamaan, että sopimuskauden aikana toimitettavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia. Tämä tarkoittaa, että toimittajan on noudatettava kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia kuten Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksia, Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimusta, vähimmäispalkkoja ja työaikoja koskevaa tuotantomaa lainsäädäntöä sekä yleisiä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusvaatimuksia.

Euroopan komission oppaassa sosiaalisesti kestävästä julkisista hankinnoista todetaan, että sosiaalisesti vastuullisilla hankinnoilla tarkoitetaan hankintatoimia, joissa otetaan huomioon yksi tai useampia seuraavista sosiaalisista näkökohdista: työllisyysmahdollisuudet, ihmisarvoinen työ, sosiaalisten oikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen, sosiaalinen osallisuus mukaan lukien vammaiset henkilöt, yhdenvertaiset mahdollisuudet, kaikille sopiva suunnittelu, jossa otetaan huomioon

kestävyysperusteet ja eettistä kauppaa koskevat kysymykset, laajempi yritysten yhteiskuntavastuun vapaaehtoinen noudattaminen sekä Euroopan unionin perussopimuksella ja hankintadirektiiveillä vahvistettujen periaatteiden noudattaminen.

Ympäristö- ja sosiaaliin näkökohtiin sekä harmaan talouden torjuntaan liittyvät myös hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa koskevat ehdotukset. Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että talouden toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisissa säännöksissä. Direktiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleen mukaan ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudelliset velvoitteet sisällyttämiseksi asianmukaisesti hankintamenettelyihin, jäsenvaltioiden ja hankintaviranomaisten on erityisen tärkeää toteuttaa toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että noudatetaan rakennusurakan tai palvelujen suorituspaikassa sovellettavaa ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellistä sääntöä, joka on vahvistettu laeilla, asetuksilla ja päätöksillä sekä kansallisella että unionin tasolla sekä työehtosopimuksissa, edellyttäen, että tällaiset säännöt ja niiden soveltaminen ovat unionin oikeuden mukaisia.

Esityksessä ehdotetaan hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan nojalla, että lain pakollisiin poissulkemisperusteisiin lisättäisiin rikoslain 47 luvussa tarkoitettuja työr rikoksia ja että työ-, ympäristö- ja sosiaali oikeuden laiminlyöntejä voitaisiin huomioida myös alihankkijoita koskevissa toimenpiteissä sekä hankintasopimuksen toteuttamista koskevissa ehdoissa.

3.4.6 Pienten ja keskisuurten yritysten asema julkisissa hankinnoissa

Esityksessä ehdotetaan uuden hankintadirektiivin mukaisesti, että hankintamenettelyyn liittyviä tarjoajille ja ehdokkaille syntyviä selvitystoimenpiteitä yksinkertaistettaisiin. Esityksessä rajoitettaisiin tarjoajan soveltuvuutta koskevan vähimmäisliiketoimintavaihtorajan asettamista. Lisäksi rajattaisiin hankintayksikön mahdollisuuksia edellyttää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan laajoja selvityksiä soveltuvuudestaan tarjouskilpailun aikana. Ehdokkaat ja tarjoajat voisivat osoittaa soveltuvuutta koskevien vaatimusten täytymisen sekä poissulkemisperusteiden soveltumattomuuden antamalla yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan. Vasta tarjousten vertailun ja hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikkö edellyttäisi voittaneelta tarjoajalta varsinaiset selvitykset. Mikäli hankintayksiköllä olisi pääsy edellä mainittuja selvityksiä sisältävään avoimeen tietopankkiin, tulisi hankintayksikön hankkia poissulkemisperusteita ja soveltuvuutta koskevat tiedot itse käyttäen hyväksi mainittua tietopankkia.

Esityksessä lisäksi kannustettaisiin hankintayksiköitä jakamaan julkiset hankintasopimukset osiin, jotta pienillä ja keskisuurilla yrityksillä olisi tarjoajina ja ehdokkaina nykyistä paremmat mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin.

Kansallisten menettelyiden keventämisen yksi keskeinen tavoite on pienten ja keskisuurten yritysten aseman parantaminen. Kun menettelyt yksinkertaistuvat ja niiden joustavuus lisääntyy, voivat hankintayksiköt ottaa nykyistä tehokkaammin huomioon pientenkin tarjoajayritysten olosuhteet. Säädösvalmistelun tueksi teetetyt selvitykset ”Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa” perusteella pienten ja keskisuurten yritysten asemaan voidaan parantaa hankintojen koon pienentämisen ohessa lain monimutkaisiksi koettuja menettelysääntöjä keventämällä.

3.4.7 Tarjousten vertailu ja valinta

Esityksessä ehdotetaan tarjouksen valintaa koskevaa systematiikkaa muutettavaksi siten, että jatkossa tarjouksen valintaperusteena olisi aina kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena olisi jatkossa halvin hinta, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras ratkaisu. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa voitaisiin käyttää vertailuperusteita, joita asetettaessa voitaisiin huomioida myös hankinnan kohteeseen liittyviä yhteiskunnallisia, ympäristö- ja sosiaalisia ominaisuuksia.

Tarjouksia voitaisiin aiempaa enemmän täsmentää ja täydentää. Tällä tavoiteltaisiin joustavuuden lisäämistä hankintamenettelyissä, sillä tarkoituksenmukaisuus-tyistä ehdokkaiden tai tarjoajien antamissa asiakirjoissa saattaa olla epäolennaisia puutteita, ristiriitoja ja virheitä, joiden täydentäminen tai täsmentäminen ei heikennä muiden ehdokkaiden tai tarjoajien asemaa tarjouskilpailussa. Laissa tuotaisiin esiin keskeiset reunaehdot täydentämiselle ja täsmentämiselle.

3.4.8 Kansalliset menettelyt

Kansallisten hankintojen menettelysääntöjä ehdotetaan kevennettäväksi huomattavasti. Esityksessä säädettäisiin ainoastaan keskeisimmistä menettelyjä koskevista seikoista. Näin halutaan lisätä hankintayksiköiden harkinnanmahdollisuuksia ja menettelyiden joustavuutta niin hankintayksiköiden kuin tarjoajienkin kannalta. Kansallisten hankintojen menettelysääntöjen keventäminen korostaisi yleisten periaatteiden eli avoimuuden, syrjimättömyyden, tasapuolisuuden ja suhteellisuuden merkitystä sekä antaisi aiempaa enemmän merkitystä hankintayksiköiden omille hankintaohjeistuksille.

3.4.9 Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi omat menettelysäännöt sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja varten. Esityksessä säädettäisiin ainoastaan keskeisimmistä menettelyjä koskevista seikoista. Näin halutaan lisätä

hankintayksiköiden harkinnanmahdollisuuksia ja menettelyiden joustavuutta niin hankintayksiköiden kuin tarjoajienkin kannalta sekä korostaa asiakkaiden aseman parempaa huomioimista osana hankintamenettelyjä.

3.4.10 Neuvonta ja ohjaus

Markkinoiden kehittyminen, lisääntyneet tekniset ja juridiset yksityiskohdat tuottavat ongelmia sekä tarjoajille että hankintayksiköille. Komissio on hankintadirektiivissä kiinnittänyt huomioita siihen, että helposti saatavilla oleva neuvonta todennäköisesti lisää hankintamenettelyjen sujuvuutta ja kehittäisi hankintoja koskevaa osaamista. Neuvonnasta on direktiivin 83 artiklan 4 kohdassa säännöksiä. Direktiivi jättää kuitenkin neuvonnan toteuttamisen pääosin jäsenmaiden harkintaan ja siitä ei ole tarve säätää hankintalaissa. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisia hankintoja koskevan unionin oikeuden tulkinnasta ja soveltamisesta on saatavilla tietoja ja neuvontaa veloituksetta hankintaviranomaisten ja talouden toimijoiden, erityisesti pk-yritysten, auttamiseksi soveltamaan oikein julkisia hankintoja koskevia unionin sääntöjä. Lisäksi on varmistettava, että hankintaviranomaisille on tarjolla tukea hankintamenettelyjen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Ohjausta olisi tarjottava hankintaviranomaisille ja yrityksille aina, kun vaikuttaa tarpeelliselta parantaa sääntöjen virheetöntä soveltamista. Tarjottava ohjaus voisi koskea kaikkia julkisten hankintojen kannalta merkityksellisiä asioita, kuten hankintojen suunnittelua, menettelyjä, tekniikkojen ja välineiden valintaa sekä hyviä hankintamenettelykäytäntöjä. Oikeudellisissa kysymyksissä ohjaus ei merkitsisi asianomaisten kysymysten tyhjentävää oikeudellista analysointia, vaan siinä voitaisiin rajoittaa mainitsemaan yleisesti seikat, jotka olisi otettava huomioon kysymysten myöhemmässä yksityiskohtaisessa analyysissä, esimerkiksi viittaamalla oikeuskäytäntöön, jolla saattaa olla merkitystä, tai ohjeisiin tai muihin lähteisiin, joissa asianomaista erityiskysymystä on tarkasteltu.

Direktiivin edellyttämän ohjauksen toteuttamisen osalta voidaan mainita, että valtiovarainministeriö asetti 7.8.2014 valtion hankintatoimen kehittämishankkeen (HANKO-hanke). HANKO-hankkeen taustalla on vuonna 2013 toteutettu kartoitus valtion hankintatoimen nykytilasta. HANKO-hanke on jaettu neljään kehittämisalueeseen ja ne koskevat erityisesti hankintojen ohjausta, suunnittelua, sopimushallintaa, toimittajayhteistyötä ja osaamisen kehittämistä. HANKO-hankkeen keskeinen tavoite on selkeyttää valtion hankintatoimen ohjausta ja koota virastojen hankintatoimen ohjaukseen, suunnitteluun ja seurantaan sekä sopimus- ja toimittajahallintaan malleja ja hyviä käytäntöjä, joita hyödyntämällä valtion virastojen ja laitosten hankintatointa voidaan kehittää, hankintatoimen prosesseja tehostaa ja tukea hankintaosaamisen kehittämistä.

Neuvontaa tulee antaa veloituksetta sekä tarjoajille että hankintayksiköille. Tällä hetkellä tarjolla oleva runsas neuvonta täyttää pääosin direktiivin vaatimukset. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee kuitenkin arvioimaan mahdollisuutta suunnata tällä

hetkellä Kuntaliiton neuvontayksikölle annetun rahoituksen allokointia niin, että jatkossa sen turvin taattaisiin veloituksetonta neuvontaa hankintayksiköiden lisäksi myös toimittajille. Tarkempi avustuksen jakamismekanismi ja tahot tulevat tarkentumaan vielä ennen hallituksen esityksen toimittamista eduskunnalle tai lain voimaantuloa. Ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö tulee rahoittamaan neuvontatehtäviä valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti siten, että direktiivin vaatimukset neuvonnasta täyttyvät.

3.4.11 Hankintojen valvonta

Voimassa olevassa hankintalaissa ei ole oikeusturvakeinojen ohella säännöksiä muista valvontaan liittyvistä rakenteista. Lakia ei direktiivi uudistuksen johdosta ole myöskään tarvetta muuttaa tältä osin. Hankintadirektiivin 83 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamista valvotaan. Jos valvontaviranomaiset tai -rakenteet havaitsevat omasta aloitteestaan tai asiasta tietoja saatuaan erityisiä rikkomuksia tai järjestelmään liittyviä ongelmia, niillä on oltava valtuudet ilmoittaa ongelmista kansallisille tarkastusviranomaisille, tuomioistuimille tai muille asianmukaisille viranomaisille tai rakenteille, kuten oikeusasiamiehelle, kansallisille parlamenteille tai niiden valiokunnille.

Valvontatoimien tulokset on asetettava julkisesti saataville asianmukaisten viestintävälineiden avulla ja niiden on oltava myös EU:n komission käytettävissä. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle viimeistään 18 päivänä huhtikuuta 2017 ja sen jälkeen joka kolmas vuosi seurantaraportti, joka sisältää tarvittaessa tiedot vääränlaisen soveltamisen tai oikeudellisen epävarmuuden yleisimmistä syistä, muun muassa mahdollisista rakenteellisista tai toistuvista ongelmista sääntöjen soveltamisessa, pk-yritysten osallistumisesta julkisiin hankintamenettelyihin ja hankintoihin liittyvien petos-, korruptio- ja eturistiriitatapausten sekä muiden vakavien sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemisestä, havaitsemisesta ja asianmukaisesta raportoinnista. Komissio pitää hankintasääntöjen oikean soveltamisen varmistamisessa keskeisenä asianmukaista seurantaa, jonka tulokset myös olisivat avoimesti kaikkien käytettävissä.

Jäsenvaltioiden tulee saada itse päättää miten tämä seuranta järjestetään, koska tarkoituksenmukaista on välttää päällekkäisyyttä jo olemassa olevien viranomaisten ja rakenteiden kanssa. Direktiivin johdannon mukaan jäsenmailla olisi oltava asianmukaiset elimet, joiden käsiteltäväksi asioita voisi saattaa, mutta näiden ei kuitenkaan olisi tarkoitus viedä asioita tuomioistuimeen. Direktiivi ei aseta suuria vaatimuksia jäsenmaiden järjestämälle valvonnalle. Kyse on enemminkin seurannasta ja yleiskuvan hahmottamisesta sekä tehtyjen havaintojen ilmaisemisesta kuin varsinaisesta valvonnasta ja seuraamuksien määräämisestä. Direktiivi edellyttää vain, että jäsenvaltioissa on yksi tai useampi viranomainen, elin tai rakenne, jolla on mahdollisuus puuttua rikkomuksiin ja järjestelmään liittyviin ongelmiin tai valtuus ilmoittaa asiasta eteenpäin.

Suomessa esiintyvien valvontaa edellyttävien ongelmien osalta ei ole olemassa tarkkaa tietoa ongelmien laajuudesta ja merkittävydestä. Tällä hetkellä käytössä olevat laajat mahdollisuudet valvontaan antavat tarjoajille ja kansalaisille useita vaihtoehtoisia tapoja kiinnittää huomiota julkisissa hankinnoissa havaitsemiinsa ongelmiin. Kansallisen hallinnon avoimuuden periaatteen mukaisesti tulokset ovat myös yleensä julkisesti saatavilla. Valvontaa ei tarvitse suorittaa yhden tahon toimesta, vaan myös Suomessa käytössä oleva hajautettu malli on mahdollinen. EU:n komissiolle raportoitaviin tietoihin liittyvät velvoitteet tullaan täyttämään työ- ja elinkeinoministeriön koordinaatiovastuulla.

Julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamisen valvontaa ei esitetä lisättäväksi. Lisävalvonnan hyötyjen ja kustannusten suhdetta ei ole arvioitu. Nykyisin käsillä olevat valvonnan muodot täyttävät hankintadirektiivin 83 artiklan valvontaa koskevat vaatimukset. Valvonnan lisääminen edellyttäisi tarkempaa arviota mahdollisten päällekkäisten viranomaistehtävien aiheuttamien kustannusten välttämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää mahdollisena hankintadirektiivin valvontasäännöksiin osin liittyviä tehtäviä hoitavan hankintojen neuvottelukunnan perustamista.

3.4.12 Hankintasopimusten muuttaminen sopimuskaudella

Esityksessä laajennettaisiin hankintalain soveltamisalaa osin myös hankintasopimuskaudelle. Esityksessä määriteltäisiin, minkälaisia muutoksia hankintasopimukseen voi tehdä sen voimassaolon aikana ja minkälaiset muutokset tulkittaisiin olennaisiksi eli kielletyiksi sopimusmuutoksiksi. Lisäksi esityksessä säädettäisiin hankintasopimuksen purkamisesta erityistilanteissa.

3.4.13 Oikeussuojajärjestelmä

Julkisia hankintoja koskevaa oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että jatkovalitusoikeus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lisäksi hankintapäätöksiin, jotka koskevat dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä, ei saisi hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta, jollei markkinaoikeus tällaisessa tapauksessa ota asiaa käsiteltäväkseen myöntäen muutoksenhakijalle hankintalaissa tarkoitetun käsittelyluvan.

Oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi myös siten, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voitaisi saattaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee sitä, että hankintaa ei jaeta osiin tai että kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia. Edelleen muutoksenhaun kohteena ei edellä kuvatulla tavalla voisi olla hankintayksikön päätös tai ratakaisu, joka koskee hankintalaissa esitettyjä ja suosituksenluonteisia tavoitteita ja periaatteita.

Hankintojen oikeussuojajärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että muutoksenhakujärjestelmän ja tuomioistuineseuraamusten tehokkuutta varmistavan

odotusajan pituutta lyhennetään 21 päivästä 14 päivään. Hankintayksiköiden käytössä olevaa hankintaoikaisumahdollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että hankintaoikaisua voitaisiin käyttää myös muissa kuin lain soveltamiseen liittyvän virheen tilanteessa, minkä lisäksi odotusaika olisi hankintayksiköllä käytössä voimassa olevan hankintalain 60 päivän sijasta 90 päivän ajan.

3.4.14 Julkiset käyttöoikeussopimukset

Esityksessä muutettaisiin julkisten käyttöoikeussopimusten sääntelyä siten, että sekä palveluja että urakoita koskevat käyttöoikeussopimukset olisivat pääosin samojen menettelysääntöjen piirissä. Käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkistöä ja määritelmiä täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin lain määritelmäsäännöksissä ja soveltamisalapoikkeuksissa. Käyttöoikeussopimuksille säädettäisiin niin ikään yksi ja yhteinen kynnsarvo, jonka arvoltaan ylittäviin hankintoihin sovellettaisiin samoja käyttöoikeussopimusten direktiivin määräyksiin perustuvia sääntöjä. Kynnsarvon ylittäviin käyttöoikeussopimuksiin sovellettaisiin EU-laajuista ilmoittamisvelvoitetta ja jälki-ilmoitusvelvoitetta, mutta tarkat menettelysäännöt olisivat hankintayksiköiden itsensä päätettävissä syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden puitteissa. Käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen määräaikasäännökset poikkeaisivat hankintasopimusten vastaavista. Lisäksi käyttöoikeussopimusten sopimuskauden pituutta ehdotetaan rajoitettavaksi käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin mukaisesti.

3.4.15 Erityisalojen hankintalaki

Esityksessä pyritään säilyttämään voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne ja systematiikka mahdollisimman laajasti. Voimassaolevan hankintalainsäädännön rakenne on muokannut käytännön hankintatointa ja oikeudellista tulkintaa. Pysyttämällä mahdollisimman laajasti nykylainsäädännön systematiikka lainsäädännön soveltajien resurssit ja huomio voidaan keskittää uuden lainsäädännön muuttuneeseen sisältöön. Vaikka erityisalojen hankintadirektiivin ja viranomaissektorin hankintadirektiivin sisältö on uusien direktiivien myötä yhä yhdenmukaisempi, toiminnan, markkinoiden ja hankintayksiköiden sekä yksittäisten määräysten erityispiirteet perustelevat edelleen erillistä erityisalojen hankintalakia.

Esityksessä pysytettäisiin voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamisalaa koskeva rajaus, jossa lakia ei sovelleta erityisalojen hankintalain EU-kynnsarvon alittaviin hankintoihin.

Suurin osa voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia koskevista tuomioistuintratkaisuista on käsitellyt lain soveltamisalaa sekä suhdetta viranomaissektorin hankintalakiin. Esityksellä pyrittäisiin vähentämään lain soveltamisalan epäselvyydestä johtuvia tuomioistuinkäsittelyjä selkeyttämällä merkittävästi soveltamisalan kannalta keskeisiä käsitteitä ja sääntöjä kuten yksin- ja erityisoikeudet,

erityisaloiminnot, erityisalojen soveltamisalapoikkeukset sekä sidosrytykset ja yhteisrytykset.

Esityksessä selkeytettäisiin erityisalojen hankintalain menettelyjä viranomaissektorin hankintalakia vastaavalla tavalla esimerkiksi dynaamista hankintajärjestelmää koskien. Esitys sisältää myös säännökset uusista innovaatiokumppanuudesta sekä sähköisestä luettelosta. Erityisalojen hankintalain neuvottelumenettelyt pysyisivät kuitenkin edelleen voimassa olevan lain tavoin hyvin joustavina ja väljinä, sillä erityisaloimijoiden vahvan yksityisoikeudellisen ja liiketaloudellisen luonteen vuoksi neuvottelumenettelyjä käytetään hyvin erilaisilla ja innovatiivisilla tavoilla. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain verraten väljät neuvottelumenettelyjä koskevat säännöt eivät ole myöskään osoittautuneet ongelmallisiksi avoimuuden ja syrjimättömyyden kannalta lain soveltamiskäytännössä. Erityisalojen hankintadirektiivin mukaisesti puitejärjestelyä koskevia sääntöjä kuitenkin täsmennettäisiin vastaamaan voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia enemmän viranomaissektorin hankintasääntöjä.

3.4.16 Esitykseen liittyvät lakiesitykset

Rikosrekisterilain 6 §:n muuttaminen

Hankintalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa, jonka kanssa se on päättänyt tehdä hankintasopimuksen toimittamaan asiantasaiset todistukset ja selvitykset muun muassa sen tutkimiseksi, koskeeko tarjoajaa ns. pakollinen poissulkemisperuste eli onko tarjoajan johtohenkilöstö syylistynyt tiettyihin hankintalaissa listattuihin rikosnimikkeisiin. Säännökset perustuvat hankintadirektiiviin jossa hankintayksikölle on asetettu ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Hankintayksiköt eivät näin ollen voi olla selvittämättä hankintamenettelyjen yhteydessä pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa. Rikosrekisterilain 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka nojalla hankintayksiköt voisivat täyttää velvollisuutensa siten, että ne vaativat valituksi tulleen tarjoajan johto- ja vastuuhenkilöiden rikostuomioista otteen rikosrekisteristä. Laissa mainittu johto- tai vastuuhenkilö saisi itseään koskevan ja pakollisina poissulkemisperusteina listatut rikosnimikkeet kattavan otteen rikosrekisteristä, ja henkilö voisi luovuttaa otteen edelleen hankintayksikölle käytettäväksi hankintalaissa edellytettynä selvitysten tarkastamiseen. Ote olisi maksullinen, joten vastaavasti muutettaisiin oikeusministeriön asetusta oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista.

Julkisuuslain muuttaminen

Hankintalainsäädännön suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) on osoittautunut ongelmalliseksi muun muassa liikesalaisuuksien suojan osalta. Valmisteluryhmä esittää, että asiaa on syytä tarkastella jatkovalmistelussa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutuksista yleisesti

Vaikutusten arviointi on jaoteltu pääasiassa yritysvaikutuksiin ja viranomaisten toimintaan kohdistuviin vaikutuksiin. Lisäksi oman otsikkonsa alla käsitellään hallinnollista taakkaa sekä kynnysarvojen noston vaikutuksia. Sen sijaa taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu oman otsikon alla, koska esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia suoraan valtion tulo- ja menoarvioon.

Vaikutusarviointia tullaan täydentämään lausuntokierroksen jälkeen.

4.1.1 Vaikutusarviointiaineisto

Direktiivi perustuu komission tekemään vaikutusarvioon julkisten hankintojen lainsäädännön vaikutuksista ja tehokkuudesta (SEC(2011) 853 final julkaistu 27.6.2011). Lisäksi komissio kuuli laajasti sidosryhmiä vihreän kirjan julkaisemisen jälkeen. Vaikutusarvion mukaan hankintadirektiivit ovat lisänneet avoimuutta ja tehokkuutta julkisissa hankinnoissa. Tämä on lisännyt kilpailua, joka puolestaan on tuonut säästöjä ja parantanut laatua. Komission arvion mukaan säästöä on syntynyt noin 4 %:a. Vaikutusarvioinnissa pidettiin tärkeänä uudistaa hankintadirektiiviä niin, että sääntelyä yksinkertaistetaan ja joustavoitetaan sekä innovaatioita ja markkinoille pääsyä edistetään erityisesti pk-yritysten osalta. Lisäksi merkittäväksi tavoitteeksi asetettiin paremman tasapainon saavuttaminen menettelyjen aiheuttamien kustannusten ja hyötyjen välillä.

Pienten ja keskisuurten yritysten asemaa on pohdittu Euroopan unionissa laajemmin. Vuonna 2008 komissio julkaisi ”Pienet ensin” Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevan aloitteen (”Small Business Act”) (komission tiedonanto Euroopan neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, 25.6.2008 KOM(2008) 394 lopullinen), jolla haluttiin korostaa poliittista tahtoa tunnustaa pk-yritysten keskeinen rooli EU:n taloudessa ja esitellä kymmenen periaatetta, joiden avulla pk-yritysten asemaa pyrittiin parantamaan. Yksi näistä periaatteista liittyi suoraan julkisiin hankintoihin: ”V Mukautetaan politiikan välineitä pk-yritysten tarpeisiin: helpotetaan pk-yritysten osallistumista julkisiin hankintoihin ja hyödynnetään mahdollisuutta myöntää valtiontukea pk-yrityksille.” Komissio julkaisi helmikuussa 2014 PWC:llä teettämänsä tutkimuksen, jossa arvioitiin pk-yritysten asemaa julkisissa hankinnoissa.

Myös Eurooppa 2020-strategiassa (komission tiedonanto Eurooppa 2020 Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia, Bryssel 3.3.2010 KOM(2010) 2020 lopullinen) on todettu, että pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä sisämarkkinoille olisi parannettava. Strategiassa tunnustetaan se, että pk-yrityksissä olisi

merkittävä innovoinnin ja talouskasvun edistämisen potentiaali. Tätä strategiaa tukee myös Yrittäjyys 2020-toimintasuunnitelma (komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, 9.1.2013 KOM(2012) 795 lopullinen), joka oli jatkoa 2011 toteutetulle pk-yrityksiä tukevan Small Business Act -aloitteen uudelleentarkastelulle. Toimintasuunnitelmassa esitetään uudistettu visio ja joukko toisaalta EU:n ja toisaalta jäsenvaltioiden tasolla toteutettavia toimia yrittäjyyden tukemiseksi Euroopassa. Toimintasuunnitelmassa on myös viite julkisiin hankintoihin. Siinä todetaan, että ”julkisten hankintojen alalla pk-yrityksiä ja rajat ylittäviä tarjoajia haittaavat hallinnolliset vaatimukset (esimerkiksi todistusasiakirjojen toimittaminen), tiedonsaannin ongelmat ja joskus hankintaviranomaisten suhteettomat vaatimukset. Pk-yritysten osuus julkisten hankintasopimusten saajista ei ole muuttunut oleellisesti vuoden 2002 jälkeen. Tärkein pk-yritysten osallistumiseen vaikuttava tekijä on sopimuksen koko – pk-yritykset eivät pysty tekemään tarjouksia suuriin julkisiin hankintasopimuksiin tai täyttämään niiden ehtoja, ja yleisesti ottaen yli 300 000 euron arvoiset sopimukset ylittävät niiden valmiudet. Sopimusten jakaminen osiin, joiden yhteisarvo ylittäisi tietyt kynnysarvot, lisäisi sellaisten sopimusten määrää, joista pk-yritykset voisivat kilpailla.”

Kansallisesti täytäntöönpanon vaikutuksia on täsmennetty teettämällä valmisteluvaiheessa kolme selvitystä tausta-aineistoksi vireillä olevalle hankintalain uudistukselle. Suomen Yrittäjien tekemässä selvityksessä tarkasteltiin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista, kokemuksia ja näkemyksiä julkisissa hankinnoissa. Selvitys toteutettiin yrityksille suunnattuna kyselynä. Kyselyyn vastasi yhteensä 607 yritystä (Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 54/2014). Hansel Oy toteutti selvityksen keinoista nopeuttaa julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittelyä (Markkinaoikeuden käsittelyaikojen lyhentäminen julkisia hankintoja koskevissa valitusasioissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky, 6/2015). Owl Group teki selvityksen kokemuksista sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa. Julkaisussa kuvataan kymmenen erilaisen hankintayksikön kokemuksia sosiaalisesti vastuullisista hankinnoista (Kokemuksia sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky, 18/2015).

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö antoi kansalaisille mahdollisuuden esittää näkemyksiä hankintalakiuudistuksesta Otakantaa.fi palvelussa tehdyllä kyselyllä aiheesta ”Miten hankintalakia pitää uudistaa”. Sivustolle syntyi 54 keskusteluketjua, joihin kirjoitettiin yhteensä 124 viestiä. Keskusteluissa eniten esiin nostettiin seuraavia teemoja; laadun huomioiminen julkisissa hankinnoissa, pk-yritysten asema julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa, julkisten hankintojen oikeussuojamenettelyt, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioiminen sekä julkisten hankintojen kynnysarvot.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastasi komission kyselyyn sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevan ohjelman (REFIT) edistymisestä ja seurannasta arvioiden direktiivi uudistuksen mukaista muutosta soveltuvuuteen liittyvien liitteiden toimittamiseen.

4.1.2 Vaikutusten kohdistuminen

Ehdotuksen vaikutuksia on arvioitu hankintamenettelyn eri osapuolten eli hankintayksikön ja tarjouskilpailuun osallistuneiden toimittajien sekä oikeussuojaelinten kannalta. Hankintayksiköitä ovat valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä muut hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköt.

Lakiuudistuksen vaikutukset vaihtelevat osin suurestikin keskeisten asianosaisten välillä. Hankintayksiköille myönteiset vaikutukset esimerkiksi hallinnollisen taakan vähentymisen kautta voidaan nähdä kielteisinä vaikutuksina tarjouskilpailuun osallistuvien toimittajien näkökulmasta. Uusien hankintadirektiivien aiempaa lyhyemmät vähimmäismääräajat tarjousten jättämiselle jouduttavat hankintayksiköiden menettelyä, mutta voivat luoda haasteita, kun toimittajilla on entistä vähemmän aikaa valmistella tarjouspyynnön vaatimukset täyttäviä tarjouksia.

4.2 Vaikutukset yrityksiin

Ehdotuksen vaikutukset ulottuvat laajaan yritysten ja muiden yhteisöjen kuten järjestöjen joukkoon, joka tarjoaa julkisen sektorin hankintayksiköille tavaroita, palveluita ja rakennusurakoita. Yritysten, erityisesti pienten ja keski suurten yritysten, aseman parantaminen julkisissa hankintamenettelyissä on keskeisimpiä lakiuudistuksen tavoitteita.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen ”Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa” kartoitettiin kyselyllä pienten ja keski suurten yritysten kokemuksia ja näkemyksiä hankintamenettelyistä. Selvityksen mukaan pk-yritykset pitävät julkisen sektorin tilaajia kiinnostavina asiakkaina. Kaikista vastaajista 77,5 prosenttia katsoi julkisyhteisöjen olevan houkutteleva asiakasryhmä yritykselle. Kyselyn mukaan 82 prosenttia vastaajayrityksistä oli kokenut eriasteisia hankaluuksia julkisten hankintojen toteutuksessa ja 72,5 prosenttia vastaajista katsoi, että hankaluudet olivat joskus johtaneet siihen, että tarjouskilpailuun osallistuminen estyi. Yleisimpiä mainittuja ongelmia olivat hankintayksiköiden edellyttämien selvitysten laajuus, monimutkaiset menettelysäännöt, liian laajat hankintakokonaisuudet sekä tarjouspyyntöasiakirjojen epäselvyys.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ja parannuksia kaikkiin edellä selvityksessä mainittuihin ongelmiin. Yhtäältä esityksessä ehdotetaan hankintamenettelyjen kuten neuvottelumenettelyjen sääntöjen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä. Tarjouskilpailuun osallistuvilta toimittajilta edellytettyjen selvitysten laajuus supistuu, kun toimittajat voivat antaa vakuutuksen relevanttien vaatimusten täyttymisestä. Liian laajoja hankintakokonaisuuksia pyritään ehkäisemään luomalla hankintayksiköille perusteluvollisuus EU-kynnsarvon ylittävien hankintojen jakamatta jättämisestä. Hankinnan suunnitteluvaiheen markkinakartoitusta, hankintamenettelyn aikaisia neuvotteluja, sähköistä tietojenvaihtoa sekä tarjousten täsmentämistä ja täydentämismahdollisuuksia koskevat uudet säännöt vähentänevät puolestaan

tarjouspyyntöasiakirjojen epäselvyyden riskiä. Ehdotetun lainsäädännön myötä pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumismahdollisuuksien voidaan arvioida parantuvan merkittävästi nykytilaan nähden.

Estityksessä pyritään myös lisäämään avoimuutta arvoltaan kansalliset kynnsarvot alittavissa ns. pienhankinnoissa. Myös tämä tulee osaltaan lisäämään kilpailua julkisissa hankinnoissa ja parantamaan markkinoille pääsyä ja niiden toimivuutta.

Lisäksi ehdotuksella pyritään edistämään innovatiivisia hankintoja. Kun julkiset hankkijat antavat yrityksille tilaisuuden kehittää innovatiivisia ratkaisuja, on yritysten näihin referensseihin viitaten helpompi saada muita tilaisuuksia myös kansainvälisillä markkinoilla.

Muutokset oikeussuojakeinoissa sekä lainsäädännön yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen onnistuessaan voi parhaimmillaan johtaa myös markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden hankinta-asioiden käsittelyaikojen lyhenemiseen. Käsittelyaikojen lyheneminen lisäksi mahdollisesti myös yritysten tehokkuutta ja tuottavuutta vaikuttaen näin välillisesti myös niiden taloudelliseen tilaan.

Lain voimaantulon jälkeen HILMAssa julkaistavista ilmoituksista tullaan saamaan tietoa pk-yritysten osallistumisesta julkisiin hankintoihin ja tämän avulla on mahdollista arvioida jälkikäteen muutoksen vaikutuksia määrällisesti pk-yritysten asemaan.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Hankintayksiköt

Lakien vaikutusten keskiössä ovat sen soveltajina toimivat julkisyhteisöt ja muut hankintayksiköt, kuten julkisoikeudelliset laitokset. Lainsäädäntö on yhtäältä entistä täsmällisempi ja luettavampi, sillä monet aiemmin tuomioistuinikäytännössä asetetut ja hankintatoimen käytäntöön vaikuttaneet oikeusohjeet on sisällytetty itse lakiin. Toisaalta aiempaa suurempi säädösmassa edellyttää hankintayksiköiltä laajan ohjeiston omaksumista.

Hankintatoimen lisääntyvän sähköisyyden voidaan arvioida sujuvoittavan hankintayksiköiden työtä pitkällä aikavälillä. Myös odotettavissa oleva sähköisten kilpailuttamismenettelyiden lisääntynyt käyttö voi vähentää esimerkiksi menettelyihin liittyvien virheiden syntymistä.

Tavoite joustavoittaa ja yksinkertaistaa menettelyjä tekee hankintalaista helpomman työkalun hankintayksiköille. Hankinta yksiköille uudistuksesta syntyviä kustannuksia arvioidaan tarkemmin kohdassa 4.4 vaikutukset hallinnollisiin kustannuksiin.

Tuomioistuimet

Uudet aiempaa tarkemmat ja laajemmat säännöt esimerkiksi lainsäädännön soveltamisalassa, hankintamenettelyissä sekä tarjousten käsittelyssä helpottavat tuomioistuinten tulkintatyötä, sillä merkittäviin ja monimutkaisiin oikeuskysymyksiin

kuten julkisyhteisöjen yhteistyöjärjestelyihin voidaan soveltaa täsmällisempiä ja selkeämpiä sääntöjä.

Julkiset hankinnat sekä hankintasääntöjen soveltaminen ovat työllistäneet merkittävästi hankinta-asioita käsitteleviä tuomioistuimia eli markkinaoikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta voimassa olevan hankintalainsäädännön voimassaoloaikana. Vuonna 2014 markkinaoikeuteen saapui 591 valitusta hankinta-asioissa. Määrä oli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Julkisten hankintojen neuvontayksikön selvityksessä ”Hankintaprosessin virheet markkinaoikeuden käytännössä 07/2010–6/2011” (Suomen Kuntaliitto 2011) tarkasteltiin 406 hankinta-asiaa koskevaa markkinaoikeuden päätöstä vuosina 2010 ja 2011. Markkinaoikeuden ratkaisuisa eniten virheelliseksi katsottuja menettelyjä tapahtui tarjouspyynnön laatimisessa ja etenkin tarjousten vertailuperusteiden asettamisessa. Tarjousten käsittelyvaiheessa eniten virheitä tapahtui puolestaan tarjousten vertailussa. Tarjousten käsittelyvaiheen toiseksi suurin ongelmakohta oli selvityksen mukaan tarjousten sulkeminen tarjouskilpailusta. Kansallisen kynnysarvon ja EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskeneiden ratkaisujen välillä ei ollut suuria eroja virheiden määrien tai tyyppien suhteen.

Ehdotetuissa laeissa esitetään uudistuneita ja täsmennettyjä sääntöjä kaikkiin edellä mainittuihin virheille alttiisiin hankintamenettelyn vaiheisiin. Ongelmakohdian selkeyttämisen voidaan arvioida vähentävän niitä koskevia riitoja tuomioistuimissa. Toisaalta uudet säännöt esimerkiksi innovaatiokumppanuudesta, sähköisistä luetteloista sekä yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta voivat luoda ainakin lain soveltamisen alkuvaiheessa uusia valituksia tuomioistuimiin.

Uudistusten odotetaan kokonaisuutena vähentävän markkinaoikeuteen tehtävien valitusten määrää ja sitä kautta lyhentävän markkinaoikeudessa käsiteltävien hankinta-asioiden ruuhkaa ja käsittelyaikoja.

Lakiuudistuksen vaikutuksia tuomioistuinten käsittelyaikoja voidaan mitata kun riittävä aika uudistuksesta on kulunut.

4.4 Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan

Lakiuudistuksesta syntyvät hallinnolliset kustannukset voidaan jakaa viranomaisten hallinnollisiin kustannuksiin sekä yrityksille syntyviin kustannuksiin. Hallinnollista taakkaa on se osa yritysten kustannuksista, jota yrityksellä ei olisi ilman lainsäädäntöä. Viranomaisen hallinnollisena taakkana on huomioitu myös hallinnollisen työn lisäys.

Viranomaisille syntyvät kustannukset

Osan ehdotetuista säännöksistä voidaan arvioida vähentävän hankintalain soveltamisesta syntyvää hankintayksiköiden hankintojen toteuttamiseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Tällaisia säännöksiä ovat muun muassa kansallisten kynnysarvojen korottaminen ja mahdollisuus pienhankintojen toteuttamiseen vapaamuotoisemmin sekä EU-kynnysarvon alittavien hankintojen sekä sote- ja erityisten

palveluhankintojen aiempaa yksinkertaisemmat ja joustavammat menettelyvaatimukset. Hallinnollista taakkaa vähentävät myös sähköisten tiedonvaihtomenettelyjen käyttöönotto, tarjousten täsmentämis- ja täydentämismahdollisuus sekä hankinta- ja palveluohjauksen helpottaminen.

Osa ehdotetuista säännöksistä tulee todennäköisesti lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Tällaisia ovat muun muassa hankintaan liittyvien yhteiskunnallisten kysymysten huomioiminen hankintojen valmistelussa, tarjouspyynnön laatimisessa sekä tarjousten vertailussa. Aiempaa velvoittavammat säännökset tarjoajien ja ehdokkaiden poissulkuperusteiden selvittämisestä, korjaaviin toimenpiteisiin sekä niihin liittyvien selvitysten vaatimisesta ja arvioinnista tulevat todennäköisesti lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Myös erilaiset hankintamenettelyyn liittyvät uudet ilmoitus-, selvitys- ja raportointivelvoitteet saattavat työllistää ja hidastaa hankintamenettelyä. Hallinnollista taakkaa lisää myös ehdotetut säännökset sopimusmuutoksista, sillä olisi välttämätöntä ennakoita mahdollisia sopimusmuutoksia jo hankintavaiheessa, laatia aiempaa täsmällisempiä muutosehtoja hankintasopimukseen ja arvioida mahdollisten sopimusmuutosten olennaisuutta sopimuskauden aikana. Vaikka sähköiset tiedonvaihtomenettelyt saattavat nopeuttaa ja keventää hankintamenettelyä, hankintayksiköille saattaa aiheutua muutos-, hankinta- tai prosessikustannuksia ehdotetun lain vaatimukset täyttävien tiedonvaihtomenettelyjen järjestämisestä. Hallinnollisen taakan lisääntyminen on vaikutuksellista erityisesti pienissä hankintayksiköissä kuten esimerkiksi pienissä kunnissa, yhdistyksissä ja järjestöissä, jotka tulevat hankintayksiköiksi saamansa julkisen rahoituksen ja tehtäväkentänsä vuoksi. Hallinnollisen taakan lisäys johtuu pääosin EU:n hankintadirektiiveistä tulevien määräysten täytäntöönpanosta.

Yritysten hallinnollinen taakka

Uuden lain myötä tarjouskilpailun edellytysten täyttymiseen liittyvät todisteet tulee tarkastaa vain tarjouskilpailun voittajalta. Muilta osin hankintayksikkö hyväksyy lähtökohtaisesti yrityksen oman vakuutuksen siitä, että edellytykset täyttyvät. Aiemmin kaikkien tarjouskilpailuun osallistuneiden yritysten on tullut toimittaa hankintayksikölle todistukset edellytysten täyttymisestä. Muutos saattaa vähentää yritysten hallinnollista taakkaa huomattavasti. Tämä on ollut yksi direktiivi uudistuksen keskeisiä pyrkimyksiä.

Myös siirtymisen käyttämään enemmän sähköisiä menetelmiä voidaan arvioida tehostavan menettelyjä ja vähentävän yritysten hallinnollista taakkaa. Menettelyt muuttuvat sujuvammaksi ja niihin kuluva aika vähenee. Hallinnollista taakkaa vähentää myös lain yleinen joustavoittaminen ja yksinkertaistaminen.

4.5 Kynnysarvojen nostamisen vaikutukset

Hallituksen esitystä varten työ- ja elinkeinoministeriö on kerännyt HILMA-palvelun (www.hankintailmoitukset.fi) tilastotietokannasta tietoa kynnysarvojen nostamisen

vaikutuksista lain ulkopuolelle jäävien hankintojen lukumääriin ja euromääriin. Luvut perustuvat tietokantahakuun vuonna 2014 HILMA-palvelussa julkaistuista hankintailmoituksista. Luvut perustuvat hankintayksiköiden ilmoittamiin tarkistamattomiin tilastoihin. Luvuissa voi olla virhesyöttöjä ja arvojen päällekkäisyyttä. Arviota täsmennetään jatkovalmistelussa.

Kansallisten kynnysarvojen nostaminen merkitsisi sitä, että Suomessa hankintalainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien noin 19 miljardin euron hankinnoista lainsäädännön ulkopuolelle siirtyisi vuosittain hankintoja noin 90 miljoonan euron arvosta. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaisi, että hankintalainsäädännön ulkopuolelle siirtyisi vuosittain puoli prosenttia hankintojen kokonaisarvosta. Kappalemääräisesti tarkasteluna lainsäädännön ulkopuolelle siirtyisi vuosittain noin 2 600 yksittäistä hankintaa eli noin 17 prosenttia HILMAssa julkaistujen hankintailmoitusten vuosittaisesta määrästä (EU- ja kansallisia hankintailmoituksia vuositason keskimäärin 15 000).

Tavarahankinnoissa 30 000 euron kynnysarvon nosto 60 000 euroon tarkoittaisi vuosittain noin 1 150 hankinnan jäämistä hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Näiden tavarahankintojen ennakoitu arvo olisi yhteensä 41,9 miljoonaa euroa. Vuosittaisten kansallisten hankintailmoitusten ilmoitusmäärien perusteella lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäisi siis prosentuaalisesti noin 20 prosenttia yksittäisistä tavarahankinnoista ja noin 1 prosentti tavarahankintojen kokonaisarvosta.

Palveluhankinnoissa kansallisten kynnysarvojen nosto 30 000 eurosta 60 000 euroon tulisi jättämään vuosittain noin 1 100 palveluhankintaa hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Näiden hankintojen ennakoitu arvo olisi yhteensä noin 37 miljoonaa euroa. Vuosittaisten kansallisten hankintailmoitusten ilmoitusmäärien perusteella lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäisi siis noin 14 prosenttia nykyisen kansallisen kynnysarvon ylittävistä palveluhankinnoista. Euromääräisesti palveluhankinnoissa muutos olisi tavarahankintoja huomattavasti pienempi eli alle 0,5 prosenttia palveluhankintojen arvosta siirtyisi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Sosiaali- ja terveystalouden kilpailuttamissääntöjen soveltamisen kynnysarvon nosto 100 000 eurosta 300 000 euroon merkitsisi, että määrällisesti noin 160 sosiaali- ja terveystalouden hankintaa siirtyisi vuosittain hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Näiden hankintojen ennakoitu arvo olisi yhteensä noin 24 miljoonaa euroa. Vuosittaisten kansallisten hankintailmoitusten ilmoitusmäärien perusteella noin 29 prosenttia kaikista sosiaali- ja terveystalouden hankinnoista ja euromääräisesti alle 0,5 prosenttia jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Käyttöoikeussopimusten kilpailuttamissääntöjen soveltamisen kynnysarvon nosto palvelujen osalta 30 000 eurosta 500 000 euroon merkitsisi, että määrällisesti noin 15 palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta siirtyisi vuosittain hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Näiden käyttöoikeussopimusten ennakoitu arvo olisi yhteensä noin 2,3 miljoonaa euroa. Vuosittaisten ilmoitusmäärien perusteella noin 88 prosenttia kaikista palveluja koskevista käyttöoikeussopimuksista ja euromääräisesti 13 prosenttia jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Käyttöoikeusurakoiden kilpailuttamissääntöjen soveltamisen kynnsarvon nosto 150 000 eurosta 500 000 euroon merkitsisi, että määrällisesti noin 4 käyttöoikeusurakkaa siirtyisi hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Näiden käyttöoikeussopimusten ennakoitu arvo olisi yhteensä noin 600 000 euroa. Vuosittaisten ilmoitusmäärien perusteella noin 50 prosenttia kaikista palveluja koskevista käyttöoikeussopimuksista ja euromääräisesti 10 prosenttia jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Kynnsarvojen nosto tulee vähentämään hankintamenettelyjen muotomääräyksiä ja tätä kautta nopeuttamaan menettelyjä. Kynnsarvojen nostolla voidaan siis jossain määrin vähentää julkistalouden hallinnollisia ja kilpailuttamiskustannuksia. Määrällistä arviota vaikutuksesta julkistalouden kustannuksiin on vaikea esittää, sillä kilpailuttamisesta syntyvien keskimääräisten prosessi- ja kilpailuttamiskustannusten arviointi on sidoksissa niin hankinnan arvoon ja luonteeseen kuin myös hankintatoimen organisointiin ja kilpailuttavan tahon asiantuntemukseen.

4.6 Muut vaikutukset

4.6.1 Ympäristövaikutukset

Hankintayksiköt ovat voineet ottaa huomioon hankintojen ympäristövaikutuksia jo voimassa olevan hankintalainsäädännön aikana. Voimassa olevassa hankintalainsäädännössä ei ole kuitenkaan otettu kantaa yksityiskohtaisesti muun muassa hankinnan kohteen elinkaaren vaiheiden ympäristövaikutusten tai reilu kaupan näkökohtien huomioimiseen.

4.6.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yhteiskunnalliset vaikutukset täydentyvät jatkovalmistelussa.

- Työllisyys-, sosiaaliset ja laatu- ja näkökohdat
- Harmaan talouden torjunta
- Poissulkemisperusteet

4.7 Julkisten käyttöoikeussopimusten keskeiset vaikutukset

Julkisia käyttöoikeussopimuksia on säännelty jo voimassa olevassa hankintalainsäädännössä. Julkisia käyttöoikeussopimuksia on kuitenkin toteutettu verraten vähän Suomessa. Syynä vähäiseen määrään ovat voineet olla usein monimutkaisten käyttöoikeussopimusten toteuttamisen ongelmat mutta myös käyttöoikeussopimusten määrittelyn haasteet. Käyttöoikeussopimuksia on saatettu luokitella hankintasopimuksiksi tai niitä ei ole kilpailutettu lainkaan lain mukaisesti. Esiityksen sisältämien uusien sääntöjen selkeyttänevät käyttöoikeussopimusten asemaa itsenäisenä hankintalajina ja käyttöoikeussopimusten määrän voidaan arvioida kasvavan.

Käyttöoikeussopimuksia koskevien uusien sääntöjen ja niiden aiempaa vahvemman itsenäisen aseman kautta käyttöoikeussopimusten houkuttelevuuden voidaan arvioida lisääntyvän. Käyttöoikeussopimukset voivat tarjota viranomaisille ja muille hankintayksiköille tehokkaan ja joustavan tavan antaa esimerkiksi julkisen palvelun velvoite yksityiselle toimijalle tai toteuttaa innovatiivinen kumppanuus- tai elinkaarihanke. Aiempaa selkeämmät ja täsmällisemmät säännöt vähentänevät myös järjestelyjen epäselvästä asemasta johtuvaa tai toteuttamisen epätasmoisten sääntöjen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja ennakoimattomuutta sekä julkisyhteisöille että yrityksille ja muille yhteisöille.

4.8 Erityisalojen hankintalain keskeiset vaikutukset

Erityisalojen hankintalain vaikutukset vastaisivat pääosin hankintalain vaikutuksia, sillä keskeisten ehdotusten ja säännösten sisältö on laeissa yhtenevä. Erityisalojen hankintalain soveltamisalasäännösten täsmentämisen voidaan arvioida selkeyttävän erityisalojen hankintayksiköiden toimintakenttää, lisäävän ennakoitavuutta ja vähentävän lainvalintaan liittyvistä kysymyksistä johtuvia oikeudellisia riskejä ja kysymysten selvittämisestä syntyvää hallinnollista taakkaa. Soveltamisalan selkeyttäminen voi myös vähentää erityisalojen hankintalain soveltamisalaan liittyvien hankinta-asioiden määrää markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Koska lakiesityksessä säilytetään erityisalojen hankintalain menettelysääntöjen joustavuus hankintalakiin nähden, on arvioitavissa, että lain voimaantulo ei lisää erityisalojen hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Tätä arviota tukee myös se, että erityisalojen hankintalakiin ei ehdoteta alhaisempaa kansallista kynnyksiarvoa ja kansallisia menettelysääntöjä.

4.9 Esitykseen liittyvien lakiesitysten vaikutukset

Rikosrekisterilain muuttaminen

Ehdotettu rikosrekisterilain 6 §:n uusi 6 momentti edellyttäisi rikosrekisterin päivittämistä siten, että tarjouskilpailuihin osallistuneiden toimittajien johto- ja vastuuhenkilöstö saisi hankintalain pakollisten poissulkemisperusteiden rikosnimikkeitä koskevan otteen sähköisesti. Selvitysvelvollisuus koskisi ainoastaan EU-kynnyksiarvot ylittäviä hankintoja, 12 luvun mukaisia hankintoja ja erityisalojen hankintoja. HILMA-tilastolähteiden perusteella voidaan ennakoida, että EU-kynnyksiarvot ylittäviä hankintoja olisi noin 2 500 ja erityisalojen hankintoja noin 240 kappaletta vuodessa. Mikäli hankintamenettelyn voittaneelta tarjoajalta tarkistettaisiin keskimäärin viiden henkilön rikostaustat, tarkoittaisi tämä vuodessa noin 13 700 hakua rikosrekisteristä. Vaikka ote olisi maksullinen, oikeusrekisterikeskuksen alustavien arvioiden perusteella muutoksen toteuttaminen aiheuttaisi noin 130 000 euron

kustannusvaikutuksen oikeusrekisterikeskukselle ja noin puolen henkilötyövuoden lisätarpeen.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

työryhmät

Ota kantaa - sivusto

tehdyt selvitykset

kuulemistilaisuus

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

6 Riippuvuus muista esityksistä

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

Luku 1

Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 § Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin julkisten hankintojen kilpailuttamisvelvollisuudesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin julkisten hankintojen kilpailuttamisvelvoitteesta, joka on lain keskeisin velvoite. Säädösehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 1 §:n 1 momentissa olevaa kilpailuttamisvelvoitetta. Lain tarkoitus säilyisi päävelvoitteen osalta ennallaan menettelytapalakina, joka velvoittaisi avoimeen ja tasapuoliseen kilpailuttamiseen. Laki ei sen sijaan sääntelisi edelleenkään lähtökohtaisesti sitä, mitä hankintayksiköt hankkivat tai millaisia ehtoja hankinnoille asetetaan, ellei näillä olisi liityntää tarjouskilpailujen tasapuolisuuteen ja avoimuuteen.

Pykälän 2 momentissa tuotaisiin ilmi lakiehdotuksen liitynnät julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/24/EY, jäljempänä hankintadirektiivi, julkisia tavara-hankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettuun neuvoston direktiiviin 665/1989/ETY, jäljempänä valvontadirektiivi, neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen parantamiseksi annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2007/66/EY, jäljempänä oikeussuojadirektiivi sekä julkisista käyttöoikeussopimuksista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/23/EY, jäljempänä käyttöoikeussopimusdirektiivi.

2 §. Lain tavoitteet. Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteista. Lain tavoitteena olisi pykälän 1 momentin mukaan ensinnäkin tehostaa julkisten varojen käyttöä. Tämä tavoite on luonteeltaan kansallinen. Hyödyntämällä markkinoiden kilpailua hankintamenettelyissä hankintayksiköt voivat saada selville hankinnan kohteelle

kyseisen markkinatilanteen mukaisen optimaalisen hinnan tai hinta-laatusuhteen. Lain tavoitteena olisi myös edistää yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin ja tätä kautta toteuttamiseen. Tavoitteet vastaavat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden tavoitteita. Etenkin pienten ja keskisuurten kasvuyritysten pääsy ja osallistuminen julkisten hankintojen kilpailutuksiin voi luoda talouskasvua ja parantaa niin Suomen kuin Euroopan unionin markkinoiden kilpailukykyä. Laadukkaiden ja kestävien hankintojen tekeminen olisi lain tavoitteena voimassa olevan hankintalain 2 §:ssä säädetyn mukaisesti. Lainkohdassa esiteltäisiin uutena tavoitteena innovatiivisten hankintojen tekeminen. Innovaatiolla tarkoitettaisiin hankinnan kohdetta, joka kattaa kaupallisesti tai yhteiskunnallisesti uudella tavalla hyödynnetyn tiedon ja osaamisen. Innovatiivisella hankinnalla tarkoitettaisiin varsinaisten innovaatioiden hankinnan ohella myös innovaatiomyönteisiä hankintoja, jossa hankintayksikkö määrittelee tarpeensa standardeihin viittaamisen sijasta toiminnallisina ominaisuuksina ja jossa tarjoajat voivat esittää myös uudenlaisia ratkaisukeinoja tarjouksissaan. Innovatiivisella hankinnalla voidaan edelleen tarkoittaa innovaatioihin sysäävää hankintaa, jossa hankintayksikkö viestii tarpeensa markkinoille ja jossa tarjoajat joutuvat tuotekehittelyn kautta luomaan tarpeeseen vastaavan tarjouksen. Innovatiivisilla hankinnoilla voidaan vaikuttaa tehostaa julkisia palveluja ja parantaa niiden laatua. Innovatiiviset hankinnat voivat auttaa hankintayksiköjä saavuttamaan laajempia taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja yhteiskunnallisia hyötyjä tuottamalla uusia ideoita, muuttamalla ne innovatiivisiksi tuotteiksi ja palveluiksi ja edistämällä siten kestävää talouskasvua.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön tulisi pyrkiä järjestämään hankintatoimensa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Ympäristö- ja sosiaalisilla näkökohdilla tarkoitettaisiin erityisesti hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja velvoitteita. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että toimittajat noudattavat hankintasopimuksia tehdessään sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä säännöksissä.

Hankintadirektiivissä ei ole nimenomaisesti ilmaistu julkisen talouden kannalta merkityksellisiä hankintojen suunnitelmallisuuteen tai taloudellisuuteen liittyviä tavoitteita tai periaatteita.

Pykälän 2 momentti olisi suosituksenluontoinen. Tarkoituksena on korostaa hankintojen toteuttamisen julkiselle taloudelle aiheuttamia hallinnollisia kustannuksia ja niiden minimointia, hankintojen kestävyttä sekä niiden vaikutuksia pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja yhteisöihin. Säännöksessä suositeltaisiin hankintatoimen

järjestämistä ja toteuttamista lain tavoitteiden mukaisella tavalla. Hankintojen taroituksenmukaisin järjestämistapa ja hankinnan sisällön määrittäminen jäisivät kuitenkin hankintayksiköiden harkintavaltaan ja vastuulle.

Hankintatoimen järjestämisellä tarkoitettaisiin hankintayksiköiden strategista suunnittelua hankintojen toteuttamisen tavoista ja yksityiskohdista. Suunnitelmat voisivat kohdistua esimerkiksi hankintatoimen organisointiin sekä hankintojen toteuttamiseen. Hankintojen ja hankintatoimen suunnitelmallinen kehittäminen edellyttää niiden huomioimista strategisen tason ohjauksessa. Hankintayksiköt voivat olla kooltaan, tehtäviltään ja rakenteeltaan hyvin erilaisia, joten strategisen tason ohjaus on arvioitava organisaatiokohtaisesti.

Kunnalla tulee kuntalain (410/2015) 37 §:n mukaan olla kuntastrategia. Kunnalla on mahdollisuus luopua useista strategioista ja keskittää ja yksinkertaistaa strategiaansa. Strategiassa tulee huomioida muun muassa palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, palveluvelvoitteet ja omistajapolitiikka. Yksi kuntastrategia voi siten sisältää aiemmin esimerkiksi palvelu-, elinkeino- tai hankintastrategiaan sisältyneitä linjauksia. Esimerkiksi kunnan hankintojen suunnittelussa huomioidaan useita strategian sisältämiä näkökohtia, kuten palvelujen laatu ja vaikuttavuus, palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, omistajaohjaus, alueen elinvoiman kehittäminen ja palvelumarkkinoiden kehittäminen.

Taloudellisesti järjestetyssä hankinnassa tarjouskilpailu toteutetaan hankinnan kontekstiin ja tavoitteisiin nähden mahdollisimman tehokkaasti siten, että hankintamenettelyn tuloksena aikaansaadaan säästöjä julkiselle taloudelle. Säännöksessä kiinnitettäisiin huomiota myös hankintojen laatuun. Vaikka lain tarkoituksena ei olisi puuttua siihen, mitä hankintayksiköt hankkivat tai minkä sisältöisiä vaatimuksia tai ehtoja hankintamenettelyssä asetetaan, suositeltaisiin säännöksessä kiinnittämään laatuviittauksen kautta riittävästi huomiota siihen, että hankinnan lopputulos vastaa hankintayksikön ja hankinnan käyttäjien tarpeita ja tavoitteita muun lainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen. Hankinnan lopputuloksen riittävän laadun saavuttamiseksi hankinnan suunnittelulla on suuri merkitys.

Hankinnoissa laadulla voidaan tarkoittaa lukuisia eri seikkoja. Erilaisia laatuun vaikuttavia tekijöitä voidaan huomioida osana hankinnan vertailua edeltäviä ja kaikille pakollisia vähimmäisehtoja, tai niitä voidaan ottaa mukaan myös vertailuperusteisiin. Vertailuun otettavia laatutekijöitä voidaan myös jaotella alaluokkiin, arvottaa ja pisteyttää lukuisilla eri tavoilla. Laatutekijöiden merkitys vaihtelee myös suuresti hankintatyypeittäin ja esimerkiksi sen mukaan, ostaako hankintayksikkö tuotteita tai palveluja omaan käyttöönsä vai asiakkaiden tai kuntalaisten käyttöön. Hankintalaissa ei näin ollen voi asettaa tarkkoja velvoitteita yksittäistä hankintaa koskevien laatutekijöiden ehdoista. Hankintalaissa muistutettaisiin kuitenkin siitä, että hankintayksikön tulisi jo hankintaa suunnitellessaan arvioida laatutekijöiden merkitystä hankinnassa ja kuulla riittävän ajoissa myös esimerkiksi ostettavan palvelun käyttäjien tarpeita siten kuin muualla lainsäädännössä on säädetty. Hankinnan riittävä suunnitteleminen varmistaa osaltaan, että hankintayksikön ja käyttäjien

tarpeet tulevat riittävästi etukäteen selvitettyiksi ja että hankintamenettelyssä asetetut vaatimukset, ehdot ja kuvaukset vastaavat näitä tarpeita ja tavoitteita.

Vaikka laadun huomioimista koskeva säännös olisi suosituksenluontoinen, on tässäkin yhteydessä huomattava, että muu lainsäädäntö voi velvoittaa hankintayksiköitä huomioimaan hankinnan sisällössä ja ehdoissa tiettyjä vähimmäisvaatimuksia tai laatutasoja. Viranomaisilla on velvollisuus noudattaa esimerkiksi rakentamismääräyskokoelman sääntöjä rakennusurakoissa ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) säännöksiä sosiaalipalvelujen hankinnassa. Hankintayksiköiden tulee hankinnoissaan ottaa huomioon nämä säädökset sekä niihin mahdollisesti liittyvät oikeussuojakeinot. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisussaan. 12.12.2013 Dnro 3987/4/12 katsonut, että kunnan sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä oli velvollisuus valvoa markkinoilta hankitun sosiaalipalvelun laadun toteutumista ja että kunnan asukas voi valvoa kunnan menettelyn lainmukaisuutta ostopalveluina hankittavien palvelujen järjestämisessä kuntalaisia säädettyjä muutoksenhakukeinoja käyttäen. Annettaessa julkisia hallinto- tehtäviä muiden kuin viranomaisten hoidettavaksi tulee myös varmistaa, että toiminnassa ylläpidetään kielilain (423/2003) 25 §:n edellyttämä palvelutaso. Kielilain säädetään yksilön kielellisistä oikeuksista (10 §) ja viranomaisten velvollisuudesta antaa palvelua kansalliskielillä ja toteuttaa oma-aloitteisesti kielellisiä oikeuksia (23 §). Näin ollen kun kaksikielinen viranomainen kilpailuttaa palveluitaan, on hankintamenettelyssä varmistettava, että hankinnan tulos eli yksityiseltä palveluntuottajalta ostettu palvelu, toimii valtiolla ja kaksikielisissä kunnissa ja kuntayhtymissä sekä suomen että ruotsin kielellä. Kielelliset oikeudet olisi otettava huomioon jo hankintaa suunniteltaessa.

Julkisyhteisöt voivat monin tavoin edistää ympäristönsuojelua ja sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyviä tavoitteitaan julkisten hankintojen avulla. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätökset kestävästä julkisista hankinnoista (Valtioneuvoston periaatepäätös uusien ja kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen, Cleantech-ratkaisut, edistämisestä julkisissa hankinnoissa 13.6.2013) sekä sosiaalisen vastuullisuuden toteuttamisesta julkisten hankintojen kautta (Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskuntavastuusta 22.11.2012). Säännöksessä suositeltaisiin kiinnittämään huomiota tapoihin, joilla ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia voidaan huomioida hankintamenettelyssä. Laissa ei kuitenkaan edellytettäisi näin tehtävän, joten huomioiminen olisi lähtökohtaisesti hankintayksiköiden harkintavallassa.

Kilpailuolosuhteiden hyödyntämisellä tarkoitettaisiin voimassa olevan hankintalain 3 §:n mukaisesti markkinoiden ja markkinakilpailun hyödyntämistä parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi. Julkisia hankintoja koskevat menettelyt tulisi toteuttaa siten, että tarjouskilpailuissa saadaan aikaan todellista kilpailua, jolla optimaalinen hinta tai hinta-laatusuhde voidaan määrittää. Kilpailuolosuhteiden hyödyntämistä voidaan edesauttaa esimerkiksi helpottamalla pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin mahdollistamalla kooltaan pienempien osatarjousten tekeminen.

Pykälän 3 momentin mukaan hankinnat olisi toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat olisi lisäksi pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskiuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin ja julkisten hankintojen toteuttamiseen

Lähtökohtana olisi se, että hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen. Hankintojen toteuttamisessa lähtökohtana on hankintayksikön näkemys toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisimmasta hankintakokonaisuudesta. Hankintayksikkö voisi huomioida myös vaihtoehtoisten hankintakokonaisuuksien vaikutuksia hankinnan suunnittelussa. Hankintojen toteuttaminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina tarkoittaisi myös sitä, ettei hankintoja pilkottaisi hankinnan ennakoidun arvon laskemista ja lain soveltamisala-arviointia varten perusteettoman pieniin osiin, vaan ne tulisi toteuttaa hankinnan kohteen edellyttäminä kokonaisuuksina. Tarkoituksenmukaiset kokonaisuudet tarkoittaisivat edelleen sitä, että hankintayksikkö ottaisi huomioon pienten ja keskiuurten yritysten ja muiden kooltaan pienten toimittajien mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun. Mikäli hankintasopimus tehdään erittäin suurena kokonaisuutena siten, etteivät toimittajat voi antaa tarjouksia vain osasta kokonaisuutta, voivat pienet ja keskiuuret yritykset jäädä resurssiensa johdosta tarjouskilpailun ulkopuolelle. Hankintayksiköitä suositellaan selvittämään muitakin tapoja, joilla pieniä ja keskiuuria yrityksiä voitaisiin ottaa laajemmin mukaan tarjouskilpailuihin. Tällaiset toimenpiteet voisivat tarkoittaa esimerkiksi edellä mainittuja hankinnan ehtojen ja vaatimusten mitoittamista pienten ja keskiuurten yritysten asema huomioiden sekä lain soveltamisalan ulkopuolelle vähäisen arvonsa johdosta jäävien pienten hankintojen oma-aloitteista ilmoittamista Internetissä tai muussa mediassa. Pienten ja keskiuurten toimittajien asemalle vaikutuksellisia säännöksiä sisältyisi myös tämän lain hankintojen jakamista koskevaan x §:ään.

Hankintalainsäädännön uudistamisen keskeisiin tavoitteisiin sisältyy pienten ja keskiuurten yritysten sekä muiden pienten toimittajien aseman edistäminen siten, että julkisten hankintamenettelyjen toteuttamisessa ei perusteettomasti asetettaisi Suomen yrityskannasta suuren osan muodostavia pieniä ja keskiuuria toimittajia muita tarjoajia ja toimittajia heikompaan asemaan. Pykälässä asetettaisiin suosituksenluonteinen säännös hankintamenettelyn järjestämisestä siten, että pienet ja keskiuuret toimittajat pääsisivät tasapuolisesti muiden toimittajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Säännöksen kautta hankintayksiköitä kannustettaisiin kiinnittämään erityistä huomiota hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten vaikutuksiin pieniin yrityksiin. Säännöksellä ei kuitenkaan tarkoitettaisi sitä, että hankintayksikön tulisi hankinnan kohteesta, kontekstista ja laadusta riippumatta määritellä, valmistella ja toteuttaa hankinta yksinomaan siinä tarkoituksessa, että mahdollisimman moni toimittaja pääsisi osallistumaan hankintamenettelyyn. Lainkohdan mukaan lain tarkoittamien kansallisten kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa olisi myös pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

3 §. *Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin julkisissa hankintamenettelyissä noudatettavista periaatteista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdokkaiden ja tarjoajien tasapuolisen kohtelun, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden noudattamisesta julkisissa hankinnoissa. Momentti vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 2 §:n 1 momentissa säädettyä. Mainitut periaatteet vastaavat myös hankintadirektiivin 18 artiklassa ja johdanto-osan 1 kohdassa sekä käyttöoikeussopimusdirektiivin 3 artiklassa ja johdanto-osan 4 kohdassa mainittuja periaatteita.

Avoimuuden vaatimus ja *avoimuusperiaate* perustuvat unionin perustamissopimukseen ja sitä tulkitsevaan oikeuskäytäntöön sekä kansallisessa lainsäädännössä asetettuihin hallinnon avoimuutta koskeviin vaatimuksiin. Avoimuusperiaatteen sisältö ja vaikutukset pysyisivät ennallaan.

Suhteellisuusperiaate edellyttää nykylainsäädännön tavoin sitä, että hankintamenettelyssä asetetut vaatimukset ja kriteerit ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-358/12, Pascolo (ECLI:EU:C:2014:2063), katsottiin, että vaatimusten ja kriteerien asettamisella ja muilla toimenpiteillä tulee suhteellisuusperiaatteen mukaan taata tavoitteen toteutuminen, eikä niillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen sen saavuttamiseksi. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Siten esimerkiksi tarjoajien ja ehdokkaiden soveltuvuusehtojen asettamisessa on otettava huomioon hankinnan luonne ja arvo. Samaten tarjouspyynnön sisältöön tai hankintamenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulisi olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden. Suhteellisuusperiaatteesta on mainittu hankintadirektiivin johdanto-osan 1 perustelukappaleessa.

Suhteellisuusperiaatteen asemaa korostettaisiin monin osin ehdotetussa laissa. Esimerkiksi 10 luvun kansallisiin hankintoihin ja 11 luvun sosiaali- ja terveystalvuhankintoihin ja muihin erityisten palvelujen hankintoihin sovellettavat säännöt olisivat voimassa olevaan hankintalakiin nähden yksinkertaisempia, lyhyempiä ja joustavampia. Tarkoituksena olisi, että hankintamenettelyn avoimuutta ja syrjimättömyyttä takaavat säännöt eivät olisi suhteettoman raskaita soveltaa arvoltaan vähäisissä ja erityispiirteitä sisältävissä hankinnoissa. Suhteellisuusperiaate on myös esimerkiksi ehdotetun 90 §:n 2 momentin liikevaihtovaatimuksen kohtuullista tasoa edellyttävän säännöksen taustalla.

Toimittajien, ehdokkaiden ja tarjoajien *tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaate* perustuu Euroopan unionin perustamissopimuksen sisämarkkinavapauksia ja erityisesti kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskeviin periaatteisiin sekä hankintadirektiivin 18 artiklaan. Yhdenvertaisuuden ja syrjimättömän kohtelun periaate pysyisi samansisältöisenä kuin nykyisessä laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarjoajien yhdenvertaisesta kohtelusta hankintayksikön omistaman yhteisön tai laitoksen tai toisen hankintayksikön osallistuesssa ensiksi mainitun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun. Ehdotettu

laki ei nykyisin tavoin estäisi viranomaisten ja muiden hankintayksiköiden osallistumista toisten hankintayksiköiden järjestämiin tarjouskilpailuihin Tällaista yksikköä tulisi kuitenkin kohdella samalla tavoin kuin muita tarjouskilpailuun osallistuvia. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 2 §:n 3 momentissa säädettyä sekä hankintadirektiivin johdanto-osan 16 kohdan määräyksiä.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-305/08, CoNISMa (ECLI:EU:C:2009:807), todettiin, ettei hankintadirektiivissä 2004/18/EY estetty muun muassa julkishallinnon yksiköistä koostuvien ryhmittymien osallistumista julkista palveluhankintaa koskevaan menettelyyn.

4 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa esiintyviä käsitteitä. Määritelmät vastaisivat hankintadirektiivin 2 artiklassa, 8 artiklassa, 10 artiklan b alakohdassa, 44 artiklan 1 kohdassa, 83 artiklan 3 kohdassa sekä direktiivin liitteessä VII olevia määritelmiä.

Pykälän 1 kohdan mukaan hankintasopimuksella tarkoitettaisiin kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman tarjoajan välillä ja, jonka sisältönä on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen. Hankintasopimus on luonteeltaan yksityisoikeudellinen sopimus kahden erillisen oikeushenkilön välillä. Siten saman oikeushenkilön sisäisiä sopimuksia ei yleensä ole katsottava hankintasopimuksiksi, eivätkä ne siten kuulu lakiehdotuksen kilpailuttamisveloitteen alaan. Jos kuitenkin hankintayksikkö kilpailuttaa hankinnan, jonka se voisi toteuttaa myös omana työnä, mahdollista oman yksikön tarjousta on kohdeltava 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla samoin kuin muita tarjouksia.

Hankintasopimukseen kuuluu keskeisenä elementtinä sopimussuoritusten taloudellinen arvo. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-399/98, La Scala (ECLI:EU:C:2001:401) katsottiin, että toimittajien osallistumista tarjouskilpailuun motivoi nimenomaan mahdollisuus hankkia taloudellista etua siitä, että niiden tarjous hyväksytään. Ratkaisussa katsottiin, että hankintasopimuksesta voidaan puhua silloinkin, kun julkisyhteisö tai muu hankintayksikkö alentaa muutoin toimittajan kannettavaksi tulevien hallinnollisten tai muiden maksujen määrää toimittajan sopimussuoritusten johdosta. Myös vaihtokaupoissa voi kyseessä olla hankintasopimus. Se, että tarjouskilpailussa tiettyä palvelua tarjotaan hankintayksikölle veloitusetta, ei vielä tarkoita sitä, ettei sopimuksella olisi taloudellista arvoa.

Hankintasopimuksen määritelmä edellyttäisi hankintayksikön taloudellisen suorituksen ohella myös vastasuoritusta sopimuskumppanilta. Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan hankintasäännöillä ei pyritä sääntelemään kaikkia julkisten varojen käytön muotoja vaan ainoastaan sellaista käyttöä, joka on tarkoitettu vastikkeelliseen rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen hankintasopimuksella. Hankkimisen käsite olisi ymmärrettävä laajasti hyötyjen saamisena kyseisistä rakennusurakoista, tavaroista tai palveluista, jolloin hankkiminen ei välttämättä edellytä omistusoikeuden siirtoa hankintaviranomaisille. Tällainen vastasuoritus olisi käsillä ensinnäkin silloin, kun

hankintayksikön sopimuskumppani luovuttaa tavarana, suorittaa palvelun tai toteuttaa rakennustyön sopimuksen mukaisesti hankintayksikölle. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-451/08, Helmut Müller (*ECLI:EU:C:2010:168*), katsottiin, että hankintasopimukseen liittyy myös välitön taloudellinen intressi hankintayksikölle. Tällainen intressi on kyseessä muun muassa silloin, kun hankintayksikön on tarkoitus tulla rakennettavan kohteen omistajaksi tai jos hankintayksikkö saa taloudellisia etuja rakennettavan kohteen tulevasta käytöstä tai luovutuksesta. Välitöntä taloudellista intressiä voivat osoittaa myös hankintayksikön hankinnan kohteelle asettamat lukuisat tai yksityiskohtaiset vaatimukset ja muut ehdot, jolla hankintayksikkö käyttää vaikutusvaltaa hankinnan toteuttamisessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan pelkkä toiminnan rahoittaminen, esimerkiksi avustuksilla, ei yleensä kuitenkaan kuulu julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisalaan, vaikka siihen liittyisi velvollisuus palauttaa saadut määrät, jollei niitä käytetä aiottuihin tarkoituksiin.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan tilanteita, joissa kaikilla tietyt edellytykset täyttävillä toimijoilla on erotuksetta oikeus harjoittaa tiettyä toimintaa, kuten asiakkaan valinnanvapauteen perustuvat järjestelmät ja palvelusetelijärjestelmät, ei olisi pidettävä hankintana vaan pelkästään lupajärjestelminä. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikkö ei itse käytä valtaa tarjoajien valinnassa muutoin kuin asettamalla vähimmäisvaatimuksia valittavien piiriin pääsemiseksi. Jos hankintayksikkö asettaa runsaasti itse lainsäädäntöön perustumattomia yksityiskohtaisia vaatimuksia toimittajille, olisi järjestely lähempänä hankintasopimusta. Asiakkaita voisivat tässä yhteydessä olla luonnollisten henkilöiden ohella myös oikeushenkilöt, kun esimerkiksi yritys valitsee itse itselleen tietyn yritysten kehittämisspalveluja koskevan palveluntarjoajan.

Edelleen hankintasopimuksen tunnusmerkkeihin kuuluisi sopimukseen perustuva täytäntöönpanokelpoisuus tuomioistuimessa. Näin ollen esimerkiksi lupien myöntäminen tai lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet jäisivät lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Sopimuksen tulisi määritelmän mukaan olla myös kirjallinen. Etenkin suuremmissa hankinnoissa erillisen kirjallisen hankintasopimuksen vaatimus on luonnollinen ja vastaa käytännön menettelytapoja. Tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta erillisen kirjallisen sopimuksen vaatimus liittyy myös tehokkaiden oikeusturvakeinojen käyttöön, sillä se mahdollistaa hankintapäätökseen kohdistuvat seuraamukset. Hankintasopimus ei lain mukaan synny vielä hankintapäätöksen antamisella tiedoksi vaan edellyttää kirjallista sopimusta.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin *rakennusurakkasopimus*, jolla tarkoitettaisiin julkista hankintaa koskevaa sopimusta, jonka kohteena on lakiehdotuksen liitteen X mukaisen rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen tai suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä taikka hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttaminen millä tahansa tavalla. Määritelmä vastaa hankintadirektiivin sekä voimassa olevan hankintalain määritelmää. Rakennusurakkasopimuksella tarkoitettaisiin myös rakennusten vuokrasopimuksia, mikäli vuokrattavat tilat

rakennetaan hankintayksikön määritelmien ja vaatimusten mukaisesti. Hankkiminen ei välttämättä edellytä omistusoikeuden siirtoa hankintayksikölle.

Tavarahankintasopimuksella tarkoitettaisiin 3 kohdassa hankintadirektiivin mukaisesti hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on tuotteiden ostaminen, leasing, vuokraus tai osamaksulla ostaminen. Tavarahankintasopimukseen voi sisältyä osto-optioita ja se voi sisältää myös tavaroiden lisäksi kokoamis- tai asennustöitä. Määritelmä vastaa voimassaolevan hankintalain 5 §:n 3 kohtaa.

Kohdassa 4 määritellyllä *palveluhankintasopimuksella* tarkoitettaisiin sopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 9 kohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 5 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Pykälän 5, 6 ja 7 kohdassa määriteltäisiin julkiset käyttöoikeussopimukset eli konsessiosopimukset hankintadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Määritelmät vastaisivat osittain voimassa olevan hankintalain 5 §:n 5 ja 6 kohdassa säädettyä. Määritelmät eivät kuitenkaan voimassa olevan hankintalain mukaisesti viittäisi hankintasopimukseen vaan sisältäisivät itsenäisen määritelmän rakennusurakkaa ja palveluja koskevalle käyttöoikeussopimukselle. Uusien määritelmien tarkoituksena olisi selventää käyttöoikeussopimuksen ja hankintasopimuksen käsitteiden tulkintaa ja keskinäistä suhdetta. Pykälän 6 kohta sisältäisi käyttöoikeusurakan määritelmän. Määritelmä perustuu julkisista käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa. Pykälän 7 kohta sisältäisi puolestaan palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen määritelmän, joka perustuu julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 5 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Julkiset käyttöoikeussopimukset olisivat hankintasopimusten tavoin vastikkeellisia sopimuksia yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä. Toimittajan suoritus hankintayksikölle sisältäisi urakatyön toteuttamisen tai palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen. Hankintayksikön suorituksena toimittajalle olisi yksinomaan rahavastikkeen sijasta kuitenkin joko rakennettavan kohteen käyttöoikeuden siirto taikka palvelukonsession osalta palvelujen käyttöoikeuden siirto. Käyttöoikeussopimuksen määritelmään kuuluisi myös järjestely, jossa hankintayksikkö siirtää käyttöoikeuden ohella rahavastikkeen tai maksun.

Käyttöoikeuden ohella käyttöoikeussopimuksissa siirtyisi joko rakennusurakan toteuttamiseen tai palvelujen tarjoamiseen ja hallinnoimiseen liittyvä toiminnallinen riski. Toiminnallisen riskin käsite on määritelty käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa. Käyttöoikeuden siirrossa sen saajalle siirtyy myös toimintaan liittyvä taloudellinen riski siitä, ettei kaikkia urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi tehtyjä investointeja ja niistä aiheutuneita kustannuksia saada takaisin tavanomaisissa käyttöolosuhteissa, vaikka osa riskistä jäisikin hankintayksikölle. Mikäli hankintayksikkö vapauttaisi sopimuskomppanin mahdollisista tappioista takaamalla tälle vähimmäistulon, joka olisi yhtä suuri tai suurempi kuin tehdyt investoinnit, ei järjestelyssä siirtyisi lainkaan toiminnallista riskiä, eikä kyseessä

olisi julkinen käyttöoikeussopimus. Tällöin kyseessä saattaa olla x kohdassa tarkoitettu hankintasopimus. Hankintayksikön yksinomaan korvaama järjestely olisi kuitenkin katsottava käyttöoikeussopimukseksi, jos sopimuskumppanin urakan toteuttamiseksi tai palvelun tarjoamiseksi tekemien investointien ja urakasta tai palvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisin saaminen riippuu palvelun tai kohteen tosiasiallisesta kysynnästä tai tarjoamisesta.

Riskin absoluuttisella määrällä ei olisi vaikutusta käyttöoikeussopimuksen määrittelyssä. Sopimus olisi voitava määritellä käyttöoikeussopimukseksi, vaikka riski olisi alun perin pieni. Näin voi olla esimerkiksi hintasäännellyillä aloilla tai aloilla, joilla toiminnallista riskiä rajoitetaan sopimalla osittaisesta korvauksesta tai korvauksesta käyttöoikeussopimuksen päättyessä ennenaikaisesti hankintayksiköstä johduttavista syistä tai ylivoimaisen esteen vuoksi.

Toiminnallisen riskin on johduttava tekijöistä, joihin sopimuspuolet eivät voi vaikuttaa. Esimerkiksi hallinnon ongelmiin, toimittajan puutteisiin sopimuksen toteuttamisessa tai ylivoimaisen esteen tilanteisiin liittyvät riskit eivät olisi ratkaisevia käyttöoikeussopimukseksi luokittelun kannalta, koska niitä sisältyy kaikkiin sopimuksiin. Toiminnallinen riski olisi ymmärrettävä riskiksi markkinoiden epävarmuustekijöille altistumisesta. Riski voi liittyä joko kysyntään, tarjontaan tai molempiin. Kysyntäriski tarkoittaisi sopimuksen kohteena olevien urakoiden tai palvelujen kysyntään liittyvää riskiä kuten riskiä asiakkaiden määrästä. Tarjontariski tarkoittaisi puolestaan sopimuksen kohteena olevien urakoiden toteuttamiseen tai palvelujen tarjoamiseen liittyvää riskiä kuten erityisesti riskiä siitä, että palvelujen tarjoaminen ei vastaa kysyntää. Arvioitaessa toiminnallista riskiä sopimuskumppanin kaikkien investointien, kustannusten ja tulojen nettonykyarvo olisi otettava huomioon johdonmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla.

Jos esimerkiksi tienrakennusurakan toteuttajalle suoritetaan kiinteä maksu rakennustöistä tai tien ylläpidosta, olisi kysymys lähtökohtaisesti hankintasopimuksesta. Jos kyseessä on sen sijaan järjestely, jossa toimittajalle siirretään tien rakentamisesta ja ylläpidosta oikeus kerätä maksuja tien käytöstä asiakkailta siten, että toimittajalla on riski tulojen riittämättömyydestä kattamaan tämän investointi- ja muut kustannukset, olisi kyseessä lähtökohtaisesti käyttöoikeussopimus.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-458/03, *Parking Brixen* (ECLI:EU:C:2005:605), katsottiin, että palveluja koskeva käyttöoikeussopimus oli kyseessä järjestelyssä, jossa pysäköintialueen hallinnointipalvelujen tarjoajan saama korvaus oli peräisin kolmansien kyseisen pysäköintialueen käytöstä maksamista määristä. Ratkaisun mukaan järjestelyssä palvelujen tarjoaja otti myös vastatakseen kyseiseen palvelutoimintaan liittyvät riskit.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-206/08, *WAZV Gotha* (ECLI:EU:C:2009:540), katsottiin, että palveluja koskevaan käyttöoikeussopimukseen liittyvän riskin absoluuttinen määrä voi olla myös pieni, mutta hankintayksikön on siirrettävä palvelutoimintaan liittyvä riski täysimääräisesti tai ainakin pääosin käyttöoikeussopimuksen saajalle. Jos palvelutoimintaan liittyvää riskiä ei siirretä

kokonaisuudessaan palvelun suorittajalle, kyseessä on ratkaisun mukaan palveluhankintasopimus eikä palveluja koskeva käyttöoikeussopimus.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-274/09, *Privater Rettungsdienst (ECLI:EU:C:2011:130)*, katsottiin, että palveluun liittyvä liiketoiminnallinen riski voi ilmetä muiden toimijoiden kilpailusta aiheutuvana riskinä, maksun suorittavien asiakkaiden maksukyvyttömydestä aiheutuvana riskinä, riskinä siitä ettei tuloilla saada kokonaan katetuiksi toimintakustannuksia tai palvelun puutteellisuuteen perustuvasta vastuusta.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-221/12, *Belgacom, (ECLI:EU:C:2013:736)* katsottiin, että sopimus, jolla luovutetaan tietyille yritykselle televisiopalvelujen tarjoamista koskeva toiminta ja myönnetään sille erityisesti tämän toiminnan harjoittamista varten yksinoikeus hyödyntää kuntien yhteisöjen kaapeliverkkoja, oli luokiteltava palveluja koskevaksi käyttöoikeussopimukseksi. Ratkaisua perusteltiin muun muassa sillä, että sopimuksessa yhtäältä veloitettiin yritys harjoittamaan luovutettua toimintaa ja toisaalta sen vastikkeena siirtyi oikeus hyödyntää televisiotoimintaa kaapeliverkoissa sekä tähän liittyvä riski.

Julkisen käyttöoikeussopimuksen määritelmää ja riskin käsitettä on analysoitu myös unionin tuomioistuimen ratkaisuissa asiassa C-324/98, *Telaustria (ECLI:EU:C:2000:669)* sekä asiassa C-382/05 komissio vastaan Italia (*ECLI:EU:C:2007:445*).

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO:2012:71* katsottiin, että kyse oli julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettusta käyttöoikeussopimuksesta, kun hankintayksikköinä toimineet kaupungit olivat kuljetuspalveluja koskevassa tarjouspyynnössä ilmoittaneet, että kuljetusten hoitaminen edellytti sitoutumista kaupunkien osoittamaan tilaustenvälitysjärjestelmään. Välitysjärjestelmän tuottaja oli yksilöity yritykseksi, jonka saama korvaus ei ollut peräisin kaupungeilta, vaan kuljetuksen tilanneilta asiakkailta.

Viranomaisten lupien myöntämistä ei määriteltäisi käyttöoikeussopimuksen tekemiseksi, kun viranomaisen ainoastaan vahvistaa taloudellisen toiminnan harjoittamisedellytykset. Näissä tilanteissa lupa myönnetään yleensä tietyn yksityisen toimittajan pyynnöstä eikä hankintayksikön aloitteesta ja toimittajalla säilyy vapaus peruuttaa urakoiden tai palvelujen tarjoaminen.

Käyttöoikeussopimuksiksi ei tulisi katsoa myöskään sopimuksia, jotka koskevat tietyn toimittajan yksityis- tai julkisoikeudellista oikeutta käyttää tiettyjä julkisia alueita tai varoja kuten maata tai julkista omaisuutta erityisesti merenkulun, sisämaan satamien tai lentoasemien alalla. Tällöin viranomaisen tai muu hankintayksikkö ainoastaan vahvistaa yleiset ehdot alueiden tai varojen käytölle, muttei hanki itselleen urakoita tai palveluja. Tämä koskee esimerkiksi julkisia alueita koskevia sopimuksia tai maanvuokraussopimuksia, joissa on yleensä ehtoja, jotka koskevat hallinnan siirtymisajankohtaa vuokralaiselle, vuokranantajan ja vuokralaisen velvollisuuksia kiinteistön ylläpidossa, vuokra-ajan pituutta, hallinnan luovutusta vuokranantajalle sekä vuokralaisen maksettavia kustannuksia. Jos

maankäyttösopimus katsotaan kuitenkin sellaiseksi vastikkeelliseksi sopimukseksi, jossa hankintayksiköllä on välitön taloudellinen intressi sopimuksen kohteena oleviin palveluihin tai urakoihin, olisi sopimus luokiteltava joko hankintasopimukseksi tai käyttöoikeussopimukseksi.

Edelleen käyttöoikeussopimukseksi ei tulisi määritellä sopimusta, jolla myönnetään oikeuksia julkisen kiinteän omaisuuden käytöstä sellaisten kiinteiden linjojen tai verkkojen käyttöön antamista tai toimintaa varten, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle palveluja. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että hankintayksikkö ei aseta velvoitetta toimittaa palveluja itselleen tai loppukäyttäjille. Tällainen tilanne olisi käsillä erityisalojen hankintalain soveltamisalalla tällä hetkellä esimerkiksi sähkön kantaverkkoon liittymisessä. Kantaverkkoyhtiöllä eli Fingrid Oyj:llä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset omalla alueellaan. Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingrid Oyj:n yleisissä liittymisohjeissa. Niitä noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Liittymisohjeissa määritellään myös sopimuspuolten liittymistä koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Kyseessä ovat yleiset ehdot liittymiselle, eikä järjestelyyn liity Fingrid Oyj:n hankintaa itselleen tai verkon loppukäyttäjille.

Yleistä taloudellista etua koskevat palvelut (*Services of General Economic Interest, SGEI*), ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklassa tarkoitettuja palveluja, joiden saatavuuden turvaaminen katsotaan yhteiskunnallisesti niin tärkeiksi, että viranomaisen voi asettaa palveluntuottajalle julkisen palvelun velvoitteen tuottaa ennalta määriteltyä palvelua. Tällaisen velvoitteen antaminen voidaan järjestää yhtäältä siten, että toimintaa rahoitetaan avustuksin. Tällöin avustuksen saaja ei suorita avustukseen kytkettyä palvelua hankintayksikölle eikä hankintayksiköllä ole välitöntä taloudellista intressiä palveluun. Julkisen palveluvelvoitteen myöntäminen voi joissain tapauksissa täyttää myös julkisen käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkit, mikäli hankintayksikkö siirtää palvelun suorittajalle oikeuden hyödyntää palvelua ja sopimuskumppani suorittaa palvelun hankintayksikölle siten, että hankintayksiköllä on välitön taloudellinen intressi palvelusuo-ritukseen. Jälkimmäisessä tilanteessa palveluvelvoitteen myöntämiseen tulisi soveltaa lähtökohtaisesti hankintalain käyttöoikeussopimusten kilpailuttamista koskevia menettelysäännöksiä. Mikäli toimenpide kuuluu hankintalain soveltamisalaan, hankintayksikkö ei voisi yleensä tehokkaasti vedota Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklaan kilpailuttamatta jättämisen perusteena, sillä hankintalain mukaisen hankintamenettelyn järjestäminen ei lähtökohtaisesti estä julkisen palveluvelvoitteen saajaa hoitamasta sille uskottua erityistehtävää. EU:n lainsäädännössä käyttöoikeussopimuksin annettujen palveluvelvoitteiden antamismenettelyistä on säädetty erityismääräyksiä esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70

kumoamisesta. Hankintalain säännökset eivät kuitenkaan vaikuttaisi viranomaisen harkintavaltaan sen osalta, mikä palvelu määritellään yleistä taloudellista etua koskevaksi palveluksi.

Pykälän 8-10 kohdissa määriteltäisiin käsitteet, jotka liittyvät hankintamenettelyn eri vaiheissa mukana oleviin toimittajiin. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 10-13 kohtaan ja vastaisivat voimassa olevan hankintalain 5 §:n 7-9 kohtia. Käsitteellä *toimittaja* tarkoitettaisiin taloudellista toimijaa, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita, palveluja taikka rakennustyötä tai -urakoita. Toimittaja voi olla luonnollinen henkilö tai yksityisellä tai julkisella sektorilla toimiva oikeushenkilö. Ehdokas, tarjoaja tai toimittaja voi olla myös tällaisten tahojen yhdessä muodostama taho kuten lakiehdotuksen 97 §:ssä tarkoitettu ryhmittymä. Toimittaja - käsitteellä ehdotetaan nykyiseen tapaan selkeyden vuoksi korvattavaksi hankintadirektiivin 2 artiklan 10 kohdassa oleva käsite "taloudellinen toimija". *Ehdokkaalla* tarkoitettaisiin toimittajaa, joka on pyytänyt saada osallistua tarjouskilpailuun. Ehdokkaita olisivat siten esimerkiksi sellaiset toimittajat, jotka ovat tehneet osallistumishakemuksen rajoitettuna menettelynä, neuvottelumenettelynä tai kilpailullisena neuvottelumenettelynä toteutettavaan tarjouskilpailuun. *Tarjoajalla* tarkoitettaisiin toimittajaa, joka on tehnyt tarjouksen eli esimerkiksi avoimessa menettelyssä tarjouksen jättänyt taho taikka rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä sekä kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikön valitsema taho, jolta on pyydetty ja joka on antanut tarjouksen.

Pykälän 11 kohdassa olisi uusi hankintadirektiivin 2 artiklan 13 kohtaan perustuva *hankinta-asiakirjan* käsite. Direktiivin mukaan hankinta-asiakirjoilla tarkoitetaan mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on tuottanut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia. Käsite kattaisi ainakin tarjouspyynnöt sekä neuvottelumenettelyissä neuvottelukutsut. Hankinta-asiakirjalla voitaisiin viitata synonyyminä myös hankintailmoitukseen tai ennakoilmoitukseen.

Pykälän 12-14 kohdissa määriteltäisiin yhteishankintoihin liittyvät keskeiset käsitteet. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 14-16 kohtiin ja ne olisivat yhteishankintayksikön määritelmää lukuun ottamatta uusia.

Pykälän 12 kohdassa määriteltäisiin yhteishankintayksikön käsite. Yhteishankintayksikön määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 16 alakohtaan. Yhteishankintayksikön tulisi ensinnäkin olla 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö. Yhteishankintayksikkö voisi siten olla esimerkiksi kunnan tai valtion viranomaisen, liikelaitos taikka julkisoikeudellinen laitos, joka on perustettu yleisen edun tarkoituksessa ilman teollista tai kaupallista luonnetta ja, johon kunnan tai valtion viranomaisen tai muu hankintayksikkö käyttää valvonta- tai hallintavaltaa. Edellytys rajaisi käytännössä teollisen tai kaupallisen luonteen omaavat yksiköt yhteishankintayksikön määritelmän ulkopuolelle. Toiseksi, yhteishankintayksikön toiminnan perustana tulisi olla yhteishankintatoimintojen ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintojen tuottaminen. Nämä toiminnot määriteltäisiin 13- ja 14-kohdissa.

Hankintadirektiivi ei edellytä yhteishankintayksikön toiminnan kohdistumista omistajiin eikä myöskään sitä, että yhteishankintayksikön tulisi olla perustettu nimenomaan yhteishankintatoimintoihin tai että niiden hoitamisesta tulisi olla säädetty tai määrätty. Näiltä osin tarkoituksena on säätää kansallisista yhteishankintayksiköihin liittyvistä lisäedellytyksistä, jotka vastaavat voimassaolevassa lainsäädännössä säädettyä. Yhteishankintayksiköiden toimintaan liittyy etuja, kuten keskittämisen tarkoittama ostovolyymien kokoaminen ja siihen liittyvät hankintojen yhtenäistämisen ja ostoetujen hyödyt sekä osaamisen keskittäminen ja ammattimaisuus. Toiminnan kohdistuminen omistajiin edistäisi tavoitteita omistajien sitoutumista yhteishankintayksiköiden käyttöön sekä yhteishankintayksiköiden toiminnan pitkäjänteisestä kehittämistä.

Yhteishankintayksikön toiminnan tulisi kohdistua sen suoraan tai välillisesti omistaviin hankintayksiköihin taikka yksiköihin, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikköä on erikseen säädetty. Yhteishankintayksikkö on yleensä itsenäinen oikeushenkilö. Osakeyhtiönä toimivan yhteishankintayksikön omistajia ovat yhtiön osakkeiden omistajat. Myös välillinen omistus olisi mahdollista. Tällöin toiminta voisi kohdistua niihin hankintayksiköihin, jotka suoraan tai välillisesti omistavat yhteishankintayksikön. Jos yhteishankintayksikkö on yhdistys, omistajiksi katsottaisiin yhdistyksen jäsenet taikka jäsenjärjestöt. Kysymykseen tulee myös toiminnan harjoittaminen esimerkiksi kuntayhtymänä tai osuuskuntana, jolloin omistajiksi voidaan katsoa kuntayhtymän tai osuuskunnan jäsenet. Välillinen omistus mahdollistaa hankintatoimen järjestämisen myös konsernin sisällä. Konsernin sisällä yhteishankintayksikkönä voi toimia esimerkiksi yksi tytäryhteisöistä tai emoyhteisö. Esimerkiksi kuntakonserniin kuuluvien hankintayksikköjen yhteishankintayksikkönä voisi siten toimia kunta tai sen tytäryhteisö.

Voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti yhteishankintayksikkö voisi olla myös lakiehdotuksen 15 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö. Hankintayksiköiden on mahdollista tehdä sidosyksiköltä 15 §:n mukaisesti hankintoja ilman kilpailuttamista, jos sidosyksikkö harjoittaa pääosaa toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Jotta lainsäädäntö olisi neutraali näiden erilaisten järjestelyjen suhteen ja jotta tulkintaongelmia ei syntyisi, myös yhteishankintayksiköiden toiminnan edellytettäisiin kohdistuvan sen omistajiin. Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi ulottaa sidosyksiköitä koskevia unionin oikeuden tulkintoja esimerkiksi määräysvallasta sellaisenaan yhteishankintayksikön määritelmään.

Yhteishankintayksikön tulisi toimia ja sen tulisi olla perustettu toimimaan yhteishankintayksikkönä tai sen tehtäväksi tulisi olla nimenomaisesti säädetty tai määrätty yhteishankintojen tekeminen. Ehdotus vastaisi tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Aiemmassa kansallisessa oikeuskäytännössä on katsottu yhteishankintayksikön aseman voivan syntyä myös yksikön tosiasiallisen toiminnan perusteella ilman, että yksikkö olisi perustettu tätä tarkoitusta varten tai että sen tehtäväksi olisi määrätty yhteishankintojen tekeminen. Koska yhteishankintayksiköltä hankkiminen mahdollistaa lain kilpailuttamisveloitteesta poikkeamisen,

yhteishankintayksikön aseman tulisi perustua nimenomaiseen tahdonilmaisuun kuten perustamista koskevaan säädökseen tai päätökseen. Toiminnan tulee lisäksi olla pysyvää, joten satunnaisia yhteishankintoja tekevää yksikköä ei voitaisi katsoa säännösehdotuksen tarkoittamaksi yhteishankintayksiköksi. Säännöksellä ei ole tarkoitus puuttua toimeksiantoina tehtäviin yhteis- ja muihin hankintoihin, jotka olisivat edelleen mahdollisia.

Yhteishankintayksikkö voisi käytännössä olla esimerkiksi yhden tai useamman kunnan tai kuntayhtymän perustama yksikkö, jolloin perustamisessa noudatetaan kuntalain menettelytapoja. Lain tarkoittama kuntien tai kuntayhtymien yhteishankintayksikkönä voisi käytännössä toimia myös esimerkiksi Suomen Kuntaliitto tai sen perustama yhteisö. Yksikön toimiala tulisi määritellä kunnallisen päätöksenteon yhteydessä sekä yksikön toimintaa koskevassa ohjesäännössä tai vastaavassa asiakirjassa. Yhtiömuotoisten yhteishankintayksiköiden toimialaa koskeva määräys on luontevaa tehdä myös kaupparekisteriin. Yhteishankintayksikkö voisi olla myös yhdistys, jolloin sen perustaminen tapahtuisi yhdistyslain mukaisesti ja yksikön toimialasta määrättäisiin esimerkiksi yhdistyksen säännöissä.

Pykälän 13 kohdan mukaan yhteishankintatoiminnoilla tarkoitettaisiin pysyväisluonteisia toimintoja, joiden tarkoituksena on hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palveluiden hankkimista taikka tavaroita, palveluja taikka rakennusurakoita koskevien hankintasopimusten, puitejärjestelyjen taikka dynaamisten hankintajärjestelmien tekeminen. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 14 alakohtaan. Määritelmä vastaisi asiallisesti voimassaolevan hankintalain 11 §:ssä olevaa määritelmää, joka koskee yhteishankintayksikön tehtäviä. Hankintadirektiivin johdantokohdan 69 mukaan yhteishankintayksiköt voivat toimia tukkuliikkeinä taikka hoitamalla hankintoihin liittyviä välittäviä tehtäviä. Tukku liikkeenä toimivat yhteishankintayksiköt ostavat, varastoivat ja toimivat tavaroiden jälleenmyyjinä. Välittävä toiminta kattaa esimerkiksi sopimusten tekemisen, dynaamisten hankintajärjestelmien ja puitejärjestelyjen tekemisen hankintayksiköiden käyttöön. Yhteishankintayksikkö voisi hoitaa tätä välittävää tehtävää toteuttamalla hankintamenettelyjä itsenäisesti ilman hankintayksiköiden yksityiskohtaisia ohjeita, jolloin hankintasopimus, puitejärjestely tai dynaaminen hankintajärjestelmä tehdäisiin yleensä yhteishankintayksikön nimiin. Hankintayksiköt voisivat tämän jälkeen tehdä hankintoja käyttäen yhteishankintayksikön kilpailuttamaa sopimusta, puitejärjestelyä tai dynaamista hankintajärjestelmää. Direktiivin johdannon kohdan 69 mukaan yhteishankintatoiminta voi kattaa välittävän tehtävän toteuttamisen myös siten, että hankintamenettely toteutetaan toisten hankintayksiköiden ohjeiden mukaisesti, niiden puolesta ja niiden nimissä.

Hankintojen tukitoiminnoilla tarkoitettaisiin pykälän 14 kohdassa hankintoja tukevia toimintoja kuten hankintoihin liittyvän teknisen infrastruktuurin tarjoamista, hankintoihin liittyvää neuvontaa sekä hankintamenettelyjen valmistelua ja hallinnointia hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Tällöin hankintojen tukipalvelujen tarjoaja toteuttaa hankinnan toisen organisaation puolesta. Käsillä olisi siten

erilainen tilanne kuin 21 §:n tarkoittamassa yhteishankinnassa, jossa hankintayksiköt toteuttavat hankinnan yhdessä. Käytännössä hankintojen tukitoimintoja olivat esimerkiksi sähköisten kilpailutusjärjestelmien tarjoaminen taikka hankintoihin liittyvä neuvontapalvelu taikka asiantuntijapalvelu.

Hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohdassa on esitetty hankintapalvelujen tarjoajan määritelmä. Hankintapalveluilla tarkoitetaan direktiivissä samaa kuin edellä hankintojen tukipalveluilla. Hankintapalvelujen tarjoajalla tarkoitetaan direktiivin mukaan julkista taikka yksityistä tahoa, joka tarjoaa hankintojen tukitoimintoja markkinoilla. Koska direktiivissä taikka ehdotetussa laissa ei käytetä myöhemmin hankintapalvelujen tarjoajan käsitettä, ehdotetaan, ettei laissa säädetä käsitteestä. Hankintapalvelujen tarjoaja voi olla esimerkiksi yhteishankintayksikkö taikka markkinoilla palvelujaan tarjoava konsulttiyritys. Direktiivin johdannon kohdan 70 mukaan direktiiviä sovelletaan hankintojen tukitoimintoja koskeviin sopimuksiin, jos tukitoimintoja toteuttaa muu kuin yhteishankintayksikkö osana hankintayksikölle tarjottavaa yhteishankintatoimintaa. Tukipalvelujen tarjoaja voi olla myös julkinen tai yksityinen taho, jonka tehtävänä on antaa hankintatoimeen liittyvää neuvontaa. Tällaiset palveluhankinnat kuuluvat lähtökohtaisesti lainsäädännön kilpailuttamisvelvoitteen alaan, jos niistä maksetaan rahallinen vastike. Direktiivin johdannon kohdan 70 mukaan muuten kuin vastiketta vastaan tehdyt sopimukset eivät ole direktiivissä tarkoitettua hankintaa eivätkä ne siten kuulu direktiivin kilpailuttamisvelvoitteen soveltamisalaan.

Yhteisellä hankintanimikkeistöllä (Common Procurement Vocabulary, CPV) tarkoitetaan kohdassa 15 yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2195/2002/EY mukaista viitenimikkeistöä. Hankintanimikkeistöä käytetään muun muassa hankinnan kohteen kuvaamisessa hankintailmoituksissa. Yhtenäisen nimikkeistön käyttäminen on edellytys sähköisten ilmoitustapojen toiminnalle, joten nimikkeistöä ehdotetaan, kuten voimassa olevassa hankintalaissa, ainoaksi julkisissa hankinnoissa käytettäväksi luokittelujärjestelmäksi. Yhteistä hankintanimikkeistöä on päivitetty Euroopan komission asetuksella (EY) N:o 213/2008, josta löytyvät viimeisimmät ja ajantasaiset viitenimikkeistöt.

Pykälän kohdissa 16 ja 17 määriteltäisiin ilmaiset kirjallinen ja sähköinen. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 18 ja 19 kohtiin.

Kohdassa 18 määriteltäisiin lakiehdotuksen 95 §:n säännöksiin liittyen elinkaaren käsite. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 20 kohtaan ja olisi uusi. Määritelmässä selvennettäisiin muutamia hankintadirektiivin vaikeasti ymmärrettäviä termejä kuten ennallistamista. Määritelmä selkeyttäisi elinkaarikustannusten arvioimista ja siten helpottaisi ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisen mahdollisuuksia.

Suunnittelukilpailulla tarkoitettaisiin kohdassa 19 menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia erityisesti kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn liittyvän suunnitelman tai hankkeen. Kilpailun tuomaristo valitsee suunnittelukilpailun voittajan.

Suunnittelukilpailun määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 21 kohtaan ja vastaa sisällöltään voimassaolevan hankintalain 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettua suunnittelukilpailun määritelmää.

Pykälän 20 kohdassa olisi uusi innovaation määritelmä. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 22 kohtaan ja sen tarkoituksena olisi selkeyttää lakiehdotuksen 38 §:ssä säädetyn innovaatiokumppanuuden soveltamista.

Pykälän 21 ja 22 kohdassa määriteltäisiin *merkin ja merkkivaatimuksen käsite*. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 23 ja 24 kohtaan ja ovat uusia. Hankintayksikkö voisi 75 §:ssä tarkemmin säännellyllä tavalla asettaa merkkeihin tai merkkivaatimuksiin liittyviä ehtoja hankinta-asiakirjoissa.

Pykälän 23-28 kohdissa määriteltäisiin *teknisiin eritelmiin ja niitä kuvaaviin standardeihin, teknisiin viitteisiin ja teknisiin hyväksyntöihin sekä vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitoksiin* liittyvät käsitteet, jotka perustuvat hankintadirektiivin liitteen VII määritelmiin. Teknisiä eritelmiä käytetään hankintasopimuksen kohteena olevan tavaran, palvelun tai materiaalien teknisessä määrittelyssä. Tekniset eritelmit voivat liittyä erilaisiin ominaisuuksiin, kuten laatuun, ympäristönsuojeluun, turvallisuuteen, mittoihin, testausmenetelmiin tai tuotantoprosesseihin. Standardeja, teknisiä viitteitä ja teknisiä hyväksyntöjä koskevat määritelmät vastaavat Euroopan unionin standardisointityössä omaksuttuja käsitteitä. Määritelmät vastaisivat pääosin voimassa olevan hankintalain 5 §:n 19-25 kohtien määritelmiä.

Pykälän 29 ja 30 kohdat sisältäisivät määritelmän lakiehdotuksen 8 §:ssä soveltamisalapoikkeuksessa mainituista yleisestä viestintäverkosta sekä sähköisestä viestintäpalvelusta. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 8 artiklaan ja ne olisivat uusia.

Pykälän 33 ja 34 kohdissa määriteltäisiin lakiehdotuksen 9 §:ssä säädetyn audiovisuaalisia palveluja koskevan soveltamispoikkeuksen keskeiset audiovisuaalisen mediapalvelun sekä ohjelman ja ohjelmamateriaalin käsitteet. Määritelmät perustuisivat hankintadirektiivin 10 artiklan b alakohtaan ja olisivat uusia.

5 §. Hankintayksiköt. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisalaan kuuluvat yksiköt. Säännös perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 1 - 4 alakohtaan sekä 13 artiklaan. Säännös vastaisi eräitä tarkistuksia lukuun ottamatta voimassa olevan hankintalain 6 §:n säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisia valtion viranomaisia ovat muun muassa valtion keskus-, alue- ja paikallishallinnon viranomaiset. Lain soveltamisalaan kuuluisivat siten muun muassa ministeriöt, niiden alaiset virastot ja laitokset, lääninhallitukset, työ- ja elinkeinokeskukset, eduskunta ja sen alainen hallinto sekä tuomioistuinlaitos. Hankintadirektiivin liitteenä IV on luettelo jäsenvaltioiden keskushallintoviranomaisista. Vastaava luettelo olisi myös ehdotetun hankintalain liitteenä. Keskushallintoviranomaisen käsite olisi lisäksi määritelty lain 5 §:n 12 kohdassa.

Kuntien viranomaisia ovat muun muassa kunnanvaltuustot, kunnanhallitukset, lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat. Lain tarkoittamia hankintayksiköitä olisivat myös kuntayhtymät, kuten koulutuskuntayhtymät tai sairaanhoitopiirit.

Kuntayhtymien mahdollisesti muodostamat toimielimet olisivat myös laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä. Kuntien liikelaitokset olisivat 1 momentin 1 kohdan mukaisia hankintayksiköitä, sillä ne kuuluvat välittömästi kuntien organisaatioon.

Vaikka ehdotetun lainkohdan mukaan hankintayksikköjä ovat valtion ja kuntien viranomaiset, on näiden viranomaisten välillä eroja toiminnan itsenäisyydessä sekä puhe- ja edustusvallassa. Esimerkiksi markkinaoikeuskäsittelyssä hankintamenettelyn lainmukaisuudesta vastuussa on pidetty kuntaa, vaikka hankintapäätöksen olisi tehnyt kunnan lautakunta. Valtion viranomaisten puhevallasta tuomioistuimissa on useimmiten säädetty kyseisiä viranomaisia koskevissa laeissa. Joissain tapauksissa puhevalta muodostuu käsiteltävän asian yhteydestä viranomaisen tehtäviin, vastuisiin tai muuhun asemaan. Kuntalain (365/1995) 23 §:n mukaan kunnanhallituksen toimivaltaan kuuluu lähtökohtaisesti edustaminen ja puhevallan käyttäminen tuomioistuimissa. Ehdotetun lainkohdan hankintayksiköiden listasta ei näin ollen voitaisi vielä vetää johtopäätöksiä siitä, miten hankintayksikön edustus- ja puhevalta oikeustoimissa ja tuomioistuinkäsittelyissä määräytyy. Näissä kysymyksissä sovellettaisiin puhevaltaa koskevia asianomaisia sääntöjä ja yksityisoikeudellisia periaatteita edustamisesta.

Lain soveltamisalaan kuuluisivat *momentin 2 kohdan* mukaisesti evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset. Perustuslain (731/1999) 76 §:n 1 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaisissa (1054/1993). Ehdotetussa laissa säädellään hankinnoissa noudatettavista menettelyllisistä seikoista, minkä vuoksi se kuuluu kirkkolain alaan samalla tavalla kuin esimerkiksi hallintolaki (434/2003) sekä muut vastaavat julkista sektoria koskevat yleislait. Ehdotetun lain soveltamisesta evankelis-luterilaiseen kirkkoon tulisi siten säätää kirkkolaisa, mitä koskeva viittaussäännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin. Nykyisen hankintalain soveltamisesta kirkollisissa viranomaisissa on säännös kirkkolain 25 luvun 5 a §:ssä. Evankelis-luterilaisen kirkon kuuluminen lain soveltamisalaan on edelleenkin perusteltua. Evankelis-luterilainen kirkko kuuluu julkishallintoon, sen seurakunnilla on verotusoikeus ja kirkko käyttää erilaisissa asiayhteyksissä myös julkista valtaa, joten hankintalainsäädännön tulisi koskea sellaisenaan myös luterilaista kirkkoa. [Ehdotetun lain siirtymäsäännöksen mukaan jos jossakin viitataan ehdotetulla lailla kumottuun aikaisempaan hankintalakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan uutta hankintalakia ja sen vastaavia lainkohtia. Siirtymäsäännös varmistaa, että ei synny epäselvyyttä ehdotetun lain soveltumisesta kirkollisten viranomaisten toimintaan vaikka kirkkolaisissa olevia säännöksiä ei olisikaan vielä lain voimaantullessa muutettu viittaamaan uuteen ehdotettuun lakiin.]

Momentin 2 kohdassa ehdotetaan selvyiden vuoksi mainittavan evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisten kuuluvan lain soveltamisalaan. Evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisia ovat kirkkohallitus, Kirkon keskusrahasto, sekä tuomiokapituli. Lain soveltamisalaan kuuluisivat seurakuntatasolla myös kirkkovaltuusto sekä

seurakuntien neuvostot ja johtokunnat. Samassa asemassa olisivat myös seurakuntayhtymien yhteiset kirkkovaltuustot ja kirkkoneuvostot.

Koska ortodoksisella kirkkokunnalla ei ole itsenäistä lainsäädännöllistä asemaa, ehdotettu laki koskisi ortodoksisista kirkkokuntaa muiden yleislakien tavoin sellaisenaan.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan hankintayksiköitä olisivat myös valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Liikelaitoslain 2 §:n mukaan Senaatti-kiinteistöt on valtion liikelaitos. Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 1 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, johon sovelletaan valtion liikelaitoslakia.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan hankintayksiköitä olisivat myös julkisoikeudelliset laitokset. Säännös perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohtaan ja vastaa voimassaolevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa olevaa määritelmää. Soveltamisala säilyisi siten tältä osin ennallaan. Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan 2 momentissa missä tahansa juridisessa muodossa toimivaa oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu huolehtimaan yleisen edun mukaisista tarpeista, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Edellytyksenä lisäksi on, että 1–4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö pääasiallisesti rahoittaa laitosta tai, että laitos on 1–4 kohdassa tarkoitettujen hankintayksikön valvonnassa taikka jonka johto-, valvonta- tai hallintoelimen jäsenistä edellä mainittu hankintayksikkö nimittää yli puolet.

Julkisoikeudellisen laitoksen käsitteen ensimmäisen osan edellytysten olisi täyttyvä samanaikaisesti. Yksikön tulee olla oikeushenkilö, sen tulee olla perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja näiden tarpeiden on oltava luonteeltaan muita kuin teollisia tai kaupallisia. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa katsottiin, että yleisen edun mukaisia muita kuin teollisia tai kaupallisia tarpeita ovat yleensä tarpeet, jotka tyydytetään muulla tavoin kuin tarjoamalla markkinoilla tavaroita tai palveluja. Julkisoikeudellisen laitoksen muut edellytykset ovat vaihtoehtoisia. Julkisoikeudelliset laitokset voivat olla muodollisesti valtiosta tai kunnista irrallisia oikeushenkilöitä, kuten osakeyhtiöitä, yhdistyksiä tai säätiöitä, joihin valtio, kunta tai liikelaitos harjoittaa määräysvaltaa valvonnan, rahoituksen tai päätösvaltaa käyttävien henkilöiden nimeämisen suhteen.

Julkisoikeudellisten laitosten yleisen edun mukaisuutta sekä kaupallisen luonteen puuttumista koskevia käsitteen edellytyksiä on käsitelty muun muassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuisissa asioissa *C-44/96, Mannesmann (ECLI:EU:C:1998:4)*, *C-360/96, BFI Holding (ECLI:EU:C:1998:525)*, *C-94/99, ARGE (ECLI:EU:C:2000:677)*, *C-223/99 ja C-260/99, Agora (ECLI:EU:C:2001:259)*, *C-18/01 Varkauden taitotalo (ECLI:EU:C:2003:300)* sekä *C-526/11, Ärztekammer (ECLI:EU:C:2013:543)*. Vaikka direktiivin ja lain sanamuoto viittaavat itse tarpeiden luonteeseen, on vakiintuneessa oikeuskäytännössä usein tosiasiallisesti arvioitu tarkasteltavan yksikön toiminnan luonnetta eli tarpeiden tyydyttämisen tapaa. Yleisen edun mukaisiksi

muiksi kuin teollisiksi ja kaupallisiksi tarpeiksi on vakiintuneessa yhteisön oikeudessa katsottu tarpeet, joita tyydytetään muilla tavoin kuin tarjoamalla markkinoilla tavaroita tai palveluja ja, jotka julkinen valta yleiseen etuun liittyvistä syistä päättää tyydyttää itse tai joiden osalta se haluaa säilyttää määräysvallan. Muun kuin teollisen tai kaupallisen toiminnan harjoittamista koskevalla edellytyksellä pyritään tämentämään yleisen edun mukaisten tarpeiden käsitettä. Luonteeltaan muiden kuin teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden ja luonteeltaan teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden välille on tehty ero. Luonteeltaan muiden kuin teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden käsitteen ulkopuolelle eivät kuitenkaan jää sellaiset tarpeet, joita myös yksityiset yritykset tyydyttävät tai voivat tyydyttää. Kehittyneen kilpailun olemassaolo voi kuitenkin olla merkki siitä, että kyseessä on teollinen tai kaupallinen yleisen edun mukainen tarve.

Teollisen tai kaupallisen luonteen arvioinnissa oikeuskäytännössä on merkitykselliseksi katsottu kilpailuolosuhteissa toimimisen lisäksi muun muassa laitoksen tehtävien kuuluminen julkisen viranomaisen tehtäviin, laitoksen voiton tavoittelu sekä taloudellisten riskien kantaminen. Yleisen edun mukaisten tehtävien lisäksi julkisoikeudellinen laitos voi huolehtia myös muista tehtävistä. Merkitystä ei tältä osin ole annettava sille, onko yleisen edun mukaisten tarpeiden täyttäminen laitoksen pääasiallinen tehtävä vai vähämerkityksellinen osa laitoksen tehtävistä, jos yksikön perustamisella ja toiminnalla on kuitenkin ollut yleisen edun mukainen tarkoitus. Siten myös laitoksen kaupalliseen toimintaan liittyvät hankinnat on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti. Hankintadirektiivin johdanto-osan 10 perustelukappaleen mukaan olisi selvennettävä, että laitosta, joka toimii tavantomaisissa markkinaolosuhteissa, tavoittelee voittoa ja vastaa toimintansa harjoittamisesta aiheutuneista tappioista, ei olisi pidettävä julkisoikeudellisena laitoksena.

Julkisen edun mukaiseksi toiminnaksi on katsottu muun muassa teollisen tai kaupallisen toiminnan kehittäminen (esim. kuntien elinkeinoyhtiöt), kansanterveyden ja ympäristönsuojelun kannalta välttämättömien tehtävien hoitaminen sekä valtion institutionaaliseen toimintaan liittyvien erityistä luottamuksellisuutta ja salassapiittoa edellyttävien toimintojen harjoittaminen.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-526/11, *Ärtzekammer (ECLI:EU:C:2013:543)*, katsottiin, että hankintalainsäädännössä asetetut rahoitusta, valvontaa ja johdon nimittämistä koskevat vaihtoehtoiset edellytykset merkitsevät kaikki läheistä riippuvuussuhdetta julkiseen valtaan. Ratkaisun mukaan kuitenkin mainituista edellytyksistä on tulkittava toiminnallisesti. Tapauksessa lääkärin ammattiyhdistyksen ei kuitenkaan katsottu täyttäneen julkisoikeudellisen laitoksen rahoitusta ja määräysvaltaa koskevaa edellytystä, koska yhdistyksen toiminta rahoitettiin pääosin sen jäsenten maksamilla jäsenmaksuilla ja koska yhdistyksellä oli muutoinkin vahva itsenäinen asema. Hankintadirektiivin johdanto-osan 10 perustelukappaleen mukaan julkisoikeudellisen laitoksen rahoittaminen pääosin tarkoittaa yli puolta rahoituksesta, minkä lisäksi rahoitukseen voi sisältyä myös käyttäjiltä

saatavia maksuja, jotka määrätään, lasketaan ja peritään julkisoikeudellisten sääntöjen mukaisesti. Sen sijaan yksikön sopimusten perusteella saadut kaupallisten palvelujen myyntitulot eivät oikeuskäytännön mukaan ole lainkohdan tarkoittama rahoitusta. Valvonnan osalta oikeuskäytännössä on kiinnitetty huomiota muun muassa hankintayksikön mahdollisuuksiin vaikuttaa tarkasteltavan yksikön teke-miin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin.

Oikeuskäytännössä julkisoikeudellisiksi laitoksiksi on katsottu esimerkiksi Yleisradio Oy, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS sekä kaupungin omistama kiinteistöosakeyhtiö. Julkisoikeudellisen laitoksen asema ratkaistaan kuitenkin erikseen jokaisessa tapauksessa asian relevanttien erityispiirteiden nojalla. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-526/11, *Ärtzekammer*, katsottiin, että tietyn ammattiyhdistyksen maininta hankintadirektiivin liitteessä julkisoikeudellisena laitoksena ei muodostanut kumoamatonta olettaa siitä, että kyseinen yksikkö olisi tosiasiallisesti direktiivissä määritelty julkisoikeudellinen laitos.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan lain soveltamisalassa olisi mikä tahansa taho silloin, kun se saa hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1-4 kohdissa tarkoitettulta hankintayksiköltä. Säännös vastaa voimassaolevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 13 artiklaan, mutta on soveltamisalaltaan laajempi. Mainitun artiklan soveltaminen rajoittuu eräiden rakennusurakoiden toteuttamiseen. Säännös on voimassaolevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa olevassa laajuudessa koettu käytännössä tärkeäksi, sillä se rajoittaa omalta osaltaan hankintalain velvoitteiden laiminlyöntiä julkista tukea myöntämällä. Säännös on myös kilpailupoliittisesti merkittävä ja tehostaa osaltaan avustusten käyttöä.

Julkisen tuen tulee kohdistua tiettyyn hankintaan, jotta tukea saava yksikkö katsottaisiin tällä perusteella hankintayksiköksi. Yleistä toiminta-avustusta ei olisi katsottava lainkohdassa tarkoitetuksi tueksi, mutta sillä voi olla merkitystä 1 momentin 4 kohdan julkisoikeudellisen laitoksen määrittelyssä ja arvioinnissa. Julkinen tuki voi olla luonteeltaan myös laina tai kansallisesti hallinnoitavista Euroopan unionin rahastoista maksettava tuki. Jos tuki muodostuu korkotuetusta lainasta tai korkotuesta, lakia olisi sovellettava, jos korkotuki tai muu rahoitukseen saatu palautumaton tukiosuus nousee yli puoleen hankinnan arvosta. Hankekohtaisen tuen osalta on käytettävä tapauskohtaista harkintaa arvioitaessa tuen kohdistumista tiettyyn hankintaan. Pykälän 1 momentin 5 kohdan perusteella hankintalain soveltamisalaa voisivat tulla myös julkista tukea hankintoihinsa saavat yksityiset tahot. Voi olla kuitenkin tilanteita, joissa tulisi voida poiketa tältä osin hankintalain soveltamisesta, esimerkiksi jos tuki myönnetään sosiaalisin perustein eikä se kohdistu elinkeinotoimintaan. Koska hankintalaki on yleislaki, voitaisiin lailla poiketa perustelluista syistä yleislain velvoitteista. Tällöin tulisi kuitenkin ottaa huomioon perustamissopimuksen ja hankintadirektiivien asettamat velvoitteet. Lain 2 momentissa onkin viitattu maatalouden rakennetuista annettuun lakiin (1476/2007), jonka 20 §:ssä (1507/2009) on säädetty erityisistä hankintamenettelysäännöistä lain mukaisen

tuen saajan hankintoihin. Kyseessä on erityislain poikkeussäännös tähän yleislakiin tukea saaneen hankintayksikön hankintamenettelyistä.

2 luku

Soveltamisala

6 §. *Lain yleinen soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain yleisestä soveltamisalasta. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että lakia sovelletaan 5 §:ssä tarkoitetun hankintayksikön hankintoihin, jollei tässä laissa jäljempänä toisin säädetä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että lain soveltamisesta evankelisluterilaisen kirkon toimintaan säädetään kirkkolaissa ja maatalouden rakennetuista annettun lain mukaista tukea saaneisiin investointeihin ja muihin toimenpiteisiin viimeksi mainitussa laissa.

7 §. *Sekamuotoiset sopimukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalan määrittämistä koskevat säännökset tilanteisiin, joissa samaan hankintasopimukseen sisältyy joko useita erilaisia hankintalajeja tai lain soveltamisalaan kuuluvaa ja sen ulkopuolelle jääviä järjestelyjä. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 3 artiklaan ja on uusi. Asiaa on kuitenkin käsitelty osittain voimassa olevan hankintalain ennakoidun arvon laskemista koskevien säännösten yhteydessä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lain soveltamisesta tilanteessa, jossa samaan hankintaan kuuluu kaksi tai useampaa hankintalajia. Kyseessä voi olla esimerkiksi tilanne, jossa samaan hankintasopimukseen sisältyy sekä palveluja että rakennusurakoita. Jos sopimuksen pääasiallinen kohde olisi rakennusurakan toteuttaminen, sovellettaisiin sopimukseen hankintalain rakennusurakoita koskevia säännöksiä kuten esimerkiksi kynnysarvoja. Hankinnan pääasiallinen kohde määräytyisi osien ennakoidun arvon mukaisesti siten, että ennakoidulta arvoltaan suurin osuus muodostaisi hankinnan pääasiallisen kohteen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lain soveltamisesta tilanteessa, jossa samaan sopimukseen kuuluu sekä hankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintasopimuksia että soveltamisalan ulkopuolelle jääviä järjestelyjä. Tällainen sekamuotoinen sopimus voisi olla kyseessä esimerkiksi tapauksessa, jossa sopimukseen kuuluu sekä palvelujen hankintaa että toisaalta hankintayksikön omistamien tilojen vuokraamista sopimuskuoppaanille. Tilojen myynti tai vuokraus ei sellaisenaan kuuluisi hankintalain soveltamisalaan. Hankintalain soveltamisala-arvioinnissa tulisi ensiksi selvittää, voidaanko hankintalain piiriin ja sen ulkopuolelle jäävät osat objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos osia ei voitaisi objektiivisesti erottaa toisistaan ja tämän lisäksi hankinnan pääasiallisena kohteena olisi muu järjestely kuin lain soveltamisalaan kuuluva hankintasopimus, sopimukseen ei sovellettaisi hankintalakia.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa yhdistetyissä asioissa C-145/08 ja C-149/08, Club Hotel Loutraki (ECLI:EU:C:2010:247), arvioitiin hankintadirektiivien

näkökulmasta muun muassa sopimusta, joka sisälsi välillisesti valtion omistaman yhtiön osakkeiden luovuttamista, yhtiön määräysvallan siirtämistä koskevia ehtoja sekä velvollisuuden vastata yhtiön toiminnasta ja tarjota niihin liittyviä palveluja. Edelleen sopimuksen kohteena oli kasinoita ympäröivien maa-alueiden kunnostus- ja parannustöitä. Ratkaisun mukaan sellaista sekamuotoista sopimusta, jonka eri osat liittyvät hankintailmoituksen perusteella erottamattomalla tavalla toisiinsa ja muodostavat näin jakamattoman kokonaisuuden, on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena ja sitä on arvioitava sen pääasiallisena kohteena olevaan osaan tai sopimuksen hallitsevaan osatekijään sovellettavien säännösten perusteella.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa *KHO:2011:47* arvioitiin sopimusjärjestelyä, jonka tarkoituksena oli hankkia kunnan vaatimuksen mukaiset koulutilat. Sopimusjärjestelyyn liittyi myös palveluhankintasopimus. Samalla päätöksellä päätettiin edelleen muun muassa vuokrata rahoittajalle tai sen määräämälle kiinteistöosakeyhtiölle koulujen ja päiväkodin tontit 40 vuodeksi. Sopimusjärjestely muodosti ratkaisun mukaan jakamattoman sopimuskokonaisuuden, jonka osat eivät olleet erotettavissa toisistaan. Kun sopimuskokonaisuus pääasialliselta tarkoitukseltaan kuului hankintalain piiriin, sopimusjärjestelyyn tuli soveltaa hankintalainsäädäntöä.

Jos sekamuotoisen sopimuksen osat voidaan objektiivisesti tarkastellen erottaa toisistaan, hankintayksikkö voisi joko jakaa sopimuksen yhtäältä lain soveltamisalaan kuuluvaksi ja lain menettelysääntöjen mukaan kilpailutettavaksi sopimukseksi sekä toiseksi sopimukseksi, johon ei sovellettaisi hankintalain sääntöjä. Jos osat voitaisiin objektiivisesti erottaa toisistaan, mutta tästä huolimatta hankintayksikkö ei erottaisi sopimuskokonaisuutta kahdeksi erilliseksi osaksi, sopimukseen sovellettaisiin hankintalain säännöksiä riippumatta 2 momentissa säädetystä pääasiallisen kohteen määräytymisperusteesta. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikkö ei siten käyttäisi mahdollisuutta erottaa osat erillisiksi sopimuksiksi. Yhden erottamattoman sopimuksen tekemistä voisivat puoltaa esimerkiksi sopimuksen hallinnan vaivattomuuteen liittyvät tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat, jotka eivät kuitenkaan voisi toimia perusteina kokonaisuuden kilpailuttamatta jättämiselle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sovellettavan lain määräytymisestä tilanteessa, jossa samaan hankintaan kuuluu sekä hankintasopimuksia että julkisia käyttöoikeussopimuksia. Koska sopimukset ovat erilaisen sääntelyn piirissä, tulisi lainkohdassa säätää eri sääntöjen soveltamisen periaatteista. Soveltaminen määräytyisi pääosin samoilla periaatteilla kuin 2 ja 3 momentissa. Jos hankintasopimuksia ja käyttöoikeussopimuksia sisältävää sopimusta ei voitaisi objektiivisesti erottaa osiksi, sovellettaisiin sopimuksen pääasialliseen kohteeseen sovellettavia sääntöjä. Jos sopimuksen erottaminen kahdeksi sopimukseksi sen sijaan olisi mahdollista, mutta hankintayksikkö tarkoituksenmukaisuussyistä toteuttaisi sopimuksen yhtenä kokonaisuutena, sovellettaisiin tiukempia eli hankintasopimuksiin sovellettavia säännöksiä.

8 §. Yleiset soveltamisalan rajaukset. Pykälässä säädettäisiin hankintadirektiivin mukaisesti lain soveltamisalan rajoituksista. Oikeuskäytännössä soveltamisalasta poikkeamisen edellytyksiä on tulkittu suppeasti. Hankintayksiköllä on perusteluvelvollisuus edellytyksen olemassaolosta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin voimassa olevan hankintalain 7 §:n 1 momentin 2 momentin 1 kohdan mukaisesti hankinnoista, jotka ovat salassa pidettäviä muista kuin jäsenvaltion keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseen liittyvistä syistä. Vaikka hankintadirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa salassa pidettäviä hankintoja koskeva soveltamisalapoikkeus on mainittu puolustus- ja turvallisuusnäkökohdtien yhteydessä, olisi lain soveltamisesta poikkeaminen edelleen mahdollista myös esimerkiksi yksilön asemaan liittyvistä syistä. Soveltamisalapoikkeuksen säätämisen pohjana ovat myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sisämarkkinavapauksien rajoittamista koskeva 52 artikla sekä unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä syntyneet yleistä etua koskevat pakottaviin vaatimukset (*mm. 279/80, Webb ECLI:EU:C:1981:314, C-158/96, Kohll, ECLI:EU:C:1998:171 sekä C-55/93, van Schaik, ECLI:EU:C:1994:363*). Siten salassa pidettäväksi hankinnaksi voitaisiin katsoa erityisissä tilanteissa ja yksittäistapauksissa esimerkiksi hankinnat, joiden kilpailuttaminen vaarantaisi lastensuojelulain (683/1983) 25 §:n 2 momentin mukaisen lapsen olinpaikkaa koskevan tiedon salassapidon. Myös viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettujen henkilökohtaisten tietojen paljastuminen hankintamenettelyssä voisi erityisissä tapauksissa olla lainkohdan tarkoittama salassapitoperuste. Salassapitotarve on arvioitava tapauskohtaisesti ja soveltamisalapoikkeusta on tulkittava suppeasti. Myös tämän soveltamisalapoikkeuksen osalta hankintadirektiivin 15 artiklan 3 kohdan mukaan tulee osoittaa, että olennaisten etujen suojaamista ei voida taata vähemmän rajoittavin keinoin, kuten käyttämällä salassapitotarpeen parhaiten turvaavia hankintamenettelyjä, vaitiolovelvollisuuksin tai turvallisuutta koskevin velvoittein. Salassapitotarpeen koskiessa vain osaa hankinnasta, muu osa hankinnasta kuuluisi yleensä kilpailuttamisvelvoitteen piiriin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan lain ulkopuolella olisivat hankinnat, jotka tehdään kansainvälisten sopimusten nojalla. Säännös perustuu hankintadirektiivin 9 ja 17 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä. Säännöksessä täsmennettäisiin kuitenkin hankintadirektiivin mukaisesti muutamia lainkohdan soveltamiseen ja tulkintaan liittyviä yksityiskohdita. Ehdotetun 1 momentin 2 kohdan mukaan kyseeseen tulisivat vain sellaiset menettelysäännöt, jotka poikkeavat hankintalaisista asetetuista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan a alakohdan mukaan kyseeseen voisi ensinnäkin tulla Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen eli ns. kolmannen maan tai näiden osien välisen kansainvälinen sopimus, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hankkeen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja hankintoja. Muun muassa Suomen ja kehitysmaan väliseen yhteistä hanketta koskevaan kehitysyhteistyösopimukseen perustuvat hankinnat voivat olla

säännöksessä tarkoitettuja hankintoja, silloin kun ne perustuvat Suomen solmi-
maan yhteistä hanketta koskevaan kansainväliseen sopimukseen. Vaikka tällaiset
kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat voitaisiin tällöin jättää hankin-
talain soveltamisalan ulkopuolelle, kuten voimassa olevassa hankintalaissa on tehty,
ehdotetaan *2 momentissa*, että myös näihin ulkoasiainhallinnon hankintoihin sovel-
lettavan ehdotettua lakia. Hankintalain säännösten soveltamisen myös näissä han-
kinnoissa katsotaan olevan sekä hankintayksikön että tarjoajien edun mukaista.
Valtioiden välisiin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat ovat luonteel-
taan pääsääntöisesti palveluhankintoja, joilla ostetaan asiantuntijapalveluita kehi-
tysyhteistyön hankkeisiin ja ohjelmiin. Nämä hankinnat eivät luonteeltaan poikkea
muista hankinnoista niin paljon, että olisi perusteltua jättää nämä hankinnat koko-
naisuudessaan lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Myös näitä hankintoja
koskevien kilpailuttamissääntöjen tulisi olla lain tasolla säänneltyjä, sillä ne useim-
miten ovat arvoltaan huomattavia. Tärkeää on, että myös näitä hankintoja koskevat
päätökset voidaan saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi.

Ulkoasiainhallinnon kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin hankintoihin ei
kuitenkaan sovellettaisi pykälän *2 momentin* mukaan ehdotettua lakia kokonaisu-
udessaan, vaan hankinnan arvosta riippumatta lakia sovellettaisiin 105 §:ssä tarkoi-
tetulla tavalla.

Pykälän *1 momentin 2 kohdan b alakohdan* mukaan kyseeseen voisivat tulla
myös kansainvälisen järjestön toimesta asetetut ja hankintalaista poikkeavat
menettelysäännöt;

Pykälän *1 momentin 2 kohdan c alakohdan* mukaan kyseeseen voisi tulla myös
joukkojen sijoittamiseen liittyvä kansainvälinen sopimus, joka koskee jossakin
Euroopan unionin jäsenmaassa tai kolmannessa maassa toimivia yrityksiä.

Pykälän *1 momentin 3 kohdan* mukaan lain ulkopuolelle jäisivät myös hankin-
nat, jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön taikka kan-
sainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti. Edellytyk-
senä olisi kuitenkin, että kansainvälinen järjestö tai laitos on kokonaan rahoittanut
yli puolet hankinnan arvosta. Lainkohdassa tarkoitettuja erityisiä menettelyjä ovat
muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien ja sen alaisten järjestöjen sekä Maa-
ilmanpankin hankintasääntöjen alaiset hankinnat. Hankintadirektiivin 9 artiklan
2 kohdan mukaan sopimuspuolten on sovittava sovellettavista hankintamenette-
lyistä, jos on kyse hankintasopimuksista ja suunnittelukilpailuista, joihin kansain-
välinen järjestö tai kansainvälinen rahoituslaitos antaa suurimman osan yhteisra-
hoituksesta. Hankintadirektiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten on sovit-
tava sovellettavista hankintamenettelyistä, mikäli kyse on hankintasopimuksista
tai suunnittelukilpailuista, joihin kansainvälinen järjestö tai kansainvälinen rahoi-
tuslaitos antaa suurimman osan yhteisrahoituksesta. Säännöstä ei otettaisi kansal-
liseen hankintalakiin, sillä suomalaiset hankintayksiköt ja julkisyhteisöt eivät voi
sitovasti sopia kansainvälisen järjestön tai rahoituslaitoksen kanssa jättävänsä nou-
dattamatta Suomen hankintalainsäädäntöä.

Hankintadirektiivin 9 ja 17 artiklan 1 kohdan mukaan hankintoja tai hankkeita koskevista kansainvälisistä sopimuksista on ilmoitettava Euroopan unionin komissiolle.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin lain soveltamisalan rajauksista hankintoihin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on se, että hankintayksikkö voi saattaa yleisiä viestintäverkkoja saataville tai pitää niitä yllä taikka tarjota yleisölle yhtä tai useampaa sähköistä viestintäpalveluja. Yleisen viestintäverkon ja sähköisen viestintäpalvelun käsitteet on määritelty lain 5 §:n 25 ja 26 kohdassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 8 artiklaan ja olisi uusi. Teletoimintaan liittyvät hankinnat suljettiin EU:n hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle jo vuoden 2004 hankintadirektiiveissä, mutta soveltamisalapoikkeusta ei tuolloin sisällytetty kansalliseen hankintalainsäädäntöön. Soveltamisalapoikkeus ehdotetaan kuitenkin otettavaksi hankintalakiin uuden hankintadirektiivin johdonmukaisen täytäntöönpanon ja sääntelyn selkeyden vuoksi. Soveltamisalapoikkeuksen taustalla on teletoiminnan alan vapauttamiseen tähdänneiden unionin säännösten täytäntöönpanosta seurannut telealan tosiasiallinen kilpailutilanne. Alan tehokas kilpailutilanne ohjaa alalla toimivat hankintayksiköt kilpailuttamaan yleisiin viestintäverkkoihin liittyvät hankintansa.

9 §. *Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalan rajauksista eräissä palveluhankinnoissa. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 10 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät sopimukset, jotka koskevat maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaa tai vuokrausta millä tahansa rahoitusmuodolla. Tällaisiin sopimuksiin liittyy muun muassa eri maantieteellisten alueiden objektiivisen vertailun haastavuuteen liittyviä erityispiirteitä, joiden vuoksi niiden kilpailuttaminen hankintalainsäädännön menettelytapavaatimusten mukaisesti on epätarkoituksenmukaista. Hankintalainsäädännön ulkopuolella eivät kuitenkaan ole rakennusurakasopimukset, joiden kohteena on hankintayksikön vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttaminen millä tahansa tavalla. Lakia sovelletaan myös kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen liittyviin rahoituspalvelujen hankintaan. Tällaisia rahoituspalveluja ovat esimerkiksi vakuutuspalvelut.

Myös maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden oikeuksien hankinta kuuluisi poikkeussäännöksen piiriin. Näin ollen hankintalakia ei sovellettaisi esimerkiksi asunto- tai kiinteistöosakkeiden hankintaan tai vuokraukseen.

Aika ajoin hankintalainsäädännön soveltamiskäytännössä on jouduttu arvioimaan, milloin kyseessä on kilpailutettava rakennusurakka ja milloin soveltamisalapoikkeuksen piirissä oleva jo rakennetun omaisuuden hankinta tai vuokraus. Kansallisessa oikeuskäytännössä (MAO 182/03 ja 183/03, MAO 518/11) on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, rakennetaanko kohde hankintayksikön hallinnoimalle maalle, sekä tilojen hankinta- tai vuokrasopimuksen pituuteen ja muihin ehtoihin.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-451/08, Helmut Müller, todettiin, että hankintasopimuksen käsitteeseen liittyvä hankintayksikön välitön taloudellinen intressi on käsillä yhtäältä silloin, kun hankintayksikön on tarkoitus tulla hankintasopimuksessa tarkoitettun rakennustyön kohteen omistajaksi. Tällainen intressi voidaan toisaalta todeta myös, jos hankintayksiköllä on tarkoitus olla sellainen oikeus, jonka avulla se voi varmistaa, että sopimuksessa tarkoitettut kohteet saadaan julkisen käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön. Taloudellinen intressi voi edelleen perustua sellaisiin taloudellisiin etuihin, jotka hankintayksikkö voi saada urakko-kohteen tulevasta käytöstä tai luovutuksesta, siihen, että hankintayksikkö on osallistunut taloudellisesti urakan toteuttamiseen, taikka niihin riskeihin, jotka hankintayksikkö ottaa vastattavakseen urakan epäonnistuttua taloudellisesti.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-213/13, Impresa Pizzarotti (*ECLI:EU:C:2014:2067*), arvioitiin, oliko sopimus, joka sisälsi rakentamattomien kiinteistöjen vuokraamista koskevan sitoumuksen, hankintasopimus vai hankintalainsäädännön ulkopuolelle jäävä tilojen vuokrasopimus. Ratkaisussa todettiin ensin näkin, että suunnitellun sopimuksen luonnehdinnalla vuokrasopimukseksi ei ollut merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Koska hetkenä, jona rakennustyöstä vastaava yritys ehdotti hankintayksikölle sopimuksen tekemistä, sopimuksen kohteena olevan rakennuksen rakentamista ei ollut vielä aloitettu, mainitun sopimuksen pääasiallinen kohde oli ratkaisun mukaan rakennusurakan toteuttaminen. Rakennusurakan toteuttaminen oli myös todellisuudessa välttämätön edellytys kyseisen kohteen myöhemmälle vuokraamiselle. Sopimusasiakirjoihin sisältyi myös useita vaatimuksia, joissa muun muassa täsmennettiin suunnitellun kohteen tekniset ominaisuudet sekä tilojen käyttäjiksi tulevien viranomaisten tarpeet. Näiden vaatimusten johdosta hankintayksikkö oli ratkaisun mukaan asemassa, jossa se pystyi vaikuttamaan ratkaisevasti rakennettavan kohteen suunnitteluun. Näin ollen sopimuksen pääasiallisena kohteena oli hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan urakan toteuttaminen.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettäisiin soveltamisalapoikkeuksesta audiovisuaalisten mediapalvelujen sekä radiotoiminnan palvelujen osalta. Hankintalainsäädännön menettelytapasäännöt eivät sovellu kyseisten hankintojen tekemiseen muun muassa kulttuurillisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden vuoksi. Lakia ei 1 momentin 2 kohdan mukaan sovellettaisi palveluhankintoihin, jotka ovat mediapalvelujen tarjoajien itsensä tekemiä sopimuksia ja joiden tarkoituksena on käyttövalmiiden ohjelmien ja muiden valmistelevien palvelujen ostaminen, kehittäminen, tuotanto tai yhteistuotanto. Lakia ei 1 momentin 3 kohdan sovellettaisi myöskään radio- tai televisiolähetysajan tai ohjelmien toimittamiseen, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa. Säännökset perustuvat hankintadirektiivin 10 artiklan b alakohtaan ja vastaavat pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä. Ensiksi mainittu poikkeus koskisi hankintoja, joita audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajat itse tekevät. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi

Yleisradio Oy:n ohjelmamateriaalin hankinta. Jälkimmäinen soveltamisalapoikkeus koskisi puolestaan hankintoja, jotka tehdään tällaisilta tarjoajilta. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun hankintalain mukainen hankintayksikkö hankkisi ohjelmien toimittamispalveluja Yleisradiolta. Poikkeukset koskisivat samalla tavalla sekä radio- ja televisiotoiminnan palveluja että tilattavia audiovisuaalisia palveluja kuten suoratoistettavia tilausvideopalveluja. Poikkeukset eivät kuitenkaan koskisi ohjelmien tuotannossa tai lähettämisessä tarvittavien teknisten laitteiden hankintoja.

Soveltamisalapoikkeuksen sanamuotoa on yhdenmukaistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiivin 2010/13/EU kanssa. Mainittu direktiivi on pantu täytäntöön Suomessa televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998). Keskeisistä määritelmistä säädettäisiin lain 4 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan lain ulkopuolelle jäisivät välimies- ja sovittelupalveluja koskevat sopimukset, joiden kilpailuttamiseen hankintalainsäädännön menettelytavat eivät tarkoituksenmukaisella tavalla sovellu. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan c alakohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä.

Pykälän 1 momentin 5 -8 kohdassa lain soveltamisalan ulkopuolelle säädettäisiin tietyt oikeudelliset palvelut. Hankintadirektiivin johdanto-osan 25 perustelukappaleen mukaan tällaisia oikeudellisia palveluja suorittavat laitokset tai yksittäiset toimijat nimetään tai valitaan tavalla, johon ei voida soveltaa hankintasääntöjä, kuten virallisten syyttäjien nimeäminen tietyissä jäsenvaltioissa. Nämä oikeudelliset palvelut olisi näin ollen jätettävä tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa lain ulkopuolelle säädettäisiin ensinnäkin oikeudenkäyntiasiamiespalvelut, jotka hankintaan luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitetuilta ja mainitun lain 2 §:ssä säädetty luvan myöntämisen edellytykset täyttäneeltä oikeudenkäyntiasiamieheltä ja -avustajalta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohtaan i ja ii kohtaan ja olisi uusi. Direktiivin sanamuodon mukaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolella on neuvoston direktiivin 77/249/ETY 1 artiklassa tarkoitetun asianajajan suorittama asiakkaan oikeudellinen edustaminen välimies- tai sovittelumenettelyssä, viranomaisissa tai tuomioistuimessa sekä kansallisella, EU- että kansainvälisellä tasolla.

Suomessa oikeudenkäyntiasiamiespalveluja voivat tarjota asianajajien ohella myös muut luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) mainitut oikeudenkäyntiasiamiehet ja -avustajat. Mainitussa laissa on luvanvarais-tettu oikeudenkäyntiasiamiehen tehtävä siten, että asiamiehille on säädetty velvollisuus noudattaa asiallisesti samansisältöisiä ammattieettisiä sääntöjä kuin asianajajat ja julkiset oikeusavustajat, luotu asiamiesten toiminnalle valvontamekanismi sekä säädetty asiamiehille samoja kurinpidollisia seuraamuksia kuin asianajajille ja julkisille oikeusavustajille. Soveltamisalapoikkeuksen hankintadirektiivin

johdanto-osassa mainittu tavoite ja tarkoitus sekä toimittajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaatimukset huomioon ottaen hankintadirektiivin soveltamisalapoikkeus pantaisiin täytäntöön asianajajaviittauksen sijasta viittauksella luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin.

Hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan ii kohtaan perustuen soveltamisalapoikkeuksen piirissä olisi myös oikeudenkäyntiasiamiespalveluihin välittömästi liittyvä oikeudellinen neuvonta. Hankintadirektiivin sanamuodon mukaan poikkeuksen piirissä olisi oikeudellisen edustamisen valmistelemiseksi suoritettu oikeudellinen neuvonta sekä muu neuvonta, jonka osalta on selvää näyttöä tai erittäin todennäköistä, että asiaa, johon neuvonta liittyy, käsitellään tuomioistuimenmenettelyssä. Lisäedellytyksenä on, että tällaisen neuvonnan tarjoajana on sama 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tuomioistuinedustamiseen oikeutettu taho.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolella olisivat myös julkisten notaarien suorittamat asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalvelut. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan iii kohtaan ja olisi uusi. Julkisista notaareista annetun lain (420/2014) 1 §:n mukaan julkisia notaareita ovat maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet. Lain 2 §:n mukaan julkisen notaarin tehtäviin kuuluu muun muassa asiakirjojen allekirjoitusten ja jäljennösten todistaminen oikeaksi sekä todistusten antaminen notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista.

Mainitun lain johdosta julkisen notaarin laissa säädettyjä tehtäviä ei voida antaa muille kuin laissa tarkoitetuille virkamiehille. Tällaisista tehtävistä ei siten voida Suomessa ylipäänsä tehdä hankintalaisissa tarkoitettua hankintasopimusta markkinoilla toimivien palveluntarjoajien kanssa. Asian selkeyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi mainittujen palvelujen soveltamisalapoikkeus.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolella olisivat myös edunvalvojen tai holhoojien suorittamat oikeudelliset palvelut sekä muut oikeudelliset palvelut, joiden suorittajan nimeää tuomioistuin tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuinten valvonnassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan iv kohtaan ja on uusi.

Edunvalvontaan määräämisestä ja edunvalvojen valinnasta on säädetty holhustoimesta annetussa laissa (442/1999). Edunvalvojan tehtävät määräytyvät joko suoraan lain nojalla tai tuomioistuimen taikka holhousviranomaisen määräyksellä. Laissa holhustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä (575/2008) on säädetty puolestaan *edunvalvontapalvelujen* järjestämisestä sekä tuottamisesta. Lain 1 §:n mukaan edunvalvontapalvelujen järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että holhustoimesta annetussa laissa tarkoitettuja edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä edunvalvontapalveluita. Lain 2 §:n mukaan edunvalvontapalvelut tuottaa edunvalvonta-alueellaan valtion oikeusaputoimisto. Linkohdan 3 momentin mukaan oikeusaputoimisto voi myös oikeusministeriön

kanssa neuvoteltuaan ostaa edunvalvontapalveluja, jos se on edunvalvontapalveluiden alueellisen saatavuuden tai muun syöksi tarpeen. Laissa on lisäksi erityissäännöksiä siitä, keneltä palveluja voidaan ostaa. Edellä selostettujen säädösten johdosta hankintasopimuksilla voitaisiin ylipäänsä hankkia edunvalvontapalveluja ainoastaan holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaisissa tilanteissa. Nämä ostopalvelut jäisivät kuitenkin soveltamisalapoikkeuksen johdosta hankintalain ulkopuolelle. Tilanne, jossa tuomioistuin tai holhousviranomainen määrää edunvalvonnan tarpeessa olevan luottohenkilön taikka yleisen edunvalvojan hoitamaan edunvalvontatehtäviä, kyseessä ei olisi lainkaan hankintasopimus.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin yleinen soveltamisalapoikkeus sellaisille oikeudellisille palveluille, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan v kohtaan ja olisi uusi. Suomen perustuslain (731/1999) 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Lainkohdan mukaan merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Perustuslain rajoitusten soveltuessa julkisen vallan käyttöön liittyviä oikeudellisia palveluja sisältäviä tehtäviä ei siten voida edes antaa hankintalain tarkoittamin hankintasopimuksin kilpailuttamalla muille kuin viranomaisille. Asian selkeyttämiseksi ehdotetaan kuitenkin nimenomaisen poikkeussäännöksen säätämistä hankintadirektiivin mukaisesti. Mikäli oikeudellisia palveluja voidaan antaa muille kuin viranomaisille ja näitä palveluja myös hankitaan ostopalveluina, tulee nämä palveluhankinnat kilpailuttaa tämän lain mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan lain soveltamisalaan eivät kuuluisi keskuspankkipalvelut taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyvät rahoituspalvelut. Tällaisia olisivat esimerkiksi rahan tai pääoman hankinnat. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan e ja d alakohtaan ja vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettyä. Hankintadirektiivin 10 artiklan e alakohdassa viitataan Euroopan parlamentin ja neuvoston rahoitusmarkkinadirektiivissä 2004/39/EY tarkoitettujen arvopapereiden tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskuun, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyviin finanssipalveluihin ja keskuspankkipalveluihin sekä Euroopan rahoitusvakausvälineellä ja Euroopan vakausmekanismilla toteutettuihin toimiin. Hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdassa viitataan puolestaan lainoihin, riippumatta siitä, liittyvätkö ne arvopapereiden tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskuun, ostoon, myyntiin tai siirtoon. Hankintadirektiivin johdanto-osan 26 perustelukappaleen mukaan direktiivissä tarkoitettulla rahoitusvälineiden käsitteellä on sama merkitys kuin muussa EU:n sisämarkkinalainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi työsopimuksiin. Hankintalainsäädännön menettelytavat eivät sovellu työntekijän työsuhteeseen

ottamiseen. Nimenomainen poissuljenta on kuitenkin tarpeen, sillä työsopimukset voivat täyttää 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa olevan hankintasopimuksen määritelmän. Työsuhteen tunnusmerkkien täyttymisen arvioinnissa lähtökohtana olisi työlainsäädäntö.

Pykälän 1 momentin 11 kohdan mukaan lain soveltamisen ulkopuolelle jäisivät väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä koskevat palvelut silloin, kun ne tehdään voittoa tavoittelemattomilta järjestöiltä tai niiden yhteenliittymiltä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 10 artiklan h alakohtaan ja olisi uusi. Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yhteisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Yhteinen nimikkeistö perustuu komission asetukseen (EY) N:o 213/2008 yhteisestä hankintasanastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta.

Säännöksessä mainitut palvelut olisivat palonsammutus- ja pelastuspalvelut (75250000-3), palokunnan palvelut (75251000-0), palonsammutustyöt (75251100-1), palontorjunta (75251110-4), metsäpalojen sammutuspalvelut (75251120-7), pelastuspalvelut (75252000-7), väestönsuojelu (75222000-8) sekä ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut (98113100-9). Palvelut listattaisiin lain liitteessä A. Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat myös sairaankuljetuspalvelut (85143000-3), mutta niitä ei ehdoteta otettavaksi mukaan soveltamisalapoikkeukseen hankintalaissa. Suomessa sairaankuljetuspalveluja eivät tarjoa voittoa tavoittelemattomat järjestöt tai niiden yhteenliittymät.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleen mukaan voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden erityinen luonne olisi vaikea säilyttää, jos palvelujen suorittajat olisi valittava hankintadirektiivissä säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Soveltamisalapoikkeus olisi kuitenkin rajattava siihen, mikä on ehdottoman tarpeellista, minkä vuoksi kiireettömiä sairaankuljetuspalveluja ei tulisi sulkea soveltamisalan ulkopuolelle.

Suomessa pelastuslain (379/2011) 25 §:n mukaan pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (*sopimuspalokunnat*) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisö sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Sopimuspalokunnilla tarkoitetaan pelastuslaissa sellaisia yhdistyksen muotoon perustuvia vapaaehtoisia palokuntia ja yrityksen tai laitoksen omaa tarvetta varten perustettuja palokuntia, joiden kanssa alueen pelastustoimi on tehnyt sopimuksen tiettyjen alueen pelastustoimen tehtävien hoitamisesta. Soveltamisalapoikkeus kattaisi tällaiset sopimuspalokuntien kanssa tehdyt pelastustoimia koskevat sopimukset.

Mycs poliisilaissa on säännöksiä vapaaehtoistoiminnan käyttämisestä pelastuspalveluissa. Poliisilain (872/2011) 9 luvun 4 §:n mukaan poliisi voi käyttää vapaaehtoisjärjestöä sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 3

luvussa tarkoitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä ja myös sanotussa laissa tarkoitettuun palveluun osallistuvia henkilöitä apunaan etsintätehtävissä sekä muissa sellaisissa avustustehtävissä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä. Meripelastuslain (1145/2001) 6 §:n mukaan myös meripelastustoimessa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia yhdistyksiä ja muita yhteisöjä muissa kuin sellaisissa tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Myös tällaisia palveluja koskevat sopimukset jäisivät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän *1 momentin 12 kohdan* mukaan lakia ei sovellettaisi poliittisiin kampanjoihin liittyvien palvelujen hankintaan, kun poliittinen puolue tekee palveluhankintasopimuksen vaalikampanjan yhteydessä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan j alakohtaan ja on uusi. Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yhteisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Nämä nimikkeet viittaavat mainoskampanjapalveluihin (79341400-0), propagandaelokuvien tuotantoon (92111230-3) sekä propagandavideoiden tuotantoon (92111240-6). Palvelut listattaisiin lain liitteessä x.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 29 perustelukappaleen mukaan hankintadirektiivin määräyksiä ei yleensä sovelleta poliittisiin puolueisiin, sillä ne eivät ole hankintayksiköitä. Poliittiset puolueet voivat kuitenkin joissakin jäsenvaltioissa täyttää julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit, jolloin niiden hankinnat tulee kilpailuttaa. Edellä mainittujen soveltamisalapoikkeusten piiriin kuuluvat hankinnat eivät kuitenkaan olisi lain soveltamisalassa, sillä palvelut ovat niin erottamattomasti sidoksissa hankintapalvelujen tarjoajan poliittisiin näkemyksiin, että palvelujen tarjoajat valitaan vaalikampanjoiden yhteydessä tavallisesti tavalla, johon ei voida soveltaa hankintasäätöjä.

Pykälän *1 momentin 13 kohdan* mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös tutkimus- ja kehittämispalvelut, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritettun palvelun kokonaan. Säännös perustuu hankintadirektiivin 14 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä.

Säännöksellä pyritään edistämään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 179 artiklan mukaista tutkimuksen ja teknologian kehittämistä Euroopan unionissa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan tutkimus- ja kehittämisohjelmien osarahoittamista toimialojen lähteistä olisi kannustettava. Tällaisia olisivat esimerkiksi yritysten ja korkeakoulujen väliset tutkimus- ja kehittämishankkeet.

Lainkohdan mukaan hankintalaki tulisi sovellettavaksi ainoastaan silloin, kun säännöksessä mainittua yhteisrahoitusta ei ole ja kun asianomainen hankintaviranomainen saa tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulokset hyödykseen. Hankintadirektiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan uuden säännöksen tarkoituksena on selvittää, että hankintadirektiiviä sovelletaan ainoastaan silloin, kun

kyseisenlaista osarahoitusta ei ole ja kun asianomainen hankintaviranomainen saa tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulokset hyödykseen. Tämä ei saisi kuitenkaan sulkea pois mahdollisuutta, että palveluntarjoaja voi julkaista niistä tietoja, kunhan hankintayksikkö säilyttää yksinoikeuden käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksia omassa toiminnassaan. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten näennäinen jakaminen tai pelkästään symbolinen osallistuminen palveluntarjoajalle suoritettuun korvaukseen eivät kuitenkaan oikeuttaisi poikkeuksen soveltamiseen.

Lainkohdan tarkoittamat tutkimus- ja kehittämisspalveluhankinnat tulisi erottaa tutkimus- ja kehitystoiminnan avustuksista ja muista tuista, jotka eivät olisi lainkaan vastavuoroisiin sopimussuorituksiin perustuvia hankintasopimuksia ja siten lain soveltamisalassa. Soveltamisalapoikkeus olisi käsillä vain, jos kyse on sinänsä vastavuoroisesta hankintasopimuksesta, joka jäisi kuitenkin lain soveltamisalan ulkopuolelle lainkohdassa säädettyjen yhteisrahoitusta ja palvelun hyödyntämistä koskevien edellytysten johdosta. Arviointi tuen ja hankintasopimuksen välillä tulisi tehdä lain 4 §:n hankintasopimuksen käsitteen ja tunnusmerkkien perusteella. Tutkimusrahoituksen myöntämisenettä sovelletaan muita tasaapuolisuuteen ja avoimuuteen pohjautuvia säädöksiä kuten esimerkiksi valtionavustuslakia (688/2001).

Soveltamisalasta olisivat käytännössä poissuljettuja esimerkiksi julkisten tiedeyhteisöjen, kuten korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ja yksityisten tahojen yhteisesti rahoittamat tutkimusohjelmat. Myös muiden hankintayksiköiden tutkimusyhteistyö yksityisten tahojen kanssa kuuluisi poikkeuksen piiriin säännöksen edellytysten täyttyessä. Lainkohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden tunnistamisessa merkityksellisiä tekijöitä ovat myös tutkimuksen avoimuus ja tutkimuksen hyödynnettävyys mahdollisimman laajasti. Hankintalaki tulisi sovellettavaksi lähinnä vain hankintayksikön täysin maksamaan ja yksinomaan hankintayksikön käyttöön tulevaan tutkimus- ja kehitysohjelmaan. Alihankintatyypistä tutkimusta on muun muassa selvästi olemassa olevat palvelut, kuten laboratorio-mittaus- ja testauspalvelut sekä tavanomaiset konsultointipalvelut, jotka voidaan hankkia useammalta eri toimittajalta. Näissä hankintayksikkö määrittelee yksin hankittavan palvelun sisällön ja vastaa kustannuksista kokonaisuudessaan. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäisi muun muassa yhteistyöluontoinen tutkimus, jossa molemmat osapuolet osallistuvat tutkimuksen tai kehityshankkeen sisällön määrittämiseen ja sen rahoittamiseen, jakavat riskin tutkimus- ja kehittämistoiminnan onnistumisesta ja saavat tutkimuksen tulokset käyttöönsä. Myös hankintayksiköiden normaalit tavara- ja palveluhankinnat kuten asiantuntijapalvelujen, kehittämisspalvelujen ja konsultointipalvelujen hankinnat olisivat lain kilpailuttamisäännösten piirissä.

Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yhteisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Näissä nimikkeissä on viitattu tutkimus- ja kehityspalveluihin sekä niihin liittyviin konsulttipalveluihin (73000000-2), tutkimuspalveluihin ja kokeellisiin kehityspalveluihin (73100000-2), tutkimuspalveluihin (73110000-6),

tutkimuslaboratorioiden palveluihin (73111000-3), merentutkimuspalveluihin (73112000-0), kokeellisiin kehityspalveluihin (73120000-9), tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen (73300000-5) sekä puolustuslalla toteutettuihin ennakkototeutettavuustutkimukseen ja teknologiseen demonstrointiin (73420000-2) sekä testaukseen ja arviointiin (73430000-5). Palvelut lueteltaisiin lain liitteessä x.

Oikeuskanslerin lausunnossa (OKV/314/1/2013 ym.) katsottiin muun muassa, että yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevaa hanketta ei ollut pidettävä hankintalain 8 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla yksinomaan tilaajaa sen toiminnassa hyödyttävänä, eikä säännöksen perusteluissa mainittujen selvästi olemassa olevien tavanomaisten konsultointipalvelujen luontoisena. Lausunnon mukaan hyvän hallinnon periaatteista kuitenkin seurasi, että myös kyseisen kaltaisten tutkimusten ja selvitysten potentiaalisia toimittajia tuli kohdella tasapuolisesti, minkä lisäksi hankinta tai rahoittaminen tuli toteuttaa avoimuutta noudattaen. Avoimuudella toteutetaan lausunnon mukaan julkisen toiminnan ja varainkäytön vastuunalaisuuden vaatimusta ja hankinnan tai rahoittamisen kilpailuttamisella edistetään osaltaan myös määrärahojen käytön tarkoituksenmukaisuutta.

Pykälän 1 momentin 14 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät Kioton pöytäkirjan (SopS 61/2004) mukaisten päästöyksiköiden mukaiset hankinnat. Näissä on tarkoitus soveltaa unionin oikeuden yleisiä periaatteita ja muita menettelytapoja.

Pykälän 1 momentin 15 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi myös sellaisten lentoliikennepalveluiden hankinta, joihin sovelletaan yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2408/92 (lentoliikenneasetus).

Lakia sovellettaisiin pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan joukkoliikennelain (869/2009) 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin mainitussa laissa säädetään. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan i alakohtaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 8 §:n 2 momentissa säädettyä. Joukkoliikennelailla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus), jota sovelletaan sen 5 artiklan mukaan muun muassa rautateiden ja metron julkisten henkilöliikennepalvelujen julkisiin hankintasopimuksiin ja kyseisten palvelujen käyttöoikeussopimuksiin. Päällekkäisen sääntelyn ehkäisemiseksi säädettäisiin näin ollen, että hankintalakia ei näihin palveluihin sovellettaisi.

10 §. *Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat.* Pykälässä säädettäisiin, että lain ulkopuolella olisivat hankinnat, jotka koskevat vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain, jäljempänä erityisalojen hankintalaki, mukaisiin toimintoihin tehtäviä hankintoja. Ehdotettua lakia ei myöskään sovellettaisi sellaisiin hankintoihin, jotka on suljettu erityisalojen hankintalain xx §:n perusteella erityisalojen hankintalain ulkopuolelle.

Erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvat toiminnot ehdotetaan määriteltävän mainitun lain 6–9 §:ssä. Ehdotettua hankintalakia ei sovellettaisi erityisalojen hankintalaissa tarkoitettuja toimintoja varten tehtäviin hankintoihin. Siten erityisalojen hankintalain tarkoittamia toimintoja varten tehtävät hankinnat eivät kuuluisi ehdotetun hankintalain soveltamisalaan silloinkaan, kun kysymyksessä on lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitettun viranomaisen tai muun hankintayksikön tekemä hankinta. Sen sijaan lain soveltamisalaan kuuluisivat sellaisten erityisalojen hankintalain 5 §:n 1 momentissa mainittujen hankintayksiköiden, jotka vastaavat hankintalain 5 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdissa mainittuja yksiköitä, muuhun kuin erityisalojen hankintalaissa säädettyihin toimintoihin tekemät hankinnat. Erityisalojen hankintalain 12 §:ssä säädettäisiin useisiin toimintoihin kohdistuvista hankinnoista ja niihin sovellettavista säännöksistä.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset hankinnat, jotka on suljettu erityisalojen hankintalain 6 §:n 5 momentin, 7 § 3 momentin sekä 19–29 §:n mukaisesti soveltamisalasta. Tällaiset hankinnat kuuluisivat lain soveltamisalan ulkopuolelle silloinkin, kun niitä tekisivät lain 5 §:ssä mainitut hankintayksiköt.

Lakiehdotuksen soveltamisalassa eivät olisi myöskään sellaiset hankinnat, jotka ovat erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolella edellä mainitulla perusteella, silloinkaan kun hankinnan tekijä on hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu viranomaisen tai muu hankintayksikkö. Hankintalakia ei myöskään sovellettaisi sellaisiin erityisalojen hankintalain tarkoittamia toimintoja varten tehtäviin hankintoihin, joissa hankinnan arvo ei ylitä erityisalojen hankintalain soveltamisrajaksi asetettua EU-kynnysarvoa.

11 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevat soveltamisalapoikkeukset.* Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulain 6 luvussa tarkoitettun liikenneluvan myöntämiseen. Lakia ei myöskään sovellettaisi joukkoliikennelain 6 luvussa tarkoitettuihin henkilöliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin. Mainituissa säädöksissä on omat erityiset menettelysäännöksensä lupien ja sopimusten myöntämisestä, minkä vuoksi hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevia menettelysääntöjä ei sovellettaisi niihin silloinkaan, kun niihin kuluisi käyttöoikeussopimukseksi määriteltäviä osia.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt tietyn toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Säännös perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 10 artiklan 9 kohtaan ja olisi uusi. Säännöksen taustalla on direktiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan se, että direktiivi ei saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden vapautteen valita unionin oikeuden mukaisesti menetelmiä, kuten lupajärjestelmiä, rahapelien ja vedonlyönnin järjestämistä ja valvontaa varten. Kansallisesti myönnetty yksinoikeudet eivät mahdollista kilpailullisen menettelyn noudattamista käyttöoikeussopimuksen tekemisessä. Soveltamisalarajauksen perusteena on myös tarve taata jäsenvaltioille mahdollisuus säännellä pelialaa

kansallisesti johtuen niiden yleisen ja yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitämiseen liittyvistä velvoitteista.

Rahapelejä koskevat tehtävät on Suomessa annettu arpajaislakiin (1047/2001) perustuvalla yksinoikeudella Raha-automaattiyhdistykselle, Veikkaukselle ja Fin-totolle. Tällaisen toiminnan organisointi ei kuuluisi hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltamisalaan. Muilta osin arpajaistoiminta on Suomessa luvanvaraista. Arpajaiset ja niiden organisoiminen olisi suljettu hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltamisalasta myös niissä tapauksissa, joissa hankintayksiköt antaisivat arpajaistoimintaa koskevia tehtäviä käyttöoikeussopimuksin yksinoikeuden saaneille toimittajille. Tällöin markkinat olisivat rajoittuneet yhdelle toimijalle eikä tarjouskilpailua voitaisi järjestää. Lisäksi eri lupamuotoisissa arpajaispeleihin liittyvissä järjestelyissä ei voida katsoa luvan saajan toteuttavan palveluja hankintayksiköiden lukuun tai näiden intressissä vastikkeellisen käyttöoikeussopimuksen edellyttämällä tavalla. Säännöksen soveltamisalapoikkeuksen perusteella yksinoikeuden piiriin kuuluviin rahapeleihin liittyvät organisoimistoimet eivät näin ollen tulisi käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten piiriin missään tilanteissa.

Pykälän 3 ja 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltoa koskevien käyttöoikeussopimusten soveltamisalapoikkeuksesta. Lainkohta perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 12 artiklaan. Käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin johdanto-osan 40 perustelukappaleen mukaan vesihuollon alalla tehtäviin käyttöoikeussopimukseen sovelletaan usein erityisiä ja monimutkaisia järjestelyjä, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Huomioon olisi myös otettava se, että vesi on tärkeä julkinen hyödyke ja perusarvo kaikille Euroopan unionin kansalaisille. Tällaisten vesihuollon järjestelyjen erityisominaisuudet ovat peruste vesihuollon alalla tehtyjä käyttöoikeussopimuksia koskevalle soveltamisalapoikkeukselle. Suomessa vesihuoltoon liittyviä tehtäviä tai oikeuksia ei anneta julkisilla käyttöoikeussopimuksilla, eikä vesihuoltoa harjoittavien yksiköiden kuten kuntien vesilaitosten tai yksityisten vesiosuuskuntien kanssa tehdä yleensä muutoinkaan käyttöoikeussopimuksia. Lainkohdan merkitys jäänee siten Suomessa vähäiseksi.

12 §. *Puolustus- ja turvallisuushankinnat.* Pykälässä säädettäisiin lain suhteesta puolustus- ja turvallisuushankintoihin. Säännös perustuu hankintadirektiivin 15 artiklaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 7 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin. Puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 5 §:ssä määritellään puolustus- ja turvallisuushankintojen käsite hankintaviranomaisten ja hankintayksiköiden tekemien rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenetelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusalalla ja direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/81/EY eli puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin mukaisesti. Lakia ei sovellettaisi myöskään sellaisiin puolustus- ja turvallisuushankintoihin, jotka jäävät

puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisalan ulkopuolelle kyseisen lain 6§:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin, 8 §:n tai 13 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa kyse olisi muista kuin puolustus- ja turvallisuushankinnoista ja joissa tästä huolimatta valtion keskeisten turvallisuusetujen suojaaminen ei olisi mahdollista suhteellisuusperiaatteen mukaisesti kilpailua ja toimittajien yhdenvertaista ja avointa osallistumista vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin tämän lain soveltamatta jättämisellä. Säännös perustuu yhtäältä hankintadirektiivin 15 artiklan 3 ja 4 kohtaan, joissa käsitellään muun muassa salassa pidettäviä hankintoja sekä hankintoja, joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Säännös perustuu myös 15 artiklan 2 kohtaan, jossa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty muutkin hankinnat, joissa lain soveltamisen esteeksi muodostuu valtion keskeisten turvallisuusetujen takaaminen. Salassapitotarvetta arvioitaisiin lähtökohtaisesti viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lainsäädännön perusteella. Salassapitotarve perustuu usein lainkohdassa tarkoitettuihin turvallisuusintresseihin. Euroopan komissio on antanut 7.12.2006 antanut tulkitsevan tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan (nykyinen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artikla) soveltamisesta puolustushankintoihin (*KOM (2006) 779 lopullinen*). Tiedonannon mukaan hankintayksikön tulisi valtion keskeisiä turvallisuusetuja koskevaan perustamissopimuksen 296 artiklaan vedotessaan pohtia muun muassa sitä, miksi julkisia hankintoja koskevan direktiivin noudattamatta jättäminen kyseisessä tapauksessa on välttämätöntä valtoin keskeisen turvallisuusedun turvaamiseksi. On todennäköistä, että suurimmassa osassa tilanteista, joissa valtion keskeiset turvallisuusedut puoltavat hankintalainsäädännön soveltamatta jättämistä, on kyse puolustus- ja turvallisuushankinnoista eikä tämän lain mukaisista siviilihankinnoista.

Hankintadirektiivin 15 artiklan 2 kohdan mukaan avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita vähemmän rajoittava toimenpide olisi hankinnan kilpailuttaminen hankintalainsäädännön mukaisesti siten, että hankintayksikkö asettaa kuitenkin vaatimuksia, joilla pyritään suojaamaan hankintaviranomaisen saataville antamien tietojen luottamuksellisuus esimerkiksi vaitiolovelvollisuuksin tai turvallisuutta koskevin velvoittein.

13 §. *Sekamuotoiset sopimukset, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia.* Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi julkisista hankinnoista annetun lain sekä julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain lainvalintaa määrittävistä periaatteista. Säännös perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin julkisista hankinnoista 2014/24/EU 16 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan sopimukseen, johon sisältyisi sekä tämän lain että julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain mukaisia hankintoja, tulisi soveltaa puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, jos näitä erilaisia hankintasopimuksia koskevia osia ei voitaisi objektiivisesti erottaa toisistaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa hankintalain ja puolustus- ja turvallisuushankintalain mukaiset osat voitaisiin objektiivisesti erottaa toisistaan.

Tällöin sopimukseen sovellettaisiin tätä lakia, jos yhden hankintasopimuksen tekemiselle olisi objektiiviset perusteet. Määräytymisperiaate eroaisi julkisista hankinnoista annetun lain sekamuotoisia sopimuksia koskevista säännöksistä, jotka perustuvat tästä säännöksestä poiketen tiukemman lain soveltamiseen.

14 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin.* Pykälässä säädettäisiin puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimusten menettelysäännöistä. Lain 13 luvun menettelysääntöjä sovellettaisiin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintasopimuksina kuuluisivat puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Pykälän 1 momentin mukaan käyttöoikeussopimusten sääntöjä sovellettaisiin muutoin samanlaisiin sopimuksiin kuin puolustus- ja turvallisuushankinnoissa annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin, mutta joissa urakatyön vastikkeena siirtyvä käyttöoikeus muodostaisi sopimuksesta käyttöoikeussopimuksen.

Pykälän 2 momentin mukaan puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin soveltuivat pääosin samat soveltamisalapoikkeukset kuin puolustus- ja turvallisuushankintalain mukaisiin puolustus- ja turvallisuushankintasopimuksiin. Näistä poikkeuksista on säädetty puolustus- ja turvallisuushankintalain 7 §:ssä. Säännös perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 10 artiklan 5, 6 ja 7 kohtaan.

15 §. *Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin hankinnoista hankintayksikön sidosyksikön kanssa. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 12 artiklan 1–3 sekä 5 kohtiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsääntö, jonka mukaan laki ei sovelleta hankintasopimuksiin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyksikkönsä kanssa, sekä määriteltäisiin sidosyksikön käsite. Sidosyksikön käsite vastaisi pääosin sitä, mitä voimassa olevan hankintalain 10 §:ssä säädetään täsmennettynä hankintadirektiiviin tehdyillä muutoksilla. Sidosyksiköllä tarkoitettaisiin hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, joka on hankintayksikön määräysvallassa. Kohta vastaisi hankintadirektiivin 12 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, jossa vielä täsmennetään poikkeustapausten osalta, että ”määräysvallan alaisessa oikeushenkilössä ei ole suoria yksityisiä pääomaosuuksia lukuun ottamatta perussopimuksen mukaisia kansallisissa säännöksissä vaadittuja yksityisen pääomaosuuden muotoja ilman määräysvaltaa ja ilman suojaamista, jotka eivät vaikuta ratkaisevasti määräysvallan alaisen oikeushenkilön päätöksiin”. Näin ollen jos kansallisessa lainsäädännössä erikseen edellytettäisiin yksityistä omistusta tiettyyn toimijaan, ei tämä välttämättä estäisi sen mahdollista sidosyksikköasemaa.

Lisäksi 1 momentissa tarkoitettuna sidosyksikön edellytyksenä olisi, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa. Määräysvallan täytymisen osalta hankintayksikön katsotaan käyttävän määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa silloin, jos se käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa määräysvallan alaisen oikeushenkilön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin.

Tällaista määräysvaltaa voi käyttää myös toinen oikeushenkilö, joka on samalla tavoin hankintayksikön määräysvallassa.

Edelleen edellytyksenä on, että sidosyksikkö harjoittaa vähintään 90% toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Hankintadirektiivissä prosentuaalinen osuus oli määritelty 80%:iin, mutta kansallisesti sidosyksikön vähäistä suuremman ulosmyynnin on katsottu olevan osin ongelmallista hankintalainsäädännön ja kilpailuoikeuden näkökulmasta ja siksi prosenttiosuus kansallisesti kiristettiin 90%:iin. Tämä prosenttiosuus vastaa läheisesti myös oikeuskäytännössä muodostunutta tulkintalinjaa. Hankintadirektiivin 12 artiklan 5 kohdassa täsmennetään, että toiminnan kohdistumisen prosenttiosuutta laskettaessa on otettava huomioon sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden keskimääräinen kokonaisliikevaihto tai jokin asianmukainen vaihtoehtoinen toimintaan perustuva määrä, kuten asianomaiselle oikeushenkilölle tai hankintayksikölle aiheutuneet kustannukset palvelujen, tavaroiden ja rakennusurakoiden osalta. Jos asianomaisen oikeushenkilön tai hankintayksikön perustamisajankohdan tai toiminnan aloittamisen ajankohdan tai toiminnan uudelleenjärjestämisen vuoksi liikevaihtoa tai vaihtoehtoista toimintaan perustuvaa määrää, kuten kustannuksia, ei ole joko saatavilla kolmelta edeltävältä vuodelta tai niillä ei ole enää merkitystä, riittää, että toiminnan mittaus osoitetaan todennäköisesti erityisesti esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta.

Mitä pykälän 1 momentissa säädetään sidosyksikön edellytysten täyttymisestä, kaikkien lueteltujen tunnusmerkkien pitää täytyä samaan aikaan, jotta kyse on pykälässä tarkoitettusta sidosyksiköstä. Pykälässä tarkoitettu sidosyksikkö voisi olla esimerkiksi valtion tai kunnan omistama osakeyhtiö.

Sidosyksikön käsite on luotu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (muun muassa ratkaisu asiassa C-107/98, Teckal; C-26/03, Stadt Halle; C-371/05, komisio vs. Italia; C-340/04 Carbotermo; C-295/05, Tragsa; C-324/07 Coditel; C-573/07, SEA) ja on hankintadirektiivitasolla uusi. Tässä pykälässä tarkoitettut sidosyksiköä koskevat tulkintalinjat noudattelisivat tulevaisuudessakin unionin tuomioistuimen ratkaisulinjoja.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin usean hankintayksikön yhdessä käyttämän määräysvallan tarkemmista edellytyksistä. Hankintayksiköiden katsottaisiin yhdessä käyttävän määräysvaltaa 1 momentissa tarkoitettuun sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista. Yksittäinen edustaja voisi kuitenkin edustaa useita tai kaikkia osallistuvia hankintayksiköitä sidosyksikön hallintotoimielimessä. Yhteisen määräysvallan edellytyksenä olisi myös, että hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin sekä se, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti. Yhteisen määräysvallan edellytyksiä on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-573/07, SEA. Esimerkkinä usean hankintayksikön määräysvallan käytämisestä on kuntayhtymä tai valtion ja kuntien yhdessä omistama osakeyhtiö. On

kuitenkin erikseen selvennettävä, että momentin tarkoittama yhteisen määräysvalan täyttyminen on hankintalainsäädännössä asetettava väline arvioida määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden tapaa vaikuttaa sidosyksikön toimintaan ja tavoitteisiin, eikä tällä poikettaisi esimerkiksi siitä osakeyhtiölain (624/2006) tarkoittamasta peruslähtökohdasta, että osakeyhtiön hallitus edustaa yhtiötä.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin ns. käänteisestä sidosyksikköhankinnasta sekä saman hankintayksikön omistamien sidosyksikköjen keskinäisistä hankinnoista (ns. in-house sisters). Pykälän mukaan 1 momentissa säädettyä sovellettaisiin myös hankintoihin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankintasopimuksen määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön kanssa tai saman hankintayksikön määräysvallan alaisen sidosyksikön kanssa. Tällaisia ns. käänteisiä sidosyksikköhankintoja olisivat esimerkiksi tilanteet, joissa kunnan sidosyksikköasemassa oleva yhtiö, joka olisi myös tässä laissa tarkoitettu hankintayksikkö, tekisi hankintasopimuksen kunnan kanssa esimerkiksi taloushallinnon palveluista. Saman hankintayksikön omistamien sidosyksikköjen keskinäisistä hankinnoista esimerkkinä voisi olla samaan konserniin kuuluvien sidosyksikköjen väliset hankinnat, edellyttäen, että sidosyksiköillä on sama omistaja.

16 §. *Hankinnat toiselta hankintayksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin hankinnoista toiselta hankintayksiköltä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 12 artiklan 4 ja 5 kohtiin. Pykälä olisi uusi.

Pykälässä säädettäisiin, että lakia ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintasopimukseen, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Pykälässä tarkoitettua ns. horisontaalisen yhteistyön edellytykset on luotu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (*muun muassa ratkaisu 9.6.2009 asiassa C-480/06 komissio vastaan Saksa, ECLI:EU:C:2009:357 sekä ratkaisu 19.12.2012 asiassa C-159/11, Lecce, ECLI:EU:C:2012:817*), mutta oikeuskäytännössä luotuja edellytyksiä on hankintadirektiivissä muutettu hieman. Mitä pykälässä säädettäisiin hankintayksiköiden toteuttamasta yhteistyöstä niiden vastuulla olevista palveluista, tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan a alakohdassa, jossa todetaan, että ”sopimuksella käynnistetään tai toteutetaan siihen osallistuvien hankintaviranomaisten välinen yhteistyö tavoitteena varmistaa, että julkiset palvelut, jotka niiden on suoritettava, tarjotaan niiden yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi”. Mitä pykälässä säädettäisiin yleisen edun mukaisuudesta tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan b alakohdassa, jossa todetaan, että ”kyseisen yhteistyön toteuttamista ohjaavat ainoastaan yleiseen etuun liittyvät näkökohdat”.

Hankintadirektiivin johdannon 33 kappaleen mukaisesti hankintayksiköiden olisi voitava päättää suorittaa julkisia palvelujaan yhteisesti tekemällä yhteistyötä ilman, että niiltä vaadittaisiin mitään tiettyä oikeudellista muotoa. Tällainen yhteistyö saattaa kattaa kaikenlaiset toiminnot, jotka liittyvät osallistuvien viranomaisille osoitettujen tai niiden suoritettavakseen ottamien palvelujen suorittamiseen ja velvollisuuksien hoitamiseen, kuten paikallis- tai alueviranomaisten pakolliset tai

vapaaehtoiset tehtävät taikka palvelut, jotka on annettu julkisoikeudellisesti tietyille yksiköille. Osallistuvien eri viranomaisten suorittamien palvelujen ei tarvitse välttämättä olla samanlaisia, vaan ne voivat olla myös toisiaan täydentäviä. Näiden edellytysten täyttämiseksi yhteistyön olisi perustuttava yhteistoiminnan käsitteeseen. Tällainen yhteistyö ei edellytä, että kaikki osallistuvat viranomaiset vastaavat pääasiallisten sopimusvelvoitteiden suorittamisesta, kunhan ne ovat sitoutuneet tekemään osansa kyseisen julkisen palvelun suorittamisesta yhteistoiminnassa. Yhteisen tehtävän edellytyksiä on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-159/11, Lecce. Lisäksi ainoastaan yleiseen etuun liittyvien näkökohtien olisi hallittava yhteistoiminnan täytäntöönpanoa, osallistuvien hankintaviranomaisten väliset varojen siirrot mukaan lukien.

Pykälässä tarkoitettuna yhteistyönä voidaan pitää esimerkiksi kuntien tai kuntayhtymien välistä kuntalain mukaista yhteistoimintaa tai valtion ja kunnan välistä yhteistoimintaa. Kuntien osalta kuntien välisen yhteistoiminnan ja tässä pykälässä tarkoitetun yhteistyön rajapintaa on käsitelty kuntalain 50 §:ssä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pykälä ei kuitenkaan soveltuisi lakisääteiseen yhteistoimintaan eikä toimivallan tai järjestämisvastuun siirtoon niiden jäädessä jo muutenkin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle (*KKO:2013:19*).

Lisäksi pykälän tarkoittaman yhteistyön edellytyksenä olisi, että yli 90% yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan sopimuksen osapuolia varten. Mitä pykälässä säädettäisiin sopimuskansalaisten palveluiden suuntautumisesta tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan c alakohdassa, jossa todetaan, että ”osallistuvat hankintaviranomaiset harjoittavat avoimilla markkinoilla alle 20:tä prosenttia yhteistyön piiriin kuuluvista toiminnoistaan.” Direktiivissä prosentuaalinen markkinoilla toimimisen osuus oli määritelty 20%:iin, mutta kansallisesti yhteistoimintasopimuksesta tapahtuvan ulosmyynnin katsotaan vaarantavan julkisen ja yksityisen välistä kilpailuneutraliteettia ja siksi prosentiosuus kansallisesti kiristettiin 10%:iin. Vaikka laki sallisi hankintayksiköille mahdollisuuden myydä osa yhteistoimintasopimuksen alaisista palveluista muille kuin sopimuksen osapuolille, olisi tätä kuitenkin tulkittava suppeasti, sillä se saattaisi tosiasiallisesti vaarantaa todellisen yhteistyön luonteen. Mikäli ulosmyyntiä kuitenkin tapahtuisi, on tällöin otettava huomioon, että ulosmyyntiä saattaa rajoittaa myös muu kansallinen lainsäädäntö, esimerkiksi kuntien osalta kuntalain (410/2015) 126 ja 127 §:ien mukainen yhtiöittämisvelvoite silloin, kun kyse ei ole vähäisestä toiminnasta. Sopimuskansalaisen ulosmyynnin osuus laskettaisiin hankintadirektiivin 12 artiklan 5 kohdan mukaisin laskuperustein, jotka on edellä kuvattu 15 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Kaikkien pykälässä mainittujen edellytysten tulee täytyä, jotta pykälän tarkoittama yhteistyö on mahdollista.

17 §. *Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviksi sellaiset palveluhankinnat, jotka tehdään toiselta hankintayksiköltä tai hankintayksiköiden yhteenliittymältä sille lailla,

asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun yksinoikeuden perusteella. Säännös perustuu hankintadirektiivin 11 artiklaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 12 §:ssä säädettyä.

Yksinoikeuden haltijan tulisi säännöksen mukaan olla hankintayksikkö kuten valtion tai kunnan viranomainen, valtion liikelaitos tai julkisoikeudellinen laitos tai tällaisten yhteenliittymä. Siten muille tahoille myönnettyyn yksinoikeuteen perustuva palvelutuotanto ei oikeuttaisi poikkeamaan lain kilpailuttamissäännöksistä.

Yksinoikeuden tulisi perustua lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen, joiden on oltava Euroopan unionin perustamissopimusten mukainen. Yksinoikeuksien myöntämisestä säädetään erityisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 1 kohdassa. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla lainkohdassa mainituin edellytyksin. Suomen perustuslain 18 §:ssä säädetään elinkeinovapaudesta, jonka rajoitukseksi yksinoikeus voidaan katsoa. Suomessa palvelujen tuottamista koskeva yksinoikeus voitaneen antaa siten vain lailla tai lain nojalla. Hallinnolliseen määräykseen perustuvan yksinoikeuden nojalla tehtävät hankinnat tulisivat kysymykseen lähinnä silloin, kun suomalainen hankintayksikkö tekee hankinnan muualla kuin Suomessa palvelutuotantoa yksinoikeudella harjoittavalta muun Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta. Useimmissa lainkohdan tarkoittamissa tapauksissa hankintayksikkö voisi vedota myös lain 40 §:ssä säädettyyn suoraanhankintaperusteeseen, joka liittyy yksinoikeuden suojaamiseen. Yksinoikeuden johdosta hankinnan kilpailuttaminen ei ole mahdollista.

18 §. *Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat.* Pykälän mukaan lakia ei sovellettaisi hankintaan, jonka kohde tulee käytettäväksi Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa ja jossa hankintayksikkö voi osoittaa, etteivät Suomeen, Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen sijoittautuneet toimittajat osallistuisi hankintamenettelyyn, mikäli siitä ilmoitettaisiin avoimesti näillä alueilla. Lisäedellytyksenä olisi se, että mainitun kolmannen maan kanssa ei ole tehty esimerkiksi Euroopan unionin toimesta kansainvälistä julkisten hankintojen vastavuoroisuutta koskevaa kauppasopimusta, jossa annettaisiin Euroopan unioniin sijoittautuneille toimittajille avoin pääsy maan hankintayksiköiden julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin.

Lainkohta ei perustuisi hankintadirektiiviin ja olisi uusi. Lainkohdan kuvaamissa tilanteissa hankintalain mukaisen tarjouskilpailun järjestäminen olisi epätarkoituksenmukaista, sillä hankinnan relevantit markkinat eli hankinnasta kiinnostuneet toimittajat ovat sijoittautuneet Suomen, Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuoliseen eli ns. kolmanteen maahan. Näissä tilanteissa hankinnasta ilmoittaminen Suomessa tai Euroopan unionin virallisessa lehdessä ei toisi hankintamenettelyyn toimittajia. Koska kyseessä olisi poikkeus hankintalain kilpailuttamisvelvollisuudesta, säännöstä tulisi tulkita suppeasti. Hankintayksiköllä olisi velvollisuus osoittaa, että Suomessa, Euroopan unionissa tai Euroopan talousalueella ei ole hankinnasta kiinnostuneita toimittajia. Rahojen käytön tehokkuuden ja

asianmukaisuuden turvaamiseksi hankintayksiköiden tulisi lainkohdan tarkoittamissa tilanteissa kuitenkin järjestää hankinnasta avoin ja syrjimätön tarjouskilpailu kyseisen kolmannen maan markkinoilla.

19 §. *Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen mukaiset ehdot.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan ns. GPA-sopimuksen ehtojen noudattamisesta. Pykälän mukaan maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa olisi muista sopimuksen sopijavaltioista tuleviin tarjoajiin ja tarjouksiin sovellettava samoja ehtoja kuin mitä sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioista tuleviin tarjoajiin ja tarjouksiin. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 4 §:ssä säädettyä. Julkisia hankintoja koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta säädetään laissa Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä sekä asetuksessa Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (SopS 5/1995).

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskeva ns. GPA-sopimus on useammankeskinen sopimus, johon kuuluu osa maailman kauppajärjestön jäsenistä. Sopimuspuolia ovat tällä hetkellä muun muassa Euroopan unioni ja sen 27 jäsenvaltiota, Etelä-Korea, Islanti, Israel, Japani, Kanada, Norja, Sveitsi sekä Yhdysvallat. GPA-sopimuksen uudistukset tulivat voimaan 6.4.2014. Uudistettu sopimusteksti vastaa nykyajan vaatimuksia kattaen myös sähköiset hankinnat, parantaa avoimuutta sekä tekee sopimuksen entistä kiinnostavammaksi kehitysmaiden näkökulmasta. Uudistuneen GPA-sopimuksen määräykset on otettu huomioon uudessa EU:n hankintadirektiivissä ja tässä lakiehdotuksessa.

3 luku

Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen

20 §. *Hankinnat yhteishankintayksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin yhteishankintayksiköltä tehtävistä hankinnoista. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 37 artiklaan. Säännöksissä täsmennettäisiin voimassa olevassa hankintalaissa säädettyä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hankintayksiköiden mahdollisuudesta käyttää yhteishankintayksikön kilpailuttamia hankintasopimuksia, dynaamisia hankintajärjestelmiä sekä puitejärjestelyjä. Säädos perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää hankintayksiköiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksiköiden sopimuksia. Koska Suomessa yhteishankintayksiköiden toiminta on laajalti vakiintunutta ja yhteishankinnoilla on pitkät perinteet, lakiehdotuksessa ehdotetaan käytettävän jäsenvaltioille annettua mahdollisuutta säätää yhteishankintayksiköistä ja niiltä tehtävistä hankinnoista. Hankintadirektiivin 37 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että tiettyjen

hankintojen tekemiseen on käytettävä yhteishankintayksiköitä tai yhtä tai useampaa tiettyä yhteishankintayksikköä. Suomen valtion osalta yhteishankinnoista on säädetty valtion talousarviolain 22 a §:ssä ja siihen perustuvissa säädöksissä, joissa veloitetaan valtion talousarviotalouden piirissä olevat hankintayksiköt tekemään erikseen määritellyt tuote- ja palveluhankintansa käyttäen keskitetysti kilpailutettuja sopimuksia. Koska yhteishankintayksikön käyttöä koskevien velvoitteiden on Suomessa katsottu liittyvän talousarviolainsäädäntöön ja hankintastrategioihin, ehdotetaan, että yhteishankintayksiköiden käyttöön liittyvistä velvoitteista ei säädetä hankintalain vaan muussa lainsäädännössä. Hankintalainsäädännön uudistamisella ei ole välitöntä vaikutusta talousarviolain 22 a §:n nojalla säädettyihin käyttövelvoitteisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön katsottaisiin täyttävän hankintalakiin liittyvät velvoitteensa, kun se tekee hankintansa yhteishankintayksiköltä tai käyttäen tämän tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää tai puitejärjestelyä. Sääntely perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 2 kohtaan. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan hankintalain 11 §:n 1 momentissa säädettyä, mutta momentin sanamuotoa on täsmennetty. Voimassaolevan hankintalain mukaan hankintayksikön katsotaan noudattaneen hankintalakia, jos yhteishankintayksikkö on noudattanut hankinnassaan sitä. Sanamuoto on aiheuttanut tulkintaongelmia ja epävarmuutta, sillä yhteishankintayksikön mahdollisten kilpailuttamisen muotovirheiden on hankintapäätösten lainvoimaisuudesta huolimatta pelätty rasittavan kaikkia hankintayksiköiden yhteishankintayksikön sopimuksilla tehtäviä hankintoja sopimuskaudella. Säännös selkeyttäisi tältä osin oikeustilaa, sillä yhteishankintayksikön sopimuksia käyttävien hankintayksiköiden ei katsottaisi olevan vastuussa siitä onko yhteishankintayksikkö noudattanut hankintalainsäädäntöä kilpailuttaessaan hankintasopimuksia, puitejärjestelyjä taikka dynaamista hankintajärjestelmää. Yhteishankintayksikön hankintamenettelyihin liittyy 15 luvussa säädetty oikeussuojakeinot. Yhteishankintayksikön hankintamenettelyyn liittyvien päätösten tultua lainvoimaiseksi, yhteishankintayksikköä käyttävien hankintayksiköiden hankinnoista ei olisi mahdollista valittaa sillä perusteella, että yhteishankintayksikkö ei olisi noudattanut hankintalainsäädäntöä kilpailuttaessaan hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteishankintayksikön ja sitä käyttävän hankintayksikön välisestä vastuunjaosta. yhteishankintayksikkö olisi vastuussa toteuttamastaan kilpailuttamismenettelystä ja yhteishankintayksikön hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää käyttävä hankintayksikkö itse toteuttamistaan vaiheista. Hankintayksikkö olisi siten vastuussa esimerkiksi tekemästään 43 §:n mukaisesta puitejärjestelyn sisäisestä hankinnasta kuten puitejärjestelyn sisäisestä kilpailuttamisesta taikka yhteishankintayksikön ylläpitämällä 49–52 §:n mukaisella dynaamisella hankintajärjestelmällä toteuttamastaan hankinnasta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 2 kohtaan. Säännös vastaisi yleistä käytäntöä ja oikeuskäytännön periaatteita, joiden mukaan

yhteishankintayksikkö on vastuussa esimerkiksi puitejärjestelyn perustamiseen liittyvien menettelyvelvoitteiden noudattamisesta ja yhteishankintayksikön sopimusta käyttävä hankintayksikkö on vastuussa puitejärjestelyn sisäisen hankinnan tekemisestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevan palvelusopimuksen tekemisestä. Säännöksen mukaan hankintalain menettelytapavelvoitteita ei sovellettaisi hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja koskevaan palvelusopimukseen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 4 kohtaan. Käytännössä kaikki Suomessa toimivat yhteishankintayksiköt eivät ole tehneet erillisiä palvelusopimuksia yhteishankintatoiminnoista taikka hankintojen tukitoiminnoista. Säännöksen tarkoituksena olisi selvittää sitä, ettei yhteishankintayksiköiden yhteishankintapalveluja taikka niihin liittyviä tukipalveluja tarvitse kilpailuttaa. Ehdotettu säännös ei velvoita hankintayksiköitä ja yhteishankintayksiköitä erillisten sopimusten tekemiseen. Esimerkiksi valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n asema perustuu lakiin Hansel Oy nimisestä osakeyhtiöstä (1096/2008), jossa määritellään muun muassa yhtiön tehtävät ja asiakkaat. Hansel ja valtiohallinnon hankintayksiköt eivät ole tehneet erillisiä sopimuksia yhteishankinnoista, vaan puitejärjestelyt ovat olleet laissa määriteltyjen ja puitejärjestelyä kilpailutettaessa määriteltyjen hankintayksiköiden käytettävissä erillisen liittymismenettelyn jälkeen. Kuntien yhteishankintayksikkönä toimii esimerkiksi KL-Kuntahankinnat Oy, jonka toimialana on toimia hankintalain tarkoittamana kuntien ja niiden omistamien yhteisöjen yhteishankintayksikkönä. KL-Kuntahankinnat Oy:n asiakkaita voivat olla suomalaiset kunnat, kuntayhtymät, hankintarenkaat, kunnalliset liikelaitokset sekä kuntien omistamat konserniyhtiöt.

Yhteishankintayksikön hankintamenettelyt olisi toteutettava sähköisin viestintävälinein 62 §:n mukaisesti. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 3 kohtaan. Siten yhteishankintayksiköiden tulisi ottaa vastaan tarjoukset käyttäen sähköisiä viestintävälineitä lukuun ottamatta erikseen säädettyjä poikkeustapauksia. Sähköisten viestintävälineiden käyttöönottoa koskeva siirtymäaika päättyisi yhteishankintayksiköiden osalta 164 §:n mukaisesti 18.4.2017. Siirtymäaika perustuu hankintadirektiiviin 90 artiklan 2 kohtaan.

Hankintailmoituksissa, joissa ilmoitetaan yhteishankintayksikön hankintamenettelyistä on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C-osan 4-kohdan mukaisesti/viittaus asetukseen.

21 §. Muut yhteishankinnat. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa hankintayksiköt tekevät yhdessä yksittäisen hankinnan. Direktiivin johdannon 71 kohdan mukaan kysymys on yhteishankintayksikköön verrattuna vähemmän institutionalisoituneista ja järjestelmällisistä yhteishankintojen muodoista. Direktiivin tarkoituksena on selkeyttää tällaisten yhteishankintojen piirteitä, koska ne voivat olla merkittävässä asemassa erityisesti innovatiivisten hankkeiden yhteydessä. Tällaisia yhteishankintoja voidaan toteuttaa eri muodoissa, kuten yhteisellä koordinaatiolla

toteutetut hankinnat, yhteisten teknisten eritelmien laatiminen, useiden hankintayksiköiden identtistä hankintaa koskevilla itsenäiset hankintamenettelyt sekä yhden hankintayksikön valtuuttaminen hallinnoimaan hankintamenettelyä muiden hankintayksiköiden puolesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa hankinta toteutetaan kaikkien hankintaan osallistuvien nimissä ja niiden puolesta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 38 artiklan 2 kohtaan. Tällaisessa yhteishankinnassa kaikki osallistuvat hankintayksiköt vastaisivat yhdessä hankintamenettelystä. Säännöstä sovellettaisiin myös tilanteesta, jossa yksi hankintayksikkö toteuttaa hankinnan omasta ja muiden puolesta. Hankintamenettelyn selkeyden ja tarjoajien oikeussuojan kannalta on tärkeää ilmoittaa yhteishankintaan osallistuvat hankintayksiköt sekä kuvata hankintayhteistyön luonne ja päätöksentekomenettelyt ja -valtuudet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Esimerkiksi kuntien yhteishankinnoissa epäselvyyttä on käytännössä aiheuttanut yhteistyöelimien rooli ja toimivaltuudet päätösten tekemisessä (MAO 275/12 Kalajokilaakson hankintarengas). Momentin tarkoittamassa yhteishankinnassa olisi riittävää, että mahdollisesta lainvastaista hankintamenettelyä koskeva hankintalakiin perustuva valitus kohdistettaisiin vain yhteen yhteishankinnassa mukana olevaan hankintayksikköön, vaikkakin kaikkien hankintayksiköiden yksilöiminen on suositeltavaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishankinnasta, jossa hankintamenettelyä ei toteuttaisi osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Tällöin hankintayksiköt olisivat yhteisvastuussa ainoastaan niistä velvoitteista, jotka hankintayksiköt toteuttavat yhdessä. Muilta osin osallistuvat hankintayksiköt kantavat yksin vastuun menettelystään. Käytännön soveltamistilanteena on esimerkiksi yhteistyönä toteutettu puitejärjestely ja siihen perustuvat hankinnat. Hankintayksiköt olisivat yhteisvastuussa yhdessä toteutetusta puitejärjestelyn kilpailuttamisesta, mutta yksin vastuussa itsenäisesti toteuttamistaan hankinnoista puitejärjestelyn sisällä, kuten puitejärjestelyn sisäisistä kevennetyistä kilpailutuksista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 38 artiklan 2 kohtaan.

Hankintailmoituksissa, jotka koskevat erilaisin pykälässä tarkoitettujen yhteistyömuodoin toteutettavia hankintoja, on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C-osan 4-kohdan mukaisesti/viittaus asetukseen.

22 §. *Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteiset hankinnat.* Rajat ylittäviä yhteishankintoja koskevat säännökset olisivat uusia. Tarkoituksena olisi helpottaa eri maissa sijaitsevien hankintayksiköiden yhteistoimintaa ja poistaa oikeudellisia vaikeuksia, jotka johtuvat kansallisten lainsäädäntöjen ristiriitaisuuksista. Hankintaviranomaisten yhteistyön helpottamisella tavoitellaan sisämarkkinoiden parempaa hyödyntämistä luomalla rajat ylittäviä liiketoimintamahdollisuuksia tavarantoimittajille ja palveluntarjoajille.

Direktiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio ei saa kieltää sen hankintaviranomaisia käyttämästä toisessa jäsenvaltiossa olevan yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja. Direktiivin säännös ei velvoita yhteishankintayksikköä

avaamaan palvelujaan toisesta jäsenvaltiosta oleville hankintaviranomaisille. Siten direktiivi mahdollistaa yhteishankintatoimintojen käytön silloin kun se on yhteishankintayksikön kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista ja jos yhteishankintayksikkö on kilpailutuksissaan huomionnut toisesta jäsenvaltiosta olevan hankintaviranomaisen sopimuksen käyttäjäksi. Perusteet rajoitukselle yhteishankintayksikön toimintojen avaamiselle muiden jäsenvaltioiden hankintayksiköiden käyttöön voivat perustua esimerkiksi lainsäädäntöön, toiminnan luonteeseen sekä kaupallisiin syihin. Asiallista kuitenkin ei ole kieltää toisen jäsenvaltion hankintayksiköiden mahdollisuuksia käyttää yhteishankintayksikön palveluja yksinomaan sillä perusteella, että hankintayksiköt tulevat toisesta jäsenvaltiosta. Yhteishankinnat toteutetaan yleisesti puitejärjestelyjä käyttäen. Ehdotetun 42 §:n mukaan puitejärjestelyjen kilpailutuksissa puitejärjestelyä käyttävät hankintayksiköt tulisi määrittellä jo puitejärjestelyn tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa. Tämä velvollisuus koskisi myös tilannetta, jossa yhteishankintayksikön kilpailuttamaa puitejärjestelyä käyttäisivät eri jäsenvaltioista olevat hankintayksiköt.

Hankintadirektiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin rajoittaa oikeuden koskemaan vain osaa yhteishankintatoiminnoista eli koskemaan joko tavaroiden tai palvelujen hankkimista yhteishankintayksiköltä taikka koskemaan tavara- tai palveluhankintoihin tai rakennusurakoihin liittyvien hankintasopimusten tai puitejärjestelyjen käyttöä. Hankintadirektiivin 39 artiklan 3 kohdan mukaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön suorittaessa yhteishankintatoimintoja noudatetaan yhteishankintayksikön sijaintivaltion kansallisia säännöksiä. Yhteishankintayksikön sijaintivaltion lainsäädäntöä sovelletaan myös dynaamisella hankintajärjestelmällä tehtäviin hankintoihin, puitejärjestelyn sisäiseen toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäisiin kilpailutuksiin. Siten hankintaan, joka tehdään toisessa jäsenvaltiossa olevalta yhteishankintayksiköltä taikka yhteishankintayksikön sopimuksella, puitejärjestelyllä tai dynaamisella hankintajärjestelmällä, noudatetaan tämän toisen jäsenvaltion lainsäädäntöä.

Lähtökohtana on, että suomalaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan Suomen lainsäädäntöä. Viranomainen ei siten voi sopia siitä, että sen toimintaan sovellettaisiin jonkun toisen valtion julkisoikeutta. Suomalaisten hankintayksiköiden Suomessa harjoittamaan toimintaan ei siten voida lähtökohtaisesti soveltaa muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hankintalainsäädäntöä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hankintayksiköiden oikeus käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja rajattaisiin direktiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaisesti tavara- ja palveluhankintojen tekemiseen yhteishankintayksiköltä, jolloin yhteishankintayksikkö on kokonaan vastuussa hankinnan toteuttamisesta soveltaen hankintaan oman sijaintivaltionsa lainsäädäntöä. Ratkaisu rajoittaisi siten niitä tilanteita, joissa suomalaisen hankintayksikön hankintaan sovellettaisiin muun valtion hankintalainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei olisi sallittu Suomen lainsäädännön välttämisen tarkoituksessa. Siten ei olisi

sallittua käyttää toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikköä esimerkiksi Suomen julkisuuslainsäädännön taikka hallintolainsäädännön välttämisen tarkoituksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain soveltamisaläsäännösten kautta erilaisista tilanteista, jotka liittyvät toisessa jäsenvaltiossa olevan yhteishankintayksikön käyttöön. Ensinnäkin ehdotettua lakia sovellettaisiin hankintaan, jonka toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut hankintayksikkö tekisi suomalaiselta yhteishankintayksiköltä taikka suomalaisen yhteishankintayksikön hankintasopimuksella, puitejärjestelyllä taikka dynaamisella hankintajärjestelmällä. Lakia ei sen sijaan sovellettaisi suomalaisen hankintayksikön tehdessä hankinnan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta yhteishankintayksiköltä, sillä hankintadirektiivin 39 artiklan 3 kohdan mukaisesti tähän hankintaan sovellettaisiin yhteishankintayksikön sijaintivaltion lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa yksittäiseen hankintaan osallistuu eri jäsenvaltioihin sijoittautuneita hankintayksiköitä. Säännös koskisi hankintasopimusten, puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien tekemistä sekä puitejärjestelyyn sekä dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvien hankintojen tekemistä. Eri jäsenvaltioihin sijoittuneiden hankintayksiköiden yhteisissä hankinnoissa olisi tehtävä osapuolten välinen sopimus. Osallistuvat hankintayksiköt voisivat jakaa hankintamenettelyyn liittyviä tehtäviä, jolloin sopimuksessa olisi esitettävä ne kansalliset säännökset, joita tehtäviin sovelletaan. Sopimuksessa olisi sovittava myös hankintamenettelyn sisäiseen rakenteeseen ja menettelyjen hallinnointiin liittyvistä kysymyksistä sekä hankittavien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen jakamisesta ja hankintasopimusten tekemisestä. Tehtävien jaosta ja sovellettavista kansallisista säännöksistä olisi ilmoitettava myös hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Yhteishankintaan osallistuvan hankintayksikön katsottaisiin noudattaneen lain velvoitteita kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä joka on vastuussa hankintamenettelystä. Suomessa sijaitseva hankintayksikkö voisi siten sopia vastuista, mutta ei sen sijaan sovellettavasta hankintalainsäädännöstä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eri Euroopan unionin jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden perustamista yhteisistä yksiköistä. Yhteistä yksikköä perustettaessa hankintayksiköiden olisi sovittava yhteisen yksikön toimivaltaisen elimen, kuten yhtiökokouksen, päätöksellä yksikköön sovellettavasta lainsäädännöstä. Hankintadirektiivin mukaan hankintayksiköt voisivat sopia, että yhteisen yksikön tiettytyypisiin hankintamenettelyihin sovelletaan määräajan taikka määräämättömän ajan yksikön kotipaikan lainsäädäntöä taikka yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

Suomen oikeusjärjestyksen perustana on alueperiaate, jonka mukaan Suomen lakeja sovelletaan valtion alueella harjoitettuun toimintaan. Viranomaiset eivät myöskään ole oikeutettuja sopimaan julkisoikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta. Suomen oikeusjärjestyksen periaatteiden mukaista ei siten ole se, että viranomainen voisi sopia yksikön toimintaan kohdistuvan lainsäädännön ajallisesta

soveltamisesta tai siitä, että yksikön toimintaan sovellettaisi sen kotipaikan lainsäädäntöä, jos kotipaikka ei ole toiminnan harjoittamispaikka. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hankintayksiköiden olisi sovittava, että yhteiseen yksikköön sovellettaisiin toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

Pykälän 3 ja 4 momentti perustuvat hankintadirektiivin 39 artiklan 4 ja 5 kohtiin. Säännösten tarkoituksena on selkeyttää hankintayksiköiden rajat ylittävään hankintayhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Lainvalintaa koskevilla säännöksillä on tarkoitus täydentää sääntöjä, joista on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevassa asetuksessa (EY) 593/2008. Kyseinen asetus koskee kuitenkin ainoastaan sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Asetus ei koske mm. hallintoasioissa noudatettavaa lakia. Koska hankintadirektiivin 39 artiklassa olevat säännökset eivät ole kaikilta osin Suomen oikeusjärjestyksen periaatteiden mukaisia, ehdotetaan direktiivin lainvalintaa koskevien säännösten voimaansaattamista osittain, mutta kuitenkin siten, että ne ovat sopusoinnussa Suomen oikeusjärjestyksen kanssa, mutta mahdollistaisivat direktiivin tavoitteena olevan rajat ylittävien yhteishankintojen tekemisen.

Hankintailmoituksissa, jotka koskevat erilaisin pykälässä tarkoitettujen yhteistyömuodoin toteutettavia hankintoja, on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C-osan 4-kohdan mukaisesti/viittaus asetukseen.

23 § *Valtionapua saavan rakennusurakan kilpailuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta velvoittaa valtionavun saaja kilpailuttamaan valtionavulla toteutettava rakennusurakka tämän lain mukaisesti. Säännös ei perustu hankintadirektiiviin, mutta se vastaa voimassa olevan hankintalain 13 §:ssä säädettyä. Kilpailutusvelvoite voitaisiin asettaa vain sellaiselle valtionavun saajalle, joka on lain 5 §:n mukainen hankintayksikkö. Velvoitteen asettamisella rajoitettaisiin avustuksen saajan harkintavaltaa sen suhteen, toteuttaako se rakennusurakan omana työnään vai hankinnoilla markkinoilta.

Säännöksen tavoitteena on tehostaa kilpailuolosuhteiden huomioimista ja hyödyntämistä sekä valtionavun käyttöä. Hankekohtaisella valtionavulla tarkoitettaisiin aiempaan tapaan välittömästi hankkeen perustamiskustannusten kattamiseen myönnettävää valtionosuutta tai -avustusta. Säännös kattaisi myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeissa noudatettavan menettelyn, jossa hankkeita ei lopullisesti yksilöidä vielä valtionosuusviranomaisen myöntäessä kunnalle tai kuntayhtymälle kiintiön vaan hankkeen valmistumisen jälkeen tehtävän selvityksen perusteella. Hankekohtaisella valtionavulla ei tarkoitettaisi tässä yhteydessä esimerkiksi aravalainaa tai korkotukena maksettavaa tukea, jossa valtionavun kohteena on lähinnä alikorkoisuushyöty.

Kilpailuttamisvelvoitteen asettaminen jätettäisiin valtionavustusta myöntävän tahon harkintaan. Jos kilpailuttamisvelvoitteen arvioidaan tehostavan valtionavun käyttöä ja mahdollistavan kustannussäästöjä, tulisi erityisesti harkita kilpailuttamisvelvoitteen asettamista. Valtionavun saajan oman yksikön osallistuminen

tarjouskilpailuun olisi tällöin mahdollista samoin edellytyksin, kuin se muutenkin on mahdollista. Tilannekohtaisesti voi olla kuitenkin tarkoituksenmukaista sallia valtionavun saajan toteuttaa rakennusurakka omana työnään.

24 §. *Varatut hankintasopimukset.* Pykälässä säädettäisiin hankintojen varaamisista työkeskuksille taikka tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 20 artiklaan ja vastaisi pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 14 §:ää.

Varatuilla hankintasopimuksilla tarkoitetaan hankintadirektiivin 20 artiklan mukaan tarjouskilpailujen rajoittamista suojatyökeskuksille ja talouden toimijoille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muiden heikommassa asemassa olevien henkilöiden integroiminen yhteiskuntaan ja työelämään. Varatuilla hankintasopimuksilla tarkoitetaan artiklan mukaan myös hankintasopimusten toteuttamista tapahtuvaksi sellaisten suojatyöohjelmien puitteissa, joissa vähintään 30 prosenttia työkeskusten, talouden toimijoiden tai ohjelmien työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä. Tarjouskilpailukutsussa on oltava viittaus artiklaan. Direktiivin johdantokappaleen 36 mukaan työpaikkojen luominen ja työllistäminen edistävät yhteiskuntaan sopeuttamista ja ovat keskeisiä tekijöitä pyrittäessä takaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet. Suojatyökeskukset voivat olla tässä yhteydessä merkittävässä asemassa. Sama koskee muita sosiaalisia yrityksiä, joiden päätavoitteena on tukea vammaisten ja muiden heikommassa asemassa olevien henkilöiden, kuten työttömien tai vähemmistöihin kuuluvien integroitumista yhteiskuntaan. Tällaiset työkeskukset tai yritykset eivät ehkä kuitenkaan tavanomaisissa kilpailuolosuhteissa pystyisi saamaan hankintasopimuksia. Tämän vuoksi on aiheellista säätää, että jäsenvaltiot voivat varata tällaisille työkeskuksille tai yrityksille oikeuden osallistua hankintamenettelyihin tai rajata hankintasopimusten toteuttamisen suojatyöohjelmien puitteissa tapahtuvaksi.

Ehdotettu säännös mahdollistaisi direktiivin mukaisesti aiempaa laajemmin hankintojen varaamisen heikommassa asemassa oleville työntekijöille. Säännös soveltuu tilanteessa, jossa suojatyökeskusten tai talouden toimijoiden päätarkoitus on heikommassa asemassa olevien integroiminen yhteiskuntaan. Säännös soveltuisi myös suojatyöohjelmiin, joissa yli 30 prosenttia työntekijöistä on heikommassa asemassa olevia. Voimassaolevan lain mukaan edellytyksenä on, että vähintään puolet työntekijöistä on vammaisia. Säännöksen soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että heikommassa asemassa olevien piiriin kuuluisivat vammaisten lisäksi myös muut heikommassa asemassa olevat kuten työttömät, heikommassa asemassa olevat vähemmistöt sekä sosiaalisesti syrjäytyneet.

Hankintojen varaaminen suojatyökeskuksille tai suojatyöohjelmien puitteissa toteutettavaksi tarkoittaisi sitä, että tarjouksia voisivat tehdä vain organisaatiot, jotka täyttävät suojatyökeskuksen määritelmän tai jotka toimivat suojatyöohjelman puitteissa. Kilpailu hankinnasta käydään siten näiden toimijoiden välillä. Varattuja hankintasopimuksia koskeva säännös ei tarkoittaisi näiden hankintojen sulkemista lain soveltamisalasta taikka oikeuta hankintojen tekemiseen ilman kilpailuttamista.

Hankintojen varaamisesta tulisi ilmoittaa hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa, jotta pykälän tarkoittamat työkeskukset, muut potentiaaliset tarjoajat sekä toimialan yritykset saavat tiedon hankinnan varaamisesta.

Pykälän tarkoittamia suojatyökeskuksia ovat Suomessa mm. sosiaaliset yritykset, jos niiden työntekijöistä vähintään 30 prosenttia ovat vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä. Sosiaalisista yrityksistä säädetään laissa sosiaalisista yrityksistä (1351/2003). Kyseisen lain soveltamisalaan kuuluvat yritykset tarjoavat työntekomahdollisuuksia erityisesti henkilöille joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä sekä pitkäaikaistyöttömille. Hankintoja voitaisiin varata myös sosiaalihuoltolain (1982/710) 27 d §:n mukaiseen vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaan toimintaan.

4 Luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

25 §. Kansalliset kynnysarvot. Pykälässä säädettäisiin hankinnan arvoon liittyvästä lain soveltamisalan rajauksesta. Pykälä vastaisi rakenteeltaan pääosin voimassa olevan lain 15 §:ää kansallisista kynnysarvoista. Pykälässä säädettyjä kynnysarvoja on osin kuitenkin nostettu arvoltaan.

Tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa kansallinen kynnysarvo nostettaisiin 60 000 euroon. Rakennusurakoiden kansallinen kynnysarvo ehdotetaan pidettäväksi 150 000 eurossa. Koulutuspalveluissa, joita hankitaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 7 §:n mukaisesti yhteishankintana työnantajan kanssa kynnysarvo pidettäisiin myös ennallaan 100 000 eurossa.

Pykälästä poistettaisiin aikaisempi liitteen B mukaisiin palveluihin liittyvä rajausta, koska uudessa direktiivissä tämä on korvattu artiklassa 74 todetuilla sosiaali- ja terveyspalvelu sekä muita erityisiä palveluita koskevalla sääntelyllä. Näistä palveluista säädettäisiin tarkemmin tämän lain 11 luvussa. Sosiaali- ja terveyspalvelu sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa kynnysarvo nostettaisiin 300 000 euroon.

Käyttöoikeussopimukset siirrettäisiin omaan alakohtaansa. Käyttöoikeussopimuksista säädettäisiin muutoin tarkemmin lain 12 luvussa. Käyttöoikeussopimusten kynnysarvo nostettaisiin 500 000 euroon.

Kynnysarvojen nostolla pyritään vähentämään sekä hankintayksiköihin että tarjoajiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Hankintalain muotovaatimusten mukaisen kilpailuttamisen aiheuttamat välittömät ja välilliset kustannukset ovat usein kohonneet hankintojen arvoon nähden kohtuuttomiksi, jolloin kilpailuttamisesta saatava taloudellinen hyödyn on arvioitu jäävän vähäiseksi. Hankintalain mukaisiin tarjouskilpailuihin osallistuminen aiheuttaa myös tarjoajille henkilöstö- ja muita kustannuksia, mikä on vähentänyt kiinnostusta julkisen sektorin tarjouskilpailuun osallistumiseen.

Kynnysarvot koskisivat kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia hankintayksiköitä ja hankintoja. Kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat rajattaisiin voimassa olevan lain tapaan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, jolloin kynnysarvon alittavat hankinnat voitaisiin toteuttaa noudattamatta lakiehdotuksessa olevia menettelytapavaatimuksia. Hankintayksiköt voisivat siten toteuttaa pykälän soveltamisrajan alittavat hankinnat omien sisäisten hankintasäntöjen ja -ohjeiden, taloussäntöjen sekä työjärjestysten mukaisesti. Samaten sovellettavaksi voivat tulla toimintojen taloudellista tarkoituksenmukaisuutta sekä toimivaltasuhteita koskeva sääntely ja ohjeistus.

Hankintalain soveltamisalan rajaamisesta huolimatta julkisten hankintojen toteuttamisessa noudatettaviksi voivat tulla muussa lainsäädännössä olevat velvoitteet. Siten esimerkiksi soveltuvat hallintolain ja kuntalain tasapuolisuus- ja avoimuusvelvoitteet sekä menettelytapavelvoitteet koskisivat edelleen myös hankintalain soveltamisalan ulkopuolella olevien hankintojen tekemistä. Kansallisen kynnysarvon alittavien hankintojen mahdollisissa oikaisu- ja valitustilanteissa olisi kuitenkin otettava huomioon kunnallis- ja hallintovalituksen erityispiirteet sekä kuntalain (xx/2015), hallintolain (434/2003) sekä hallintolainkäyttölain (586/1996) oikeus- suojaajärjestelmää koskevat säännöt.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 23.12.2014 taltio 4019 arvioitiin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jääneen hankinnan toteuttamista kunnallisvalituksen johdosta. Asiassa oli ratkaistava, oliko kunta menettelyt hankinnasta päättäessään hallintolain 6 §:ssä määriteltyjen hallinnon oikeusperiaatteiden ja erityisesti yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti. Ratkaisussa katsottiin, että hankintalain soveltamisalaan kuulumattomaan hankintasopimukseen voivat tulla sovellettavaksi myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen perustavanlaatuiset säännöt ja yleiset periaatteet, erityisesti yhdenvertaista kohtelua ja kansalaisuuteen perustuvaa syrjinnän kieltoa koskevat periaatteet sekä niistä seuraava avoimuusvelvollisuus, mikäli kyseiseen hankintasopimukseen liittyy selvä rajat ylittävä intressi. Ratkaisun mukaan kansallisen kynnysarvon alle jäävää hankintaa koskeva kunnan viranomaisen päätös voitiin saattaa kunnallisvalituksena hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Hallinto-oikeus oli siten toimivaltainen tutkimaan kunnallisvalituksena kysymyksessä olevaa kunnan viranomaisen hankintapäätöstä koskevan valituksen. Vaikka hankintalainsäädäntö ei soveltunutkaan asiaan, oli sen sisältämiä periaatteita koskevasta oikeuskäytännöstä saatavissa johtoa tulkittaessa hallinnon oikeusperiaatteita.

Kynnysarvon ylittymisen arvioinnissa käytetään hankintasopimuksen ennakoitua arvonlisäverotonta kokonaisarvoa. Sopimuksen ennakoidun arvon laskentasäännöistä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 27–30 §:ssä. Jos hankinnan ennakoitu kokonaisarvo ylittää kansallisen kynnysarvon, mutta jää alle EU-kynnysarvon, hankinnan kilpailuttamisessa olisi noudatettava ehdotetun lain 10 luvussa säädettyä. Lakiehdotuksen 31 §:n kielto jakaa hankintaa soveltuisi myös arvioitaessa kansallisen kynnysarvon ylittymistä. Siten markkinaoikeuden käsiteltäväksi voitaisiin

saattaa myös kysymys hankinnan jakamisesta osiin keinotekoisella tai lain soveltamisen välttämiseen tähtäävällä tavalla.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kynnysarvojen osalta säännellään voimassa olevan lain tavoin. Julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 6 luvun 1 §:n mukaan työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta hankitaan pääsääntöisesti työvoimaviranomaisen rahoituksella. Lain 3 §:n mukaan koulutusta voidaan hankkia sanotusta säännöksestä poiketen myös siten, että asianomainen työnantaja osallistuu koulutuksen rahoittamiseen yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa (koulutuksen yhteishankinta). Yhteishankinnat johtavat yleensä hyvään työllistymiseen koulutuksen jälkeen kun työnantaja on voinut vaikuttaa hankittavan koulutuksen toteuttamiseen yrityksen tarpeiden mukaisesti. Koulutettavat ovat aina työttömiä tai työttömyysuhan alaisia.

26 §. EU-kynnysarvot. Pykälässä säädettäisiin hankinnan arvoon liittyvästä lain soveltamisalan rajauksesta. Ehdotettu laki soveltuu pykälässä mainitut kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Pykälä vastaisi muutoin pääosin voimassa olevan lain 16 §:ää EU-kynnysarvoista, mutta pykälää muutettaisiin kynnysarvojen määrien osalta vastaamaan hankintadirektiivin 4 artiklaa.

Kynnysarvon ylittymisen arvioinnissa käytettäisiin hankintasopimuksen ennakoitua arvonlisäverotonta kokonaisarvoa. Sopimuksen ennakoitun arvon laskentasaännöistä ehdotetaan säädettäväksi lain 27–30 §:ssä. Jos tavara- tai palveluhankinnan, rakennusurakan, käyttöoikeussopimuksen, suunnittelukilpailun tai sosiaalipalveluja ja muita erityispalveluja koskevien palveluhankintasopimusten ennakoitu kokonaisarvo ylittää EU-kynnysarvon, hankinnassa on noudatettava hankintadirektiivistä johtuvia säännöksiä, jotka implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön ehdotetulla lailla.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa niiden kynnysarvojen määräytymisperusteet ja euromääräiset arvot, joita koskevat hankintadirektiivistä johtuvat veloitteet. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 4 ja 87 artikloihin sekä käyttöoikeusdirektiivin 8 artiklaan. Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan lain 16 §:ssä säädettyä. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtiin on lisätty maininta puolustuksen alalla toimivien hankintaviranomaisten tekemistä hankinnoista sekä maininta suunnittelukilpailuista. Lisäys vastaa direktiivin 4 artiklaa eikä sillä ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdat vastaavat asiallisesti voimassa olevan lain 3 kohtaa. Voimassa olevassa laissa säädeltiin 3 kohdassa rakennusurakoiden ja käyttöoikeusurakoiden kynnysarvoista. Ehdotetussa laissa 3 kohdassa säädettäisiin rakennusurakoista.

Pykälän tarkoittamat kynnysarvot perustuvat Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa (GPA) esitettyihin kynnysarvoihin. Sopimuksen kynnysarvot on ilmaistu sopimuksen liite-osassa erityisnosto-oikeuksin (SDR). Kun Euroopan unionin komissio tarkastaa kynnysarvoja kahden vuoden välein vastaamaan GPA-sopimuksessa vahvistettujen kynnysarvojen euromääräisiä vasta-arvoja, hankintalakia ei muuteta vastaavasti, vaan kulloinkin voimassa

olevat EU-kynnysarvot on löydettävissä virallisesta lehdestä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myös internet -sivuillaan yllä ajantasaista tietoa voimassa olevista kynnysarvoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainituilla valtion keskushallintoviranomaisilla, joiden velvollisuutena on noudattaa alempia kynnysarvoja, tarkoitetaan hankintadirektiivin I liitteessä mainittua luetteloa. Luettelo kattaa muun muassa ministeriöt sekä niiden alaisia virastoja ja laitoksia. Luettelo on kuitenkin ohjeellinen, koska tosiasiallinen hankintayksikön toiminnan luonne on ratkaiseva harkittaessa sitä, onko kyseessä valtion keskushallintoviranomainen hankintadirektiivin ja hankintalain tarkoittamalla tavalla. Valtion keskushallintoviranomaisina pidetään valtioneuvostoa, ministeriöitä, ministeriöiden välittömään alaisuuteen tai niiden hallinnonalalle muuten kuuluvia virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä sekä eduskunnan alaisuuteen kuuluvia virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä sekä tuomioistuinta. Hankintadirektiivin 6 artiklan 7 alakohdan mukaan Euroopan unionin komissio voi muuttaa direktiivin liitteen I keskushallintoviranomaisten luetteloja, jos se on tarpeen Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (GPA) noudattamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää internet -sivuillaan yllä ajantasaista listaa valtion keskushallintoviranomaisista.

Pykälän 2 momentti on muilta osin sama kuin voimassa olevassa laissa, mutta kauppa- ja teollisuusministeriön tilalle muutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 3 momentti on keskushallintoviranomaisista poistettaisiin, koska jatkossa ohjeellista listaa valtion keskushallintoviranomaisista ylläpidettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön internet -sivuilla. Valtion keskushallintoviranomaisena pidetään valtioneuvostoa, ministeriöitä, ministeriöiden välittömään alaisuuteen tai sen hallinnonalalle muuten kuuluvaa virastoa, laitosta ja muuta toimielintä sekä eduskunnan alaisuuteen kuuluvaa virastoa, laitosta ja muuta toimielintä. Valtion keskushallintoviranomaisena pidetään myös tuomioistuinta.

27 §. Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen. Pykälä koskisi hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa noudatettavia yleisiä periaatteita. Säännös vastaisi pääosin voimassaolevan lain 17 §:ää. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 1, 4 ja 7-10 kohtiin sekä direktiivin johdannon 19 kohtaan. Pykälässä täsmennettäisiin hankintaviranomaisen urakoitsijan saataville asettamien tavaroiden tai palvelujen ennakoidun arvon huomioimista.

Hankintasopimuksen ennakoidun arvon laskeminen säilyisi aiempaan tapaan laskennallisena toimenpiteenä, jonka avulla pyritään selvittämään, miten hankinnan arvo suhteutuu hankintalainsäädännön kynnysarvoihin, ja hankintaan sen arvon perusteella soveltuvat säännökset. Sopimuksen ennakoidun arvon laskentaan liittyviä säännöksiä sovellettaisiin arvioitaessa sekä EU-kynnysarvon että kansallisen kynnysarvon ylittymistä.

Pykälän 1 momentin mukaan edelleen sopimuksen ennakoidun arvon laskemisessa olisi käytettävä pääsääntöisesti suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Kokonaiskorvaukseen sisältyisivät optio- ja pidennysehdot

sekä hankintamenettelyn kuluessa maksettavat palkkiot ja maksut ehdokkaille ja tarjoajille. Jos tarjouskilpailu järjestetään useamman hankintayksikön yhteishankintana, on sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa otettava huomioon kaikkien hankintamenettelyyn osallistuvien hankintayksiköiden sopimuskokonaisuuksien arvo (*KHO 27.11.2002 taltio 3101*). Direktiivin johdannon 19 perustelukappaleen mukaan olisi selvennettävä, että sopimuksen arvon arviointia varten on otettava huomioon kaikki tulot siihen katsomatta, saadaanko ne hankintaviranomaiselta vai kolmansilta osapuolilta. Samoin olisi selvennettävä, että kynnysarvojen arviointia varten samanlaiset tavarat olisi ymmärrettävä tuotteiksi, jotka on tarkoitettu samaan tai samanlaiseen käyttöön, kuten tiettyyn ryhmään kuuluvat elintarvikkeet tai erilaiset toimistokalusteet. Yleensä asianomaisella alalla toimiva yritys pitäisi todennäköisesti tällaisia tavaroita tavanomaisessa tuotevalikoimassaan.

Työvoimaviranomainen ja työnantaja voivat voimassa olevan lain tavoin hankkia työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta yhteishankintana, jolloin aina erikseen sovitaan työnantajan osuus rahoituksesta. Työvoimaviranomainen maksaa oman osuutensa koulutuspalvelujen tuottajalle ja työnantaja oman osuutensa suoraan palvelun tuottajalle. Kustannusjako vaihtelee yleensä 40–60 %:n puitteissa tapauksesta riippuen. Julkisten hankintojen kynnysarvon ennakoitua arvoa laskettaessa otetaan huomioon vain työvoimaviranomaisen osuus hankinnasta, koska vain se osuus on julkista hankintaa.

Pykälän 2 momentin mukaan voimassa olevan lain tavoin rakennusurakan ennakoidun arvon laskennassa tulisi huomioida rakennustyön arvon lisäksi myös rakennusurakalle tarpeellisten tavarahankintojen ennakoitu arvo silloin, kun hankintayksikkö antaa tavarat urakoitsijan käyttöön. Kohtaa täsmennettäisiin kuitenkin hankintadirektiivin 5 artiklan 7 kohdan mukaisella edellytyksellä, että hankintaviranomaisen urakoitsijan saatavilla asettamien tavaroiden tai palveluiden ennakoitu kokonaisarvo huomioidaan, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan voimassa olevan lain tavoin erillisinä osina toteutettavissa hankinnoissa hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa tulisi ottaa huomioon kaikkien vastaavien osien ennakoitu yhteisarvo. Yhteenlasketun arvon ylittäessä EU- tai kansallisen kynnysarvon, olisi kyseisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin soveltuvia säännöksiä noudatettava jokaisen osan hankinnassa. Säännös perustuu rakennusurakoiden ja palveluhankintojen osalta hankintadirektiivin 5 artiklan 8 kohtaan, jonka mukaan, jos suunniteltu rakennusurakka tai suunniteltu palveluhankinta voi johtaa siihen, että hankintoja tehdään samanaikaisesti erillisinä osina, on otettava huomioon kaikkien näiden osien arvioitu yhteisarvo. Tavarahankintojen osalta 5 artiklan 9 kohdan mukaan ennakoidun arvon laskennassa on otettava huomioon samanlaisten tavaroiden ennakoitu yhteisarvo.

Säännös mahdollistaisi hankinnan toteuttamisen erillisinä osina, mutta edellyttäisi erien kilpailuttamisen toteutettavan erien yhteenlasketun arvon edellyttämällä tavalla. Hankinnan toteuttaminen erinä saattaa olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi markkinoilla olevien alan yritysten pienen koon vuoksi taikka tilanteissa,

joissa hankinnan toteuttaminen yhdessä erässä voisi olla hankintayksikölle riskialtista. Toisaalta hankinnan toteuttamisella puitejärjestelyllä voidaan yleensä mainittuja ongelmia vähentää.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Säännöksen mukaan 3 momentin erien kilpailuttamista koskevasta velvoitteesta poiketen hankinnassa voidaan noudattaa EU-kynnysarvon alittavia hankintoja koskevien menettelytapavelvoitteita sellaisissa tavara- ja palveluhankintojen osien hankinnoissa, jotka alittavat 80.000 euroa sekä sellaisissa rakennusurakoiden osien hankinnoissa, jotka alittaisivat 1 miljoonaa euroa. Ehtona on, että osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien kyseiseen hankintaan kuuluvien osien yhteisarvosta.

Pykälän 5 momentti on sama kuin voimassa olevassa laissa. Ennakoidun arvon laskemisessa lähtökohtana pidettäisiin arvon pätemistä hankintailmoituksen julkaistavaksi toimittamishetkellä tai hankintamenettelyn muuna aloittamishetkenä. Tällainen muu aloittamishetki voisi olla esimerkiksi suora hankinnassa hankintayksikön ensimmäinen yhteydenotto mahdolliseen toimittajaan.

Siten myöhemmin esimerkiksi hyödykkeiden hinnoissa tapahtuvien yllättävien muutosten johdosta hankintamenettelyä ei tarvitsisi keskeyttää tai muuttaa vastaamaan ennakoidun arvon muutosta tai esimerkiksi komission vahvistamaa EU-kynnysarvon muutosta. Mahdollisten tiedossa olevien hinnan muutosten merkitys tulisi kuitenkin huomioida sopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa.

Lähtökohtana on hankintayksikön oma ennakoitu arvio hankintasopimuksen arvosta. Toisaalta hankintayksikön on asianmukaisesti ja riittävän tarkasti asiaa selvittäen arvioitava hankinnan arvo, koska jos hankinta-arvo on laskettu perusteettomasti väärin ja toteutuneiden tarjousten hinnat ylittävät merkittävästi hankintayksikön ennakoidun arvion ja kynnysarvo ylittyy, olisi hankinnasta julkaistava uusi ilmoitus (MAO 476/08, MAO 287-291/10, MAO 389/08, MAO 437-438/09, MAO 306/09, MAO 603/09, MAO 16/11, MAO 144/11, MAO 366/11, MAO 47/12). Ratkaisussa KHO 30.12.2011 taltio 4005 katsottiin, että ennakoidun arvon laskennassa olisi tullut ottaa huomioon tarjouspyyntöön sisältynyt optioehto, joka olisi tehnyt kansallisesta hankinnasta EU-kynnysarvon ylittävän EU-hankinnan. Kyseisessä hankinnassa voitannut tarjous oli kuitenkin EU-kynnysarvon alittava.

Suunnittelukilpailua koskevan ennakoidun arvon laskemisen tapa riippuisi suunnittelukilpailun toteuttamisen tavasta. Jos suunnittelukilpailu toteutetaan palveluhankintaan koskevan menettelyn osana, hankinnan ennakoidussa arvossa huomioidaisiin arvonlisäveroton palveluhankinnan ennakoitu arvo huomioiden osallistumispalkkiot ja maksut. Jos taas suunnittelukilpailu toteutetaan siten, että osallistujille maksetaan maksuja tai palkkioita, suunnittelukilpailun ennakoituun arvoon laskettaisiin näiden maksujen ja palkkioiden arvonlisäveroton ennakoitu määrä sekä palveluhankinnan ennakoitu arvo, jos tällaisen tekemisestä on ilmoitettu ennalta. Suunnittelukilpailun ennakoidun arvon laskemista koskevat säännöt perustuvat hankintadirektiivin 78 artiklan 1 kohtaan ja ne vastaavat voimassa olevan hankintalain 18 §:n 4 ja 5-kohtiin.

28 §. *Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälässä ehdote-taan säädettäväksi käyttöoikeussopimusten ennakoidun arvon laskemista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 8 artiklaan ja on uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa lasket-taessa perusteena olisi käytettävä hankintayksikön arviota käyttöoikeussopimuk-sen saajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvon-lisäveroä. Liikevaihto olisi otettava huomioon kuitenkin vain siltä osin, kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion olisi perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoitta-misajankohtaan tai mikäli käyttöoikeussopimuksen tekemisestä ei julkaista ilmoi-tusta, muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Mikäli käyttöoikeussopimuk-sen arvo olisi sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia hankintayksikön ennako-i-maa arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä olisi arvioitava sopimuksen tekohet-ken arvon perusteella, vaikka hankintayksikkö kykenisi osoittamaan ennakoidun arvon perustuneen asianmukaiseen käyttöoikeussopimuksen hankintamenette-lyn suunnitteluun.

Pykälän *2 momentissa* edellytettäisiin, että käyttöoikeussopimuksen arvon laske-mismenetelmän tulisi olla objektiivinen ja se tulisi ilmoittaa etukäteen hankintail-moituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa. Ennakoitua arvoa laskettaessa olisi otettava erityisesti huomioon ensinnäkin mahdollisen option arvo ja mahdollisuus pidentää käyttöoikeussopimuksen kestoa sekä tulos muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelun käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista. Ennakoitua arvoa laskettaessa tulisi huomioida myös sekä hankintayksikön tai muun viranomaisen että kolmansien osapuolten käyttöoikeus-sopimuksen saajalle suorittamat maksut, avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet. Edelleen tulisi ottaa huomioon käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien kuten rakennusten tai tilojen myynnistä saadut tulot sekä hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelun suorittamiseksi. Myös ehdok-kaalle tai tarjoajalle hankintamenettelyn aikana suoritettavat palkkiot ja maksut tulisi huomioida käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa määritettäessä.

Pykälän *3 momentin* mukaan jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, ennakoitua arvoa las-kettaessa olisi otettava huomioon kaikkien osien ennakoitu arvo. Jos näiden osien yhteenlaskettu arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin käyttöoikeussopimusten kyn-nysarvo, lain käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuhun-kin osaan.

29 §. *Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälä kos-kisi vakuutuspalvelujen, rahoituspalvelujen sekä suunnittelupalvelujen ennako-i-dun arvon laskemisessa huomioitavia maksuja ja korvauksia. Säännös perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 13 kohtaan ja vastaa voimassa olevan lain 18 §:ssä säädettyä.

Säännösehdotuksen mukaan edelleen mainituissa palveluhankinnoissa tulisi huomioida maksettavien maksujen ja korvausten lisäksi esimerkiksi pankkipalveluihin liittyvät korot. Suunnittelukilpailun ennakoidun arvon perusteella ratkaistaisiin muun muassa hankinnasta ilmoittamista koskevien säännösten soveltuvuus. Pykälän 3-5 kohdat koskisivat vain sopimuksen ennakoidun arvon laskemisessa noudatettavia periaatteita eikä säännöksellä ole tarkoitus ottaa kantaa hankinnan kilpailuttamisen tapoihin. Jos hankintayksikkö päättää kilpailuttaa suunnittelun ja toteutuksen erikseen, voitaisiin tämä huomioida sopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa.

30 §. Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi pitkäaikaisissa hankintasopimuksissa noudatettavista ennakoidun arvon laskemissäännöistä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 5, 6, 11, 12 sekä 14 kohtiin ja vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 19 §:ää. Säännös koskisi erityisesti sellaisia sopimustyyppisiä, joissa maksut suoritetaan useassa erässä, esimerkiksi kuukausittain. Direktiivistä tuleva termi varainhoitokausi vaihdettaisiin kansallisesti käytetympään termiin talousarviokausi. Pykälään lisättäisiin dynaamisia hankintajärjestelmiä koskevaa sääntelyä ja uusi innovaatiokumppanuutta koskeva momentti.

Pykälän 1 momentti on sama kuin voimassa olevan lain 19 §: n 1 momentti. Määräaikaisten sopimusten ennakoidun arvon laskennassa olisi edelleen käytettävä sopimuksen voimassaolon aikaista kokonaisarvoa jäännösarvo mukaan lukien. Toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevien hankintojen osalta sopimuksen ennakoituksi arvon laskennassa tulisi käyttää sopimuksen kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48, jolloin huomioiduksi tulisivat neljän vuoden aikana tapahtuvat korvaukset.

Pykälän 2 momentti on sama kuin voimassa olevan lain 19 §: n 2 momentti. Määräajoin uudistettavien sopimusten osalta ennakoidun kokonaisarvon laskennassa käytettäisiin edellisen vuoden tai tilikauden vastaavien hankintojen arvoa huomioiden ne ennakoitua muutokset, joita tulevalla sopimuskaudella on odotettavissa. Säännös perustuu luontevan hankintakokonaisuuden ajatukseen samalla tavoin kuin x § pilkkomiskielosta. Hankintayksikkö voi tehdä sopimuksen vuodeksi kerrallaan esimerkiksi erilaisiin logistiikkaan, riskeihin, rahoitukseen tai muihin vastaaviin perustuvista syistä. Rahoitukseen liittyvä syy voi olla esimerkiksi, että rahoitusta on myönnetty juuri vuosi kerrallaan ja sen jatkuvuudesta ei ole varmuutta. Hankintoja ei voi kuitenkaan pilkkoa pelkästään siitä syystä, että näin vältetään hankintalain soveltuminen.

Pykälän 3 momentti on sama kuin voimassa olevan lain 19 §: n 3 momentti.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä ennakoidun arvon laskennassa käytettäisiin 4 momentin mukaan puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien keston ajalle suunniteltujen hankintojen enimmäisarvoa. Dynaamisten hankintajärjestelmien lisääminen lain kohtaan vastaisi hankintadirektiivin 5 artiklan 5 kohtaa.

Pykälään lisättäisiin uusi *5 momentti*, jossa säädettäisiin innovaatiokumppanuuk-
sissa huomioon otettavasta kokonaisarvosta. Innovaatiokumppanuus sisältää usein
hyvin erittyypisiä hankintakohteita, joiden innovaatio- ja uutuusarvo sekä menette-
lyn vaiheiden monimuotoisuus tekevät kokonaisuuden ennakoidun arvon määrittä-
misestä hankalaa. Hankintayksikön on siksi kiinnitettävä erityistä huomioita enna-
koidun arvon laskemiseen.

31 §. *Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti.* Pykälässä
ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain tavoin nimenomainen kielto lain
soveltamisen välttämisen tarkoituksessa tehtävästä hankinnan pilkkomisesta eriin,
ennakoidun arvon laskemisesta poikkeuksellisin menetelmin sekä eri kynnysarvon
omaavien hankintojen yhdistämisestä toisiinsa. Lisäksi pykälässä kiellettäisiin edel-
leen hankintojen yhdisteleminen esimerkiksi hankintalain soveltamisalan ulkopuo-
lisiin hankintoihin poikkeuksellisin menetelmin, jotta hankintalain soveltamisesta
vältyttäisiin kokonaisuudessaan.

Säännös koskisi voimassa olevan lain tavoin kaikkia hankintoja. Hankinnan jaka-
misen osiin tulee perustua todellisiin taloudellisiin tai teknisiin seikkoihin, jotka
hankintayksiköiden tulee pystyä näyttämään tarvittaessa toteen. Lähtökohtana arvi-
oinnissa olisi luontevan hankintakokonaisuuden määrittely. Luontevasti saman-
aikaisesti kilpailutettavien samantyyppisten hankintojen tulisi katsoa kuuluvan
samaankokonaaisuuteen. Huomiota voidaan kiinnittää ajanjaksoihin, joi-
den aikana tehtäviä hankintaeriä kilpailutetaan kokonaisuuksina suunnitelmalli-
sessa hankintatoimessa. Ehdotetun pykälän vastaista olisi siten esimerkiksi pilk-
koa samanlaisista tavaroista koostuva hankinta osissa kilpailutettavaksi lain sään-
nösten välttämisen tarkoituksessa.

Säännös ei kuitenkaan estäisi hankinnan jakamista eriin sellaisissa tapauksissa,
joissa kunkin erän hankinta toteutetaan lakiehdotuksen menettelytapavaatimusten
mukaisesti. Laajan hankinnan jakaminen osiin saattaa olla hankinnasta aiheutuvan
taloudellisen tai teknisen riskin jakamisen tai kilpailuolosuhteiden huomioimisen
kannalta perusteltua. Jotta tarjouskilpailuun osallistuisi riittävästi tarjoajia, on eri-
tyisesti yhteishankinnoissa pohdittava osatarjousten mahdollistamista. Tällöin myös
pienet ja keskisuuret yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin. Hankinnan jaka-
misesta osiin säädetään tarkemmin ehdotetun lain 75 §:ssä. Menettely ei olisi tässä
pykälässä tarkoitettun pilkkomiskiellon vastaista, jos sen tavoitteena ei ole lain vel-
voitteiden kiertäminen. Sitä vastoin ilman kilpailuttamista samanaikaisesti tai lyhy-
ehkön ajan kuluessa tilattavien samanlaisten tavaroiden, palvelujen tai rakennustöi-
den osalta kysymyksessä voitaisiin katsoa olevan pilkkomiskiellon vastainen menet-
tely. Toistuvat hankinnat voidaan toteuttaa esimerkiksi puitejärjestelyin.

Pykälän *1 momentti* vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 20 §:ää, mutta sana-
muotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se paremmin vastasi vakiintunutta
terminologiaa.

Pykälän *2 momentti* on uusi ja se perustuu direktiivin 5 artiklan 2 ja 3 kohtiin sekä
direktiivin johdannon 20 kappaleeseen. Hankintayksikön erillisten toiminnallisten

yksiköiden hankintojen arvoa arvioitaisiin yhdessä. Pääsääntönä olisi, että jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden ennakoitu kokonaisarvo. Pykälän tarkoituksena olisi kannustaa hankintayksiköitä suunnitelmalliseen hankintatoimeen ja hankintojen kokoamiseen loogisiksi kokonaisuuksiksi. Kuitenkin erillisten toiminnallisten yksiköiden kyseessä ollessa hankinnan arvo voitaisiin tietyissä tapauksissa ennakoida asianomaisen yksikön tasolla. Poikkeusta tulisi kuitenkin tulkita suppeasti. Hankintadirektiivin mukaan hankinnan arvon arviointi saisi perustua hankinnan jakamiseen osiin ainoastaan silloin, kun se on objektiivisesti perusteltua. Perusteltua voisi olla esimerkiksi hankintasopimuksen arvon arvioiminen hankintaviranomaisen erillisessä toimintayksikössä, kuten esimerkiksi koulussa tai lastentarhassa, edellyttäen, että kyseinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnastaan. Näin voi olla, jos erillinen toiminnallinen yksikkö toteuttaa itsenäisesti hankintamenettelyn ja tekee ostopäätöksiä, sillä on käytössään kyseisiä hankintoja koskeva erillinen budjettikohta, se tekee sopimuksen itsenäisesti ja rahoittaa sen käytössään olevasta talousarviosta. Hankinnan jakaminen osiin ei ole perusteltua, jos hankintaviranomainen vain järjestää hankinnan hajautetusti. Erillisellä toiminnallisella yksiköllä tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi kunnan liikelaitosta tai valtion virastoa.

II OSA

EU-KYNNYSARVON YLITTÄVIÄ TAVARA- JA PALVELUHANKINTOJA, RAKENNUSURAKOITA JA SUUNNITTELUKILPAILUJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

5 luku

Hankintamenettelyt

32 §. *Avoim menettely.* Pykälässä säädettäisiin avoimesta menettelystä. Säännökset vastaisivat voimassa olevan hankintalain 5 §:n 10 kohtaa sekä perustuisivat hankintadirektiivin 27 artiklaan. Avoimessa menettelyssä kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat tehdä tarjouksen hankinnassa. Voimassa olevan hankintalain avointa menettelyä koskevat säännökset siirrettäisiin kuitenkin määritelmää koskevasta lainkohdasta omaksi pykäläkseen. Menettelyjä koskevien säännösten asettamisella erillisiksi lainkohdiksi pyritäisiin lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseen. Avoimen menettelyn tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista säädetään 56 §:ssä.

Uusien sähköisten viestintävälineiden käyttövaatimukset vaikuttavat avoimen menettelyn etenemiseen siten, että avointa menettelyä koskevat hankinta-asiakirjat tulisi asettaa sähköisesti ja avoimesti kaikkien toimittajien luettavaksi

hankintailmoituksen julkaisemispäivänä. Muutos ei estäisi sitä, että hankintayksikkö voisi edelleen voimassa olevan hankintalain mukaisesti lähettää hankinta-asiakirjat oma-aloitteisesti toimittajille.

33 §. Rajoitettu menettely. Pykälässä säädettäisiin rajoitetusta menettelystä. Pykälän 1 momentti sisältäisi rajoitetun menettelyn määritelmän, joka vastaisi voimassa olevan hankintalain 5 §:n 11 kohtaa sekä hankintadirektiivin 28 artiklan 1 ja 2 kohtaa. Samoin kuin avoimessa menettelyssä, menettelyn määritelmä siirrettäisiin määritelmäpykälästä omaan erilliseen pykäläänsä lain selkeyden ja luottavuuden tehostamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää osallistua menettelyyn toimittamalla hankintayksikölle osallistumishakemuksen.

Uusien sähköisten viestintävälineiden käyttövaatimukset vaikuttavat rajoitetun menettelyn etenemiseen siten, että rajoitettua menettelyä koskevat hankinta-asiakirjat tulisi asettaa sähköisesti ja avoimesti kaikkien toimittajien luettavaksi jo hankintailmoituksen julkaisemispäivänä. Näin ollen sellaisillakin toimittajilla, joita ei valita tarjoajien joukkoon ja jotka eivät ole myöhemmissä vaiheissa asianosaisia, on pääsy hankinta-asiakirjoihin. Poikkeuksellisesti pääsyä voitaisiin rajoittaa 62 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä, soveltuvissa tapauksissa ehdokkaiden enimmäismäärä sekä ehdokkaiden valinnassa noudatettavat perusteet tulisi ehdokkaiden tasapuolisen ja avoimen kohtelun takaamiseksi ilmoittaa etukäteen hankintailmoituksessa. Hankintayksikkö valikoisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa soveltuvuuteen liittyvien objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että ehdokkaiden valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että vertailuperusteiden perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien objektiivisten ja syrjimättömien kriteerien perusteella. Hankintayksikkö voisi vertailla ehdokkaita esimerkiksi ehdokkaiden referenssien, taloudellisen tilanteen taikka henkilöstön pätevyyden perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin viisi. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen. Hankintayksikön olisi

ilmoitettava ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä etukäteen hankintailmoituksessa.

34 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälässä säädettäisiin uudesta neuvottelumenettelystä, josta käytetään hankintadirektiivissä nimitystä tarjousperusteinen neuvottelumenettely. Menettely vastaisi kuitenkin perusteiltaan voimassa olevan hankintalain 25 §:ssä säädettyä neuvottelumenettelyä. Neuvottelumenettelyn menettelysääntöjen muutokset liittyvät hankintadirektiivi uudistuksen tärkeimpiin tavoitteisiin yksinkertaistaa ja tehdä joustavammiksi hankintamenettelyjä. Lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklaan.

Pykälän 1 momentissa olisi neuvottelumenettelyn määritelmä, joka muiden menettelysääntöjen tavoin siirrettäisiin selkeyden edistämiseksi hankintalain määritelmiä koskevasta pykälästä omaan erilliseen pykäläänsä. Toisin kuin avoimessa ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi neuvotella tarjoajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista.

Neuvottelumenettelyn käyttö olisi ensinnäkin sallittu, kun hankintayksikön tarpeita ei voida tyydyttää olemassa olevien ratkaisujen mukauttamisella. Neuvottelumenettelyn käyttö olisi sallittu myös hankinnassa, johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja. Edellytykset olisivat täysin uusia. Rakennusurakkasopimusten kohdalla neuvottelumenettelyn käyttö voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun urakan kohteena on muita kuin tavanomaisia rakennuksia tai kun urakkaan kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja. Palvelujen ja tavaroiden edellyttäessä mukauttamista tai suunnittelua neuvottelumenettelyn tai 36 §:ssä tarkoitettua kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttö voi niin ikään olla monesti hyödyllistä. Mukauttaminen tai suunnittelu on erityisen tarpeellista, jos hankinnan kohteet ovat monitahoisia, esimerkiksi pitkälle kehitettyjä tuotteita, aineettomia palveluja, esimerkiksi konsultointi-, arkkitehtuuri- tai insinööripalveluja, taikka laajamittaisia tieto- ja viestintäteknisiä hankkeita. Tällaisissa tapauksissa voidaan tarvita neuvottelua sen varmistamiseksi, että kyseinen tavara tai palvelu vastaa hankintayksikön tarpeita. Neuvottelumenettelyä tai kilpailullista neuvottelumenettelyä ei pitäisi käyttää, kun kyseessä ovat käyttövalmiit palvelut tai tavarat, joita markkinoiden monet eri toimijat pystyvät tarjoamaan, esimerkiksi yksinkertaisena tavarahankintana toteutettu kopiopaperin tai toimistotarvikkeiden hankinta toimistoon.

Neuvottelumenettelyn käyttö olisi myös sallittua tilanteessa, jossa avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on jätetty tarjouksia, jotka eivät vastaa hankinta-asiakirjoja tai joita ei voida hyväksyä. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 25 §:n 1 momenttia. Näissä tilanteissa neuvottelujen käymisen tarkoituksena olisi saada hankinta-asiakirjoja vastaavia ja hyväksyttäviä tarjouksia. Uutta hankintailmoitusta ei kuitenkaan tarvitsisi julkaista, jos neuvottelumenettelyyn otetaan mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät 79 – 92 §:n mukaisesti asetetut vähimmäisedellytykset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet hankintamenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen.

Hankinta-asiakirjoja vastaamattomina on pidettävä erityisesti tarjouksia, jotka eivät ole hankinta-asiakirjojen mukaisia, jotka on saatu liian myöhään, joiden osalta on todisteita kilpailunvastaisesta yhteistyöstä tai korruptiosta tai jotka hankintayksikkö on todennut lain mukaan poikkeuksellisen alhaisiksi. Tarjouksia ei voida pitää hyväksyttävänä varsinkaan silloin, kun tarjoaja ei täytä soveltuvuusvaatimuksia tai kun tarjouksen hinta ylittää hankintayksikön budjetin, joka on määritelty ja dokumentoitu ennen hankintamenettelyn aloittamista. Näissä tilanteissa neuvottelumenettelyyn siirtymisestä tulisi julkaista uusi hankintailmoitus. Hankintadirektiivissä näin muotoiltu hankinta-asiakirjojen vastaamattomuus neuvottelumenettelyyn siirtymisen perusteena olisi erotettava 74 §:ssä säädetyistä tarjouksen hankinta-asiakirjojen vastaisuudesta, sillä tässä yhteydessä vastaisuus käsittäisi myös ehdokkaan tai tarjoajan soveltuvuusvaatimusten vastaisuuden sekä poissulkemisperusteiden soveltamisen.

Neuvottelumenettelyn käyttö olisi edelleen sallittua hankinnassa, jonka luonteen, monitahoisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoituksen muotoon liittyvistä syistä tai näihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluja. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevan 25 §:n 2 momentin 1 kohtaa. Lainkohdassa kuvattu tilanne olisi käsillä esimerkiksi monimutkaisissa rakennusurakoissa tai ns. elinkaari- tai allianssimallilla toteutetuissa hankinnoissa, joissa hankinnan tarkkaa sisältöä, kustannusvaikutuksia tai hankkeeseen osallistuvien rahoittajien asettamia ehtoja on etukäteen hankala arvioida. Näissä tilanteissa hankintayksiköt ovat voimassa olevan hankintalain aikana käyttäneet usein kilpailullista neuvottelumenettelyä.

Neuvottelumenettelyä voitaisiin käyttää lisäksi hankinnassa, jossa tarjouspyyntöä tai tehtävänmäärittelyä ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen määritelmään tai tekniseen viitteeseen. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevan 25 §:n 2 momentin 2 kohtaa, mutta sitä sovellettaisiin kaikkiin hankintalajeihin. Säännöksessä viitattaisiin myös aiempaa vahvemmin standardien, teknisten määritelmien tai teknisten viitteiden käyttöön. Koska eurooppalaiset ja kotimaiset standardit on luotu helpottamaan hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan määrittämistä, voi näiden standardien puuttuminen tai niiden riittämättömyys kuvaamaan tarvittavalla tasolla hankinnan vaatimuksia ja määrittelyjä muodostaa perustellun tarpeen neuvottelujen käymiselle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden toimittajien määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valikoisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa soveltuvuuteen liittyvien objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne toimittajat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että toimittajien valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että arvioitavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien

ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien objektiivisten ja syrjimättömien kriteerien perusteella.

Pykälän 4 *momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen. Hankintayksikön olisi ilmoitettava määrää koskevista ehdoista etukäteen.

35 §. *Neuvottelumenettelyn kulku.* Pykälässä säädettäisiin neuvottelumenettelyn kulusta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan hankintalain 26 §:ää ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklaan.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta määritellä etukäteen riittävän täsmällisesti hankinnan kohde. Säännös olisi uusi ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 1 kohtaan. Koska hankinnan kohteen yksityiskohdat täsmentyvät neuvottelujen aikana, olisi ennakoon tapahtuvassa määrittelyssä keskityttävä hankinnan kohdetta koskevien vaatimusten ohella myös hankintayksikön tarpeisiin. Vaikka tiedot täsmentyvät neuvottelujen aikana, tulisi esitettyjen tietojen olla siinä määrin täsmällisiä, että toimittajat voivat sen perusteella arvioida, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan hankintamenettelyyn ja jättävätkö ne siten osallistumishakemuksen.

Pykälän 2 *momentin* mukaan hankintayksikön olisi pyydettävä neuvotteluihin otetuilta tarjoajilta alustavat tarjoukset, joiden pohjalta neuvottelut käytäisiin. Säännös olisi uusi ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 2 kohtaan. Voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevassa 26 §:ssä ei säädetä yksityiskohtaisesti neuvottelujen kulusta tai neuvottelujen suhteesta kirjallisiin tarjousasiakirjoihin. Ehdotetun lainkohdan mukaan neuvottelujen käymisen rakenne olisi voimassa olevaan lakiin verrattuna selvempi ja tarkemmin säännelty siten, että mukaan otettujen toimittajien tulisi tehdä alustava kirjallinen tarjous, joka toimisi neuvottelujen pohja-asiakirjana. Tilanteissa, joissa neuvottelumenettelyyn siirrytään edeltävästä avoimesta tai rajoitetusta menettelystä, alustavina tarjouksina voitaisiin pitää edeltäneessä menettelyssä saatuja tarjouksia. Alustavissa tarjouksissa tulisi vastata hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa esitettyihin vaatimuksiin, mutta niitä koskevat vaatimukset ja vaatimusten edellyttämä tietosisältö voisivat olla suppeampia lopullisiin tarjouksiin ja tarjouspyyntöön nähden. Riittävää olisi, että alustavat tarjoukset antaisivat riittävät lähtötiedot neuvottelujen käynnistämiseksi. Hankintayksikkö voisi myös suoraan vertailla ja valita kokonaistaloudellisesti edullisimman alustavan tarjouksen ilman neuvotteluja, jos tästä on ilmoitettu etukäteen hankinta-asiakirjoissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 4 kohtaan.

Lainkohdan mukaan hankintayksikön olisi neuvoteltava tarjoajien kanssa niiden jättämien alustavien ja mahdollisesti myöhemmin annettujen tarjousten perusteella tarjousten parantamiseksi. Lopullisista tarjouksista ei voitaisi kuitenkaan neuvotella. Hankintayksikkö voisi neuvottelujen aikana pyytää tarjoajilta uusia neuvottelujen perusteella mukautettuja tarjouksia. Prosessin avoimuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi sen kaikki vaiheet olisi dokumentoitava asianmukaisesti, ja kaikki menettelyssä tehdyt tarjoukset olisi jätettävä kirjallisina tietojenvaihtoa koskevien säännösten mukaisesti. Näin ollen hankintamenettelyn viestintä tapahtuisi asianmukaisesti dokumentoitujen suullisten neuvottelujen ja niiden perusteella laadittujen uusien kirjallisten tarjousten kautta. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että neuvottelujen perusteella sekä tarjoajien tarjouksia että hankintayksikön etukäteen asettamia määrittelyjä voitaisiin muuttaa, vähimmäisvaatimuksia lukuun ottamatta. Voimassa olevan hankintalain 26 §:ssa säädetään ainoastaan tarjousten mukauttamisesta hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä esitettyihin vaatimuksiin. Säännöksellä täsmennettäisiin hankintadirektiivissä säädettyä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 24.10.2011 taltio 3040* on todettu, että neuvottelumenettelyllä toteutetun hankintamenettelyn luonne huomioon ottaen hankintayksikön menettelyä ei ollut pidettävä julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisena pelkästään sen vuoksi, että se oli sallinut tarjoajille mahdollisuuden poiketa neuvottelujen pohjana olleen tarjouspyynnön vaatimuksista, pyytänyt toimittajilta tarjouksen täydentämistä tai luopunut hankintamenettelyn kuluessa itse edellyttämästään vaatimuksesta.

Lainkohdassa olisi rajoitus neuvottelujen käymiselle. Hankinta-asiakirjoissa esitetyistä vähimmäisvaatimuksista ja 93 §:ssä tarkoitetuista valinta- sekä vertailuperusteista ei saisi neuvotella. Säännös olisi uusi ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 3 kohtaan. Hankintadirektiivin johdanto-osan 45 kohdan mukaan neuvottelumenettelyyn olisi liityttävä asianmukaiset takeet siitä, että yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden periaatteita noudatetaan. Hankintaviranomaisten olisi johdanto-osan mukaan erityisesti ilmoitettava etukäteen vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat hankinnan luonnetta ja joita ei pitäisi muuttaa neuvottelujen kuluessa. Myös tarjousten valinta- ja vertailuperusteiden olisi direktiivin johdanto-osan mukaan säilyttävä muuttumattomina koko menettelyn ajan, eikä niistä pitäisi voida neuvotella, jotta taattaisiin kaikkien tarjoajien yhdenvertainen kohtelu. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa menettelyn alussa käytetyt vertailuperusteet sekä niiden painoarvon muita menettelyjä väljemmin. Tällöin vertailuperusteita ja niiden painoarvoja voitaisiin vähäisessä määrin tarkentaa neuvottelujen kuluessa. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi hankinnan kohteen energiatehokkuuteen tai suorituskykyyn liittyvä vertailuperuste, joka ei olisi neuvottelujen kohteena, mutta jonka tarkempi sisältö määriteltäisiin neuvottelujen päätyttyä lopullisessa tarjouspyynnössä. Hankintayksikkö voisi myös esittää esimerkiksi menettelyn alussa vertailuperusteet ja niiden painoarvojen vaihteluvälit ja neuvottelujen aikana täsmentää vertailuperusteiden lopulliset painoarvot, alatekijät ja alatekijöiden painoarvot.

Tässä yhteydessä hankinta-asiakirjoissa esitetyillä vähimmäisvaatimuksilla tarkoitettaisiin sellaisia edellytyksiä ja ominaisuuksia, jotka kaikkien tarjousten olisi täytettävä ja jotka niillä olisi oltava, jotta hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen asettamiensa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden mukaisesti. Kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut vaatimukset, ehdot ja määrittelyt eivät näin ollen muodostaisi sellaisia vähimmäisvaatimuksia, joista ei voisi neuvotella. Epäselvyyksien välttämiseksi hankintayksiköiden tulisi hankinta-asiakirjoissa ilmoittaa riittävän selvästi, mitkä sen asettamista vaatimuksista, ehdoista ja määrittelyistä ovat pakollisia vähimmäisvaatimuksia, joista ei voida neuvotella, ja mitkä puolestaan sellaisia, joista voidaan neuvotella. Tässä arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei hankinta saisi muodostua olennaisesti muuksi kuin alun perin on ilmoitettu. Neuvotteluja voitaisiin käydä hankittavien rakennusurakoiden, tavaroiden ja palvelujen kaikista ominaisuuksista, myös esimerkiksi niiden laadusta, määrästä, ehdoista sekä sosiaalisista, ympäristöön liittyvistä ja innovatiivisista seikoista, elleivät ne kuulu pakollisiin vähimmäisvaatimuksiin.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-561/12, *Nordecon (ECLI:EU:C:2013:793)*, todettiin muun muassa, että vaikka hankintaviranomaisella on hankintadirektiivin 2004/18/EY mukaisen neuvottelumenettelyn osalta neuvotteluvaltaa, se on aina velvollinen huolehtimaan siitä, että sellaisia hankintaan liittyviä vaatimuksia, jotka se on määrittänyt pakollisiksi, noudatetaan. Jos lainsäädännössä hyväksyttäisiin pakollisia ehtoja vastaamattoman tarjouksen ottaminen neuvotteluihin, tämä veisi ratkaisun mukaan kaiken merkityksen pakollisten ehtojen vahvistamiselta tarjouskilpailuilmoituksessa. Se ei myöskään mahdollistaisi sitä, että hankintaviranomainen voi neuvotella tarjoajien kanssa kyseisten ehtojen muodostamalta yhteiseltä perustalta ja siten kohdella tarjoajia yhdenvertaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan neuvotteluja voitaisiin käydä vaihteellisesti. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 26 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 6 kohtaan. Neuvoteltavien ratkaisujen tai tarjousten määrän vähentämisessä neuvottelujen aikana käytettäisiin ennalta ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Siten tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä perusteita ei tule käyttää enää neuvoteltavien tarjousten määrän vähentämisessä. Hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa eri valintaperusteet ratkaisujen tai tarjousten määrän vähentämiselle kuin lopullisten tarjousten valinnalle ja vertailulle, kunhan perusteiden soveltamisesta ja keskinäisestä suhteesta on ilmoitettu riittävän selkeästi etukäteen. Säännöksellä pyritään turvaamaan neuvottelumenettelyn puolueetonta toteuttamista ja avointa kulkua. Käytännön hankinnoissa toimivaksi on havaittu esimerkiksi järjestely, jossa neuvottelumenettelyllä toteutetussa hankinnassa mukana olevien tarjoajien määrä on neuvottelujen aikana karsittu käytettävyydestä karsimisen kautta. Hankintayksikkö on etukäteen ilmoittanut karsimisen vertailuperusteeksi mainitun käytettävyydestä karsimisen sekä testauksen tarkemmat arviointiperusteet. Testauksessa on lisäksi käytetty ulkopuolista asiantuntijaa. Asiantuntijan antaman pistemäärän perusteella huonoimmin menestyneet ratkaisut on karsittu neuvottelumenettelyn

ulkopuolelle. Käytettävyydestä kautta hankintayksikkö on saanut jo neuvottelujen aikana tasapuolisesti havaintoja mukana olevien ratkaisujen laadusta ja soveltuvuudesta käyttötarkoitukseen. Menettelyn vaiheittaista toteuttamista koskevassa harkinnassa voitaisiin ottaa huomioon myös hankintamenettelyyn osallistumisesta aiheutuvat kustannukset tarjoajille, etenkin, jos menettelyn kuluessa edellytetään erityistä työpanosta edellyttävien suunnitelmien laatimista tai muiden töiden tekemistä.

Pykälän 4 momentin mukaan hankintayksikön olisi kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saisi antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 26 §:n 3 momenttia. Lainkohdassa kuitenkin täsmennettäisiin, että hankintayksikön olisi ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluissa mukana oleville tarjoajille kaikista hankinta-asiakirjojen sisältöä koskevista muutoksista. Mukana oleville tarjoajille olisi varattava riittävästi aikaa muuttaa tarjouksiaan ja esittää mukautetut tarjouksensa tarvittaessa uudelleen. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 24.10.2011 taltio 3040 tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksen katsottiin edellyttävän, että kaikilla tarjoajilla on käytössään samanlaiset tiedot niistä olennaisista vaatimuksista, joita hankintayksikkö on asettanut hankinnan kohteelle neuvottelumenettelyn aikana.

Hankintayksikkö ei saisi lainkohdan mukaan myöskään paljastaa muille tarjoajille neuvottelujen aikana tai lopullisessa tarjouspyynnössä minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot. Pelkkä tarjoajan antama yleinen suostumus luottamuksellisten tietojen paljastamiseen ei näin ollen riittäisi. Lainkohdan tarkoittama luottamuksellinen tieto olisi esimerkiksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 20 kohdassa tarkoitettu ja hankintayksikön toteama yksityinen liike- tai ammattisalaisuus.

Pykälän 5 momentti koski neuvottelujen päättämistä. Hankintayksikön olisi päätettävä neuvottelut ilmoittamalla asiasta jäljellä oleville tarjoajille. Hankintayksikön olisi tämän jälkeen lähetettävä lopullinen tarjouspyyntö tarjoajille ja asetettava lopullisten tarjousten jättämiseksi määräaika. Hankintayksikön olisi tarkistettava, että lopulliset tarjoukset ovat lopullisen tarjouspyynnön mukaisia ja valittava asettamiensa vertailuperusteiden nojalla. Lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 8 kohtaan ja olisi uusi suhteessa voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskeviin säännöksiin. Voimassa olevan hankintalain aikana on käytännössä ollut epäselvyyttä siitä, voiko hankintayksikkö käydä tiettyjen tarjoajien kanssa pidemmälle meneviä neuvotteluja ja vertailla näin eri tarjoajien eri vaiheissa antamia tarjouksia menettelyn lopussa. Ehdotetussa lainkohdassa täsmennettäisiin, että neuvottelut on päätettävä samanaikaisesti kaikkien niiden tarjoajien kanssa, joita ei ole aiemmissa vaiheissa karsittu tai suljettu tarjouskilpailun ulkopuolelle. Pyytämällä lopulliset, samaan hankintayksikön informaatioon perustuvat

tarjoukset hankintayksikkö voi lisäksi varmistua siitä, että neuvottelujen jälkeen mukana olevat lopulliset tarjoukset ovat keskenään vertailukelpoisia. Säännöksen mukaan lopullisista tarjouksista ei voitaisi neuvotella. Ennen hankintasopimusten tekemistä hankintayksikkö voisi kuitenkin käydä sopimusneuvotteluja valitun toimittajan kanssa edellyttäen, että ehdot eivät muutu olennaisesti hankintamenettelyssä ilmoitetuista.

36 §. *Kilpailullinen neuvottelumenettely.* Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi kilpailullisesta neuvottelumenettelystä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 29 §:ää.

Pykälän 1 momentti sisältäisi kilpailullisen neuvottelumenettelyn määritelmän, joka muiden menettelysääntöjen tavoin siirrettäisiin selkeyden tehostamiseksi hankintalain määritelmiä koskevasta pykälästä omaan erilliseen pykäläänsä. Kuten neuvottelumenettelyssä myös kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen toimittajien kanssa. Kilpailullisen neuvottelumenettelyn neuvottelujen tarkoituksena olisi kuitenkin kartoittaa ja määritellä ylipäänsä ne keinot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Neuvottelujen lopputuloksena olisi siten hankinnan toteuttamisen ratkaisuvaihtoehtojen karsiminen yhteen tai useampaan, kun taas neuvottelumenettelyssä neuvottelujen lopputuloksena olisi lopullinen tarjouspyyntö kaikkine yksityiskohtineen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttöedellytyksistä. Säännöksessä viitattaisiin neuvottelumenettelyn käyttöedellytykset sisältävään 34 §:än 2 momenttiin. Hankintadirektiivin 26 artiklan 4 kohdassa neuvottelumenettelylle ja kilpailulliselle neuvottelumenettelylle on säädetty täysin samat käyttöedellytykset. Ehdotettu säännös poikkeaisi voimassa olevan hankintalain kilpailullista neuvottelumenettelyä koskevasta 29 §:stä, jossa käyttöedellytykset eroavat neuvottelumenettelyn käyttöedellytyksistä. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännön perusteella neuvotteluja sisältävät menettelyt eivät ole poikenneet toisistaan tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimättömän kohtelun tai avoimuuden riskien osalta. Näin ollen ei ole enää perusteltua säätää menettelyille toisistaan poikkeavia käyttöedellytyksiä.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 42 perustelukappaleen mukaan neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttö on osoittautunut käyttökelpoiseksi tapauksissa, joissa hankintaviranomaiset eivät ole pystyneet määrittelemään, millä tavoin niiden tarpeet voitaisiin tyydyttää, tai arvioimaan, millaisia teknisiä, taloudellisia tai oikeudellisia ratkaisuja markkinat voisivat tarjota. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun kyse on innovatiivisista hankkeista tai integroitujen liikenneinfrastruktuurihankkeiden, tietoverkkojen tai sellaisten hankkeiden toteutuksesta, joihin liittyy monimuotoista ja strukturoitua rahoitusta. Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kohteina voisivat olla myös vaativat palveluhankinnat, joissa ratkaisuvaihtoehtojen neuvotteluille olisi tarvetta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden toimittajien määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös

vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valikoisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa soveltavuuteen liittyvien objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne toimittajat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että toimittajien valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltavuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että vertailtavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien syrjimättömien kriteerien perusteella.

Pykälän 4 momentin mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen tai aloittamaan neuvottelut.

37 §. *Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku.* Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulusta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 30 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voisi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön olisi vahvistettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu. Säännös aikataulun ilmoittamisesta on uusi ja perustuu hankintadirektiivin 30 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelujen tarkoituksesta. Neuvottelujen tavoitteena olisi kartoittaa ja määritellä keinot, joilla hankintayksikön etukäteen ilmoittamat tarpeet voitaisiin parhaiten täyttää. Keskeisin neuvotteluja sisältävien menettelyjen välinen ero on se, että kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen lopputuloksena on ratkaisuvaihtoehtojen karsiminen yhteen tai useampaan haluttuun ratkaisuvaihtoehtoon, kun taas neuvottelumenettelyssä neuvottelujen lopputuloksena ovat lopulliset hankinta-asiakirjat ja tarjoukset kaikkine yksityiskohtineen. Hankintayksikkö voisi kuitenkin neuvotella tarjoajien kanssa kaikista hankinnan näkökohdista.

Pykälän 3 momentin mukaan neuvotteluja voitaisiin käydä vaiheittaisesti. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 26 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 4 kohtaan. Neuvoteltavien ratkaisujen tai tarjoustien määrän vähentämisessä neuvottelujen aikana käytettäisiin ennalta ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Siten tarjoajien soveltavuuteen liittyviä perusteita ei tule käyttää enää neuvoteltavien tarjoustien määrän vähentämisessä. Säännöksellä pyritään turvaamaan neuvottelumenettelyn puolueetonta toteuttamista ja avointa kulkua.

Pykälän 4 momentin mukaan hankintayksikön olisi kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 4 kohtaan. Hankintayksikkö ei saisi paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot. Pelkkä tarjoajan antama yleinen suostumus luottamuksellisten tietojen paljastamiseen ei näin ollen riittäisi. Luottamuksellinen tieto olisi esimerkiksi toimittajan liike- ja ammatillisuus. Hankintayksikkö päättäisi kuitenkin itse viime kädessä, onko tietty tieto liike- ja ammatillisuus tai luottamuksellinen tieto.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi neuvottelujen päättämisestä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 6 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 30 §:n 4 momenttia. Vaikka molemmissa neuvottelumenettelyissä on säännöksiä neuvottelujen päättämisestä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelut tulisi päättää jo siinä vaiheessa, kun hankintayksikkö saa kartoitettua ja valittua ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelut kohdistuisivat näin ollen luonteeltaan yleisempiin tekijöihin kuin neuvottelumenettelyssä, eikä neuvotteluja tarjoajien kanssa voisi enää jatkaa valitun tai valittujen ratkaisumallien yksityiskohdista. Käytännössä neuvottelujen päättämisen ja tarjousten valinnan jälkeen voi vielä nousta tarve neuvotella hinta-laatusuhteeltaan parhaan tarjouksen antaneen toimittajan kanssa tarjousehtojen ja erityisesti tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten viimeistelemiseksi. Tällainen neuvottelu olisi ehdotetun säännöksen mukaan mahdollista, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisen osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä toimittajia taikka vääristää kilpailua. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun kilpailullisella neuvottelumenettelyllä toteutetun elinkaarihankkeen tarjouskilpailussa ulkopuolinen rahoittaja täsmentäisi tarjoukseen vaikuttavia ehtojaan vasta sen jälkeen, kun tarjouskilpailun voittaja on tiedossa.

Hankintayksikkö voi korvata tarjouskilpailuun osallistumisesta tarjoajille aiheutuvat tavanomaista korkeammat kustannukset myös maksamalla palkkioita.

38 §. Innovaatiokumppanuus. Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi uudesta innovaatiokumppanuusmenettelystä. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 31 artiklaan.

Pykälän 1 momentissa olisi innovaatiokumppanuuden määritelmä sekä menettelyn tavoitteet. Menettelyn tavoitteena olisi mahdollistaa entistä tehokkaammin julkisten hankintojen strateginen käyttö innovoinnin edistämiseksi. Innovatiivisten tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkiminen vaikuttaa olennaisesti julkisten palvelujen tehostumiseen ja niiden laadun paranemiseen. Se auttaa saamaan parhaan vastineen julkisille varoille ja saavuttamaan entistä laajempia taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä hyötyjä kannustamalla uusien ideoiden syntymistä, muuttamalla ideat innovatiivisiksi tuotteiksi ja palveluiksi ja edistämällä siten talouskasvua. Ehdotetussa menettelyssä hankintayksiköillä olisi

mahdollisuus luoda pitkäaikaisia kumppanuuksia uusien, innovatiivisten tuotteiden, palvelujen tai rakennusurakoiden kehittämistä ja myöhempiä hankkimista varten.

Ehdotetussa innovaatiokumppanuudessa hankintayksiköt voisivat yhdistää tutkimus- ja kehittämispalveluhankinnan sekä kyseisen työn lopputuloksena syntyneen idean tai prototyypin toteuttamista koskevan hankinnan samaan hankintamenettelyyn siten, että jälkimmäistä vaihetta ei tarvitsisi kilpailuttaa erikseen. Koska menettelyssä ensimmäisen vaiheen tarjouskilpailun voittajan tai voittajien ei tarvitsisi enää osallistua uuteen tarjouskilpailuun, jossa näiden kehittämät ideat olisivat vaarassa kadota kilpailijoille, olisi innovaatiokumppanuusmenettely toimittajille ja näiden tuotekehitystyölle houkutteleva hanke.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin menettelyn käyttöedellytyksistä. Koska menettelyn tarkoituksena on edistää innovaatioiden syntymistä ja käyttöönottoa, hankintayksikkö voisi valita menettelyn vain, jos sen tarpeita ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai urakoita. Kyseeseen voisi tulla myös tilanne, jossa hankintayksikön tarpeita ei voida tyydyttää markkinoilla olevilla ratkaisulla. Hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa tarpeidensa määrittämisessä. Innovaatiokumppanuutta voitaisiin käyttää myös silloin, kun markkinoilla on hankintayksikön tarpeita lähellä olevia tavaroita, palveluja, urakoita taikka ratkaisuja, jotka eivät kuitenkaan täytä hankintayksikön tarpeita esimerkiksi laadun tason, asiakkaiden tarpeiden tai kehitysasteen osalta. Markkinat tulisi tässä yhteydessä määritellä laajasti ottaen huomioon myös EU:n sisämarkkinat.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden toimittajien määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös perustuu hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valikoisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne toimittajat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että toimittajien valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä vähimmäisvaatimusten että vertailtavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien objektiivisten ja syrjimättömien kriteerien perusteella. Innovaatiokumppanuudessa toimittajien valintavaiheessa tulisi erityisesti arvioida ehdokkaiden valmiuksia tutkimuksen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen. Tämä ei kuitenkaan estäisi hankintayksikköä asettamasta muita soveltuvuuteen liittyviä ja tämän lain mukaisia vaatimuksia ja perusteita. Innovaatiokumppanuutta koskevaan hankintamenettelyyn voisi osallistua esimerkiksi tarjoajien ryhmittymä, jonka osallistujista osa keskittyisi innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja osa kehitetyn tuotteen valmistukseen tai palvelun toteuttamiseen.

Pykälän 4 *momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

39 §. Innovaatiokumppanuuden kulku. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi innovaatiokumppanuusmenettelyn kulusta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 31 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä menettelyn alussa hankintailmoituksessa innovatiivisen tavarantuotteen, palvelun tai rakennusurakan tarve. Koska hankinnan kohteen yksityiskohdat täsmentyvät neuvottelujen aikana, olisi ennakkoon tapahtuvassa määrittelyssä keskityttävä hankinnan kohdetta koskevien vaatimusten ohella myös hankintayksikön tarpeisiin. Vaikka tiedot täsmentyvät neuvottelujen ja kumppanuuden aikana, tulisi esitettyjen tietojen olla siinä määrin täsmällisiä, että toimittajat voivat sen perusteella arvioida, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan hankintamenettelyyn ja jättävätkö ne siten osallistumishakemuksen. Hankinta-asiakirjoissa tulisi kuvata myös jälkimmäisen kehitystyön tulosten hankintaa koskevat tarpeet, vaatimukset, määrittelyt, ehdot ja muut kriteerit sikäli kuin ne voidaan kuvata menettelyn alussa.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikkö voisi perustaa innovaatiokumppanuuden yhden tai useamman kumppanin kanssa. Kumppanuuden menettely perustuisi neuvottelumenettelyä koskeviin säännöksiin. Näin ollen hankintayksikkö aloittaisi 38 §:n 3 ja 4 momentin nojalla valittujen toimittajien kanssa neuvottelut innovatiivisen tuotteen, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tuotteiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan kumppanuuden menettelyllinen rakenne tulisi luoda selväksi siten, että hankintayksikkö jakaisi kumppanuuden peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön olisi lisäksi asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta näille kumppaneille. Rakenteen luomisessa tulisi ottaa huomioon neuvottelumenettelyn sääntöjen mukaisesti erilliset toimittajien valintavaihe, neuvotteluvaihe sekä tarjousten vertailuvaihe. Tarjouksen vertailuperusteena tulisi käyttää ainoastaan parasta hinta-laatusuhdetta, mikä mahdollistaa parhaiten innovatiivisia ratkaisuja koskevien tarjousten vertailun. Vertailuperusteissa voitaisiin ottaa huomioon niin tutkimus- ja kehittämispalveluhankintaan kuin jälkimmäiseen kehitystyön tulosten hankintaan liittyviä tekijöitä 93 §:n mukaisesti. Vertailussa voitaisiin huomioida esimerkiksi arvioitavissa olevia kehitystyön tulosten toiminnallisia ominaisuuksia ja tuloksellisuutta sekä vaikuttavuutta. Kuten puitejärjestelyssä ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä, innovaatiokumppanuus jatkuisi kuitenkin vielä tarjousten vertailu- ja valintavaiheen jälkeen kumppanuus- tai sopimuskaudella. Tämä tarkoittaisiin muun muassa sitä, että kumppaneina olevia toimittajia tulisi kohdella keskenään tasapuolisesti ja että sopimuksen ehtoja voitaisiin neuvottelumenettelyn sääntöjen mukaan tarkistaa ja täsmentää.

Vaikka ehdotetussa lainkohdassa viitattaisiin kumppanuuden lineaarisesti eteneviin vaiheisiin, olisi kohdan soveltamistilanteissa otettava huomioon, että innovaatiokumppanuuden vaiheet etenevät käytännössä usein monipolvisesti siten, että prosessin eri vaiheet sulautuvat yhteen. Kehittämisen ja toteutuksen toistuvassa vuorovaikutuksessa hankinta kehittyy koko ajan kohti lopullista muotoaan. On mahdollista, että innovaatiokumppanuuden koko kesto aina sopimuksen päättymiseen saakka sisältäisi hankinnan kohteena olevien tavaroiden, palvelujen tai urakkatyön kehittämistä ja neuvotteluja hankintayksikön ja yhden tai useamman kumppanin kanssa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kumppanuuden päättämisestä ja kumppanien lukumäärän vähentämisestä kumppanuuden aikana tarjouksen tai tarjousten valinnan jälkeen. Hankintayksikkö voisi kumppanuuden tavoitteiden perusteella päättää kunkin vaiheen jälkeen, että se päättää innovaatiokumppanuuden. Hankintayksikkö voisi usean kumppanin menettelyssä myös vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuussopimuksia. Edellytyksenä on, että vaihteaisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa. Usean kumppanin menettelyssä hankintayksikkö soveltaisi etukäteen ilmoitettuja tarjousten vertailuperusteita kumppanien vähentämisessä. Hankintayksikkö voisi kuitenkin halutessaan viedä kumppanuuden päätökseen useamman toimittajan kanssa karsimatta kumppaneita menettelyn aikana.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön ei tarvitsisi järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia. Kehitystyön tulosten hankintaa koskevan kilpailuttamisvelvoitteen poistamisen tarkoituksena on lisätä innovatiivisten hankintojen markkinavetoisuutta. Hankintayksikön olisi kuitenkin kohdeltava menettelyssä mahdollisesti mukana olevia useita kumppaneita keskenään syrjimättömästi. Hankintayksikön ja kumppaniksi valittujen toimittajien välillä tulisi viimeistään ennen kumppanuuden toteuttamista sopia kumppanuuden aikaisten suoritusten tasosta sekä enimmäiskustannuksista, jotta kumppani tai kumppanit eivät voisi veloittaa työstään tai toteuttaa kumppanuuden aikaisia suorituksia kohtuuttomasti tai ennaltoimittomasti siten, että julkisten varojen käytön avoimuus tai syrjimättömyys vaarantuvat. Koska innovaatiokumppanuus on toisaalta useimmissa tapauksissa ajallisesti pitkäkestoinen ja joustava, olisi suoritustasosta ja enimmäiskustannuksista pyrittävä sopimaan ennakolta siten, että tulevien vaiheiden toteuttamistapoja ei jouduttaisi kumppanuuden lopputuloksen kannalta perusteettomasti rajaamaan tai supistamaan.

Pykälän *5 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä hankinta-asiakirjoissa teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista järjestelyistä. Myös käyttöoikeutta koskevista järjestelyistä ja käyttöoikeuden laajuudesta tulisi mainita. Nämä määrittelyt olisi kirjattava myös kumppanuussopimukseen. Kumppanuusmenettelyn riskit

ja hyödyt olisi muutoinkin jaettava siten, että ne kannustavat molempia osapuolia kehittämään ja ottamaan käyttöön innovatiivisia ratkaisuja. Riskien jakamiseen liittyvät immateriaalioikeuksien siirtymisen ohella myös esimerkiksi kysymykset kumppaneille mahdollisesti maksettavista palkkioista, hankintasopimuksen vastikkeiden maksuaikataulusta sekä kumppanuuden päättämisen tai kumppanien karisimisen mahdollisista ehdoista ja kriteereistä. Mikäli hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saisi ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta. Luottamuksellisten tietojen ja liikesalaisuuksien suoja on olennainen tekijä menettelyn markkinavetoisuuden ja syrjimättömyyden takaamisessa.

Lopuksi *6 momentissa* säädettäisiin rajoituksista kumppanuuden kestoan, rakenteeseen ja arvoon. Näiden tulisi vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatio toimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tuotteiden/tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saisi olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin. Innovaatiokumppanuus olisi sekä laajamittaisten hankkeiden että pienempien innovatiivisten hankkeiden osalta järjestettävä riittävän markkinavetoiseksi, jotta se kannustaisi innovatiivisen ratkaisun kehittämiseen sulkematta kuitenkaan markkinoita. Hankintayksiköt eivät saisi käyttää innovaatiokumppanuutta siten, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy. Joissain tapauksissa innovaatiokumppanuuden perustaminen useiden kumppanien kanssa voi auttaa ehkäisemään tällaisia vaikutuksia.

40 §. Suorahankinta. Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta ja sen käyttöedellytyksistä. Säännösehdotus perustuu hankintadirektiivin 32 artiklaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 27 §:ää lukuun ottamatta eräitä täsmennyksiä käytettyihin termeihin.

Pykälän *1 momentissa* olisi suorahankinnan määritelmä, joka perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 1 kohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 5 §:n 1 momentin 13 kohtaa. Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelisi julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta yhden tai useamman toimittajan kanssa hankintasopimuksen ehdoista. Lakiehdotuksen 40 ja 41 sekä 109 §:ssä esitetyt suorahankinnan edellytykset olisivat tyhjentyviä. Koska suorahankinta on poikkeus yleiseen ja avoimeen kilpailuttamisvelvollisuuteen, sen käyttöedellytyksiä on tulkittava suppeasti.

Pykälän *2 momentin 1 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, jos edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa hankintamenettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia eikä alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja hankintamenettelyssä muuteta. Tilanteissa, joissa hankintailmoituksen perusteella ei ole tullut yhtään tarjousta, suorahankintamenettely voitaisiin aloittaa hankintayksikön valitseman toimittajan kanssa, joka täyttää tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa asetetut vaatimukset. Hankintamenettely ei olisi käytettävissä tilanteissa, joissa tarjouspyynnön

sisältöä tai ehdokkaiden tai tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä vaatimuksia muutetaan olennaisesti.

Suorahankintaan siirtyminen ilman hankintailmoitusta olisi mahdollista myös silloin, jos edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan soveltuvia tarjouksia. Pykälässä olisi uusi määritelmä tarjoukselle, joka ei lainkohdan tarkoittamalla tavalla olisi soveltuva. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan a alakohtaan. Ehdotetun säännöksen mukaan tarjousta ei pidettäisi soveltuvana, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankinta-asiakirjoissa määritellyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman, että sitä muutetaan olennaisesti. Osallistumishakemusta ei pidettäisi soveltuvana, jos asianomainen toimittaja on suljettava pois tai voidaan sulkea pois 80 § tai 81 §:n nojalla tai jos se ei täytä hankintayksikön vahvistamia 83 §:ssa tarkoitettuja valintaperusteita. Täsmennyksillä olisi tarkoitus selkeyttää mainitun suorahankintaperusteen suhdetta 34 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen siirtyä neuvottelumenettelyyn tai kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn. Suorahankinnan poikkeuksellisen luonteen vuoksi sen käytön edellytyksiä on tulkittava ankarasti. Kyseessä tulisi näin ollen olla merkittävästi hankinta-asiakirjojen vastainen tarjous, joka rinnastuisi siihen, että tarjousta ei olisi lähetetty lainkaan. Tällaista tarjousta ei voitaisi saattaa hankinta-asiakirjojen mukaiseksi edes tarjoukseen tehtävien olennaisten muutosten kautta.

Unionin tuomioistuimen tuomion *C-84/03, komissio vs. Espanja (ECLI:EU:C:2005:14)* mukaan jäsenvaltiot eivät voi säätää sellaisista neuvottelumenettelyn käyttötilanteista, joista ei ole säädetty julkisten hankintojen direktiiveissä tai lisätä direktiiveissä säädettyihin käyttötilanteisiin sellaisia uusia edellytyksiä, joiden vaikutuksesta menettelyä voi olla helpompaa käyttää. Tuomiossa katsottiin Espanjan panneen aiemman voimassa olleen julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 93/36/ETY ja julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 93/37/ETY virheellisesti täytäntöön säätämällä ilman hankintailmoitusta toteutettavan neuvottelumenettelyn käyttötilanteeksi aiemman tuloksettoman kilpailuttamismenettelyn, johon saatuihin tarjouksiin oli mahdollisuus tehdä kymmenen prosentin hinnankorotuksia.

Hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan Euroopan unionin komissiolle on sen pyynnöstä toimitettava selostus suorahankinnan tekemisestä pykälän 2 momentin 1 kohdan tarkoittamissa tilanteissa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, jos vain tietty toimittaja voisi toteuttaa hankinnan, koska kilpailua ei ole teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan b alakohdan ii ja iii alakohtiin. Säännöksen sanamuoto eroaisi hieman voimassa olevan hankintalain 27 §:n 2 kohdasta, mutta tarkoituksena ei olisi muuttaa säännöksen sisältöä. Teknisenä seikkana kyseeseen voisi tulla esimerkiksi poikkeuksellinen uusi tekninen ratkaisu tai hankinnan kohteen

edellyttämä tietty käsityötaito, jota hankinnan toteuttaminen edellyttää. Hankintayksikön tulisi kuitenkin pystyä osoittamaan, ettei ole olemassa vastaavaa tuotetta tai palvelua, jolla sama lopputulos voitaisiin saavuttaa. Yksinoikeuden suojaamisen vuoksi suorahankinta olisi mahdollinen esimerkiksi silloin, kun hankinnan kilpailuttaminen rikkoi toimittajan suojattua tekijän- tai teollisoikeutta. Säännöksen käyttötilanteiden tulisi olla perusteltuja. Säännöksen tarkoituksena syynä ei voisi siten olla esimerkiksi hankintayksikön ilman pakottavaa syytä toteuttamat toimet tai tekemät sopimukset, joilla taataan tietyille palveluntarjoajalle yksinoikeus palvelujen tuottamiseen taikka hankintojen puutteellisesta suunnittelusta aiheutuvat tilanteet, jollainen voisi olla kysymyksessä muun muassa hankintatarpeen tultua vajavaisesti kartoitetuksi etukäteen. Suorahankintaa käyttävien hankintayksiköiden olisi perusteltava, miksi ne eivät voi käyttää vaihtoehtoja, vastaavia tai korvaavia tuotteita tai ratkaisuja. Suorahankintaperustetta ei saisi käyttää, jos kilpailun puuttuminen johtuu hankinnan ehtojen keinotekoisesta ja hankinnan tarpeisiin nähden perusteettomasta määrittelystä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun *KHO 12.7.2006 taltio 1781* mukaan taidemuseon ulkopintojen korjausurakassa suorahankinta ei ollut mahdollista sillä perusteella, että kyseessä oli korjausmetodin ainutlaatuisuudesta johtuva urakan kohteen vaativuus ja että valittu toimittaja oli ollut mukana hankkeessa, jossa aiemman korjaustyön yhteydessä oli kehitetty uusi korjaustapa. Vaikka hankintayksikön tilaamassa asiantuntijalausunnossa todettiin, että asiantuntija saattoi suositella aiemmassa työssä mukana olleita yrityksiä näiden saaman uutta menetelmää koskevan osaamisen johdosta, ratkaisun mukaan lausunnossa ei suljettu pois sitä mahdollisuutta, että jollakin muullakin toimittajalla olisi voinut olla edellytyksiä toteuttaa korjaustyö uudella menetelmällä. Ratkaisussa *KHO 7.4.2010 taltio 719* arvioitiin hanketta, jossa kuntaliitoksen yhteydessä kaupunki pyrki laajentamaan liittyvistä kunnista toisessa ollut oppilastietojärjestelmää koko uuden kaupungin käyttöön kilpailuttamatta. Suorahankintaperusteena viitattiin muun muassa muutostilanteen hallittavuuden parantamiseen, koulutuksen tarpeen vähentymiseen sekä käyttökokemuksiin järjestelmästä. Ratkaisun mukaan kyseessä ei ollut tilanne, jossa teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja olisi voinut toteuttaa hankinnan, sillä asiassa esitetyn selvityksen mukaan markkinoilla oli tarjolla myös muiden toimittajien tarjoamia oppilashallintojärjestelmiä.

Pykälän *2 momentin 3 kohdan* mukaan suorahankinta voitaisiin tehdä, kun hankinnan kohteena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan b kohdan i alakohtaan ja vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 27 §:n 2 kohdassa säädettyä. Selkeyden vuoksi säännöksen sanamuoto mukautettaisiin uuden hankintadirektiivin kanssa, minkä lisäksi peruste siirrettäisiin omaksi lainkohdaksi. Lainkohdan tarkoittamien hankintojen kohteet olisivat taideteoksia tai taideteollisia esineitä, joissa taiteilijan henkilö määrää taideteoksen ainutlaatuisen luonteen ja arvon.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan suorahankinta voitaisiin tehdä, jos mää-
räaikojen noudattaminen olisi hankintayksikölle ennalta arvaamattomista syistä
aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi olisi mahdotonta ja hankinnan tekemi-
nen on ehdottoman välttämätöntä. Kiireen tulisi ensinnäkin johtua hankintayksi-
kön ulkopuolisista syistä, joten hankintayksiköstä johtuva syy ei hankintadirektiiv-
in 32 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti voi olla peruste suorahankinnan
tekemiseen. Perusteen on lisäksi oltava äkillinen ja sellainen jota hankintayksikkö
ei ole kohtuudella voinut ennakoida. Säännöksen tarkoittamaksi kiireeksi ei siten
voitaisi katsoa hankintayksikön viivyttelyä hankinnan toteuttamisessa. Edellytyk-
senä suorahankinnan tekemiselle olisi lisäksi, että hankinnan tekeminen on ehdot-
toman välttämätöntä. Säännöksen vetoavan hankintayksikön on kyettävä näyttä-
mään toteen poikkeamisperusteen soveltumisen edellytysten täyttyminen.

Unionin tuomioistuimen tuomiossa C-24/91, *komissio vs. Espanja* (Kok. Ep. 1992, s.
I-1989) säännökseen vetoaminen ei katsottu oikeutetuksi kun kysymyksessä oli yli-
opiston lisärakennuksen rakennusurakkaa koskeva hankinta, jonka toteuttamiselle
tuli kiire yliopiston opiskelijamäärän kasvun ja lukuvuoden alkamisen johdosta. Kor-
keimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 29.6.2011 taltio 1792 katsottiin, että
työtaistelun uhka oli sinänsä ennalta arvaamattoman kiireen mukainen suorahan-
kintaperuste, kun kyse oli rekrytointi- ja sijaistenhallintaohjelmistosta. Perusteen
käyttöä ei tuomioistuimen mukaan kuitenkaan saa jatkaa pidemmälle tai laajem-
min kuin mitä peruste ajallisesti edellyttää. Tapauksessa suorahankintaa koskeva
sopimus oli allekirjoitettu työtaistelutoimenpiteen uhan jo poistuttua, minkä lisäksi
sopimusta oli jatkettu toistaiseksi kolmen vuoden ajan. Ratkaisun mukaan suora-
hankintaperuste ei täyttynyt.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, kun kysy-
mys on tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten val-
mistettavasta tavarasta. Edellytyksenä on, ettei kyseessä ole tavarantoiminnan
taloudellisessa tarkoituksessa. Kysymykseen voisivat siten tulla esimerkiksi kehi-
tysprojektit, joissa tavaraa valmistetaan yksittäiskappaleita kokeilua tai tuoteke-
hitystä varten vain tilaajalle eikä kaupallista menekkiä silmällä pitäen sarjatuotan-
tona. Säännöksen tarkoituksena on muun muassa estää valvotun valtion tuen ulko-
puolisen julkisen hankinnan kanavointi tietyn yrityksen tuotekehittelykustannuk-
siin, jolloin saadulla epäsuoralla valtioneuvelulla olisi muihin alalla toimiviin yrityksiin
nähdessä kilpailua vääristävä vaikutus.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan suorahankinta olisi mahdollinen hankitta-
essa raaka-ainemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita. Kyseeseen
tulisi esimerkiksi polttoaineiden tai maataloustuotteiden hankkiminen raaka-aine-
pörssistä. Näillä markkinoilla monenvälisen kaupankäynnin säännelty ja valvottu
rakenne takaa markkinahintaisuuden.

Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan suorahankinta olisi mahdollinen hankitta-
essa tavaroita erityisen edullisin ehdoin kaupallisen toiminnan päättävältä taholta
tai pesän selvityksestä vastaavalta taholta. Kysymykseen voisivat tulla esimerkiksi

konkurssipesän realisointitilanteet taikka liiketoiminnan päättymisen johdosta tapahtuva tavaroiden myynti markkinahintoja alempaan, erityisen edulliseen hintaan.

Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan suorahankinta olisi mahdollinen myös lakiehdotuksen xx ja xx §:n mukaisesti toteutetun suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa tehtävässä palveluhankinnassa. Säännöksessä täsmennettäisiin, että perusteen soveltumisen edellytyksenä olisi suunnittelukilpailun toteuttaminen hankintalain säännösten mukaisesti. Säännös mahdollistaisi suunnittelukilpailuun perustuvien hankintojen joustavan tekemisen esimerkiksi tilanteessa, jossa suunnittelukilpailulla toteutetun suunnittelupalvelun hankintaa täydennetään myöhemmin toisella lisähankinnalla. Unionin tuomioistuin on tuomiossaan *C-340/02, komissio vs. Ranska (Kok. 2004)* katsonut, että suunnittelukilpailun perusteella tehtävän palveluja koskevan suorahankinnan edellytyksiä on tulkittava suppeasti. Suunnittelukilpailun ja suorahankintana tehtävän sopimuksen välillä on oltava välitön toiminnallinen yhteys eikä suorahankinta myöskään voi koskea sisällöltään laajempaa hankintaa, kuin mikä on ollut suunnittelukilpailun kohteena.

41 §. Suorahankinta lisätilauksissa. Pykälässä säädettäisiin suorahankinnan käytämisestä alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävissä lisätilauksissa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 3 kohdan b alakohtaan, 5 kohtaan sekä 72 artiklaan. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 28 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan suorahankinta olisi mahdollinen alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävissä tavarahankintaa koskevien lisätilausten tekemisessä, jos tavarantoimittajan vaihtaminen johtaisi suhteettomiin teknisiin vaikeuksiin tai yhteensopimattomuuteen. Lisätilaukset olisivat mahdollista, kun alkuperäisen samoin kuin uudistettavien sopimusten voimassaoloaika voisi pääsääntöisesti olla enintään kolme vuotta. Säännös edellyttäisi poikkeuksellisuutta lisätilausten tekemisessä. Normaalitytapauksissa myös mahdollisten lisätilausten tarve on otettava huomioon hankinnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on tulkittu tiukasti tekniseen yhteensopimattomuuteen liittyviä perusteita suorahankinnan tekemiselle. Tuomiossa *C-385/02, komissio vs. Italia (ECLI:EU:C:2004:522)* tuomioistuin katsoi, että hankinnan kohteen vaikeus, arkaluonteisuus ja tekniseen yhteensopivuuteen liittyvät perusteet sopimuksen antamiselle vain yhdelle toimittajalle tulee pystyä yksityiskohtaisesti osoittamaan. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 7.4.2010 taltio 719* katsottiin ohjelmistohankinnassa, ettei tehtyä suorahankintaa voitu pitää hankintalain mukaisena lisätilauksena, koska suorahankinnan tarkoituksena oli kokonaan korvata toinen ohjelmisto. Pykälän 1 momentin säännöksen kanssa tavoitteeltaan yhdenmukainen säännös sisältyisi myös sopimusmuutoksia koskevan 135 §:n 2 momentin 2 kohtaan. Säännökset eroaisivat kuitenkin toisistaan siten, että 135 §:n 2 momentin 2 kohdan säännöksessä olisi kyse voimassa olevan hankintasopimuksen ehtojen muuttamisesta, kun taas tämän pykälän säännöksessä olisi kyse täysin uudesta ja edellisestä sopimukseen nähden erillisestä suorahankinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan suora hankinta olisi mahdollinen myös silloin, kun alkuperäisessä palveluhankinta- tai rakennusurakkasopimuksessa on jo kilpailutettu pituudeltaan määrätty optioehto, joka on huomioitu alkuperäisessä tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa sekä sopimuksen arvon laskemisessa. Option käyttöön liittyy kolmen vuoden aikarajoitus. Unionin tuomioistuimen tuomion C-385/02, *komissio vs. Italia* mukaan kolmen vuoden ajanjakso alkaa hetkestä, jolloin alkuperäinen sopimus tehtiin eikä hetkestä jolloin sopimuksen kohteena oleva rakennustyö valmistui. Säännös mahdollistaisi optioihin perustuvien lisätilausten joustavan tekemisen. Optioiden tulisi olla kuitenkin ennalta ajallisesti ja sisällöllisesti määriteltyjä, jotta tarjoajien tasapuolinen asema tulisi turvatuksi. Säännös ei siten mahdollistaisi yleisten sisällöltään täsmentymättömien lisätilausten tekemistä suora hankintoina. Optioiden osalta relevantti säännös on myös ehdotetun lain sopimusmuutoksia 135 §:n 2 momentin 1 kohdassa. Joissain tapauksissa option käyttämistä voitaisiin perustella sekä lisätilausta koskevan että sopimusmuutoksia koskevien säännösten perusteella.

42 §. Puitejärjestely. Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyihin liittyvistä ehdoista sekä puitejärjestelyn perustamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 1 ja 2 kohtiin. Pykälä vastaa pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 31 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan toimittajien valinta puitejärjestelyyn tapahtuisi hankintalain hankintamenettelyjä noudattaen. Hankintamenettelyjen valinnassa sovellettaisiin 32–41 §:ssä säädettyjä eri hankintamenettelyihin liittyviä käytödedellytyksiä ja menettelyvelvoitteita. Voimassa olevan hankintalain 31 §:n 1 momentin mukaan puitejärjestely voidaan perustaa kaikissa tapauksissa avoimella ja rajoitetulla menettelyllä sekä säädettyjen käytödedellytysten täytyessä neuvottelumenettelyllä taikka suora hankintana. Ehdotuksen mukaan puitejärjestelyn perustamisessa voitaisiin soveltaa myös muita hankintamenettelyjä edellyttäen, että niiden käytödedellytykset täyttyvät. Puitejärjestelyjen perustamisessa olisi noudatettava hankintalain normaaleja käytettävään hankintamenettelyyn kilpailuttamisen menettelyvelvoitteita, kuten ilmoittamisvelvoitteita, määräaikoja, hankinnan kohteen määrittelyä koskevia säännöksiä, ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuteen ja valintaan liittyviä säännöksiä sekä tarjousten vertailuperusteiden ja vertailuun liittyviä säännöksiä. Hankinnan kohteen määrittelyssä noudatettaisiin teknisistä eritelmistä sekä tarjouspyynnön sisällöstä säädettyä. Tarjouspyynnössä taikka hankintailmoituksessa olisi myös ilmoitettava puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisen menettelyt, kuten useamman toimittajan puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu, puolueettomat perusteet sen määrittämiseksi minkä toimittajan kanssa hankintasopimus tehdään (eri tilanteissa) sekä kevennettyyn kilpailutukseen perustuvissa puitejärjestelyissä kevennetyissä kilpailutuksissa noudatettavat tarjousten vertailuperusteet sekä vertailuperusteiden painoarvot taikka painoarvojen vaihteluväli. Tarjouspyynnössä olisi lisäksi oltava tiedot valittavien toimittajien määrästä,

puitejärjestelyn käyttöön oikeutetuista hankintayksiköistä sekä mahdollisesta sähköisen luettelon taikka sähköisen huutokaupan käyttämisestä puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrästä. Ehdotuksen mukaan puitejärjestelyyn tulisi ottaa joko yksi toimittaja taikka useampi toimittaja. Puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Jos puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrä perustuu esimerkiksi toimittajien tarjoaman kapasiteetti-vaatimuksen täyttymiseen, olisi riittävää ilmoittaa ennalta säännöt, joiden perusteella valittavien toimittajien määrä ratkaistaan. Voimassa olevan hankintalain 31 §:n 1 momentin mukaan useamman toimittajan puitejärjestelyyn on valittava vähintään kolme toimittajaa. Ehdotus poikkeaa tältä osin nykyisestä laista, sillä toimittajien määrälle ei säädettäisi rajoituksia. Siten puitejärjestely voitaisiin tehdä myös kahden toimittajan kanssa. Muutos perustuu hankintadirektiivin 33 artiklaan.

Puitejärjestelyyn olisi otettava ennalta ilmoitettu määrä toimittajia, jos hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä esitetyt soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia, jotka ovat tehneet hyväksyttävän tarjouksen, on riittävästi. Jos soveltuvuusvaatimukset täyttäviä toimittajia tai hyväksyttäviä tarjouksia olisi vähemmän kuin ilmoitettu määrä, olisi hyväksyttävää ottaa mukaan ne toimittajat, jotka täyttävät vaatimukset ja joiden tarjous on tarjouspyynnön mukainen.

Pykälän 3 momentin mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi tehtävä valittujen toimittajien ja puitejärjestelyä perustettaessa ilmoitettujen hankintayksiköiden kesken. Siten puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat olisi tehtävä siihen valituilta toimittajilta eikä puitejärjestelyyn voida sen voimassaoloaikana ottaa uusia toimittajia, ellei toimittajan vaihtaminen perustu 135 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hyväksyttävään sopimusmuutokseen. Puitejärjestelyä kilpailutettaessa puitejärjestelyn tarjouspyynnössä on yksilöitävä ne hankintayksiköt, joilla on oikeus puitejärjestelyn käyttöön. Hankintadirektiivin johdannon kohdan 60 mukaan puitejärjestelyn osapuolina olevat hankintaviranomaiset olisi ilmoitettava selkeästi joko nimeltä tai muulla keinoin, esimerkiksi viittaamalla tiettyyn hankintaviranomaisen ryhmään selkeästi rajatulla maantieteellisellä alueella, jotta asianomaiset hankintaviranomaiset voidaan tunnistaa helposti ja yksiselitteisesti. Yhteishankintayksikön osalta puitejärjestelyn käyttöön oikeutetut hankintayksiköt voitaisiin merkitä direktiivin johdannon mukaan rekisteriin, josta voidaan tarkistaa hankintaviranomaisen tiedot sekä päivämäärä, josta alkaen hankintaviranomaisella on oikeus käyttää yhteishankintayksikön tekemää puitejärjestelyä. Puitejärjestelyä käyttävien hankintayksiköiden yksilöimistä on käsitelty myös markkinaoikeuden ratkaisussa *MAO 122/12*, jossa todetaan, että yhteishankintana toteutettavaan puitejärjestelyyn liittyvien hankintayksiköiden määrällä ja niihin liittyvillä muilla tiedoilla voi olla merkitystä tarjoajalle tämän laatiessa tarjoustaan. Markkinaoikeus katsoi hankintayksikön antaneen riittävät tiedot, kun se oli tarjouspyynnössä nimennyt hankintaan sitoutuneet tahot, kiinnostuneiden hankintayksiköiden

määrän sekä lisäksi varannut yksilöimättömille tahoille mahdollisuuden liittyä puitesopimukseen sopimuskauden. Hankintadirektiivin mukaan puitejärjestelyä käyttävät hankintayksiköt tulee lähtökohtaisesti yksilöidä mahdollisimman tarkasti hankinta-asiakirjoissa. Hankintadirektiivin johdannon kohdan 61 mukaan puitejärjestelyssä ilmoitetut hankintaviranomaiset, jotka ovat oikeutettuja puitejärjestelyn käyttöön, eivät ole kuitenkaan velvoitettuja tekemään hankintojaan kyseistä puitejärjestelyä käyttäen. Siten olisi hyväksyttävää, että puitejärjestelyn hankinta-asiakirjoissa yksilöidään ne hankintayksiköt, jotka voivat harkintansa mukaan tehdä hankintoja puitejärjestelyllä sen voimassaolon aikana. Puitejärjestelyn kaupallisen onnistumisen kannalta keskeistä kuitenkin on, että puitejärjestelyn kilpailutus perustuisi realistiseen näkemykseen puitejärjestelyä käyttävistä hankintayksiköistä sekä hankinnan volyymeistä.

Pykälän 4 momentin mukaan puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia puitejärjestelyn voimassaoloaikana. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 2 kohtaan ja se vastaa voimassaolevan hankintalain 31 §:n 2 momentissa säädettyä. Olennaisten sopimusmuutosten arvioinnissa noudatettaisiin 135 §:ssä esitettyä. Hankintadirektiivin 33 artiklan 2 kohdan mukaan erityisesti yhden toimittajan kanssa tehdyissä puitejärjestelyissä on huomioitava kielto puitejärjestelyn ehtojen olennaiseen muuttamiseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin puitejärjestelyn kestosta. Puitejärjestely voisi olla voimassa enintään neljä vuotta. Yli neljän vuoden puitejärjestelyn kesto olisi mahdollinen perustelluissa tapauksissa, joissa hankinnan kohde sitä edellyttää. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 1 kohtaan ja se vastaa voimassaolevan hankintalain 31 §:n 3 momentissa säädettyä. Hankintadirektiivin johdannon kohdassa 62 selvennetään puitejärjestelyjen kestoon liittyviä kysymyksiä. Vaikka puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi ensinnäkin tehtävä ennen puitejärjestelyn voimassaolon päättymistä, näiden hankintasopimusten keston ei tarvitse olla sama kuin kyseisen puitejärjestelyn kesto, vaan se voi olla lyhempi tai pidempi. Hankinnan kohteen edellyttäessä, puitejärjestelyyn perustuvien hankintasopimusten kesto voisi olla myös olennaisesti pidempi kuin puitejärjestely. Siten esimerkiksi vanhusten asumis- palvelujen hankinnoissa hankintasopimus voitaisiin tehdä myös olemaan voimassa toistaiseksi ja riippumaan yksittäisen vanhuksen yksilöllisestä tarpeesta.

Puitejärjestelyn kesto voisi perustelluissa tapauksissa ylittää neljä vuotta. Pidempi kesto voisi olla perusteltu esimerkiksi tilanteissa, joissa hankintaan liittyvät hankintayksikön taikka toimittajan investoinnit tätä edellyttävät sekä tietojärjestelmähan- kinnoissa. Pidempää keston arvioinnissa voitaisiin huomioida myös eri toimialojen yleisesti noudatettavat sopimusten kestoja koskevat käytännöt ja kaupalliset ehdot. Kestoon voi vaikuttaa esimerkiksi hankinnan toteuttamiseen tarvittava aika sellaisen laitteiden huollossa, joiden elinkaari on neljää vuotta pidempi taikka hankinnan toteuttamiseen tarvittavat henkilöstön koulutustarpeet. Neljää vuotta pidempi pui- tejärjestely olisi mahdollinen myös esimerkiksi tilanteissa joissa laitteiden kuoletus- aika edellyttää neljää vuotta pidempää sopimusta. Kansallisessa oikeuskäytännössä

puitejärjestelyn yhdeksän vuoden kesto katsottiin hankinnan luonteen ja palveluun liittyvien investointien vuoksi perustelluksi vanhusten palveluasumiseen liittyvässä hankinnassa (MAO 525-526/11).

Puitejärjestelyn kesto sekä perustelut, jos puitejärjestelyn kesto ylittää neljä vuotta, on esitettävä hankintailmoituksessa hankintadirektiivin liitteen V:n C-osan kohdan 10 a mukaisesti.

43 §. *Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat.* Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyihin perustuvista hankinnoista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 3-5 kohtiin. Säännös vastaa pääasialliselta sisällöltään voimassa olevassa laissa säädettyä. Säännöksessä säädettäisiin hankintadirektiivin 33 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisesti kuitenkin uudesta puitejärjestelyn toimintamallista, jossa puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat voidaan osittain tehdä kevennetyllä kilpailutuksella ja osittain noudattaen ennalta määrättyä muuta toimintamallia. Hankintadirektiivin tarkoituksena on lisätä puitejärjestelyn käytön joustavuutta etenkin niissä useamman toimittajan puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hankintojen tekemisestä puitejärjestelyssä, johon on otettu yksi toimittaja. Säännöksen mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehtäisiin tältä toimittajalta noudattamalla puitejärjestelyssä vahvistettuja ehtoja. Käytännössä hankintojen tekeminen tapahtuisi yleensä tilauksin tai hankintasopimuksin, joissa noudatetaan puitejärjestelyn ehtoja. Säännöksen mukaan olisi kuitenkin myös mahdollista pyytää toimittajaa tarvittaessa täsmentämään tai täydentämään tarjoustaan. Siten toimittajalta voitaisiin pyytää esimerkiksi täsmennetty tarjous, jossa sovelletaan puitejärjestelyn ehtojen mukaista hinnanmuodostumissääntöä hankintayksikön konkreettiseen hankintatarpeeseen huomioiden esimerkiksi hankinnan aikataulu ja työ määrä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisestä puitejärjestelyissä, joissa on useampi toimittaja ja joissa kaikki ehdot on vahvistettu. Tällaisissa puitejärjestelyissä hankinnat tehtäisiin noudattaen ennalta määriteltyjä toimittajan valintaan liittyviä perusteita, jotka olisi esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valittavia toimittajia. Tällaisessa puitejärjestelyssä toimintamalli voi olla esimerkiksi ranking, jossa hankinnat tehdään ensisijaisesti siltä toimittajalta, joka on tehnyt puitejärjestelyn kilpailutuksessa parhaan tarjouksen taikka siltä toimittajalta, jonka yhteishinta on hankintayksikön tarvitsemientuotteidenosalta halvin. Ranking-mallissa hankinnat tehdään toiseksi sijoittuneelta toimittajalta tilanteessa, jossa ensisijainen toimittaja ei pysty toimittamaan tuotteita. Puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu, hankinnat voivat perustua esimerkiksi myös menettelyyn, jossa hankinnat tehdään siltä toimittajalta, jonka palvelujen hinnat ovat alhaisemmat hankintayksikön hankkijaprofilin mukaisissa hankinnoissa. Tällainen malli soveltuu esimerkiksi matkatoimistopalvelujen hankintaan, jolloin toimittajavalinnan ratkaisee hankintayksikön henkilöstön edellisen vuoden matkojen ja hankintayksikön tarvitsemien palvelujen luonne ja määrä. Keskeistä mallin

käytölle on se, että kaikki toimittajavalinnassa käytettävät perusteet on ennalta ilmoitettu, toimittajavalinta on mekaaninen ja perustuu esimerkiksi laskenta-arkkiin eikä siinä käytetä subjektiivista harkintaa. Puitejärjestelyissä, jossa kaikki ehdot on vahvistettu, hankintojen tekeminen voi perustua johonkin muuhunkin selkeään, objektiiviseen ennalta määriteltyyn toimintamalliin. Hankintojen tekeminen puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta ei voisi perustua hankintayksikön vapaaseen harkintaan, vaan edellyttää ennalta ilmoitetun mekanismin noudattamista.

Hankintadirektiivin johdantokappaleen 61 kohdan mukaan niissä puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu ja joissa puitejärjestelyn tarkoituksena on luonnollisille henkilöille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen toimittaminen, puitejärjestelyn sisäisissä hankinnoissa voidaan ottaa huomioon kyseisten luonnollisten henkilöiden tarpeet tai valinta. Puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin voitaisiin siten soveltaa 2 momentissa säädettyä mahdollisuutta tehdä hankinta ilman kilpailutusta, jos puitejärjestelyn ehtojen mukaan hankittavan tavaran tai palvelun käyttäjänä oleva kansalainen tekisi valinnan puitejärjestelyyn otettujen toimittajien välillä. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi sosiaali- ja terveystalveluiden, terveydenhuollon henkilökohtaisten apuvälineiden taikka työvoimakoulutuspalvelujen puitejärjestelyssä, jossa palvelujen asiakkaana oleva luonnollinen henkilö tekisi valinnan hankintayksikön hankintalain mukaisesti puitejärjestelyyn valitsemista tarjoajista. Säännös ei koskisi hankintayksikön henkilöstöön kuuluvien luonnollisten henkilöiden kuten virkamiesten suorittamaa valintaa, vaikka hankinnan kohteena oleva tavara tai palvelu olisi tarkoitettu heidän käyttöönsä

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisestä puitejärjestelyissä, joissa on useampi toimittaja ja joissa osa ehdoista on jätetty avoimiksi. Hankintadirektiivin mukaan puitejärjestelyn sisäisten kilpailutusten on perustuttava samoihin ehtoihin, joita sovelletaan puitejärjestelyn tekemisessä, tarvittaessa yksityiskohtaisemmin määriteltyihin ehtoihin taikka puitejärjestelyn hankinta-asiakirjoissa/tarjouspyynnössä tarkoitettuihin muihin ehtoihin. Ehdot, joita puitejärjestelyn sisäisessä kilpailutuksessa voidaan tämentää, tulisi siten ilmoittaa ennalta hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä taikka neuvottelukutsussa kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valittavia toimittajia, mutta niiden ei tarvitse olla samoja kuin puitejärjestelyä kilpailutettaessa käytetyt valinta- ja vertailuperusteet. Avoimet ehdot voisivat liittyä esimerkiksi hankinnan tapauskohtaiseen hinnoitteluun, toimitusaikoihin, palvelutasoihin taikka asiantuntijapalvelun toteuttaviin henkilöihin.

Puitejärjestelyn sisäisten kilpailutusten tulisi 4 momentin mukaan tapahtua kirjallisesti siten, että puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta pyydetään tarjouspyynnöllä tarjoukset. Hankintayksikön tulisi antaa toimittajille hankinnan monimutkaisuuden ja tarjousten tekemisen kannalta riittävä tarjousaika. Tarjousten sisältö olisi pidettävä luottamuksellisena tarjousajan päättymiseen saakka. Hankintayksikön tulisi noudattaa tarjousten vertailussa vertailuperusteita ja painoarvoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn sisäisen kilpailutuksen tarjouspyynnössä. Tarjousten

vertailuperusteet, niiden painoarvot taikka painoarvojen kohtuulliset vaihteluvälit on esitettävä ennalta hankinta-asiakirjoissa/tarjouspyynnössä valittaessa toimittajia puitejärjestelyyn. Vertailuperusteiden ilmoittaminen jo toimittajia valittaessa puitejärjestelyyn on tärkeää toimittajien avoimen ja tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi ja myös käytännön syistä, kuten puitejärjestelyn kilpailutuksessa annettavien tarjousten hinnoittelua varten. Tarjousten vertailun perusteella tehtävä hankintapäätös toimitettaisiin tarjouksen jättäneille toimittajille.

Puitejärjestelyn sisäiset kilpailutukset on tarkoitettu toteutettavan kevyin menettelyin. Siten niihin ei sovellettaisi esimerkiksi hankinta-asiakirjojen sisältöä ja yleisesti saataville saattamista, ilmoitusmenettelyjä tai määräaikoja koskevia menettelyvelvoitteita. Myöskään toimittajien soveltuvuuteen liittyvien uusien vaatimusten tekeminen ei olisi tarpeen tai sallittua, sillä tarjoajien soveltuvuus on arvioitu jo puitejärjestelyn kilpailutuksen yhteydessä. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisessä voitaisiin käyttää myös sähköistä luetteloa 53 §:n mukaisesti. Sähköisillä luetteloilla hankintayksikkö voi tehdä hankintoja joko pyytämällä hankintatarvettaan vastaavan päivitetyn sähköisen luettelon puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta taikka poimimalla toimitetuista luetteloista hankintatarvettaan vastaavat tuotteet ja lähettämällä luettelon toimittajille hyväksyttäväksi. Puitejärjestelyn sisäinen kevennetty kilpailutus voidaan tehdä myös sähköisellä huutokaupalla 44-48 §:n mukaisesti, jos tästä on ennalta ilmoitettu puitejärjestelyä kilpailutettaessa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin uudesta puitejärjestelyn sisäisestä toimintamallista, jossa osa puitejärjestelyn ehtoista on jätetty avoimiksi ja osa vahvistettu. Osa puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista voitaisiin siten tehdä 2 momentin menettelyin ilman kilpailuttamista soveltaen ennalta ilmoitettuja tarjousten valintaan liittyvää toimintamallia ja osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voitaisiin tehdä puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella noudattamalla 3 ja 4 momentissa säädettyjä menettelyvelvoitteita. Objektiiiset perusteet, joilla ratkaistaan miten puitejärjestelyn sisäiset hankinnat tehdään, on ilmoitettava ennalta puitejärjestelyn kilpailutuksen hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Perusteena voisi olla esimerkiksi puitejärjestelyn arvioitu arvo tai hankintojen määrä, jolloin olisi mahdollista esimerkiksi määritellä, että tietyn ennakkoidun arvon tai määrän alittavat hankinnat tehdään puitejärjestelyssä vahvistetuilla ehdoin ranking-mallin mukaisesti ja arvon ylittävät hankinnat puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella. Toimintamalli voisi perustua myös esimerkiksi palvelutasoehtoihin taikka tietoturvasoihin. Tällöin puitejärjestelyssä olisi vahvistettu ehdot vakiopalvelutasolle taikka tietoturva-vaatimuksille, jolloin puitejärjestelyn kilpailutuksessa parhaiten menestynyt toimittaja valittaisiin hankinnan toteuttajaksi. Jos hankintayksikkö edellyttäisi korkeampaa palvelutasoa tai tietoturvan tasoa, toimittaja valittaisiin puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisessä voitaisiin huomioida myös x §:ssä tavara- ja palveluhankinnoille säädetty kansallinen kynnysarvo, jolloin

kansallisen kynnsarvon alittava hankinta voitaisiin tehdä suoraan hankintayksikön valitsemalta toimittajalta ilman menettelyvelvoitteita.

Koska 25 §:ssä säädettyjen kansallisten kynnsarvojen alittavat hankinnat eivät kuulu ehdotetun lain soveltamisalaan, ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista ulottaa puitejärjestelyjen sisäisten hankintojen tekemisen liittyviä toimintamalleja näihin hankintoihin. Siten kansallisen kynnsarvon alittavat puitejärjestelyn sisäiset hankinnat voitaisiin tehdä vapaasti hankintayksikön valitsemalta puitejärjestelyyn otetulta toimittajalta. Näissä hankinnoissa ei olisi siten tarpeen järjestää kevennettyä kilpailutusta taikka noudattaa muutakaan puitejärjestelyn toimintamallia. Hankintayksiköiden tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen johda tällöin 31 §:ssä säädetyn pilkkomiskiellon rikkomiseen.

44 §. Sähköinen huutokauppa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan menettelystä. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 35 artiklaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 ja 7 §:ää. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Pykälän 1 momentti sisältäisi sähköisen huutokaupan määritelmän. Tarjousten arvioinnin jälkeen käynnistettäisiin erityistä tietojärjestelmää käyttäen sähköinen huutokauppa, jonka tavoitteena olisi uusia hintoja tai muita matemaattisesti mitattavia arvoja käyttäen löytää hankintayksikölle edullisin lopputulos.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköisen huutokaupan käytöstä eri hankintamenettelyissä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 2 kohtaan ja vastaa pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 6 §:ssä säädettyä. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää hankintadirektiivin 35 artiklan 2 kohdan mukaan avoimessa, rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä sekä kun puitejärjestelyyn valitut toimittajat kilpailutetaan uudelleen. Lisäksi sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää dynaamisen hankintajärjestelmän puitteissa tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä. Hankintadirektiivin mukaan sähköistä huutokauppaa ei voida käyttää kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä.

Sähköinen huutokauppa olisi ehdotetun säännöksen mukaan vain osa hankintamenettelyä, ei itsenäinen hankintamenettely. Sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää vasta kilpailuttamisen viimeisessä vaiheessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähköisen huutokaupan käytön yleisistä edellytyksistä. Edellytyksenä olisi ensinäkin, että hankinta-asiakirjojen sisältö ja erityisesti hankinnan tekniset eritelmät voidaan laatia riittävän tarkasti. Säännöksen mukaan sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat henkiset suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Tämä johtuu siitä, että sähköinen huutokauppa voidaan toimittaa vain käyttämällä sellaisia

automaattiseen sähköiseen arviointiin soveltuvia tekijöitä, jotka ovat määrällisiä ja jotka voidaan ilmaista lukuina tai prosenttimäärinä ilman, että hankintayksikkö arvioi päivitettyjä tekijöitä. Sähköisen huutokaupan reaaliaikainen ja automatisoitu eteneminen eivät mahdollista henkilöiden suorittamaa arviointia. Sähköisen huutokaupan käytön tarkoituksenmukaisuus riippuu hankinnan kohteesta, arvosta sekä markkinoista ja vallitsevasta kilpailutilanteesta. Sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää myös teollis- tai tekijänoikeuksien hankinnassa. Sähköistä huutokauppaa ei saisi säännöksen mukaan käyttää siten, että sillä muutetaan etukäteen määriteltä hankinnan kohdetta. Sähköiseen huutokauppaan osallistuvien tarjoajien määrää ei saisi myöskään enää vähentää huutokaupan aloittamisen jälkeen.

Huutokaupan kilpailu voi joissain tilanteissa johtaa siihen, että tietty toimittaja antaa sellaisen alihintaisen tarjouksen, jota se ei käytännössä kykene toteuttamaan sopimuskaudella tai jonka toteuttamiseksi se joutuu rikkomaan lakisääteisiä velvoitteitaan. Jotta hankintayksiköt huomioisivat paremmin tehostuneen kilpailun mahdolliset haitalliset vaikutukset hankinnan laadulle ja toimittajan suoriutumiskyvyille, erityisesti sähköistä huutokauppaa käytettäessä hankintayksikön tulisi kiinnittää huomiota siihen, että toimittajan soveltuvuutta koskevat ja hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset ovat riittävällä tasolla.

Pykälän 4 momentissa määriteltäisiin sähköisen huutokaupan kohteena olevat tekijät. Hankintadirektiivin 35 artiklan 3 kohdan mukaan sähköinen huutokauppa koskee joko ainoastaan hintaa tai alhaisimpia kustannuksia, jos vertailuperusteena käytetään alhaisinta hintaa tai kustannustehokkuusmalli taikka ilmoitettuihin tarjoukseen sisältyvien tekijöiden uusiin arvoihin, jos tarjouksen valintaperusteena on paras hinta-laatusuhde taikka alhaisin hinta. Huutokaupan kohteena voisivat olla vain sellaiset tekijät, jotka voidaan ilmaista määrällisinä lukuina. Hinnan lisäksi tällaisia voisivat olla esimerkiksi toimitusaika ja huoltotiheys.

Vaikka tulkintaa ja subjektiivista arviointia koskevat tekijät eivät voi olla suoraan sähköisen huutokaupan vertailussa mukana, tämä ei estä sitä, että hankintayksikkö käyttäisi tarjousvertailun pohjapisteiden muodostamisessa myös tämän kaltaisia laadullisia tekijöitä kuten esimerkiksi toimitusvarmuutta. Tämä tapahtuisi käytännössä siten, että hankintayksikkö vertailisi ja pisteyttäisi ensin tarjousten laatutekijät. Laatupisteitä käytettäisiin pohjapisteinä sähköisessä huutokaupassa, jolloin varsinaisen huutokaupan kohteena olisivat vain hinnat tai muut määrällisesti ilmaistavat tekijät.

45 §. Sähköisen huutokaupan asiakirjat. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan ilmoitusvelvollisuudesta, hankinta-asiakirjoista sekä tarjousten arvioimisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 4 ja 5 kohtaan ja vastaa voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 8 ja 10 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan sähköisen huutokaupan käytöstä tulisi ilmoittaa hankintailmoituksessa. Sähköisen huutokaupan käytöstä tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa eli komission asetuksen xxx vakiolomakkeiden vahvistamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2014/24/EU ja 2014/25/EU mukaisesti julkisiin hankintamenettelyihin liittyvien ilmoitusten julkaisemisesta eli ns. vakiolomakeasetuksen liitteen xx mukaisessa hankintailmoituksessa, jotka täytetään sähköisessä ilmoitusjärjestelmässä HILMAssa (www.hankintailmoitus.fi).

Komission vuoden 2004 hankintadirektiivin sähköisen huutokaupan määräyksiä koskevassa työasiakirjassa SEC (2005)959 on todettu, että sähköisestä huutokaupasta ilmoittaminen synnyttää veloitteen myös järjestää ilmoitettu huutokauppa, paitsi tilanteissa, joissa saadaan vain yksi hyväksyttävä tarjous. Huutokaupasta ilmoittaminen velvoittaisi siten ratkaisemaan kilpailutuksen huutokaupan tulosten perusteella. Tässä suhteessa on kuitenkin huomioitava hankintamenetelmien erityispiirteet kuten puitejärjestelyn sisäiset minikilpailutukset. Puitejärjestelyyn voi sisältyä useita toimittajien uudelleen kilpailutuksia (minikilpailutuksia) eikä sähköisen huutokaupan käyttö välttämättä sovellu kaikkiin kilpailutuksiin, koska sähköisellä huutokaupalla kilpailutettavan hankinnan tekniset eritelmät tulee voida laatia riittävän tarkasti. Lisäksi kaikki minikilpailutukset eivät ole riittävän suuria tai houkuttelevia sähköisen huutokaupan onnistumiseksi. Puitejärjestelyn perustamista koskevassa hankintailmoituksessa tulisi kuitenkin ilmoittaa sähköisen huutokaupan käytöstä, mikäli sitä tullaan käyttämään jossain tai joissain puitejärjestelyyn kuuluvissa minikilpailutuksissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ennen huutokaupan aloittamista tapahtuvasta tarjousten kokonaisarvioinnista. Kokonaisarvioinnin tulisi sisältää tarjouksen sisällön arvioinnin ja lisäksi myös avoimessa menettelyssä tarjoajan soveltuvuuden arvioinnin. Rajoitettuun ja neuvottelumenettelyyn ei voida ottaa ehdokkaita, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia tai, jotka eivät ole tehneet osallistumishakemusta. Näin ollen muiden kuin avoimen menettelyn osalta ehdokkaiden soveltuvuus on tullut arvioida jo kilpailuttamisprosessin alkuvaiheessa. Sähköisessä huutokaupassa käytettävät valinta- ja vertailuperusteet voivat olla vain määrällisesti ilmaistavia, kun ennen huutokaupaa toteuttavassa kokonaisarvioinnissa perusteina voidaan käyttää myös muita kuin määrällisesti mitattavia valinta- ja vertailuperusteita.

46 §. *Kutsu sähköiseen huutokauppaan.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kutsusta sähköiseen huutokauppaan. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 5 ja 6 kohtaan ja se vastaisi voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 12 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön tulisi 79 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen pyytää hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailtaville tekijöille. Komission työasiakirjan SEC (2005)959 sivulla 19 todetaan, että hankintayksikön tulee lähettää hyväksytyille yksilöidysti ja sähköisesti kutsu osallistua sähköiseen huutokauppaan. Työasiakirjan sivulla 19 todetaan lisäksi, ettei kutsun laittamista internet-sivuille voida katsoa riittäväksi.

Komission työasiakirjassa SEC (2005)959 sivulla 19 todetaan, että hylättyjä tarjoajia tulisi informoida hankintadirektiivin mukaisesti. Näin ollen hankintayksikön

olisi tehtävä hylättyjen tarjoajien asemaan vaikuttavista sekä tarjousmenettelyn ratkaisuksista kirjallinen päätös hankintalain 122 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin huutokauppaa koskevan kutsun sisällöstä. Kutsusta tulisi käydä ilmi kaikki tarjoajan huutokauppaan osallistumista varten tarvitsemat tiedot käytettävistä teknisistä yhteyksistä tai laitteista, alkamisajankohdasta, vaiheista mukaan lukien huutokaupan lopettaminen aina tarjoajien järjestyksestä määrittävään matemaattiseen kaavaan. Hankintayksikkö voisi järjestää myös erillisen perehdytystilaisuuden edellyttäen, että toimittajia kohdellaan syrjimättömästi, eivätkä sähköisen huutokaupan tarjoajat paljastu toisilleen.

Jotta tarjoajat saisivat riittävän tiedon myös huutokaupan lähtöasetelmista, olisi pykälän 3 momentin mukaan huutokauppaa koskevaan kutsuun liitettävä myös 79 §:n 2 momentissa tarkoitetun kokonaisarvioinnin tulokset. Komission työasiakirjan SEC (2005)959 sivulla 19 todetaan, että kokonaisarviointi voisi sisältää esimerkiksi hankintayksikön antaman pistemäärän tietyille tarjoajalle. Ennen huutokaupan alkamista hankintayksikön tulisi kuitenkin antaa hyväksytyille tarjoajille tiedoksi tarkka tieto tarjoajan omasta sijoituksesta. Tiedosta voisi selvittää myös tarjoajien lukumäärä sekä yksittäisen tarjoajan sijoitus muihin tarjoajiin verrattuna kuitenkin paljastamatta tarjoajien nimiä, jotta luottamuksellisuus säilyisi.

47 §. *Vähimmäismääräaika huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi huutokaupan aloittamista ja tietojen toimittamista koskevasta vähimmäismääräajoista. Pykälä perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 5 ja 7 kohtaan. Pykälän mukaan sähköinen huutokauppa voisi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Pykälässä myös säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta toimittaa tietoja osallistujille. Hankintadirektiivin 54 artiklan 6 kohdan sekä erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan 7 kohdan mukaan hankintayksikön tulee toimittaa sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa välittömästi hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Käytännössä tämä voisi tapahtua esimerkiksi tietokoneohjelman avulla asettamalla tarjoajat sijoituslistalle, joka päivittyisi automaattisesti tarjoajien tekemien tarjousten mukaisesti. Hankintayksikön käyttämä huutokauppajärjestelmä voisi myös ilmoittaa suoraan kullekin tarjoajalle, onko sen tarjous johtava vai ei. Hankintayksikkö voisi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista edellyttäen, että tästä on ilmoitettu tarjouspyynnössä. Tietojen samanaikaisella toimittamisella tarjoajille turvataan syrjimätön kohtelu tarjoajien kesken.

Hankintayksikkö tai sen käyttämä huutokauppajärjestelmä voisi myös ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheiden aikana osallistuvien tarjoajien lukumäärän. Hankintayksikön tuli kohdella tarjoajia nimettöminä suhteessa toisiin tarjoajiin huutokaupan eri vaiheiden aikana. Velvoite perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 7 kohtaan. Hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa yksittäiselle tarjoajalle lähetettävässä kutsussa tämän sijoituksen muihin tarjoajiin nähden.

48 §. Huutokaupan lopettaminen. Pykälässä säädettäisiin sähköisen huutokaupan lopettamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 8 kohtaan ja vastaa voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 14 §:ssä säädettyä. Hankintayksikkö voi lopettaa huutokaupan huutokauppaa koskevassa kutsussa ilmoitetun päivämäärän ja kellonajan mukaisesti, tai kun hankintayksikölle ei enää tarjota uusia hintoja tai arvoja, jotka täyttävät vaaditut hintojen tai arvojen vähimmäiserot. Kolmantena lopettamisvaihtoehtona on, kun kutsussa vahvistettu huutokaupan eri vaiheiden määrä on täyttynyt. Huutokauppa voidaan direktiivien mukaan käydä useassa vaiheessa. Esimerkiksi ensin huutokauppa koskisi toimitusaikaa ja sen jälkeen näistä parhaiden kesken käytäisiin huutokauppa hinnasta.

Edellytyksenä kaikissa mainituissa lopettamistavoissa on, että hankintayksikkö on täsmentänyt huutokauppaa koskevassa kutsussaan 46 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaisesti määräjän, jota noudatetaan viimeisen esitetyn tarjouksen jälkeen ennen sähköisen huutokaupan päättymistä. Määräaika voisi olla esimerkiksi joi-tain minuutteja viimeisestä esitetystä tarjouksesta. Voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 14 §:n tavoin ja hankintadirektiivin 35 artiklan 8 kohdan b alakohdan sanamuodosta poiketen, pykälässä ehdotetaan, että jokaisen lopettamisvaihtoehdon jälkeen, eli myös silloin, kun huutokauppa lopetetaan kutsussa ilmoitettuna määrättyinä päivinä ja kellonaikana, tulisi olla tietty aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia. Direktiivin mainitun kohdan mukaan tietty aika asetettaisiin vain 1 momentin 2 ja 3 kohdan lopettamisvaihtoehtoissa. Tällä asetettaisiin eri lopettamisvaihtoehdot tasavertaiseen asemaan ja turvattaisiin tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu mm. tarjoajien tietoliikenneyhteyksien erilaisuudesta (eri nopeudet) riippumatta.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön tulisi huutokauppaa koskevassa kutsussa ilmoittaa, millä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla huutokauppa lopetetaan. Kutsussa tulisi lisäksi tarvittaessa ilmoittaa huutokaupan eri vaiheiden aika-taulu sekä aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia. Säännöksen tarkoituksena olisi välttää tilanteita, joissa edullisemman tarjouksen jättämiseen kykenevä tarjoaja ei ehtisi reagoimaan viimeksi annettuun ja toistaiseksi parhaaseen tarjoukseen. Vaikka hankintadirektiivi edellyttää viimeisen tarjouksen vastaanottamiseen kuluvan ajan ilmoittamista ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa, ulotettaisiin velvoite voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 14 §:n 2 momentin mukaisesti myös muihin lainkohdan tarkoittamiin lopettamistilanteisiin.

49 §. Dynaaminen hankintajärjestelmä. Pykälässä säädettäisiin dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 34 artiklaan ja vastaa osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 ja 15 §:ssä säädettyä. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Pykälän 1 momentissa olisi dynaamisen hankintajärjestelmän määritelmä, joka vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 §:ssä olevaa dynaamisen hankintajärjestelmän määritelmää. Dynaamisen hankintajärjestelmän käytettävyyden parantamiseksi hankintadirektiivissä on yksinkertaistettu dynaamisen hankintajärjestelmän perustamista ja kulkua koskevia määräyksiä. Hankintadirektiivissä on luovuttu aiemman hankintalainsäädännön alustavia tarjouksia koskevista vaatimuksista, joiden on katsottu olevan yksi suurimmista aiemman hankintalainsäädännön dynaamisiin hankintajärjestelmiin liittyvistä rasitteista. Järjestelmään pääsemiseksi kiinnostuneiden toimittajien tulisi näin ollen toimittaa hankintayksikölle rajoitetun menettelyn mukaisesti ainoastaan osallistumishakemus, jonka sisältöä arvioidaan asetettujen soveltuvuusvaatimusten näkökulmasta. Momentin määritelmästä poistettaisiin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 §:ssä oleva viittaus alustavan tarjouksen antamiseen. Kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat pyytää osallistua järjestelmään sen rajoitetun keston ajan ja hankintayksikön olisi hyväksyttävä kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat järjestelmään. Toisin kuin rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä sekä innovaatiokumppanuudessa, järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saisi rajoittaa dynaamisessa hankintajärjestelmässä missään vaiheessa.

Lainkohdassa olisi lisäksi uusi maininta siitä, että hankintayksikkö voisi halutesaan jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka olisi määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella. Ominaisuuksiin voisivat kuulua tehtävien yksittäisten hankintojen suurin sallittu koko tai tietty maantieteellinen alue, jolla yksittäiset hankinnat toteutetaan.

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin hankintayksikkö käyttämään yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä. Sähköiseen viestintään sovellettavista säännöistä säädetään lain 81 §:ssä ja voimassa olevan hankinta-asetuksen 4 luvussa. Hankintadirektiivin 34 artiklan mukaan dynaamisen hankintajärjestelmän toteuttamiseksi on noudatettava rajoitetusta menettelystä säädettyä kaikissa järjestelmän vaiheissa hankintasopimuksen tekemiseen saakka. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena olisi yksinkertaistaa menettelyä siten, ettei dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarvitsisi enää antaa alustavaa tarjousta järjestelyyn mukaan pääsemiseen. Poiketen direktiivin sanamuodosta sovellettavia viestintää ja menettelyitä koskevia sääntöjä noudatettaisiin hankintapäätökseen, ei hankintasopimukseen asti. Hankintadirektiivin 34 artiklan 9 kohdan mukaisesti hankintayksikkö ei saisi periä toimittajilta tai järjestelmään osallistuvilta tarjoajilta käsittelymaksuja.

Toisin kuin puitejärjestelyissä kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat dynaamisessa hankintajärjestelmässä koko järjestelmän keston ajan pyytää päästä mukaan järjestelmään. Tämän vuoksi ehdotetussa dynaamisen hankintajärjestelmän

sääntelyssä ei olisi riskejä markkinoiden keskittymiselle ja voimassa olevassa sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 15 §:ssä asetetusta neljän vuoden pääsääntöisestä rajoituksesta voitaisiin luopua.

50 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat.* Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 4 kohtaan ja se vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 15 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan dynaaminen hankintajärjestelmä tulisi voimassa olevan lain tavoin perustaa ilmoittamalla siitä hankintailmoituksella. Ilmoittamisesta on säädetty tarkemmin ehdotetun lain xx §:ssä. Ilmoituksessa olisi mainittava, että kyseessä on dynaaminen hankintajärjestelmä sekä ilmoitettava, mikäli hankintayksikkö aikoo jakaa järjestelmän luokkiin. Ilmoituksessa olisi edelleen ilmoitettava dynaamisen hankintajärjestelmän kesto, jotta kiinnostuneet toimittajat tietävät, milloin heillä on mahdollisuus osallistua järjestelmään. Koska kestoä koskeva tieto on keskeisimpiä toimittajien osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä, järjestelmän voimassaoloaikana tapahtuvasta kestoä koskevasta muutoksesta tulisi ilmoittaa uudella hankintailmoituksella. Myös sähköisen huutokaupan käyttämisestä osana järjestelmää tulisi ilmoittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankinta-asiakirjojen vähimmäisisällöstä. Hankinta-asiakirjoissa tulisi ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä. Käytettävistä viestintä- tai välineistä koskevista vaatimuksista ei saisi muodostua perusteettoman korkeita esteitä järjestelmään osallistumiselle.

51 §. *Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen.* Pykälässä säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hakemisesta ja hyväksymisestä. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 5 kohtaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 18 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisen jälkeen kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat pyytää koko menettelyn keston ajan osallistua järjestelmään. Hankintayksikön olisi myös hyväksyttävä järjestelmään kaikki sellaiset toimittajat, jotka täyttävät hankintailmoituksessa soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Järjestelmään pääsemisen sääntelyä yksinkertaistettaisiin voimassa olevaan lakiin nähden siten, että kiinnostuneiden toimittajien tulisi toimittaa hankintayksikölle rajoitetun menettelyn mukaisesti ainoastaan osallistumishakemus, jonka sisältöä arvioidaan asetettujen soveltuvuusvaatimusten näkökulmasta. Alustavan tarjouksen toimittaminen ei enää olisi tarpeen järjestelmään osallistumiseksi. Hankintayksikön tulisi puolestaan hyväksyä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttäneet toimittajat järjestelmään arvioimatta tässä vaiheessa itse tarjouksia. Toisin kuin rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä sekä

innovaatiokumppanuudessa, järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saisi rajoittaa dynaamisessa hankintajärjestelmässä missään vaiheessa.

Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tuotteiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin xx §:n 1 momentin mukaisesti, sen olisi täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat toimittajien soveltuvuusvaatimukset. Asetetut soveltuvuusvaatimukset voisivat olla erilaisia esimerkiksi hankinnan toteuttamispaikkoihin jaettujen luokkien välillä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymisestä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 5 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 18 §:ssä säädettyä. Hankintayksikön olisi tehtävä ratkaisu ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 päivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta.

Ehdotetussa lainkohdassa asetettu 10 arkipäivän vähimmäismääräaika olisi lähtökohta osallistumishakemusten läpikäymiselle koko järjestelmän ajan, koska soveltuvuuden arviointi suoritettaisiin laissa säädettyjen yksinkertaistettujen asiakirjavaatimusten perusteella. Dynaamista hankintajärjestelmää perustettaessa hankintayksiköt saattavat kuitenkin saada hankintailmoituksen ensimmäisen julkaisemisen johdosta niin suuren määrän osallistumishakemuksia, että ne tarvitsevat enemmän aikaa osallistumishakemusten käsittelyyn. Tämän vuoksi hankintayksikkö voisi pidentää määräaika yksittäisissä tapauksissa 15 päivään, jos arvioinnissa olisi esimerkiksi tarkasteltava laajasti erilaisia asiakirjoja tai muutoin tarkistettava normaalia enemmän aikaa vievällä tavalla soveltuvuusvaatimusten täyttyminen. Hankintayksikkö voisi edelleen pidentää arviointiaikaa, jos dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen hankinta-asiakirjoja ei ole asetettu saataville eikä aseteta pidennetyn arvioinnin aikana. Tällöin hankintayksikön olisi ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto.

Lainkohdan soveltamisessa olisi otettava huomioon se, että määräajat koskevat osallistumishakemusten käsittelyä, kun taas lain 56 §:ssä on säädetty osallistumishakemusten toimittamisen vähimmäismääräajoista järjestelmän perustamisen yhteydessä. Molemmat määräajat olisi otettava huomioon dynaamisen hankintajärjestelmän keston alkuvaiheessa.

Ehdotetun säännöksen mukaan hankintayksikön olisi ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle tämän hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä dynaamiseen hankintajärjestelmään. Ratkaisu olisi valituskelpoinen tässä laissa säädettyllä tavalla, mutta odotusaikaa tai täytäntöönpanokieltoa ei sovellettaisi kyseiseen ratkaisuun lain 143 §:n mukaisesti.

52 §. Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi dynaamisen hankintajärjestelmän kulusta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 6 ja 7 kohtaan ja vastaisi osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 19 ja 20 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan jokainen dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehty hankinta olisi kilpailutettava. Hankintayksikön olisi pyydettävä kaikkia järjestelmään 51 §:n mukaisesti hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous jokaisesta järjestelmän sisällä tehtävästä hankinnasta. Vaikka pyynnön osalta hankintadirektiivin 34 artiklassa ei ole täsmällisiä vaatimuksia, on otettava huomioon hankintalainsäädännön yleiset periaatteet tasapuolisesta kohtelusta ja avoimuudesta sekä 67 ja 68 §:n säännöt tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen sisällöstä. Tasapuolisen kohtelun ja avoimuuden takaamiseksi pyynnot tulisi lähettää kaikille tarjoajille samanaikaisesti. Lain 56 §:ssä on säädetty tarjousten vastaanottamisen vähimmäismääräajasta, joka on vähintään 10 päivää päivästä, jona hankinta-asiakirjat on asetettu saataville. Määräaika tulisi ilmoittaa pyynnössä. Mikäli järjestelmä on jaettu luokkiin, hankintayksikön olisi pyydettävä kaikkia kuhunkin luokkaan hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikkö voisi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia järjestelmään hyväksytyjä tarjoajia toimittamaan lain 87 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että järjestelmässä mukana olevat toimittajat täyttävät koko järjestelmän keston ajan hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset ja että käsillä ei ole poissulkemisperusteita.

Pykälän 3 momentin mukaan tarjouksen valintaan sovellettaisiin, mitä lain 93 §:ssä on tarjouksen valinnasta säädetty. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 6 kohdan toiseen kappaleeseen, jonka mukaan hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus sen tarjoajan kanssa, joka on esittänyt parhaan tarjouksen niiden valintaperusteiden mukaisesti, jotka mainitaan dynaamisen hankintajärjestelmän toteuttamiseksi käytetyssä hankintailmoituksessa. Lisäksi mainitussa kohdassa on todettu, että pyynnön yhteydessä voidaan täsmentää aiemmassa hankintailmoituksessa tai sen yhteydessä annetussa tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita. Ehdotetussa lainkohdassa tarkennettaisiin edellä mainittua voimassa olevan lain mukaisesti siten, että myös hankinnan kohteen määrittelyjä voitaisiin tarkentaa.

53 §. Sähköiset luettelot. Pykälässä säädettäisiin uudesta sähköisistä luetteloista. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 36 artiklaan.

Pykälän 1 momentissa olisi sähköisten luetteloiden määritelmä. Säännöksen mukaan hankintayksikkö voisi joko vaatia tai sallia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Sähköisissä luetteloissa tiedot esitetään ja järjestetään tavalla, joka on yhteinen kaikille mukana olleille tarjoajille ja jota voidaan käsitellä sähköisesti, kuten taulukon muodossa esitettävät tarjoukset. Luettelon muodossa esitettäviin tarjouksiin voitaisiin liittää myös muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja kuten testausraportteja. Kyseessä ei olisi varsinainen hankintamenettely, vaan pikemminkin tapa antaa tarjous. Sähköisten luetteloiden sallimisella tai vaatimisella voitaisiin edistää kilpailua, yksinkertaistaa hankintamenettelyä sekä vähentää hankintamenettelyn osapuolten hallinnollista taakkaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköisten luetteloiden käytön ilmoittamisesta sekä hankinta-asiakirjoista. Sähköisten luetteloiden käytöstä olisi mainittava hankintailmoituksessa. Jotta tarjoajat antaisivat keskenään vertailukelpoisia muodoltaan ja jotta niitä voitaisiin teknisesti vastaanottaa ja käsitellä, hankintayksikön olisi ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä viestintäyhteyttä koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Katalogien tuoteryhmät tulisi ilmoittaa sillä tarkkuudella, että niitä voidaan tasapuolisesti vertailla keskenään ja että puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän aikana tuotteita voidaan pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti päivittää, mikäli päivitys ei olennaisesti muuta hankinnan sisältöä ja luonnetta. Luetteloon otettavat tuotteet tulisi määritellä noudattaen 71 §:ssä hankinnan kohteen kuvauksesta säädettyä.

Tarjoajat vastaisivat siitä, että sähköiset luettelot täyttävät hankintayksikön hankinta-asiakirjoissa asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Säännöksen mukaista ei olisi se, että tarjoajat toimittaisivat ainoastaan yleisen myyntiluettelonsa, vaan luettelot olisi mukautettava kutakin hankintaa varten. Mukauttamisella varmistettaisiin se, että tarjoajien tiettyyn hankintamenettelyyn toimittama luettelo sisältää vain niitä tavaroita, palveluja tai urakoita, jotka vastaavat hankintayksikön vaatimuksia. Sähköisten luetteloiden olisi lisäksi oltava 62 §:ssä asetettujen säännösten mukaisia. Luetteloiden muotoa, laitteita ja viestintäyhteyttä koskevat vaatimukset eivät saisi asettaa perusteettomia esteitä toimittajien mahdollisuuksille osallistua hankintamenettelyihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähköisten luetteloiden käytöstä useamman toimittajan puitejärjestelyissä. Hankintayksikkö voisi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuisi päivitettyjen sähköisten luetteloiden perusteella. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voisi momentin a kohdan mukaan kutsua tarjoajat esittämään uudelleen sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kevennyksessä kilpailutuksessa mukana olevat tarjoajat voisivat esimerkiksi päivittää uusimmat hinnat tai muut kilpailutuksessa huomioidtavat ehdot luetteloon. Pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan hankintayksikkö voisi myös koota jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi. Tässä menettelyssä tarjoajien hallinnollinen taakka olisi pienempi, sillä niiden ei itse tarvitsisi koostaa toimitetuista luetteloista kuhunkin puitejärjestelyyn perustuvaan kilpailutukseen uutta tarjousta. Menettelyn voidaan arvioida olevan myös nopeampi kuin tapauksessa, jossa tarjoajat koostaisivat päivitetyn luettelonsa. Mikäli hankintayksikkö koostaisi itse jo toimitetuista luetteloista tiedot puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa, sen olisi ilmoitettava kokoamisesta etukäteen hankinta-asiakirjoissa. Momentin tarkoittamissa tilanteissa ei sovellettaisi 56 §:ssä säädettyjä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 3 momentin 2 alakohdassa mainitun hankintayksikön suorittaman koonnin tarkemmasta menettelystä. Hankintayksikön olisi

ennen kokoamista ilmoitettava tarjoajille kokoamisesta sekä päivä ja kellonaika, jolloin ne aikovat koota puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi vaadittavat tiedot sähköisistä luetteloista. Hankintayksikkö voisi tehdä erillisen ilmoituksen jokaisesta yksittäisestä hankintaerästä. Tarjoajilla olisi näin ollen mahdollisuus tarkistaa, että hankintayksikön koostamassa tarjouksessa ei ole virheitä. Hankintayksikön olisi lisäksi annettava tarjoajille mahdollisuus kieltää tietojen kokoaminen. Näissä tilanteissa hankintayksikön olisi kutsuttava tarjoaja esittämään uudelleen mukautettu sähköinen luettelo edellä 3 momentin 1 kohdan mukaisesti. Hankintayksikön olisi varattava riittävä aika ilmoittamisen ja tietojen kokoamisen välille. Hankintayksiköllä ei olisi kuitenkaan velvollisuutta tiedottaa aktiivisesti kaikille mukana oleville tarjoajille muiden tarjoajien osalta tehdyistä ratkaisuista luettelojen päivittämisessä tai päivittämättä jättämisessä.

Pykälän 5 momentin mukaan edellä 3 ja 4 momentissa puitejärjestelyjen osalta säädettyjä menettelyjä voitaisiin käyttää myös dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyissä hankinnoissa siten kuin 3 ja 4 momentissa on säädetty.

54 §. Suunnittelukilpailu. Lakia sovellettaisiin 5 §:n 19-kohdan mukaisiin suunnittelukilpailuihin, jotka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana sekä suunnittelukilpailuihin, joissa osallistujille maksetaan osallistumispalkkioita tai maksuja. Ehdotetut säännökset vastaisivat pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 33–34 §:ssä säädettyä. Pykälässä säädettäisiin suunnittelukilpailuissa sovellettavista yleisistä periaatteista sekä suunnittelukilpailuun sovellettavista periaatteista. Suunnittelukilpailuista säädetään hankintadirektiivin III osaston II luvussa. Direktiivin 80 artiklan 1 kohdassa edellytetään direktiivin nimenomaisen suunnittelukilpailua koskevien säännösten lisäksi noudatettavan vain tietyt direktiivin menettelysääntöjä. Direktiivi mahdollistaa siten muita hankintamenettelyjä joustavammat menettelysäännöt.

Voimassaolevan hankintalain mukaisesti suunnittelukilpailun tulisi olla pääsääntöinen kilpailuttamismuoto erityisesti sellaisissa hankinnoissa, joiden kohteena on jo kilpailuttamisvaiheessa luovan työn tulos, kuten arkkitehtisuunnitelma taikka taideteosta koskeva suunnitelma, sillä suunnittelukilpailun menettelytapavelvoitteet turvaavat ehdotusten nimettömän ja tasapuolisen arvioinnin näissä hankinnoissa. Suunnittelukilpailun toteuttaminen mahdollistaisi palkkioiden maksaminen suunnittelukilpailuun osallistuville, mikä vähentäisi osallistumisesta ehdokkaille aiheutuvaa suhteetonta taloudellista rasitusta. Suunnittelukilpailun käyttämisellä ja palkkioiden maksamisella voidaan välttää myös osallistujille kohtuuttomia hankintamenettelyjä, joissa suunnitelmia on pyydetty tarjousten osiksi.

Pykälä mahdollistaisi suunnittelukilpailun toteuttamisena avoimena kilpailuna, jossa kaikki halukkaat ehdokkaat voivat osallistua kilpailuun sekä rajoitettuna kilpailuna, johon ehdokkaat valittaisiin noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun sisältyvä ehdotusten käsittely voitaisiin toteuttaa myös kaksivaiheisena esimerkiksi siten, että ensimmäisessä vaiheessa tuomaristo valitsee

ennalta ilmoitetun määrän alustavia ehdotuksia, joista toisen vaiheen jatkotyöstämisen jälkeen valitaan voittaja tai voittajat 55 §:n mukaisesti.

Pykälän 1 momentti perustuu hankintadirektiivin 80 artiklan 2 kohtaan. Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saisi rajoittaa alueellisilla perusteilla esimerkiksi rajoittamalla osallistuminen tietyistä jäsenvaltiosta tai paikkakunnilta tuleviin henkilöihin tai yrityksiin. Suunnittelukilpailua ei myöskään saisi rajoittaa sillä perusteella, että osallistujien olisi oltava joko luonnollisia henkilöitä taikka oikeushenkilöitä.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnittelukilpailuun osallistujien määrää voitaisiin rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja selkeitä ja syrjimättömiä perusteita. Säännös perustuu hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja se vastaa voimassa olevan hankintalain 33 §:n 2 momentissa säädettyä. Suunnittelukilpailun osallistujien määrän rajoittaminen olisi tehtävä selvien ja syrjimättömien sääntöjen perusteella ottaen huomioon riittävän kilpailun syntyminen. Osallistujien valinnassa olisi noudatettava niitä periaatteita, joista suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on ilmoitettu. Osallistujien valinnassa voitaisiin käyttää soveltuvin osin tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä perusteita, kuten tekniseen ja ammatilliseen pätevytyteen liittyviä perusteita. Sovellettaviksi voisivat tulla suunnittelupalvelujen hankintaan tarkoitettut eri alojen kilpailusäännöt, kuten arkkitehtuurikilpailujen ja insinööritaitokilpailujen säännöt. Kilpailusääntöjä sovellettaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon hankintalainsäädännön menettelytapavelvoitteiden ensisijaisuus.

Suunnittelukilpailuihin osallistuvilta voitaisiin edellyttää myös tiettyä ammatillista kelpoisuutta 86 §:n mukaisesti. Rakennusalan suunnittelijan pätevyysvaatimuksista on säädetty muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 120e §:ssä sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 48 §:ssä. Jos suunnittelukilpailun perusteella on tarkoitus tehdä 40 §:n 2 momentin 8-kohdassa tarkoitettu palveluhankinta, myös tämän palveluhankinnan toteuttamiseen liittyviä perusteita voidaan käyttää osallistujien valinnassa. Soveltuvuusvaatimusten ja osallistujien valinnassa käytettävien perusteiden tulisi olla oikeutetussa suhteessa suunnittelutehtävän ja mahdollisen palveluhankinnan vaativuuteen ja laajuuteen nähden. Vaatimusten asettamisessa olisi huomioitava kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltö, joten esimerkiksi eri jäsenvaltioiden vastaavat ammatilliset pätevyudet tulisi huomioida.

Pykälän 3 momentin mukaan suunnittelukilpailun perusteella tehtävä hankkeen jatkosuunnittelua tai toteuttamista koskeva palveluhankinta voitaisiin tehdä 40 §:n 2momentin 8-kohdan mukaisesti suorahankintana, jolloin palveluhankinnan sisällöstä ja ehdoista voidaan neuvotella suunnittelukilpailun voittajan tai useamman voittajan kanssa. Palveluhankinnan toteuttaminen suorahankintana mahdollistaa neuvottelujen käymisen suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa. Jos tarkoituksena on valita neuvottelujen perusteella suunnittelukilpailun voittajista yksi toteuttamaan lopullinen palveluhankinta, perusteet valinnalle olisi avoimuuden ja ehdokkaiden tasapuolisen kohtelun vuoksi ilmoitettava ennalta.

Suunnittelukilpailuun sovellettavista säännöistä olisi ilmoitettava suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa. Ilmoituksessa olisi ilmoitettava suunnittelukilpailuun sovellettavista keskeisistä kysymyksistä kuten tiedot hankkeen keskeisistä ominaisuuksista, palkinnoista ja maksuista, määräajoista, osallistujilta vaadittavasta ammattipätevyydestä, hankkeiden arviointiperusteista sekä siitä tehdäänkö voittajan tai voittajien kanssa hankintasopimus. Suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa olisi myös oltava tieto siitä, että suunnittelukilpailun perusteella tehdään palveluhankintasopimus suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa. Velvoite mahdollisesta palveluhankinnasta ilmoittamiseen perustuu hankintadirektiivin 79 artiklan 1 kohtaan.

Suunnittelukilpailua koskevan ilmoituksen lisäksi hankintayksikkö voi kuvata tarjouspyyntöasiakirjoissa kuten kilpailukutsussa tai -ohjelmassa tarkempia tietoja suunnittelukilpailun kohteesta, menettelystä sekä suunnittelukilpailun säännöistä. Hankinta-asiakirjojen saataville saattamisessa noudatettaisiin 8 luvussa säädettyä. Siten suunnittelukilpailua koskevat kilpailusäännöt sekä muut tarkemmat tiedot sisältävät asiakirjat, kuten kilpailukutsu tai -ohjelma, tulisi julkaista tai saattaa ehdokkaiden saataville samanaikaisesti suunnittelukilpailua koskevan ilmoituksen kanssa. Hankintailmoituksessa olisi hankintadirektiivin liitteen 5 E-osan mukaisesti ilmoitettava hankintayksikön sähköposti- tai internetosoite, tai muu tieto siitä, mistä hankinta-asiakirjat voi saada.

Pykälän 4 momentissa selvennettäisiin niitä ehdotetun lain säännöksiä, joita suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin. Hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin I osaston säännökset voidaan mukauttaa suunnittelukilpailuja koskevan III osaston II luvun säännöksiin, jotka koskevat säännösten soveltamisalaa, määritelmiä ja yleisiä periaatteita. Siten suunnittelukilpailuihin olisi sovellettava ehdotetun lain 1 ja 2 luvuissa säädettyä. Suunnittelukilpailuja koskevista ilmoitusvelvoitteiden osalta 60 §:ssä säädetäisiin direktiivin 79 artiklan perusteella 6 luvussa säädettyä. Suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin lisäksi lain 14 luvussa hankintapäätöksistä ja hankintasopimuksesta säädettyä sekä 15 luvussa oikeussuojakeinoista säädettyä. Suunnittelukilpailuissa olisi lisäksi sovellettava mitä 8 luvussa viestinnästä, 77–78 §:ssä, alihankinnasta, 80–82 §:ssä poissulkemisesta sekä 91–92 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmittymänä tarjoamisesta säädetään. Koska hankintadirektiivin 80 artikla mahdollistaa direktiivin velvoitteiden mukauttamisen suunnittelukilpailuihin, olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa 83–86 §:n tarjoajien soveltuvuutta ja 93–96 §:n tarjouksen valintaa koskevien säännösten noudattaminen soveltuvin osin. Siten hankintayksikkö voisi esimerkiksi määritellä referensseihin ja muuhun kokemukseen liittyviä aikarajoja joustavammin taikka noudattaa esimerkiksi vertailuperusteiden painoarvojen asettamisessa suunnittelukilpailun luonteeseen soveltuvia käytäntöjä.

EU-kynnysarvon alittaviin suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin EU-kynnysarvot ylittäviin suunnittelukilpailuihin lukuun ottamatta ilmoitusvelvoitteita. EU-kynnysarvot alittavista suunnittelukilpailuista julkaistaisiin

suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus 58 §:n mukaisesti. EU-kynnysarvon ylittävää suunnittelukilpailua koskeva ilmoitusvelvoite määräytyisi 60 §:n mukaisesti. Molemmat ilmoitukset tehtäisiin kansalliseen ilmoituskanavaan, josta säädetään 58 §:ssä.

Voimassaolevassa laissa EU-kynnysarvon alittaviin suunnittelukilpailuihin ei ole säädetty erillisiä menettelyvaatimuksia eikä ilmoitusvelvoitteita. EU-kynnysarvot ylittävistä suunnittelukilpailutuksista ilmoitetaan kansallisen ilmoituskanavan (hankintailmoitukset.fi) sijaan suoraan Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (TED, Tenders Electronic Daily).

55 §. *Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko.* Pykälän 1 momentti perustuu hankintadirektiivin 81 artiklaan ja se vastaa voimassaolevan hankintalain 34 §:ssä säädettyä. Suunnittelukilpailulla olisi oltava tuomaristo, joka koostuu riippumattomista luonnollisista henkilöistä. Tuomariston jäsenten esteellisyyden arvioinnissa voitaisiin soveltuvin osin noudattaa mitä hallintolain (434/2003) 28 §:ssä säädetään esteellisyydestä. Jotta osallistujien ehdotusten käsittely olisi riittävän ammattitaitoista, ehdotetaan pykälässä säädettäväksi tuomariston jäsenten ammatilliseen pätevyysvaatimuksista. Jos osallistujilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, tulisi tuomariston jäsenistä vähintään kolmasosalla olla vastaava ammatillinen pätevyys. Siten, jos esimerkiksi suunnittelukilpailuissa osallistujilta vaaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 120 e §:n 1 momentin 1-kohdan mukaista rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan kelpoisuutta, myös kolmasosalla tuomariston jäsenistä tulisi olla vastaava pätevyys.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomariston olisi oltava päätöksissään ja lausunnoissaan riippumattomia. Osallistujien ehdotusten vertailu tulisi tehdä ennalta suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa ilmoitetuilla perusteilla, jotka osallistujat ovat voineet ottaa huomioon ehdotuksia laatiessaan. Arvioinnissa käytettävien perusteiden määrittelemisessä tulisi soveltuvin osin noudattaa 94 §:ssä säädettyä. Siten perusteiden tulisi olla objektiivisia ja syrjimättömiä ja niiden tulisi liittyä hankinnan kohteeseen. Perusteet voisivat liittyä esimerkiksi suunnitelman tekniseen toimivuuteen, esteettisiin ominaisuuksiin, arkkitehtityön kaupunkikuvalliseen yhteensopivuuteen sekä hankkeen hintaan. Ehdotusten arvioinnissa ei voitaisi käyttää muita perusteita, kuin niitä, joiden käyttämisestä suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa taikka kilpailukutsussa tai muissa tarjouspyyntöasiakirjoissa on ilmoitettu. Suunnittelukilpailun ehdotuksia olisi arvioitava nimettömästi ja nimettömyyden suojaa olisi noudatettava arviointimenettelyn loppuun saakka. Nimettömyyden suojalla pyritään takaamaan ehdotusten tasapuolinen ja objektiivinen arviointi ja osallistujien tasapuolinen kohtelu.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomariston olisi tehtävä ehdotusten arvioinnista pöytäkirja, joka sisältää muun muassa tiedot suunnittelukilpailun tuloksesta sekä ehdotusten ansioista. Tuomaristo voisi edellyttää osallistujien antavan lisätietoja suunnitelmistaan ja vastaamaan tuomariston kysymyksiin. Tuomariston kysymykset sekä tuomariston ja ehdokkaiden välinen viestintä olisi merkittävä

yksityiskohtaisesti pöytäkirjaan. Tuomariston jäsenten ja osallistujien välinen viestintä on tehtävä esimerkiksi kilpailun sihteerin välityksellä tai muuten siten, että ehdokkaiden nimettömyys säilyy suunnittelukilpailun loppuun saakka.

6 luku

Määräajat

56 §. *Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vähimmäismääräajoista ja määräaikojen laskemisesta. Ehdotettu lainkohta perustuisi vähimmäismääräaikojen osalta menettelyjä koskeviin 27–34 artikloihin sekä määräaikojen asettamisen osalta 47 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* olisi säännökset määräaikojen laskemisen periaatteista. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 1 kohtaan ja olisi uusi. Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa olisi otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaativa aika. Suurissa, monimutkaisiin määrittelyihin tai menettelyihin perustuvissa hankinnoissa osallistumishakemusten ja etenkin tarjousten laatimiseen kuluu yleensä pidempi aika kuin pienemmissä ja yksinkertaisemmissä hankinnoissa. Lain 3 momentissa asetetut vähimmäismääräajat asettaisivat ainoastaan ehdottoman takarajan, eivätkä niiden mukaiset tarjousten tai osallistumishakemusten määräajat ole riittävän pitkiä kaikissa hankinnoissa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin myös tarjousten vastaanottamisen määräaikojen asettamisesta erityistilanteissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 2 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttäisi hankinnan toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjojen tarkastelua hankinnan toteuttamispaikalla tai hankintayksikön tiloissa, tarjousten vastaanottamisen määräajat olisi asetettava siten, että kaikki kiinnostuksensa ilmoittaneet toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikojen olisi oltava pidempiä kuin 2 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin osallistumishakemusten ja tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista sekä niiden laskemisesta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 27–34 artikloissa säädettyyn. Voimassa olevaan hankintalakiin nähden vähimmäismääräajat lyhenisivät tarjousten osalta kaikissa menettelyissä noin 10 päivällä. Muutoksen syynä olisi lain 62 §:ssä säädetty velvollisuus käyttää sähköistä viestintää hankintamenettelyissä. Voimassa olevan hankintalain vähimmäismääräaikoja koskevissa säännöksissä on huomioitu kirjelähetysten toimittamiseen kuluva aika. Sähköisten hankinta-asiakirjojen, osallistumishakemusten ja tarjousten käyttäminen nopeuttaa viestinvaihtoa perinteiseen kirjelähettyksiin verrattuna. Koska toimittajat saavat näin ollen keskimäärin nopeammin tietoonsa hankinta-asiakirjojen sisällön ja koska nämä voivat lähettää nopeammin omat osallistumishakemuksensa

ja tarjouksensa hankintayksikölle, voidaan hankintamenettelyjä nopeuttaa vähimmäismääräaikoja lyhentämällä. Hankintayksikön olisi tästä huolimatta otettava huomioon edellä 1 momentissa säädetyt vaatimukset hankintamenettelyn määräaikojen asettamiselle.

Vähimmäismääräajat eroaisivat toisistaan menettelyittäin. Ehdotetun lainkohdan mukaan määräajat laskettaisiin osallistumishakemusten ja avoimessa menettelyssä tarjousten osalta siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä ja innovaatiokumppanuudessa tarjousten jättämisen määräaika laskettaisiin päivästä, jona tarjoajia on pyydetty jättämään tarjoukset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muita kuin valtion keskushallintoviranomaisia koskevasta mahdollisuudesta asettaa rajoitetussa menettelyssä tarjousten vastaanottamisen määräaika hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä olisi, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästäisi sopimukseen, määräajan olisi joka tapauksessa oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin kutsu toimittaa tarjoukset lain 70 §:n mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena olisi lisätä hankintadirektiivin 28 artiklan 4 kohdan mukaisesti hankintamenettelyn joustavuutta esimerkiksi kuntien tai julkisoikeudellisten laitosten hankinnoissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 2 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen pidentämisestä erityistilanteissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Hankintayksikön olisi pidennettävä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki asianosaiset toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, ensinnäkin, jos hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä. Vähimmäismääräaikoja tulisi myös pidentää, jos hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia. Ehdotetun lainkohdan mukaan määräajan pidentämisen olisi oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitsisi kuitenkaan pidentää 3 momentissa asetettuja määräaikoja, jos edellä 4 momentin 1 kohdassa mainittuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

57 §. Nopeutettu menettely. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta lyhentää tarjousaikaa sekä osallistumishakemuksen tekemisen määräaikaa. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 27 artiklan 2 kohtaan, 28 artiklan 3 kohtaan sekä 29 artiklan 1 kohtaan. Pykälän 1 momentti vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 38 §:ssä säädettyä. Nopeutettuun menettelyyn oikeuttavalta kiireeltä ei edellytetä samalaista poikkeuksellisuutta ja äärimmäisyyttä kuin suorahankinnan edellytyksenä olevalta kiireeltä. Nopeutettu menettely on avoimempi ja siten sen käyttöedellytyksiä ei ole tulkittava yhtä ankarasti, kuin 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettun kiireeseen perustuvan suorahankinnan käyttöedellytystä.

Avoimen ja rajoitetun menettelyn sekä neuvottelumenettelyn määräaikoja voitaisiin lyhentää, jos hankintayksikkö on julkaissut ennakoilmoituksen, jossa hankintayksikön nimi, tyyppi, pääsiällinen toimiala sekä yhteystiedot, CPV- ja NUTS-koodit, hankinnan kuvaus, ilmoituksen lähettämispäivä, varsinaisen hankintailmoituksen arvioitu julkaisupäivä sekä muut merkitykselliset tiedot on kuvattu riittäväällä tarkkuudella. Lähtökohtana ovat ne tiedot, jotka hankintayksiköllä on ollut tiedossa ennakoilmoituksen tekohetkellä. Säännös vastaisi pääsoin nykyisiä mahdollisuuksia määräaikojen lyhentämiseen, mutta mahdollisuus olisi käytössä myös neuvottelumenettelyssä.

7 luku

Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

58 §. *Hankinnasta ilmoittaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintojen ilmoitusvelvoitteesta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 48–50 sekä 52 artikloihin. Ilmoitusvelvoitteet vastaavat pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 35 §:ssä säädettyä. Pykälään lisättäisiin sallittuun julkaisuajankohtaan liittyviä sääntöjä.

Pykälän 1 momentti hankintailmoituksen julkaisemisvelvoitteesta koskisi voimassa olevan lain tavoin suorahankintaa lukuun ottamatta kaikkia hankintamenettelyjä käyttäen tehtäviä hankintoja. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös suunnittelukilpailua ja käyttöoikeussopimuksia. Hankintayksikkö voi julkaista ennakoilmoituksen, jos se haluaa hyödyntää siitä seuraavia lyhyempiä määräaikoja. Eri ilmoituksissa käytettävistä vakiolomakkeista säädetään tarkemmin ehdotettavan lain 59 §:ssä. Ilmoituksissa vaadittavista tiedoista säädetään tarkemmin ehdotettavan lain 60 §:ssä. Hankintayksiköt voisivat kuitenkin julkaista hankintailmoituksia myös lain soveltamisalan ulkopuolella olevista hankinnoista. Tällöinkin tulee noudattaa tässä laissa säädettyjä menettelyjä. Hankintailmoituksen julkaisemisvelvollisuutta on tulkittu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ankarasti (*C-323/96 komissio vs. Belgia, ECLI:EU:C:1998:411, ja C-385/02, komissio vs. Italia, ECLI:EU:C:2004:522*).

Ennakoilmoituksella tarkoitettaisiin edelleen talousarviokauden alussa julkaistavaa ilmoitusta hankintayksikön seuraavan vuoden hankinnoista, jotka ylittävät ennakoilmoitusrajan. Ennakoilmoituksen tarkoituksena on antaa yrityksille alustavia tietoja hankintayksikön tulevista hankinnoista. Ennakoilmoituksen julkaiseminen oikeuttaa hankintayksikön lyhentämään tarjousmenettelyn määräaikoja 61 §:n mukaisesti.

Jälki-ilmoitusvelvoitteella tarkoitettaisiin edelleen hankintasopimuksen tekemisen jälkeen julkaistavaa ilmoitusta tehdystä hankinnasta. Jälki-ilmoitusvelvoitteet liittyvät valvontatarkoituksiin sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Jälki-ilmoitusvelvoite koskisi suorahankintaa lukuun ottamatta kaikkia hankintamenettelyjä käyttäen

tehtyjä hankintoja. Puitejärjestelyjen osalta jälki-ilmoitus tulisi tehdä puitejärjestelystä, mutta ei kuitenkaan siihen perustuvista yksittäisistä hankintasopimuksista.

Pykälään lisättäisiin direktiivin logiikan selventämiseksi uusi 2 momentti siitä, että avoimessa menettelyssä hankintailmoitus sisältää pyynnön lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus sisältää pyynnön lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin myös velvollisuus jälki-ilmoituksen toimittamisesta julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankintasopimukseen perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyn tekemistä koskevan päätöksen tekemisestä. Jälki-ilmoitusvelvoite ei koske puitejärjestelyn perusteella tehtäviä yksittäisiä hankintasopimuksia. Hankintadirektiivin 50 artiklan mukaan dynaamiseen hankintasopimukseen perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä ei kuitenkaan tarvitse lähettää erikseen ilmoitusta hankintamenettelyn tuloksista kustakin siihen perustuvasta hankintasopimuksesta. Hankintaviranomaisten on ilmoitettava tulokset yhteen koottuina neljännesvuosittain. Tällöin hankintaviranomaisten on lähetettävä kootut ilmoitukset 30 päivän kuluessa kunkin vuosineljänneksen päättymisestä. Hankintadirektiivin 50 artiklan 4 kohdan mukaan kuitenkin tietyt hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn tekemistä koskevat tiedot voidaan jättää julkaisematta jälki-ilmoituksessa, jos julkaiseminen olisi esteenä lain soveltamisen varmistamiselle tai olisi muulla tavoin yleisen edun vastaista, haittaisi tietyn julkisen tai yksityisen talouden toimijan oikeutettuja kaupallisia etuja taikka voisi haitata yritysten välistä tervettä kilpailua.

Voimassa olevan lain 35 §:n 3 momentti poistettaisiin. Tarkemmat säännökset ilmoitusvelvoitteista oli aiemmin annettu valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetus julkisista hankinnoista 614/2007 kumottaisiin ja säädökset siirrettäisiin ehdotettuun lakiin.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Kohdan mukaan ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista kansallisesti HILMAssa eikä myöskään hankintayksikön omasta toimesta tai muutoin ennen kuin ne on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Kohta koskee vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Lain kohdan ei ole kuitenkaan tarkoitus tarpeettomasti viivästyttää hankintailmoitusten julkaisemista. Tästä syystä ilmoituksen voi julkaista kansallisella tasolla, jos Euroopan unionin julkaisutoimisto ei ole ilmoittanut julkaisemisesta 48 tunnin kuluessa siitä kun se on vahvistanut vastaanottaneensa ilmoituksen.

Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti. Kansallisella tasolla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin ne, jotka ovat Euroopan unionin julkaisutoimistolle lähetetyissä ilmoituksissa. Direktiivin 51 artiklan 3 kohdan mukaan EU:lle lähetetty ilmoitus on ainoa todistusvoimainen teksti.

59 §. *Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä.* Pykälässä viitattaisiin komission ns. vakiolomakeasetukseen (1564/2005/EY), jolla on

vahvistettu EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen ilmoittamisessa käytettävät lomakkeet. Pykälä on sama kuin voimassa olevan hankinta-asetuksen 7 §.

Vakiolomakkeiden tietosisältö vastaa hankintadirektiivin tietosisältöä. Pykälässä viitataan myös CPV-viitenimikkeistä annettuun yhteisön asetukseen. Koska EU-vakiolomakkeet ja CPV-koodien käyttö on vahvistettu yhteisön asetuksilla, ne ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

60 §. EU-hankintailmoitukset. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 8 §:ää. Pykälässä säädetään EU-ilmoitusten julkaisemisesta. Erityisalojen ilmoittamista koskeva sääntely on siirretty lakiin erityisalojen hankinnoista (xx/xxxx).

Pykälän mukaan osa EU-lomakkeista eli keskeisimmät EU-ilmoitukset täytetään sähköisessä ilmoituskanavassa HILMAssa (www.hankintailmoitukset.fi). HILMAsta ilmoitukset toimitetaan edelleen julkaistaviksi Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (S-sarja) sekä TED-tietokannassa (Tenders Electronic Daily). Ilmoitukset julkaistaan HILMAssa vasta sen jälkeen kun ne on julkaistu EU-laajuisesti.

Kun hankinnasta on tehty sopimus tai hankinta on keskeytetty, siitä on tehtävä jälki-ilmoitus. Kun hankintailmoitus on tehty EU-laajuisena, jälki-ilmoitusvelvollisuudesta muistutetaan hankintayksikköä TED-tietokannasta automaattisesti lähettävällä sähköpostiviestillä.

Muut vakiolomakeasetuksen mukaiset ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämällä Simap-verkkosivuilla osoitteessa www.simap.europa.eu. Lain valmisteluhetkellä edellä mainittuja lomakkeita ovat erityisalojen ohjeellinen kausi-ilmoitus ja kelpuuttamisjärjestelmä, suunnittelukilpailua ja sen tuloksia koskevat ilmoitukset sekä hankkijaprofilia koskeva ilmoitus.

Euroopan unionin julkaisutoimisto toimittaa hankintaviranomaiselle vahvistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta ja toimitettujen tietojen julkaisemisesta mainiten julkaisupäivämäärän. Tämä vahvistus on osoitus tapahtuneesta julkaisemisesta.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettu taho on tällä hetkellä Edita Publishing Oy. Mahdollisista muutoksista tullaan ilmoittamaan HILMAN sivuilla.

61 §. Ennakoilmoitus. Ehdotettu pykälä olisi uusi, mutta se vastaa sisällöltään pitkälti aiemmin hankinta-asetuksessa säädettyä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 48 artiklaan. Voidakseen lyhentää hankintalain määräaikoja, hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi ennakoilmoitus. Määräaikojen lyhentämisestä säädetään tarkemmin ehdotetun lain 57 §:ssä.

8 luku

Tietojenvaihto

62 §. Tietojenvaihto hankintamenettelyssä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintamenettelyn tietojenvaihdosta ja viestinnästä. Pykälä perustuu

hankintadirektiivin 22 artiklaan ja käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 29 artiklaan. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 19 §:ssä säädettyä. Lainkohtaa olisi sovellettava myös käyttöoikeussopimusten menettelyissä lain 115 §:n viittauksen kautta. Vaikka käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 29 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus myös postin tai faksin käyttämisen sallimiseen hankintamenettelyjen tietojenvaihdossa, on lainkohdan mukaan tästä huolimatta hankintailmoitukset julkaistava sähköisesti sekä hankinta-asiakirjat asetettava sähköisesti saataville. Koska suuriarvoisille käyttöoikeussopimuksille ei olisi perusteltua luoda erillistä joustovaraa ainoastaan tarjousten ja osallistumishakemusten vastaanottamisen tietojenvaihtoon, sovellettaisiin sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi hankintadirektiivin 22 artiklaan perustuvaa pääsääntöä myös käyttöoikeussopimuksia koskeviin menettelyihin.

Pykälän 1 *momentin* mukaan hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto kuten tarjousten tai osallistumishakemusten lähettäminen hankintayksikölle olisi toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 22 artiklan 1 momenttiin. Hankintadirektiivin tarkoituksena on tehdä sähköisistä tieto- ja viestintävälineistä vakiovälineitä hankintamenettelyihin liittyvässä tietojenvaihdossa, sillä ne voivat merkittävästi yksinkertaistaa hankintamenettelyjen tehokkuutta ja avoimuutta sekä lisätä toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyihin kaikkialla Euroopan unionin alueella. Lainkohdan vaatimus ei kuitenkaan velvoittaisi hankintayksiköitä käsittelemään tai arvioimaan tarjouksia tai osallistumishakemuksia sähköisesti tai automaattisesti. Säännökset eivät myöskään edellyttäisi sähköistä tietojenvaihtoa tai sähköisiä välineitä hankintasopimuksen tekemisen jälkeisissä vaiheissa. Lainkohta ei kuitenkaan estäisi hankintayksiköitä ottamasta vapaaehtoisesti käyttöön sähköisiä järjestelmiä sekä tarjousten käsittelyyn ja arviointiin että esimerkiksi laskutukseen tai tilausten tekemiseen.

Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien olisi oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saisi rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Viestintävälineissä olisi otettava huomioon myös esteettömyys vammaisille henkilöille. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa sähköistä tietojenvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista koskien esimerkiksi hankintayksikön sähköisissä järjestelmissä tuettuja Internet-selaimia.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää muuta kuin sähköistä muotoa hankintamenettelyyn tietojenvaihdossa. Momentissa tyhjentävästi listatuissa tilanteissa sähköisen muodon käyttäminen ei olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi jos sähköisten välineiden käyttö edellyttäisi erikoisvälineitä tai tiedostomuotoja, jotka eivät ole yleisesti saatavilla tai jos asianomaiset viestit voitaisiin välittää ainoastaan erikoislaitteiden avulla. Tällaisia poikkeustapauksia olisi esimerkiksi suurikokoisten tulostinten käyttö hankinta-asiakirjojen, tarjousten tai

osallistumishakemusten käsittelyssä. Joissakin hankinnoissa saatetaan vaatia toimittamaan myös fyysinen tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa hankintayksikölle sähköisillä välineillä. Edelleen kyseessä voisivat olla tietokoneavusteista suunnittelua (CAD) sisältävät hankinta-asiakirjat tai tarjoukset, joiden käsittely yleisesti käytössä olevin sähköisin välinein ei olisi mahdollista. Tällaisissa tapauksissa malli olisi toimitettava postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla. Kyseeseen voisi tulla myös tilanne, jossa hankinta-asiakirjojen, tarjousten tai osallistumishakemusten sisältämien tietojen salassapidon turvaaminen estäisi sähköisen muodon käyttämisen tietojenvaihdossa. Esimerkiksi valtioneuvoston tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa antaman asetuksen (681/2010) 19 §:n mukaan asetuksen tarkoittamaan suojaustasoon I tai II kuuluvaa asiakirjaa ei saa siirtää yleisessä tietoverkossa.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muuta kuin 1 momentissa tarkoitettuja viestintävälineitä käyttäen, olisi esitettävä syyt muun muodon käyttämiseksi. Perustelut tulisi esittää hankintapäätöksen perusteluissa tai 123 §:ssä tarkoitettussa erillisessä kertomuksessa. Säännös mahdollistaisi perustelujen laajan avoimuuden ja muiden viestintämuotojen käytön valvonnan.

Pykälän 4 momentin mukaan hankintamenettelyn tietyissä osissa voitaisiin käyttää 1 momentin estämättä myös suullista tietojenvaihtoa edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Etenkin neuvotteluja sisältävissä menettelyissä suullinen tietojenvaihto on tarpeen ja perusteltua menettelyn tehokkaan etenemisen ja joustavuuden varmistamiseksi. Tarjouspyyntöasiakirjoja ja muita hankinta-asiakirjoja sekä osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei saisi kuitenkaan toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa, sillä kyseisten asiakirjojen sisältämien tietojen avoimuus ja syrjimättömyys edellyttävät niiden yksiselitteisyyttä ja kontrolloitavuutta.

63 §. Muu sähköinen tietojenvaihto. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä, jotka eivät ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisesti saatavilla. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 22 artiklan 5 kohtaan ja olisi uusi.

Pykälän mukaan edellytyksenä muiden kuin yleisesti saatavilla olevien sähköisten välineiden käytölle olisi se, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn lainkohdassa tyhjentävästi listatuilla tavoilla. Tällöin muiden kuin yleisesti saatavilla olevien sähköisten muotojen käyttäminen ei muodostuisi hankintamenettelyn syrjimättömyyttä ja tasapuolisuutta vaarantavaksi. Pykälässä tarkoitettu tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, hankintayksikkö asettaa avoimesti saataville Internet-osoitteen, josta kiinnostuneet toimittajat voivat käydä lataamassa hankinta-asiakirjojen käsittelyä tai tarjousten laatimista varten tarvittavan tietokoneohjelman.

64 §. Tietoturvallisuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintamenettelyjen tietoturvasta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 22 artiklaan sekä direktiivin liitteeseen VI. Pykälän sisältö vastaisi voimassa olevan hankinta-asetuksen 18 ja 19 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa olisi varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luottamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön olisi lisäksi varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousajan tai osallistumishakemusten esittämisen määräajan päättymistä. Ehdokkaiden ja tarjoajien toimittamien asiakirjojen sisällön paljastuminen hankintamenettelyn aikana muille toimittajille voi vaarantaa merkittävästi menettelyn syrjimättömyyden ja tarjouskilpailun tehokkuuden sekä luoda riskejä korruptiosta. On olennaisen tärkeää, että ehdokkaat ja tarjoajat eivät tiedä toistensa tarjousten ja osallistumishakemusten sisältöä ennen kuin näiden toimittamiselle varattu määräaika on päättynyt.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa Turvallisuustason olisi oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin. Hankintayksikön tulisi arvioida yhtäältä sitä, miten voidaan riittävällä tavalla varmistaa asianomaisten tietojen lähettäjien oikea ja luotettava tunnistaminen sekä tietojen sisällön eheys, sekä toisaalta riskiä siitä, että viestien lähettäjä ei ole sama kuin on ilmoitettu. Turvallisuustaso voisi olla erilainen saman hankintamenettelyn sisällä esimerkiksi siten, että itse tarjoukselta edellytetään korkeampaa turvallisuustasoa kuin esimerkiksi sähköpostilta, jossa pyydetään vahvistamaan tiedotustilaisuuden tarkka osoite. Useimmissa suomalaisten hankintayksiköiden hankintamenettelyissä ei ole erityisiä turvallisuustarpeita, eikä hankintayksiköillä ole syytä olla luottamatta siihen, että tarjouksen, osallistumishakemuksen tai muun viestin lähettänyt taho ei olisi se, kuka väittää olevansa. Näin ollen useimmissa hankintamenettelyissä olisi riittävää noudattaa 62 ja 63 §:ssä ja tämän pykälän 1 ja 3 momentissa säädettyjä yleisiä sähköistä viestintää ja tietoturva koskevia säännöksiä.

Hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan b alakohdan mukaan hankintayksiköiden tulisi määritellä hankintamenettelyn turvallisuustaso jäsenvaltioiden vahvistamissa yleisissä puitteissa. Suomessa tietoturvallisuudesta on valtiohallinnossa annettu asetus (681/2010). Asetuksen 5 §:ssä on säännelty tietoturvallisuuden perustasosta. Lainkohdan mukaan tietoturvallisuuden toteuttamiseksi valtionhallinnon viranomaisen on esimerkiksi huolehdittava siitä, että viranomaisen toimintaan liittyvät tietoturvallisuusriskit kartoitetaan, asiakirjojen käsittelyä koskevat tehtävät ja vastuut määritellään ja tietojen luvaton muuttaminen ja muu luvaton tai asiaton käsittely estetään käyttöoikeushallinnan, käytön valvonnan sekä tietoverkkojen, tietojärjestelmien ja tietopalvelujen asianmukaisilla ja riittävillä turvallisuusjärjestelyillä ja muilla toimenpiteillä. Asetuksella annetaan kattavat puitteet hankintamenettelyjen turvallisuustason määrittämiseen valtionhallinnon hankintayksiköissä. Muissa viranomaisissa kuten kunnissa hankintamenettelyjen tietoturvallisuuden asettamiselle puitteita on annettu esimerkiksi arkistolaisissa (831/1994), henkilötietolaisissa (523/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)

sekä tietoyhteiskuntakaavassa (917/2014). Muiden kuin viranomaisten osalta hankintamenettelyn tietoturvalle on asetettu puitteita muun muassa Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän VAHTIn ohjeistuksessa ICT-varautumisen vaatimuksista (VAHTI-ohjeet 2/2012).

Hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan c alakohdan mukaan jos jäsenvaltion vahvistamissa yleisissä puitteissa toimivat hankintaviranomaiset katsovat, että hankinnassa määritelty turvallisuustaso edellyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 1999/93/EY määriteltyjä kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia, hankintaviranomaisten on hyväksyttävä sellaiset kehittyneet sähköiset allekirjoitukset, jotka perustuvat sähköiseen varmenteeseen, ottaen huomioon se, onko nämä varmenteet antanut varmennepalvelujen tarjoaja, joka sisältyy Euroopan komission päätöksessä 2009/767/EY säädettyyn luotettavaan luetteloon ja jotka on luotu turvallisilla allekirjoitusten luomismenetelmillä tai ilman niitä. Suomessa edellä mainittujen EU-säädösten määräykset on pantu täytäntöön laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Viestintävirasto ylläpitää Suomessa julkista rekisteriä sähköiseen allekirjoitukseen liittyvistä laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista. Hankintamenettelyssä ei yleensä olisi tarvetta sen turvallisuuden varmistamiseksi edellyttää ehdokkailta tai tarjoajilta kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia tai muut vahvaa sähköistä tunnistamista, mutta hankintayksikkö voisi poikkeuksellisissa tapauksissa turvallisuuden sitä edellyttäessä vaatia hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan c alakohdan ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisesti ehdokkailta ja tarjoajilta kehittyntä sähköistä allekirjoitusta.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä lainkohdassa listatut vaatimukset. Vaatimusten tarkoituksena on turvata 1 momentissa säädettyjen edellytysten toteutumista muun muassa siten, että hankintayksikön edustajat eivät itsekään pääse toimitettuihin tietoihin ennen asetettujen määräaikojen päättymistä. Edellytysten toteutumista turvaavat myös vaatimukset tarjousten avaamisesta ja käsittelystä vastaavan henkilön nimeämisestä.

9 luku

Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

65 §. *Markkinakartoitus.* Pykälässä säädettäisiin markkinakartoituksista, joita hankintayksikkö voi käyttää ennen hankintamenettelyn aloittamista. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 40 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja

vaatimuksistaan. Momentin tarkoittamaa markkinakartoitusta ei ole tyhjentävästi tässä laissa määritelty. Yleisesti sillä tarkoitettaisiin kaikkea sitä markkinoilta saatavaa tietoa, jota hankintayksikön on mahdollista saada ja hyödyntää hankintaa suunnitellessaan. Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää erilaisia keinoja ja muotoja: se voi tehdä tietopyynnön yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (HILMA), jossa se pyytää kyseisen alan toimittajia joko käymään vapaamuotoista dialogia sen kanssa hankinnan kohteesta ja sen määrittelystä. HILMAssa voidaan myös esittää kutsu tarkempaan tekniseen vuoropuheluun. Markkinakartoitus voi olla myös vapaamuotoista, jolloin hankintayksikkö itse selvittää markkinoilla olevia vaihtoehtoja. Hankintayksikkö voi myös kutsua toimittajia esittelemään tuotteitaan hankintayksikölle. Markkinakartoitus ei siten ole yksipuolista, vaan markkinakartoituksen aikana tai sen osana hankintayksikkö voi myös antaa tietoa toimittajille hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksen tarkoituksena on yleensä lisätä hankintayksikön markkinatuntemusta ja saada tarkempi käsitys siitä, miten hankinnan kohde kannattaisi tarjouspyynnössä määritellä, esimerkiksi sen avulla, minkälaisia sopimusehtoja tai tuotteiden hinnoittelumekanismia tietyllä alalla esiintyy. Markkinakartoituksen tulosten perusteella hankintayksikkö voi myös harkita tarkemmin esimerkiksi sitä, millaisessa tämän lain 5 luvun mukaisessa menettelyssä hankinta on syytä kilpailuttaa tai millaisista 75 §:n mukaisista osista hankittava kokonaisuus luontevasti koostuisi. Markkinakartoitus on osa hankinnan suunnittelua ja se sijoittuu aikaan ennen varsinaisen hankintamenettelyn aloittamista. Jotta toimittajien kanssa käytävästä markkinakartoituksesta olisi hankintayksikölle hyötyä, on sen hyvä hahmotella omaa hankintatarvettaan jo ennen markkinakartoituksen tekemistä. Hankintatarpeen määrittelyssä voidaan apuna käyttää esimerkiksi asiakkaita, joiden käyttöön jokin palvelu tulisi. Huolellisella suunnittelulla on olennainen rooli hankinnan onnistumisen kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Hankintayksikkö voisi siis esimerkiksi käyttää ulkopuolisia konsultteja tai asiantuntijoita, kysyä vinkkejä ja neuvoja toiselta hankintayksiköltä tai käyttää apuna alan toimittajia esimerkiksi siten, kuin edellä on 1 momentin perusteluissa kuvattu. Jos hankintayksikkö käyttää apuna ulkopuolista asiantuntemusta, tulisi sen kuitenkin itse varmistua siitä, että mikään mukana oleva taho ei pääse liikaa vaikuttamaan esimerkiksi siihen, miten hankinnan kohde kuvataan tarjouspyynnössä tai miten se suunnitelmien mukaan toteutetaan. Siksi momentissa todetaan, että kyseisten tahojen neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen taikka tämän lain 3§:ssä tarkoitetun avoimuuden ja syrjimättömyyden vaarantumiseen.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarjoajan osallistuminen tarjouskilpailun valmisteluun tai muu hankintayksikön avustaminen hankintamenettelyssä saattaa vaarantaa hankintamenettelyn avoimuuden tai tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteiden toteutumisen hankinnassa. Mainittujen periaatteiden

vaarantumista on kuitenkin aina arvioitava kunkin yksittäistapauksen erityispiirteet huomion ottaen. Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO 771/14 voittanut tarjoaja on ennen lopullisten tarjouspyyntöasiakirjojen laatimista toimittanut hankintayksikölle aikaisempaan vastaavaan hankintaan liittyntä materiaalia. Hankintayksikkö oli ilmoituksensa mukaan laatinut tarjouspyyntöasiakirjat ainakin osaksi mainittujen voittaneen tarjoajan sille toimittamien asiakirjojen pohjalta. Voittaneen tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun oli ollut omiaan vaarantamaan avoimuuden periaatteen toteutumisen sekä tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun.

66 §. *Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun.* Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla ehdokas tai tarjoaja voi osallistua hankinnan valmisteluun. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 41 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jos tarjoaja on antanut neuvoja tai osallistunut muuten tarjouskilpailun valmisteluun tavalla, joka saattaa vaarantaa tasapuolisen kohtelun, hankintayksikön tulisi ryhtyä toimiin, kuten sellaisten tietojen antaminen, jonka hankinnan valmisteluun osallistunut taho on saanut hankinnan valmistelussa tai joka on valmisteluun osallistumisen tulosta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun voi johtaa tarjoajien tasapuolisen syrjimättömän kohtelun periaatteiden vaarantumiseen kuten edellä 65 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuvattu. Siksi hankintayksikön olisi osaltaan varmistettava, että mikään hankinnan valmisteluun osallistunut taho ei saa sellaista etulyöntiasemaa, joka johtaisi hankintamenettelyssä tasapuolisen ja syrjimättömän kilpailutilanteen vaarantumiseen. Siksi hankintayksikön olisi toimitettava muille ehdokkaille ja tarjoajille tieto, jonka hankinnan valmisteluun osallistunut taho on saanut hankinnan valmistelussa tai joka on valmisteluun osallistumisen tulosta. Tällä olisi tarkoitus saattaa muut ehdokkaat ja tarjoajat tiedollisesti samalle tasolle kuin hankinnan valmisteluun osallistunut yritys. Tätä samaa tarkoitusta ajaa myös momentissa mainittu lähtökohta siitä, että hankintayksikön on myös varattava riittävä määräaika tarjousten jättämiselle. Määräaika voi siis olla pidempi kuin tämän lain 6 luvussa tarkoitettut vähimmäismääräajat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hankinnan valmisteluun osallistuneen tahon saa sulkea 81 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti pois tarjouskilpailusta vain, jos hankintayksiköllä ei tosiasiallisesti ole muita keinoja varmistaa 3 §:ssä mainittujen periaatteiden toteutumista. Tämä tarkoittaisi sitä, että mikäli hankintayksikkö ei pysty millään muulla tavalla takaamaan tasapuolista ja syrjimätöntä kilpailutusmenettelyä, voisi se viimesijaisena keinona sulkea hankinnan valmisteluun osallistuneen ehdokkaan tai tarjoajan pois tarjouskilpailusta. Kuitenkin ennen poissulkemista ehdokkaalle ja tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen. Hankintayksikön on perusteltava ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemispäätös 122§:ssä tarkoitettulla tavalla.

67 §. *Tarjouspyyntö.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleisistä tarjouspyyntöön liittyvistä vaatimuksista. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain

40 §:ssä säädettyä. Ehdotetun lainkohdan terminologia eroaisi jossain määrin hankintadirektiivistä, jossa tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun kaltaisista hankintayksikön laatimista asiakirjoista käytetään yleisnimitystä hankinta-asiakirjat. Vaikka hankinta-asiakirjojen käsite on määritelty lain 4 §:n 11 kohdassa, käytettäisiin hankintalaissa edelleen soveltamiskäytännössä vakiintuneesti käytettyä termiä tarjouspyyntö. Hankintadirektiivin viittaukset hankinta-asiakirjoihin pantaisiin täytäntöön hankintalaissa hyödyntämällä tarjouspyynnön, sen liitteiden sekä neuvottelukutsun käsitteitä.

Tarjouspyynnön tarkoituksena on hankinnan kohteen ja sen toteuttamiseen liittyvien seikkojen kuvaaminen siten, että sen perusteella saadaan lopullisia, yhteismittaisia ja vertailukelpoisia tarjouksia, joiden perusteella tarjouksia voidaan tasapuolisesti verrata. Tarjouspyyntöjen sisällön puutteellisuudesta johtuva tarjousten vertailukelvottomuus on oikeuskäytännössä katsottu yhdeksi merkittävimmistä hankintamenettelyjä koskevaksi yksittäiseksi ongelmaksi. Yhteismitattomat tarjoukset ovat käytännössä johtaneet tarpeeseen täsmentää tarjouspyyntöä tai tarjouksia hankintamenettelyn aikana tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaarantavalla tavalla.

Tarjouspyyntö täydentää hankintailmoitusta. Käytännössä hankintailmoituksessa ei voida tila- ja muiden rajoitteiden vuoksi kuvailla hankintaan liittyviä asioita kovin täsmällisesti, joten tarjouspyyntö laaditaan erikseen. Voimassa olevan hankintalain 40 §:n mukaisesti säädettäisiin pykälän 2 momentissa, että tilanteissa, joissa hankintailmoitus ja tarjouspyyntö eroavat sisältönsä puolesta, hankintailmoituksen sisältö on ratkaiseva.

68 §. Tarjouspyynnön sisältö. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja sen liitteiden sekä neuvottelumenettelyjen osalta neuvottelukutsun ja sen liitteiden vähimmäisisällöstä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä säädettyä. Lainkohdassa käytettäisiin hankintadirektiivistä poiketen erilaista systematiikkaa ja termistöä hankintayksikön laatimissa asiakirjoissa. Hankintadirektiivissä hankintayksikön asiakirjojen systematiikka on toteutettu siten, että hankintayksikön on direktiivin 53 artiklan mukaan hankintamenettelyn alkaessa asetettava hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Avoimessa menettelyssä nämä hankinta-asiakirjat sekä hankintailmoitus, joka sisältää pyynnön lähettää tarjous, muodostavat yhdessä voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä tarkoitettua tarjouspyyntöä vastaavan kokonaisuuden. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on hankinta-asiakirjojen saataville asettamisen ohella kutsuttava direktiivin 54 artiklan mukaan valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Näissä menettelyissä edellä mainittu kutsu yhdistettynä hankinta-asiakirjoihin muodostaa voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä tarkoitettua tarjouspyyntöä vastaavan kokonaisuuden. Koska hankintalaissa tarkoituksena on käyttää edelleen direktiivin systematiikasta poiketen hankintalainsäädännön soveltamiskäytännössä vakiintuneita

tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun termejä, on hankintalaissa käytettävä myös direktiivistä poikkeavaa sääntelyrakennetta.

Ehdotetun lainkohdan mukainen tarjouspyynnön vähimmäissisältö kattaisi ensinnäkin hankintadirektiivin liitteessä IX listatut tiedot kuten määräajan tarjousten vastaanottamiselle sekä tarjousten vertailuperusteet, vaikka direktiivin mukaan liitteessä IX esitettyjen vähimmäistietojen olisi oltava direktiivin 54 artiklan mukaisessa ehdokkaille esitetyssä kutsussa. Tämän tietosisällön käyttötarkoituksen katsottaisiin toteutuvan tehokkaammin käytännössä vakiintuneen aseman saavuttaneissa tarjouspyyntöasiakirjoissa kuin täysin uudessa ehdokkaille esitetyssä kutsussa, jota ei myöskään annettaisi lainkaan avoimessa menettelyssä. Tarkoituksena olisi listata myös kaikki muut tarjousten tekemistä ja neuvottelujen käymistä varten tarvittavat vähimmäistiedot kuten keskeiset sopimusehdot sekä tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset. Tarjouspyyntö sekä neuvottelumenettelyissä neuvottelukutsu muodostaisivat liitteineen käytännössä hankintadirektiivin ja hankintalain 4 §:n 11 kohdan mukaista hankinta-asiakirjojen käsitettä vastaavan kokonaisuuden lukuun ottamatta hankintailmoitusta.

Tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa tulisi edellä mainittujen tietojen lisäksi ilmoittaa myös sellaiset muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä sekä tarjouksen tekemisessä. Tarjouspyynnössä ilmoitettavat tiedot riippuvat hankinnan sisällöstä, koosta ja luonteesta. Lähtökohtana on 1 momentin mukaisesti, että tarjoajilla on riittävät tiedot vertailukelpoisten tarjousten tekemiseen. Koska vertailukelpoisten tarjousten tekeminen on riippuvainen tarjouspyynnöstä ja koska tarjouspyynnön sisältö vaikuttaa myös toimittajien kiinnostukseen osallistua tarjouskilpailuun, olennaisista muutoksista tarjouspyynnössä tulisi ilmoittaa alkuperäisen hankintailmoituksen korjausilmoituksella HILMA-palvelussa. Vähäisistä tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen muutoksista tulisi ilmoittaa tarjouskilpailuun osallistuneille toimittajille. Tarjouspyynnössä ilmoitettavia tietoja olisivat muun muassa tieto vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen sallittavuudesta, osatarjousten sallittavuudesta sekä hankinnan vaihtoehtoihin toteutustapoihin liittyvät vähimmäisvaatimukset, jos vaihtoehtoja halutaan sallia.

69 §. *Tarjouspyynnön asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun sekä näiden liitteiden ja muiden hankintalain 4 §:n 11 kohdassa tarkoitettujen hankinta-asiakirjojen asettamisesta ehdokkaiden ja tarjoajien saataville. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 53 artiklaan ja olisi uusi. Lainkohdan tarkoituksena olisi edistää sähköisten tieto- ja viestintävälineiden käyttöä hankintamenettelyissä ja siten lisätä hankintaprosessien tehokkuutta ja avoimuutta.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön olisi asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Asiakirjat olisi asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Hankintailmoituksessa olisi mainittava internetosoite, jossa nämä asiakirjat ovat saatavilla.

Asiakirjat voitaisiin julkaista esimerkiksi hankintayksikön verkkosivuilla. Pykälän 1 momentin vaatimukset koskisivat myös rajoitettua menettelyä, neuvottelumenettelyä ja muita menettelyjä, joissa hankintayksikkö valitsee tarjoajat tai neuvotteluihin otettavat toimittajat. Hankintayksikkö ei voisi näissä menettelyissä siten antaa tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ainoastaan menettelyyn valituille toimittajille valinnan jälkeen, vaan hankinta-asiakirjojen olisi oltava avoimesti saatavilla kaikille toimittajille jo hankintailmoituksen julkaisemishetkellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa hankinta-asiakirjoja ei voida asettaa sähköisesti saataville siitä syystä, että sähköisen muodon käyttäminen ei lain 62 §:n 2 momentin 1–5 nojalla ole mahdollista. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa hankinta-asiakirjat sisältävät fyysisiä malleja. Tällöin hankintayksikkö voisi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan ehdokkaille tai tarjoajille muulla tavoin kuten postitse. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikaa olisi pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa hankinta-asiakirjoja ei voitaisi asettaa rajoituksetta, suoraan tai kokonaan sähköisessä muodossa saataville johtuen 62 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen sisältämien tietojen luottamuksellisuudesta. Tällöin hankintayksikön olisi asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevia vaatimuksia ja ilmoitettava, miten luottamuksellisia tietoja sisältäviin asiakirjoihin voi tutustua. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi kutsu hankintayksikön suojattuihin tiloihin tutustumaan asiakirjoihin. Myös näissä tilanteissa tarjousten jättämislle varattua määräaikaa olisi pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

70 §. Ehdokkaille osoitettu kutsu. Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaille osoitetusta kutsusta rajoitetussa menettelyssä ja muissa menettelyissä, joissa hankintayksikkö valitsee tarjoajat tai neuvotteluihin kutsuttavat toimittajat. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 54 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän mukaan rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön olisi 69 §:ssä säädetyin tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen saataville asettamisen lisäksi kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Avoimessa menettelyssä vastaava kutsu sisältyy hankintadirektiivin 49 artiklan ja ehdotetun 58 §:n 2 momentin mukaan hankintailmoitukseen. Pykälässä poikettaisiin hankintadirektiivin 54 artiklan ja liitteen IX systematiikasta siten, että ehdokkaille osoitettu kutsu ei sisältäisi tarjousten tekemistä tai neuvotteluihin osallistumista varten tarvittavia tietoja, vaan ainoastaan yksilöidyn kutsun jättää tarjous tai osallistua neuvotteluihin. Kaikki muu tarvittava tieto kuten soveltuvuusvaatimukset, hankinnan kohteen kuvaus ja vertailuperusteet tulisi asettaa saataville lain 67 ja 68 §:n mukaisesti tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa ja näiden liitteissä. Tätä varten lainkohdan

tarkoittamassa kutsussa olisi mainittava sähköinen osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos lain 62 §:n 2 momentin nojalla asiakirjoja ei ole asetettu sähköisesti saataville, kutsuun olisi liitettävä tarjouspyyntö sekä muut hankinta-asiakirjat.

Kun hankintayksikkö valitsee tarjoajia puitejärjestelyyn ja dynaamiseen hankintajärjestelmään, sen ei tarvitsisi asettaa saataville tai liittää kutsuun puitejärjestelyyn perustuvien tai dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja, sillä kyseisiä hankintoja ei ole vielä toteutettu.

71 §. *Hankinnan kohteen kuvaus.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvaamisesta määrittelemällä hankinnan kohde. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 42 artiklaan. Voimassa olevassa hankintalaissa hankinnan teknisestä määrittelystä on säädetty 44 §:ssä. Voimassa olevan lain termiä ”tekninen eritelmä” kuvaavampaa olisi käyttää arkikielen ilmauksia hankinnan kohteen kuvaus ja hankinnan kohteen määritelmä. Hankinnan kohteen kuvaus liittyy sekä tavarahankintojen, rakennusurakoiden että palveluhankintojen sisällön määrittelyyn. Hankinnan kohde tulee määritellä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Käytettäessä neuvottelumenettelyä tai kilpailullista neuvottelumenettelyä hankintayksikkö voisi määritellä hankinnan sisältöä koskevat vaatimukset hankintamenettelyn aikana esitettyjen ratkaisuehdotusten perusteella.

Hankinnan kohteen ominaisuuksia määritellessä niissä voitaisiin viitata myös tiettyyn rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen tuotantoprosessiin tai -menetelmään tai tiettyyn prosessiin tai menetelmään rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen suorittamisessa taikka tiettyyn prosessiin niiden elinkaaren jossakin muussa vaiheessa silloinkin, kun kyseiset tekijät eivät kuulu niihin fyysisenä osana edellyttäen, että ne liittyvät hankinnan kohteeseen ja ovat oikeasuhteisia sopimuksen arvoon ja tavoitteisiin nähden.

Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään pitkälti voimassa olevan lain 44 § 1 momenttia. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 42 artiklan 1 kohtaan. Kyseessä on yleinen tarjoajien tasapuolista kohtelua sekä kilpailua turvaava säännös (*MAO:317/11 ja MAO:519/12*). Hankinnan kohdetta kuvaavia määritelmiä ei saisi laatia siten, että ne luovat perusteettomia esteitä julkisten hankintojen avaamiselle kilpailulle.

Ehdotettu säännös ottaisi aiempaa voimakkaammin huomioon vammaisten käyttäjien tarpeet. Esteettömyys ja kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu tulisi huomioida aina asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta. Ehdotetun säännöksen tavoitteena olisi huomioida sosiaaliset näkökohdat aiempaa vahvemmin. Vaatimukset voisivat liittyä esimerkiksi liikkumis- ja toimimises-teisten henkilöiden pääsyyn rakennuksiin tai teknisten laitteiden käyttöominaisuuksiin. Määritelmien laatimisessa olisi huomioitava muualla lainsäädännössä olevat velvoitteet kuten yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) on viitattu. Jos pakolliset esteettömyysvaatimukset vahvistetaan unionin säädöksellä, tekniset eritelmät olisi

määriteltävä viittaamalla kyseiseen säädökseen, kun on kyse esteettömydestä vammaisten henkilöiden kannalta tai kaikkien käyttäjien tarpeet huomioon ottavasta suunnittelusta.

Perusteltuina tapauksina, jolloin hankinnan määrittelyssä ei olisi tarpeen huomioida erityisesti vammaisten käyttäjien tarpeita, voidaan mainita tilanteet, joissa hankintayksikkö on selvittänyt, että tällaisia käyttäjiä ei ole tai kyseessä on tuote, jonka ominaisuuksilla ei ole tällaisia vaikutuksia. Esimerkkeinä voidaan mainita tilanteet, joissa hankintayksikkö hankkii henkilökunnalleen atk-laitteita ja henkilökunnan joukossa ei ole vammaisia käyttäjiä, tai tilanne, jossa hankintaan kopiopaperia, joka on tuotteena sellainen, että sen kohdalla ei ole tarpeen arvioida esteettömyyttä. Hankintayksikön tulisi kartoittaa tapauskohtaisesti, minkälaisia tarpeita niillä käyttäjillä on, joiden käyttöön hankinnan kohde on tarkoitettu. Hankintayksiköllä olisi kuitenkin harkintavalta sen suhteen mitä se päättää hankkia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tavoista, joilla hankinnan kohteen määrittely tulisi tehdä. Ehdotetun säädöksen sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan lain 44 §:n 2 momenttia. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi kuitenkin muuttaa aiempi standardien etusijaan perustunut käytäntö. Uuden säännöksen mukaan eri tapoja ei asetettaisi ensisijajärjestykseen vaan säännöksen mukaan määritelmät olisi laadittava jollain mainituista tavoista. Säännöksen ei olisi tarkoitus rajoittaa pakollisten kansallisten teknisten sääntöjen soveltamista, sikäli kuin ne ovat unionin oikeuden mukaisia.

Hankinnan kohde voitaisiin ilmoittaa paitsi viittaamalla hankinnan kohteen määrittelyyn, myös esittämällä hankinnan kohteelta edellytettäviä suorituskykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskevia vaatimuksia. Tällöin tarjoajat voivat esittää tarjouksia, jotka perustuvat moniin erilaisiin teknisiin ratkaisuihin. Tarjousten vertailukelpoisuus ja tarjoajien syrjimätön kohtelu edellyttävät, että suorituskykyyn ja toiminnallisiin ominaisuuksiin liittyvät vaatimukset ovat riittävän täsmällisiä. Määritelmät voitaisiin laatia myös viittaamalla osittain standardeihin tai muihin määrittelyihin ja osittain suorituskykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskeviin vaatimuksiin. Hankintayksikkö voisi lisäksi ilmoittaa pitävänsä tiettyjä standardeja tai muita määrittelyjä olettamana suorituskykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä.

Hankinnan kohteen sisältö voitaisiin esittää viittaamalla standardeihin, tekniisiin hyväksyntöihin tai suunnitteluun, laskentaan tai rakennusurakoiden toteuttamiseen tai tuotteiden tuottamiseen liittyviin tekniisiin eritelmiin esitetystä etusijajärjestyksessä. Käytettäessä tällaista viittausta standardiin tai muuhun tekniseen määrittelyyn, myös sellaiset tuotteet, palvelut tai materiaalit, jotka eivät ole viitatus standardin tai muun teknisen määrittelyn mukainen, mutta jotka täyttävät niissä asetetut, hankinnan kohteeseen liittyvät vaatimukset, olisi hyväksyttävä. Tämän vuoksi viittaukseen tulisi liittää ilmaisu ”tai vastaava”.

Jos hankintayksikkö käyttää 2 momentin 1 kohdassa säädettyä mahdollisuutta laatia hankinnan kohteen kuvaus suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten

vaatimusten perusteella, se ei saisi hylätä tarjousta rakennusurakoista, tavaroista tai palveluista, jotka ovat kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, yhteisen teknisen eritelmän, kansainvälisen standardin tai eurooppalaisen standardintielimen laatiman teknisen viitejärjestelmän mukaisia, jos nämä eritelmät koskevat hankintaviranomaisen asettamia suorituskyyä koskevia tai toiminnallisia vaatimuksia. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-489/06, *komissio vs. Kreikka (ECLI:EU:C:2009:165)* todettiin, että hankintayksikkö ei voi hylätä tarjouspyyntöä vastaamattomana tarjousta, joka täyttää EU:n CE -tyyppimerkinnän ominaisuuksista. Suorituskyyä koskevissa tai toiminnallisissa vaatimuksissa voitaisiin huomioida esimerkiksi ympäristövaatimukset.

Jos hankintayksikkö käyttää mahdollisuutta viitata 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin teknisiin eritelmiin, se ei saisi hylätä tarjousta sillä perusteella, että tarjotut rakennusurakat, tavarat tai palvelut eivät ole niiden teknisten eritelmien mukaisia, joihin se on viitannut, jos tarjoaja osoittaa tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että sen ehdottamat ratkaisut täyttävät teknisissä eritelmissä määritellyt vaatimukset vastaavalla tavalla.

Tarjoajan olisi osoitettava tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että standardin mukainen rakennusurakka, tavara tai palvelu täyttää hankintaviranomaisen asettamat suorituskyyä koskevat tai toiminnalliset vaatimukset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassaolevan hankintalain 44 §:n 3 momentin mukaisesti, ettei hankinnan sisällön kuvauksessa saa mainita tiettyä valmistajaa, viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tyyppiin, alkuperään tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrji tiettyjä tarjoajia. Tällainen viittaus olisi sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muulla tavoin teknisiä eritelmiä käyttäen. Viittaukseen olisi liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”. Oikeusohje on vahvistettu muun muassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa C-359/93, *komissio vs. Alankomaat (ECLI:EU:C:1995:14)*. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tuomioissaan asiassa C-59/00, *Vestergaard (ECLI:EU:C:2001:654)* Euroopan yhteisön perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien säännösten edellyttävän, että myös hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolisissa hankinnoissa on kiellettyä edellyttää tietynmerkkisiä tuotteita liittämättä vaatimukseen ilmausta ”tai vastaava”. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 29.1.2010 taltio 174* koulun ompelukoneiden hankinnassa edellytettiin koneiden olevan tyypiltään ”esim. Bernina” tai ”esim. Bernina 7000, nelilanka”. KHO yhtyi markkinaoikeuden näkemykseen, jonka mukaan tuotteet hankittiin koulun opetuskäyttöön ja hankinnasta ei ilmennyt, etteikö koneilta edellytettäviä teknisiä ominaisuuksia olisi voitu kuvata riittävän tarkasti ja selvästi viittaamatta tietyn valmistajaan tuotteisiin. Vaikka maininta oli esimerkinluonteinen, menettely oli suosinut kyseistä valmistajaa.

Tekniset eritelmät voisivat koskea myös tuotantomenetelmää, jos tuotantomenetelmää koskevalla vaatimuksella on välitön liittymä hankinnan kohteena olevan palvelun, tavarun tai rakennustyön laatuun tai muihin ominaisuuksiin. Siten hankintayksikkö

voisi edellyttää myös ympäristöystävällistä tuotantomenetelmää, silloin kun vaatimus liittyy hankinnan kohteeseen. Tällaisia sallittuja tuotantomenetelmää koskevia vaatimuksia ovat esimerkiksi elintarvikkeiden tuottaminen luonnonmukaisella viljelyllä sekä sähkön tuottaminen uusiutuvia energianlähteitä käyttäen.

Teknisten eritelmien laatimista varten hankintayksikkö voisi käydä teknisiä vuoropuheluita esimerkiksi potentiaalisten tarjoajien ja teknisten asiantuntijatahojen kanssa. Tällainen vuoropuhelu tulisi ensisijaisesti tapahtua kirjallisesti, esimerkiksi lausuntomenettelyllä, jolloin tulisi selkeästi ilmoittaa, ettei kysymys ole hankintapäätökseen johtavasta tarjouskilpailusta. Tekninen vuoropuhelu ei saa johtaa kilpailun estymiseen tai vaarantaa tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua.

Pykälässä säädetty koskisi vain hankittavalta rakennusurakalta, palvelulta tai tuotteelta vaadittavia ominaisuuksia. Näiden ominaisuuksien lisäksi hankintayksikön on tärkeää miettiä myös hankintaan liittyviä kaupallisia ehtoja kuten maksuaikoja, sopimusehtoja ja immateriaalioikeuksien hallintaa. Hankintayksikön tulisi esimerkiksi tapauskohtaisesti harkita mahdollisten immateriaalioikeuksien merkitystä hankinnan kohteelle ja mainita yksiselitteisesti edellytetäänkö niiden siirtoa. Kaupallisten ehtojen täsmentämättömyys saattaa johtaa yhteismitattomiin tarjouksiin ja ongelmiin sopimuskaudella.

72 §. *Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvaamisessa käytettävistä apuvälineistä kuten ympäristöominaisuuksiin, sosiaalisiin ominaisuuksiin tai muihin ominaisuuksiin liittyvistä merkeistä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 43 artiklaan ja vastaa pitkälti voimassa olevan lain 45 §:ää. Uudessa säännöksessä mahdollistettaisiin kuitenkin voimassa olevaa lakia laajemmin viittaaminen ympäristömerkkien lisäksi myös sosiaalisiin ominaisuuksiin tai muihin ominaisuuksiin perustuviin merkkeihin. Lisäksi uusi säännös mahdollistaisi suoraan tietyn merkkiin vaatimisen sen perusteisiin viittaamisen sijaan. Muutoksen tavoitteena olisi korostaa ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista, yksinkertaistaa menettelyjä ja vähentää hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Säännöksen tarkoituksena ei kuitenkaan olisi ohjata hankintayksikköä vaatimaan tiettyä merkkiä. Jotta merkin vaatiminen ei sulkisi tarjoajien joukosta pk-yrityksiä, joilla ei aina ole varaa hankkia vaadittavaa merkkiä, olisi hankintayksikön syytä käyttää tapauskohtaista harkintaa välttääkseen markkinan kaventumisen. Hankintayksiköllä ei olisi velvollisuutta viitata merkkiin, vaan se voisi edelleen muutoin määritellä ne ominaisuudet, jotka hankinnan kohteella tulee olla. Hankintayksikkö voisi esimerkiksi määritellä hankinnan kohteen asettamalla tietyt vaatimukset ja todeta mitkä merkit ainakin täyttävät vaaditut ominaisuudet, asettamatta vaatimukseksi kuitenkaan kyseisiä merkkejä.

Pykälässä säädetyn kaltaisina merkkeinä voisi tulla kyseeseen muun muassa Euroopan unionin ympäristömerkki EU-kukka ja pohjoismaiden virallinen ympäristömerkki Joutsen-merkki.

Pykälän 1 momentissa esitettäisiin lista ehdoista, jotka vaaditun merkin tulee täyttää. Lista poikkeaisi hiukan sanamuodoltaan voimassa olevasta säädöksestä, mutta

tarkoituksena ei olisi muuttaa merkittävästi säännöksen tulkintaa. Merkille asetettavien vaatimusten tulisi perustua puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin ja ne laatisi kolmas osapuoli, jonka suhteen merkkiä hakeva toimija ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa. Säännös sallisi kuitenkin voimassa olevasta laista poikkeavasti tietyn merkin vaatimisen. Merkin vaatimisen ehdoksi asetettaisiin edelleen se, että merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen. Jos merkki täyttää 1 momentin 2, 3, 4 ja 5 kohdissa säädetyt edellytykset, mutta siihen sisältyy myös vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, hankintayksiköt eivät saisi vaatia kyseistä merkkiä, mutta voisivat määritellä hankinnan kohteen viittaamalla kyseisen merkin yksityiskohtaisiin eritelmiin tai tarvittaessa niiden osiin, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat kyseisen kohteen ominaisuuksien määrittelemiseen.

Pykälän 2 momentin mukaisesti, jos hankintayksiköt eivät edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia, tai merkkiin sisältyisi vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, tulisi niiden yksilöidä merkille asetetuista vaatimuksista ne, joita hankintayksikkö hankinnan kohteelta vaatii. Säännöksen tarkoituksena olisi taata, että kaikille tarjoajille on selvää, mitä ominaisuuksia hankinnan kohteelta vaaditaan. Edelleen, tiettyä merkkiä vaativan hankintayksikön olisi hyväksyttävä kaikki vaatimaansa merkkiä vastaavat merkit. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarjoajan mahdollisuudesta käyttää muita asianmukaisia todistuskeinoja kuten valmistajan tekniset asiakirjat edellyttäen, että tarjoaja pystyy todistamaan sen toimittamien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palveluiden täyttävän tietyille merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset. Poikkeussäännöksen soveltuminen edellyttäisi, että tarjoajan ei ole ollut mahdollista saada merkkiä määräjän kuluessa itsestään riippumattomista syistä.

73 §. Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten tarjoaja voi todistaa tarjouksen täyttävän hankinnan kohteen määritelmässä asetetut vaatimukset tai perusteet ja, että se on tarjouksen vertailuperusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Pykälä on uusi ja se perustuu suoraan hankintadirektiivin 44 artiklaan. Hankintayksiköiltä saattaa puuttua tarvittava erityisosaaminen esimerkiksi teknisesti monimutkaisissa asioissa, jolloin niiden tulee voida hyödyntää kolmansien tahojen tarjoamia sertifikaatteja ja testauksia.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksiköt voisivat vaatia, että tarjoajat esittävät arviointilaitoksen laatiman testausraportin tai tällaisen laitoksen antaman todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen määritelmässä asetetut vaatimukset tai perusteet ja että se on hankintasopimuksen tekoperusteiden, eli tarjouksen vertailuperusteiden, tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksiköt vaativat erityisen tai tietyn arviointilaitoksen antamien todistusten esittämistä, olisi hankintayksikön myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön olisi hyväksyttävä myös muu kuin 1 momentissa mainittu asianmukainen näyttö, kuten valmistajan tekniset asiakirjat, jos todistukset tai testausraportit eivät ole olleet asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tämän ole ollut mahdollista saada niitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Lisäedellytyksenä olisi, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta ja edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat ja palvelut täyttävät teknisissä eritelmissä edellytetyt vaatimukset tai perusteet, hankintasopimuksen tekoperusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot. Säännöksen tarkoituksena olisi suojella sellaisia yrityksiä, joilla ei perustellusti ole ollut mahdollisuutta hyödyntää sertifikaatteja tai testauslaitoksia.

74 §. Tarjousten ja osallistumishakemusten vaatimustenmukaisuuden osoittaminen. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan velvollisuudesta osoittaa tarjouksen olevan hankinta-asiakirjojen mukainen sekä siitä, miten hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten täytyminen voitaisiin osoittaa. Pykälässä säädettäisiin myös hankintayksikön mahdollisuudesta pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tarjousten ja osallistumishakemusten puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja. Lainkohta vastaisi velvollisuuden osalta voimassa olevan hankintalain 46 §:n 1 momentissa säädettyä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 56 artiklan 1 kohtaan, 42 artiklan 5 ja 6 kohtiin sekä 56 artiklan 3 kohtaan.

Pykälän 1 momentissa vahvistettaisiin tarjoajan näyttövelvollisuus siitä, että jottu tavara, palvelu tai rakennustyö on tarjouspyynnön mukainen. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksen edellyttävän tarjousten olevan hankinta-asiakirjoissa asetettujen ehtojen, kriteerien, kuvausten ja vaatimusten mukaisia. Tarjousten hankinta-asiakirjojen mukaisuus varmistaa osaltaan myös keskenään vertailukelpoisten tarjousten saamisen ja tarjousvertailun tasapuolisuuden. Hankintayksikön tulisi lähtökohtaisesti hylätä sellaiset tarjoukset, jotka eivät vastaa hankinta-asiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia. Siten esimerkiksi sellaiset tarjoukset, jotka eivät vastaa tarjouspyynnössä esitettyjä teknisiä eritelmiä tai muita hankinnan kohdetta koskevia vaatimuksia, olisi lähtökohtaisesti suljettava tarjouskilpailusta. Unionin tuomioistuimien on katsonut ratkaisussaan asiassa C-42/13, että erityisesti siinä tapauksessa, että tarjouksen puutetta ei voida pitää puhtaasti muodollisena, tarjoajalle ei voida sallia mahdollisuutta korjata puutetta jälkikäteen tarjousten jättämiselle varatun määräajan jälkeen. Tarjous olisi hylättävä hankintamenettelyn ehtoja vastaamattomana, jos se on saapunut myöhässä tai on puutteellinen. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun (KHO 19.3.2010 taltio 568) mukaan tarjouspyyntöä vastaamattoman tarjouksen hyväksyminen merkitsee syrjivää kohtelua paitsi muiden tarjouskilpailuun osallistuneiden tarjoajien osalta myös niiden mahdollisten tarjoajien osalta, jotka luottaen siihen, että hankintayksikkö noudattaa tarjouspyynnön ehtoja, ovat jättäytyneet tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Myös ehdokkaan hankintayksikölle toimittaman osallistumishakemuksen ja sen sisällön tulisi vastata hankintailmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa

asetettuja vaatimuksia. Lain 79 §:n mukaan alakohdan mukaan tarjoukset on valittava edellyttäen, että tarjouksen on antanut tarjoaja, jota ei ole suljettu menettelyn ulkopuolelle ja joka täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset toimittajan soveltavuudelle. Osallistumishakemuksen tulisi näin ollen lähtökohtaisesti sisältää hankinta-asiakirjoissa vaaditut tiedot, vakuutukset ja asiakirjat, jotka annettaisiin lähtökohtaisesti yleisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa. Ehdokkaan tulisi niin ikään vakuuttaa hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten täyttyminen.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin hankintayksiköille nykyistä laajemmat mahdollisuudet pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 56 artiklan 3 kohtaan. Vaikka lähtökohtana hankintamenettelyissä on 1 momentin mukaisesti osallistumishakemusten ja tarjousten lopullisuus, tarjousmenettelyn joustavuuden ja sujuvuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa ehdokkaiden ja tarjoajien antamissa asiakirjoissa olevien epäolennaisten puutteiden, ristiriitojen ja virheiden korjaaminen. Säännös mahdollistaisi myös sen, ettei hankintayksiköllä olisi velvollisuutta hylätä tarjouksia kokonaisuuden kannalta vähämerkityksellisten virheiden tai puutteiden takia.

Tarjousten täsmentäminen ja täydentäminen olisi sallittua, jos kysymys olisi epäolennaisesta puutteesta, ristiriidasta taikka virheestä. Sallittua olisi esimerkiksi pyytää tarjoajaa korjaamaan tarjouksessa oleva muotovirhe, kuten puuttuva allekirjoitus taikka täydentämään puuttuva tarjouksen voimassaoloa koskeva tieto. Sallittua olisi lisäksi pyytää tarjoajaa täsmentämään hinnoittelua koskeva virhe, kuten väärä valuutta taikka hinnoitteluyksikkö taikka ilmeinen hinnan suuruusluokkaa koskeva virhe (pilkkuvirhe tai vastaava), joka on esimerkiksi pääteltävissä muusta tarjouksesta. Samaten hankintayksikkö voisi antaa tarjoajan täydentää tarjousta sellaisten puuttuvien hintojen osalta, jotka eivät ole kokonaisuuden kannalta olennaisia. Tällaisia olisivat esimerkiksi hinnat, joita ei käytetä tarjousten vertailussa taikka osahinnat, joiden merkitys hintavertailussa on pieni. Tarjoajaa voitaisiin pyytää myös täsmentämään tarjousta sellaisten tarjouspyynnön vastaisuuksien vuoksi, jotka eivät ole olennaisia. Tällainen voisi olla esimerkiksi tarjouspyynnöstä poikkeava maksuehto. Hankintayksikkö voisi pyytää tarjoajaa myös toimittamaan tarjouksesta puuttuvan liitteen, jota ei käytetä tarjousten vertailussa ja jolla ei ole olennaista merkitystä, mutta joka on tarpeen esimerkiksi hankintasopimuksen tekemistä varten.

Hankintayksikön ei kuitenkaan tulisi sallia osallistumishakemusten taikka tarjousten olennaista muuttamista. Sallittua ei olisi pyytää täsmennyksiä, korjauksia ja täydennyksiä siten, että menettelyllä olisi olennainen vaikutus ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Siten hankintayksikön ei olisi sallittua pyytää tarjoajaa täydentämään tarjousta tarjousajan päättymisen jälkeen esimerkiksi pyytämällä tarjoajaa vaihtamaan tarjotun tarjouspyynnön vastaisen tuotteen taikka toimittamaan tarjousten vertailussa käytettävän merkityksellisen hinta- tai puuttuvan laatutiedon.

Hankintayksikkö ei voisi myöskään pyytää tarjoajaa toimittamaan kokonaan puuttuvaa olennaista asiakirjaa, joka olisi tullut liittää tarjoukseen. Tarjoajan ei tulisi sallia myöskään poistaa tarjouksessa esitettyä selkeää ja tietoista varaumaa, joka liittyy esimerkiksi tarjouspyynnön sopimusehtojen hyväksymiseen taikka tarjouksen hinnoitteluun. Varauksen poistamista voidaan kuitenkin arvioida toisin, jos tarjouksessa on ilmeinen ristiriita. Näin voi esimerkiksi olla, jos tarjousasiakirjassa on varauksen lisäksi myös sopimusehtojen hyväksymistä koskeva tarjoajan tahdonilmaisuu. Myöhästyneiden tarjousten hyväksyminen ei olisi tämän säännöksen nojalla sallittua.

Hankintamenettelyn asiakirjojen täsmentämisessä ja täydentämisessä tulisi noudattaa ehdokkaiden ja tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jonka mukaisesti täsmentämis- ja täydentämismahdollisuus tulisi antaa samalla tavalla kaikille samassa asemassa oleville ehdokkaille tai tarjoajille. Suhteellisuusperiaate edellyttäisi, että hankintayksikön toimet ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Suhteellisuusperiaatteen mukaista on myös huomioida hankinnan laajuus ja monimutkaisuus menettelyssä. Siten esimerkiksi laajassa hankinnassa hankintayksiköllä ei olisi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti velvollisuutta hylätä tarjouta lopputuloksen kannalta merkityksettömän muotovirheen tai puutteen vuoksi.

Hankintayksiköllä olisi mahdollisuus pyytää täsmentämään ja täydentämään kaikkia hankintamenettelyssä annettuja asiakirjoja, kuten osallistumishakemuksia, tarjouksia sekä niihin liitettäviä selvityksiä ja liitteitä. Koska soveltuvuusvaatimusten täyttyminen todistettaisiin hankintamenettelyn aikana yleensä yhteisellä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla annetulla vakuutuksella, osallistumishakemusten täsmentäminen ja täydentäminen voisi koskea lähinnä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla annettuja tietoja sekä hankintamenettelyn aikana pyydettyjä ja toimitettuja soveltuvuuteen liittyviä selvityksiä. Soveltuvuuteen liittyvien asiakirjojen täydentämiseen ja täsmentämiseen sovellettaisiin samoja periaatteita kuin tarjouksiin. Siten tarjoajien ei olisi sallittua tehdä olennaisia muutoksia toimittamiinsa tietoihin ja asiakirjoihin. Esimerkiksi ehdokkaan tai tarjoajan ei tulisi sallia vaihtaa sellaista referenssiä, joka ei täytä hankintayksikön esittämiä vaatimuksia, mutta hankintayksikkö voisi pyytää ehdokkailta tai tarjoajalta lisäselvitystä referenssin sisällöstä.

Hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa siitä pyytääkö se ehdokkaita tai tarjoajia täsmentämään tai täydentämään asiakirjoja. Hankintayksiköllä ei sitä vastoin olisi velvollisuutta antaa ehdokkaille tai tarjoajille oikeutta täsmentää tai täydentää tarjouksia tai osallistumishakemuksia eikä tarjoajalla olisi oikeutta vaatia lisäaikaa ja mahdollisuutta tarjouksen loppuunsaattamiseksi hankinta-asiakirjojen vaatimalle tasolle.

Jos tarjousten täsmentämisen tarve johtuu hankintayksikön vastuulla olevan asiakirjan, kuten tarjouspyynnön, virheestä taikka tulkinnanvaraisuudesta, hankintayksikön tulisi korjata taikka selventää tarjouspyyntöä ja ilmoittaa tästä tarjoajille. Olennaisten muutosten tekeminen hankinta-asiakirjoihin edellyttää usein hankintailmoituksen korjaamista korjausilmoituksella. Jos kaikki tarjoukset ovat

tarjouspyynnön vastaisia, hankintayksiköllä olisi lisäksi mahdollisuus siirtyä neuvottelumenettelyyn x §:n x kohdan mukaisesti taikka keskeyttää hankinta x §:n mukaisesti.

75 §. *Hankintasopimuksen jakaminen osiin.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen jakamisesta osiin. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 46 artiklan 1-3 kohtiin. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsääntö, jonka mukaan hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jakamisella tarkoitettaisiin luontevan hankintakokonaisuuden jakamista osiin esimerkiksi siten, että kokonaisuuden eri osista voisi suorittaa esimerkiksi erillisen kilpailutuksen tai siten, että samassa tarjouskilpailussa hankintayksikkö voisi määritellä, millaisista osista tarjoaja voi antaa oman osatarjouksensa. Hankintadirektiivin johdantokappaleen 78 mukaan hankintaviranomaisen olisi voitava vapaasti määritellä osien koko ja kohde, ja sen olisi hankintojen ennakkoidun arvon laskentaa koskevien sääntöjen mukaisesti voitava myös tehdä joitakin osia koskevat sopimukset soveltamatta tämän direktiivin menettelyä. Hankintaviranomaisella olisi oltava velvollisuus arvioida, onko sopimusten jakaminen osiin asianmukaista, ja sen olisi voitava vapaasti tehdä itsenäinen päätös asianmukaiseksi katsomastaan syystä ilman, että siihen kohdistetaan hallinnollista tai oikeudellista valvontaa.

Pykälässä tarkoitettu hankinnan jakaminen osiin olisi siis hankintalain mukaan sallittua ja se olisi siksi erotettava tämän lain 31 §:n mukaisesta hankintojen pilkkomiskiellostä. Pilkkomisen ja jakamisen eroa on käsitelty edellä 31 §:n yksityiskohteisissa perusteluissa.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että mikäli hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, tulisi sen kertoa päätöstä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa taikka 122 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Hankintadirektiivin johdannon mukaan jos hankintaviranomainen päättää, että sopimuksen jakaminen osiin ei olisi asianmukaista, erillisessä selvityksessä tai hankinta-asiakirjoissa olisi mainittava pääasialliset syyt hankintaviranomaisen valintaan. Syitä voisivat olla esimerkiksi se, että hankintaviranomaisen mielestä jakaminen saattaisi rajoittaa kilpailua tai tehdä sopimuksen toteuttamisesta teknisesti liian vaikeaa tai liian kallista, tai se, että tarve koordinoida osien eri sopimuskumppaneita voisi vakavasti vaarantaa sopimuksen asianmukaisen toteuttamisen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelysääntöjä koskien jakamista osiin ja osatarjousten mahdollistamista. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä puolueettomat ja syrjimättömät perusteet,

joita se soveltaa ratkaistessaan mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Hankintayksikön tulisi siis etukäteen ilmoittaa, minkälaisista osista sen hankintakokonaisuus muodostuu ja minkälaisista osista tarjoaja voi jättää osatarjouksen. Hankintayksiköllä on harkintavaltaa siinä, miten se määrittelee eri osat sekä siinä, kuinka moneen osaan saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Momentissa tarkoitettuja menettelysääntöjä pitäisi voida noudattaa myös huolimatta siitä, missä menettelyssä hankinta suoritetaan. Avoimessa ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelu- tai kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä tai puitejärjestelyiden osalta jakaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi siten, että hankittavat tuotteet tai palvelut jaettaisiin erilaisiin tuote- tai palveluryhmiin taikka jakamalla hankintaa alueellisesti. Urakoissa jakaminen olisi mahdollista esimerkiksi osaurakoiden avulla. Puitejärjestelyissä jakaminen olisi mahdollista suorittaa myös siten, että puitejärjestelyissä otettaisiin puitejärjestelyyn useampi toimittaja, joita voitaisiin valikoida edellä mainittujen edellytysten mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

Hankintadirektiivin johdantokappaleen 79 mukaan tavoite helpottaa pienten ja keskiuurten yritysten pääsyä julkisten hankintojen markkinoille saattaisi kuitenkin vaikeutua, jos hankintaviranomaisten olisi pakko tehdä sopimus osina, vaikka sen vuoksi olisikin hyväksyttävä merkittävästi huonompia ratkaisuja verrattuna sopimuksen tekemiseen niin, että useita osia tai kaikkia osia käsitellään yhdessä. Jos tällaisen menetelmän soveltamismahdollisuus on selkeästi ilmoitettu etukäteen, hankintaviranomaisten olisi voitava tehdä tarjouksista vertaileva arvio sen selvittämiseksi, täyttävätkö tietyn tarjoajan jotakin erityistä osayhdistelmää koskevat tarjoukset kokonaisuudessaan tämän direktiivin mukaisesti vahvistetut sopimuksen tekoperusteet kyseisten osien osalta paremmin kuin yksittäisiä osia koskevat erilliset tarjoukset. Siinä tapauksessa hankintaviranomaisen olisi voitava tehdä sopimus yhdistämällä kyseiset osat tarjoajalle. Direktiivin mukaan olisi selvennettävä, että hankintaviranomaisten olisi tehtävä tällainen vertaileva arvio määrittämällä aluksi, mitkä tarjoukset parhaiten täyttäisivät kunkin yksittäisen osan osalta vahvistetut sopimuksen tekoperusteet, ja vertaamalla niitä sitten jonkin tietyn tarjoajan tiettyä osayhdistelmää kokonaisuudessaan koskeviin tarjouksiin.

76 §. Vaihtoehtoiset tarjoukset ja rinnakkaiset tarjoukset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankinnan vaihtoehtoisia toteuttamistapoja koskevien tarjousten hyväksymisen edellytyksistä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 45 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan lain 47 §:ää. Pykälään lisättäisiin kuitenkin säännös rinnakkaisista tarjouksista.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksiköllä olisi mahdollisuus sallia tarjoajien esittää vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa hankinta. Säännöstä ehdotetaan

muutettavaksi siten, että hankintayksiköllä olisi lisäksi mahdollisuus vaatia tarjoajia esittämään vaihtoehtoja. Lisäksi muutetun säännöksen mukaan vaihtoehtojen olisi liityttävä hankinnan kohteeseen. Muutokset perustuvat hankintadirektiivin 45 artiklan 1 kohtaan. Vaihtoehtojen pyytäminen voisi olla perusteltua esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa hankintayksikkö ei tarkalleen tiedä markkinoilla olevia tuotteita ja haluaa antaa tarjoajille mahdollisuuden esittää useampia vaihtoehtoja tai tilanteissa, joissa hankintayksikkö toivoo tarjoajien esittävän uusia innovatiivisia ratkaisuja hankinnan kohteen toteuttamiseksi. Vaihtoehtojen salliminen voisi käytännössä olla tarkoituksenmukaista myös silloin, jos hankintayksikkö epäilee, ettei se saa korkeiden ympäristö- tai muihin näkökohtiin liittyvien vaatimusten johdosta riittävää määrää tarjouksia aidon kilpailun aikaansaamiseksi. Vaihtoehtoja olisi mahdollisuus käyttää myös silloin kun hankintayksikkö harkitsee vaihtoehtoisesti esimerkiksi autojen ostoa tai leasing-sopimuksen tekemistä.

Hankintayksikön tulisi hankintailmoituksessa ilmoittaa hyväksyykö se vaihtoehdot. Jos tällaista ilmoitusta ei ole tehty, vaihtoehtoja ei saisi hyväksyä. Vaihtoehtojen salliminen edellyttäisi käytännössä sitä, että hankintayksikkö laatii sopimuksen kohteen yleismääritelmän, joka sisältää hankinnan kohdetta koskevat vähimmäisvaatimukset. Tämän lisäksi hankintayksikkö laatisi vaihtoehtoisia sopimuksen kohteen määrittelyjä, joissa esitetään esimerkiksi korkeampia ympäristönäkökohtiin tai teknisiin ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta, että hankintailmoituksesta tulisi ilmetä, onko vaihtoehtojen esittäminen sallittua ainoastaan silloin, kun on esitetty myös tarjous, joka ei itse ole vaihtoehto. Muutos perustuu hankintadirektiivin 45 artiklan 2 kohtaan. Tarkoituksena olisi, että tarjoajan tulee tietää voiko se halutessaan tehdä tarjouksen vain vaihtoehdosta, eikä lainkaan hankintayksikön laatimasta perusvaihtoehdosta.

Pykälän 2 momentin mukaan vaihtoehtoisen tarjouksen tulisi täyttää tarjouspyynnössä esitetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiselle. Vaihtoehtoa ei saisi hylätä pelkästään sen takia, että se johtaisi eri hankintalajiin kuuluvan hankinnan toteuttamiseen. Säännöksellä pyrittäisiin edistämään uusien innovatiivisten ratkaisujen hyväksikäyttöä julkisissa hankinnoissa.

Rakennusurakan vaihtoehtoisten toteuttamistapojen hyväksymistä on käsitelty Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa *C-243/89, Storebelt (ECLI:EU:C:1993:257)*. Tuomioistuimien katsoi sallituksi menettelyn, jossa siltaurakka voitiin toteuttaa kolmen vaihtoehtoisen mallin mukaan edellyttäen tarjoajan maksavan vaihtoehtoisten suunnitelmien piirustuskulut.

Pykälän 3 momentti olisi uusi. Rinnakkaisista tarjouksista on kyse silloin kun yritys jättää useamman tarjouksen, jotka vastaavat samaa hankintayksikön laatimaa hankinnan kohteen kuvausta. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin kun yritys edustaa useampaa tuotemerkkiä ja haluaa tarjota niitä kaikkia. Jos hankintayksikkö haluaa kieltää useamman tarjouksen jättämisen, tulee sen ilmoittaa tästä selkeästi tarjouspyynnössä.

77 §. Alihankinta. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta sekä mahdollisuudesta vaatia suunniteltuja alihankintoja koskevia tietoja. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 71 artiklaan ja pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 48 §:n 1 momenttia. Hankintayksikön harkintavallassa on määritellä kussakin hankinnassa sille hankinnan kannalta merkitykselliset alihankkijat, joita koskevista tiedoista on kyse, siten, että tästä ei aiheudu tulkintaongelmia. Alihankkijaksi tulisi katsoa vain konkreettisesti tavaran tai palvelun tuottamiseen osallistuva toimittaja. Esimerkiksi tarjoajan tavarantoimittajan tai tilintarkastusyhteisön kaltaisia yhteistyökumppaneita ei olisi tarkoituksenmukaista katsoa alihankkijoiksi.

Pykälän 1 momentissa säädetyin osalta on direktiivissä jätetty asiasta säätäminen jäsenvaltion päätettäväksi. Jotta hankintayksikölle jäisi asiassa harkintavaltaa, ehdotetaan, ettei säännös olisi pakottava. Säännöksen mukaan hankintayksikkö ei voi kuitenkaan kieltää tarjoajia käyttämästä alihankkijoita, ellei tähän ole erityistä syytä (esimerkiksi tuomiot C-176/98 Holst Italia, (ECLI:EU:C:1999:593) ja C-314/01 Siemens ja ARGE Telekom, (ECLI:EU:C:2004:159)). Hankintayksiköllä olisi siten oikeus vaatia tarjoajia ilmoittamaan jo tarjouksissaan alihankintoina teetettävien sopimuksen osuudet sekä ehdotetut alihankkijat. Tieto alihankintana teetettävien olennaisien töiden osuudesta ja työt suorittavien alihankkijoiden nimet voivat olla merkittäviä hankintayksikölle taloudellisten ja muiden riskien hallinnan vuoksi. Hankintayksikkö voi käyttää näitä tietoja tarjoajan teknisen ja taloudellisen kelpoisuuden arvioinnissa. Tarjoajalla säilyisi edelleen kuitenkin päävastuu hankinnasta siinäkin tapauksessa, että se on tarjouksessaan nimennyt alihankkijat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankintaviranomaisen velvollisuudesta vaatia pääsopimuskumppania ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka työskentelevät hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa. Alihankkijat olisi ilmoitettava hankintasopimuksen tekemisen jälkeen tai viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa, jos ne ovat tänä ajankohtana tiedossa. Pääsopimuskumppania tulisi vaatia ilmoittamaan kaikki muutokset näihin tietoihin hankintasopimuksen voimassaoloaikana sekä mahdolliset uudet alihankkijat. Tietojen pyytäminen toisi kaivattua läpinäkyvyyttä pääsopimuskumppanin käyttämien alihankkijoiden ketjuun. Velvollisuus ei kuitenkaan koskisi pääsopimuskumppanin tavarantoimittajien tietojen ilmoittamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ilmoituksen pyytämisestä laajemmin kuin 2 momentissa. Laajemman ilmoitusvaatimuksen osalta direktiivi jättää asiasta säätämisen jäsenvaltion harkintaan. Jotta hankintayksikölle jäisi harkintavaltaa, ehdotetaan, että hankintaviranomaiset voisivat laajentaa tietojen pyytämisen myös tavarahankintasopimuksiin, muihin palveluhankintasopimuksiin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin taikka rakennusurakka- tai palveluhankintoihin osallistuviin tavarantoimittajiin sekä lisäksi alihankkijoihin pidemmällekin alihankintaketjussa. Alihankintana tehtyjen töiden parempi seuranta ja läpinäkyvyys mahdollistavat sen, että hankintayksikkö pystyy paremmin kiinnittämään huomiota harmaan talouden torjuntaan. Hankintayksikön tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota

suhteellisuusperiaatteeseen siten, että se ei vaadi yrityksiltä liian pitkälle meneviä selvityksiä, jotka näiden on vaikea hankkia. Hankintayksikön tulisi myös kiinnittää huomiota siihen, että liian pitkälle menevät vaatimukset eivät kaventaisi markkinoita ja vähentäisi tarjosten määrää.

Pykälän *4 momentti* on uusi ja se perustuu direktiivin 63 artiklan 2 kohtaan. Säännös mahdollistaisi sen, että hankintayksikkö kieltää pääsopimuskumppaniaan käyttämästä alihankkijoita silloin kun kyseessä on erityisen kriittiset työt.

78 §. *Alihankkijoiden poissulkeminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintaviranomaisen oikeudesta harkintansa mukaan tarkistaa tarjoajan lisäksi myös alihankkijoiden osalta mahdolliset poissulkemisperusteet sekä näiden poissulkemisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 71 artiklaan. Asiasta säätäminen on direktiivissä jätetty jäsenvaltion päätettäväksi. Jotta hankintayksikölle jäisi asiassa harkintavaltaa, ehdotetaan, ettei säännös olisi pakottava. Kuitenkin silloin kun hankintayksikkö on tarkastanut alihankkijan poissulkemisperusteet tulee sen vaatia alihankkija korvattavaksi, jos pakollisia poissulkemisperusteita havaitaan.

10 luku

Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

79 §. *Tarjosten ja ehdokkaiden valinta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleisistä menettelytavoista tarjosten ja tarjoajien valinnassa. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 56 artiklaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 52 §:ssä säädettyä. Säännöksessä kuvattaisiin kuitenkin voimassa olevaa lakia kattavammin samassa pykälässä kaikki ehdokkaiden ja tarjoajien valintaa koskevat hankintayksikön ratkaisut ja menettelyvaiheet toimittajien soveltuvuuden ja poissulkemisperusteiden arvioimisesta tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden tarkasteluun ja tarjosten vertailuun. Säännöksessä viitattaisiin jokaisen relevantin vaiheen osalta asianomaisiin hankintalain pykäliin, joissa vaiheen menettelystä on säädetty tarkemmin.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjoukset olisi valittava tarjosten valintaa ja vertailua koskevan 93 §:n mukaisesti edellyttäen, että hankintayksikkö on tarkistanut edellytysten täyttymisen sekä toimittajan soveltuvuuden että tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden osalta. Momentin *1 kohdassa* säädettyjen edellytysten tarkistamisella varmistettaisiin, että kaikki vertailuun otettavat tarjoukset ovat tarjouspyynnön mukaisia ja siten keskenään vertailukelpoisia. Lain 74 §:n mukaan tarjoaja on vastuussa siitä, että sen tarjous tai osallistumishakemus on hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten mukainen. Hankinta-asiakirjojen vastaiset tarjoukset on 74 §:n nojalla hylättävä. Momentin *2 kohdassa* säädettyjen edellytysten tarkistamisella varmistettaisiin puolestaan, että tarjousvertailuun osallistuvat toimittajat ovat muun muassa taloudellisen tilansa tai henkilöstön pätevyyden osalta soveltuvia toteuttamaan hankintasopimuksen ja että toimittajat ovat täyttäneet lainsäädännön

mukaiset velvollisuutensa. Tarjouksen vaatimustenmukaisuudesta säädettäisiin tarkemmin 74 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin hankintayksiköille mahdollisuus avoimessa menettelyssä vertailla tarjouksia ja arvioida tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta ennen 1 momentin b kohdassa tarkoitettujen toimittajien soveltuvuuden ja poissulkemisperusteiden käsillä oleminen tarkistamista. Tarkoituksena olisi lisätä joustavuutta hankintamenettelyissä. Voimassa olevan hankintalain 52 §:n mukaan ehdokas tai tarjoaja on suljettava tarjouskilpailusta, ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuus muuten arvioitava sekä tarjoajat valittava ennen tarjousten vertailua. Käytännön hankintamenettelyissä voi nousta esiin tarvetta ensin vertailla tarjoukset ja vasta tämän jälkeen selvittää niiden antajien soveltuvuutta koskevien vaatimusten täyttyminen sekä poissulkemisperusteiden käsillä oleminen. Ehdotetun lain yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa koskevat säännökset vaikuttavat hankintamenettelyyn siten, että soveltuvuuden arviointi tulee tarjouskilpailun aikana pääsääntöisesti olemaan nykyistä nopeampi ja vaivattomampi toimenpide. Hankintayksikkö lähinnä tarkistaisi tarjoajien vakuutuksen siitä, ettei poissulkemisperusteita ole ja että soveltuvuusvaatimukset täyttyvät. Kun varsinaiset selvitykset soveltuvuudesta arvioidaan pääsääntöisesti vasta voittajan ollessa selvillä, on jo lain 88 §:n 1 momentin nojalla käytäntö tällöin melko lähellä tilannetta, jossa tarjoukset käytännössä vertaillaan ennen soveltuvuuden tosiasiallista selvittämistä. Laissa asetettaisiin kuitenkin nimenomainen vaatimus varmistaa edellytysten täyttymisen tarkistamisen puolueettomuus ja avoimuus siten, että hankintasopimusta ei tehtäisi soveltumattoman tarjoajan kanssa. Ehdotetun mahdollisuuden ei voida arvioida luovan riskiä siitä, että ensin tarkastellun tarjouksen edullisuus johtaisi hankintayksikön arvioimaan soveltuvuusvaatimusten täyttymistä kyseisen tarjoajan osalta normaalia väljemmin. Myös julkisyhteisömuotoisten hankintayksiköiden virkamiehiä ja luottamushenkilöitä koskevat muun muassa valtion virkamieslaissa (750/1994) sekä rikoslaisissa (39/1889) asetetut säännöt edellyttävät, että esimerkiksi tarjouksen edullinen hinta tai muu tekijä ei voi vaikuttaa tarjouksen antaneen toimittajan edellytysten arvioinnissa.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksikkö voisi päättää olla tekemättä hankintasopimusta 99 §:n mukaisesti kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen jättäneen tarjoajan kanssa, jos tehdyn arvioinnin perusteella tarjous ei olisi x §:ssä säädettyjen velvoitteiden mukainen.

80 §. Pakolliset poissulkemisperusteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien poissulkemisesta tarjouspyynnöstä. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 53 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivin 57 artiklassa luetellaan unionin säädökset, jotka koskevat pakolliseen poissulkemiseen velvoittavia rikoksia. Seuraavissa säädöksissä ja sopimuksissa on lueteltu poissulkemiseen velvoittavat rikokset: neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artikla, sellaisen lahjonnan torjumista, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä,

koskevan yleissopimuksen 3 artikla, neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohta, Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artikla, neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1, 3 ja 4 artikla, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY 1 artikla sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artikla. Direktiivin 57 artiklan listassa on mainittu myös hankintayksikön tai toimittajan kansallisessa oikeudessa määritelty korruptio.

Pykälän 1 momentissa listattaisiin edellä unionin säädöksissä mainittuja rikoksia vastaavat Suomen rikoslain (39/1889) säännökset. Nämä rikoslain säännökset ovat 17 luvun 1 a §:n mukainen osallistuminen järjestäytyneen rikollisjärjestön toimintaan, 16 luvun 13 §:n mukainen lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:n mukainen törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:n mukainen lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 16 luvun 14 b §:n mukainen törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 30 luvun 7 §:n mukainen lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:n mukainen törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:n mukainen lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 a §:n mukainen törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, 29 luvun 1 ja 2 §:n mukaiset veropetokset, 29 luvun 5 §:n mukainen avustuspetos, 29 luvun 6 §:n mukainen törkeä avustuspetos, 29 luvun 7 §:n mukainen avustuksen väärinkäyttö, 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:n mukainen salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 9 §:n mukainen tuottamuksellinen rahanpesu, 34 a luvun 1 §:n mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 b §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen, 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen, 25 luvun 3 §:n mukainen ihmiskauppa, 25 luvun 3 a §:n mukainen törkeä ihmiskauppa. Uusia rikosnimikkeitä olisivat rikoslain 16 luvun mukainen lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 34 a luvun terrorismirikokset sekä 25 luvun ihmiskauppaan liittyvät rikokset.

Momentin 8 kohdan mukaan tarjouskilpailusta olisi suljettava myös ehdokas tai tarjoaja, joka on syyllistynyt rikoslain 47 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työturvallisuusrikokseen, 2 §:ssä tarkoitettuun työaika-suojelurikokseen, 3 §:ssä tarkoitettuun työsyryntään, 3 a §:ssä tarkoitettuun kiskonnantapaiseen työsyryntään, 5 §:ssä tarkoitettuun työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamiseen sekä 6 a §:ssä tarkoitettuun luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttöön. Säännökset perustuisivat hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan a alakohtaan, jonka mukaan hankintaviranomaiset voivat sulkea talouden toimijan pois hankintamenettelystä tai jäsenvaltiot voivat vaatia sen poissulkemista, kun hankintaviranomainen voi asianmukaisesti osoittaa hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sovellettavien velvoitteiden rikkomisen. Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistukseksi, että talouden

toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisissa säännöksissä. Kansallisessa hankintalaissa työoikeuden säännösten rikkominen rikoslain 47 luvun edellä kuvattujen rikosten tunnusmerkistön täyttävällä tavalla tuotaisiin pakollisten poissulkemisperusteiden joukkoon hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan sallimalla tavalla. Poissulkemisperusteet olisivat uusia voimassa olevan hankintalain pakollisia poissulkemisperusteita koskevaan 53 §:ään nähden kiskonnantapaista työsyrintää lukuun ottamatta. Säännösten tarkoituksena olisi tehostaan harmaan talouden torjuntaa. Kuten muissakin pakollisissa poissulkemisperusteissa, rikoslain 47 luvun rikokset tulisi näyttää toteen lainvoimaisella tuomiolla, minkä ohella rikoksen tulisi olla merkittynä rikosrekisteriin.

Hankintayksiköllä ei olisi harkintavaltaa *1 momentissa* tarkoitettuun rikokseen syyllistyneen ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisessä, vaan sen olisi suljettava tarjouskilpailusta edellä mainittuihin rikoksiin syyllistynyt ehdokas tai tarjoaja. Poissulkeminen edellyttäisi lainvoimaista tuomiota, joten hankintayksiköllä ei ole velvollisuutta sulkea tarjoajaa meneillään olevan esitutkinnan tai vireillä olevan, mainittuja rikoksia koskevan, oikeudenkäynnin vuoksi. Lisäksi olisi huomioitava, mitä liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985) on säädetty.

Pykälän *1 momentin* mukaan mainittuja rikoksia koskeva tuomio tulisi ilmetä rikosrekisterin otteesta, mikä rajaisi poissulkemisperusteen käyttömahdollisuuden tilanteessa, jossa tieto rikosta koskevasta tuomiosta on poistettu rikosrekisteristä. Rikosrekisterilain (770/1993) 10 §:n mukaan tieto ehdollisesta vankeudesta poistetaan rikosrekisteristä viiden vuoden kuluttua, tieto ehdottomasta enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksesta kymmenen vuoden kuluttua ja tieto ehdottomasta yli kahden vuoden vankeusrangaistuksesta kahdenkymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Lisäedellytyksenä olisi, että rikoksesta on tuomittu vankeusrangaistukseen. Sakkorangaistus ei velvoittaisi poissulkemisperusteen käyttöön, eivätkä sakkorangaistukset pääsääntöisesti myöskään ilmene rikosrekisteristä.

Julkisissa hankinnoissa noudatettavan suhteellisuusperiaatteen ja pykälän johdolaan rikosrekisteri- ja vankeusrangaistusrajauksen vuoksi edellä mainittujen rikosten lievät tekemuodot eivät voisi tulla kysymykseen pakollisina poissulkemisperusteina, mutta rikoksen laadusta riippuen poissulkeminen voi olla mahdollista 81 §:n 1 momentin 3 tai 5 kohdassa tarkoitettujen poissulkemisperusteiden nojalla.

Mainittuja rikoksia koskeva tuomio voisi olla annettu *1 momentin* mukaan tarjouskilpailuun osallistumishakemuksen tai tarjouksen tehneelle yritykselle, yhdistyksen tai muun oikeushenkilön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenelle, kuten toimitusjohtajalle, varatoimitusjohtajalle, hallituksen puheenjohtajalle tai vastaavassa asemassa olevalle henkilölle sekä myös ehdokkaan tai tarjoajan muulle edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävälle henkilölle.

Käytännössä 1 momentissa tarkoitettuja henkilöitä olisivat yrityksen pää- tai toimitusjohtaja, yrityksen varatoimitusjohtaja, yhteisön kuten osakeyhtiön tai osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja, Prokuralain (130/1979) tarkoittama prokuristi tai prokuristit eli nimenkirjoitusoikeutetut, yhdistyksen puheenjohtaja, yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoimen yhtiön yhtiömiehet sekä kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies. Asiassa voitaisiin huomioida myös yhtiön tai muun oikeushenkilön mahdolliset edustamisoikeudet. Hankintayksikkö voisi lähtökohtaisesti luottaa ehdokkaan tai tarjoajan antamaan selvitykseen lainkohdan osalta relevantista henkilöpiiristä, jonka osalta rikosrekisterimerkinnot selvitettäisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muuhun jäsenmaahan kuin Suomeen sijoitautuneen ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisesta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Säännöksessä listattaisiin hankintadirektiivin 57 §:ssä mainitut rikosnimikkeitä koskevat EU-säädökset, joiden perusteella rikosnimikkeet ja niiden vastaavuus voitaisiin yksilöidä muissa maissa. Säännös vastaisi rakenteeltaan voimassa olevan hankintalain 53 §:ssä säädettyä. Muissa maissa tehtyjen rikostuomioiden selvittämisessä voitaisiin hyödyntää EU:n sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmiä, joiden osalta hankintayksiköiden yhteyspisteinä toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta myös ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Säännös olisi uusi ja perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohtaan. Voimassa olevan hankintalain 54 §:n mukaan verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti on säädetty ainoastaan harkinnanvaraiseksi poissulkemisperusteeksi. Verojen ja sosiaaliturvamaksujen asianmukainen maksaminen on olennaista julkistalouden toimintakyvylle etenkin heikon talouskehityksen aikoina. Hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohdassa verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti on säädetty pakolliseksi poissulkemisperusteeksi, jos laiminlyönti on todettu lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla. Pakollinen poissulkeminen ei olisi kuitenkaan käsillä, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Suomessa verohallinto antaa pyynnöstä todistuksen verojen maksamisesta tai verovelkatodistuksen. Todistuksista ilmenee verojen maksamisen tilanne sen antamishetkellä. Todistus verojen maksamisesta annetaan, jos verohallinnon asiakas on antanut veroja koskevat ilmoitukset oikeaan aikaan sekä maksanut veronsa ajoissa ja oikeamääräisinä. Verovelkatodistus annetaan muun muassa, jos verohallinnon asiakkaalla on arvonlisäveroa, ennakonpidätystä tai työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevia ilmoituksia antamatta tai maksuja tilittämättä, erääntyneitä veroja suorittamatta (verojäämiä), verovastuuseen perustuvaa verovelkaa taikka verovelkaa yrityssaneerausessa tai yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Varsinainen verotuspäätös tehdään vuosittain niin luonnollisten henkilöiden kuin yhteisöjenkin osalta. Tämä päätös saa lainvoiman, mikäli siitä ei ole valitettu tai jos tuomioistuim

on antanut päätöstä koskevan lainvoimaisen ratkaisun. Suomessa ei tällä hetkellä ole hallinnosta saatavaa vakioselvitystä, josta ilmenisivät lainvoimaisella tuomiolla tai päätöksellä vahvistetut verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnit. Koska verotuspäätökset tehdään kerran vuodessa, tällaisiin päätöksiin sidotut tiedot ovat useimmiten jo vanhentuneita päätöksen jälkeen toteutetussa hankintamenettelyssä. Hankintayksikkö ei siis voisi useimmissa tapauksissa selvittää verojen maksamista koskevaa tilannetta Suomessa lainvoimaiseen päätökseen tai tuomioon pohjautuen, eikä hankintayksikön katsottaisi myöskään rikkoneen kyseistä lainkohtaa, mikäli se ei olisi selvittänyt verojen maksamista tällä tavalla. Lähtökohtaisesti verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti toimisi Suomessa edelleen voimassa olevan hankintalain tavoin 81 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena, sillä mainitut velvoitteensa laiminlyönyt ehdokas ja tarjoaja voitaisiin tällöin sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle myös tilanteessa, jossa laiminlyönti osoitetaan verovelkatodistuksella tai muulla muuhun kuin lainvoimaiseen päätökseen tai tuomioon sidotulla selvityksellä.

Hankintayksiköllä ei olisi oikeutta sulkea tarjouskilpailusta toimittajaa ehdotetun lainkohdan nojalla, mikäli ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten ja noudattanut tätä järjestelyä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen vaikutuksen enimmäiskestosta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 7 kohtaan ja olisi uusi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi määriteltävä poissulkemisen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että toimittaja ei toteuta 57 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä luotettavuutensa osoittamiseksi. Jos poissulkemisen kesto ei ole vahvistettu lainvoimaisella tuomiolla, se ei saa direktiivin mukaan olla pidempi kuin viisi vuotta lainvoimaisen tuomion antamisesta 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen pakollisten poissulkemisperusteiden osalta. Säännöksellä varmistettaisiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, että harkinnanvaraisiksi poissulkemisperusteiksi säädetyt tapahtumat eivät estäisi ehdokasta tai tarjoajaa osallistumasta hankintamenettelyihin rajoittamattomaksi ajaksi.

81 §. Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea ehdokkaita ja tarjoajia tarjouskilpailusta muiden kuin 80 §:ssä säädettyjen poissulkemisperusteiden johdosta. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 2 ja 4 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 54 §:ssä säädettyä.

Ehdotetun pykälän tarkoituksena on vähentää toimittajan heikosta taloudellisesta asemasta, lainsäädännön vastaisesta toiminnasta tai muista vastaavista tekijöistä johtuvia riskejä hankinnan toteuttamiselle. Hankintayksiköllä olisi voimassa olevan hankintalain 54 §:n mukaisesti edelleen harkintavalta poissulkemisperusteen käyttämisessä. Perusteen käyttäminen ei edelleenkään edellyttäisi siitä mainittavan hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikön olisi pykälässä säädettyjä poissulkemisperusteita soveltaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota suhteellisuusperiaatteeeseen.

Toimittaja olisi vain poikkeuksellisesti suljettava menettelyn ulkopuolelle vähäisten rikkomusten perusteella. Toistuvat vähäisetkin sääntöjenvastaisuudet voisivat kuitenkin kyseenalaistaa toimittajan luotettavuuden hankinnan toteuttamisessa, jolloin poissulkeminen voisi olla perusteltua. Hankintayksikkö voisi huomioida hankinnanvaraisten poissulkemisperusteiden näyttönä myös muuta aineistoa kuin lainvoimaisia päätöksiä tai tuomioita. Hankintayksikkö vastaisi kuitenkin siitä itsestään johtuvan virheellisen poissulkemispäätöksensä seurauksista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan heikon taloudellisen tilan johdosta tarjouskilpailusta voitaisiin sulkea sellainen ehdokas tai tarjoaja, joka on konkurssissa, keskeyttänyt liiketoimintansa, jolle on vahvistettu akordi, velkajärjestely tai velkaneerausohjelma. Tarjouskilpailusta sulkeminen olisi *2 kohdan* mukaan mahdollista myös, jos vireillä on edellä mainittu menettely.

Pykälän *1 momentin 3 kohdan* mukaan ehdokas tai tarjoaja voitaisiin sulkea menettelystä myös, jos se on ammattitoiminnassaan syylistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen. Tällainen vakava virhe kyseenalaistaisi toimittajan luotettavuuden niin, että sitä ei voitaisi valita hankintasopimuksen sopimuspuoleksi riippumatta siitä, että sillä olisi muutoin tekniset ja taloudelliset resurssit sopimuksen toteuttamiseksi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan c alakohdan sanamuoto eroaa hieman voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetyistä. Tarkoituksena ei olisi kuitenkaan muuttaa säännöksen sisältöä.

Ammattitoiminnan vakava virhe voisi olla esimerkiksi kilpailulainsäädännön tai teollis- tai tekijänoikeuksien rikkominen. Ammattitoiminnan vakavaksi virheeksi voitaisiin katsoa myös muun muassa yksityisen sosiaali- tai terveydenhuollon valvontamenettelyssä havaitut ja toimittajan luotettavuuden kyseenalaistavat epäkohdat palvelujen tuottamisessa. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011)⁴ luvussa sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 20–22 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston toimivallasta puuttua palvelujen tuottamista koskeviin epäkohtiin, antaa määräyksiä puutteellisuuksien korjaamisesta, velvoittaa sakon uhalla noudattamaan annettuja määräyksiä, kieltää toimintayksikön tai sen osan käyttö taikka keskeyttämään palvelujen tarjoaminen. Edellä mainitut valvontatoimenpiteet voivat oikeuttaa ehdokkaan tai tarjoajan sulkemiseen tarjouskilpailusta ammattitoimintaan liittyvän vakavan virheen vuoksi.

Ammattitoimintaan liittyväksi vakavaksi virheeksi voitaisiin katsoa edelleen tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006, tilaajavastuulaki) 5§:ssä tarkoitetun selvitysvelvollisuuden toistuva laiminlyönti tai muu toistuva lain 9 §:ssä tarkoitettu toiminta. Aluehallintovirasto valvoo tilaajavastuulain noudattamista ja voi lain 9 ja 9a §: nojalla määrätä mainituista laiminlyönneistä laiminlyöntimaksun tilaajalle. Toistuvasti samalle ehdokkaalle tai tarjoajalle määrätty laiminlyöntimaksu voitaisiin katsoa osoitukseksi ammattitoimintaan liittyvästä vakavasta virheestä.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-465/11, Forposta (ECLI:EU:C:2012:801), katsottiin, että käsite ”virhe ammattitoiminnassa” kattaa kaikenlaisen virheellisen menettelyn, joka vaikuttaa kyseisen toimijan ammatilliseen luotettavuuteen ja että hankintayksiköt voivat todeta virheen ammattitoiminnassa millä tahansa perusteltavissa olevalla keinolla. Perusteen käyttö ei edellytä ratkaisun mukaan myöskään lainvoimaista tuomiota.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea hankintamenettelystä ehdokas tai tarjoaja, jonka osalta hankintayksikkö voi osoittaa, että se on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Säännös perustuu hankintadirektiivin 54 artiklan 2 kohdan toiseen kappaleeseen ja vastaa voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Toisin kuin 80 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, momentin 4 kohdan poissulkemisen edellytyksenä ei olisi laiminlyönnin osoittaminen lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla. Hankintayksikkö voisi näin ollen nykykäytännön mukaisesti käyttää poissulkemisen perustana verohallinnon antamaa verovelkatodistusta.

Ehdotettua lainkohtaa sovellettaessa hankintayksikön voisi kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteeseen. Hankintayksikkö voisi olla sulkematta ehdokasta tai tarjoajaa tarjouskilpailusta, jos poissulkeminen olisi selvästi kohtuutonta esimerkiksi maksamatta olevan määrän vähäisyyden tai muun poikkeuksellisen syyn vuoksi. Toisaalta hankintayksikkö voisi myös halutessaan sulkea ehdokkaan tai tarjoaja menettelystä riippumatta edellä mainituista taustatekijöistä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, joka on ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteitaan. Lisäedellytyksenä olisi, että hankintayksikkö voi näyttää rikkomuksen toteen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan a alakohtaan ja on uusi. Säännöksen tarkoituksena olisi 4 kohdan ammattitoiminnan vakavan virheen poissulkemisperusteen tavoin ehkäistä tarjoajan tai ehdokkaan lainsäädännön vastaisten toimien ja epäluotettavuuden synnyttämiä riskejä hankintasopimuksen toteuttamiselle. Samaa rikkomusta tai laiminlyöntiä voitaisiin joissain tapauksissa pitää sekä 4 että 5 kohdan tarkoittamana poissulkemisperusteena. Ehdotetun 5 kohdan tarkoittamia rikkomuksia voisivat olla esimerkiksi tasa-arvolainsäädännön rikominen, rikoslain 48 luvun mukaiset ympäristörikokset, vammaisten henkilöiden esteettömyyttä koskevien sääntöjen, työoloja tai työturvallisuutta koskevien sääntöjen sekä työ- tai virkaehtosopimusten noudattamatta jättäminen. Pykälän 1 momentin 5 kohdan poissulkemisperuste eroaisi näin ollen muista tässä pykälässä mainituista poissulkemisperusteista, joiden soveltaminen ja käyttö eivät edellytä niiden nimenomaista mainitsemista hankinta-asiakirjoissa.

Kuten muidenkin 80 ja 81 §:ssä lueteltujen poissulkemisperusteiden kohdalla, myös 5 kohdassa kuvattujen poissulkemisperusteiden täyttyminen edellyttää rikkomuksen olennaisuutta ja vakavuutta. Työehtosopimuksista käytävät tuomioistuinprosessit ovat yleisiä, eivätkä sellaisenaan ole peruste yrityksen poissulkemiseen.

Työehtosopimuksen velvoitteet ja määräykset voivat olla aidosti tulkinnanvaraisia, niin että osapuolten on välttämätöntä hakea asiassa tuomioistuimen tulkinta. Jutun häviäminen tällaisessa tuomioistuinprosessissa ei sellaisenaan välttämättä tarkoita poissulkuperusteen käsillä oloa. Lainkohtaa sovellettaessa kyseeseen voisivat tulla lähinnä sellaiset rikkomustilanteet, jotka osoittavat työnantajayrityksessä selvää piittaamattomuutta työehtosopimuksen yksiselitteisistä ja selvistä määräyksistä sekä velvoitteista. Useimmiten tämä edellyttänee, että rikkomuksen on todennut tuomioistuin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan tarjouskilpailusta voitaisiin sulkea pois tarjoaja, joka on ollut osallisena kilpailua vääristävässä sopimuksessa. Säännös on uusi ja se perustuu direktiivin 57 artiklan 4 kohdan d alakohtaan. Säännös vastaisi kuitenkin lähtökohtaisesti soveltamisalaltaan voimassa olevan lain 54 pykälän 1 momentin 3 kohdan säännöstä ammattitoimintaan liittyvästä vakavasta virheestä siltä osin kuin sitä on sovellettu kilpailulainsäädännön rikkomiseen. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa oikeuskäytäntöä tältä osin. Säännös antaisi hankintayksikölle mahdollisuuden sulkea pois yritykset, jotka ovat osoittautuneet epäluotettavaksi.

Kilpailua vääristävää sopimusta ei määriteltäisi laissa tarkemmin, mutta oikeuskäytännön mukaan mahdollisuus poissulkemiseen ei rajoittuisi vain tarjouskartelleihin ja voisi tulla kyseeseen myös silloin kun rikkomus ei olisi kohdistunut juuri kyseeseen hankintayksikköön tai ylipäänsä liittynyt julkiseen hankintaan (*Generali-Providencia Biztosító, C-470/13, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa*). Kohta ei kuitenkaan sanamuotonsa mukaan soveltuisi yrityksen yksipuoliseen toimeen, vaikka yritys olisi tuomittu esimerkiksi määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

Jos kilpailunrikkomuksesta ei ole lainvoimaista tuomiota, tulisi hankintayksikön tapauskohtaisesti harkita, onko käsillä riittävän uskottava näyttö. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi kun hankintayksikkö epäilee tarjouskartellia meneillään olevassa kilpailutuksessa tai kun kilpailuviranomainen on aloittanut selvitykset. Hankintayksiköllä on oikeus harkintansa perusteella päättää milloin rikkomuksesta on riittävän uskottava näyttö, mutta sen on kuitenkin huomioitava, että se vastaa mahdollisen virheellisen päätöksensä seurauksista.

Poissulkemista olisi tarkoitus käyttää tilanteissa, joissa kilpailunvastainen toiminta vaarantaa yrityksen luotettavuuden niin, että hankintayksikkö ei katso voivansa valita tätä hankintasopimuksen osapuoleksi. Poissulkemisesta ei olisi tarkoituksenmukaista muodostua kartelliin osallistuneelle yritykselle automaattisesti seuraavaa lisärangaistuksen kaltaista seuraamusta, vaan sitä voitaisiin käyttää silloin kun hankintayksikkö arvioisi, että yrityksen rikkomus vaikuttaa optimaaliseen tulokseen pääsemiseen hankinnassa. Hankintayksikön tulee huomioida tasapuolisuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Hankintayksikön tulisi harkita periaatteiden vaarantumista esimerkiksi jos se sulkee pois vain osan kartellista tuomituista yrityksistä tai ryhtyy poissuljentaan muun vähäisen rikkomuksen vuoksi. Hankintayksikkö voi kuitenkin myös kiinnittää huomiota poissuljennan vaikutuksiin kilpailutuksessa varsinkin, jos markkinalla on vain vähän toimijoita.

Jos hankintayksikkö harkitsee poissulkemista tilanteessa, jossa se epäilee uskotavan näytön perusteella tarjouskartellia meneillään olevassa kilpailutuksessa, olisi sen hyvä olla ensin yhteydessä Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Tällä varmistettaisiin, että hankintayksikkö ei paljastaisi yrityksille kartelliepäilyä tilanteessa, jossa Kilpailu- ja kuluttajavirastolla saattaa olla näytön hankkimiseksi suunnitteilla kilpailulain mukainen yllätystarkastus kyseisiin yrityksiin. Epäilyn paljastuminen voisi johdattaa siihen, että yritykset ehtisivät tuhota näytön ennen tarkastusta.

Pykälän *1 momentin 7 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta toimittajan, jonka eturistiriitaa ei voida tehokkaasti poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan e alakohtaan sekä 24 artiklaan ja on uusi. Direktiivin 24 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hankintaviranomaiset toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet hankintamenettelyissä esiintyvien eturistiriitojen tosiasialliseksi estämiseksi, havaitsemiseksi ja poistamiseksi, jotta vältetään kilpailun vääristyminen ja varmistetaan kaikkien talouden toimijoiden yhdenvertainen kohtelu. Eturistiriidoilla tarkoitetaan direktiivin 24 artiklan mukaan ainakin tilanteita, joissa hankintaviranomaisen tai sen puolesta toimivan hankintapalvelun tarjoajan palveluksessa olevilla henkilöillä, jotka osallistuvat hankintamenettelyn toteuttamiseen tai jotka voivat vaikuttaa menettelyn tulokseen, on välitön tai välillinen rahallinen, taloudellinen tai muu henkilökohtainen intressi, jonka voitaisiin nähdä vahingoittavan heidän puolueettomuuttaan ja riippumattomuuttaan hankintamenettelyssä.

Suomessa virkamiesten esteellisyydestä on säädetty hallintolain (434/2003) 27 ja 28 §:ssä. Esteellisyyssäännökset estävät virkamiehen osallistumisen esimerkiksi sellaisen hankintapäätöksen tekemiseen tai valmisteluun, joka koskee tarjouskilpailua, johon on osallistunut virkamiehen tai tämän läheisen johtama, hallinnoima tai omistama yritys. Hankintayksiköinä on kuitenkin myös yksityisiä oikeushenkilöitä, minkä ohella hankintapäätöksen tekemiseen tai valmisteluun voi osallistua myös työsuhteessa olevia henkilöitä. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voi poistaa eturistiriidan syntymisen henkilöstö- ja organisatorisilla toimenpiteillä. Ottaen huomioon voimassa olevan hallintolain säännökset esteellisyydestä ja erityisesti hankintalainsäädännön suhteellisuusperiaatteen, olisi ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemista käytettävä poikkeuksellisesti viimesijaisena toimenpiteenä estämään hankintadirektiivin tarkoittaman eturistiriidan syntymisen hankintamenettelyssä. Lähtökohtaisesti hankintayksikön tulisi ehkäistä eturistiriidan syntyminen etukäteen muulla toimenpiteellä kuin ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisella. Toimittajan poissulkeminen 7 kohdan nojalla tilanteessa, jossa hankintayksikkö olisi voinut muilla keinoin ehkäistä eturistiriidan syntyminen, voi olla myös hankintalain syrjimättömyysvaatimuksen vastaista.

Pykälän *1 momentin 8 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4

kohdan f alakohtaan ja on uusi. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on ehkäistä kilpailua vääristäviä tilanteita, joissa toimittaja voisi tarjouskilpailun valmisteluun osallistumisella joko kyetä vaikuttamaan siihen, mitä hankintayksikkö hankkii ja asettaa vaatimukseksi tarjouskilpailussa, tai saada osallistumisen aikana sellaista lisätietoa, jota se voi hyödyntää kilpailuetuna tarjouskilpailussa. Molemmissa tilanteissa edellytyksenä on lisäksi se, että hankinnan valmisteluun osallistunut toimitaja myös osallistuu varsinaiseen tarjouskilpailuun.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (*KHO:2003:74*) katsottiin, että tarjouskilpailun suunnitteluun osallistumisesta voi syntyä sellainen etu, joka vääristää merkityksellisellä tavalla hankintaa koskevan tarjouskilpailun muiden tarjoajien vahingoksi. Tasapuolisen kohtelun ja kilpailun aikaansaamisen vaatimukset voivat tällöin edellyttää, että suunnitteluun osallistunut yritys jää tarjouskilpailun ulkopuolelle. Kysymys olisi ratkaisun mukaan kuitenkin ratkaistava ottaen huomioon kunkin asian erityispiirteet kuten esimerkiksi suunnitteluun osallistumisen merkitys hankinnassa sekä suunnittelun ja tarjouskilpailun välinen ajallinen yhteys.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa yhdistetyissä asioissa C-21/03 ja C-34/03, *Fabricom (ECLI:EU:C:2005:127)*, katsottiin, ettei toimittajaa saanut sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ilman tälle varattua mahdollisuutta osoittaa, että suunnitteluun osallistuminen ei ole johtanut kilpailuedun tai muun tasapuolista kohtelua vääristävän vaikutuksen syntymiseen. Säännöksen soveltamisessa tulisi kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteeseen. Säännöstä ei tulisi soveltaa siten, että se estäisi tai ehkäisisi hankintojen laadun kannalta tärkeiden hankintayksikön ja toimittajien välisen teknisen vuoropuhelun ja hankinnan valmisteluvaiheen dialogin käymistä.

Tästä poissulkemisperusteesta olisi erotettava tilanteet, joissa hankintayksikkö jo hankinta-asiakirjoissa toteaa, että tiettyyn suunnittelupalvelun tai muun hankinnan valmisteluun liittyvän konsulttipalvelun kilpailutukseen osallistuvilta tarjoajilta kielletään osallistuminen suunnitteluun perustuvaan kokonaan toiseen tarjouskilpailuun. Tällaisen ehdon hankintalain mukaisuus arvioidaan teknisten eritelmien ja hankinta-asiakirjojen sopimusehtojen syrjimättömyyttä koskevassa erillisessä arvioinnissa. Joissain tapauksissa hankintayksiköillä voi olla perusteltu tarve esittää tällaisia tarjouskilpailun ehtoja tai sopimusehtoja, jos esimerkiksi hankintayksikkö hankkii valvojaa tai ulkopuolista arvioijaa toiseen tekemäänsä hankintaan.

Pykälän 1 momentin g kohdan mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, jonka suorituksissa aikaisemmissa hankintasopimuksissa tai käyttöoikeussopimuksissa on ollut merkittäviä tai toistuvia puutteita jonkin keskeisen vaatimuksen toteuttamisessa. Lisäedellytyksenä olisi, että puutteet ovat johtaneet kyseisen aikaisemman sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen, purkamiseen, vahingonkorvauksiin tai muihin vastaaviin sanktioihin.

Ehdotetun lainkohdan tarkoittamia puutteita voisivat olla esimerkiksi hankintasopimuksen olennaisten osien toimittamatta tai suorittamatta jättäminen tai toimitetun tavaran tai palvelun merkittävät puutteet, joiden vuoksi sitä ei voida käyttää aiottuun tarkoitukseen. Puutteena voitaisiin pitää myös sellaista sopimuskumppanin

aiempiin sopimuksiin liittyvää toimintaa, joka kyseenalaistaisi vakavasti kyseisen toimittajan luotettavuuden.

Ehdotettua säännöstä sovellettaessa tulisi varmistaa, että aiempien sopimusten puutteet on riittävästi dokumentoitu ja että puutteet ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti riittävän vakavia. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 25.5.2009 taltio 1294* katsottiin, että hankintayksikön aiempien negatiivisten kokemusten käyttäminen voi sinänsä olla mahdollista ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisperusteena. Koska hankintayksikön reklamaatioluettelo oli epätäsmällinen ja koska osa esitetyistä puutteista oli pienehköjä ja alalla tavanomaisia, esitetyt puutteet eivät ratkaisun mukaan oikeuttaneet hankintayksikköä sulkemaan toimittajaa tarjouskilpailusta.

Ehdotettua poissulkemisperustetta sovellettaessa voitaisiin ottaa huomioon myös ehdokkaan tai tarjoajan muiden hankintayksiköiden tai yritysten kanssa tehdyissä sopimuksissa ilmenneet vakavat puutteet, mikäli ne on dokumentoitu riittävästi ja täyttävät muutoin säännöksen edellytykset. Tällaisia vakavia puutteita voisivat olla esimerkiksi toistuvat ja vakavat viivästykset tai virheet sopimussuoritusten toteuttamisessa. Lainkohdan tarkoituksena olisi mahdollistaa se, että julkisen hankkijan ei tarvitsisi ryhtyä sopimuksiin sellaisten toimittajien kanssa, joita huolellisesti toimiva ja asiantunteva yksityinen yhteisökin ei ottaisi itse sopimuskumppanikseen. Aiempiin puutteisiin liittyvä poissulkemisperuste on kuitenkin erotettava tilanteista, joissa hankintayksikkö käyttää positiivisia kokemuksiaan ehdokkaista ja tarjoajista tarjousvertailussa. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa (*KHO:2010:35*) katsottiin, että hankintayksikön aikaisempien hyvien kokemusten käyttäminen tarjousvertailussa ei ollut omiaan turvaamaan tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua tilanteessa, jossa hankintayksiköllä ei ollut kokemuksia kaikista tarjotuista tuotteista.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, joka on syyllistynyt olennaisesti väärin tietojen antamiseen ilmoittaessaan hankintayksikölle lain 10 luvussa tarkoitettuja ehdokaiden ja tarjoajien sekä tarjousten valintaan liittyviä tietoja tai laiminlyönyt vaadittavien tietojen antamisen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan h alakohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä.

Pykälän 1 momentin 11 kohdassa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokas tai tarjoaja, joka on pyrkinyt vaikuttamaan epäasianmukaisesti hankintayksikön päätöksentekoon, saamaan luottamuksellisia tietoja, joiden avulla se voi saada perusteetonta etua hankintamenettelyssä tai tarkoituksellisesti antamaan harhaanjohtavia tietoja, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tarjoajan tai tarjouksen valintaa koskeviin päätöksiin. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan i alakohtaan ja on uusi. Epäasianmukainen vaikuttaminen voi liittyä esimerkiksi 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuun hankinnan suunnitteluvaiheen poissulkemisperusteeseen, sillä useissa tapauksissa

vaikuttaminen tai luottamuksellisten tietojen saaminen tapahtuu tietyn toimittajan osallistuessa hankinnan valmisteluvaiheeseen. Vaikuttaminen ja luottamuksellisten tietojen saaminen korostunee tarjouskilpailun aikana neuvotteluja sisältävissä menettelyissä, joissa vapaamuotoinen dialogi on sallittu.

Pykälän 2 momentin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun vakavaan virheeseen tai 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuun rikkomukseen voisi olla syyllistynyt ehdokas tai tarjoaja, joka on luonnollinen henkilö. Oikeushenkilöiden osalta kysymykseen voisi tulla rikos, josta oikeushenkilö on tuomittu rikoslain 9 luvun mukaiseen yhteisösakkoon.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksiköllä ei olisi oikeutta sulkea tarjouskilpailusta toimittajaa ehdotetun lainkohdan nojalla, mikäli ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten. Sitovasta järjestelystä ei olisi kyse maksukyvyttömyysmenettelyissä kuten yrityssaneerausessa, josta on säädetty erikseen harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan kolmanteen kappaleeseen ja olisi uusi. Säännös poikkeaisi voimassa olevan hankintalain aikaisesta tuomioistuin käytännöstä, jossa hankintayksikön on katsottu voivan tietyissä tilanteissa sulkea toimittaja tarjouskilpailun ulkopuolelle sen tekemästä maksujärjestelystä huolimatta (*KHO:2011:29*).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poissulkemisperusteen vaikutuksen enimmäiskestosta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohtaan ja olisi uusi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi määriteltävä poissulkemisen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että toimittaja ei toteuta 57 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä luotettavuutensa osoittamiseksi. Jos poissulkemisen kesto ei ole vahvistettu lainvoimaisella tuomiolla, se ei saa direktiivin mukaan olla pidempi kuin kolme vuotta asiaankuuluvasta tapahtumasta 57 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta. Suomessa tuomioistuimet eivät anna tuomioita, joissa määrättäisiin tietyn toimittajan sulkemisesta tarjouskilpailujen ulkopuolelle. Näin ollen säännöksessä asetettaisiin kolmen vuoden enimmäiskesto. Säännöksellä varmistettaisiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, että poissulkemisperusteiksi säädetyt toimenpiteet ja laiminlyönnit eivät estäisi ehdokasta tai tarjoajaa osallistumasta hankintamenettelyihin rajoittamattomaksi ajaksi.

82 §. Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaan tai tarjoajan korjaustoimenpiteistä tilanteessa, jossa sitä rasittaa 80 tai 81 §:ssä säädetty poissulkemisperuste. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 6 kohtaan ja on uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdokkaalla tai tarjoajalla, jonka osalta käsillä on pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste, olisi oikeus esittää hankintayksikölle näyttöä luotettavuudestaan. Jos hankintayksikkö katsoisi näytön perusteella luotettavuuden poissulkemisperusteen käsillä olemisesta huolimatta riittäväksi, kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa ei saisi sulkea tarjouskilpailusta.

Tarkoituksena olisi lisätä hankintamenettelyn joustavuutta sekä tarjouskilpailussa mukana olevien hyväksyttävien toimittajien määrää antamalla toimittajille mahdollisuus poistaa poissulkemisperusteista ilmenevät epäilyt ja riskit, jotka liittyvät hankintasopimuksen asianmukaiseen toteuttamiseen. Hankintayksiköllä ei olisi velvollisuutta vaatia tai pyytää näyttöä luotettavuudesta.

Lainkohdan mukaista näyttöä tulisi ensisijaisesti käyttää ja arvioida itse hankintamenettelyssä. Hankintayksikkö voisi edellyttää hankinta-asiakirjoissa, että tiettyjen yksilöityjen poissulkemisperusteiden osalta mahdollinen korjaavia toimenpiteitä koskeva selvitys esitetään jo tarjousten ja yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan jättämisen yhteydessä. Jos näin ei tehdä, olisi hankintayksikön suositeltavaa joka tapauksessa ilmaista toimittajille aikeensa ennen poissulkemista koskevan ratkaisun tekemistä ja antaa niille mahdollisuus esittää näyttöä luotettavuuden osoittamiseksi ehdotetun lainkohdan mukaisesti. Näin ehkäistäisiin myös tilanne, jossa näyttöä korjaavista toimenpiteistä esitettäisiin vasta hankintayksikön poissulkemISRatkaisun jälkeen mahdollisessa tuomioistuinkäsittelyssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin näytöstä riittävän luotettavuuden osoittamiseksi. Luotettavuuden osoittamiseksi voitaisiin esittää näyttöä sellaisista toimenpiteistä, joilla on tarkoitus korjata rikosten tai virheiden seuraukset ja näin estää poissulkemisperusteissa tarkoitettun toiminnan toistuminen. Tällaiset voivat olla erityisesti henkilöstöä ja organisaatiota koskevia toimenpiteitä, kuten näyttö yhteyksien katkaisemisesta henkilöihin tai organisaatioihin, jotka ovat osallistuneet asiattomaan toimintaan, asianmukaiset henkilöstön uudelleenorganisointitoimet, raportointi- ja valvontajärjestelmien käyttöönotto, sisäisen tarkastusrakenteen perustaminen valvomaan säännösten noudattamista sekä sisäisten vastuu- ja korvaussääntöjen antaminen. Näyttöä voitaisiin esittää myös siitä, että ehdokas tai tarjoaja on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvauksen kaikista vahingoista, joita rangaistavasta teosta tai virheestä on aiheutunut, selvittänyt tosiasiat ja olosuhteet kattavasti toimimalla aktiivisesti yhteistyössä tutkintaviranomaisten kanssa. Kyseeseen voisi tulla myös kilpailulain (948/2011) 14 §:ssä tarkoitettu tilanne, jossa kilpailunrajoitukseen osallistunut elinkeinonharjoittaja toimittaa tietoja tai todisteita, joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi toimittaa kilpailulain 35 tai 36 §:ssä tarkoitettun tarkastuksen tai joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi todeta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen rikkomisen. Ehdokasta tai tarjoajaa ei saisi enää sulkea pois poissulkemisperusteiden nojalla, jos tällaisilla toimenpiteillä saadaan riittävät takeet sen luotettavuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan ehdokkaan tai tarjoajan toteuttamat korjaavat toimenpiteet olisi arvioitava ottaen huomioon rangaistavan teon, virheen tai laiminlyönnin vakavuus sekä niihin liittyvät olosuhteet. Kyseessä olisi kokonaisarviointi, jossa otetaan huomioon muun muassa edellä mainittuja tekijöitä. Jos ehdokkaalla tai tarjoajalla on 86 §:n 3 momentin mukaisesti verojen maksamista koskeva maksusuunnitelma, tämä olisi riittävä osoitus myös korjaavista toimenpiteistä.

83 §. Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Pykälässä säädetäisiin ehdokkaan tai tarjoajan ominaisuuksiin liittyvien vaatimusten esittämisestä. Ehdotettu pykälä perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 1 kohtaan ja vastaa osittain voimassa olevan hankintalain 56 §:ssa säädettyä. Hankintayksiköllä olisi mahdollisuus esittää ehdokkaiden ja tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia soveltuvuusvaatimuksia. Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevilla vaatimuksilla hankintayksikkö pyrkii varmistumaan tavarantoimittajan, palveluntuottajan tai urakoitsijan kyvystä toteuttaa hankinta. Rajoitetussa menettelyssä, tarjousperusteisessa neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä sekä innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö valitsee soveltuvuuteen liittyviä arviointiperusteita käyttäen ne tarjoajat, jotka otetaan mukaan tarjouskilpailuun.

Ehdokkaiden ja tarjoajien ominaisuuksiin liittyvillä vaatimuksilla voidaan edistää laatuun liittyvien tekijöiden huomioimista hankinnan toteuttamista. Erityisesti palveluhankinnoissa ehdokkaiden ja tarjoajien ammattitaitoon, pätevyyteen ja kokeemukseen liittyvät vähimmäisvaatimukset voivat parantaa palvelun laatua. Hankintayksiköllä on laajaa harkintavaltaa ehdokkaiden ja tarjoajien ominaisuuksiin liittyvien soveltuvuusvaatimusten asettamisessa. Vaatimusten tulee liittyä ehdokkaiden tai tarjoajien mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta eikä niillä saa vaarantaa ehdokkaiden tai tarjoajien tasapuolista kohtelua. Hankintayksikkö voi halutessaan edellyttää siten myös esimerkiksi lakisääteistä ammatillista pätevyyttä korkeampaa pätevyyttä.

Pykälän mukaan ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymiseen, taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen sekä tekniseen suorituskykyyn ja ammatilliseen pätevyyteen liittyvien vaatimusten olisi liityttävä hankinnan kohteeseen siten, että ne osoittavat ehdokkaiden tai tarjoajien mahdollisuudet toteuttaa hankinta. Niiden tulisi lisäksi oltava suhteellisia, puolueettomia ja perusteltavissa hankinnan kohteen kannalta. Soveltumattomat tai liian ankarat vaatimukset voivat rajoittaa tarpeettomalla tavalla kilpailua ja estää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumisen tarjouskilpailuun. Ehdokas tai tarjoaja, joka ei täytä esitettyjä vähimmäisvaatimuksia, olisi suljettava tarjouskilpailusta.

84 §. Rekisteröintivaatimukset. Pykälässä säädetäisiin ehdokkaan tai tarjoajan ominaisuuksiin liittyvien vaatimusten esittämisestä. Ehdotettu pykälä perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 1 kohtaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 56 §:ssa säädettyä.

85 §. Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne. Pykälässä ehdotetaan säädetäväksi hankintayksikön asettamista ehdokkaan ja tarjoajan taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevista vaatimuksista. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 3 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 58 §:ssä säädettyä. Ehdotettu lainkohta eroaisi voimassa olevasta hankintalaista siten, että siinä säädetäisiin taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevista vaatimuksista eikä niiden täyttymistä osoittavista selvityksistä.

Pykälän mukaan hankintayksikkö voisi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on hankintasopimuksen toteuttamiseen tarvittavat taloudelliset ja rahoitukselliset voimavarat. Vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi riittävää luottokelpoisuutta, riittävän vastuuvakuutuksen olemassaoloa tai varojen ja velkojen välistä suhdetta. Jos hankintayksikkö asettaa varojen ja velkojen välistä suhdetta koskevia vaatimuksia, hankintayksikön olisi määriteltävä tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa vaatimusten täyttymisen arviointia koskevat menetelmät ja perusteet, joiden olisi oltava avoimet, puolueettomat ja syrjimättömät. Vaatimukset voisivat koskea myös vähimmäisliikevaihtoa. Vaatimusten tulisi liittyä ehdokkaan tai tarjoajan mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta ja niiden pitäisi olla avoimia, syrjimättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Koska lain liitteessä D ei ole tyhjentävästi lueteltu niitä asiakirjoja, joita ehdokas tai tarjoaja voi esittää vaatimusten täyttymisen selvittämisessä, voi hankintayksikkö asettaa myös sellaisia taloudellista ja rahoituksellista asemaa koskevia vaatimuksia, joiden täyttymisen selvittämiseksi tarvittavaa asiakirjaa ei ole lueteltu liitteessä. Toimittajan vakavaraisuuden osoittamiseksi voitaisiin hyödyntää myös riskiluokka-analyyseja. Hankintayksikkö ei saisi syrjimättömyyden ja suhteellisuuden vaatimusten johdosta asettaa soveltuvuusvaatimuksia kuten referenssejä koskevia vaatimuksia siten, että niissä huomioitaisiin perusteettomasti vain tietyn alueen referenssit.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdokkailta tai tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto voisi olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoitun arvon suuruinen. Hankintayksikkö voisi asettaa vähimmäisvaatimuksen korkeammalle, jos korkeammalle liikevaihdolle voidaan esittää asianmukaisesti perusteltu syy. Tällaisissa tapauksissa saattaa olla kyse hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvistä suurista riskeistä tai siitä, että hankintasopimuksen oikea-aikainen ja asianmukainen toteuttaminen on ratkaisevan tärkeää esimerkiksi sen vuoksi, että se on välttämätön edellytys muiden hankintasopimusten toteuttamiselle.

86 §. Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintayksikön asettamista ehdokkaan ja tarjoajan teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevista vaatimuksista. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 4 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 58 §:ssä säädettyä. Ehdotettu lainkohta eroaisi voimassa olevasta hankintalain 58 §:ssä säädetystä siten, että siinä säädettäisiin taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevista vaatimuksista eikä niiden täyttymistä osoittavista selvityksistä.

Vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi ehdokkaiden ja tarjoajien aikaisempaa kokemusta hankinnan kohteena olevan urakan, palvelun tai tavarantoimituksen kaltaisista sopimuksista, ehdokkaan tai tarjoajan johtohenkilöiden tai palvelun tai urakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden koulutusta ja ammatillista pätevyyttä, ehdokkaan tai tarjoajan teknisiä laitoksia, laadunvarmistusmenetelmiä, tuotantokapasiteettia sekä työvoimaa. Lain liitteessä X on tyhjentävästi lueteltu selvitykset, joilla hankintayksikkö voi pyytää ehdokasta tai tarjoajaa osoittamaan teknisen suorituskykynsä ja ammatillisen pätevyytensä. Rajattu selvitysten käyttö ohjaa

välillisesti myös teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien vaatimusten asettamista, koska asetettujen vaatimusten tulisi olla sellaisia, että niiden täytyminen voidaan osoittaa liitteessä D mainituilla selvityksillä.

Myös teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien vähimmäisvaatimusten tulisi liittyä ehdokkaan tai tarjoajan mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta ja niiden pitäisi olla avoimia, syrjimättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

87 §. *Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja.* Pykälässä säädettäisiin uudesta yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta, jolla ehdokkaat ja tarjoajat osoittaisivat yhtäältä sen, että poissulkemisperusteet eivät ole käsillä, ja toisaalta sen, että hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset täyttyvät. Säännös perustuu hankintadirektiivin 59 artiklaan. Asiakirjaa koskevien säännösten tarkoituksena olisi vähentää tarjouskilpailuun osallistumisesta etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille ja yhteisöille syntyvää hallinnollista taakkaa, joka syntyy lukuisten vaadittavien selvitysten, todistusten ja muiden asiakirjojen toimittamisesta hankintamenettelyn yhteydessä. Antamalla yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa vakuutuksen soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä ja siitä, että poissulkemisperusteet eivät ole käsillä, toimittaja välttyy hankintamenettelyn yhteydessä suuren asiakirjamäärän hankkimiselta ja edelleen toimittamiselta hankintayksikölle. Tarkoituksena on tätä kautta myös edistää pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumista julkisiin tarjouskilpailuihin. Asiakirja toimisi nimensä mukaisesti osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä koko Euroopan unionin ja ETA-maiden alueella.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksiköillä olisi velvollisuus hyväksyä yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja hankintamenettelyn aikana alustavaksi näytöksi soveltuvuus vaatimusten täyttymisestä. Lähtökohtaisesti hankintayksikön tulisi luottaa toimittajan yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa antamiin tietoihin ja vakuutuksiin. Tarjoaja vastaisi kuitenkin antamiensa tietojen vaatimustenmukaisuudesta. Tarjoaja tai tarjous voitaisiin sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 74 §:n mukaisesti, mikäli ne eivät vastaa hankinta-asiakirjoissa asetettuja vaatimuksia.

Pykälän *2 momentissa* annettaisiin hankintayksiköille kuitenkin mahdollisuus pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 88 §:ssä tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi. Syy selvitysten pyytämiseksi hankintamenettelyn aikana voisi olla esimerkiksi se, että hankintayksikölle syntyy tarjouskilpailun aikana perusteltu epäily yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen tietojen paikkansapitävyydestä hankintayksikön hankintamenettelyn ulkopuolelta saamien luotettavien tietojen perusteella. Toinen perusteltu syy selvitysten pyytämiseksi jo tarjouskilpailun aikana voisi syntyä esimerkiksi rajoitetussa ja neuvottelumenettelyissä, joissa hankintayksikkö tekee ratkaisun mukaan otettavista toimittajista soveltuvuuden perusteella jo menettelyn alkuvaiheessa osallistumishakemusten vertailun kautta. Jos tässä vaiheessa kyseinen ratkaisu perustuisi yksinomaan toimittajien antamiin vakuutuksiin,

voisi hankintayksikölle syntyä ongelmia esimerkiksi osallistumishakemusten pisteytyksessä ja asetettaessa osallistumishakemukset etusijajärjestykseen.

Pykälän 3 *momentin* mukaan ehdokas ja tarjoaja voisi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useassa hankintamenettelyssä osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä. Edellytyksenä olisi se, että ehdokas tai tarjoaja vahvistaa kussakin hankintamenettelyssä asiakirjasta ilmenevien tietojen ja vakuutusten olevan edelleen voimassa. Säännöksen tarkoituksena olisi edelleen vähentää toimittajien tarjouskilpailuun osallistumisesta syntyvää hallinnollista taakkaa siten, että samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa voitaisiin käyttää useissa hankintamenettelyissä. Jotta säännös ei kuitenkaan johtaisi soveltuvuudeltaan riittämättömien tai poissulkemisperusteiden rasittamien toimittajien valikoitumiseen hankintayksiköiden sopimuskuppaneiksi, olisi hankintayksikön pyydettävä ehdokkaalta tai tarjoajalta nimenomainen vahvistus sille, että jo aiemmin samalle hankintayksikölle toimitettu tai toimittamishetkellä yli 3 kuukautta aiemmin päivätty asiakirja on edelleen voimassa. Useimmissa tilanteissa hankintamenettelyt eroavat toisistaan käytettyjen soveltuvuusvaatimusten osalta, joten täysin samansisältöisen yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan uudelleenkäyttö olisi käytännössä harvinaista.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan muodosta. Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja olisi laadittava sähköisesti käyttäen vakiolomakkeitten vahvistamisesta komission asetuksella (EY) N:o xxx vahvistettua vakiolomaketta. Asiakirja olisi lain voimaantullessa sähköisesti ladattavissa HILMA-palvelusta ja se voitaisiin lähettää esimerkiksi tarjouksen tai osallistumishakemuksen sähköisenä liitteenä hankintayksikölle. Hankintayksiköt voisivat hyödyntää myös Euroopan komission luomaa ja yleisestä tietoverkosta löytyvää verkkosivustoa, jota käyttämällä tarjouskilpailuun osallistuvat toimittajat voisivat täyttää yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan.

88 §. *Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen.* Pykälässä säädettäisiin poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämisestä. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 59 ja 60 artiklaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 55, 58 ja 59 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan hankintayksikön olisi ennen hankintasopimuksen tekemistä vaadittava tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen selvittämiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa 80 §:ssä tai 81 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste ja täytyvätkö hankintayksikön asettamat ja 83 §:ssä tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset. Näin ollen selvitysten hankkimisen ja edelleen toimittamisen hallinnollinen taakka kohdistuisi ainoastaan tarjouskilpailun voittaneeseen toimittajaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (*KHO 16.9.2005 taltiot 2392 ja 2393*) katsottiin, että hankintayksikön asettama edellytys kuntoutuspalveluja koskevassa hankinnassa psykologihenkilöstön resurssija koskevan vaatimusten täyttymisestä

jo ennen sopimuskauden alkua, oli syrjivä. Korkeimman hallinto-oikeuden pysyttämässä markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 421/07, KHO 31.12.2009*) todettiin, että riittäväksi, että tarjoaja on osoittanut hankintayksikölle luotettavalla todennäköisyydellä, että sillä sopimuksen täyttämisen alkaessa on siihen edellytykset. Kuljetuspalveluja koskevassa hankinnassa korkein hallinto-oikeus katsoi (*KHO 11.4.2014 taltio 1243*), että edellytystä siitä, että tarjoajalla olisi käytössään riittävät resurssit ja tarvittavat luvat jo ennen varsinaisen sopimuskauden alkamista, on lähtökohtaisesti pidettävä uusina alalle pyrkiviä yrityksiä syrjivänä ja kilpailua rajoittavana.

Hankintadirektiivissä ei oteta kantaa tilanteeseen, jossa tarjouskilpailun voittaja ei toimittaisi vaatimuksista huolimatta tarvittavia selvityksiä tai jossa voittaneen tarjoajan toimittamista selvityksistä kävisi ilmi, että se ei täytäkään asetettuja vaatimuksia tai että käsillä on poissulkemisperuste. Tällaisissa tilanteissa hankintayksiköllä ei ole hankintadirektiivin 57 artiklan 1 kohdan nojalla oikeutta tehdä voittaneen tarjoajan kanssa hankintasopimusta. Toisaalta tarjousvertailu on tällaisessa tapauksessa jo suoritettu ja annetut tarjoukset eivät välttämättä ole enää voimassa. Menettely voi myös viivästyä, sillä alkuperäinen hankintapäätös tulisi poistaa hankintaoikaisumenettelyä käyttämällä. Ongelmien välttämiseksi hankintayksikkö voisi pyytää selvitykset tarjouskilpailun voittajaksi alustavaksi yksilöidyltä tarjoajalta ennen hankintapäätöksen tekemistä. Hankintadirektiivissä ei ole säädetty tarkemmin ajankohdasta, jolloin täydentävät asiakirjat vaaditaan ennen sopimuksen tekemistä. Menettelyssä hankintayksikkö yksilöisi ensin tarjouskilpailun voittaja. Kyseessä ei olisi kuitenkaan vielä 122 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös, joka tulisi antaa tiedoksi lain 126 §:n mukaisesti. Tämän jälkeen yksilöidyltä voittajalta vaadittaisiin täydentävät asiakirjat. Mikäli toimittaja voidaan täydentävien asiakirjojen perusteella valita sopimuskumppaniksi, tehtäisiin tämän jälkeen varsinainen lain 122 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös. Mikäli asiakirjat osoittaisivat tarjoajan aiemmin toimittamasta vakuutuksesta poiketen puutteita soveltuvuudessa, hankintayksikkö voisi vaatia toiseksi parhaan tarjouksen tehneeltä tarjoajalta täydentävät asiakirjat. Edelleen olisi siten mahdollista toimia esimerkiksi siten, että päätöksen valmistelija pyytää vertailun voittaneelta tarjoajalta soveltuvuuden täyttymistä osoittavat selvitykset. Selvitysten tarkistamisen jälkeen hankintayksikkö tekisi hankintapäätöksen. Toinen toteuttamistapa olisi se, että hankintayksikkö tekisi hankintapäätöksen, jossa se yksilöisi tarjouskilpailun voittajan. Mikäli selvityksissä olisi puutteita tai ongelmia soveltuvuudessa, hankintayksikkö voisi käyttää 131 §:ssä tarkoitettua hankintaoikaisua ja poistaa virheelliseen selvitykseen perustuneen alkuperäisen hankintapäätöksensä.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin pääsääntöä sovellettaisiin myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu silloin, kun tarjoajat on valittu järjestelyyn tai järjestelmään. Jos puitejärjestelyyn perustuva hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista, ei 1 momentissa säädettyä sovellettaisi lainkaan.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksikkö voisi halutessaan 1 momentin estämättä milloin tahansa hankintamenettelyn aikaan pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun hankintayksikkö valitsee rajoitetussa menettelyssä ne tarjoajat, jotka voivat jättää tarjouksensa, asettamalla osallistumishakemukset etusijajärjestykseen. Tällainen tarkempi valinta ja osallistumishakemustenvertailu edellyttää usein varsinaisten selvitysten antamista pelkän vakuutuksen sijasta. Hankintayksikkö voisi pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan selvityksiä myös, jos se on saanut median kautta tai muutoin perustellun epäilyksen tietyn yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa esitetyn vakuutuksen paikkansapitävyydestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poissulkemisperusteiden osalta se näyttö, jonka hankintayksikön on hyväksyttävä voittaneelta tarjoajalta. Pakollisten poissulkemisperusteiden osalta näytöksi olisi hyväksyttävä toimittajan sijoittautumisaikana toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikostaustan selvittämiseksi hankintalain nojalla esitetty rikosrekisteriote ei saisi olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisen sekä konkurssin ja muun maksukyvyttömyyden osalta näytöksi olisi hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus, joka voisi olla myös ote rekisteristä.

Hankintadirektiivin 59 artiklan 4 kohdan toisessa kappaleessa on asetettu hankintayksikölle ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Näin ollen hankintayksiköt eivät enää voisi olla selvittämättä esimerkiksi pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa. Lakiehdotuksessa esitetään rikosrekisterilakia (770/1993) tämän vuoksi muutettavaksi siten, että henkilö, jonka osalta pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa arvioidaan, saisi itseään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi hankintayksikölle. Otteen merkittäisiin tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla hänet on tuomittu ehdotetun hankintalain 80 §:n 1 momentissa tarkoitetuista rikoksista. Verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamista koskevia lainvoimaisia päätöksiä tai tuomioita ei tarvitsisi vaatia, sillä ne eivät Suomen verohallinnon järjestelmissä tarjoaisi ajantasaista tietoa veroja ja sosiaaliturvamaksuja koskevasta pakollisesta poissulkemisperusteesta. Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta hankintayksikön tulisi hankintadirektiivin 60 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti vaatia tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta täydentävät asiakirjat verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta sekä maksukyvyttömyydestä. Näiltä osin asianmukaiset todistukset olisivat verohallinnon todistukset verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta tai maksamatta jättämisestä sekä oikeusrekisterikeskuksen tiedot konkurseista ja yrityssaaneeruksista sekä muut asiakirjat, joihin nämä tiedot on asianmukaisesti ja ajantasaaisesti noudettu. Muiden harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta relevantteja täydentäviä asiakirjoja olisivat muun muassa kaupparekisteriotteet, tuomioistuinten todistukset sekä viranomaisten päätökset.

Muiden harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa sen ratkaisemisessa, päättääkö se soveltaa tiettyä harkinnanvaraista poissulkemisperustetta ja vaatiiko se tällöin voittaneelta tarjoajalta täydentävän asiakirjan poissulkemisperusteen selvittämiseksi. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettuja otteita tai todistuksia, niiden sijasta näytöksi olisi voimassa olevan hankintalain 55 §:n 3 momentin mukaisesti hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Pykälän 4 momentissa myös säädettäisiin hankintayksikön asettamien soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämisestä. Ehdotettu säännös perustuu hankintadirektiivin 60 artiklan 3 ja 4 kohtaan ja se vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 58 ja 59 §:ssä säädettyä. Taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien soveltuvuusvaatimuksen selvitykset luettelaisiin lain liitteessä D. Selvityksiä olisivat esimerkiksi luottolaitosten lausunnot luottokelpoisuudesta, tieto asianmukaisesta vastuuvakuutuksesta, yrityksen tilinpäätöstiedot tai liikevaihtoa koskevat tiedot. Tilinpäätöstietoja ei olisi kuitenkaan mahdollista vaatia silloin, jos tietoja ei ole julkaistava toimittajan sijoittautumismaassa. Taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevia selvityksiä voisivat olla myös yrityksen riskiluokkaa koskevat selvitykset. Pykälän 5 momentin mukaan ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voitaisiin antaa näyttö yhdellä tai useammalla lain liitteessä D luetuista tavoista.

Pykälän 5 momentin mukaan hankintayksikkö ei saisi vaatia voittanutta tarjoajaa toimittamaan 1 momentissa tarkoitettua näyttöä, jos se voi saada todistukset, selvitykset ja muut tiedot käyttämällä Suomessa tai muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa olevaa maksutonta tietokantaa. Suomessa tällainen maksuton tietokanta olisi Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallinnon yhteinen yritys- ja yhteisötietojärjestelmä, josta käy ilmi maksutta muun muassa se, onko yritys tai yhteisö kauppa-, ennakkoperintä- tai työnantajarekisterissä. Järjestelmästä käy myös ilmi veloitukselta yrityksen oikeudellinen tilanne eli tieto mahdollisesta konkurssista, selvitystilasta tai saneerausmenettelystä. Hankintayksikkö voisi halutessaan hakea 1 momentissa tarkoitettua näyttöä myös käytössään olevista maksullisista rekistereistä.

Tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa ei myöskään saisi vaatia toimittamaan 1 momentissa tarkoitettuja täydentäviä asiakirjoja, jos hankintayksiköllä on jo mainitut asiakirjat hallussaan esimerkiksi kyseisen toimittajan osallistumisesta aiempaan hankintamenettelyyn. Hankintayksikön olisi kuitenkin varmistettava nimenomaisesti kussakin hankintamenettelyssä kyseiseltä ehdokkaalta ja tarjoajalta, että hankintayksikön hallussa olevat selvitykset, todistukset ja muut asiakirjat sisältävät edelleen ajantasaista tietoa. Mikäli selvitykset ja muut asiakirjat eivät ole enää ajantasaista, tulisi voittaneen tarjoajan toimittaa uudet täydentävät asiakirjat.

89 §. Sähköinen todistushakemisto (e-Certis). Pykälässä säädettäisiin Euroopan komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon kuuluvien todistusten ja muiden asiakirjojen käytöstä poissulkemisen edellytysten täyttymisessä. Säännös

perustuu hankintadirektiivin 61 artiklaan ja on uusi. Todistushakemistoon on koottu tietoa ja malliasiakirjoja eri jäsenvaltioiden soveltuvuus- ja poissulkemisselvityksistä. Tarkoituksena on antaa yli rajojen hankintayksiköille mahdollisuus varmistaa tietyn ulkomaisen toimittajan antaman selvityksen oikeellisuus vertaamalla sitä e-Certis - palvelun malliasiakirjoihin. Suomesta järjestelmään on toimitettu mm. rikosrekisteriote, kaupparekisteriote, ote konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, vero toimiston todistus sekä sosiaalivakuutuslaitosten todistukset.

Pykälän 1 momentissa veloitettaisiin hankintayksiköt pyytämään ensisijaisesti e-Certis - todistushakemistoon kuuluvia todistuksia, jotta asiakirjojen todentaminen olisi mahdollisimman tehokasta ja vaivatonta jäsenvaltioiden rajat ylittävissä tarjouskilpailuissa. Koska todistushakemisto ei sisällä eikä voi sisältää kaikkia hankintatoimessa tarvittavia muun muassa oppilaitosten koulutus- tai pätevyystodistuksia kaikkialta ETA-alueelta, hankintayksikkö ei rikkoo lainkohdan säännöksiä, jos e-Certis -todistushakemistossa ei olisi kyseisiä todistuksia ja muita asiakirjoja.

Pykälän 2 momentin säännöksillä pyrittäisiin varmistamaan niin ikään sähköisen todistushakemiston mahdollisimman tehokas, toimiva ja laajamittainen käyttö. Työ ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon olisi varmistettava, että komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon syötetyt tiedot asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö johtaa e-Certis - hakemiston päivittämisen työryhmää, jossa on edustus muun muassa tärkeimmistä rekistereistä sekä julkisten hankintojen sidosryhmistä. Työryhmän käytöllä varmistetaan, että Suomessa viranomaisten ja muiden tahojen antamat todistukset toimitetaan ajantasaisina järjestelmään ja että mahdolliset muutokset päivitetään nopeasti hakemistoon.

90 §. Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet. Pykälässä säädettäisiin ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä sekä laadunvarmistustoimenpiteistä ja näihin liittyvistä järjestelmistä, standardeista sekä todistuksista. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 62 artiklaan ja sen sisältö vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 59 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä. Pykälän 3 momentti olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön vaatiessa selvitystä laadunvarmistustoimenpiteistä sen tulisi viitata alan eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin. Hankintayksikön on hyväksyttävä muiden jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä ehdokkaiden ja tarjoajien kuvaukset laadunvarmistuksen tasosta.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikkö voisi vaatia ympäristönäkökohtiin liittyviä selvityksiä rakennusurakoissa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Selvitysten vaatiminen edellyttäisi vastaavaa liittymää hankinnan kohteeseen kuin mitä vaaditaan muiltakin selvityksiltä. Ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimusten osalta hankintayksikön olisi viitattava ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai olemassa oleviin eurooppalaisiin tai kansainvälisiin

asianmukaisiin standardeihin. Ehdokas tai tarjoaja voi osoittaa täyttävänsä ympäristöasioiden hallintaa koskevat vaatimukset ympäristöjärjestelmän rekisteröinnillä, asianmukaisella sertifikaatilla tai vaihtoehtoisesti omalla kuvauksellaan toimenpiteistä ympäristönsuojelun varmistamiseksi. Tällaisessa tilanteessa tarjoajalla olisi näyttövelvollisuus siitä, että toimenpiteet takaavat samantasoisien ympäristönsuojelun tason. Toisaalta hankintayksikön olisi perusteltava epäilyksensä siitä, etteivät tarjoajan toimenpiteet takaa ympäristöjärjestelmää vastaavaa tasoa ympäristönsuojelussa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa toimittajasta riippumattomista syistä sillä ei olisi mahdollisuutta saada lainkohdassa tarkoitettuja todistuksia joko lainkaan tai todistusten myöntämiselle tarkoitettujen määräaikojen puitteissa. Näissä tilanteissa hankintayksikön olisi hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä edellyttäen, että toimittaja osoittaa tällaiseen muuhun näyttöön perustuvien ympäristövaikutusten hallintaa koskevien toimenpiteiden tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

91 §. *Ehdokkaan tai tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä.* Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 60 §. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 19 artiklaan. Ehdokkaiden tai tarjoajien oikeudellista muotoa koskevat vaatimukset määräytyisivät ensisijaisesti sen sijoittumismaan lainsäädännön mukaisesti. Siten, jos ehdokas tai tarjoaja on sijoittautumismaassaan oikeutettu palvelujen tarjoamiseen, sitä ei voida hylätä sillä perusteella, että se ei täytä hankintayksikön sijoittumismaan lainsäädännön vaatimusta palvelujen tarjoamisesta luonnollisena henkilönä tai oikeushenkilönä. Hankintayksiköllä olisi kuitenkin oikeus vaatia selvitystä palvelujen suorittamisesta vastaavista henkilöistä ja heidän ammatillisesta pätevyydestään.

92 §. *Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö.* Pykälässä säädettäisiin tarjouskilpailuun osallistumisesta ryhmittymänä sekä muiden yksiköiden voimavarojen käyttämisestä hankinnan toteuttamisessa. Pykälä vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 61 §:ää. Termi muiden tahojen voimavarojen käyttö muutettaisiin muotoon muiden yksiköiden voimavarojen käyttö vastaamaan paremmin käytännön terminologiaa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännöksiä, jotka liittyvät taloudellisiin ja rahoituksellisiin vaatimuksiin, voimavarojen allokoimiseen, poissulkemiseen ja vastuiden jakautumiseen. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 19 ja 63 artikloihin.

Pykälän 1 momenttia vastaava säännös on voimassa olevan lain 61 §:n 1 momentissa. Ryhmittymillä tarkoitetaan toimittajien yhteistyötä hankintasopimuksen saamiseksi. Pykälässä tarkoitettu ryhmittymä voi olla myös tilapäinen yhteenliittymä. Ryhmittymiä voidaan käyttää erityisesti mittavissa, eri alojen ammattitaitoa tai resursseja edellyttävissä hankinnoissa, kuten laajoissa rahoitusta edellyttävissä rakennushankkeissa. Ryhmittymänä tarjoaminen voi mahdollistaa myös pienten

yritysten yhteisen pääsyn laajempiin hankintoihin. Tarjoajien tulee kuitenkin huomioida kilpailulain (948/2011) säännökset. Kapasiteetiltaan suurten kilpailevien yritysten yhteistarjouksessa voi olla vaarana, että kielletyn kilpailunrajoituksen tunnusmerkistö täyttyy, jos yritysten kapasiteetti olisi riittänyt yksinkin tarjouksen tekemiseen.

Momenttiin lisättäisiin direktiivin 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti hankintayksikölle mahdollisuus asettaa ryhmittymille lisäehtoja hankintayksikön asettamien vaatimusten täyttämiseksi ryhmittymänä. Ryhmittymien toteuttamat hankintasopimukset saattavat edellyttää sellaisten ehtojen asettamista, joita ei sovelleta yksittäisiin osallistujiin. Tällaisten ehtojen olisi oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia, ja niitä voisivat olla esimerkiksi vaatimus nimetä yhteinen edustaja tai johtava kumppani hankintamenettelyä varten tai tietojen vaatiminen niiden muodostamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan tarjoajilla olisi oikeus muodostaa ryhmittymiä tarjouksen tekemiseksi voimassa olevan lain tavoin. Hankintayksikkö ei voisi edellyttää ryhmittymiltä tiettyä oikeudellista muotoa osallistumishakemuksen tai tarjouksen tekohetkellä. Ryhmittymältä voidaan kuitenkin vaatia tietty oikeudellinen muoto hankintasopimusta tehtäessä, jos se on tarpeen sopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Siten hankinnan sitä edellyttäessä, hankintayksikkö voisi edellyttää ryhmittymän toimivan esimerkiksi osakeyhtiönä taloudellisiin ja oikeudellisiin velvoitteisiin ja vastuisiin liittyvien tekijöiden vuoksi.

Direktiivin johdantokappaleen 14 mukaan olisi selvennettävä, että talouden toimijoiden käsitettä olisi tulkittava laajasti sisällyttäen siihen kaikki henkilöt ja/tai yksiköt, jotka tarjoavat markkinoilla rakennusurakoiden toteuttamista, tuotteiden toimittamista tai palvelujen suorittamista, riippumatta oikeudellisesta muodosta, jossa ne ovat päättäneet toimia. Näin ollen kaikkien julkisten tai yksityisten yritysten, sivuliikkeiden, tytäryhtiöiden, kumppanuuksien, osuuskuntien, osakeyhtiöiden, korkeakoulujen ja muun muotoisten yksiköiden, jotka eivät ole luonnollisia henkilöitä, olisi sisällyttävä talouden toimijan käsitteeseen riippumatta siitä, ovatko ne oikeushenkilöitä kaikissa olosuhteissa.

Ehdokas tai tarjoaja voisi käyttää myös muiden yksiköiden voimavaroja hankinnan toteuttamiseksi. Samaten ryhmittymä voisi käyttää ryhmittymään kuuluvien tahojen taikka sen ulkopuolella olevien tahojen voimavaroja hankinnan toteuttamiseen. Pykälässä tarkoitettuja muiden yksiköiden voimavaroja voivat olla esimerkiksi tarjouskilpailuun osallistuvan yrityksen omistajayritysten, samaan konserniin kuuluvien yritysten taikka yrityksen kumppanuusyritysten taloudelliset tai tekniset voimavarat. Tarjoajan oikeudesta vedota emon voimavaroihin ja mahdollisuuteen esittää emon sitoumus siitä, että voimavarat ovat tyttären käytössä kts *Mávépcell (C-218/11, ECLI:EU:C:2012:643)*.

Näyttövelvollisuus hankintayksikön esittämien taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen, tekniseen ja ammatilliseen pätevyYTEEN sekä muiden vaatimusten täyttämiseksi on siihen vetoavalla ehdokkaalla, tarjoajalla tai niiden ryhmittymällä.

Todisteena voidaan esittää esimerkiksi yksiköiden sitoumus antaa tarvittavat resurssit hankinnan toteuttamiseen. Hankintayksikön tulisi arvioida näytön riittävyys vaatimusten täyttymisestä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on käsitellyt muiden yksiköiden voimavaroihin vetoamista asiassa *C-176/98 Holst Italia*. Tapauksessa tarjouskilpailuun osallistunut yritys osoitti vuosiliikevaihtoa koskevan vaatimuksen täyttymisen osaomistajansa liikevaihtoa koskevalla näytöllä. Tuomioistuin katsoi sallituksi sen, että sellainen palvelujen suorittaja, joka ei täytä tarjouskilpailuun osallistumisen vähimmäisedellytyksiä, voi vedota kolmannen suorituskykyyn, johon se voi turvautua hankinnan toteuttamisessa. Tarjouskilpailuun osallistuvan yrityksen on osoitettava näyttö resurssien käytettävyydestä. Hankintayksikön on vastaavasti tarkastettava takeet siitä, että resurssit ovat käytettävissä koko sen ajan jonka sopimus kattaa.

Pykälän toiseen momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että muiden yksiköiden henkilöstön pätevyyteen ja kokemuksen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat hankinnan kohteena olevat rakennusurakat ja palvelut tai osan niistä. Lisäys perustuisi hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan. Tällöin tarjoaja ei voisi viitata sellaisiin voimavaroihin, joita sillä ei ole käytössään juuri siinä osassa hankintaa, jonka vuoksi hankintayksikkö on niitä vaatinut. Nimenomaan henkilöstöä koskevissa vaatimuksissa on tärkeää, että viitattu toinen toimittaja myös tosiasiallisesti toteuttaa hankintasopimusta.

Pykälän 3 momentti olisi uusi ja se perustuu hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan. Säännöksen mukaan hankintayksikön tulisi vaatia ryhmittymää korvaamaan sellainen yksikkö, jota koskee pakollinen poissulkemisperuste tai joka ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia. Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta poissulkeminen jätettäisiin hankintayksikön harkintavaltaan.

Pykälän 4 momentti olisi myös uusi. Kohta perustuu hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan ja sen mukaan hankintayksikön olisi mahdollista vaatia, että ryhmittymä on yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta. Selvennyksen olisi tarkoitus varmistaa, että hankintayksikkö voi luottaa pääsopimuskumppanin taloudellisten voimavarojen mahdollisesti ehtyessä ryhmittymän muiden jäsenten vastaavan hankinnan suorittamisesta.

93 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 67 artiklaan. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjouksen valinnasta säädetään 62 §:ssä. Nyt ehdotettava pykälä muuttaisi voimassa olevan lain systematiikkaa liittyen tarjouksen valintaan: pykälän mukaan tarjouksen valintaperusteena olisi jatkossa aina kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Voimassa olevan lain termillä ”kokonaistaloudellisesti edullisin” tarkoitettaisiin samaa kuin tässä laissa termillä ”hinta-laatusuhteeltaan paras”.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet. Hankintayksikön olisi valittava tarjouksista se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras.

Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteeksi olisi mahdollista valita joko halvimman hinnan, kokonaiskustannuksiltaan edullisimman ratkaisun tai parhaan hinta-laatusuhteen. Valinta näiden välillä on aina hankintayksikön harkinnassa. Kustannuksiltaan edullisimmalla ratkaisulla tarkoitetaan esimerkiksi muuta kuin suoraa hankintahintaa, esimerkiksi 95 §:n mukaisia elinkaarikustannuksia.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halviminta hintaa, sen olisi kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 122 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Kyseinen perusteluvollisuus on kansallinen lisäys eikä perustu suoraan hankintadirektiiviin, vaan sen tavoitteeseen korostaa hankintojen laatuun liittyviä näkökohtia. Lainkohdan tarkoituksena olisi kiinnittää hankintayksikön huomiota erityisesti hankinnan laadullisiin näkökohtiin. Jos hankintayksikkö päättäisi käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena muissa kuin tavarahankinnoissa ainoastaan hintaa, tulisi sen tehdä läpinäkyväksi se, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa esimerkiksi kuvaamalla, miten se on ottanut laadun huomioon asettamissaan tarjoajan soveltuvuusvaatimuksissa, hankinnan vähimmäisvaatimuksissa, hankintasopimuksen erityisehdoissa tai muuten hankinnan kohteen kuvauksessa. Tavarahankinnat on jätetty perusteluvollisuuden ulkopuolelle, koska tavaroiden laatuun liittyvät tekijät ovat yleensä olennainen osa tuotteen määrittelyä ja näin ollen sisältävät laadulliset tekijät. Lainkohta jättäisi hankintayksikön harkintaan sen, miten se tämän perustelun tekee ja missä hankinta-asiakirjassa. Kohdan tarkoittama perustelu voitaisiin siis esittää esimerkiksi tarjouspyynnössä tai sen liitteissä, hankintapäätöksessä taikka tämän lain 123 §:n mukaisessa kertomuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos hankintayksikkö on päättänyt käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena hinta-laatusuhdetta, se voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Voimassa olevasta hankintalaista poiketen vertailuperusteet liittyisivät siis jatkossa hinta-laatusuhteen arvioimiseen. Momentti sisältäisi esimerkinomaisen luettelon siitä, minäkalaisia laatuun liittyviä perusteita hankintayksikkö voisi käyttää. Näitä olisivat esimerkiksi tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimitusehdot kuten toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 94 kohdassa todetaan, että henkilöstön laadulla voi olla myös vaikutus tarjouksen taloudelliseen arvoon. Näin saattaa olla esimerkiksi sellaisissa

sopimuksissa, joiden kohteena on immateriaalisia palveluja, kuten konsultointi- tai arkkitehtuuripalvelut. Jos hankintayksikkö haluaa käyttää tätä mahdollisuutta, tulisi sen varmistaa asianmukaisilla sopimusoikeuden keinoilla, että tarjouksessa hankintasopimuksen toteuttamiseen osoitettu henkilöstö tosiasiallisesti täyttää määritellyt laatuvaatimukset ja että kyseinen henkilöstö voidaan korvata vain hankintaviranomaisen suostumuksella. Tässä tapauksessa hankintayksikön pitää voida tarkistaa, että korvaava henkilöstö on laatutasoltaan vastaavaa. Henkilöstön pätevyyteen liittyvää arviointia on käsitelty mm. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa *C601/13, Ambisig (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa)*. Momentin tarkoittaman tarjouksen vertailuun liittyvän henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen arviointi on kuitenkin erotettava tarjoajaan liittyvien ominaisuuksien ja referenssien arvioinnista. Nämä arviointikategoriat olisi edelleen säilytettävä erillään toisistaan. Euroopan unionin tuomioistuin on tuomiossaan *C-315/01, Geschellshaft für Abfallentsorgungs-Technik, ECLI:EU:C:2003:360*) katsonut, ettei tarjousten vertailuperusteina tule käyttää tarjoajan muille asiakkaille tarjoamien tuotteiden referenssien lukumäärää, vaan kysymyksessä on peruste, jolla varmistetaan tarjoajan soveltuvuus sopimuksen täyttämiseen. Referenssit voivat kuitenkin tapauskohtaisesti olla myös hankinnan kohteeseen liittyviä ja siten vertailuperusteina sallittuja, kunhan samoja tekijöitä ei käytetä sekä tarjoajan soveltuvuusvaatimuksena että hintalaatusuhteen vertailuperusteena.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voisi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla. Tällä tarkoitetaan niin sanottua käänteistä kilpailutusta tai ranskalaista urakkaa, jossa hankintayksikkö määrittelee hinnan tai kustannukset, jotka se on valmis maksamaan valitulle toimittajalle. Tarjoajien välinen kilpailu käydään tällöin yksinomaan laatuun liittyvillä perusteilla. Käänteistä kilpailutusta käyttäessään hankintayksikön tulisi kiinnittää erityistä huomiota hinnan määrittelyyn, jotta se tosiasiallisesti saisi sellaisia tarjouksia, jotka vastaavat sen tarpeita myös laadullisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön olisi ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön olisi yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksiköllä olisi momentin mukaan harkintavaltaa siinä, miten se ennakkoon ilmoittaa käyttämänsä vertailuperusteet. Hankintayksikön pitäisi vähintään ilmoittaa varsinaiset vertailuperusteet (esimerkiksi hinta ja tekniset ominaisuudet) ja niiden painoarvot (esimerkiksi hinta x% ja tekniset ominaisuudet x%). Hankintayksikkö voi esittää käyttämiensä laadullisten vertailuperusteiden alakriteerit painoarvoineen, mutta mikäli ne ovat enemmän varsinaisia vertailuperusteita kuvaavia tai määrittäviä, voisi alakriteerien painoarvot jättää ilmoittamatta. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei perustellusta

syystä voida määritellä, vertailuperusteet olisi ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö ei kuitenkaan saisi kesken tarjouskilpailun tai tarjousten vertailuvaiheessa lisätä, poistaa tai muuttaa etukäteen asettamiaan vertailuperusteita, niiden osatekijöitä ja painotuksia. Kuitenkin tämän lain 34, 36 ja 38 §:ien mukaisissa neuvotteluja sisältävissä menettelyissä vertailuperusteisiin voitaisiin tehdä pieniä täsmennyksiä neuvottelujen kulun aikana. Tällöin hankintayksikön on erityisesti huolehdittava, etteivät täsmennykset johda tämän pykälän 5 momentin vastaiseen menettelyyn. Vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista on käsitelty mm. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuissa C-532/06, Lianakis; C-470/99, Universale Bau; C-331/04, ATI EAC sekä C-87/94, komissio vs. Belgia. Kansallisessa oikeuskäytännössä vertailuperusteiden osalta liian yleisinä ja yksilöimättöminä on pidetty esimerkiksi ilmaisia ”käyttökustannukset”, ”yhteistyökyky”, ”palvelun järjestämisen toimintamalli”, ”työturvallisuus”, ”huoltopalvelut, tekninen tuki, toimitus”, ”toimintavarmuus” ja ”koneen tekniset ominaisuudet”.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että vertailuperusteiden olisi liityttävä hankinnan kohteeseen tämän lain 94 §:n mukaisesti, ne eivät saisi antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden olisi oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut edellä mainitut periaatteet muun muassa tuomioissaan C-31/87, *Beentjes* (ECLI:EU:C:1988:422), C-324/93, *Evans Medical ja Macfarlan Smith* (ECLI:EU:C:1995:84), C-513/99, *Concordia Bus Finland* (ECLI:EU:C:2002:495) sekä C-19/00, *SIAC Construction* (ECLI:EU:C:2001:553). Vertailuperusteiden tulisi olla myös syrjimättömiä. Siten sallittua ei olisi esimerkiksi käyttää vertailuperusteita, jotka suosivat tiettyjä tarjoajia, edellyttävät aiempaa sopimussuhdetta hankintayksikön kanssa tai suosivat paikallista toimittajaa. Hankinnan kohteen sitä vaatiessa voidaan kuitenkin edellyttää esimerkiksi paikallistuntemusta. Tällaiselle perusteelle ei kuitenkaan saa antaa sellaista painoarvoa, joka estäisi uusien yrittäjien alalle pääsyä.

Lisäksi 5 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön olisi asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys. Vaatimuksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-448/01, *EVN Wienstrom*, jossa todettiin, että jos ”hankintaviranomainen määrää sopimuskentäkoperusteesta ilmoittaen, ettei se voi tarkistaa eikä kykene tarkistamaan tarjoajien antamien tietojen paikkansapitävyyttä, se loukkaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, sillä tällaisella perusteella ei taata hankintamenettelyn avoimuutta eikä objektiivisuutta.” Tapauksen perusteella on siis riittävää, että hankintayksikön käyttämä vertailuperuste mahdollistaa tarjoajan tarjouksessaan antamien tietojen tarkistamisen. Tarjoajalta olisi edelleen mahdollista etenkin laajamittaisissa hankinnoissa pyytää pisteytyksen yhteydessä lyhyt ”kyllä/ei” -vastaus tietyn ominaisuuden olemassaolosta. Lainkohdalla ei myöskään ole tarkoitettu sulkea pois subjektiivisen arvioinnin käyttämistä tarjousten vertailussa.

94 §. *Liityntä hankinnan kohteeseen.* Pykälässä säädettäisiin vertailuperusteen liityntä hankinnan kohteeseen. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 67 artiklan 3 kohtaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälässä säädettäisiin, että hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Tätä sovellettaisiin myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana. Liityntää hankinnan kohteeseen on käsitelty Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä esimerkiksi tapauksissa *C-513/99, Concordia Bus Finland ja C-368/10, komissio vs. Alankomaat (ECLI:EU:C:2012:284)*.

95 §. Elinkaarikustannukset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkaarikustannusten arvioimisesta tarjousten vertailussa. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 68 artiklaan ja on uusi. Pykälän tavoitteena on edistää älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun Eurooppa 2020 - strategian tavoitteita kestävästä ja innovatiivisista julkisista hankinnoista. Lainkohdan avulla hankintayksiköt voivat huomioida tarjousvertailussa hankinnan vaikutuksia myös laajemmin kuin pelkän hankintakustannuksen osalta.

Pykälän 1 ja 2 momentissa määriteltäisiin kustannukset, jotka laskettaisiin kokonaan tai osin elinkaarikustannuksiin. Elinkaarikustannuksen käsite sisältäisi 1 momentin mukaan kaikki rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen elinkaaren aikaiset kustannukset. Tämä merkitsee hankintayksikön sisäisiä tai käyttäjille aiheutuvia kustannuksia, kuten tutkimus-, kehitys-, tuotanto-, kuljetus, käyttö-, ylläpito- ja käytöstä poistokustannuksia. Käyttökustannuksia olisivat esimerkiksi energian ja muiden resurssien kulutuksen kustannukset ja elinkaaren lopun kustannuksia esimerkiksi keräys-, jäte- ja kierrätyskustannukset. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen elinkaarikustannusten laskemisessa voitaisiin käyttää esimerkiksi valtion energiatehokkuuden asiantuntijayksikön Motivan hankintapalvelun, kuntien kansainvälisen kestävän kehityksen järjestön ICLEIn sekä Ruotsin kilpailuviraston verkosivujen elinkaarikustannusten laskentatyökaluja eri tuoteryhmille.

Elinkaarikustannukset voisivat 2 momentin mukaan sisältää myös kustannuksia, jotka johtuvat ulkoisista ympäristövaikutuksista, kuten tuotteessa käytettyjen raaka-aineiden hankkimisesta aiheutuvista saasteista taikka itse tuotteen tai sen valmistuksen aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta, jos kyseisiä kustannuksia voidaan arvioida rahallisesti ja seurata. Tällaisiin kustannuksiin voi sisältyä edelleen kasvihuonepäästöjen ja muiden epäpuhtauspäästöjen kustannukset sekä muut ilmastonmuutoksen hillitsemisen kustannukset. Lainkohdassa listatut esimerkit eivät olisi tyhjentyviä. Elinkaarikustannuksiin liittyvä elinkaaren käsite on määriteltävä elinkaarikustannuksiin nähden johdonmukaisesti lain 4 §:n 18 kohdassa siten, että sillä tarkoitettaisiin tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita.

Elinkaarikustannukset voidaan lain 93 §:n mukaan huomioida tarjousvertailussa. Hankintalaissa ei kuitenkaan asetettaisi velvollisuutta kustannusten

huomioimiseen. Muualla lainsäädännössä on sen sijaan voitu asettaa velvollisuuksia elinkaarikustannusten huomioimiseen. Esimerkiksi ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain (1509/2011) 3 §:n mukaan lain 1 ja 2 §:ssä tarkoitetuissa julkisissa hankinnoissa on otettava huomioon lainkohdassa mainitut ajoneuvojen käytöstä aiheutuvat energia- ja ympäristövaikutukset.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin lisäedellytyksiä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten arviointimenetelmälle. Menetelmät olisi määriteltävä ennakolta riippumattomalla ja syrjimättömällä tavalla, ja niiden olisi oltava kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla. Menetelmät voitaisiin määritellä kansallisesti, alueellisesti tai paikallisesti, mutta tietyille toimittajille tai tuotteille räätälöidyistä menetelmistä johtuvan kilpailun vääristymisen välttämiseksi ne olisi pidettävä yleisinä, eli niitä ei lähtökohtaisesti saisi perustaa erityisesti tiettyä hankintaa varten. Tiettyä hankintaa varten perustetut menetelmät eivät saisi perusteettomasti suosia tai syrjiä tiettyjä toimittajia.

Pykälän 3 momentin mukaan hankintayksikön olisi varsinaista elinkaarikustannusmallilla käyttäessään ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa.

Pykälän 4 momentin mukaan elinkaarikustannusten arvioinnissa olisi käytettävä muualla lainsäädännössä tai Euroopan unionin säädöksellä pakolliseksi säädettyä menetelmää. Tällainen menetelmä on asetettu pakolliseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/33/EY puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämiseksi, joka on pantu täytäntöön lailla ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011). Pakollinen laskentamenetelmä sisältyy myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen N:o 106/2008 toimistolaitteiden energiatehokkuutta osoittavia merkintöjä koskevasta yhteisön ohjelmasta. Edellä mainittujen säädösten mukaisia menetelmiä olisi käytettävä siinä tapauksessa, että hankintayksikkö valitsee ajoneuvojen tai toimistolaitteiden käytöstä aiheutuvien energia- ja ympäristövaikutusten kriteeriksi elinkaarikustannukset.

96 §. Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset. Säännös perustuu hankintadirektiivin 69 artiklaan. Hankintayksiköllä olisi velvollisuus pyytää selvitystä ja tarjoajalla velvollisuus antaa selvitys hankintayksikön pyynnöstä aina kun kysymyksessä on poikkeuksellisen alhaiselta vaikuttava tarjous. Tarjotun hinnan tai kustannusten poikkeuksellisuuden arvioiminen on kuitenkin hankintayksiköiden harkintavallassa. Hinnan tai kustannusten poikkeuksellisuutta arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota muun muassa hankinnan laatuun ja laajuuteen sekä toimitusaikaan, hankinnan oikeudellisiin, taloudellisiin sekä teknisiin tekijöihin, muiden tarjoajien antamiin hintoihin sekä toimialalla tyypilliseen hinnoittelurakenteeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan pyydettyt selvitykset voisivat liittyä muun muassa valmistusmenetelmään, taloudellisiin tai teknisiin ratkaisuihin, tarjoajan

käytettävissä oleviin poikkeuksellisen edullisiin hankinnan ehtoihin sekä tarjottavien ratkaisujen omintakeisuuteen. Selvitykset voisivat liittyä myös ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden noudattamiseen sekä alihankintoihin ja alihankkijoiden vastaavien velvoitteiden noudattamiseen. Pyydettyvät selvitykset voivat Euroopan komission tulkintojen mukaan liittyä esimerkiksi työsuojeluun, sosiaalimaksujen maksamiseen, ylitöiden maksamiseen, työturvallisuuteen sekä laittoaman työn kieltoon liittyvien säädösten soveltamista. Hankintayksikkö voisi pyytää myös selvityksiä sovellettavien työehtosopimusten noudattamisesta sekä ehdotetun lain liitteessä C mainittujen kansainvälisten sopimusten noudattamisesta direktiivin 18 artiklan soveltamista koskevan johdantokappaleen 37 mukaisesti. Selvitykset pyydetäisiin pääsääntöisesti tarjoajalta. Komission mukaan tietoja voidaan pyytää myös muilta tahoilta, jolloin hankintayksikön olisi kuultava tarjoajaa. Tarjoajan olisi pyynnöstä annettava selvitys myös saamastaan valtiontuesta.

Pykälän 2 momentissa esitetty selvitettäviä asioita koskeva luettelo ei olisi tyhjentävä, vaan tarjoajilta voitaisiin pyytää ja niillä olisi oikeus antaa selvitys myös muista seikoista. Unionin tuomioistuimen tuomion *C-599/10 SAG ELV Slovensko (ECLI:EU:C:2012:191)* mukaan hankintaviranomaisen tulee tarkastaa poikkeuksellisen alhaisten tarjousten pääkohdat ja pyytää ehdokkaita toimittamaan tarvittavat selvitykset sen osoittamiseksi, että kyseiset tarjoukset ovat varteenotettavia. Direktiivi edellyttää hankintayksikön ja tarjoajan välistä kontradiktorisesta menettelyä, jotta tarjoaja voi osoittaa, että sen tarjous on varteenotettava. Kyseisen tuomion mukaan hankintayksikkö ei voi päättää olla pyytämättä poikkeuksellisen alhaista hintaa koskevia selvityksiä ennen tarjouksen hylkäämistä. Tuomion *C-285/99 ja 286/99 Impresa Lombardini* mukaan selvitysmahdollisuuden tulee olla mahdollisimman laaja ja täydellinen ja tarjoajan on voitava esittää tarjouksensa tueksi kaikki hankinnan luonteen ja ominaispiirteet huomioiden tarpeelliseksi katsomansa selvitykset. Hankintayksikön on otettava huomioon kaikki selvitykset, jotka yrittäjä on esittänyt, ennen kuin se tekee päätöksen kyseisen tarjouksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämisestä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 103 kohdan mukaan tarjoukset saattavat perustua teknisesti, taloudellisesti tai oikeudellisesti epäterveisiin oletuksiin ja käytäntöihin, joten hankintayksiköllä olisi oltava oikeus hylätä tarjous, jos se harkitsee, ettei tarjoajan selitys tarjouksensa perusteista ole riittävä. Hankintayksiköllä olisi siten pääsääntöisesti harkintavalta poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämisessä, jos se arvioi, että tarjouksen hyväksyminen tarkoittaisi riskiä toimituksen laiminlyömisestä taikka puutteellisuudesta. Tarjoajalta voidaan arvioida puuttuvan edellytykset hankinnan toteuttamiseen myös esimerkiksi tilanteessa jossa hankintayksikkö arvioi tarjouksen hinnoittelun perustuneen virheelliseen käsitykseen tarjouspyynnön sisällöstä. Tarjouksen hylkääminen olisi mahdollista myös tilanteessa, jossa hankintayksiköllä olisi perusteltu syy uskoa, että alhaisen tarjoushinnan synnä on tarjoajan tarkoitus tarjoushinnan myöhempään nostamiseen.

Hankintayksikön harkintavaltaa tarjouksesta koituvien riskien arvioimisessa on vahvistettu muun muassa markkinaoikeuden ratkaisuihin *MAO 165/14*, *MAO 85/12* ja *MAO 557-560/11*.

Hankintayksiköllä olisi velvollisuus poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämiseen tilanteessa, jossa tarjouksen alhainen hinta johtuu ympäristö-, sosiaali- tai työlainsäädännön velvoitteiden laiminlyömisestä. Hankintayksikkö voisi hylätä tarjouksen myös tilanteessa, jossa alhainen tarjoushintaa johtuu tarjoajan saamasta laitottomasta valtiontuesta. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikön tulee varata tarjoajalle mahdollisuus antaa selvitys valtiontuen lainmukaisuudesta. Jos tarjous hylätään laittoman valtiontuen vuoksi, hankintayksikön on ilmoitettava tarjouksen hylkäämisestä Euroopan komissiolle.

Säännös poikkeaa voimassa olevan hankintalain 63 §:stä muun muassa siten, että se velvoittaisi hankintayksiköitä pyytämään selvitystä poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista. Voimassaolevan lain mukaan hankintayksiköllä on selvitysvelvollisuus vain ennen poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämistä. Toinen muutos liittyy pyydettyihin selvityksiin, jotka voivat ehdotuksen mukaan koskea myös ympäristö-, sosiaali- ja työlainsäädännön velvoitteiden noudattamista sekä velvoitteeseen sulkea tarjous tarjouskilpailusta, jos tarjouksen alhainen hinta johtuu mainittujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Uuden hankintadirektiivin 69 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on hallinnollisen yhteistyön puitteissa asetettava pyynnöstä muiden jäsenvaltioiden saataville kaikki käytettävissään olevat 2 kohdassa lueteltujen seikkojen osalta esitetyt todisteita ja asiakirjoja koskevat tiedot, kuten lait, asetukset, yleisesti sovellettavat työehtosopimukset tai kansalliset tekniset standardit. Tällaista yhteistyötä tehdään muun muassa sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä IMI:n puitteissa. IMI mahdollistaa muun muassa tietopyyntöjen ja toimenpidepyyntöjen tekemisen sekä muun tietojenvaihdon viranomaisten välillä, tiedottamisen kansallisen lainsäädännön vaatimuksista ja toimijoita koskevien varoitusten saattamisen muiden viranomaisten tietoon sekä tietojen tallentamisen IMI:n tietokantoihin.

97 §. *Hankintayksikön antaman tuen huomioon ottaminen tarjousten vertailussa.* Pykälässä säädettäisiin tarjoajien yhdenvertaisesta kohtelusta hankintayksikön omistaman yhteisön tai laitoksen osallistuessa tarjouskilpailuun. Pykälä ei perustu hankintadirektiiviin. Pykälän sisältö vastaisi voimassa olevan hankintalain 64 §:ää.

98 §. *Hankintasopimuksen erityisehdot.* Pykälän 1 momentti perustuu hankintadirektiivin 70 artiklaan ja vastaa pääasialliselta sisällöltään voimassaolevan hankintalain 49 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivin 70 artiklan mukaan hankintaviranomaiset voivat vahvistaa hankintasopimuksen toteuttamista koskevia erityisehtoja, jos ne liittyvät hankinnan kohteeseen 67 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla ja jos niistä ilmoitetaan tarjouskilpailukutsussa tai hankinta-asiakirjoissa. Näihin ehtoihin voi kuulua taloudellisia tai sosiaalisia taikka innovointiin, ympäristöön tai työllisyyteen liittyviä näkökohtia. Uuden direktiivin säännös vastaa pääasialliselta sisällöltään aiemman direktiivin 26 artiklaa.

Hankintasopimuksen erityisehdoilla tarkoitettaisiin hankintasopimukseen otettavia sopimuslausekkeita. Erityisehtojen olisi oltava siten riittävän täsmällisiä ja yksiselitteisiä, jotta sopimuksen osapuolilla olisi yhteneväinen käsitys niistä. Erityisehdoilla, kuten työllistämistä koskevilla ehdoilla on yleensä lisäksi hintavaikutus, joten tarjoajien olisi pystyttävä arvioimaan ehdon hintavaikutuksia. Ehtojen noudattamattomuus olisi lähtökohtaisesti sopimusrikkomus, johon voitaisiin soveltaa sopimuksen sanktiomekanismeja. Siten erityisehtojen käyttäminen edellyttää, että hankintayksiköillä on mahdollisuus, osaaminen ja resurssit erityisehtojen tehokkaaseen valvontaan.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 104 kohdan mukaan hankintasopimuksen toteuttamisen ehdoissa vahvistetaan sopimuksen toteuttamiseen liittyvät erityiset vaatimukset. Hankintasopimuksen toteuttamisen ehdot ovat yhteensopivia direktiivin kanssa, jos ne eivät ole suoraan tai epäsuorasti syrjiviä ja jos ne liittyvät hankintasopimuksen kohteeseen, johon sisältyvät kaikki tiettyyn tuotantoprosessiin, toimittamiseen tai kaupallistamiseen liittyvät tekijät. Niihin kuuluvat hankintasopimuksen toteuttamisen ehdot mutta eivät yrityksen yleistä toimintapolitiikkaa koskevat vaatimukset. Direktiivin johdanto-osan kohdassa 97 perustellaan hankintasopimuksen toteuttamisen ehtojen liittymistä hankinnan kohteeseen seuraavasti: ”yhteyttä hankinnan kohteen kanssa koskeva ehto sulkee kuitenkin pois yrityksen yleiseen toimintapolitiikkaan liittyvät perusteet ja ehdot, koska niitä ei voida pitää ostettavien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen tietyille tuotantoprosesseille tai toimittamiselle ominaisena tekijänä. Hankintaviranomaiset eivät siis saisi vaatia, että tarjoajilla on tietty yrityksen yhteiskunta- tai ympäristövastuuta koskeva toimintapolitiikka”. Pykälän 1 momentti ei mahdollistaisi siten esimerkiksi yrityksen noudattavan tiettyä työhönottopolitiikkaa toiminnassaan taikka yleisesti työttömien palkkaamista toimittajan muuhun toimintaan, toimittajan yritystoimintaan liittyvää toimintapolitiikkaa esim. investoinneissa.

Hankintasopimuksen erityisehdot voisivat liittyä esimerkiksi ympäristö-, sosiaali- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintadirektiivin johdannon 98 kappaleen mukaan ehtojen tarkoituksena voi esimerkiksi olla naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen työpaikalla, naisten osallistumista työmarkkinoihin ja työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen, ympäristönsuojelun sekä epäedullisessa asemassa olevien henkilöiden työllistämisen edistäminen. Erityisehto voi liittyä siten esimerkiksi vammaisten, työttömien, maahanmuuttajien taikka nuorten palkkaamiseen kyseisen hankinnan toteuttamiseksi taikka työssäoppimispaikan tarjoamisesta opiskelijalle tietyn ajaksi. Hankintasopimuksen erityisehto voi olla myös esimerkiksi vaatimus toimitettavan tuotteen tuottamisesta hankinnan kohteeseen liittyvien reilun kaupan periaatteiden mukaisesti esimerkiksi täyttämällä vaatimuksen tuottajille maksettavasta vähimmäishinnasta ja hinnanlisästä, Erityisehtojen soveltaminen on katsottu voimassa olevan hankintalainsäädännön mukaan mahdolliseksi, joten pykälässä vahvistetaan nykyisinkin olemassa olevat mahdollisuudet erityisehtojen käyttöön. Erityisehtojen käyttämistä koskee unionin tuomioistuimen tuomio C-31/87 *Beentjes*,

jonka mukaan pitkäaikaistyöttömien palkkaamista koskeva ehto on unionin oikeuden mukainen, jos ehto ei syrji suoraan tai epäsuorasti muista jäsenvaltioista tulevia tarjoajia.

Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohta koskee myös kansainvälisten ympäristö- ja sosiaalialan sopimusten noudattamista. Voimassaoleva hankintalaki mahdollistaa Kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimusten mukaisten velvoitteiden vaatimisen. Hankintadirektiivi täsmentää niiden kansainvälisten sopimusten piiriä, joihin ILO:n sopimusten noudattamiseen liittyvät vaatimukset voivat kohdistua. Direktiivin johdannon 37 kappaleen mukaan ”Hankintasopimusten toteuttamisessa olisi noudatettava myös liitteessä X luetelluissa kaikkien jäsenvaltioiden ratifioimissa kansainvälissä sopimuksissa määrättyjä velvoitteita. Tämä ei kuitenkaan saisi estää työntekijöille edullisempien työehtojen ja -olojen soveltamista.” Direktiivin 18 artiklassa mainitut kansainväliset sopimukset on määritelty direktiivin liitteessä X. Liite X on ehdotetun lain liitteenä C. Hankintayksiköillä olisi oikeus vaatia liitteessä mainittujen kansainvälisten sopimusten mukaista toimintaa silloin, kun kysymys on kaikkien jäsenvaltioiden ratifioimista sopimuksista. Ratifiointia koskevan viittauksen taustalla on ajatus siitä, että vaatimus sellaisten liitteessä mainittujen sopimusten noudattamiseen, joita jäsenvaltiossa ei ole ratifioitu, rajoittaa kilpailua, sillä se voi sulkea kyseisestä maasta tulevat tarjoajat tarjouskilpailusta. Unionin jäsenvaltiot ovat ratifioineet liitteessä mainitut sopimukset, joten niiden mukaisten velvoitteiden vaatiminen on mahdollista.

Erityisehdossa voitaisiin edellyttää myös, että toimittaja ja sen alihankkijat noudattavat työsuhteissaan rakennusurakan tai palvelujen suorituspaikassa taikka tavaroiden tuottamispaikassa sovellettavaa työehtosopimusta ja esimerkiksi vähimmäispalkkaa koskevia ehtoja. Sen sijaan hankintayksikkö ei voisi edellyttää hankintayksikön sijaintivaltiossa sovellettavien säännösten ja määräysten noudattamista, jos toimittaja ja sen alihankkijat ovat sijoittautuneet eri jäsenvaltioon. Periaate on vahvistettu unionin tuomioistuimen tuomioissa *C549/13 Bundesdruckerei (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa)*. Tuomioistuimien katsoi, että SEUT 56 artikla on esteenä lainsäädännölle, jossa velvoitetaan tarjoaja, joka aikoo tuottaa palvelut käyttäen ainoastaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen aliurakoitsijan palveluja, maksamaan aliurakoitsijan työntekijöille hankintayksikön sijaintivaltion lainsäädännössä määriteltyä vähimmäispalkkaa.

Pykälä mahdollistaisi lähetettyjä työntekijöitä koskevaan direktiiviin 96/71/EY soveltamisen lähetettyjen työntekijöiden työehdoille ja -oloille hankintasopimuksia kilpailutettaessa. Hankintadirektiivin johdantokappaleen 37 mukaan toimenpiteet olisi toteutettava unionin oikeuden peruseriaatteita noudattaen erityisesti yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Toimenpiteitä olisi toteutettava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY mukaisesti ja niin, että varmistetaan yhdenvertainen kohtelu syrjimättä suoraan tai välillisesti talouden toimijoita ja työntekijöitä, jotka tulevat muista jäsenvaltioista. Direktiivin johdannon 38 kappaleen mukaan ”palvelut olisi katsottava tarjottaviksi paikassa, jossa palvelulle

ominaiset suoritukset toteutetaan. Kun palveluja suoritetaan etäpalveluina, kuten esimerkiksi puhelinpalvelukeskusten palvelut, nämä palvelut olisi katsottava tarjottaviksi paikassa, jossa ne toteutetaan, riippumatta paikoista ja jäsenvaltioista, joille palvelut on kohdistettu. Lähetettyjen työntekijöiden direktiiviä sekä yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden vaatimuksia on sovellettu julkisten hankintojen yhteydessä muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-346/06, Rüffert (ECLI:EU:C:2008:189)*. Tuomion mukaan hankinnoissa sovellettavien lähetettyjä työntekijöitä koskevien sosiaalisten näkökohtien on myös oltava EU-oikeuden mukaisia ja erityisesti lähetetyistä työntekijöistä annetun direktiivin mukaisia.

Pykälän 2 ja 3 momenteissa edellytettäisiin, että hankintasopimukseen otettaisiin työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista koskeva ehto. Pykälän 2 momentin mukaan valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen olisi otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa kyseistä hankintaa koskevassa työssä olisi noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä. Pykälän 2 momentti perustuu Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) sopimukseen 94, jonka 1 ja 2 artiklan mukaan keskushallintaviranomaisten olisi otettava hankintasopimukseen ehto, jonka mukaan toimittajan olisi noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita työn suorittamispaikalla on sovellettava. Sopimus koskee sen 1 artiklan mukaan seuraavia hankintoja: “the construction, alteration, repair or demolition of public works; the manufacture, assembly, handling or shipment of materials, supplies or equipment; the performance or supply of services”.

Pykälän 3 momentin mukaan myös muun hankintayksikön tulisi ottaa rakennusurakkaa koskevaan hankintasopimukseen vastaava työsuhteiden vähimmäisehtoja koskeva sopimuslauseke. Säännös vastaisi pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 49 §:n 3 momentissa säädettyä. Voimassaolevan lain säännös liittyy tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) muutokseen. Tarkoituksena oli saattaa valtion ja kunnan sekä muiden hankintayksiköiden rakennusurakkaa koskevat hankinnat samanlaisen sääntelyyn piiriin.

Pykälän tarkoituksena ei ole muuttaa markkinaoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaa. Erityisehtojen osalta noudatettaisiin edelleen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössään vahvistamaa oikeusohjetta, jonka mukaan mahdollisten sopimusrikkomusten seuraamukset eivät kuulu julkisista hankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun *KHO 3.12.2009 T 3482* mukaan hankintalaki ei sääntele hankintasopimusten rikkomuksia, eikä markkinaoikeuden toimivaltaan kuulu sopimusrikkomusten tulkinta. Momentissa mainitun lausekkeen rikkomisen seuraamukset määräytyvät sopimusoikeudellisin perustein. Ensinnäkin seuraamus voi perustua suoraan sopimusmääräykseen. Sopimukseen voidaan ottaa sopimusehdon tehosteeksi sopimus sakko, joka tulee maksettavaksi sopimuspuolen rikkoessa sopimusehtoa. Toiseksi

yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan hankintayksiköllä voi olla oikeus vaatia oikean suorituksen täyttämistä, hinnanalennusta tai sopimuksen purkamista. Näihin voidaan yhdistää myös vahingonkorvausvaatimus.

III OSA

KANSALLISIA HANKINTOJA, SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJA SEKÄ MUITA ERITYISIÄ PALVELUHANKINTOJA SEKÄ KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSIA KOSKEVAT MENETTELYT

11 Luku

Kansalliset menettelyt

99 §. *Kansalliset hankinnat.* Pykälässä säädettäisiin, minkälaisen hankintojen kilpailuttamiseen luvun säännökset soveltuvat. Luvun säännöksiä sovellettaisiin tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin, jotka ovat arvoltaan 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon alittavia, mutta 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon ylittäviä, ellei tämän lain 12 ja 13 luvuissa muuta säädetä. Luvun säännöksiä sovellettaisiin lisäksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin. Luvun säännösten lisäksi kansallisiin hankintoihin sovellettaisiin tämän lain I osan lukuja 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Soveltamisala), 3 (Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen) ja 4 (Kynnysarvot) sekä IV osan lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Oikeussuojakeinot) sekä 16 (Erinäiset säännökset).

100 §. *Hankintamenettely.* Pykälässä säädettäisiin kansallisissa hankinnoissa käytettävistä hankintamenettelyistä. Voimassa olevassa hankintalaissa kansallisista hankintamenettelyistä säädetään 65 § ja 66 §:issä. Pykälä muuttaisi voimassa olevan lain menettelyjä koskevia sääntöjä.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön olisi noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Lainkohta jättäisi siis hankintayksikön hankintavaltaan sen, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää hankinnan kilpailuttamisessa. Hankintayksikkö voisi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin tämän lain EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tai se voisi käyttää voimassa olevan lain kansallisia menettelyjä. Halutessaan hankintayksikkö voisi käyttää myös muunlaista menettelyä, jonka se on itse laatinut. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi varsinaista neuvottelumenettelyä väljempi, neuvotteluja sisältävä menettely taikka toimittajarekisteriin perustuva järjestelmä. Momentin mukaan hankintayksikön olisi kuitenkin kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Kuvaus tulisi esittää siten, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn hankintamenettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman

roolinsa menettelyssä. Vaikka kansallisissa menettelyissä ei ole säädetty pakollisia määräaikoja tarjousten tai osallistumishakemusten jättämiseen, hankintayksikön tulisi varata toimittajille ja tarjoajille näitä varten riittävä määräaika.

Hankintayksiköllä olisi siis laaja harkintavalta menettelyn käytön valinnassa ja soveltamisessa. Menettelyn valinnassa olisi kuitenkin otettava huomioon se, ettei siitä muodostu tämän lain 3 §:ssä [periaatepykälä] tarkoitettujen periaatteiden vastainen esimerkiksi siten, että se selvästi syrjii joitakin toimittajia tai estää niiden osallistumisen hankintamenettelyyn. Hankintayksikön harkintavaltaa menettelyn luomisessa ja valinnassa rajoittaa myös tarkoituksenmukaisuuden periaate. Kuitenkaan tuomioistuimien ei voisi arvioida momentin tarkoittamaa tarkoituksenmukaisuutta mahdollisen valituksen yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että suorahankinnat olisivat sallittuja vain tämän lain 40 § ja 41 §:issä mainituilla perusteilla. Momentin tarkoituksena olisi korostaa, että vaikka hankintayksiköllä on harkintavaltaa menettelyn valinnassa, ei se tarkoita kuitenkaan sitä, että hankintayksikkö voisi käyttää suorahankintaa pääsääntöisenä hankintakeinona. Siksi myös kansallisissa hankinnoissa tulisi noudattaa samoja suorahankintaperusteita kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

101 §. Hankinnasta ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin ilmoittamisvelvoitteesta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Lainkohta vastaa voimassa olevan hankintalain 68 §:ssä säädettyä.

102 §. Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä. Pykälässä säädettäisiin EU-kynnysarvot alittavien hankintojen tietojenvaihdosta. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 18 §:ssä säädettyä. Kuten EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, myös kansallisissa hankinnoissa valittujen viestintävälineiden olisi oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saisi vaarantaa tai estää toimittajan mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Ehdotettu lainkohta kuitenkin poikkeaisi EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskevista säännöistä siten, että kansallisissa hankinnoissa ei olisi velvoitetta toteuttaa hankintamenettelyjen tietojenvaihtoa yksinomaan sähköiseen muotoon perustuen, vaan muutkin muodot olisivat vapaasti hankintayksiköiden käytettävissä. Mikäli hankintayksikkö kuitenkin päätyisi käyttämään sähköistä muotoa, sovellettaisiin sähköiseen tietojenvaihtoon, mitä 62 §:ssä on asiasta säädetty.

103 §. Tarjouspyyntö ja tarjous. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja tarjouksen reunaehdoista sekä tarjouksen käsittelystä. Voimassa olevassa hankintalain tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta säädetään 69 § ja 70 §:issä. Pykälä lieventäisi tarjouspyynnön vaatimuksia suhteessa voimassa olevaan lakiin ja sen tarkoituksena olisi joustavoittaa sekä tarjouspyyntöön että tarjoukseen liittyviä vaatimuksia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön olisi tehtävä tarjouspyyntö kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Momentin mukaan tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja siinä muutettaisiin voimassa olevan lain käytäntöä, jonka mukaan tarjouspyynnön voisi tehdä poikkeuksellisesti suullisesti. Momentissa ei määriteltäisi

tarkemmin tarjouspyynnön sisältöä. Tarjouspyynnön keskeisenä tarkoituksena on kuvata hankinnan kohde syrjimättömällä tavalla sekä pyytää toimittajia määräaikaan mennessä esittämään tarjouksensa. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjouspyynnön sisällölle on esitetty seuraavia vaatimuksia: hankinnan kohteen kuvaus; ehdokkaiden tai tarjoajien taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen, tekniseen kelpoisuuteen ja ammatilliseen pätevyyteen liittyvät ja muut vaatimukset sekä luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan on tätä varten toimitettava; tarjouksen valintaperuste sekä mahdolliset vertailuperusteet; määräaika tarjousten tekemiselle; osoite, johon tarjoukset on toimitettava sekä tarjousten voimassaoloaika. Hankintayksikkö voisi halutessaan hyödyntää tätä listaa. Tarjouspyynnössä olisi kuitenkin ilmoitettava ne tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjouksen tekemisessä, kuten esimerkiksi tämän lain 100 §:n mukainen hankintayksikön käyttämä hankintamenettely taikka hankintayksikön käyttämät 104 §:n mukaiset tarjoajan soveltuvuutta koskevat ehdot, jos näitä ei ole kuvattu jo hankintailmoituksessa. Tarjouspyyntö olisi laadittava niin selkeäksi, että tarjoajat voivat antaa sen perusteella vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjouspyyntö täydentää hankintailmoitusta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jos hankintailmoitus ja tarjouspyyntö eroavat sisällöltään toisistaan, noudatetaan sitä, mitä hankintailmoituksessa ilmoitetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tarjoajan tulisi tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Momentin periaate jatkaisi voimassaolevaa käytäntöä siitä, että tarjoaja vastaa tarjouksestaan ja siitä, että se on hankintayksikön asettamien vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset pois tarjouskilpailusta.

104 §. Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan soveltuvuuteen liittyvien ehtojen asettamisesta sekä poissulkemisperusteiden käytöstä. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjoajan valinnasta säädetään 71 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset voivat liittyä toimittajien taloudelliseen ja rahoitukselliseen asemaan sekä ammatilliseen ja tekniseen pätevyyteen tai muihin perusteisiin. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset on kuitenkin laadittava siten, että ne ovat suhteessa hankinnan kohteeseen. Kuten edellä 83 §:n perusteluissa on kuvattu, soveltuvuutta koskevilla ehdoilla pyritään ennakkollisesti varmistamaan siitä, että tarjoaja pystyy suoriutumaan hankinnan kohteen suorittamisesta. Jos ehdot asetetaan liian tiukaksi, voi se johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen. Soveltuvuutta koskevilla ehdoilla voidaan myös tarvittaessa suorittaa tarjoajien valintaa, jos hankintamenettely on luonteeltaan sellainen, että vain hyväksytyt tarjoajat voivat jättää tarjouksen.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön tulisi ilmoittaa käyttämiensä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Momentin mukaan hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa

hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia. Kansallisiin menettelyihin ei ole otettu pakollisena sovellettavaksi yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan käyttämistä. Siksi soveltuvuutta koskevien ehtojen osalta hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista hankintayksikön olisi suositeltavaa tarkistaa voittaneen tarjoajan osalta, että sen antaman vakuutuksen tiedot pitävät paikkansa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voisi halutessaan käyttää tämän lain 80 § ja 81 §:issä mainittuja pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Jos hankintayksikkö haluaisi niitä käyttää, tulisi sen luonnollisesti ilmoittaa tästä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Tarjoaja voisi osoittaa esimerkiksi 1 momentissa tarkoitettulla vakuutuksella, että sitä eivät rasita kyseiset poissulkemisperusteet.

105 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Voimassa olevassa hankintalain tarjouksen valinnasta säädetään 72 §:ssä. Pykälä muuttaisi voimassa olevan lain systematiikkaa myös kansallisissa hankinnoissa uuden hankintadirektiivin systematiikkaa vastaavaksi ja se mukailisi tämän lain 93 §:ssä ja kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyä.

Pykälän mukaan hankintayksikön olisi valittava tarjouksista se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena hinta-laatusuhdetta, on sen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden liityttävä hankinnan kohteeseen ja mahdollistettava tarjousten puolueeton arviointi. Vertailuperusteiden asettamista on kuvattu edellä 93 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Kansallisissa hankinnoissa vertailuperusteiden asettamista väljennettäisiin siten, että vertailuperusteiden alakriteerien painoarvoja ei tarvitsisi yksilöidä. Lisäksi hankintayksikkö voisi asettaa vertailuperusteet teemoittain siten, että se kuvaisi yleisemmällä tasolla sen, mitä se tulee vertailemaan.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

12 luku

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

106 §. *Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat.* Pykälässä säädettäisiin, minkälaisien hankintojen kilpailuttamiseen luvun säännökset soveltuvat. Luvun säännökset soveltuisivat tämän lain liitteessä E lueteltuihin palveluhankintoihin, jotka ylittävät 25 §:ssä tarkoitettua kynnysarvon. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 74 artiklaan ja liitteeseen XIV. Pykälä olisi uusi.

Lain liitteessä E yksilöitäisiin CPV-koodeilla kaikki luvun tarkoittamat palvelut. Liitteen yksilöimä lista on luonteeltaan tyhjentävä. Hankintayksikön olisi tarkistettava aina erikseen, että kyseinen palvelu kuuluu tämän luvun mukaisiin palveluihin. Luvun säännösten lisäksi sosiaali- ja terveystalouden palveluihin sekä muihin erityisiin palveluhankintoihin sovellettaisiin tämän lain I osan lukuja 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Sovellettamisala), 3 (Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen) ja 4 (Kynnysarvot) sekä IV osan lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Oikeussuojakeinot) sekä 16 (Erinäiset säännökset).

107 §. *Sosiaali- ja terveystalouden palveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa noudatettavat tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveystalouden palveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa noudatettavista tavoitteista. Pykälä täydentäisi tämän lain 2 §:n mukaisia tavoitteita ja täsmentäisi niitä erityisesti sosiaali- ja terveystalouden palveluihin liittyvien näkökohtien osalta. Pykälä perustuu osittain hankintadirektiivin 76 artiklan 2 kohtaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan luvun tarkoittamissa palveluhankinnoissa hankintayksikön olisi otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Momentilla on haluttu muistuttaa hankintayksiköjä siitä, että vaikka hankintalain säännökset koskevat vain hankintamenettelyä, sitoo hankinnan kohteen määrittelyssä usein hankintayksikköä velvoittava sisältöä koskeva lainsäädäntö. Hankintayksikkö ei voisi hankintaoja suorittaessaan jättää huomiotta muun lainsäädännön sisällöllisiä veloitteita.

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen, siten kuin asiasta muualla lainsäädännössä säädetään. Momentilla on haluttu korostaa sitä, erityisesti sosiaali- ja terveystalouden palveluiden hankinnassa hankintayksikön tulisi jo esimerkiksi hankinnan suunnitteluvaiheessa huomioida kyseisten palveluiden käyttäjät ja näiden mahdolliset erityistarpeet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön olisi pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät. Momentti listaisi siis luettelomaisesti sellaisia erityispiirteitä, joita voidaan katsoa sisältyvän tämän luvun tarkoittamien palveluiden hankintaan. Luettelo perustuu hankintadirektiivin 76 artiklan 2 kohtaan, jossa kyseiset erityispiirteet on listattu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveystalouden palveluissa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia asiakkaille. Tällä kiinnitettäisiin hankintayksikön huomiota nimenomaisesti siihen, että sosiaali- ja terveystalouden palvelut ovat keskeisesti asiakkaita varten tuotettavia palveluja. Näin ollen jotkin palvelukokonaisuudet saattavat olla luonteeltaan sellaisia, joissa asiakkaalle kokonaisuudesta

muodostuu pitkäaikainen hoito- tai hoivasuhde. Tällaisten palveluiden kilpailuttamisessa hankintayksiköitä muistutettaisiin kiinnittämään huomiota hankinnan sopimuskauden pituuteen sekä muihin keskeisiin ehtoihin siten, ettei hankinnan lopputulos johtaisi asiakkaan kannalta kohtuuttomuuteen tai epätarkoituksenmukaisuuteen. Tällaisia palveluita voisivat olla esimerkiksi muistisairaiden vanhusten, mielenterveyskuntoutujien tai vammaisten henkilöiden palvelut taikka lastensuojeluun liittyvät palvelut. Hankintalainsäädäntö ei pääsääntöisesti aseta rajoituksia hankintasopimusten pituudelle.

108 §. Hankintamenettely. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä muissa erityisissä palveluissa. Pykälä perustuu osittain hankintadirektiivin 76 artiklan 1 kohtaan. Pykälä olisi sisällöltään sama kuin edellä tämän lain 100 §.

Pykälän 1 ja 2 momentteja on kuvattu edellä 100 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tähän täydennyksenä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyn osalta hankintayksikkö voisi jo menettelyvaiheessa ottaa huomioon esimerkiksi asiakaskunnan, jolle kyseinen palvelu on suunnattu. Tämä voitaisiin huomioida osana jotakin hankintayksikön käyttämää perinteistä menettelyä tai vaihtoehtoisesti hankintayksikkö voisi luoda oman, asiakaslähtöisen, hankintamenettelyn kyseisten palveluiden hankintaan. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluissa käyttökelpoinen voisi olla EU-menettelyissä kuvattu puitejärjestely, jossa asiakas tekee lopullisen valinnan palveluntuottajien välillä. Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa joustavammat hankintamenettelyt luvun tarkoittamiin hankintoihin, joilla voi olla suurta merkitystä asiakkaan kannalta, kunhan edellä 100 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyistä reunaehdoista huolehditaan.

109 §. Suorahankinta erityistilanteissa. Pykälässä säädettäisiin erityistilanteissa tapahtuvasta suorahankinnasta. Pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan hankintalain 67 §:ää.

110 §. Ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankinnasta ilmoittamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 75 artiklaan. Pykälä olisi uusi. Säännös olisi viittaussäännös, joten sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden ilmoittaminen tulisi tehdä kuten aiemmin tämän lain 7 luvussa säädetään.

111 §. Tietojenvaihto sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluhankintojen menettelyissä. Pykälässä säädettäisiin tietojenvaihdosta tämän luvun mukaisten palveluhankintojen menettelyissä. Sisällöllisesti pykälä vastaisi edellä 102 §:ssä säädettyä. Pykälä olisi uusi.

112 §. Tarjouspyyntö ja tarjous. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja tarjouksen reunaehdoista sekä tarjouksen käsittelystä. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi sisällöltään tämän lain 108 §:ssä säädettyä.

113 §. Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan soveltuvuuteen liittyvien ehtojen asettamisesta sekä poissulkemisperusteiden käytöstä. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään tämän lain 109 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön tulisi käyttää tämän lain 80 §:n mukaisia pakollisia poissulkemisperusteita ja se voisi käyttää 81 §:ssä mainittuja harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Tarjoaja voisi osoittaa esimerkiksi 1 momentissa tarkoitettulla vakuutuksella, että sitä eivät rasita kyseiset poissulkemisperusteet. Hankintayksikön tulisi tarkistaa vakuutuksen tietojen paikkansapitävyys tarjouskilpailun voittajalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

114 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden erityisten palvelujen hankinnan kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi pääosin sisällöltään tämän lain 105 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentti vastaisi tämän lain 105 §:n 1 momentissa kuvattua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Laadun kuvaamiseen liittyvää perusteluvollisuutta on kuvattu tämän lain 93 §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa ja velvollisuus vastaisi sisällöllisesti tätä.

13 luku

Käyttöoikeussopimukset

115 §. *Käyttöoikeussopimukset.* Pykälässä säädettäisiin, minkälaisen hankintojen kilpailuttamiseen luvun säännökset soveltuvat. Luvun säännökset soveltuisivat käyttöoikeussopimusten kilpailuttamiseen. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksesta annettuun direktiiviin. Pykälä olisi uusi.

Pykälässä säädettäisiin, että luvun mukaisia säännöksiä sovellettaisiin käyttöoikeussopimukseen, jotka ylittävät 25 §:n mukaisen kynnyksarvon. Luvun säännösten lisäksi käyttöoikeussopimukseen sovellettaisiin tämän lain I osan lukuja 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Soveltamisala), 3 (Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen) ja 4 (Kynnyksarvot), II osan lukuja 8 (Tietojenvaihto) ja 9 (Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus) sekä IV osan lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Oikeussuojakeinot) sekä 16 (Erinäiset säännökset).

116 §. *Käyttöoikeussopimuksen kesto.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen määräaikaudesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusten direktiivin 18 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden olisi oltava määräaikainen. Pykälässä ei kuitenkaan tarkemmin säänneltäisi sitä, kuinka kauan kyseinen sopimus voi olla määräaikaisena voimassa, vaan se jäisi hankintayksikön harkintaan. Käyttöoikeussopimusten direktiivin johdanto-osan 52

kohdan mukaan käyttöoikeussopimuksen keston olisi oltava rajoitettu, jotta vältetään muiden sulkeminen pois markkinoilta ja kilpailun rajoittaminen. Lisäksi hyvin pitkäaikaiset käyttöoikeussopimukset johtavat todennäköisesti markkinoiden sulkeutumiseen ja voivat näin haitata palvelujen vapaata liikkumista ja sijoittautumisvapautta. Pitkäaikainen kesto voi kuitenkin olla perusteltu, jos se on tarpeen, jotta käyttöoikeuden saaja voi saada takaisin sopimuksen toteuttamiseksi tekemänsä investoinnit ja sijoitetulle pääomalle tuoton. Näin ollen yli viisivuotisten käyttöoikeussopimusten kesto olisi rajattava kauteen, jonka aikana käyttöoikeuden saaja voi kohtuudella odottaa saavansa takaisin urakoiden ja palvelujen toteuttamiseksi tekemänsä investoinnit ja sijoitetulle pääomalle tuoton tavanomaisissa käyttöolosuhteissa ottaen huomioon sopimuksen nimenomaiset tavoitteet, joihin käyttöoikeuden saaja on sitoutunut esimerkiksi laatuun ja hintaan liittyvien edellytysten toimittamiseksi käyttäjille. Arvion olisi pädeettävä käyttöoikeussopimuksen tekohelellä. Siihen olisi voitava sisältyä käyttöoikeussopimuksen toteuttamiseksi tarpeelliseksi katsottuja alkuvaiheen ja jatkoinvestointeja, erityisesti infrastruktuurista, tekijänoikeuksista, patenteista, laitteistosta, logistiikasta, vuokrasta, henkilöstön koulutuksesta koituvia menoja ja alkuvaiheen kuluja. Käyttöoikeussopimuksen enimmäiskesto olisi ilmoitettava sopimusasiakirjoissa, jollei kestoä käytetä sopimuksen yhtenä tekoperusteena. Hankintayksiköiden olisi aina voitava tehdä käyttöoikeussopimus lyhyemmäksi ajaksi, kuin mikä on tarpeen investointien takaisin saamiseksi, edellyttäen, että siihen liittyvä korvaus ei poista toiminnallista riskiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin näin ollen, että yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tehtävät investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen sijoitetulle pääomalle tehtävät investoinnit ja niihin liittyvä tuotto. Laskelmaa varten huomioon otettaviin investointeihin olisi sisällytettävä sekä alkuinvestoinnit että käyttöoikeussopimuksen kuluessa tehtävät lisäinvestoinnit.

117 §. Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyistä käyttöoikeussopimusten tekemisessä. Pykälä perustuu osittain käyttöoikeussopimusten direktiivin 30 artiklaan. Pykälä olisi sisällöltään sama kuin edellä tämän lain 100 §.

118 §. Suorahankinta. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevasta suorahankinnasta ja sen käyttöedellytyksistä. Lainkohta perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 31 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyyn. Lainkohta vastaisi hankintasopimuksia koskevia suorahankintasäännöksiä 40 §:n 2 momentin 1, 2 ja 3 kohtien osalta.

119 §. Ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten tekemennettelyn ilmoittamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusten direktiivin 31-33 artikloihin. Pykälä olisi uusi. Kuitenkin säännös olisi viittaussäännös, joten käyttöoikeussopimusten ilmoittaminen tulisi tehdä kuten edellä tämän lain 7 luvussa säädetään.

120 §. Määräajat. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen tarjousten ja mahdollisten osallistumishakemusten määräajoista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 39 artiklaan. Niin käyttöoikeussopimuksia koskevassa direktiivissä kuin lakiehdotuksessakaan ei ehdoteta yksilöityjen hankintamenettelyjen säätämisestä, vaan 117 §:n mukaisesti hankintayksiköt voisivat itse päättää, minkälaista tarkoituksenmukaista, avointa ja syrjimätöntä menettelyä käyttöoikeussopimuksen hankinnassa käytetään. Koska käyttöoikeussopimusten kilpailutusten onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin kaikissa tilanteissa osallistuvien toimittajien antamat tarjoukset, säädettäisiin lainkohdassa tarjouksia koskevista vähimmäismääräajoista sen varmistamiseksi, että laadukkaiden ja vertailukelpoisten tarjousten tekemiseen on riittävästi aikaa riippumatta käytetystä menettelymuodosta. Niissä tapauksissa, joissa hankintayksikkö toteuttaa käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyn rajoitetun tai neuvottelumenettelyn tavoin siten, että hankintayksikkö valitsee etukäteen ne toimittajat, jotka voivat antaa tarjouksen, säädettäisiin lainkohdassa myös ehdokkaiden osallistumishakemusten jättämisen vähimmäismääräajoista.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määräaikoja asettaessaan otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja siihen valitun menettelyn laatu, monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika.

Pykälän *2 momentin* mukaan osallistumishakemusten jättämiselle olisi varattava vähintään 30 päivää ja tarjousten jättämiselle 25 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä lukien. Jos menettely toteutetaan siten, että hankintayksikkö ensin valitsee osallistumishakemusten perusteella tarjoajat, jotka voivat antaa tarjouksen, tarjousten jättämisen vähimmäismääräaika lasketaan ehdokkaille osoitetun kutsun lähettämispäivästä. Mikäli hankintamenettely toteutettaisiin neuvottelumenettelyn tapaan vaiheittain siten, että tarjoajat antavat ensin alustavan tarjouksen, jonka perusteella käydään neuvotteluja ja päivitetään tarjouksia, alustavien tarjousten jättämisen vähimmäismääräaika olisi 17 päivää ehdokkaille osoitetun kutsun lähettämispäivästä. Lainkohdan määräajat olisivat tarjousten osalta lyhyempiä kuin käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 39 artiklan 3 ja 4 kohdissa, sillä 39 artiklan 5 kohdan mukaan tarjousten vastaanottamista koskevaa määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintaviranomainen tai hankintayksikkö hyväksyy tarjousten toimittamisen sähköisessä muodossa. Ehdotetun 115 §:n mukaan myös käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyissä olisi käytettävä tarjousten toimittamisessa sähköistä muotoa lain 62 §:n mukaisesti.

121 §. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten tekomenettelyn kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu osittain käyttöoikeussopimusten direktiivin 41 artiklaan. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi pääosin sisällöltään tämän lain 105 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentti* vastaisi tämän lain 105 §:n 1 momentissa kuvattua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys. Hankintayksikön vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista sekä tietojen todentavuutta on kuvattu edellä tämän lain 93 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa ja momentissa kuvattu tietojen todentaminen ja tarkastaminen vastaisi asiallisesti tätä.

Pykälän 3 momentti poikkeaisi 105 §:stä ja siinä säädettäisiin, että 1 momentissa säädettyä sovelletaan kuitenkin siten, että hankintayksikön on lueteltava vähintään käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö voisi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saisi tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista poikkeuksellisen tasokkaan toiminnallisen suorituskyvyn omaavaa innovatiivista ratkaisua ja jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen 120 §:ssä tarkoitettuja vähimmäismääraikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saisi kuitenkaan johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

Käyttöoikeussopimusten direktiivin johdanto-osan 73 kohdan mukaan hankintayksiköiden olisi arvioitava tarjouksia sopimuksen yhden tai useamman tekoperusteiden pohjalta. Avoimuuden ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi käyttöoikeussopimusten tekoperusteiden olisi aina oltava eräiden yleisten vaatimusten mukaisia. Niissä voidaan viitata tekijöihin, jotka eivät ole pelkästään taloudellisia vaan vaikuttavat tarjouksen arvoon hankintaviranomaisen tai hankintayksikön näkökulmasta ja joiden perusteella se voi yksilöidä hankintaviranomaisen tai hankintayksikön saaman taloudellisen kokonaishyödyn. Perusteet olisi ilmoitettava ennakolta kaikille mahdollisille hakijoille tai tarjoajille, niiden olisi liityttävä sopimuksen kohteeseen ja ne eivät saisi antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Niiden olisi annettava mahdollisuus todelliseen kilpailuun, ja niihin olisi liitettävä vaatimuksia, jotka mahdollistavat tarjoajan esittäminen tietojen tosiasiallisen tarkistamisen. Hankintayksikön olisi oltava mahdollistaa sisällyttää sopimuksen tekoperusteisiin muun muassa ympäristöön tai innovointiin liittyviä taikka sosiaalisia perusteita. Hankintayksiköiden olisi myös ilmoitettava sopimuksen tekoperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä mahdollisten tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi niin, että nämä voivat olla tietoisia kaikista huomioon otettavista seikoista tarjouksia valmistellessaan.

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET HANKINTAPÄÄTÖKSESTÄ, HANKINTASOPIMUKSESTA JA OIKEUSSUOJAKEINOISTA SEKÄ ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

14 luku

Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

122 §. *Hankintaa koskeva päätös.* Pykälässä säädettäisiin hankintaa koskevasta päätöksestä ja sen perusteluvollisuudesta. Pykälän säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan hankintalain 73 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivi ei muuta oikeussuojaa koskevia määräyksiä, vaan nämä pysyvät ennallaan julkisten hankintojen valvonta- ja oikeussuojadirektiivin mukaisina.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että hankintapäätöksen perusteluissa olisi riittävää kertoa vain keskeisimmät perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Hankintayksikön ei näin ollen tarvitsisi esimerkiksi yksilöidä, mihin konkreettiseen tarjouksesta ilmenevään seikkaan tarjouksen saama pistemäärä perustuu. Hankintayksikkö voisi niin ikään käyttää yleisluonteisia komparatiiveja kuten termiä ”parempi” tarjousten välisen piste-eron selostamiseen, kunhan perusteluissa yksilöitäisiin, mitä tekijää kyseinen vertailuaste koskee. Erityisen laajoissa, kymmeniä tai satoja tuotteita sisältävissä hankinnoissa hankintayksikön ei tarvitsisi yksilöidä erikseen, miten kutakin vertailuperustetta on sovellettu kuhunkin tarjoukseen jokaisessa tuotteessa tai tuoteryhmässä, vaan piste-eroja voitaisiin kuvata tätä yleisemmällä tasolla. Hankintadirektiivin 55 artiklan 2 kohdan mukaan hankintapäätöksen perusteluvollisuus tarjousten vertailun osalta kattaa valitun tarjouksen ominaisuuksien ja suhteellisen edun selostamisen. Tarjousten vertailuun ja pisteytyksen sanalliseen perustelemiseen liittyviä kysymyksiä on käsitelty erittäin runsaasti voimassa olevan hankintalain aikana tuomioistuimissa. Perusteluvollisuuden lieventäminen tältä osin vähentäisi hankintapäätösten perusteluvollisuutta koskevia valituksia markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

123 §. *Hankintamenettelyä koskeva kertomus.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta. Hankintayksikön olisi hankintadirektiivin 84 artiklan mukaisesti laadittava kustakin hankinnasta erillinen kertomus. Kertomuksen laatiminen on mahdollista vaihtoehtona hankintapäätökselle niiltä osin, kun jotakin seikkaa ei ole tarpeen ilmoittaa varsinaisessa hankintapäätöksessä. Hankintayksikkö voisi siten valita, kirjaako se kaikki tässä pykälässä mainitut tiedot hankintapäätöksen perusteluihin, jolloin erillistä kertomusta ei tarvittaisi. Vaihtoehtoisesti kertomus voisi täydentää hankintapäätöstä siltä osin, kun päätöksessä

ei mainita kaikkia hankintamenettelyn kulkuun vaikuttaneita seikkoja. Näin ollen kertomusta ei ole välttämätöntä liittää hankintapäätökseen, jos se ei samalla muodosta osaa päätöksestä. Estettä ei olisi myöskään sille, että hankintayksikkö laatisi kattavan kertomuksen hankintamenettelystä, vaikka osa tiedoista olisikin mainittu myös hankintapäätöksen perusteluissa.

Direktiivin 84 artiklan 1 kohdassa luetellaan vähimmäistiedot, jotka on dokumentoitava jokaisesta hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta. Voimassa olevassa laissa vastaavat tiedot on tullut sisällyttää osaksi hankintapäätöksen perusteluja eikä erillistä kertomusta ole ollut mahdollista tehdä. Hankintapäätöstä täydentävä erillinen kertomus hankintamenettelystä mahdollistaisi hankintapäätöksen perusteluja joustavamman tavan kuvata erilaisia hankintaan liittyviä vaiheita, kuten tilastotietoja hankinnan koosta ja arvosta, tietoja voittajaksi valitun toimittajan suunnittelemista alihankinnoista, vaihtoehtoisten viestintätapojen käytöstä sekä muista menettelyteknisemmistä seikoista, joista ei ole tarpeen mainita hankintapäätöksen perusteluissa. Hankintayksikkö voi halutessaan laatia kertomuksen myös laajemmin ja muistakin hankintamenettelyyn liittyvistä seikoista esimerkiksi tilastotarkoituksia varten. Kertomusta voidaan siten käyttää yhtenä työkaluna hankintatoimen kehittämisessä ja tilastotietojen keruussa.

Kertomuksen laatimista varten hankintayksikön tulisi dokumentoida kattavasti hankintamenettelyn eri vaiheet. Direktiivin 84 artiklan 2 kohdan mukaan hankintayksikön on pidettävä kirjaa kaikkien hankintamenettelyjen edistymisestä riippumatta siitä, toteutetaanko ne sähköisesti. Sen olisi huolehdittava riittävästä kirjanpidosta, esimerkiksi toimittajien tai ehdokkaiden kanssa käytävistä neuvotteluista, omista sisäisistä neuvotteluistaan tarjouspyyntöjen valmistelussa, teknisestä vuoropuhelusta toimittajien kanssa taikka tarjoajien tai tarjousten valintaa koskevista sisäisistä neuvotteluistaan. Kertomus olisi yksi hankintamenettelyn asiakirja, joten siihen sovellettaisiin normaaliin tapaan julkisuuslain säännöksiä.

Direktiivi edellyttää, että kertomus ja sen tausta-asiakirjat ja muu sisäinen dokumentaatio säilytetään vähintään kolmen vuoden ajan. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä, että kertomus laadittaisiin heti tai että kertomusta säilytettäisiin erillisenä dokumenttina. Mahdollista on myös sekin, että tiedot ovat esimerkiksi hankintayksikön tietojärjestelmässä, josta ne ovat helposti ja viivytyksettä tarvittaessa poimitavissa erillistä kertomusta varten.

Hankintamenettelyä koskeva kertomus tai sen tiivistelmä on pyynnöstä toimitettava tiedoksi komissiolle tai kansalliselle viranomaiselle, joka olisi Suomessa työja elinkeinoministeriö. Mikäli hankintayksikkö ei laadi hankinnasta erillistä kertomusta, tulee kertomusta vastaavat tiedot olla saatavilla myös päätöksen perusteluista tai muista hankinta-asiakirjoista.

124 §. *Hankintamenettelyn keskeyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn keskeyttämisestä. Pykälä säilyisi muuttumattomana voimassa olevan hankintalain 73 a §:ään nähden.

125 §. *Valitusosoitus ja oikaisuohje.* Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksiin liitetyistä valitusosoituksesta ja oikaisuohjeesta. Pykälä säilyisi muuttumattomana voimassa olevan hankintalain 74 §:ään nähden.

126 §. *Hankintapäätöksen tiedoksianto.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintapäätöksen tiedoksiannosta. Pääasiallisena tiedoksiantotapana säilyisi voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukaisesti sähköinen tiedoksianto, joka perustuisi hankintamenettelyn eri osapuolten käytössä oleviin yleisimpiin sähköisiin asiointitapoihin eli sähköpostin ja telefaksin sekä sähköisten kilpailutusratkaisujen viestinvaihdon käyttöön. Sähköisen tiedoksiannon vaihtoehtona voitaisiin edelleen käyttää kirjeitse tapahtuvaa tiedoksiantoa. Sähköisen tiedoksiannon käyttäminen ei edelleenkään edellyttäisi asianosaisen suostumusta. Voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukaisesti päätöksen tiedoksisaantiajankohta olisi *1 momentin* mukaan päivä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Säännös poikkeaisi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain sähköistä tiedoksiantoa koskevasta 19 §:stä (921/2010), jonka mukaan tavallista tiedoksiantoa käytettäessä asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jos muuta ei näytetä. Lisäksi mainitun lain 19 §:n mukaan tavalliseen sähköiseen tiedoksiantoon tarvitaan asianosaisen lupa. Voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukainen tiedoksisaantisäännös on osoittautunut käytännössä toimivaksi ja nopeuttanut hankintasopimuksen toteuttamisen aloittamista. Tämän vuoksi hankintalaissa ei olisi tarvetta yhdenmukaistaa tiedoksisaantisäännöksiä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain kanssa.

127 §. *Hankintasopimuksen tekeminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta tehdä hankintapäätöksen jälkeen erillinen hankintasopimus. Pykälän sisältö vastaisi voimassa olevan hankintalain 76 §:ssä säädettyä.

128 §. *Odotusaika.* Pykälässä säädettäisiin EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevasta odotusajasta ennen sopimuksen tekemistä. Odotusaikasääntelyn piiriin tulisivat myös julkiset käyttöoikeussopimukset. Käyttöoikeussopimuksia koskeva laajennus perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 46 artiklaan, jolla on muutettu hankintojen valvontadirektiiviä 89/665/ETY.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että odotusajan pituutta lyhennettäisiin voimassa olevan hankintalain 21 päivästä 14 päivään. Voimassa olevan hankintalain 21 päivän pituutta määriteltäessä on otettu huomioon 14 vuorokauden määräaika asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi sekä seitsemän päivän aika, jolloin hankintayksiköllä on mahdollisuus selvittää muutoksenhakuprosessin ja siten valituksen lykkäävän vaikutuksen alkaminen. Käytännössä muutoksenhakuprosessin selvittäminen on osoittautunut edellä mainittua seitsemää päivää merkittävästi nopeammaksi yhtäältä markkinaoikeuden verkkosivuille viivytyksettä tulevien käsittelytietojen ja toisaalta hankintayksiköiden laajana käytäntönä olevien nopeiden varmistusyhteydenottojen johdosta. Kun edelleen otetaan huomioon, että hankintayksikkö kantaa riskin vakavien seuraamusten kuten

tehottomuusseuraamuksen määräämisestä tilanteissa, joissa hankintasopimus on tehty tuomioistuinkäsittelyn aikana, ei 21 päivän odotusaika ole enää perusteltu. Muutos olisi linjassa myös muihin hankintamenettelyn määräaikoihin kuten tarjous-aikoihin sähköisen tietojenvaihdon johdosta tehtyjen lyhennysten kanssa.

Koska lainkohdan mukainen odotusaika koskee hankintasopimuksen tekemistä, ei odotusaikaa sovellettaisi x §:ssä säädettyyn dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan päätökseen. Dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ei ole kyse hankintasopimuksen tekemisestä. Vastaavasti myöskään 146 §:ssä säädetty muutoksenhaun lykkäävä vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen ei tulisi kyseeseen.

129 §. Poikkeukset odotusajan noudattamisesta. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa 130 §:ssä ehdotettua odotusaikaa ei tarvitsisi noudattaa. Odotusajan noudattaminen voisi vaikuttaa pykälässä mainituissa tilanteissa hankintamenettelyllä tavoiteltuun tehokkuuteen ja joustavuuteen. Pykälä vastaa voimassa olevan hankintalain 78 §:ssä säädettyä. Myös odotusajan noudattamisen poikkeusta koskevia sääntöjä sovellettaisiin julkisiin käyttöoikeussopimuksiin käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 46 artiklan mukaisesti.

130 §. Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen. Pykälässä säädettäisiin suorahankintojen vapaaehtoisesta ilmoittamisesta. Pykälä perustuu hankintojen valvontadirektiivin 2 d artiklan 4 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 79 §:ssä säädettyä.

Säännöksen tavoitteena on lisätä suorahankintojen avoimuutta ja oikeussuojakeinojen tehokkuutta ennen kuin hankintasopimus on tehty. Hankintayksikkö voisi toimittaa suorahankinnasta ilmoituksen julkaistavaksi Euroopan unionin virallisessa lehdessä ennen kuin hankintasopimus on tehty. Ilmoitusmenettely on sidoksissa oikeussuojadirektiivin hankintasopimuksen tehottomuussääntelyyn. Vapaaehtoinen ilmoittaminen koskisi EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Suorahankintojen avoimuutta koskeva sääntely ja sopimuksen tehottomuussääntely ovat toistensa vaihtoehtoja siten, että suorahankintaa koskevan ilmoituksen julkaiseminen ja määräajan noudattaminen ilmoituksen julkaisemisen jälkeen estävät muutoksenhakuviranomaista toteamasta hankintasopimusta tehottomaksi. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-19/13, Fastweb, katsottiin, että tuomioistuimen on tehottomuusseuraamuksen ja suorahankintailmoituksen suhdetta arvioidessaan valvottava tehokkaasti sitä, täyttyvätkö kaikki hankintojen valvontadirektiivin 2 d artiklan 4 kohdassa suorahankintailmoitukselle asetetut edellytykset. Tuomioistuimen on muun ohella arvioitava, onko hankintayksikkö toiminut huolellisesti perustellessaan suorahankinnan käyttöä.

Oikeussuojadirektiivin sääntelyä täydentävästi kansallisesti säädettäisiin, että suorahankintaa koskeva valitus tulisi tehdä määräajan puitteissa 143 §:ssä ehdotetulla tavalla. Näin ollen ilmoitusmenettelyä käyttämällä, suorahankinnan asianmukaisesti ja lainmukaisesti perustelemalla ja pykälässä ehdotettua 14 päivän

määräaika noudattamalla hankintayksikkö varmistaisi, että hankintasopimuksen sitovuuteen ei voisi muutoksenhauilla puuttua.

Suorahankinnan edellytyksistä EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa säädetään hankintalain 32 ja 33 §:ssä. Hankintayksikkö voisi tehdä suorahankintaa koskevan ilmoituksen hankintapäätöksen jälkeen. Suorahankintaa koskevassa ilmoituksessa tulisi hankintayksikön nimen ja yhteystietojen lisäksi olla ainakin kuvaus hankinnan kohteesta, tiedot suorahankintaperusteesta ja tarjoajasta, jonka hyväksi hankintapäätös on tehty. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-19/13, *Fastweb*, katsottiin, että suorahankintailmoitusten perusteluista olisi ilmentävä selkeästi ja yksiselitteisesti syyt, joiden vuoksi hankintayksikkö on katsonut voivansa tehdä hankintasopimuksen ilman hankintailmoitusta. Ilmoitukset on tehtävä vakiolomakkeitten vahvistamisesta XXX (vakiolomakeasetus) vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Käytännössä suorahankintaa koskeva ilmoitus toimitettaisiin julkaistavaksi kansallisessa hankintojen sähköisessä ilmoitusjärjestelmässä internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi, josta ilmoitukset toimitettaisiin edelleen sähköisessä muodossa julkaistavaksi Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *2 momentti*, jonka mukaan myös EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa voisi julkaista suorahankintailmoituksen osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi lisätä suorahankintojen avoimuutta myös EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Vastaavasti lain 140 §:n 6 momentissa säädettäisiin 14 vuorokauden valitusajaksi EU-kynnysarvon alittavan suorahankinnan ilmoittamiseen. EU-kynnysarvot alittavien suorahankintojen ilmoittaminen toteutettaisiin ilmoitusjärjestelmässä olevalla yleislomakkeella.

131 §. Hankintaoikaisun tekeminen. Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisusta ja sen tekemisestä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 80 §:ssä säädettyä. Pykälän 1 momentin säännöksiä muutettaisiin kuitenkin siten, että hankintaoikaisu olisi lain soveltamisessa tapahtuneen virheen ohella käytössä myös silloin, jos asiassa on tullut hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, jos hankintapäätöksen tekemisen jälkeen osoittautuu, että tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan vakuutus soveltuvuuden täyttymisestä ei saatujen selvitysten perusteella pitänytkaan paikkaansa. Hankintaoikaisua voitaisiin käyttää myös tilanteissa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa. Pykälän 2 momentin säännöksiä muutettaisiin puolestaan siten, että voimassa olevan hankintalain 80 §:n 2 momentista poiketen hankintapäätös tai muu ratkaisu voitaisiin korjata myös tilanteissa, joissa hankintasopimus on tehty. Osapuolia sitova voimassa oleva sopimus estää hankintayksikköä jo sopimusoikeudellisesti muuttamasta yksipuolisesti sopimuksen tekemiseen johtanutta ratkaisuaan. Jos osapuolet kuitenkin irtautuvat tehdystä sopimuksesta sopimusehtojen mukaisesti ja hankintaoikaisulle

varattu määräaika on tämän jälkeen edelleen voimassa, voisi hankintayksikkö käyttää hankintaoikaisua.

132 §. *Hankintaoikaisun vireilletulo.* Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisun tekemisestä ja vireilletulosta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 81 §:ssä säädettyä. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin kuitenkin siten, että hankintaoikaisu olisi hankintayksikön käytettävissä 90 päivää hankintapäätöksen tai muun ratkaisun tekemisestä. Tarkoituksena on lisätä hankintamenettelyn ja hankintasopimusten tekemisen joustavuutta tilanteissa, joissa hankintapäätöksen jälkeen osoittautuu, että sopimuksen tekeminen ei olekaan mahdollista esimerkiksi valitun tarjoajan puutteellisen soveltuvuuden tai pitkälle edenneiden sopimusneuvottelujen kariutumisen johdosta.

133 §. *Hankintaoikaisun käsittelyn vaikutus markkinaoikeuden käsittelyyn.* Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisun vaikutuksesta markkinaoikeuden käsittelyyn. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 82 §:ssä säädettyä.

134 §. *Hankintaoikaisun soveltaminen muihin hankintoihin.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi 133 §:ssä tarkoitettujen hankintaoikaisun soveltamisesta ja käytöstä myös muissa kuin hankintalain soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 83 §:ssä säädettyä.

Hankintaoikaisua koskeneen lakimuutoksen (321/2010) voimaantulon jälkeen tuomioistuinkäytännössä on annettu ratkaisuja, joiden mukaan hankintalain kansallisen kynnsarvon alle jäävää hankintaa koskeva kunnan viranomaisen päätös voidaan saattaa kunnallisvalituksena hallinto-oikeuden tutkittavaksi ja hallinto-oikeus on toimivaltainen tutkimaan kunnallisvalituksena kunnan viranomaisen hankintapäätöstä koskevan valituksen (*KHO:2014:189, KHO 29.10.2014 taltio 3336*). Ratkaisukäytännön mukaan hankintalainsäädännön sisältämiä periaatteita koskevasta oikeuskäytännöstä on hankintalain soveltamatta jäämisestä huolimatta saatavissa johtoa tulkittaessa hallintolain 6 §:ssä määritellyjä hallinnon oikeusperiaatteita.

Kunnallishallinnossa voi edellä mainitun johdosta esiintyä tilanteita, joissa hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävään tarjouskilpailuun osallistuneen toimittajan käytössä olisi sinänsä sekä hankintalain tarkoittama hankintaoikaisu että kuntalain mukainen kunnallinen oikaisuvaatimus. Hankintalain tarkoittamien asianosaisten osalta hankintalain hankintaoikaisua koskevat säännökset tulisivat kuitenkin erityislainsäädäntöön sisältyvinä ensisijaisesti sovellettaviksi. Muiden kuin hankintalain tarkoittamien asianosaisten kuten kuntalaisten osalta käytössä olisi ainoastaan kuntalain mukainen oikaisuvaatimus. Sekä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen antamaan päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin kuntalaissa on kunnallisvalituksesta säädetty.

135 §. *Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana.* Pykälässä säädettäisiin, minkälaisia muutoksia hankintasopimukseen voi tehdä sopimuskauden aikana. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 72 artiklaan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 43 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan hankintasopimusta ei saa muuttaa olennaisesti sopimuskauden aikana. Hankintadirektiivin 72 artiklan 4 kohdassa on määritelty, minkä kaltaisia muutoksia pidetään olennaisina muutoksina ja millaisten muutosten pitäisi näin ollen johtaa uuteen hankintamenettelyyn. Direktiivin mukaan hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn sen voimassaoloaikana tehtyä muutosta pidetään merkittävänä muutoksena, jos hankintasopimus tai puitejärjestely on sen seurauksena luonteeltaan huomattavasti erilainen alun perin tehtyyn sopimukseen verrattuna. Tätä voidaan pitää myös momentin tarkoittamana pääsääntönä olennaisesta muutoksesta. Hankintasopimuksen muuttamista on käsitelty esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuisissa *C-496/99 P Succhi di Frutta (ECLI:EU:C:2004:236)* ja *C-454/06, presstext (ECLI:EU:C:2008:351)*.

Pykälän 1 momentissa esitettäisiin luettelo, jonka tarkoittamia muutoksia ei saisi hankintasopimukseen tehdä niiden sopimuskaudella. Luettelon muutoksista yhdenkin kohdan täyttyminen tarkoittaisi sitä, että sopimukseen on tehty olennainen muutos. Momentin mukaan olennaisena muutoksena pidettäisiin ainakin muutosta, jossa muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyjen tarjousten hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia; jossa hankintasopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi toimittajalle sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty; jossa muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti; jossa sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla; tai tehdään muu kuin 2 momentin tarkoittama muutos.

Momentin tarkoittaman olennaisen sopimusmuutostilanteen tunnistaminen olisi hankintayksikön kannalta erittäin merkityksellistä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 109 kohdan mukaan hankintaviranomaiset saattavat kohdata ulkoisia olosuhteita, joita ne eivät ole voineet ennakoita hankintasopimusta tehdessään, erityisesti kun hankintasopimus toteutetaan pitkällä ajanjaksolla. Tällöin tarvitaan tietynasteista joustavuutta, jotta hankintasopimus voidaan mukauttaa kyseisiin olosuhteisiin ilman uutta hankintamenettelyä. Ennalta arvaamattomien olosuhteiden käsite viittaa olosuhteisiin, joita hankintaviranomainen ei olisi voinut ennakoita alkuperäisen hankintasopimuksen tekemisen asiaankuuluvan huolellisesta valmistelusta huolimatta, ottaen huomioon hankintaviranomaisen käytettävissä olevat keinot, hankkeen luonne ja ominaisuudet, alan hyvät toimintatavat sekä tarve varmistaa, että voimavarat, joita käytetään valmisteltaessa hankintasopimuksen tekoa, ovat asianmukaisessa suhteessa hankintasopimuksen ennakoitavissa olevaan arvoon. Tätä ei voida kuitenkaan soveltaa tapauksissa, joissa muutos muuttaa koko hankinnan luonteen esimerkiksi siten, että hankittavat rakennusurakat, tavarat tai palvelut

korvataan jollakin muulla tai hankintatyyppiä muutetaan perusteellisesti, koska tällaisessa tilanteessa muutoksen voidaan olettaa vaikuttavan tulokseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa mainittuun pääsääntöön. Momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen voitaisiin tehdä muutos, jos kyse olisi muusta kuin olennaisesta muutoksesta. Momentin 1 kohdan mukaan muutos olisi sallittu, jos se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin sopimusehtoihin niiden arvosta riippumatta ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset ja ne eivät muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta. Momentin tarkoittamana tiedossa olleilla sopimusehdoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi hankintasopimuksen optiolausekkeita. Hankintadirektiivin johdanto-osan 111 perustelukappaleen mukaan Hankintaviranomaisilla olisi oltava mahdollisuus määrätä muutoksista tarkistuslausekkeilla tai optioehdoilla itse hankintasopimuksissa, mutta tällaiset lausekkeet eivät saisi antaa niille rajatonta harkintavaltaa. Johdanto-osan mukaan riittävän selkeästi laadituissa tarkistuslausekkeissa tai optioehdoissa voidaan esimerkiksi edellyttää hintojen indeksointia tai varmistaa esimerkiksi se, että tietyn määräajan kuluessa toimitettavat viestintälaitteet ovat edelleen sopivia myös siinä tapauksessa, että protokolla vaihtuu tai tehdään muita teknisiä muutoksia. Riittävän selvästi laadituilla lausekkeilla pitäisi myös voida tehdä hankintasopimukseen mukautuksia, jotka ovat tarpeen käytön tai huollon aikana ilmenneiden teknisten vaikeuksien vuoksi. Lisäksi hankintasopimuksessa voitaisiin esimerkiksi edellyttää sekä säännöllistä huoltoa että ylimääräisiä huoltotoimenpiteitä, jotka voivat olla tarpeen julkisen palvelun jatkumisen varmistamiseksi.

Momentin 2 kohdan mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen hankintasopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle. Hankintadirektiivin johdanto-osan 108 perustelukappaleen mukaan hankintaviranomaiset voivat joutua tilanteisiin, joissa tarvitaan lisää rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja. Tällaisissa tapauksissa alkuperäisen hankintasopimuksen muuttaminen ilman uutta hankintamenettelyä voi olla perusteltua erityisesti, jos lisäsuoritukset on tarkoitus toteuttaa joko jo sovittujen palvelujen, tavaroiden tai asennusten osittaisena korvaamisena tai lisäyksenä, kun suorittajan vaihto edellyttäisi sitä, että hankintaviranomainen hankkii materiaaleja, urakoita tai palveluja, joilla on erilaiset tekniset ominaisuudet, mistä voi aiheutua yhteensopimattomuutta tai kohtuuttomia teknisiä vaikeuksia toiminnan ja huollon osalta.

Momentin 3 kohdan mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen.

Momentin 4 kohdan mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla yksiselitteisellä

tarkistusehdolla tai jos alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia hankintasopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista. Lainkohta olisi nimenomainen poikkeus pykälän 1 momentin 4 kohdasta. Hankintadirektiivin johdanto-osan 110 perustelukappaleen mukaisesti yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden periaatteiden mukaisesti sopimuspuoleksi valittua tarjoajaa ei saisi korvata toisella talouden toimijalla, esimerkiksi jos hankintasopimus irtisanotaan sen toteuttamisessa ilmenneiden puutteiden vuoksi, kilpailuttamatta hankintasopimusta uudelleen. Valitun tarjoajan, joka toteuttaa hankintasopimuksen, olisi kuitenkin voitava tehdä hankintasopimuksen toteuttamisen aikana tiettyjä rakenteellisia muutoksia, kuten puhtaasti sisäisiä uudelleenjärjestelyjä, yritysostoja, sulautumisia ja määräysvallan muutoksia, erityisesti jos hankintasopimus on tehty useamman kuin yhden yrityksen kanssa. Tällaiset rakenteelliset muutokset eivät saisi automaattisesti johtaa siihen, että kaikki kyseisen tarjoajan toteuttamat hankintasopimukset joutuvat uusien hankintamettelyjen kohteiksi.

Momentin 5 kohdan mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa 25 ja 26 §:ssä vahvistetut kynnysarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen. Momentin 6 kohdan mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos muutokset eivät niiden arvosta riippumatta ole pykälän 1 momentissa tarkoitettuja olennaisia muutoksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 2 momentin 2-3 kohdissa tarkoitettun sallitun muutoksen enimmäisarvosta. Momentin mukaan tehdyn muutoksen arvo ei saisi olla enempää kuin 50 prosenttia alkuperäisen hankintasopimuksen arvo. Jos kohdian tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saisi olla tämän lain säännösten kiertäminen. Käytännössä kyseinen kirjaus tarkoittaisi siis sitä, että jos sopimusta muutettaisiin momentin mukaisesti useampia kertoja peräkkäin, lasketaan muutos kuitenkin aina alkuperäisen hankintasopimuksen arvosta, eikä muutoksille aseteta varsinaisesti numeerista kattoa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettun sallitun muutoksen enimmäisarvosta. Momentin mukaan tehdyn muutoksen arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- ja tavarahankintasopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdan tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioitaisiin peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että momentin tarkoittama muutosten arvo voisi olla yhdessä korkeintaan edellä mainittu 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen arvosta tai 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen arvosta.

Pykälän 5 momentissa täsmennettäisiin, että mitä 3 ja 4 momenteissa säädetään hinnasta, on sen laskemista varten tarkistettu hinta viitearvo, kun hankintasopimukseen sisältyy indeksilauseke. Kyseistä ehtoa on tulkittava siten, että arvon muu-
tosta ei siis verrattaisi alkuperäisen sopimuksen alkuperäiseen hintaan, vaan sitä voitaisiin verrata esimerkiksi alkuperäisen hankintasopimuksen hintaan, jota on sopimuskauden aikana korotettu sopimuksen mukaisin indeksiehdoin.

136 §. *Hankintasopimuksen purkamisen erityistilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen purkamisesta erityistilanteissa. Pykälä perustuisi hankinta-direktiivin 73 artiklaan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 44 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Voimassaolevan sopimusoikeuden periaatteiden mukaan hankintasopimuksessa on mahdollista määritellä sen purkamista koskevat ehdot. Purkavat ehdot ovat usein luonteeltaan ja vakavuudeltaan sellaisia, että ne edellyttävät olennaista sopimusrik-
komusta. Purkaminen on sopimusoikeudessa yksipuolinen oikeustoimi, jonka seu-
rauksena sopimuksen sitovuus lakkaa puolin ja toisin.

Pykälän mukaan hankintasopimus olisi mahdollista purkaa myös niissä erityis-
tilanteissa, joissa hankintasopimukseen on tehty 135 §:n 1 momentin tarkoittama
olennainen muutos, joka olisi edellyttänyt 135 §:n nojalla uutta hankintamenettelyä.
Käytännössä kyseinen tilanne voisi toteutua esimerkiksi, jos sopimuskauden aikana
sopimukseen tulisi tehdä olennainen muutos toimittajasta johtuvasta syystä. Tällöin
jos sopimus esimerkiksi pitäisi siirtää kolmannelle osapuolelle, eivätkä edellä mai-
nitut poikkeusperusteet soveltuisi, muodostuisi riski siitä, että sopimus muuttuu
olennaisesti toiseksi kuin alkuperäinen hankintasopimus. Hankintayksiköllä tulisi
olla tällöin mahdollisuus purkaa sopimus ja välttää näin ollen riski laittomasta suo-
rahankinnasta. Hankintasopimuksiin on saatettu kirjjata vastaavia purkavia ehtoja
jo tällä hetkellä.

Toisena pykälän tarkoittamana purkavana ehtona olisi se, että toimittajaa olisi
koskenut jokin 80 §:ssä mainituista pakollisista poissulkuperusteista hankinta-
sopimuksen tekohetkellä. Käytännössä ehdon soveltamistilanteessa keskeistä on
se, miten tieto pakollisen poissulkuperusteen täyttymisestä tulee hankintayksi-
kön tietoon. Tällainen voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa hankintayksikön hal-
lussa on toimittajan työntekijää koskeva vanha rikosrekisteriote, joka hyväksytään
osaksi uutta kilpailutusta eikä uutta otetta pyydetä. Soveltuvuutta koskeva arvi-
ointi tehdään tällöin vanhan otteen perusteella, vaikka työntekijä olisi voinut syyll-
istyä johonkin vakavaan rikokseen sen jälkeen, kun edellinen rikosrekisteriote on
toimitettu hankintayksikölle. Näin ollen mikäli kyseinen henkilö ei täyttäisikään
hankintalain edellytyksiä ja tämä tulisi hankintayksikön tietoon vasta myöhem-
min sopimuskaudella, olisi sopimus purettavissa kohdan mukaisesti. Ehto ei kui-
tenkaan edellyttäisi hankintayksiköltä mitään tavanomaista laajempaa selonotto-
velvollisuutta toimittajaa koskevista soveltuvuuden edellytyksistä, vaan ne voitai-
siin arvioida normaalissa menettelyssä ja niiden tietojen perusteella, mitä hankin-
tayksikölle on toimitettu.

Kolmantena pykälän tarkoittamana purkavana ehtona olisi se, että hankintaso-
pimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomiois-
tuin on SEUT 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rik-
koneen vakavasti perussopimusten ja julkisista hankinnoista annetun direktiivin
2014/24/EU mukaisia velvoitteita. Kohdan taustalla on Euroopan unionin tuomiois-
tuimen ratkaisu asiassa C-503/04, *komissio vs. Saksa* (ECLI:EU:C:2007:432).

137 §. *Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen.* Pykälässä sää-
dettäisiin asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltamisesta hankinta-
asioissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 84 §:ssä säädettyä.

15 luku

Oikeussuojakeinot

138 §. *Muutoksenhakuun oikeutetut.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakuun
oikeutetuista eli asianosaisista. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 85
§:ssä säädettyä. Asianosaisia koskevan voimassa olevan hankintalain säännöksen
(321/2010) voimaantulon jälkeen tuomioistuinten ratkaisukäytännössä on katsottu
muun muassa, että muutoksenhakuoikeuden olemassaoloa on arvioitava lähtökoh-
taisesti sen tilanteen perusteella, jolloin muutoksenhaku tulee vireille (KHO:2014:129).
Korkeimman hallinto-oikeuden mainitun vuosikirjaratkaisun mukaan myös toimit-
taja, joka ei ole jättänyt tarjouskilpailussa tarjousta, voi olla asianosainen, mikäli
kilpailutuksen ulkopuolelle jättäytyminen on johtunut tarjouspyynnön ehdoista ja
vaatimuksista.

139 §. *Muutoksenhaun kohde.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksen-
haun kohteesta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 86 §:ssä sää-
dettyä. Muutoksenhaun kohdetta koskevat kysymykset ovat muodostuneet voi-
massa olevan hankintalain aikana verraten ongelmattomiksi käytännössä. Korkein
hallinto-oikeus on linjannut vuosikirjaratkaisussaan (KHO:2014:129) voimassa ole-
van hankintalain 86 §:n esitöiden perustelujen mukaisesti, että muukin kuin han-
kintayksikön varsinainen päätös kuten tarjouspyynnön julkaiseminen voi olla han-
kintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta tarjoajan asemaan ja joka on
voinut olla muutoksenhaun kohteena.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan muutoksenhaun kohteena ei edelleenkään
voisi olla hankintayksikön päätös tai muu ratkaisu, joka koskee yksinomaan hankin-
tamenettelyn valmistelua. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä oikeussuoja-
keinojen käytön on katsottu kohdistuvan laajasti hankintamenettelyn eri vaiheisiin.
Unionin tuomioistuin ratkaisussa asiassa C-26/03 (Stadt Halle ym.) on todettu muun
ohella, että hankintadirektiiveissä edellytetty oikeussuojakeinojen nopeus ja tehok-
uus merkitsevät samalla, että jäsenvaltioille ei anneta oikeutta edellyttää, että
muutosta voidaan hakea ainoastaan, jos kyseisessä hankintamenettelyssä on viralli-
sesti päästy tiettyyn vaiheeseen. Tuomion mukaan esimerkiksi konkreettisten sopi-
musneuvottelujen aloittaminen on tällainen hankintayksikön tahdonilmaisu, johon

on voitava hakea muutosta. Tuomioissa korostetaan myös, että muutosta ei voida hakea sellaisiin toimiin, jotka ovat pelkkää hankinnan alustavaa tarkastelemista tai jotka ovat yksinomaan valmistelevia ja jotka liittyvät hankintaviranomaisen julkisen hankintasopimuksen tekemiseen nähden suorittamaan sisäiseen pohdintaan.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi ei voitaisi saattaa hankintalain nojalla hankintayksikön päätöstä tai ratkaisua siitä, että hankintaa ei jaeta osiin 75 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tai että 93 §:ssä tarkoitettun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia. Tällaiset hankintayksikön tarkoituksenmukaisuusharkintaan liittyvät ratkaisut koskevat viime kädessä hankinnan sisältöä eivätkä hankintamenettelyn syrjimättömyyttä tai avoimuutta, eikä niitä koskevien ratkaisujen arviointi soveltuisi olemassa olevaan ja tämän ehdotuksen mukaiseen hankintojen oikeussuojajärjestelmään. Myös hankintadirektiivin johdanto-osan 78 perustelukappaleen mukaan hankintayksikön olisi voitava vapaasti tehdä itsenäinen päätös asianmukaiseksi katsomastaan syystä olla jakamatta hankintaa osiin lain 75 §:n mukaisesti ilman, että päätökseen kohdistetaan hallinnollista tai oikeudellista valvontaa. Myöskään lain 1, 2 tai 107 §:ssä tarkoitetuista säännöksistä ei voisi valittaa markkinaoikeuteen, sillä kyseessä ovat suosituksenluonteiset ja yleistasoiset säännökset, joilla ei ole välitöntä vaikutusta hankintamenettelyn syrjimättömyyteen.

Pykälään 3 momenttia muutettaisiin siten, että valituslupaa edellyttäisi myös dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua koskeva valitus. Dynaamista hankintajärjestelmää koskevien säännösten perusteella toimittaja, jota ei ole hyväksytty järjestelmään voi kuitenkin jatkuvasti tehdä uusia osallistumishakemuksia. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä oikeutta hakea muutosta viranomaisen päätökseen on tarkasteltu perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattuna oikeutena. Vakiintuneeksi katsottavan lausuntokäytännön mukaan perustuslain 21 §:n 1 momentti edellyttää muutoksenhaun turvaamista sellaisessa asiassa, jossa viranomaisen päätös tai muu kannanotto koskee lainsäädännössä jollain tavoin täsmällisesti määriteltyä jonkin oikeutta tai velvollisuutta.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että perustuslain 21 §:n 2 momentti ei estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia myös muutoksenhakuoikeuteen tai oikeutta saada perusteltu päätös, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm. HE 309/1993 vp, PeVL 4/2010 vp. Lausunnossaan PeVL 2/2009 vp hallituksen esityksestä (HE 233/2008 vp) laiksi oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi valiokunta on korostanut muun ohella, että muutoksenhakurajoituksen vähäisyyden arvioinnissa huomiota voidaan kiinnittää siihen, voiko asianosainen saattaa uudelleen hakemuksen tuomioistuimen arvioitavaksi. Esitettyssä muutoksenhakurajoituksessa asianosainen voisi vastavasti aina saattaa uuden osallistumishakemuksen hankintayksikön arvioitavaksi.

Markkinaoikeus voisi kuitenkin myöntää käsittelyluvan, mikäli tietty toimittaja olisi jätetty toistuvasti hyväksymättä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

140 §. Muutoksenhakuaika. Pykälässä säädettäisiin hankintalain nojalla markkinaoikeudelle tehtävien valitusten määräajoista. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 87 §:ssä säädettyä. Pykälän 6 momentti olisi uusi. Ehdotetun säännöksen mukaan myös EU-kynnysarvon alittavasta kansallisesta hankinnasta voisi tehdä 130 §:n 3 momentissa tarkoitettua suorahankintaa koskevan kansallisen ilmoituksen. Tällöin suorahankinnasta tulisi tehdä valitus 14 päivän kuluessa sitä koskevan ilmoituksen julkaisemisesta.

141 §. Muutoksenhausta ilmoittaminen sekä hankinta-asioiden luettelo. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta ilmoittamisesta sekä markkinaoikeuden ylläpitämästä ja julkaisemasta ajantasaisesta luettelosta markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 88 §:ssä säädettyä.

142 §. Hankintayksikkö vastapuolena ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön vastapuoliasemasta sekä oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 89 §:ssä säädettyä.

143 §. Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhaun vaikutuksesta hankintasopimuksen tekemiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 90 §:ssä säädettyä. Koska 128 §:ssä säädettyä odotusaikaa ei sovellettaisi dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan päätökseen ja koska näiden järjestelmien perustamisen yhteydessä ei tehdä sopimusta, ei lainkohtaa sovellettaisi dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön päätökseen.

144 §. Markkinaoikeuden väliaikaiset päätökset. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden käytössä olevista väliaikaisista päätöksistä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 91 §:ssä säädettyä. Pykälän 2 momentin mukaisessa harkinnassa tulisi kiinnittää huomiota niin valittajan, hankintayksikön kuin esimerkiksi muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen voittajan sekä hankinnan loppukäyttäjien kuten kansalaisten oikeuksiin ja asemaan.

145 §. Hankintayksikön väliaikainen sitoumus. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta antaa markkinaoikeudelle kirjallinen sitoumus olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön niin kauan kuin asia on markkinaoikeudessa vireillä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 92 §:ssä säädettyä.

146 §. Hankinnan väliaikainen järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta järjestää hankinta väliaikaisesti, jos hankintaa ei voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 93 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että säännöksessä ei rajoitettaisi sitä joukkoa, jonka kanssa väliaikainen järjestely voidaan toteuttaa. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa

muita tarjouskilpailuun osallistuneita toimittajia tai edellisen hankintasopimuksen sopimuskumppania ei voida ottaa väliaikaisen sopimuksen kumppaniksi esimerkiksi siitä syystä, että mainittuja toimittajia rasittaa hankintalaissa säädetty pois-sulkemisperuste. Tällöin hankintayksiköllä tulisi olla oikeus valita muukin toimit-taja väliaikaiseen järjestelyyn.

147 §. Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset. Pykälässä ehdotetaan säädet-täväksi markkinaoikeuden määräämistä seuraamuksista hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 94 §:ssä säädettyä. Julkisia käyttö-oikeussopimuksia koskevan direktiivin 46 artiklan nojalla tehottomuusseuraamus olisi kuitenkin voimassa olevan hankintalain 94 §:n 3 momentista poiketen käytössä myös 12 luvun sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden erityisten palvelujen han-kinnassa sekä julkisten käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisenmenettelyissä silloin, kun näiden ennakoitu arvo ylittää EU-kynnysarvon.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*, jonka mukaan markkinaoi-keus voisi määrätä lainkohdan 1 momentin mukainen seuraamuksen vain, jos han-kintayksikkö on menetellyt säännösten vastaisesti ja menettely on vaikuttanut han-kintamenettelyn lopputulokseen. Seuraamusta määrätessään markkinaoikeuden olisi otettava huomioon, missä määrin menettelyvirhe on vaikuttanut asianosais-ten tehokkaan oikeussuojan toteutumiseen. Hankintayksikön hankintamenettelyn lopputulokseen vaikuttamaton virhe ei siten voisi johtaa seuraamuksen määrää-miseen. Säännöksellä pyrittäisiin vähentämään tilanteita, joissa hankintayksikölle määrätään hankintalain mukainen seuraamus vähäisistä teknisistä virheistä, joilla ei ole selvästi syrjivää vaikutusta tarjouskilpailuun osallistuneisiin toimittajiin. Täl-laisia tilanteita olisivat esimerkiksi se, että hankintayksikkö on perustellut liian ylei-sellä tasolla saapuneiden tarjousten keskinäisen piste-eron. Näissä tilanteissa kat-sottaisiin hankintamenettelyn sinänsä lainvastaisten virheiden olevan luonteeltaan sellaisia, että menettelyn joustavuuden ja hankinnan etenemisen johdosta seuraa-musta ei määrättäisi.

148 §. Hyvitysmaksu. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin 145 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettusta hyvitysmaksusta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankin-talain 95 §:ssä säädettyä.

149 §. Tehottomuusseuraamus. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin lain 145 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettusta tehottomuusseuraamuksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 96 §:ssä säädettyä.

150 §. Tehottomuusseuraamuksen määräämättä jättäminen. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta jättää määräämättä tehottomuusseuraamus yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankin-talain 97 §:ssä säädettyä. Tehottomuusseuraamusta koskevien säännösten (321/2010) voimassaoloaikana markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä yleiseen etuun liittyvänä pakottavana syynä on pidetty esimerkiksi hankinnan kohteena olevien palvelujen varassa oleville henkilöille kuten koulukuljetuksia käyttäville oppilaille tehottomuus-seuraamuksesta koituvaa merkittävää haittaa (MAO:212-213/13, MAO:200/13).

151 §. Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lain 145 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdassa tarkoitettusta seuraamusmaksusta ja sopimuskauden lyhentämisestä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 98 §:ssä säädettyä, mutta julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 46 artiklan mukaisesti lainkohdassa ei enää säädettäisi voimassa olevan hankintalain 98 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla seuraamusmaksusta ja sopimuskauden lyhentämisestä sosiaali- ja terveystalvveluja tai muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa. Näitä palveluhankintoja koskisivat näin ollen samat seuraamuksia koskevat säännöt kuin muissakin EU-kynnysarvon ylittävissä palveluhankinnoissa.

Seuraamusmaksua ja sopimuskauden lyhentämistä koskevien säännösten (321/2010) voimaantulon jälkeen syntyneessä oikeuskäytännössä on hyödynnetty tehokkaasti näitä seuraamuksia. Markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä seuraamusmaksua ja sopimuskauden lyhentämistä on käytetty muun muassa tilanteissa, joissa tehottomuusseuraamusta ei ole voitu määrätä yleiseen etuun liittyvistä pakotavista syistä (MAO 189/14, MAO 212-213/13, MAO 200/13). Seuraamusmaksu on määrätty myös tilanteessa, jossa muutoksenhaun kohteena olevan hankinnan sopimus-suoritukset on jo täytetty tuomioistuimen ratkaisun antamishetkellä (MAO 205/13).

152 §. Seuraamusten kohdistaminen ja yhteisvaikutus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinaoikeuden käytössä olevien seuraamusten kohdistamisesta sekä yhteisvaikutuksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 99 §:ssä säädettyä. Lain xx §:ssä on säädetty uuden hankintadirektiivin 38 artiklan mukaisesti tilapäisistä yhteishankinnoista ja osapuolten vastuista tällaisia toteutettaessa. Vastuut riippuvat lainkohdan mukaan muun muassa siitä, toteutetaanko hankinta tai sen osat kaikkien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Niiden tilanteiden varalta, joissa osapuolet eivät 21 §:ssä säädetystä huolimatta ole sopineet vastuista tai edustamisesta, olisi edelleen perusteltua säätää seuraamusten kohdistamisesta tuomioistuimessa.

153 §. Uhkasakko. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta asettaa hankintalaissa tarkoitettun kiellon tai velvoitteen tehosteeksi uhkasakon, jonka määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaisissa (1113/1990). Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 100 §:ssä säädettyä.

154 §. Markkinaoikeuden päätöksen tiedoksianto. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden päätöksen tiedoksiannosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 101 §:ssä säädettyä.

155 §. Muutoksenhakukielto. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakukiellosta markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 102 §:ssä säädettyä. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on korostettu valitusperusteiden asemaa muutoksenhakukiellon soveltamisessa. Mikäli valittaja vetoaa julkista hankintaa koskien muun lain kuin hankintalain vastaisuuteen, voi hankinnassa tehtyyn päätökseen hakea muutosta kuntalain ja hallintolainkäyttölain nojalla. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun valittaja vetoaa kunnallisvalituksella kuntalain 52 §:ssä säädettyyn esteellisyyteen

tai sosiaalihuoltolain 33 §:ssä säädettyyn sosiaalihuollon saatavuuteen ja saavutettavuuteen julkisessa hankinnassa.

156 §. *Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen. Lainkohta eroaisi voimassa olevan hankintalain 103 §:n 1 momentissa säädetystä siten, että jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Valituslupaperusteet tällaisessa asiassa perustuvat hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momenttiin.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (*PeVL 32/2012 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 36/2014 vp*) katsonut, että hallinto-oikeudellista muutoksenhakujärjestelmää on syytä arvioida kokonaisuutena, josta valitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen muodostaa yhden osan. Valiokunta on kiinnittänyt tässä yhteydessä erityisesti huomiota hallintoasioiden käsittelyssä ja muutoksenhakujärjestelmässä tapahtuneeseen kehitykseen. Yhä useammassa asiaryhmässä on otettu käyttöön oikaisuvaatimusmenettely. Näin on tapahtunut myös hankinta-asioissa, joissa käytössä on hankintaoikaisu. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan oikaisuvaatimusmenettelyä voidaan pitää tavallaan muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena, vaikka kysymys ei olekaan tuomioistuimessa tapahtuvasta lainkäytöstä, minkä vuoksi se ei voi täyttää perustuslain 21 §:n 1 momentin vaatimusta siitä, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ei ole ollut perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi. Sen sijaan valituslupajärjestelmän hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta on muutoin syytä kussakin tapauksessa arvioida valiokunnan aiemman käytännön pohjalta. Perustuslain 21 §:n kannalta asiaa tarkasteltaessa keskeistä on siten varmistua siitä, että muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena turvaa sekä oikeusturvan saatavuuden ja riittävyyden että asian käsittelyn niin joutuisasti kuin se on oikeusturvavaatimuksen valossa mahdollista. Järjestelmän soveltamisen tulisikin kaikissa asiaryhmissä perustua yhtenäiseen ja johdonmukaiseen arvioon perustellun oikeussuojan tarpeesta. Tällöin on tarkasteltava etenkin sitä, turvaavatko korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät muutoksenhakujärjestelyt kyseisessä asiaryhmässä asian laadun ja merkittävyyden edellyttämät oikeusturvatakeet. Merkitystä on myös sillä, riittääkö korkeimman hallinto-oikeuden velvollisuus tai mahdollisuus valitusluvan myöntämiseen laissa säädettyjen perusteiden täytyessä turvaamaan oikeusturvan saatavuuden kyseisessä asiaryhmässä. Myönteisissä tapauksissa valituslupajärjestelmän soveltaminen on perustuslain 21 §:n valossa yleensä perusteltua.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään viitannut myös valituslupajärjestelmän ja käsittelyaikojen väliseen yhteyteen. Markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevasta lainsäädännöstä antamassaan lausunnossa (*PeVL35/2002 vp*) perustuslakivaliokunta totesi merkitykselliseksi sen, että teollisuuden tuottama yksinoikeus on ajallisesti rajoitettu. Valiokunta totesi edelleen, että

valituslupajärjestelmä todennäköisesti lyhentää keskimääräisiä asioiden käsittelyaikoja tällaisissa asioissa, joissa asioiden joutuisuuden vaatimus on keskeinen. Perustuslakivaliokunta on todennut, että myös esimerkiksi hovioikeuksien seurantamenetely voi vaikuttaa asioiden käsittelyaikoihin ja siten edistää perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattua oikeutta saada asiansa käsiteltyksi ilman aiheetonta viivytystä.

Hankinta-asioissa tuomioistuinkäsittelyjen pituus on havaittu ongelmalliseksi. Hankinta-asioiden keskimääräinen käsittelyaika markkinaoikeudessa oli 6,5 kuukautta vuonna 2013. Keskimääräinen hankinta-asioiden käsittelyaika oli noin 7,9 kuukautta vuonna 2013. Euroopan komission vuosiraportin (*Annual Public Procurement Implementation Review 2012, s. 31 ja 34*) mukaan julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittely Suomessa ensimmäisessä asteessa vie EU-maista eniten aikaa. Julkisia hankintoja koskevien asioiden keskimääräinen käsittelyaika korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli 22,9 kuukautta vuonna 2013. Hankinta-asioissa on varsin usein kyse julkisten palvelujen ja tehtävien toteuttamisen kannalta olennaisista järjestelyistä. Vaikka markkinaoikeuden päätökset ovat pääsääntöisesti täytäntöön pantavissa jatkovalituksesta riippumatta, monet hankintayksiköt pidättäytyvät riskienhallintaan liittyvistä syistä hankintasopimuksen tekemisestä jatkovalituksen ajan silloin, kun markkinaoikeus on hylännyt valituksen. Tällaisten hankintojen viivästyminen markkinaoikeuden ratkaisuja koskevissa valituksissa voi johtaa tilanteeseen, jossa lainvoimaisen hankintapäätöksen toimeenpano hankintasopimuksella tapahtuu vasta kaksi tai kolme vuotta päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen. Oikeudenkäynnin pitkittymisellä ja hankinnan toteuttamisen viivästymisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen tarjouskilpailun voitaneen tarjoajan asemaan ja oikeussuojaan. Lainkohdassa ehdotettaisiin hankinta-asioihin liittyvien kiireellisyysnäkökohtien sekä muutoksenhaun kohteena olevan tarjouskilpailun voitaneen tarjoajan oikeussuojan turvaamisen johdosta valituslupan asettamista markkinaoikeuden päätöksiä koskeviin valituksiin.

157 §. Muutoksenhaku kirkon viranomaisen hankintapäätökseen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta kirkon viranomaisen hankintapäätökseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 104 §:ssä säädettyä.

158 §. Täydentävät säännökset. Pykälässä säädettäisiin hallintolainkäyttölain sekä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain soveltamisesta valitukseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 105 §:ssä säädettyä.

159 §. Päätösten täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 106 §:ssä säädettyä.

Koska hankintalaissa ei säädetä erikseen korkeimman hallinto-oikeuden tai asiansaisten mahdollisuuksista vaikuttaa markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanoon tai hankinnan täytäntöönpanoon 106 §:sta poiketen, sovelletaan asiaan asian yleissäännöstä hallintolainkäyttölain 32 §:n 2 momentissa, jonka mukaan kun valitus on tehty, valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden julkaisussa välipäätöksessä *KHO 16.2.2015 taltio 410* oli kyse tilanteesta, jossa markkinaoikeus oli kumonnut hankintayksikön hankintapäätökset. Hankintayksikkö valitti markkinaoikeuden ratkaisusta edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja totesi valituksessaan, että se jatkaa markkinaoikeuskäsittelyn aikana toteutettua ja voimassa olevan hankintalain 93 §:ssä tarkoitettua väliaikaista järjestelyä myös korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajan. Ratkaisussa kaupungin katsottiin pyytäneen, että sen sallitaan jatkaa hankinnan väliaikaista järjestämistä vielä korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajan ilman, että sen on tänä aikana ryhdyttävä markkinaoikeuden päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin. Ratkaisun mukaan hankinnan väliaikaisen järjestämisen jatkaminen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajaksi ilman, että hankintayksikkö samalla ryhtyy markkinaoikeuden päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin, edellyttää korkeimman hallinto-oikeuden tämän sallivaa täytäntöönpanomääräystä.

160 §. *Vahingonkorvaus.* Pykälässä säädettäisiin vahingonkorvauksesta hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 107 §:ssä säädettyä.

16 luku

Erinäiset säännökset

161 §. *Hankintasopimuksien säilyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksien säilyttämisvelvollisuudesta silloin kun ne ylittävät arvoltaan 1 000 000 tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 rakennusurakkasopimuksissa. Säännös perustuu direktiivin 83 artiklan 6 kohtaan. Asiakirjoihin on annettava pääsy siten kuin muualla lainsäädännössä säädetään.

162 §. *Komissiolle toimitettava seurantaraportti.* Pykälässä säädettäisiin direktiivin velvoittaman seurantaraportin laatimisesta. Säännös perustuisi direktiivin 83 artiklan 3 kohtaan ja 85 artiklan 2 kohtaan. Velvollisuus seurantaraportin toimittamiseen komissiolle olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä. Säännöksen nojalla ministeriö voi pyytää tietoja tarvittaessa hankintayksiköiltä ja muilta viranomaisilta.

163 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältäisi säännökset lain voimaantulosta. Voimassa oleva hankinta-asetus kumoutuu siitä erikseen säätämättä voimassa olevan lain kumoutuessa. Direktiivin 90 artiklan 3 kohdan mukaan yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen Euroopan komission asetuksella (EY) N:o xx vahvistettua vakiolomaketta vasta siirtymäajan jälkeen.

164 §. *Aikaisempien säännösten soveltaminen.* Pykälä sisältäisi säännökset aikaisempien säännösten soveltamisesta. Sähköiseen viestintään siirtymisen siirtymäajoista säädetään direktiivin 90 artiklassa. Hankintamenettely katsotaan aloitetuksi hankintailmoituksen julkaisemisen hetkellä. Hankinnoissa, joissa ei edellytetä hankintailmoituksen julkaisemista, hankinta katsotaan aloitetuksi hetkellä, jona tarjouspyyntö tai neuvottelukutsu lähetetään taikka neuvottelut toimittajien kanssa aloitetaan.

1.2 Laki vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku - Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan erityisalojen hankintalain 1 §:ssä säädettyä.

Pykälän 2 momentissa tuotaisiin ilmi lakiehdotuksen liitynnät vesi- ja energihuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/25/EY, jäljempänä erityisalojen hankintadirektiivi, vesi- ja energihuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenetelyjä koskevien sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettuun direktiiviin 92/13/ETY, jäljempänä toinen valvontadirektiivi, neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenetelyjen parantamiseksi annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2007/66/EY, jäljempänä oikeussuojadirektiivi sekä julkisista käyttöoikeussopimuksista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/23/EY, jäljempänä käyttöoikeussopimusdirektiivi.

2 §. *Lain tavoitteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain tavoitteista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 2 §:ssä säädettyä.

3 §. *Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin erityisalojen julkisissa hankinnoissa noudatettavista periaatteista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 3 §:ssä säädettyä.

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintalain määritelmistä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 4 §:ssä säädettyä. Hankintalain 4 §:ään nähden lisäyksenä pykälän 15 kohdassa olisi sidosyrityksen määritelmä ja 16 kohdassa yhteisyrityksen määritelmä. Määritelmät perustuvat erityisalojen hankintadirektiivin 29 ja 30 artiklaan. Sidosyrityksiin ja yhteisyrityksiin liittyvistä soveltamisalapoikkeuksista säädettäisiin lain 27 ja 28 §:ssä.

2 luku – Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

5 §. *Hankintayksiköt.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintayksiköistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 3 ja 4 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 5 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintalakia sovellettaisiin laissa tyhjentävästi luetelluilla toimialoilla toimivien vesi- ja energiahuollon, liikenteen sekä postipalvelujen yksiköiden kynnsarvot ylittäviin tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamiskäytännössä lain soveltamiskysymykset ovat osoittautuneet haastaviksi. Ongelmia on esiintynyt erityisesti siinä, sovelletaanko tiettyyn hankintaan erityisalojen hankintalakia, viranomaissektorin hankintalakia vai ei kumpaakaan. Soveltamisalakysymysten selkeyttämisessä arvioinnin etenemisellä on olennainen merkitys. Arvioinnissa tulisi ensin selvittää, mikä on hankkijana toimivan yksikön toimiala ja liittyykö tehtävä hankinta kyseisen toiminnan harjoittamiseen. Lain soveltaminen riippuu ensisijaisesti yksikön toiminnan luonteesta, ei hankinnan kohteesta. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-462/03, Strabag*, katsottiin, että kun erityisalatoimintaa harjoittava hankintayksikkö suunnittelee kyseisen toiminnan yhteydessä palveluhankintoja, rakennusurakoita tai tavarahankintoja koskevan sopimuksen tekemistä, sopimukseen ja sitä koskevaan tarjouskilpailuun sovelletaan erityisalojen hankintadirektiivin säännöksiä. Markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 43/09*) katsottiin, että henkilöstö- ja asiakaslehdien painatuspalvelut liittyivät lain tarkoittamalla tavalla vesihuoltotoiminnan harjoittamiseen. Mikäli tehtävä hankinta liittyisi erityisalatoiminnan harjoittamiseen, tarkastellaan seuraavaksi, onko hankkija erityisalojen hankintalain mukainen hankintayksikkö. Mikäli hankinta liittyy hankintalain mukaisen toiminnan harjoittamiseen, tarkasteltaisiin hankintayksikköasemaa puolestaan hankintalain hankintayksikkösäännösten mukaisesti. Sovellettavilla hankintayksikkösäännöksillä on merkitystä, sillä erityisalojen hankintayksikkösäännökset eroavat osin hankintalain vastaavista.

Toiminnan luonteen ja hankintayksikköaseman selvittämisen jälkeen selvitettäväksi tulisivat vielä kynnsarvon ylittyminen sekä erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeusten mahdollinen soveltuminen hankintaan. Mikäli jokin erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeuksista olisi käsillä tai mikäli kynnsarvot eivät ylittyisi, ei hankinta siirtyisi kuitenkaan viranomaissektorin hankintalain soveltamisalaan, vaan tällöin hankinta jäisi molempien hankintalakien soveltamisalan ulkopuolelle.

Lain 1 momentissa säädettäisiin viranomaishankintayksiköistä, joita olisivat valtion ja kuntien viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset sekä valtion liikelaitokset. Lakiehdotuksessa esitetään selvennettäväksi viranomaishankintayksiköiden sekä muiden, vahvemmin yksityisoikeudellisten hankintayksiköiden väliset erot käyttämällä erillisiä käsitteitä. Osaa erityisalojen hankintalain säännöistä sovellettaisiin ainoastaan toiseen näistä hankintayksikköluokista. Hankintayksikkö-termiä käytettäessä säännös soveltuisi molempiin. Viranomaishankintayksiköiden käsite vastaisi hankintalain x §:ssä säädettyä hankintayksikön määritelmää.

Lain 2 momentissa säädettäisiin muista hankintayksiköistä, joita olisivat julkiset yritykset sekä viranomaisen antaman erityis- tai yksinoikeuden nojalla toimivat yksiköt. Julkiseksi yritykseksi katsotaan 4 momentin mukaan yritys, johon viranomaishankintayksiköt voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa. Määräysvalta voi syntyä omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella. Lista ei olisi tyhjentävä, vaan määräysvalta voitaisiin osoittaa myös muilla keinoin. Yritystä koskevilla säännöillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi yritystä koskevia määräyksiä, osakassopimuksia, ohje- tai johtosääntöjä, yhtiöjärjestyä, yhtiösopimuksia tai osuuskuntien ja yhdistysten sääntöjä. Määräysvallan täyttymistä koskevassa arvioinnissa voidaan ottaa huomioon, mitä kirjanpitolain (1336/1997) 5 §:ssä on säädetty. Määräysvallan ei tarvitse olla suoraa, samoin esimerkiksi julkisyhteisön omistaman yhtiön kautta kanavoitu määräysvalta otetaan huomioon. Esimerkiksi yhtiöitetyn energialaitoksen yhdessä naapurikunnan energialaitoksen kanssa omistama osakeyhtiö, jonka tehtävänä on ylläpitää energian jakeluun tarkoitettuja verkkoja, kuuluu välillisesti omistajakuntien määräysvaltaan. Toisin kuin julkisoikeudellisen laitoksen osalta, julkisen yrityksen toiminta voi olla puhtaasti teollista tai kaupallista.

Erityis- tai yksinoikeus määriteltäisiin pykälän 5 momentissa. Erityis- tai yksinoikeudella tarkoitettaisiin yhdelle tai useammalle yksikölle lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla myönnettyä oikeutta jonkin lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnon harjoittamiseen siten, että se vaikuttaa merkittävästi muiden yksiköiden mahdollisuuteen harjoittaa kyseistä toimintoa. Erityis- tai yksinoikeus on esimerkiksi maakaasumarkkinalain ja sähkömarkkinalain mukainen järjestelmävastuu. Järjestelmävastuussa on kysymys siitä, että Energiavirasto mainittujen lakien nojalla määrää maakaasun siirtoverkon ja sähkön kantaverkon haltijan vastaamaan tietyistä laissa säädetyistä toiminnoista. Järjestelmävastuussa oleva yritys oikeutetaan myymään yksinoikeudella järjestelmävastuuseen liittyviä palveluja muille verkkokäyttäjille. Vesihuollon alalla erityis- tai yksinoikeus voi perustua vesihuoltolain mukaiseen kunnan päätökseen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisestä. Säännös edellyttäisi nimenomaista erityis- tai yksinoikeuden myöntämistä, joten luonnollinen monopoli ei täyttäisi lain määritelmää. Esimerkiksi kaukolämpötoiminnan osalta yksityisille yrityksille tai muille yhteisöille ei myönnetä Suomessa erityis- tai yksinoikeuksia toimiluvan tai muunkaan päätöksen kautta, vaikka sinänsä kilpailevan kaukolämpötoiminnan harjoittaminen olisikin epätodennäköistä tietyllä alueella.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa erityis- tai yksinoikeuden saanut yksikkö ei muodostu erityisalojen hankintayksiköksi. Lainkohta perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 4 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli erityis- tai yksinoikeus on myönnetty riittävän avoimuuden varmistavassa menettelyssä, jossa oikeuksien myöntäminen perustui objektiivisiin perusteisiin, oikeuden saajista ei tulisi erityisalojen hankintayksiköitä. Kun erityis- tai yksinoikeus on annettu avoimella ja objektiivisiin perusteisiin pohjautuvalla menettelyllä, oikeuden saanut

yksityinen yksikkö on toiminut siinä määrin kilpailutilanteessa muiden toimittajien kanssa, että sen omien hankintojen ohjaaminen erityisalojen hankintalainsäädännöllä ei ole tarpeen. Mikäli erityis- tai yksinoikeuden saajana on yksityisen yhteisön sijasta viranomaihankintayksikkö, on sen sovellettava erityisalojen hankintalakia myöntämismenettelyn luonteesta riippumatta.

Lainkohdan soveltamisen selventämiseksi säännöksissä annettaisiin esimerkkejä menettelyistä, jotka ainakin täyttäisivät lainkohdan edellytykset avoimesta ja objektiivisiin perusteisiin perustuvasta menettelystä. Hankintalainsäädäntöön perustuvat menettelyt täyttäisivät lainkohdan vaatimukset. Lain liitteessä x olisi viittauksia muihin EU-lainsäädäntöön perustuviin menettelyihin, jotka niin ikään täyttäisivät vaatimukset avoimesta ja objektiivisuudesta. Tällainen olisi esimerkiksi postipalvelujen sisämarkkinadirektiiviin 97/67/EY sekä postilain (415/2011) 23 ja 24 §:iin perustuva yleispalveluvelvoitteen myöntäminen avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaattein. Liitteessä on mainittu myös EU:n liikennepalvelujen palvelusopimusasetuksen N:o 1370/2007 sekä joukkoliikennelain (869/2011) 6 luvun menettelyihin perustuva erityis- tai yksinoikeuden myöntäminen. Liitteessä on viittaus edelleen sähkön sisämarkkinadirektiiviin 2009/72/EY, jossa säännellään sähkön yleispalveluvelvoitteen myöntämisestä. Suomessa erityisalojen hankintalain piiriin kuuluvia sähköverkko- tai jakeluverkkolupia ei ole kuitenkaan myönnetty kilpailullisessa menettelyssä. Poikkeussäänökseen viitattaessa tulisi osoittaa, että oikeus on myös tosiasiallisesti myönnetty kyseisessä säädöksessä tai säännöksessä asetettuja menettelyjä noudattaen.

6 §. *Energiahuolto*. Pykälässä säädettäisiin energiahuoltotoiminnasta, jota harjoitava erityisalojen hankintayksikkö olisi lain soveltamisalassa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 8 ja 9 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 6 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentissa kaasun ja lämmön osalta laissa tarkoitetuksi toiminnoksi on säädetty erityisalojen hankintadirektiivin 8 artiklan mukaisesti yleisölle tarjottavan kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja koskevien kiinteiden verkkojen toiminta sekä verkkojen antaminen verkkopalveluja tarvitsevien käyttöön. Verkko toiminnan harjoittamisella tarkoitetaan kaasun ja lämmön tuotantoon ja jakeluun liittyvien verkkojen rakennuttamista, verkkojen tarjoamista saataville sekä näiden ylläpitoa samalla tavoin kuin mitä sähkön osalta säädettäisiin. Näillä niin sanotuilla yleisillä verkoilla tarkoitetaan esimerkiksi kunnallista kaukolämpöverkkoa, jonka tarkoituksena on jakaa lämpöä kuntalaisille. Yleisillä verkoilla tarkoitetaan myös maakaasumarkkina- (508/2000) tarkoitettua maakaasuverkkotoimintaa. Maakaasuverkkotoiminta on määritelty maakaasumarkkinalain 2 §:n 8 kohdassa, jonka mukaan maakaasuverkkotoiminnalla tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja eli verkonhaltija vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita maakaasumarkkina- tai sen nojalla annetuissa säädöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirto- tai jakeluverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville.

Maakaasumarkkinalain 3 luvussa säädetään järjestelmävastuusta, jolla tarkoitetaan sitä, että Energiavirasto maakaasumarkkinaviranomaisena määrää yhden siirtoverkonhaltijan vastaamaan siirtojärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä eräistä muista tehtävistä. Järjestelmävastuussa oleva siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja maakaasun siirtojärjestelmän käyttämiseksi. Ehdot hyväksyy Energiavirasto. Järjestelmävastuussa oleva siirtoverkon haltija hoitaa siis osittain viranomaistehtäviä ja on samalla yksinoikeusasemassa. Myös järjestelmävastuussa oleva verkonhaltija on lain tarkoittama hankintayksikkö.

Yleistä verkkoa voi pitää yllä myös yksityisoikeudellinen yritys, joka voi olla kokonaan tai osaksi yksityisessä omistuksessa. Verkon käyttäjäjoukon laajuudella ei ole merkitystä, jos verkko vain on yleinen. Yleisen maakaasuverkkotoiminnan määritelmä sisältyy maakaasumarkkinalain 2 §:n 8 kohdassa säädettyyn. Laissa tarkoitettuun toimintaan liittyviä hankintoja ovat kaikki tällaisten yleisten verkkojen rakentamiseen, ylläpitoon ja huoltoon liittyvät hankinnat alkaen uuden verkon rakennusurakasta johto- ja putkihankintoihin aina verkon huoltoon liittyvien palvelujen ja verkkoa ylläpitävän yhtiön toimistotarvikkeiden ostoon saakka. Jotta erityisalojen hankintalakea sovellettaisiin, olisi kuitenkin osoitettava lisäksi, että yksityinen verkko toimija täyttää lain x §:ssä säädetyn erityisalojen hankintayksikön määritelmän.

Muiden kuin yleisten verkkojen verkko toiminta ei kuuluisi 1 momentissa tarkoitettuun erityisalo toimintaan. Tällaisia muita verkkoja olisivat esimerkiksi maakaasun sisämarkkinoita koskevassa direktiivissä 2009/72/EY tarkoitettujen suljetut jakeluverkot eli teollisuudessa käytetyt verkot, joihin ei voi liittyä kotitalousasiakkaita, sekä maakaasun sisämarkkinadirektiivin ja maakaasumarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät erilliset biokaasuverkot.

Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 21 ja 22 perustelukappaleiden mukaan jäähdytysala ei kuuluisi lain tarkoittaman energiahuollon käsitteeseen. Kaukojäähdytyksellä, jota kutsutaan myös kaukokylmäksi, tarkoitetaan keskitehtäyssä tuotantolaitoksessa liiketoimintana tuotetun jäähdytetyn veden jakelua putkiston välityksellä useille rakennuksille ilmastonin jäähdytykseen. Toimintaperiaate on verrattavissa kaukolämmitykseen sillä poikkeuksella, että kaukojäähdytyksessä asiakkaalta siirretään ylimääräinen lämpö energiayrityksen kaukojäähdytysveteen. Jäähdytystoiminta olisi hankintalain soveltamisalassa. Näin ollen jäähdytystoimintaa harjoittava viranomaishankintayksikkö, joka täyttää hankintalain x §:ssä säädetyn hankintayksikön määritelmän, soveltaisi hankinnoissaan kyseistä lakia, kun taas lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen muut hankintayksiköt kuten esimerkiksi julkiset yritykset jäisivät jäähdytystoimintaa harjoittaessaan molempien hankintalakeiden soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa kaasun tai lämmön toimittaminen yleiseen verkkoon on seurausta muun kuin erityisalaan liittyvän toiminnan harjoittamisesta. Jos kyseinen yksikkö on lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei laissa säädetyin edellytyksin pidettäisi erityisalalla

toimivana yksikkönä sen toimittaessa sivutuotteena syntyvää kaasua tai lämpöä verkkoon. Lain soveltamisalan ulkopuolelle voi jäädä myös julkinen yritys 2 momentissa mainittujen edellytysten täyttyessä. Poikkeus ei sen sijaan koski lain 6 §:n 1 momentissa mainittuja viranomais Hankintayksiköitä.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia sovellettaisiin myös sähkön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyvien palvelujen yleisten verkkojen antamiseen verkkopalveluja tarvitsevien käyttöön sekä verkkotoimintaan. Tällaista toimintaa olisi esimerkiksi sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 6 kohdassa tarkoitettu luvanvarainen sähköverkkotoiminta. Sähköverkkotoiminnalla tarkoitetaan sähkömarkkinalaissa sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähkön siirtoa tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevan käyttöön; sähköverkkotoimintaan kuuluvat verkonhaltijan harjoittama sähköverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö, verkon käyttäjien sähkölaitteiden liittäminen sähköverkkoon, sähkön mittausta, asiakaspalvelu sekä muut sähkön siirtoon tai jakeluun liittyvät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen verkonhaltijan sähköverkossa tapahtuvaa sähkön siirtoa tai jakelua ja muita verkon palveluja varten.

Sähkömarkkinalain 5 luvussa säädetään järjestelmävastuusta, jolla tarkoitetaan sitä, että Energiavirasto sähkömarkkinaviranomaisena määrää yhden kantaverkonhaltijan vastaamaan maan sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä eräistä muista tehtävistä. Järjestelmävastuussa oleva kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehdot vahvistaa Energiavirasto. Järjestelmävastuussa oleva kantaverkonhaltija hoitaa osittain viranomaistehtäviä ja on samalla yksinoikeusasemassa samoin kuin maakaasun siirtoverkon haltija. Myös järjestelmävastuussa oleva verkonhaltija olisi lain tarkoittama hankintayksikkö järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintoja harjoittaessaan.

Samoin kuin lämpöenergian osalta, myös sähkön siirtoon ja jakeluun liittyvien suljettujen verkkojen toiminnot jäisivät lain ulkopuolelle. Tällaisia olisivat esimerkiksi teollisuuden käyttöön rakennetut sähköverkot, joihin ei voi liittyä kotitalousasiakkaita.

Euroopan komission on päätöksellään 2006/422/EY vapauttanut hankintadirektiivin 2004/17/EY 30 artiklan nojalla sähkön tuotannon ja myynnin erityisalojen hankintadirektiivin soveltamisalasta. Edellisten erityisalojen hankintadirektiivien aikana myönnettyt poikkeusluvut pysyvät voimassa myös hankintadirektiivin 2014/25/EU voimassaoloaikana. Näin ollen sähkön tuotanto ja myynti jäisivät erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta 3 momentissa säädetystä.

Vaikka Suomi on saanut komissiolta poikkeusluvan sähkön tuotantoa ja myyntiä eli sähkön toimitusta koskien, kuuluu Suomessa edelleen sähkön verkkotoiminta eli sähkön siirto ja sähkön jakelu eli siirto jakeluverkossa erityisalojen hankintadirektiivin soveltamisalaa. Sähköverkkotoiminta on Suomessa luvanvaraista. Sähkömarkkinalain 4 §:n mukaan sähköverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa

sijaitsevassa sähköverkossa vain Energiaviraston myöntämällä sähköverkkoluvalla. Sähkön siirrosta kantaverkosta vastaa kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj. Sähkön jakelu eli siirto jakeluverkoissa jakaantuu suurjännitteisiin jakeluverkkoihin ja muihin jakeluverkkoihin. Suomessa toimii noin 100 tällaista jakeluverkon haltijaa.

Laissa sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä (117/2011) on säädetty sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan tehoreservin ylläpitämisestä Suomen sähköjärjestelmässä. Lain 5 §:n mukaan tehoreservin hankinnan on perustuttava julkistettujen perusteiden pohjalta tapahtuvaan avoimeen menettelyyn. Energiavirasto laatii tehoreservin hankinnan ehdot sekä järjestää tehoreservin hankinnan niiden pohjalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Energiaviraston on tehtävä tehoreservin hankinnasta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Hankintaan sovelletaan lain 21 §:n nojalla niin ikään julkisista hankinnoista annetun lain mukaisia oikeussuojasääntöjä. Tehoreserviä koskevan lain esitöiden perustelujen (*HE 299/2010 vp*) mukaan tehoreservin hankintamenettely ei kuitenkaan kuuluisi julkisista hankinnoista annetun lain eikä vesija energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Perusteena tälle on esitetty lain esitöissä muun muassa se, että energiavirasto ei suorita tehoreservin hankintaa omaa toimintaansa varten, ei solmi varsinaista hankintasopimusta eikä suorita rahallista vastiketta tehoreserviin hyväksytyyn yksikön haltijalle julkisen palveluvelvoitteen täyttämistä. Tehoreservin hankinta ei myöskään täytä hankintalainsäädännön palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkkejä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa sähkön toimittaminen yleiseen verkkoon johtuu yksikön oman kulutuksen vaihtelujen tasaamisesta tai on muutoin vähäistä omaan käyttöön verrattuna. Jos kyseinen yksikkö on lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei laissa säädetyin edellytyksin katsota erityisalalla toimivaksi yksiköksi sen toimittaessa ylijäämä sähköä verkkoon. Lain soveltamisalan ulkopuolelle voisi siten jäädä samoin kuin kaasun ja lämmön kyseessä ollen julkinen yritys 4 momentissa mainittujen edellytysten täytyessä, kuten esimerkiksi valtion omistuksessa oleva prosessiteollisuuden yritys, joka myy oman sähköntuotantonsa ylittävän osuuden verkkoon. Käytännössä poikkeuksen merkitys jäisi vähäiseksi sähkön osalta, sillä Euroopan komission myöntämä sähkön tuotantoa ja myyntiä koskeva poikkeuslupa kattaisi myös 4 momentissa tarkoitettun toiminnan. Poikkeus ei koske lain 6 §:n 1 momentissa mainittuja viranomaishankintayksiköitä eli valtion ja kuntien viranomaisia eikä julkisoikeudellisia laitoksia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin polttoturpeen etsiminen ja nostaminen lain soveltamisalaan kuuluvaksi toiminnoksi. Erityisalojen hankintadirektiivin 14 artiklassa on direktiivin soveltamisalaan kuuluvana toimintona määritelty myös öljyn, kaasun, hiilen tai muiden kiinteiden polttoaineiden etsintä ja talteen ottaminen. Etsintä olisi katsottava toiminnaksi, jonka avulla selvitetään, onko tietyllä alueella öljyä tai kaasua ja onko se kaupallisesti hyödynnettävissä. Talteen ottamisella olisi katsottava öljyn ja kaasun tuotannoksi mukaan lukien riittävän infrastruktuurin

kuten öljylauttojen, putkijohtojen ja terminaalien perustaminen tulevalle tuotannolle. Suomen osalta näihin toimintoihin rinnastettavaa toimintaa on esimerkiksi polttoturpeen etsiminen ja nostaminen. Kaikki hankinnat, jotka liittyvät esimerkiksi turvesuon haltijan laitehankintoihin, polttoturpeen etsimiseen tai urakkatöihin turpeen nostamiseksi, ovat siten laissa säädettyyn toimintaan liittyviä hankintoja.

Lopuksi pykälän 6 *momentissa* säädettäisiin soveltamisalan ulkopuolelle energian tai energian tuottamiseen tarkoitetun polttoaineen hankinnat, silloin kun hankinta liittyy laissa tarkoitettuun kaasun, lämmön tai sähkön tuotantoon taikka verkko toimintaan tahi sähkön tai maakaasun järjestelmävastuuseen sekä polttoturpeen nostoon ja kysymys on laissa mainittuja toimintoja harjoittavien hankintayksiköiden tekemistä hankinnoista. Säännös pohjautuu erityisalojen hankintadirektiivin 23 artiklaan. Poikkeus olisi käytössä kaikissa hankintayksiköissä, sillä säännöksen sisältämä direktiivin 23 artikla sisältyy direktiivin 2 jakson alajaksoon ”kaikkiin hankintayksiköihin sovellettavat poikkeukset”. Säännöksen taustalla on se, että erityisalojen hankintayksiköillä ei ole täysin avointa pääsyä etenkin muissa jäsenmaissa oleviin energiahuollon verkkoihin saadakseen energiaa omaan toimintaansa, eikä tällaista hankintaa voida näin ollen täysin avoimesti kilpailuttaa EU-laajuisesti. Markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 326/07*) katsottiin, että kaukolämpölaitoksen polttoaineena käytettävän hakkeen hankinta jäi kokonaisuutensa riippumatta niin silloisen peruspalveluasetuksen kuin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

7 §. *Vesihuolto*. Pykälässä säädettäisiin vesihuoltoon liittyvistä erityisalatoiminnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:ssä säädettyä. Pykälän 1 *momentissa* lain soveltamisalaan kuuluvaksi toiminnoksi säädettäisiin vesihuoltolain (119/2001) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu veden johtaminen, käsittely ja toimittaminen talousvetenä käytettäväksi. Vesihuoltolain 3 §:n 1 kohdassa määritelty vesihuolto kattaa edellä mainittujen toimintojen ohella myös jäteveden poisjohtamisen ja käsittelyn. Lainkohdan sanamuotoa kuitenkin täsmennettäisiin siten, että ainoastaan talousvesihuoltoon liittyvät tehtävät olisivat aina lain piirissä. Jäteveden osalta vesihuolto kuuluisi lain soveltamisalaan silloin, kun siitä huolehtii sama toimija kuin talousvedestä. Sama koskee hulevesiviemärintiä.

Edellä tarkoitettu täsmennys johtuu erityisalojen hankintadirektiivistä. Erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 1 kohdan a alakohdassa rajataan vesihuoltoverkkojen toiminta juomaveden tuotantoon, siirtoon ja jakeluun. Jäteveden poisto ja käsittely kuuluvat erityisalojen hankintadirektiivin piiriin vain, mikäli talousvesihuoltoa harjoittava yksikkö toteuttaa kyseisiä tehtäviä talousvesihuoltoon liittyen. Muutoin nämä toiminnot ovat hankintalain soveltamisalassa. Myös markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 890-891/14*) katsottiin, että pelkästä jäteveden poistosta ja käsittelystä huolehtinut yksikkö ei ollut erityisalojen hankintalain vaan hankintalain mukainen hankintayksikkö. Täsmennys vaikuttaisi noin 10–20 kuntaomisteen ja pelkkää jätevesihuoltoa harjoittavan yhtiön sekä pelkkää jätevesihuoltoa harjoittavan kunnan yksikön ja jätevesiosuuskunnan toimintaan.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluisi jätevesihuolto, mikäli se liittyisi 1 momentissa tarkoitettun talousvesihuollon harjoittamiseen. Suomessa jätevesihuoltotoiminnoista huolehtivat useimmiten samat laitokset kuin vesihuollosta yleensä, joten esimerkiksi kunnan vesihuoltolaitoksen hankinnat kuuluisivat erityisalojen hankintalain soveltamisalaan myös silloin, kun ne liittyvät jätevesihuollon harjoittamiseen. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen mukaan tällaisissa tapauksissa hankintayksiköiden olisi voitava soveltaa direktiivissä säädettyjä hankintamenettelyjä kaikkiin veteen liittyviin toimintoihinsa riippumatta siitä, mistä veden kiertokulun osasta kulloinkin on kyse.

Vesihuoltolain 3 §:ää on muutettu säädöksellä 681/2014 siten, että huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen ja käsittely on irrotettu vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon käsitteestä. Vesihuoltolakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan huleveden ja perustusten kuivatusvesien viemäröintiä ja käsittelyyn vain, jos niistä huolehtii vesihuoltolain mukainen vesihuoltolaitos. Lakimuutoksen jälkeen huleveden viemäriverkostot voivat olla kunnan päätöksen mukaan myös muun yksikön kuin vesihuoltolaitoksen huolehtimisvastuulla. Vesihuoltolain muutoksen jälkeen on perusteltua selventää hulevesien poistoon tai käsittelyyn liittyvän toiminnan asema myös erityisalojen hankintalain soveltamisalassa. Näin ollen 2 momentin säännökset koskisivat myös huleveden poistoa ja käsittelyä. Talousvesihuollosta vastaavan vesihuoltolaitoksen huolehtiessa myös huleveden poistosta ja käsittelystä, viimeksi mainittu toiminta olisi erityisalojen hankintalain soveltamisalassa. Muun yksikön huolehtiessa pelkästään huleveden poistosta ja käsittelystä, olisi toiminta lähtökohtaisesti hankintalain soveltamisalassa. Lainkohdan mukainen poikkeus koskisi sekä viranomaishankintayksiköitä että muita hankintayksiköitä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin vesirakennushankkeisiin, maan kas- teluun ja kuivatukseen liittyvät hankinnat ja suunnittelukilpailut lain soveltamisalaan kuuluviksi, edellyttäen että juomavedeksi hankittavan veden osuus on yli 20 prosenttia hankkeissa tuotettavan veden kokonaismäärästä. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 2 kohdan b alakohtaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:n 2 momentissa säädettyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa veden toimittaminen yleiseen verkkoon johtuu yksikön oman kulutuksen vaihtelujen tasaamisesta. Jos kyseinen yksikkö on lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei tietyin edellytyksin katsota erityisaloilla toimivaksi yksiköksi sen toimittaessa ylijäämävettä verkkoon. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 3 kohtaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:n 3 momentissa säädettyä. Suomessa tällä hetkellä ole momentissa tarkoitettua toimintaa, joten säännöksen merkitys jäisi käytännössä vähäiseksi.

Pykälän 4 momentissa lain soveltamisalasta suljettaisiin pois raakaveden hankinta sekä muu veden hankkimiseksi tehtävä hankinta. Direktiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen mukaan tavarahankintoja koskevat säännökset eivät sovellu

veden hankintaan, koska vesi on joka tapauksessa hankittava sen käyttöpaikkaa lähellä sijaitsevista lähteistä. Lainkohta vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:n 4 momentissa säädettyä.

8 §. *Eräät liikenteen palvelut.* Pykälässä säädettäisiin erityisalatoimintoihin kuuluvista liikennepalveluista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 11 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 8 §:ssä säädettyä. Pykälän 1 momentin mukaan erityisalojen toimintaa olisi julkisia kuljetuspalveluja koskevien verkkojen rakentaminen, huolto, ylläpito sekä tarjoaminen. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitettaisiin palvelua, jota tarjotaan viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voisivat koskea esimerkiksi liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotilheyttä. Käytännössä näihin toimintoihin kului ensinnäkin liikennepalvelujen tarjoaminen viranomaisen asettamien edellytyksin. Tällaisia palveluja yleisölle tarjoavien ja hankintayksikön tunnusmerkit täyttävien tahojen tulisi soveltaa omiin hankintoihinsa erityisalojen hankintalakia. Tällainen toimija olisi esimerkiksi metro- ja raitiovaunu-liikennepalveluja Helsingissä tarjoava HKL. Erityisalojen piirissä olisivat 1 momentin nojalla myös yksiköt, jotka antavat liikennepalveluja koskevia verkkoja eri toimijoiden käyttöön suunnittelemalla, ohjaamalla ja organisoimalla liikennepalveluja ja rakennuttamalla liikennepalvelujen verkkoja. Myös edellä mainittuun toimintaan liittyvä liikenteen ohjaus olisi säännöksessä tarkoitettua erityisalatoimintaa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja yksiköitä olisivat joukkoliikennelain 14 §:ssä määritellyt toimivaltaiset viranomaiset, jotka määrittelevät joukkoliikennelain mukaiset liikennepalvelujen yleiset säännöt ja antavat julkisen palvelun velvoitteita liikennepalveluista. Toimivaltaisia viranomaisia ovat joukkoliikennelain 14 §:n mukaan toimivaltaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä joukkoliikennelain 12 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut kunnat. Sen sijaan kunta tai muu hankintayksikkö, joka ei ole joukkoliikennelain 14 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen tai joka ei organisoi, ohjaa, tai suunnittele liikenneverkkoja siten, että sen voitaisiin katsoa antavan verkkoja käyttöön, ei olisi erityisalojen hankintalain soveltamisalassa 1 momentin nojalla.

Toimivaltaisten viranomaisten ohella 1 momentin mukainen joukkoliikenteen ja liikennejärjestelmän suunnittelusta, ohjauksesta ja organisoinnista vastaava yksikkö olisi Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymä, jota koskevan lain (829/2009) 3 §:n mukaan kuntayhtymän hankintoihin sovelletaan erityisalojen hankintalakia.

Vaikka lainkohdassa säädettäisiin myös linja-autojen liikennöimien verkkojen toiminnasta, ei yleisten maanteiden rakentaminen, huolto, ylläpito tai tarjoaminen kuuluisi 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan, sillä julkisia liikennepalveluja tarjoavat yksiköt ovat vain osa maantieverkon käyttäjästä. Maanteiden rakentaminen, huolto, ylläpito ja tarjoaminen saataville olisi hankintalain mukaista toimintaa.

Rautateiden osalta 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavia yksiköitä olisivat yhteisöt, jotka tarjoavat liikennepalveluja rautatielain (304/2011) 3 §:n edellytysten pohjalta. Erityisalatoimintaa harjoittaisivat myös yksiköt, jotka antavat

rautateiden verkkoja käyttöön suunnittelemalla, ohjaamalla ja organisoimalla liikennepalveluja ja tekemällä sopimuksia rataverkosta tai sen käytöstä. Edelleen 1 momentissa tarkoitettua toimintaa olisi ratalain (110/2007) tarkoittama radanpito eli rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelu, hankinta, rakentaminen, kunnossapito ja liikenteen ohjaus. Kuljetuspalveluja tarjotaan rataverkolla Suomessa eri viranomaisten (liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Liikennevirasto) asettamin edellytyksin esimerkiksi siten, että viranomainen määrittää ne verkot, joissa kuljetuspalveluja voidaan tarjota. Radanpito liittyy rautatieverkon toimintaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lentoaseman tai sataman ylläpitäminen laissa säädetyksi toiminnaksi samoin, kuin yleensä tähän liittyvä terminaalipalvelujen tarjoaminen ilma- tai vesiliikenteen harjoittajien käyttöön. Lain soveltamisalaan kuuluvaan palvelutoimintaan liittyviä hankintoja olisivat kaikki lentoaseman ja sataman joustavaan ylläpitoon liittyvät hankinnat kuten esimerkiksi terminaalirakennusten rakentaminen sekä matkustajille tarkoitetut pysäköinti- ja ravintolapalvelut. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (KHO 5.3.2010 taltio 426) katsottiin, että sataman hinaajapalveluita koskeva hankinta liittyi tuolloin sovelletussa ja erityisalojen hankintalakia edeltäneessä peruspalveluasetuksessa tarkoitettuun merisataman ylläpitotoimintaan.

Lait yksityisistä yleisistä satamista (1156/1994) sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista (995/1976) on kumottu 1.1.2015 voimaan tulleella lailla (1213/2014). Lakien kumoamisen myötä satamanpito ei ole enää luvanvaraisuutta edellyttävä elinkeino Suomessa. Luvanvaraisuuden poistaminen voi vaikuttaa siihen, ovatko tietyt satamat enää yksin- tai erityisoikeuden haltijoita ja tätä kautta erityisalojen hankintalain mukaisia hankintayksiköitä. [mahdollisesti tämä sittenkin yleisperusteluihin nykytilan kuvaukseen]

9 §. *Postipalvelut.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisesta postilain (415/2011) 3 luvun mukaisen yleispalvelun tarjoamiseen. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklaan. Lainkohta vastaisi pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 9 §:ssä säädettyä. Postialan toimintojen määritelmässä viitattaisiin postilain (415/2011) mukaiseen yleispalvelun käsitteeseen. Postilain 14 §:n mukaan koko maassa on oltava pysyvästi tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, jota on saatavilla tasapuolisin ehdoin. Yleispalvelun piiriin kuuluvat lain 15 §:n mukaan enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset ja enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen, maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilon painoiset postilähetykset sekä postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut.

Muut kuin yleispalvelut eivät kuuluisi postialan osalta lain soveltamisalaan. Ensinnäkin erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan erityisalojen hankintadirektiiviä ei enää sovelleta kuriiripalvelujen hallintopalveluihin eikä esimerkiksi osoitteettomaan suoramainontaan. Euroopan komission

päätöksellä (2007/564/EY) direktiivin soveltamisalasta on lisäksi vapautettu Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta osoitteeton suoramainonta, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yritysten välillä, kotimaan ja kansainväliset pikapaketit yrityksiltä kuluttajille, kotimaan ja kansainväliset pika- ja kuriiripaketit, kevyttavara (kappaletavara) ja rahti, sopimuslogistiikka sekä filatelia. Koska Suomessa muut kuin yleispalvelut ovat kilpailtuja ja direktiivin sekä poikkeuslupapäätöksen kautta direktiivin soveltamisalan ulkopuolella, ehdotetaan tältä osin, että säännös koskisi ainoastaan postilain yleispalvelun alaisia toimintoja. Viittaus postilain mukaiseen toimintaan kattaisi postilain määrittelyjen kautta myös erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklan 2 kohdan postilähetyksen ja postipalvelun käsitteet, joten erillistä määrittelyä näistä ei olisi tarpeen säätää tähän lakiin.

10 §. *Suoraan kilpailulle avoin toiminto.* Pykälässä säädettäisiin kilpailulle avoimen alan jättämisestä hankintasäännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 11 §:ssä säädettyä. Kilpailulle avointa toimialaa, jonka toimijalla tai toimijoilla ei ole yksin- tai erityisoikeuden johdosta monopoliasemaa, ei ole enää perusteltua sisällyttää julkisia hankintoja koskevien menettelysääntöjen piiriin, sillä kilpailupaine johtaa alalla toimivat yksiköt kilpailuttamaan omat hankintansa tehokkaasti ja syrjimättömästi. Suomessa Euroopan komission poikkeuslupapäätöksellä tehokkaan ja avoimen kilpailun johdosta hankintasäännösten ulkopuolelle on suljettu sähkön tuotanto ja myynti sekä tietyt postialan palvelut. Komission aiemmin myöntämät poikkeusluvut olisivat voimassa myös uuden hankintadirektiivin ja ehdotetun lain voimassaoloaikana.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka tehdään erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan mukaisesti komission päätöksellä kilpailulle avoimeksi vahvistetun toiminnon harjoittamiseksi. Kyseinen toiminta voi olla osa laajempaa alaa tai sitä voidaan harjoittaa vain jossain kyseisen jäsenvaltion osassa. Komission suorittama kilpailutilanteen arviointi ei rajoita direktiivin mukaan kilpailulainsäädännön soveltamista.

Erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan 2 kohdan mukaan kilpailutilanteen määrittämiseksi on käytettävä kilpailua koskevia Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisia perusteita. Tällaisia perusteita voivat olla muun muassa kyseisten tavaroiden tai palvelujen ominaispiirteet, hinta, useamman kuin yhden tavarantoimittajan tai palvelun suorittajan todellinen tai mahdollinen olemassaolo taikka sellaisten vaihtoehtoisten tavaroiden tai palvelujen olemassaolo, jotka mahdollistavat kysynnän korvattavuuden. Direktiivin 35 artiklan mukaan komission kilpailutilanteen arviointi tehdään ottaen huomioon toimintojen markkinat sekä maantieteelliset markkinat. Maantieteelliset viitemarkkinat, joiden perusteella kilpailun kohteena olemista arvioidaan, muodostuvat alueesta, jolla kyseiset yritykset tarjoavat ja hankkivat tavaroita ja palveluja, jolla kilpailuedellytykset ovat riittävän yhtenäiset ja joka voidaan erottaa maantieteellisistä lähialueista erityisesti kilpailuedellytysten huomattavan erilaisuuden perusteella. Tässä arvioinnissa on erityisesti

otettava huomioon kyseisten tuotteiden tai palvelujen luonne ja ominaisuudet, markkinoille pääsyn esteet, kuluttajien valinnat, merkittävät erot yritysten markkinaosuuksissa kyseisen alueen ja lähialueiden välillä sekä olennaiset hintaerot.

Erytisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan 3 kohdan mukaan markkinoille pääsyä ei pidetä rajoitettuna, jos jäsenvaltio on pannut täytäntöön direktiivin liitteessä III mainitun unionin lainsäädännön ja soveltaa sitä. Liitteessä on mainittu muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamisesta koskevista yhteisistä säännöistä. Jos tietyille markkinoille pääsyä ei voida katsoa vapaaksi edellä mainitun lainsäädännön soveltamisen johdosta, on direktiivin mukaan osoitettava, että kyseisille markkinoille pääsy on tosiasiallisesti ja oikeudellisesti vapaata.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminto jäisi erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle myös silloin, jos Euroopan komissio ei ole antanut erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa tarkoitettua poikkeuslupapäätöstä direktiivin IV liitteessä säädetyssä määräajassa. Liitteen mukaan täytäntöönpanosäädös annetaan 90 työpäivän kuluessa, jos markkinoille pääsyn oletetaan olevan vapaata edellä mainittujen EU-säädösten täytäntöönpanon ja soveltamisen johdosta. Määräaika on 130 päivää, mikäli markkinoille päätöstä ei oleteta vapaaksi direktiivin liitteen III lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen johdosta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jolla käynnistetään lain 1 momentissa tarkoitettu avoimen kilpailutilanteen vahvistaminen. Alalla toimivat yksiköt voisivat voimassa olevan erityisalojen hankintalain 11 §:n 2 momentin mukaisesti tehdä hakemuksen alan poissulkemisesta suoraan komissiolle. Myös hankintayksiköitä edustava järjestö voisi tehdä hankintayksiköiden valtuuttamana hakemuksen. Hakemuksessa pyydetäisiin komissiota vahvistamaan, että erityisalojen hankintadirektiiviä ei sovelleta tietyn toiminnan suorittamista koskevien hankintasopimusten tekemiseen. Pyyntöön olisi toimitettava komissiolle kaikki tarvittavat tiedot ja erityisesti tiedot kaikista laeista, asetuksista, hallinnollisista määräyksistä ja sopimuksista, jotka koskevat erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa vahvistamiselle säädetyjen edellytysten täyttymistä. Hankintayksiköt voisivat pyynnön esittämisen jälkeen tehdä pyyntönsä myös oleellisia muutoksia, jos komissio antaa tähän suostumuksensa. Muutoksia koskevalla uudella säännöksellä pyritään lisäämään joustavuutta komission arviointimenettelyssä.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentissa tarkoitettu hakemus olisi lähetettävä tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle. Hakemukseen voitaisiin liittää myös kuluttaja- ja kilpailuviraston antama yksityiskohtainen ja perusteltu lausunto, jossa analysoidaan direktiivin 34 artiklassa asetettuja edellytyksiä. Mikäli tällaista lausuntoa

ei toimitettaisi hakemuksen yhteydessä, työ- ja elinkeinoministeriön olisi yhteistyössä kuluttaja- ja kilpailuviraston kanssa toimitettava komissiolle sen asiasta ilmoittaessa kaikki asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemuksen käsittelystä ja täytäntöönpanosäädöksen antamisesta komissiossa on säädetty tarkemmin erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa sekä direktiivin liitteissä III ja IV.

11 §. *Sekamuotoiset sopimukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sekamuotoisista sopimuksista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 7 §:ssä säädettyä.

12 §. *Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisesta hankintoihin, jotka palvelevat useita toimintoja. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 6 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 10 §:ssä säädettyä.

3 Luku - Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen sekä poikkeukset soveltamisalasta

13 §. *Kynnysarvot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kynnysarvoista, joiden ylitäviin hankintoihin ja käyttöoikeussopimuksiin lakia sovellettaisiin. Kynnysarvo rakennusurakoille olisi 5 186 000 euroa. Tavara- ja palveluhankintojen kynnysarvo olisi 414 000 euroa ja sitä sovellettaisiin tavara- ja palveluhankintojen lisäksi suunnittelukilpailuihin.

Lain soveltamisalakysymysten selkeyttämiseksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lakia ei sovelleta lainkohdassa tarkoitettujen kynnysarvojen alittaviin erityisalojen hankintoihin.

Ehdotetut kynnysarvot perustuvat erityisalojen hankintadirektiivin 15 artiklaan. Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein erityisalojen hankintadirektiivin 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistettujen kynnysarvojen Euroopan unionin virallisessa lehdessä niiden tarkistusta seuraavan marraskuun alussa. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi pykälän 3 momentin mukaan viivytyksettä ilmoitettava virallisessa lehdessä kynnysarvojen muutoksista komission tekemien tarkistuksen mukaisesti.

14 §. *Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta. Lainkohta perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 27 §:ssä säädettyä.

15 §. *Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen käyttöoikeussopimusten ennakoidun arvon laskemisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin x artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 28 §:ssä säädettyä.

16 §. *Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 13 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 29 §:ssä säädettyä.

17 §. *Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta sopimuskaudelta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 11, 12 ja 14 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 30 §:ssä säädettyä.

18 §. *Kielto pilkkoa tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kiellosta pilkkoa tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 3 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 31 §:ssä säädettyä.

19 §. *Yleiset hankintoja koskevat poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälässä säädettäisiin yleisistä erityisalojen hankintoja koskevista poikkeuksista lain soveltamisalasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 18–20 artikloihin.

Pykälän 1 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, joiden tarkoituksena on jälleenmyynti tai vuokraus ulkopuolisille, jos hankintayksiköllä ei ole erityis- tai yksinoikeutta myydä tai vuokrata hankinnan kohdetta ja jos muut yksiköt voivat myydä tai vuokrata sen samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt. Edellytyksenä olisi siis se, että jälleenmyynti tapahtuu kilpailullisessa ympäristössä. Säännös tulisi sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa sähkön siirtotoimintaa harjoittava erityisalojen hankintayksikkö hankkisi sähköisiä keittiölaitteita myytäväksi edelleen asiakkailleen. Säännösten ulkopuolelle jäävistä hankinnoista olisi pyynnöstä ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikki tuotteiden ja toimintojen ryhmät, joita ne pitävät edellä olevan mukaisesti soveltamisalaa kuulumattomina. Tietoja ilmoittaessaan hankintayksiköiden tulisi samalla huomauttaa, jos tiedot sisältävät liikesalaisuuksia. Komissio voi julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä määräajoin tiedoksi luettelot sellaisten tuotteiden ja toimintojen ryhmistä, joita se pitää tähän poikkeukseen kuuluvina. Tällöin komissio ottaa huomioon tietojen kaupallisen arkaluonteisuuden, jos hankintayksiköt ovat tietoja antaessaan tästä huomauttaneet.

Pykälän 2 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, joita hankintayksikkö tekee muun kuin 6-9 §:ssä tarkoitetun erityisalatoiminnan harjoittamiseksi, ellei 12 §:stä muuta johdu. Muut kuin erityisalojen hankintalaissa erikseen mainitut toiminnot jäisivät erityisalojen hankintalain sääntelyn ulkopuolelle. Jos lain soveltamisalaa kuuluva hankintayksikkö kuitenkin on lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen, kuuluu sen muuta kuin tässä laissa säädettyä toimintoa varten tekemä hankinta hankintalain soveltamisalaa.

Mikäli hankinta kohdistuu useampaan eri toimintoon, sovelletaan siihen hankintalain tai erityisalojen hankintalain säännöksiä sen mukaan, mitä toimintoa hankinta ensisijaisesti palvelee. Useita toimintoja koskevista hankinnoista on säädetty tämän lain 12 §:ssä.

Pykälän 3 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi, jos hankintayksikkö tekee hankinnan erityisalatoiminnan harjoittamiseksi Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa, eikä Euroopan unionin alueella olevaa verkkoa tai maantieteellistä aluetta käytetä. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 19 artiklaan. Poikkeuksen muodostaisivat sellaiset toiminnot, joihin käytetään yhteisön alueella olevaa

kiinteää verkkoa tai aluetta. Esimerkiksi jos kolmanteen maahan toimitetaan energiaa Euroopan yhteisön alueella sijaitsevan verkon kautta, tähän toimintaan liittyvät hankinnat olisivat normaaleja erityisalaan liittyviä hankintoja. Myös vesihuoltoon liittyvät hankinnat kolmansien maiden alueella saattavat tietyin edellytyksin kuulua lain soveltamisalaan.

Säännösten ulkopuolelle jäävistä kolmansista maista suoritettavista hankinnoista on pyynnöstä ilmoitettava komissiolle. Komissio voi julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä määräajoin tiedoksi luettelot niistä toimintojen ryhmistä, joita se pitää tähän poikkeukseen kuuluvina. Tällöin komissio ottaa huomioon tietojen kaupallisen arkaluonteisuuden, jos hankintayksiköt ovat tietoja antaessaan tästä huomauttaneet.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuvia hankintoja koskevasta soveltamisalapoikkeuksesta. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 20 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 8 §:n 2 ja 3 kohdissa säädettyä.

20 §. *Palveluhankintoja koskevat poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi palveluhankintoja koskevista soveltamisalapoikkeuksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 21 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 9 §:ssä säädettyä. Toisin kuin hankintalain 9 §:ssä, erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeukset koskisivat kuitenkin vain hankintalain 9 §:n 1 momentin 1-12 kohdissa tarkoitettuja soveltamisalapoikkeuksia. Näiden säännösten sisältö olisi kuitenkin yhteneväinen.

21 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevat soveltamisalapoikkeukset.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevista soveltamisalapoikkeuksista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 10 ja 12 artiklaan ja vastaa hankintalain 11 §:ssä säädettyä.

22 §. *Puolustus- ja turvallisuushankinnat.* Pykälässä säädettäisiin lain suhteesta puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettuun lakiin (1531/2011). Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 24 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 12 §:ssä säädettyä.

23 §. *Sekamuotoiset sopimukset, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia.* Pykälässä säädettäisiin sekamuotoisista sopimuksista, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 13 §:ssä säädettyä.

24 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltamisesta puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksissa. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 14 §:ssä säädettyä.

25 §. *Hankinnat viranomaishankintayksikön sidosyksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin sidosyksikköhankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 28 artiklan 1-3 sekä 5 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 15 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintalain osalta lainkohta koskisi kuitenkin vain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaishankintayksiköitä.

26 §. *Hankinnat toiselta viranomaishankintayksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin viranomaishankintayksiköiden kesken toteutetun yhteistyön soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 28 artiklan 4 ja 5 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 16 §:ssä säädettyä. Lainkohta koskisi 25 §:n tavoin vain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaishankintayksiköitä.

27 §. *Hankinnat muun hankintayksikön sidosyritykseltä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muun kuin viranomaishankintayksikön sidosyritykseltä tekemän hankinnan soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 29 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä. Sidosityrityksen määritelmästä ehdotetaan säädettäväksi lain 4 §:n 15 kohdassa.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö tekee sidosityritykseltä tai jotka 4 §:n 16 kohdassa tarkoitettu yhteisyritys tekee siihen kuuluvan hankintayksikön sidosityritykseltä. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 39 perustelukappaleen mukaan monet erityisalojen hankintayksiköt ovat taloudellisia ryhmittymiä, jotka voivat koostua joukosta erillisiä yrityksiä, minkä lisäksi kullakin yrityksellä on usein erityinen rooli taloudellisen ryhmittymän kokonaisuhteydessä. Sen vuoksi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty tietyt sellaisen sidosityrityksen kanssa tehdyt palveluhankinta-, tavarahankinta- ja rakennusurakkasopimukset, jonka pääasiallisena toimintana on kyseisten palvelujen suorittaminen, tavaroiden toimittaminen tai rakennusurakoiden tekeminen ryhmälle, johon hankintayksikkö kuuluu, eikä niiden tarjoaminen markkinoilla.

Sidosyksikön sidossuhde hankintayksikköön osoitetaan erityisalojen hankintadirektiivin 29 artiklan 1 kohdan mukaan vuositilinpäätöksen konsolidoimisella eli yhdistämisellä. Direktiivissä on viitattu Euroopan unionin ns. tilinpäätösdirektiiviin 2013/34/EU. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleen mukaan olisi oltava mahdollisimman vaivatonta tarkistaa, onko yritys sidoksissa johonkin tiettyyn hankintayksikköön vai ei. Tilinpäätösten yhdistämisen selvittäminen tarjoaa tällaisen vaivattoman tarkistustavan. Direktiivin 29 artiklan 2 kohdassa on asetettu säännöt tilanteille, joissa kyse on yksiköistä, jotka eivät kuulu EU:n tilinpäätösdirektiivin soveltamisalaan. Tällöin sidosityrityksellä tarkoitettaisiin yritystä, jossa hankintayksikkö käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa, joka voi käyttää määräysvaltaa hankintayksikössä tai joka on hankintayksikön tavoin toisen yrityksen määräysvallan alainen omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen nojalla. Direktiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleen mukaan yksityisellä osallistumisella eli pääomalla ei olisi sidosityksikkösäännöstä poiketen merkitystä sidosityrityssääntöjen soveltamisessa.

Direktiivin mukaan sidosityrityshankintaa koskevan artiklan määräysvaltaa sovellettaessa määräysvalta-termillä tarkoitetaan samaa kuin direktiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa. Kyseinen lainkohta koskee 5 §:n 4 momentissa tarkoitettun

julkisen yrityksen eli yhden erityisalojen hankintayksikkömääritelmän määräysvalan arvioimista.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin lisäedellytyksiä lain sidosyritystä koskevan soveltamisalapoikkeuksen soveltamiselle. Lainkohdan mukaan vähintään 80 prosenttia sidosyrityksen kolmen viimeisen vuoden tavarantoimitusten, palvelujen ja rakennusurakoiden keskimääräisestä liikevaihdosta tulee muodostua toimituksista hankintayksiköille tai muille yhteisöille, joihin sillä on sidossuhde. Markkinaoikeuden ratkaisussa (MAO 20/14) todettiin, että myynnin suuntautumista koskeneen vaatimuksen toteutuminen ei ollut todennäköistä esitettyjen tietojen perusteella. Tapauksessa tarkastellun yrityksen yhden vuoden arviointijakson aikana yrityksen liikevaihdosta omistajille myynti muodosti 73 prosenttia ja ulkopuolisille myynti 26 prosenttia.

Kuten sidosyksikköä koskevassa pykälässä, myös sidosyrityksen osalta yritys voisi osoittaa edellisten kolmen vuoden liikevaihtotietojen puuttuessa vaatimuksen täyttymisen muun muassa esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta. Mikäli useampi kuin yksi yritys tarjoaa hankintayksiköille samoja palveluja, tavarantoimituksia tai rakennusurakoita, momentissa tarkoitettua 80 prosentin osuutta laskettaessa olisi otettava huomioon yritysten suorittamista palveluista, tavarantoimituksista ja rakennusurakoista muodostuva kokonaisliikevaihto.

28 §. *Yhteisyrittäjäseen liittyvät hankinnat.* Lainkohdassa säädettäisiin yhteisyrittäjäseen liittyvistä hankinnoista. Kuten sidosyritystä koskevan 26 §:n osalta, myös tässä yhteisyrittäjästä koskeva soveltamisalapoikkeus olisi käsillä vain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun muun kuin viranomaishankintayksikön osalta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintadirektiivin 19 §:n 3 momentissa säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu kuin viranomaishankintayksikkö tekee yhteisyrittäjältä tai jotka yhteisyrittäjä tekee siihen kuuluvalta hankintayksiköltä. Yhteisyrittäjän määritelmästä säädettäisiin 5 §:n 16 kohdassa.

Lainkohdan tarkoittamasta yhteisyrittäjästä olisi kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa muiden kuin viranomaishankintayksiköiden ryhmittymä perustaisi yhteisen yrityksen harjoittamaan tiettyä erityisalatoimintoa kuten energiahuoltoa tai liikenneverkkoihin liittyviä toimintoja. Lainkohdan edellytysten täytyessä hankintayksiköt voisivat tehdä lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja yhteisyrittäjältä ja yhteisyrittäjä voisi samoin antaa tietyn sille annetun tehtävän osa-alueen sen omistajana olevalle yritykselle. Suomessa yhteisyrittäjiä on käytetty energia-alalla johtuen siitä, että esimerkiksi voimalaitosinvestoinnit ovat erittäin suuria ja edellyttävät alan yritysten yhteistyötä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lainkohdan soveltamisen lisäedellytyksistä. Lisäedellytyksenä olisi, että yhteisyrittäjä on perustettu laissa tarkoitettun erityisalatoiminnan harjoittamiseksi vähintään kolmen vuoden ajaksi ja että yhteisyrittäjän perustamisasiakirjassa todetaan yhteisyrittäjän perustaneiden hankintayksiköiden kuuluvan siihen vähintään saman ajan. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain

soveltamisaikana epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, mikä on perustamisasiakirjan ja yhteisyrityksenä toimimisen välinen suhde. Asian selkeyttämiseksi olisi täsmennettävä, että mikäli yhteisyritys on jo käytännössä toiminut kolmen vuoden aikana yhteisyrityksenä ja että sen perustaneet hankintayksiköt ovat kuuluneet siihen saman ajan, ei erilliselle perustamisasiakirjan osoittamiselle olisi tarvetta.

Erityisalojen hankintadirektiivissä ei ole täsmennetty tarkemmin sitä, millä asiakirjassa ja millä tavalla kolmen vuoden toimiminen ja hankintayksiköiden sitoutuminen voitaisiin käytännössä osoittaa. Yhteisyritystä koskevan osakassopimuksen vähintään kolmen vuoden voimassaoloaika olisi yksi tapa osoittaa, että hankintayksikkö tai yksiköt ovat kuuluneet yhteisyritykseen 2 momentin edellyttämällä tavalla.

29 §. *Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen mukaiset ehdot.* Pykälässä säädettäisiin maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (GPA-sopimus) ehdoista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 19 §:ssä säädettyä.

30 §. *Hankinnat yhteishankintayksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin yhteishankintayksiköltä tehdyistä hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 55 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 20 §:ssä säädettyä.

31 §. *Muut yhteishankinnat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muista kuin yhteishankintayksikön kautta toteutetuista yhteishankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 56 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 21 §:ssä säädettyä.

32 §. *Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteiset hankinnat.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteisistä hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 57 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 22 §:ssä säädettyä.

33 §. *Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yksinoikeuteen perustuvista palveluhankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 22 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 17 §:ssä säädettyä.

34 §. *Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavien hankintojen soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 18 §:ssä säädettyä.

35 §. *Varatut hankintasopimukset.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyjen varaamisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 38 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain x 24:ssä säädettyä.

4 luku - Hankintamenettelyt

36 §. *Avoin menettely.* Pykälässä säädettäisiin avoimesta menettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 45 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 32 §:ssä säädettyä. Toisin kuin hankintalaissa, erityisalojen hankintalaissa ei ole

asetettu edellytyksiä eri hankintamenettelyjen käytölle, joten voimassa olevan erityisalojen hankintalain mukaisesti hankintayksikkö voisi vapaasti valita tarkoituksenmukaisimman hankintamenettelyn kunkin hankinnan kontekstiin.

37 §. *Rajoitettu menettely.* Pykälässä säädettäisiin rajoitetusta menettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 46 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 33 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintalaissa ei kuitenkaan säädettäisi hankintalain tavoin menettelyyn kutsuttavien ehdokkaiden ehdottomasta vähimmäismäärästä, millä pyrittäisiin lisäämään joustavuutta erityisalojen hankintamenettelyissä.

38 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi neuvottelumenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 47 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 34 §:ssä säädettyä. Lainkohta olisi hankintalakiin nähden merkittävästi joustavampi ja tarjoaisi enemmän harkintavalttaa hankintayksiköille. Lainkohdassa ei esimerkiksi asetettaisi käyttöedellytyksiä neuvottelumenettelylle eikä säänneltäisi neuvottelujen kulkua tai etenemistä. Hankintayksikkö voisi halutessaan myös siirtyä hankintalain 34 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti neuvottelumenettelyyn joko julkaisemalla uuden hankintailmoituksen tai ottamalla mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät asetetut vähimmäisvaatimukset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet tarjousmenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen.

Pykälän 1 momentti sisältäisi neuvottelumenettelyn lyhyen kuvauksen. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankinnasta ilmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta rajat ennalta niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Säännös vastaa ehdotetun hankintalain 34 §:n 3 momentissa säädettyä.

39 §. *Kilpailullinen neuvottelumenettely.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kilpailullisesta neuvottelumenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 48 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 36 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintalaissa ei kuitenkaan säädettäisi hankintalain tavoin menettelyyn kutsuttavien ehdokkaiden määrästä, millä pyrittäisiin lisäämään joustavuutta erityisalojen hankintamenettelyissä.

40 §. *Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku.* Pykälässä säädettäisiin kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulusta ja etenemisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 48 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 37 §:ssä säädettyä.

41 §. *Innovaatiokumppanuus.* Pykälässä säädettäisiin innovaatiokumppanuusmenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 49 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 38 §:ssä säädettyä.

42 §. *Innovaatiokumppanuuden kulku.* Pykälässä säädettäisiin innovaatiokumppanuuden kulusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 49 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 39 §:ssä säädettyä sillä poikkeuksella, että

menettelyn pohjana olevan neuvottelumenettelyn säännöt poikkeavat ehdotetun hankintalain 34 §:ssä säädetystä.

43 §. *Suorahankinta*. Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 50 artiklan a-d sekä g-j alakohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 40 §:ssä säädettyä.

44 §. *Suorahankinta lisätilauksissa*. Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta lisätilauksissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin e ja f alakohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 41 §:ssä säädettyä.

45 §. *Puitejärjestelyt*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi puitejärjestelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 51 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 42 §:ssä säädettyä. Pykälän 3 momentin mukaan puitejärjestelyn enimmäiskesto olisi 8 vuotta eli pidempi kuin ehdotetun hankintalain x §:n x momentissa säädetty enimmäiskesto. Säännöksellä pyritään lisäämään erityisalojen hankintamenettelyjen joustavuutta.

46 §. *Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat*. Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 51 artiklaan. Lainkohdassa täsmennettäisiin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 26 §:ään nähden etenkin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen toteuttamismenettelyjä. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan täsmennettyjen sääntöjen taustalla on tavoite parantaa puitejärjestelyillä tehtyjen erityisalojen hankintojen avoimuutta ja mahdollisuutta osallistua näihin hankintoihin. Pykälän 1 momentin mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi tehtävä objektiivisin säännöin ja perustein. Avoimuus- ja syrjimättömyysvaatimusten sitä edellyttäessä puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat olisi tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn otetut toimittajat puitejärjestelyn ja tarvittaessa tarjouspyynnön ehtojen mukaisesti. Menettelyyn voitaisiin soveltaa soveltuvin osin ehdotetun hankintalain 43 §:ssä säädettyä.

Pykälän 2 momentin mukaan hankintayksikön olisi silloin, kun puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat kilpailutetaan, pyydettävä kirjallinen tarjous niiltä puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta, joilla on edellytykset hankinnan toteuttamiseen. Hankintayksikön olisi lisäksi määrättävä tarjousaika, jonka olisi oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan laatu, tarjousten tekemisen edellyttämä aika ja muut vastaavat seikat. Tarjousten sisältö olisi pidettävä luottamuksellisena tarjouskilpailun päättymiseen saakka. Hankintayksikön olisi valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyä kokonaistaloudellisen edullisuuden perustetta ja vertailuperusteita. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 72 perustelukappaleen mukaan puitejärjestelyyn perustuvan yksittäisen hankintasopimuksen keston ei tarvitse olla sama kuin kyseisen puitejärjestelyn kesto, vaan se voisi tarvittaessa olla lyhyempi tai pidempi.

47 §. *Sähköinen huutokauppa*. Pykälässä säädettäisiin sähköisestä huutokaupasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 2 ja 3 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 44 §:ssä säädettyä.

48 §. *Sähköisen huutokaupan asiakirjat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan asiakirjoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 4 ja 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 45 §:ssä säädettyä.

49 §. *Kutsu sähköiseen huutokauppaan.* Pykälässä säädettäisiin kutsusta sähköiseen huutokauppaan. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 5 ja 6 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 46 §:ssä säädettyä.

50 §. *Vähimmäismääräaika huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille.* Pykälässä säädettäisiin vähimmäismääräajasta huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittamiselle osallistujille. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 5 ja 7 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 47 §:ssä säädettyä.

51 §. *Huutokaupan lopettaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan lopettamisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 8 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 48 §:ssä säädettyä.

52 §. *Dynaaminen hankintajärjestelmä.* Pykälässä säädettäisiin dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 49 §:ssä säädettyä.

53 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat.* Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta ja hankinta-asiakirjoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 4 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 50 §:ssä säädettyä.

54 §. *Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen.* Pykälässä säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hakemisesta ja hyväksymisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 51 §:ssä säädettyä.

55 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku.* Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän kulusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 6 ja 7 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 52 §:ssä säädettyä.

56 §. *Sähköiset luettelot.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisistä luetteleista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 54 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 53 §:ssä säädettyä.

57 §. *Toimittajarekisteri.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toimittajarekisteristä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 77 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 25 §:ssä säädettyä.

58 §. *Suunnittelukilpailu.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suunnittelukilpailusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 96 ja 97 artiklan 4 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 54 §:ssä säädettyä.

59 §. *Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteo.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suunnittelukilpailun tuomaristosta ja sen päätöksenteosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 97 artiklan 1-3 kohtiin ja 98 artiklaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 55 §:ssä säädettyä.

5 luku - Määräajat

60 §. *Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen.* Pykälässä säädettäisiin vähimmäismääräajoista ja niiden laskemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklaan.

Pykälän 1 momentissa olisi säännökset määräaikojen laskemisen periaatteista. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 1 kohtaan ja olisi uusi. Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa olisi otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaativa aika. Suurissa, monimutkaisiin määrittelyihin tai menettelyihin perustuvissa hankinnoissa osallistumishakemusten ja etenkin tarjousten laatimiseen kuluu yleensä pidempi aika kuin pienemmissä ja yksinkertaisemmissä hankinnoissa. Lain 3 momentissa asetetut vähimmäismääräajat asettaisivat ainoastaan ehdottoman takarajan, eivätkä niiden mukaiset tarjousten tai osallistumishakemusten määräajat ole riittävän pitkiä kaikissa hankinnoissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös tarjousten vastaanottamisen määräaikojen asettamisesta erityistilanteissa. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 2 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttäisi hankinnan toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjojen tarkastelua hankinnan toteuttamispaikalla tai hankintayksikön tiloissa, tarjousten vastaanottamisen määräajat olisi asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikojen olisi oltava pidempiä kuin 2 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osallistumishakemusten ja tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista sekä niiden laskemisesta. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 45-49 artikloissa säädettyyn. Voimassa olevaan hankintalakiin nähden vähimmäismääräajat lyhenisivät tarjousten osalta kaikissa menettelyissä noin 10 päivällä. Muutoksen syynä olisi lain 66 §:ssä säädetty velvollisuus käyttää sähköistä viestintää hankintamenettelyissä. Voimassa olevan hankintalain vähimmäismääräaikoja koskevissa säännöksissä on huomioitu kirjelähetysten toimittamiseen kuluva aika. Sähköisten hankinta-asiakirjojen, osallistumishakemusten ja tarjousten käyttäminen nopeuttaa viestinvaihtoa perinteiseen kirjelähetysiin verrattuna. Koska toimittajat saavat näin ollen keskimäärin nopeammin tietoonsa hankinta-asiakirjojen sisällön ja koska nämä voivat lähettää nopeammin omat osallistumishakemuksensa ja tarjouksensa hankintayksikölle, voidaan hankintamenettelyjä nopeuttaa vähimmäismääräaikoja lyhentämällä. Hankintayksikön olisi tästä huolimatta otettava huomioon edellä 1 momentissa säädetyt vaatimukset hankintamenettelyn määräaikojen asettamiselle.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin hankintayksikölle mahdollisuus asettaa rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä tarjousten jättämisen määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Asetetun määräajan tulisi olla sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen

määräajasta ei päästäisi sopimukseen, määräajan olisi oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaalle lähetettiin pyyntö toimittaa tarjoukset. Erityisalojen hankintalaissa kyseisiä menettelyjä koskevat määräajat olisivat joustavampia kuin ehdotetussa hankintalaissa, jossa rajoitetun menettelyn ja neuvottelumenettelyn tarjousten jättämisen määräajoista ei lähtökohtaisesti voida neuvotella osapuolten kesken.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 2 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen pidentämisestä erityistilanteissa. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Hankintayksikön olisi pidennettävä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki asianosaiset toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, ensinnäkin, jos hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päätymistä. Vähimmäismääräaikoja tulisi myös pidentää, jos hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia. Ehdotetun lainkohdan mukaan määräajan pidentämisen olisi oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Pykälän 5 momentin mukaan hankintayksikön ei tarvitsisi kuitenkaan pidentää 2 momentissa asetettuja määräaikoja, jos edellä 4 momentin 1 kohdassa mainittuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

61 § *Nopeutettu menettely*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi määräaikojen lyhentämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 45 artiklan 2 ja 3 kohtaan. Pykälän 1 momentin mukaan 59 §:n 2 momentissa säädettyjä avoimen menettelyn määräaikoja voitaisiin lyhentää, jos määräaikojen noudattaminen olisi kyseisessä menettelyssä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan olisi oltava avoimessa menettelyssä kuitenkin joka tapauksessa vähintään 15 päivää. Nopeutettuun menettelyyn oikeutavalta kiireeltä ei edellytetä samanlaista poikkeuksellisuutta ja äärimmäisyyttä kuin suora hankinnan edellytyksenä olevalta kiireeltä. Nopeutettu menettely on avoimempi ja siten sen käyttöedellytyksiä ei ole tulkittava yhtä ankarasti, kuin 42 §:ssä tarkoitetun kiireeseen perustuvan suora hankinnan käyttöedellytystä.

Pykälän 2 momentin mukaan tarjousten jättämisen vähimmäismääräaika voitaisiin avoimessa menettelyssä lyhentää vähintään 15 päivää, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi kausi-ilmoituksen 65 §:ssä säädetyllä tavalla.

6 luku – Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja häyttöoikeussopimuksista

62 §. *Hankintaa koskevat ilmoitukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintoja koskevista ilmoituksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 69 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 23 §:ssä säädettyä.

63 §. *Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta käyttää ilmoitusten julkaisemisessa EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain x §:ssä ja voimassa olevan hankinta-asetuksen 7 §:ssä säädettyä.

64 §. *Hankintailmoitusten julkaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin erityisalojen hankintailmoitusten tarkemmasta julkaisemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 67–71 artikloihin ja vastaa voimassa olevan hankinta-asetuksen 12 §:ssä säädettyä.

65 § *Kausi-ilmoitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettaväksi erityisalojen kausi-ilmoitusten julkaisemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 67 artiklaan ja vastaa voimassa olevan hankinta-asetuksen 13 §:ssä säädettyä.

7 luku - Tietojenvaihto

66 § *Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä.* Pykälässä säädettäisiin sähköisestä tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 62 §:ssä säädettyä.

67 § *Muu sähköinen tietojenvaihto.* Pykälässä säädettäisiin muusta kuin 79 §:ssä tarkoitettusta sähköisestä tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklan 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 63 §:ssä säädettyä.

68 § *Tietoturvallisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettaväksi tietoturvallisuudesta erityisalojen hankintamenettelyissä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 39 artiklaan ja 40 artiklan 6 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 64 §:ssä säädettyä.

8 luku - Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

69 § *Markkinakartoitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettaväksi markkinakartoituksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 58 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 65 §:ssä säädettyä.

70 § *Ehdokkaiden tai tarjoajien osallistuminen hankinnan valmisteluun.* Pykälässä säädettäisiin ehdokkaiden tai tarjoajien osallistumisesta hankinnan valmisteluun. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 59 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 66 §:ssä säädettyä.

71 §. *Tarjouspyyntö.* Pykälässä ehdotetaan säädettaväksi tarjouspyynnöstä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 67 §:ssä säädettyä.

72 §. *Tarjouspyynnön sisältö.* Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön vähimmäisisällöstä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin liitteeseen XIII ja vastaa ehdotetun hankintalain 68 §:ssä säädettyä.

73 §. *Tarjouspyynnön asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville.* Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettamisesta ehdokkaiden ja tarjoajien saataville. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 73 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 69 §:ssä säädettyä.

74 §. *Ehdokkaille osoitettu kutsu.* Pykälässä säädettäisiin ehdokkaille osoitetuista kutsuista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 74 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 70 §:ssä säädettyä.

75 §. *Hankinnan kohteen kuvaus.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvauksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 60 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 71 §:ssä säädettyä.

76 §. *Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa.* Pykälässä säädettäisiin merkkien käytöstä hankinnan kohteen kuvauksessa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 61 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 72 §:ssä säädettyä.

77 §. *Sertifikaatit, testausraportit ja muu tekninen selvitys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sertifikaateista, testausraporteista ja muusta teknisestä selvityksestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 62 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 73 §:ssä säädettyä.

78 §. *Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta sekä tarjousten ja osallistumishakemusten täydentämis- ja täsmentämismahdollisuudesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 76 artiklan 1 ja 4 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 74 §:ssä säädettyä.

79 §. *Hankintasopimuksen jakaminen osiin.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen jakamisesta osiin. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 65 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 75 §:ssä säädettyä.

80 §. *Vaihtoehtoiset tarjoukset ja rinnakkaiset tarjoukset.* Pykälässä säädettäisiin vaihtoehtoisista tarjouksista ja rinnakkaisista tarjouksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 64 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 76 §:ssä säädettyä.

81 §. *Alihankinta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alihankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 88 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 77 §:ssä säädettyä.

82 §. *Alihankkijoiden poissulkeminen.* Pykälässä säädettäisiin alihankkijoiden poissulkemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 88 artiklan 6 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 78 §:ssä säädettyä.

9 luku – Ehdokkaiden ja tarjoajien sekä tarjouksen valinta

83 §. *Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 77, 78 ja 80 artiklaan. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 48 §:ssä säädettyä.

Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön olisi valittava ehdokkaat ja tarjoajat etukäteen hankintailmoituksessa tai hankinta-asiakirjoissa ilmoitettujen perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta sellaiset tarjoajat tai ehdokkaat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia ehtoja. Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet olisi asetettava toimittajien saataville etukäteen. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikön olisi tarvittaessa vähennettävä valittujen tarjoajien määrää etukäteen ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että erityisalojen hankintayksiköt voisivat halutessaan käyttää hankintalain 85 ja 86 §:ssä säädettyjä ehdokkaan ja tarjoajan soveltavuuden arviointiin ja valintaan liittyviä sekä erityisesti näiden taloudellisia, rahoituksellisia, teknisiä ja ammatillisia koskevia edellytyksiä asettaessaan ehdokkaan ja tarjoajan valintaan liittyviä puolueettomia sääntöjä ja perusteita. Myös hankintalain 81 §:ssä säädettyjä harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita, jotka koskevat esimerkiksi toimittajan konkurssia, lakisääteisiä maksuja ja veroja koskevia velvoitteita tai ammattitoimintaan liittyviä rikoksia voitaisiin käyttää tarjoajan valinnassa. Tähän viitataan myös erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohdassa.

Pykälän 3 momentin mukaan ehdokkaiden ja tarjoajien valinnassa käytetyt perusteet voisivat liittyä hankintayksikön tarpeeseen vähentää tarjoajien lukumäärää siten, että hankintamenettelyyn käytettävissä olevat voimavarat ovat oikeassa suhteessa käytettävän menettelyn luonteeseen nähden. Valittujen tarjoajien määrän olisi kuitenkin varmistettava riittävä kilpailu. Ehdokkaiden määrän vähentämisestä ja ehdokkaille asetetuista vaatimuksista on säädetty myös 36-38 §:ssä

84 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet.* Pykälässä säädettäisiin pakollisista poissulkemisperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan toimittajien poissulkemis- ja valintaperusteisiin olisi 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen viranomais- ja hankintayksiköiden osalta sisällytettävä hankintadirektiivin 57 artiklan 1 ja 2 kohdassa mainitut pakolliset poissulkemisperusteet. Ottaen huomioon hankintalainsäädännön uudistuksen tavoitteet hankintojen laadun parantamisessa ja harmaan talouden torjunnassa, toimittajien luotettavuuden ja soveltavuuden kyseenalaistavien pakollisten poissulkemisperusteiden rajaaminen ainoastaan viranomais- ja hankintayksiköihin, ei ole perusteltua. Näin ollen pykälässä ehdotettaisiin pakollisten poissulkemisperusteiden ulottamista velvoittavina kaikkiin erityisalojen hankintayksiköihin. Poissulkemisperusteiden sisältö vastaa ehdotetun hankintalain 80 §:ssä säädettyä.

85 §. *Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja.* Pykälässä säädettäisiin yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan käyttämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja hankintadirektiivin 59 artiklaan. Hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohdan mukaan hankintadirektiivin 2014/24/EU poissulkemisperusteita sekä soveltuvuusvaatimuksia koskevia määräyksiä sovellettaessa on sovellettava myös mainitun direktiivin 59–61 artiklaa. Hankintadirektiivin 59 artiklassa on säädetty yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta. Pykälän sisältö vastaa ehdotetun hankintalain 87 §:ssä säädettyä.

86 §. *Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttyminen selvittäminen.* Pykälässä säädettäisiin poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttyminen selvittämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan hankintadirektiivin 2014/24/EU poissulkemisperusteita sekä soveltuvuusvaatimuksia koskevia määräyksiä sovellettaessa on sovellettava myös mainitun direktiivin 59–61 artiklaa. Hankintadirektiivin 59 artiklan 4 kohdassa ja 60 artiklassa on säädetty hankintayksikön selvittämistoimenpiteistä. Pykälä vastaisi sisällöltään ehdotetun hankintalain 88 §:ssä säädettyä.

87 §. *Sähköinen todistushakemisto (e-Certis).* Pykälässä säädettäisiin sähköisestä todistushakemistosta eli e-Certis - hakemistosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja hankintadirektiivin 61 artiklaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 89 §:ssä säädettyä.

88 §. *Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet.* Pykälässä säädettäisiin ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 81 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 90 §:ssä säädettyä.

89 §. *Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö.* Pykälässä säädettäisiin tarjouskilpailuun osallistumisesta ryhmittymänä sekä muiden yksiköiden voimavarojen käytöstä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 79 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 92 §:ssä säädettyä.

90 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 82 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 93 §:ssä säädettyä.

91 §. *Liityntä hankinnan kohteeseen.* Pykälässä säädettäisiin liitynnästä hankinnan kohteeseen. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 82 artiklan 3 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 94 §:ssä säädettyä.

92 §. *Elinkaarikustannukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkaarikustannuksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 83 artiklaan ja on uusi. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 95 §:ssä säädettyä.

93 §. *Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 84 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 96 §:ssä säädettyä.

94 §. *Hankintasopimuksen erityisehdot.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen erityisehdoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 87 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 98 §:ssä säädettyä.

95 §. *Hankintayksikön antaman tuen huomioiminen tarjousten vertailussa.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön antaman tuen huomioimista tarjousten vertailussa. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 99 §:ssä säädettyä.

96 §. *Kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävät tarjoukset.* Pykälässä säädettäisiin kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävistä tarjouksista.

Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 85 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 57 §:ssä säädettyä. Säännös on otettu direktiiviin lähinnä kauppapoliittisista syistä. Säännös koskee vain tavarahankintoja.

Pykälän *1 momentin* mukaan tavarahankinnoissa voidaan hylätä tarjoukset, jotka sisältävät tuotteita, joiden arvosta yli puolet on peräisin kolmansista maista eli sellaisista maista, joiden kanssa EU:lla ei ole julkisten hankintojen markkinoiden avaamisesta vastavuoroista sopimusta. Kolmansiksi maiksi määrittely tapahtuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 952/2013 säädetyn mukaisesti. Käytännössä tällaisia kolmansia maita ovat ne maat, jotka ovat EU:n ja ETA-alueen tai maailman kauppajärjestön julkisten hankintojen sopimuksen ulkopuolella ja joiden kanssa yhteisöllä ei ole olemassa kahdenvälistä julkisten hankintojen sopimusta. Myös teleliikennelaitteissa käytettävät ohjelmistot kuuluisivat lainkohdan piiriin.

Pykälän *2 momentin* mukaan jos tarjousta, jonka sisältämistä tuotteista yli puolet on peräisin edellä mainituista kolmansista maista, ei haluta hylätä, on muille tarjouksille eli eurooppalaisille tarjouksille tai julkisten hankintojen sopimusmaista tulleille tarjouksille annettava kolmen prosentin suuruisen hintaetu tarjousvertailussa.

Pykälän *3 momentissa* annetaan kuitenkin mahdollisuus poiketa edellä mainitun suosituimmusedun käyttämisestä, jos sen seurauksena hankintayksikkö joutuisi hankkimaan sillä käytössä olevien tuotteiden kanssa yhteen sopimattomia tuotteita tai teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisia tuotteita.

Pykälän *4 momentissa* todetaan, ettei säännöstä sovelleta sellaisiin kolmansiin maihin, joiden kanssa Euroopan unioni on tehnyt sopimuksen sen takaamiseksi, että unionin yrityksille taataan yhtä hyvät ja todelliset mahdollisuudet päästä näiden valtioiden markkinoille, kuin niiden omilla yrityksillä on.

Erityisalojen hankintadirektiivin 86 artiklan 1 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikista oikeudellisista tai tosiasiallisista yleisistä vaikeuksista, joita niiden yritykset ovat kohdanneet ja ilmoittaneet pyrkiessään tekemään palveluhankintasopimuksia kolmansissa maissa. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on lisäksi ilmoitettava komissiolle kaikista oikeudellisista tai tosiasiallisista vaikeuksista, joita niiden yritykset ovat kohdanneet ja jotka johtuvat direktiivin liitteessä XIV lueteltujen kansainvälisen työoikeuden säännösten noudattamatta jättämisestä niiden pyrkiessä tekemään palveluhankintasopimuksia kolmansissa maissa. Artiklassa on säädetty myös komission toimivallasta käydä kauppaneuvotteluja tai antaa myöhemmin ehdotuksia täytäntöönpanosäädöksistä, joiden tarkoituksena on korjata ongelmatilanteita unionin yritysten pääsystä kyseisen kolmannen maan hankintamarkkinoille. Koska artiklan määräykset koskevat jäsenmaita ja komissiota, ei niitä ehdoteta täytäntöönpantaviksi hankintayksikköjä velvoittavassa erityisalojen hankintalaissa.

III OSA

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJA SEKÄ MUITA ERITYISIÄ PALVELUHANKINTOJA SEKÄ KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSIA KOSKEVAT MENETTELYT

10 luku - Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

97 §. *Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden lainkohdassa tarkoitettujen erityisten palveluhankintojen kilpailuttamismenettelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 91 artiklaan ja on uusi. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 106 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintayksiköiden sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnat ovat merkittävästi vähäisempiä kuin hankintalain hankintayksiköillä. Lähinnä kyseeseen voisivat tulla erityisalojen hankintayksiköiden kynnysarvon ylittävät työterveyshuollon palvelujen hankinnat.

98 §. *Sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa noudatettavat tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintojen erityisistä tavoitteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 107 §:ssä säädettyä.

99 §. *Hankintamenettely.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintojen hankintamenettelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 108 §:ssä säädettyä.

100 §. *Suorahankinta erityistilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintoja koskevasta erityisestä suorahankintaperusteesta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 109 §:ssä säädettyä.

101 §. *Ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintojen ilmoittamisveloitteesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 92 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 110 §:ssä säädettyä.

102 §. *Tietojenvaihto sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluhankintojen menettelyissä.* Pykälässä säädettäisiin tietojenvaihdosta 10 luvun mukaisissa palveluhankinnoissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 111 §:ssä säädettyä.

103 §. *Tarjouspyyntö ja tarjous.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi 10 luvun hankintojen tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 112 §:ssä säädettyä.

104 §. *Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintamenettelyjen soveltuvuusvaatimuksista ja poissulkemisperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 113 §:ssä säädettyä.

105 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä ehdoteetaan säädettäväksi kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta 10 luvun mukaisissa palveluhankinnoissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 114 §:ssä säädettyä.

11 luku - Käyttöoikeussopimukset

106 §. *Käyttöoikeussopimukset.* Pykälässä säädettäisiin 11 luvun mukaisten ja 5 §:n x ja x kohdissa määriteltyjen käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 1, 2 ja IV osastoon. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 115 §:ssä säädettyä.

107 §. *Käyttöoikeussopimuksen kesto.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen kestosta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 18 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 116 §:ssä säädettyä.

108 §. *Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettavasta menettelystä. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 30 ja 37 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 117 §:ssä säädettyä.

109 §. *Suorahankinta.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevista suorahankintaperusteista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 31 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 118 §:ssä säädettyä.

110 §. *Ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten ilmoittamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 31-33 artikloihin ja vastaa ehdotetun hankintalain 119 §:ssä säädettyä.

111 §. *Määräajat.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen vähimmäismääräajoista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 39 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 120 §:ssä säädettyä.

112 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevien hankintamenettelyjen tarjousten valinnasta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 41 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 121 §:ssä säädettyä.

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET HANKINTAPÄÄTÖKSESTÄ, HANKINTASOPIMUKSESTA, OIKEUSSUOJAKEINOISTA SEKÄ ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

12 luku - Hankintaa koskevat päätökset sekä hankintasopimus

113 §. *Hankintaa koskeva päätös.* Pykälässä säädettäisiin hankintaa koskevista päätöksistä, niiden perustelemisesta ja poikkeuksista päätöksen tekemisestä. Pykälä

perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 75 artiklaan sekä hankintojen valvontadirektiiviin 92/13/ETY. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 122 §:ssä säädettyä. Koska puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen menettelysääntöjä täsmennettäisiin ehdotetussa laissa, lisättäisiin pykälän 4 momenttiin hankintalakia vastaavat säännöt puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista.

114 §. *Hankintamenettelyä koskeva kertomus.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 100 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 123 §:ssä säädettyä.

115 §. *Hankintamenettelyn keskeyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn keskeyttämisestä. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 58 a §:ssä säädettyä.

116 §. *Valitusosoitus ja oikaisuohje.* Pykälässä säädettäisiin valitusosoituksesta ja oikaisuohjeesta. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 59 §:ssä säädettyä.

117 §. *Hankintapäätöksen tiedoksianto.* Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksen tiedoksiannosta. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 60 §:ssä säädettyä.

118 §. *Hankintasopimuksen tekeminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen tekemisestä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 127 §:ssä säädettyä.

119 §. *Odotusaika.* Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksen tiedoksiantamisen jälkeen noudatettavasta odotusajasta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 128 §:ssä säädettyä.

120 §. *Poikkeukset odotusajan noudattamisesta.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista odotusajan noudattamiselle. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 129 §:ssä säädettyä.

121 §. *Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suorahankinnasta ilmoittamisesta ja hankintasopimuksen tekemisestä. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 64 §:ssä säädettyä.

122 §. *Hankinta-oikaisu.* Pykälässä säädettäisiin hankinta-oikaisusta. Pykälä vastaisi voimassa olevan erityisalojen hankintalain 65 §:ssä säädettyä. Pykälässä viitattaisiin ehdotetun hankintalain 131–134 §:ssä säädettyyn.

123 §. *Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen muuttamisesta sopimuskauden aikana. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 89 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 135 §:ssä säädettyä.

124 §. *Hankintasopimuksen purkamisen erityistilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen purkamisesta tietyissä erityistilanteissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 90 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 136 §:ssä säädettyä.

125 §. *Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn asiakirjojen julkisuutta koskevien sääntöjen

soveltamisesta. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 66 §:ssä säädettyä.

13 luku - Oikeussuojakeinot ja erinäiset säännökset

126 §. *Muutoksenhaku ja seuraamukset.* Pykälässä säädettäisiin lain oikeussuojakeinoista ja seuraamuksista. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 67 §:ssä säädettyä.

127 §. *Hankintasopimusten säilyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimusten säilyttämisvelvollisuudesta silloin kun ne ylittävät arvoltaan 1 000 000 tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 rakennusurakkasopimuksissa. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 99 artiklan 5 kohtaan. Asiakirjoihin on annettava pääsy siten kuin muualla lainsäädännössä säädetään.

128 §. *Komissiolle toimitettava seurantaraportti.* Pykälässä säädettäisiin direktiivin velvoittaman seurantaraportin laatimisesta. Säännös perustuisi erityisalojen direktiivin 99 artiklan 3 kohtaan. Velvollisuus seurantaraportin toimittamiseen komissiolle olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä. Säännöksen nojalla ministeriö voi pyytää tietoja tarvittaessa hankintayksiköiltä ja muilta viranomaisilta.

129 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 106 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 163 §:ssä säädettyä.

130 §. *Aikaisempien säännösten soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan hankinta-asetuksen soveltamisesta sähköistä tietojenvaihtoa koskevien säännösten siirtymäkauden ajan. Sähköisen tietojenvaihdon siirtymäkaudesta säädetään erityisalojen hankintadirektiivin 106 artiklassa.

1.3 Rikosrekisterilaki

6 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan henkilö, joka on yrityksen tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa yrityksessä tai yhteisössä, saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi julkisista hankinnoista annetun lain (xxx/2016) x §:ssä tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (xxx/2016) x §:ssä tarkoitetulle hankintayksikölle. Otteen saisi myös yksityinen elinkeinonharjoittaja. Muutoksen perusteena on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 88 §:n 1 momentti sekä erityisalojen hankintalain 86 §:n 1 momentti. Lainkohtien mukaan ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa, jonka kanssa se on päättänyt tehdä hankintasopimuksen toimittamaan asiantasaiset todistukset ja selvitykset muun muassa sen tutkimiseksi, koskeeko tarjoajaa hankintalain 80 §:ssä tai erityisalojen hankintalain 84 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste. Säännökset perustuvat julkisista hankinnoista annetun direktiivin 2014/24/EU 59 artiklan 4 kohtaan, jossa on asetettu hankintayksikölle ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Hankintayksiköt eivät näin ollen voi olla selvittämättä hankintamenettelyjen yhteydessä pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa. Pakollisena poissulkemisperusteena on listattu tiettyjä hankintadirektiiveissä viitattuja harmaaseen talouteen ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä rikosnimikkeitä. Rikosrekisterilain 6 §:n ehdotetun 6 §:n nojalla hankintayksiköt voisivat täyttää velvollisuutensa siten, että ne vaativat valituksi tulleen tarjoajan johto- ja vastuuhenkilöiden rikostuomioista otteen rikosrekisteristä. Ote olisi hankintalain 88 §:n nojalla voimassa enintään 12 kuukautta. Ote olisi maksullinen, joten oikeusministeriön asetusta oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista (1020/2013) muutettaisiin pykälämuutoksen mukaisesti.

2 Voimaantulo

Hankintadirektiivin ja erityisalojen hankintadirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee saattaa direktiivien edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 18. päivä huhtikuuta 2016.

Lakeja sovellettaisiin hankintoihin, joita koskeva hankintamenettely aloitetaan lain voimaantulon jälkeen. Hankintoihin, jotka on aloitettu ennen lakien voimaantuloa, sovellettaisiin lakien voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Julkisia hankintoja koskevaa oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että jatkovalitusoikeus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lisäksi hankintapäätöksiin, jotka koskevat x §:ssä tarkoitettua dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä, ei saisi hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta, jollei markkinaoikeus tällaisessa tapauksessa ota asiaa käsiteltäväkseen myöntäen muutoksenhakijalle hankintalaissa tarkoitettua käsittelyluvan.

Oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi myös siten, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voitaisi saattaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee sitä, että hankintaa ei jaeta osiin x §:ssä tarkoitettulla tavalla tai että x §:ssä tarkoitettua kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia. Edelleen muutoksenhaun kohteena ei edellä kuvatulla tavalla voisi olla hankintayksikön päätös tai ratakisu, joka koskee hankintalain 1, 2 ja 112 a §:ssä tarkoitettuja tavoitteita ja periaatteita.

Edellä selostetuissa säännöksissä on kysymys perustuslain 21 §:n 1 ja 2 momentin nojalla arvioitavista oikeusturvan toteutumiseen liittyvistä seikoista. Muutosten yhteisenä tavoitteena on nopeuttaa hankinta-asioiden käsittelyä hankintamenettelyjen eri osapuolten paremman oikeussuojan turvaamiseksi. Vaatimus nopeista ja tehokkaista oikeussuojakeinoista perustuu sellaisenaan myös hankintamenettelyssä noudatettavaan direktiiveihin. Välillisesti oikeussuojakeinojen käytön selkeyttä ja nopeutta edistävä sääntely edistää samalla perustuslain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua elinkeinon ja ammatin harjoittamisen oikeutta sekä perustuslain 18 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja julkisen vallan velvoitteita turvata työllisyyttä ja jokaisen oikeutta sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä asuntoon.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä oikeutta hakea muutosta viranomaisen päätökseen on tarkasteltu perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattuna oikeutena. Vakiintuneeksi katsottavan lausuntokäytännön mukaan perustuslain 21 §:n 1 momentti edellyttää muutoksenhaun turvaamista sellaisessa asiassa, jossa viranomaisen päätös tai muu kannanotto koskee lainsäädännössä jollain tavoin

täsmällisesti määriteltyä jonkin oikeutta tai velvollisuutta (esimerkiksi PeVL 51/2010 vp, PeVL 18/2007 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (*PeVL 32/2012 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 36/2014 vp*) katsonut, että hallinto-oikeudellista muutoksenhakujärjestelmää on syytä arvioida kokonaisuutena, josta valitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen muodostaa yhden osan. Valiokunta on kiinnittänyt tässä yhteydessä erityisesti huomiota hallintoasioiden käsittelyssä ja muutoksenhakujärjestelmässä tapahtuneeseen kehitykseen. Yhä useammassa asiaryhmässä on otettu käyttöön oikaisuvaatimusmenettely. Näin on tapahtunut myös hankinta-asioissa, joissa käytössä on hankinta-oikaisu. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan oikaisuvaatimusmenettelyä voidaan pitää tavallaan muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena, vaikka kysymys ei olekaan tuomioistuimessa tapahtuvasta lainkäytöstä, minkä vuoksi se ei voi täyttää perustuslain 21 §:n 1 momentin vaatimusta siitä, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hankintalakehdotuksen 159 §:n mukaan jatkovalitus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ei ole ollut perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi. Sen sijaan valituslupajärjestelmän hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta on muutoin syytä kussakin tapauksessa arvioida valiokunnan aiemman käytännön pohjalta. Perustuslain 21 §:n kannalta asiaa tarkasteltaessa keskeistä on siten varmistua siitä, että muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena turvaa sekä oikeusturvan saatavuuden ja riittävyys että asian käsittelyn niin joutuisasti kuin se on oikeusturvavaatimuksen valossa mahdollista. Järjestelmän soveltamisen tulisikin kaikissa asiaryhmissä perustua yhtenäiseen ja johdonmukaiseen arvioon perustellun oikeussuojan tarpeesta. Tällöin on tarkasteltava etenkin sitä, turvaavatko korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät muutoksenhakujärjestelyt kyseisessä asiaryhmässä asian laadun ja merkittävyyden edellyttämät oikeusturvatakeet. Merkitystä on myös sillä, riittääkö korkeimman hallinto-oikeuden velvollisuus tai mahdollisuus valitusluvan myöntämiseen laissa säädettyjen perusteiden täytyessä turvaamaan oikeusturvan saatavuuden kyseisessä asiaryhmässä. Myönteisissä tapauksissa valituslupajärjestelmän soveltaminen on perustuslain 21 §:n valossa yleensä perusteltua.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään viitannut myös valituslupajärjestelmän ja käsittelyaikojen väliseen yhteyteen. Markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevasta lainsäädännöstä antamassaan lausunnossa (*PeVL35/2002 vp*) perustuslakivaliokunta totesi merkitykselliseksi sen, että teollisoikeuden tuottama yksinoikeus on ajallisesti rajoitettu. Valiokunta totesi edelleen, että valituslupajärjestelmä todennäköisesti lyhentää keskimääräisiä asioiden käsittelyaikoja tällaisissa asioissa, joissa asioiden joutuisuuden vaatimus on keskeinen. Perustuslakivaliokunta on todennut, että myös esimerkiksi hovioikeuksien seurantamenettely voi vaikuttaa asioiden käsittelyaikoihin ja siten edistää perustuslain

21 §:n 1 momentissa turvattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä.

Hankinta-asioissa tuomioistuinkäsittelyjen pituus on havaittu ongelmalliseksi. Hankinta-asioiden keskimääräinen käsittelyaika markkinaoikeudessa oli 6,5 kuukautta vuonna 2013. Keskimääräinen hankinta-asioiden käsittelyaika oli noin 7,9 kuukautta vuonna 2013. Euroopan komission vuosiraportin (*Annual Public Procurement Implementation Review 2012, s. 31 ja 34*) mukaan julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittely Suomessa ensimmäisessä asteessa vie EU-maista eniten aikaa. Julkisia hankintoja koskevien asioiden keskimääräinen käsittelyaika korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli 22,9 kuukautta vuonna 2013. Hankinta-asioissa on varsin usein kyse julkisten palvelujen ja tehtävien toteuttamisen kannalta olennaisista järjestelyistä. Vaikka markkinaoikeuden päätökset ovat pääsääntöisesti täytäntöön pantavissa jatkovalituksesta riippumatta, monet hankintayksiköt pidättäytyvät riskienhallintaan liittyvistä syistä hankintasopimuksen tekemisestä jatkovalituksen ajan silloin, kun markkinaoikeus on hylännyt valituksen. Tällaisten hankintojen viivästyminen markkinaoikeuden ratkaisuja koskevissa valituksissa voi johtaa tilanteeseen, jossa lainvoimaisen hankintapäätöksen toimeenpano hankintasopimuksella tapahtuu vasta kaksi tai kolme vuotta päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen. Oikeudenkäynnin pitkittymisellä ja hankinnan toteuttamisen viivästyemisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan asemaan ja oikeussuojaan. Lainkohdassa ehdotettaisiin hankinta-asioihin liittyvien kiireellisyyssäkökohtien sekä muutoksenhaun kohteena olevan tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan oikeussuojan turvaamisen johdosta valitusluvan asettamista markkinaoikeuden päätöksiä koskeviin valituksiin.

Hankintalakiehdotuksen mukaan muutoksenhakua dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymisen osalta rajoitettaisiin valitusrajoituksella laajentamalla markkinaoikeuden käsittelylupajärjestely myös näihin tilanteisiin. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että perustuslain 21 §:n 2 momentti ei estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia myös muutoksenhakuoikeuteen tai oikeutta saada perusteltu päätös, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm. HE 309/1993 vp, PeVL 4/2010 vp. Lausunnossaan PeVL 2/2009 vp hallituksen esityksestä (HE 233/2008 vp) laiksi oikeudenkäynnin viivästyksen hyvittämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi valiokunta on korostanut muun ohella, että muutoksenhakurajoituksen vähäisyyden arvioinnissa huomiota voidaan kiinnittää siihen, voiko asianosainen saattaa uudelleen hakemuksen tuomioistuimen arvioitavaksi. Esitetystä muutoksenhakurajoituksessa asianosainen voisi vastaavasti aina saattaa uuden osallistumishakemuksen hankintayksikön arvioitavaksi. Markkinaoikeus voisi kuitenkin myöntää käsittelyluvan, mikäli tietty toimittaja olisi jätetty toistuvasti hyväksymättä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

Myös muutoksenhakun kohteen rajausta koskevaa ehdotetun lain 142 §:n 2 momentin säännöksiä on tarkasteltava perustuslain 21 §:n 2 momentin näkökulmasta. Hankintalain x §:n hankinnan jakamatta jättämistä, x §:n kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteen sisältöä sekä 1, 2 ja 112 a §:ssä tarkoitettuja tavoitteita ja periaatteita koskevat päätökset tai ratkaisut eivät vaikuta hankintamenettelyn syrjimättömyyteen tai avoimuuteen eivätkä luo tarjouskilpailuun osallistuville tarjoajille, ehdokkaille tai muille asianosaisille sellaisia hankintalakiin perustuvia menettelyllisiä oikeuksia, että niitä tulisi turvata valitusoikeudella markkinaoikeuteen. Hankintalaissa ei kuitenkaan puututtaisi asianosaisten valitusoikeuteen muun lainsäädännön perusteella sellaisesta viranomaisen ratkaisusta, joka tehdään hankintamenettelyn yhteydessä tai siihen liittyen.

Edellä esitetyn perusteella on arvioitavissa, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §

Lain tarkoitus

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa siten kuin tässä laissa säädetään.

Tällä lailla pannaan täytäntöön: 1) julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, jäljempänä hankintadirektiivi; 2) julkisia tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY, jäljempänä *valvontadirektiivi*; 3) neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY, jäljempänä *oikeussuojadirektiivi*; sekä 4) julkisista käyttöoikeussopimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi*.

2 §

Lain tavoitteet

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tämän lain tarkoittamien kansallisten kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

3 §

Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetaan:

- 1) *hankintasopimuksella* kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan;
- 2) *rakennusurakkasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on liitteessä B tarkoitettuun toimintaan liittyvän rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen taikka suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä; rakennusurakkasopimuksella tarkoitetaan myös rakennusurakan tyyppiin tai suunnitteluun ratkaisevaa vaikutusvaltaa käyttävän hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttamista millä tahansa tavalla; rakennusurakka voi olla talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostama taloudellinen tai tekninen kokonaisuus;

- 3) *tavarahankintasopimuksella* hankintasopimuksia, joiden tarkoituksena on tavaroiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen osto-optioin tai ilman niitä; tavarahankintasopimukseksi katsotaan myös sellainen hankintasopimus, jonka kohteena on tavarahankinnan lisäksi kokoamis- tai asennustöitä;
- 4) *palveluhankintasopimuksella* muuta kuin julkista rakennusurakkaa koskevaa sopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen;
- 5) *käyttöoikeussopimuksella* käyttöoikeusurakkaa sekä palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta;
- 6) *käyttöoikeusurakalla* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää rakennusurakan toteuttamisen ja siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan rakennettavan kohteen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;
- 7) *palveluja koskevalla käyttöoikeussopimuksella* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää muiden kuin käyttöoikeusurakkaa koskevien palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen sekä siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan palvelujen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;
- 8) *toimittajalla* luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita;
- 9) *ehdokkaalla* toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua rajoitettuun menettelyyn, neuvottelumenettelyyn, kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, suorahankintaan taikka innovaatiokumppanuusmenettelyyn;
- 10) *tarjoajalla* toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen;
- 11) *hankinta-asiakirjalla* mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia; hankinta-asiakirjoja ovat esimerkiksi hankintailmoitus, ennakkoilmoitus, tarjouspyynnöt tai neuvottelukutsut sekä näiden liitteet, jotka sisältävät tekniset eritelmät, hankekuvauksen, ehdotetut sopimusehdot, ehdokkaiden ja tarjoajien asiakirjojen esittämismuodot, yleisesti sovellettavia velvollisuuksia koskevat tiedot ja mahdolliset muut täydentävät asiakirjat;
- 12) *yhteishankintayksiköllä* hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja, että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi;

- 13) *yhteishankintatoiminnoilla* seuraavia pysyväisluonteisia toimintoja:
 - a. hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen hankkiminen; ja
 - b. hankintayksiköille tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja koskevien hankintasopimusten, puitejärjestelyjen tai dynaamisten hankintajärjestelmien tekeminen;
- 14) *hankintojen tukitoiminnoilla* hankintatointa tukevia toimintoja, kuten
 - a. hankintasopimusten ja puitejärjestelyjen tekemiseen tarkoitettua teknisen infrastruktuurin tarjoaminen hankintayksiköille;
 - b. hankintojen tekemiseen ja suunnitteluun liittyvä neuvonta; tai
 - c. hankintamenettelyjen toteuttaminen jonkin hankintayksikön puolesta ja nimissä;
- 15) *yhteisellä hankintanimikkeistöllä (CPV)* yhteisestä hankintasanastosta annettussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 sekä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 213/2008 tarkoitettua viitenimikkeistöä;
- 16) ilmaisulla *kirjallinen* sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;
- 17) ilmaisulla *sähköinen muoto* viestintämuotoa, jossa käytetään sähköteknisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioiteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;
- 19) *elinkaarella* tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita; tällaisia ovat muun muassa toteutettava tutkimus ja kehittäminen, tuotanto, kauppa ja sen ehdot, kuljetus, käyttö ja ylläpito; elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn;
- 19) *suunnittelukilpailulla* menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja;
- 20) *innovaatiolla* sellaisen uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa, jonka tarkoituksena on esimerkiksi auttaa ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita tai tukea älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun

- Eurooppa 2020 - strategiaa; menetelmiin kuuluvat muun muassa tuotanto- ja rakennusprosessit;
- 21) *merkillä* mitä tahansa asiakirjaa, sertifikaattia tai todistusta, jolla vahvistetaan, että kyseessä olevat urakat, tuotteet, palvelut, prosessit tai menettelyt täyttävät määrätyt/hankintayksikön asettamat vaatimukset;
 - 22) *merkkivaatimuksilla* vaatimuksia, jotka kyseessä olevien urakoiden, tuotteiden, palvelujen, prosessien tai menettelyjen on täytettävä asianomaisen merkin saamiseksi;
 - 23) *teknisellä eritelmällä* hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle; tällaisia ominaisuuksia ja vaatimuksia ovat muun muassa laatu, ympäristö- ja ilmastomyötäisyyden taso, kaikki vaatimukset täyttävä suunnittelu kuten esteettömyys vammaisille henkilöille, vaatimustenmukaisuuden arviointi, suorituskyky, tuotteen käyttö, turvallisuus tai mitat, menettelyt, jotka koskevat laadunvarmistusta, myyntinimitystä, termistöä, tunnuksia, testausta ja testausmenetelmiä, pakkausta, merkitsemistä, etiketöintiä ja käyttöohjeita sekä tuotantoprosesseja ja -menetelmiä kaikissa hankinnan elinkaaren vaiheissa; julkisissa rakennusurakoissa teknisin eritelmin määriteltäviä ominaisuuksia ovat lisäksi suunnitteluun ja kustannuslaskentaan, testaukseen ja tarkastukseen liittyvät säännöt, työn hyväksymisehdot, rakennusmenetelmät ja -tekniikat sekä kaikki muut tekniset edellytykset, jotka hankintayksikön on mahdollista määrätä yleisen tai erityisen sääntelyn puitteissa ja jotka liittyvät valmiiseen työhön ja materiaaleihin tai niiden osiin;
 - 24) *standardilla* tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on:
 - a) *kansainvälinen*, jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
 - b) *eurooppalainen*, jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla; tai
 - c) *kansallinen*, jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
 - 25) *eurooppalaisella teknisellä arvioinnilla* eurooppalaisen arviointiasiakirjan mukaisesti tehtyä rakennustuotteen perusominaisuuksien suoritusasteiden dokumentoitua arviointia sellaisena kuin se on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 305/2011 2 artiklan 12 alakohdassa;
 - 26) *yhteisellä teknisellä eritelmällä* tieto- ja viestintätekniikan teknistä eritelmää, joka on vahvistettu asetuksen (EU) N:o 1025/2012 13 ja 14 artiklan mukaisesti;
 - 27) *teknisellä viitteellä* mitä tahansa muuta eurooppalaisen standardisointielimen markkinoiden tarpeet huomioon ottavien menettelyjen mukaisesti laatimaa teknistä määrittelyä kuin eurooppalaista standardia;

- 28) vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella elintä, joka suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia kuten kalibrointia, testausta, sertifiointia ja tarkastuksia ja joka on akkreditoitu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 mukaisesti;
- 29) yleisellä viestintäverkolla viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota tarjotaan etukäteen rajaamattomalle käyttäjäpiirille;
- 30) sähköisellä viestintäpalvelulla viestintämarkkinalain 2 §:n 20 kohdassa tarkoitettua palveluyrityksen tarjoamaa palvelua;
- 31) audiovisuaalisella mediapalvelulla tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua;
- 32) ohjelmalla ja ohjelmamateriaalilla tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa.

5 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:

- 1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset;
- 2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset;
- 3) valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset sekä metsähallituksesta annetussa laissa (1378/2004) tarkoitettu metsähallitus;
- 4) julkisoikeudelliset laitokset;
- 5) mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1-4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentissa julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö;
- 2) jonka johto on 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettun hankintayksikön valvonnan alainen; taikka
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

2 luku

Soveltamisala

6 §

Lain yleinen soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 5 §:ssä tarkoitetun hankintayksikön suorittamiin hankintoihin, jollei tässä laissa jäljempänä toisin säädetä.

Tämän lain soveltamisesta evankelisluterilaisen kirkon toimintaan säädetään kirkkolaissa (1054/1993) ja maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaista tukea saaneisiin investointeihin ja muihin toimenpiteisiin viimeksi mainitussa laissa.

7 §

Sekamuotoiset sopimukset

Hankintaan, joka koskee kahta tai useampaa 4§:n 2-4 kohdassa tarkoitettua hankintalajia, on sovellettava hankintasopimuksen pääasiallisen kohteen hankintalajiin sovellettavia säännöksiä. Hankinnan, joka koskee osaksi 12 luvussa tarkoitettuja palveluja ja osaksi muita palveluja tai joka koskee osaksi palveluja ja osaksi tavaroita, pääasiallinen kohde on määritettävä sen mukaan, minkä palvelujen tai tavaroiden ennakoitu arvo on korkein.

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos sopimuksen pääasiallisena kohteena on tämän lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ja jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen tässä momentissa tarkoitetut osat erotetaan lain soveltamisalaan kuuluviin ja sen ulkopuolelle jääviin osiin erillisiksi sopimuksiksi, tätä lakia sovelletaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan hankintasopimukseen. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sovelletaan sopimukseen tätä lakia riippumatta sopimuksen pääasiallisesta kohteesta.

Sopimukseen, joka koskee tavaroita, palveluja tai urakatöitä sekä 4 §:n 5 kohdassa tarkoitettuja käyttöoikeussopimuksia, on sovellettava sopimuksen pääasiallisen kohteeseen sovellettavia säännöksiä. Edellytyksenä on, että sopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, tässä momentissa tarkoitettuun sopimukseen sovelletaan tämän lain säännöksiä lukuun ottamatta mitä 13 luvussa on säädetty.

8 §

Yleiset soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin:

- 1) jotka ovat salassa pidettäviä;
- 2) joita koskevat tästä laista poikkeavat hankintayksikköä velvoittavat menettelysäännöt jotka tehdään
 - a) Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan tai näiden osien välisen ja EU:n perussopimusten mukaisesti tehdyn kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hankkeen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja;
 - b) kansainvälisen järjestön toimesta;
 - c) joukkojen sijoittamiseen liittyvän kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toimivia yrityksiä.
- 3) jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti; edellytyksenä on, että kansainvälinen järjestö tai laitos on kokonaan rahoittanut yli puolet hankinnan arvosta.
- 4) joiden pääasiallisena tarkoituksena on se, että hankintayksikkö voi saattaa yleisiä viestintäverkkoja saataville tai pitää niitä yllä taikka tarjota yleisölle yhtä tai useampaa sähköistä viestintäpalvelua.

Edellä 1 momentin 2 kohdan a alakohdassa säädetystä poiketen lakia sovelletaan kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin.

9 §

Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta:

- 1) maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen millä tahansa rahoitusmuodolla taikka näihin liittyvien oikeuksien hankintaan;
- 2) audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien tekemää audiovisuaalisiin mediapalveluihin tai radiotoiminnan palveluihin tarkoitettua ohjelmamateriaalin ostoa, kehittämistä, tuotantoa tai yhteistuotantoa koskeviin hankintoihin;
- 3) radio- tai televisiolähetysaikaa tai ohjelmien toimittamista koskeviin hankintoihin, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa;
- 4) välimies- ja sovittelupalveluja koskeviin hankintoihin;

- 5) luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetun oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan tarjoamia oikeudenkäyntiasiamiespalveluja ja näihin välittömästi liittyviä oikeudellisia neuvontapalveluja koskeviin hankintoihin;
- 6) julkisten notaarien suorittamia asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalveluja koskeviin hankintoihin;
- 7) edunvalvojien tai holhoojien suorittamia oikeudellisia palveluja sekä muita oikeudellisia palveluja koskeviin hankintoihin, joiden suorittajan nimeää tuomioistuini tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuinten valvonnassa;
- 8) muiden sellaisten oikeudellisten palvelujen hankintoihin, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön;
- 9) keskuspankkipalveluja taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyviä rahoituspalveluja koskeviin hankintoihin, kuten rahan tai pääoman hankinta;
- 10) työsopimuksiin;
- 11) liitteessä A tarkoitettuja väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä koskevia palveluja koskeviin hankintoihin, joita tarjoavat voittoa tavoittelemattomat toimittajat tai näiden yhteenliittymät;
- 12) liitteessä A tarkoitettuja poliittisiin kampanjoihin liittyviä palveluja koskeviin hankintoihin, kun poliittinen puolue tekee palveluhankintasopimuksen vaalikampanjan yhteydessä;
- 13) liitteessä A tarkoitettuja tutkimus- ja kehittämispalveluja koskeviin hankintoihin, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritettua palvelua kokonaan;
- 14) ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansattamisesta (SopS 12/2005 ja SopS 13/2005) mukaisten päästöyksiköiden hankintoihin; taikka
- 15) sellaisten lentoliikennepalveluiden hankintaan, joihin sovelletaan yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2408/92.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi tätä lakia sovelletaan joukkoliikennelain (869/2009) 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin mainitussa laissa säädetään.

10 §

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain, jäljempänä erityisalojen hankintalaki (xxx), mukaista toimintaa varten tehtäviin hankintoihin.

11 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevat soveltamisalapoikkeukset

Tätä lakia ei sovelleta lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulaissa (864/2014) 6 luvussa tarkoitetun liikenneluvan myöntämiseen, eikä joukkoliikennelain (869/2009) 6 luvussa tarkoitettuihin henkilöliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin.

Tätä lakia ei sovelleta arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Tällaisen yksinoikeuden myöntäminen on julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, jotka on tehty vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettua veden johtamista, käsittelyä ja talousvetenä käytettäväksi toimittamista varten.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, joiden kohteena on yksi tai molemmat seuraavista, kun ne liittyvät 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan:

- 1) jäteveden tai huleveden poisto tai käsittely;
- 2) vesirakennushankkeet, maan kastelu tai kuivatus, edellytyksenä on, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

12 §

Puolustus- ja turvallisuushankinnat

Tätä lakia ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin eikä hankintoihin, jotka jäävät mainitun lain soveltamisalan ulkopuolelle sen 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin taikka 8 tai 13 §:n nojalla.

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, jossa tämän lain soveltaminen velvoittaisi hankintayksikköä toimittamaan tietoja, joiden julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuussetuja. Edellytyksenä on, että valtion keskeisten turvallisuussetujen suojaamista ei voida taata tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimätöntä ja avointa kohtelua vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin lain soveltamatta jättämisellä.

13 §

Sekamutoiset sopimukset, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan.

Jos edellä 1 momentissa tarkoitettut osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan, tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos yhden hankintasopimuksen tekemiselle on objektiiviset perusteet.

14 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin

Tämän lain säännöksiä sovelletaan muutoin samanlaisiin sopimuksiin kuin julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin, mutta joissa urakkatyön tai palvelujen vastikkeena on tämän lain 5 §:n 6 ja 7 kohdassa tarkoitettu käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun käyttöoikeussopimukseen, jos siihen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 7 §:ssä säädettyjä soveltamisalan poikkeuksia.

15 §

Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintasopimukseen, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksikkönsä kanssa. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, joka on hankintayksikön määräysvallassa. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa vähintään 90 % toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.

Hankintayksiköiden katsotaan yhdessä käyttävän määräysvaltaa 1 momentissa tarkoitettuun sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista ja hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös tilanteisiin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankintasopimuksen siihen määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön kanssa tai saman hankintayksikön määräysvallan alaisen toisen sidosyksikön kanssa.

16 §

Hankinnat toiselta hankintayksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintasopimukseen, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Lisäksi edellytyksenä on, että yli 90% yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan sopimuksen osapuolia varten.

17 §

Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat

Tätä lakia ei sovelleta palveluhankintoihin, jotka tehdään toiselta hankintayksiköltä sille Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaisella lailla, asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun palvelujen tuottamista koskevan yksinoikeuden perusteella.

18 §

Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toteutettavaan hankintaan, jossa ei ole kansallista tai Euroopan unionin taikka Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden rajat ylittävää intressiä. Edellytyksenä on, että Euroopan unioni ei ole tehnyt kyseisen Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan kanssa monen- tai kahdenvälistä sopimusta yhdenvertaisesta ja todellisesta pääsystä julkisten hankintojen markkinoille.

19 §

Maaillan kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat

Maaillan kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Sops 5/1995) soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa muista sopimusvaltioista oleviin tarjoihin ja tarjouksiin on sovellettava samoja ehtoja kuin Suomesta ja muista Euroopan unionin jäsenvaltioista oleviin tarjoihin ja tarjouksiin.

3 luku

Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen

20 §

Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä taikka tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja käyttäen

yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää taikka puitejärjestelyä.

Hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja yhteishankintayksiköltä taikka hankkii tavaroita, palveluja taikka rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää taikka puitejärjestelyä.

Hankintayksikkö on vastuussa itse toteuttamistaan vaiheista käyttäessään yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää. Tällaisia vaiheita ovat esimerkiksi dynaamisen hankintajärjestelmän sisäinen hankinta sekä puitejärjestelyyn perustuva toimittajavalinta, puitejärjestelyn sisäinen kilpailutus sekä muu puitejärjestelyyn perustuva hankinta.

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintojen tai hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevaan palvelusopimukseen.

21 §

Muut yhteishankinnat

Hankintayksiköt voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessa kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hankintayksiköistä toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hankintayksiköiden puolesta.

Jos hankintamenettelyä ei toteuteta kaikkien osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta, osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta siltä osin kun ne ovat toteuttaneet hankintamenettelyn vaiheet yhdessä. Osallistuva hankintayksikkö on yksin vastuussa tämän lain säännösten noudattamisesta niiden vaiheiden osalta, jotka se toteuttaa omissa nimissään ja omasta puolestaan.

22 §

Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteiset hankinnat

Hankintayksikkö voi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön x § ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen yhteishankintatoimintoja. Toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei ole kuitenkaan sallittu Suomen lainsäädännön välttämisen tarkoituksessa.

Tätä lakia sovelletaan muusta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevan hankintayksikön tehdessä hankinnan Suomessa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia sovelletaan myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan hankintayksikön hankintaan, joka tehdään käyttäen Suomessa sijaitsevan

yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, sekä puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen. Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka Suomessa sijaitseva hankintayksikkö tekee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, joka tehdään käyttäen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää sekä puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen.

Hankintamenettelystä, jonka toteuttamiseen osallistuu Suomessa sijaitsevan hankintayksikön lisäksi yksi tai useampi hankintayksikkö muusta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, hankintayksiköiden on tehtävä sopimus, ellei asianomaisten jäsenvaltioiden välisessä kansainvälisessä sopimuksessa ole sovittu tarpeellisista seikoista. Sopimuksessa on määriteltävä sopimuspuolten tehtävät ja eri tehtäviin taikka hankintamenettelyyn kokonaisuudessaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö sekä hankintamenettelyn rakenteeseen liittyvät kysymykset, kuten hankintamenettelyn hallinnointi, hankinnan jakaminen sekä hankintasopimuksen tekeminen. Tehtävien jako ja tehtäviin sovellettava kansallinen lainsäädäntö on ilmoitettava tarjouspyyntöasiakirjoissa. Osallistuvan hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä, joka on vastuussa hankintamenettelystä.

Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden, jotka perustavat yhdessä yhteisen yksikön, on sovittava yhteisen yksikön toimivaltaisen elimen päätöksellä, että yhteisen yksikön hankintamenettelyihin sovelletaan yhteisen yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

23 §

Valtionapua saavan rakennusurakan kilpailuttaminen

Valtionapua koskevassa päätöksessä voidaan edellyttää, että hankintayksikkö ei saa toteuttaa valtionavun kohteena olevaa rakennusurakkaa omana työnä järjestämättä tarjouskilpailua.

24 §

Varatut hankintasopimukset

Hankintayksikkö voi varata tarjouskilpailuun osallistumisen tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa taikka rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville yksiköille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden sopeuttaminen yhteiskuntaan ja työelämään. Edellytyksenä tarjouskilpailuun osallistumiselle on, että vähintään 30 prosenttia työkeskuksen, talouden toimijoiden tai työohjelman työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä.

Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu työkeskuksille tai työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.

4 luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

25 §

Kansalliset kynnysarvot

Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa laskettuna ovat:

- 1) 60 000 euroa tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa;
- 2) 150 000 euroa rakennusurakoissa;
- 3) 100 000 euroa, poiketen siitä mitä 1 kohdassa palveluhankinnoista säädetään, koulutuspalveluissa, joita hankitaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 7 §:n mukaisesti yhteishankintana työnantajan kanssa;
- 4) 300 000 euroa, poiketen siitä mitä 1 kohdassa palveluhankinnoista säädetään, luvun 12 mukaisissa sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa; sekä
- 5) 500 000 euroa luvun 13 mukaisissa käyttöoikeussopimuksissa.

Arvoltaan edellä 1 momentin 1-3 kohdissa mainittujen kynnysarvojen suuruisiin tai arvoltaan suurempiin hankintoihin sovelletaan tämän lain lukua 11 sekä tätä lakia muutoin kyseisessä luvussa todetusti. Kohdassa 4 mainitun kynnysarvon suuruisiin tai arvoltaan suurempiin hankintoihin sovelletaan tämän lain lukua 12 sekä tätä lakia muutoin kyseisessä luvussa todetusti. Kohdassa 5 mainitun kynnysarvon suuruisiin tai arvoltaan suurempiin hankintoihin sovelletaan tämän lain lukua 13 sekä tätä lakia muutoin kyseisessä luvussa todetusti.

26 §

EU-kynnysarvot

EU-kynnysarvot, jotka perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveihin 2014/24/EU ja 2014/23/EU ilman arvonlisäveroa laskettuna ovat:

- 1) 134 000 euroa valtion keskushallintoviranomaisten tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa; puolustuksen alalla toimivien hankintaviranomaisten tekemien tavarahankintasopimusten osalta kynnysarvo koskee ainoastaan hankintadirektiivin liitteessä III tarkoitettuja tuotteita koskevia sopimuksia;
- 2) 207 000 euroa muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen hankintayksiköiden tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa; tätä

kynnysarvoa sovelletaan myös puolustuksen alalla toimivien keskushallintoviranomaisten tekemiin tavarahankintasopimuksiin, jos niiden kohteena on muita kuin hankintadirektiivin liitteessä III tarkoitettuja tuotteita; sekä

3) 5 186 000 euroa rakennusurakoissa.

Arvoltaan edellä 1 momentin 1-3 kohdissa mainittujen kynnysarvojen suuruisiin tai arvoltaan suurempiin hankintoihin sovelletaan tämän lain lukuja 1-10 ja 14-16.

Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein hankintadirektiivin 6 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistettujen kynnysarvojen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin 1 momentin mukaisesti arvojen tilalle tulevat Euroopan unionin komission kulloinkin tekemien tarkistusten mukaiset arvot. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava virallisessa lehdessä EU-kynnysarvojen muutoksista Euroopan unionin komission tekemien tarkistusten mukaisesti.

27 §

Hankinnan ennakoitun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin on perustuttava ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn alkamisajankohdan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Laskettaessa 25 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun yhteishankinnan ennakoitua arvoa huomioon otetaan työvoimaviranomaisten rahoittama osuus hankinnasta.

Puitejärjestelyllä tai dynaamisella hankintajärjestelmällä toteutettun hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon järjestelyn tai järjestelmän koko keston ajaksi suunniteltujen hankintojen ennakoitu enimmäisarvo. Innovaatiokumppanuudessa hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimien sekä kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiseksi.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu kokonaisarvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo ylittää 25 §:ssä tarkoitettun kansallisen kynnysarvon tai 26 §:ssä tarkoitettun EU-kynnysarvon, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä.

Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 80 000 euroa, sekä rakennusurakoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien osien yhteisarvosta. Jos osan ennakoitu arvo ylittää 20 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnyksarvon, hankintayksikön on kuitenkin noudatettava tämän lain säännöksiä siten kuin 11 luvussa säädetään.

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskiessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietystä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla.

28 §

Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin, kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnyksarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella.

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisella menetelmällä. Ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon erityisesti:

- 1) mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;
- 2) tulot muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista;
- 3) hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet mukaan lukien korvaus julkisen palvelun velvoitteen toteuttamisesta ja julkiset investointituet;
- 4) kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen toteuttajalle antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;
- 5) käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;
- 6) hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelujen suorittamiseksi;
- 7) ehdokkaille tai tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai maksut.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimusia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon

kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin 25 §:ssä tarkoitettu kynnyсарvo, tätä lakia sovelletaan kuhunkin osaan.

29 §

Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) vakuutuspalvelussa maksettavia vakuutusmaksuja ja muita korvauksia;
- 2) pankkipalvelussa ja muussa rahoituspalvelussa maksettavia maksuja, palkkioita, korkoja ja muita korvauksia;
- 3) suunnittelua koskevassa palveluhankinnassa maksettavia maksuja, palkkioita ja muita korvauksia;
- 4) suunnittelukilpailussa, joka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana, palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, mutta mukaan lukien mahdolliset osallistumispalkkiot ja maksut; sekä
- 5) suunnittelukilpailussa, jossa osallistujat saavat palkintoja taikka maksun suunnittelusta, palkkioiden ja maksujen kokonaisu määrää sekä myöhemmin, 40 §:n 8 kohdan mukaisesti tehtävän palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, jos hankintayksikkö ilmoittaa tekevänsä palveluhankintasopimuksen suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa.

30 §

Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta

Jos tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen, sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua voimassaolon aikaista kokonaisarvoa tai määräaikaista, yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; taikka
- 2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Säännöllisesti toistuvien tai määräajoin uudistettavien tavara- tai palveluhankintoja koskevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset määrissä tai arvoissa huomioon ottaen; taikka
- 2) niiden hankintojen ennakoitua yhteisarvoa, jotka tehdään ensimmäistä toimitusta seuraavien 12 kuukauden aikana, taikka jos kysymys on yli 12 kuukautta voimassa olevasta sopimuksesta, sitä seuraavan talousarviokauden aikana.

Sellaisissa palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa, ennakoitun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa; taikka
- 2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisessa hankintajärjestelmissä hankinnan ennakoitun arvon laskennassa on käytettävä kaikkien puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa.

Innovaatiokumppanuuksissa huomioon otettavana arvona on suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimintojen sekä suunnitellun kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

31 §

Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti

Hankintaa tai käyttöoikeussopimusta ei saa pilkkoa eriin tai laskea poikkeuksellisin menetelmin tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

II OSA

EU-KYNNYSARVON YLITTÄVIÄ TAVARA- JA PALVELUHANKINTOJA, RAKENNUSURAKOITA JA SUUNNITTELUKILPAILUJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

5 luku

Hankintamenettelyt

32 §

Avoim menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

33 §

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen.

34 §

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Hankintayksikkö voi valita neuvottelumenettelyn:

- 1) hankinnassa, jossa hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää mukauttamatta olemassa olevia ratkaisuja;
- 2) hankinnassa, johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja;
- 3) jos avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on saatu tarjouksia, jotka eivät vastaa tarjouspyyntöä, tai jos tarjouksia ei voida hyväksyä. Uutta hankintailmoitusta ei tarvitse julkaista, jos neuvottelumenettelyyn otetaan mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät 79–92 §:n mukaisesti asetetut vähimmäisedellytykset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet tarjousmenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen;
- 4) hankinnassa, jonka luonteeseen, monitahoisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoituksen muotoon liittyvistä erityisistä syistä tai niihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluita;
- 5) hankinnassa, jossa teknisiä eritelmiä ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen määritelmään tai tekniseen viitteeseen.

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn toimittajia, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Neuvottelumenettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

35 §

Neuvottelumenettelyn kulku

Neuvottelumenettelyä käytettäessä hankintayksikön on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa kuvaus tarpeistaan ja hankittavilta tavaroilta, palveluilta tai rakennusurakoilta vaadittavista ominaisuuksista sekä asetettava tarjousten vertailuperusteet. Hankintayksikön on lisäksi ilmoitettava, mitkä kuvauksen osat sisältävät vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Esitettyjen tietojen on oltava riittävän täsmällisiä, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen.

Hankintayksikön on pyydettyä neuvotteluihin valituilta ehdokkailta alustavat tarjoukset, joiden pohjalta neuvottelut käydään. Hankintayksiköt voivat vertailla ja valita suoraan alustavan tarjouksen ilman neuvottelua, jos tästä mahdollisuudesta on ilmoitettu etukäteen hankintailmoituksessa. Hankintayksikkö voi menettelyn aikana pyytää tarjoajilta uusia neuvottelujen perusteella mukautettuja tarjouksia. Hankintayksikön on neuvoteltava tarjoajien kanssa niiden jättämien alustavien ja mahdollisesti myöhemmin annettujen tarjousten perusteella tarjousten parantamiseksi. Neuvottelujen kuluessa hankintayksikkö voi myös muuttaa tarjouspyyntöä tai neuvottelukutsua. Hankintailmoituksessa tai alkuperäisessä tarjouspyynnössä taikka neuvottelukutsussa esitettyistä vähimmäisvaatimuksista ja vertailuperusteista ei saa neuvotella.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien tarjousten määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikön on ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluissa mukana oleville tarjoajille kaikista hankintailmoituksen, tarjouspyynnön tai neuvottelukutsun sisältöä koskevista muutoksista. Tarjoajille on varattava riittävästi aikaa muuttaa tarjouksiaan ja esittää mukautetut tarjouksensa tarvittaessa uudelleen. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän antamaa suostumusta, jossa on yksilöity suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on päätettävä neuvottelut ilmoittamalla asiasta jäljellä oleville tarjoajille. Hankintayksikön on lähetettävä lopullinen tarjouspyyntö tarjoajille ja asetettava lopullisten tarjousten jättämislle määräaika. Hankintayksikön on tarkistettava, että lopulliset tarjoukset ovat lopullisen tarjouspyynnön mukaisia ja valittava tarjous 93 §:n mukaisesti. Lopullisista tarjouksista ei saa neuvotella.

36 §

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määrittäeksään keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää.

Hankintayksikkö voi valita kilpailullisen neuvottelumenettelyn edellä 34 §:n 2 momentissa esitettyjen edellytysten täytyessä. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 93 §:ssä säädettyä hinta-laatusuhdetta.

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen tai aloittamaan neuvottelut.

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön on vahvistettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu sekä asetettava tarjousten vertailuperusteet.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen ehdokkaiden kanssa neuvottelun, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja määritellä keinot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Hankintayksikkö voi neuvotella valittujen ehdokkaiden kanssa kaikista hankinnan näkökohdista. Hankintayksikkö voi maksaa kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn osallistuville raha- tai muita palkkioita taikka antaa palkintoja.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien ratkaisujen määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on päätettävä neuvottelut, kun se on valinnut ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Neuvottelujen päättymisestä on ilmoitettava tarjoajille. Hankintayksikön on pyydettävä tarjoajilta neuvotteluissa esitettyihin ja määriteltyihin ratkaisuihin perustuvat lopulliset tarjoukset. Tarjouksen on oltava hankintailmoituksessa, hankekuvauksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen ja siihen on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamiseksi pyydetty ja tarpeelliset osat. Tarjouksia voidaan hankintayksikön pyynnöstä täsmentää ja selkeyttää, jos se ei johda tarjousten tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

Hankintayksikön on valittava tarjous hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa asetettujen vertailuperusteiden mukaisesti. Hankintayksikön pyynnöstä voidaan tarjousvertailun jälkeen neuvotella voittaneen tarjoajan kanssa tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten tai muiden tarjouksessa olevien ehtojen viimeistelemiseksi, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä toimittajia taikka vääristää kilpailua.

38 §

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailupestusteita. Ehdokkaiden valinnassa on arvioitava ehdokkaiden valmiuksia tutkimukseen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Innovaatiokumppanuudessa ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

39 §

Innovaatiokumppanuuden kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan tarve, jota ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Hankintailmoituksessa on lisäksi yksilöitävä hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Vaatimukset on esitettävä riittävän täsmällisesti, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen.

Hankintayksikkö voi päättää perustaa innovaatiokumppanuuden joko yhden tai useamman sellaisen tarjoajan kanssa, jotka toteuttavat erillisiä tutkimus- ja kehittämistoimintoja. Hankintayksikkö aloittaa valittujen tarjoajien kanssa neuvottelut innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Neuvottelujen kulkuun sovelletaan, mitä edellä 35 §:ssä on säädetty neuvottelumenettelyn kulusta. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 93 §:ssä

säädettyä hinta-laatusuhdetta. Innovaatiokumppanuus on jaettava peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön on asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta.

Hankintayksikkö voi kumppanuuden tavoitteiden perusteella kunkin vaiheen jälkeen päättää innovaatiokumppanuuden. Mikäli innovaatiokumppanuus on perustettu useiden toimittajien kanssa, hankintayksikkö voi vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuutta koskevia hankintasopimuksia. Edellytyksenä on, että vaihteellisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa.

Hankintayksikön ei tarvitse järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia.

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa teollis- ja tekijänoikeuksien siirtymisestä. Mikäli hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saa ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta.

Innovaatiokumppanuuden rakenteen sekä eri vaiheiden keston ja arvon tulee vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saa olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin.

40 §

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;

- 3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;
- 4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;
- 5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;
- 6) hankinta koskee raaka-ainemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;
- 7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena; taikka
- 8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään 54 §:ssä tarkoitetun suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Tarjoustä ei pidetä edellä 2 momentin 1 kohdassa mainitulla tavalla soveltuvana, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman oleellisia muutoksia. Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos toimittaja on suljettava tai voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 80 ja 81§:n nojalla taikka jos se ei täytä hankintayksikön 83 §:n mukaisesti asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

41 §

Suorahankinta lisätilauksissa

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa. Tällaisten sopimusten ja uudistettavien sopimusten voimassaoloaika saa ainoastaan poikkeuksellisesti ylittää kolme vuotta.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä rakennusurakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta

ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa. Suorahankinta voidaan tehdä enintään kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.

42 §

Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot, kuten hinnat ja suunnitellut määrät.

Hankintayksikön on valittava toimittajat puitejärjestelyyn tämän lain mukaisella hankintamenettelyllä noudattaen mitä hankintamenettelyjen käyttöedellytyksistä ja kilpailutuksen menettelyvelvoitteista on säädetty.

Hankintayksikön on valittava puitejärjestelyyn yksi tai useampi toimittaja. Toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Useamman toimittajan puitejärjestelyyn on valittava ilmoitettu määrä toimittajia, jollei soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia tai hyväksyttäviä tarjouksia ole vähemmän.

Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaolokautena. Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä vuotta. Hankinnan kohteen sitä perustellusti edellyttäessä puitejärjestely voi poikkeuksellisesti olla kestoaltaan pidempi.

43 §

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn yhden toimittajan kanssa, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti. Hankintayksikkö voi pyytää toimittajaa tarvittaessa kirjallisesti täsmentämään tai täydentämään tarjoustaan.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikki ehdot on vahvistettu, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja puitejärjestelyn tarjouspyynnössä esitettyjä perusteita.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikkia ehtoja ei ole vahvistettu, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn valitut toimittajat noudattamalla puitejärjestelyä perustettaessa esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden

perusteita, joita voidaan täsmentää, sekä muita ehtoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn tarjouspyynnössä.

Hankintayksikön on puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa pyydettävä kirjallisesti tarjous puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta. Hankintayksikön on määrättävä tarjousaika, jonka on oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan monimutkaisuus ja tarjousten tekemisen edellyttämä aika. Tarjoukset on annettava kirjallisesti ja niiden sisältö on pidettävä luottamuksellisena tarjousajan päättymiseen saakka. Hankintayksikön on valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikki ehdot on vahvistettu, osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä 2 momentin mukaisesti ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja. Osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat edellä 3 ja 4 momentin mukaisesti. Puitejärjestelyn tarjouspyynnössä on esitettävä perusteet, joiden mukaisesti ratkaistaan puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisen tapa.

44 §

Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jonka kuluessa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen, ja joka mahdollistaa tarjousten luokittelun automaattisen arviointimenetelmän pohjalta.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana kilpailuttamista sen viimeisessä vaiheessa:

- 1) avoimessa menettelyssä;
- 2) rajoitetussa menettelyssä;
- 3) neuvottelumenettelyssä;
- 4) kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valitut toimittajat uudelleen 43§:n nojalla; sekä
- 5) dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä.

Sähköisen huutokaupan käytön edellytyksenä on, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö voidaan laatia riittävän tarkasti. Sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Sähköisessä huutokaupassa hankinnan kohdetta ei saa muuttaa siitä, jollaisena se on ilmoitettu hankintailmoituksessa ja määritelty tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Sähköinen huutokauppa koskee:

- 1) hintaa tai edullisimpia kustannuksia, jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena on halvin hinta tai edullisimmat kustannukset; taikka
- 2) hintaa tai laatua taikka molempia, jos hankintasopimus tehdään parhaan hinta-laatusuhteen perusteella.

45 §

Sähköisen huutokaupan asiakirjat

Sähköisen huutokaupan käytöstä on ilmoitettava kansallisessa hankintailmoituksessa tai EU-hankintailmoituksessa. Ilmoittamismenettelyn osalta noudatetaan, mitä 58 §:ssä säädetään. Tarjouspyyntöön ja muihin hankinta-asiakirjoihin sovelletaan muutoin, mitä 67 ja 68 §:ssä säädetään.

Ennen kuin sähköinen huutokauppa voidaan aloittaa, hankintayksikön tulee suorittaa tarjousten alustava kokonaisarviointi asetettujen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden sekä niille vahvistetun painotuksen mukaisesti.

46 §

Kutsu sähköiseen huutokauppaan

Tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen hankintayksikön tulee pyytää samanaikaisesti sähköisin keinoin kaikkia hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailuperusteille.

Sähköistä huutokauppaa koskevan kutsun on sisällettävä:

- 1) kaikki tarvittavat tiedot käytettävien sähköisten yhteyksien teknisistä edellytyksistä;
- 2) sähköisen huutokaupan alkamispäivä ja kellonaika;
- 3) tarvittaessa sähköisen huutokaupan vaiheiden lukumäärä ja kunkin vaiheen aikataulu;
- 4) matemaattinen kaava, jonka mukaan uusi järjestys määräytyy automaattisesti sähköisessä huutokaupassa esitettyjen uusien hintojen tai uusien arvojen perusteella; jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään hinta-laatusuhdetta, kaavan tulee sisältää kaikkien valittujen vertailuperusteiden suhteellinen painotus; mahdolliset hinnan vaihteluvälit on esitettävä ennalta määrättyinä arvona;
- 5) jos vaihtoehtoja hyväksytään, jokaiselle vaihtoehdolle tulee määritellä erillinen kaava;
- 6) perusteet sähköisen huutokaupan lopettamiselle sekä aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia.

Huutokauppaa koskevaan kutsuun on liitettävä myös alustavan kokonaisarvioinnin tulokset. Kokonaisarvioinnin tulee sisältää tarjouksen sisällön arviointi ja avoimessa menettelyssä myös tarjoajan soveltuvuuden arviointi. Lisäksi yksittäiselle tarjoajalle

lähetettävään kutsuun voidaan liittää tieto tarjoajan sijoituksesta muihin tarjoajiin nähdessä paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä.

47 §

Vähimmäismääräaika huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille

Sähköinen huutokauppa voi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa hankintayksikön tulee toimittaa välittömästi kaikille hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Hankintayksikkö voi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista, jos tästä on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikkö voi ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheeseen osallistuvien lukumäärän paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä. Hankintayksikkö ei saa paljastaa tarjoajien nimiä sähköisen huutokaupan aikana.

48 §

Huutokaupan lopettaminen

Huutokauppa voidaan lopettaa:

- 1) kutsussa vahvistettuna määrättyinä päivinä ja kellonaikana;
- 2) kun uusia vaatimukset täyttäviä tarjouksia ei enää tehdä; tai
- 3) kun huutokaupan eri vaiheiden määrä tulee täyteen.

Hankintayksikön tulee kutsussa ilmoittaa, miten huutokauppa lopetetaan. Kutsussa tulee lisäksi tarvittaessa ilmoittaa huutokaupan eri vaiheiden aikataulu sekä aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia.

49 §

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenettelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Hankintamenettely on rajoitetun keston ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttävillä toimittajilla. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella.

Hankintayksikön on käytettävä yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä sekä noudatettava 33 §:ssä tarkoitettua rajoitetun hankintamenettelyn sääntelyä dynaamisen hankintajärjestelmän kaikissa vaiheissa hankintapäätöksen tekoon saakka. Hankintayksikkö ei saa periä toimittajilta maksuja järjestelmään osallistumisesta.

50 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat

Hankintayksikön tulee perustaa dynaaminen hankintajärjestelmä julkaisemalla siitä hankintailmoitus, jossa on ilmoitettava järjestelmän mahdollisesta jakamisesta luokkiin edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sekä hankintajärjestelmän kesto. Jos järjestelmän kestoja muutetaan järjestelmän voimassaoloa päättämättä, muutoksesta ilmoitetaan uudella hankintailoituksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päätynyt, tulee muutoksesta ilmoittaa jälki-ilmoituksella. Jos dynaamisessa hankintajärjestelmässä kilpailutuksen viimeisessä vaiheessa käytetään sähköistä huutokauppaa, tästä tulee ilmoittaa hankintailoituksessa.

Hankintailoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä.

51 §

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen

Kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää koko menettelyn keston ajan osallistua perustettuun hankintajärjestelmään. Hankintayksikön on hyväksyttävä dynaamiseen hankintajärjestelmään kaikki ehdokkaat, jotka täyttävät soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin 49 §:n 1 momentin mukaisesti, sen on täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset. Järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saa rajoittaa.

Hankintayksikön on tehtävä ratkaisu 1 momentissa tarkoitettusta ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 päivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta. Hankintayksikkö voi pidentää määräaikaa yksittäistapauksissa 15 päivään, jos hyväksymisarvioinnissa on tarkasteltava täydentäviä asiakirjoja, muutoin tarkistettava soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä. Hankintayksikkö voi pidentää arviointiaikaa myös, jos dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen hankinta-asiakirjoja ei ole asetettu saataville eikä aseteta pidennetyn arvioinnin aikana. Hankintayksikön on tällöin ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto. Hankintayksikön on ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle tämän hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

52 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku

Hankintayksikön on pyydettävä järjestelmään hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous dynaamisessa hankintajärjestelmässä tehtävistä erillisistä hankinnoista. Jos dynaaminen hankintajärjestelmä on jaettu tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, hankintayksikön on pyydettävä kyseiseen luokkaan hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous.

Hankintayksikkö voi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia hyväksytyjä tarjoajia toimittamaan 87 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä.

Tarjouksen valintaan sovelletaan, mitä 93 §:ssä on säädetty. Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyn hankinnan kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet voidaan määritellä tarkemmin hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä.

53 §

Sähköiset luettelot

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Sähköisen luettelon muodossa esitettävien tarjouksiin voidaan liittää muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja.

Sähköisten luetteloiden käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa. Lisäksi hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä tietojenvaihtoa koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Sähköisten luetteloiden tulee täyttää hankintayksikön hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Sähköisten luetteloiden on lisäksi oltava 62 §:ssä asetettujen säännösten mukaisia.

Jos useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyssä puitejärjestelyssä on käytetty sähköisiä luetteloja, hankintayksikkö voi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuu päivitettyjen luetteloiden perusteella. Tällöin hankintayksikön on

- 1) pyydettävä tarjoajia päivittämään sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin; tai
- 2) koottava jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi; näissä tilanteissa hankintayksikön on ilmoitettava kokoamisesta tarjouspyynnössä.

Edellä 3 momentin 2 kohdassa mainituissa tilanteissa hankintayksikön on ennen kokoamista ilmoitettava tarjoajille kokoamisesta sekä päivä ja kellonaika, jolloin ne aikovat koota puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi vaadittavat tiedot sähköisistä luetteloista, ja annettava tarjoajille mahdollisuus

kieltää tietojen kokoaminen. Hankintayksikön on varattava riittävä aika ilmoittamisen ja tietojen kokoamisen välille. Ennen puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan hankintapäätöksen tekemistä hankintayksikön on 3 momentin 2 kohdan tilanteissa esitettävä kokoamansa tiedot kullekin tarjoajalle ja annettava niille tilaisuus oikaista kerättyihin tietoihin sisältyvät asiavirheet tai vahvistaa, ettei tällä tavoin muodostetussa tarjouksessa ole asiavirheitä.

Kun hankintayksikkö käyttää dynaamista hankintajärjestelmää, se voi vaatia, että tarjoukset on jätettävä sähköisen luettelon muodossa. Tällöin se voi tehdä dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä hankintoja 3 momentin 1 ja 2 alakohdassa ja 4 momentissa säädetyllä tavalla. Edellytyksenä on, että dynaamiseen hankintajärjestelmään osallistumista koskevaan hakemukseen on liitetty sähköinen luettelo, joka täyttää hankinta-asiakirjoissa asetetut sisältö- ja muotovaatimukset. Ehdokkaiden on täydennettävä tätä luetteloa dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävissä hankinnoissa 3 momentin 1 ja 2 alakohdassa sekä 4 momentissa säädetyllä menettelyllä.

54 §

Suunnittelukilpailu

Suunnittelukilpailulla tarkoitetaan menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja.

Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa alueellisella perusteella tai sillä perusteella, että osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Suunnittelukilpailun osallistujien määrää voidaan rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun on kuitenkin aina kutsuttava riittävä määrä osallistujia todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa voidaan tehdä palveluhankintasopimus 40 §:n 2 momentin 8-kohdan mukaisesti. Suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on oltava tieto tällaisen palveluhankintasopimuksen tekemisestä.

Suunnittelukilpailuihin sovelletaan mitä edellä 1 ja 2 luvuissa sekä jäljempänä 7 luvussa sekä 14 luvussa ja 15 luvussa säädetään. Suunnittelukilpailuissa on lisäksi sovellettava mitä 62 §:ssä viestinnästä, 77 §:ssä alihankinnasta, 79–82 §:ssä poissulkemisesta, 91–92 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmitymänä tarjoamisesta sekä soveltuvin osin mitä 83 §:ssä tarjoajien soveltuvuudesta ja 93 §:ssä tarjouksen valinnasta säädetään.

Suunnittelukilpailussa on oltava tuomaristo, jonka jäsenten on oltava kilpailuun osallistuvista riippumattomia luonnollisia henkilöitä. Jos suunnittelukilpailuun osallistujilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, vähintään kolmasosalla tuomariston jäsenistä on oltava sama tai vastaava pätevyys.

Tuomariston on oltava päätöksissään tai lausunnoissaan riippumaton. Osallistujien ehdotuksia on arvioitava nimettömästi ja yksinomaan suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa esitetyillä perusteilla. Nimettömyyden suojaa on noudatettava siihen saakka, kunnes tuomaristo on antanut lopullisen lausuntonsa tai päätöksensä.

Osallistujia voidaan tarvittaessa pyytää vastaamaan tuomariston pöytäkirjaan merkitsemiin kysymyksiin suunnitelmiin liittyvien näkökohtien selventämiseksi. Tuomariston ja osallistujien välisestä viestinnästä on laadittava yksityiskohtainen pöytäkirja. Tuomariston on tehtävä suunnitelmien arvioinnista lisäksi kaikkien jäsenten allekirjoittama pöytäkirja, johon tulee sisältyä suunnitelmien paremmuusjärjestys ja ansiot, tuomariston huomautukset sekä mahdolliset selventämistä vaativat seikat.

6 luku

Määräajat

Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräajat on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjoustensa laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 2 momentissa asetetut vähimmäismääräajat.

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisvaiheessa osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Avoimessa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Rajoitetussa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 30 päivää ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä 10 päivää siitä päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset. Neuvottelumenettelyssä

ja innovaatiokumppanuudessa alustavia tarjouksia koskevan määräajan on oltava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Muut hankintayksiköt kuin valtion keskushallintoviranomaiset voivat asettaa rajoitetussa menettelyssä tarjousten vastaanottamisen määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä on se, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästä sopimukseen, määräajan on oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin kutsu toimittaa tarjoukset 70 §:n mukaisesti.

Hankintayksikön on pidennettävä 3 momentissa asetettuja tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki tarjoajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, jos

- a) hankintayksikkö ei toimita tarjoajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 57 §:n tarkoittamassa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä;
- b) tarjouspyyntöön tai muihin hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia.

Määräajan pidentämisen on oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitse pidentää 3 momentissa asetettuja määräaikoja, jos edellä 4 momentin 1 kohdassa mainittuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

57 §

Nopeutettu menettely

Edellä 56 §:n 2 momentissa säädettyjä avoimen ja rajoitetun menettelyn sekä neuvottelumenettelyn määräaikoja voidaan lyhentää, jos määräaikojen noudattaminen on näissä menettelyissä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan on oltava kuitenkin avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivää. Rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 15 päivää. Tarjousajan on oltava rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä vähintään 10 päivää.

Tarjousaikaa voidaan lyhentää avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivään ja rajoitetussa menettelyssä sekä neuvottelumenettelyssä vähintään 10 päivään, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi ennakoilmoituksen 61 §:ssä säädettyllä tavalla.

7 luku

Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

58 §

Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava 60 §:ssä säädetysti julkaistavaksi hankintailmoitus, käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus, sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus, suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus sekä jälki-ilmoitus. Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi ennakoilmoituksen tai suoraanhankintaa koskevan ilmoituksen. Jos hankinta voidaan tehdä suoraanhankintana lain 40 tai 41 §:ssä säädettyin edellytyksin, velvollisuutta ilmoittamiseen ei ole.

Avoimessa menettelyssä hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Jälki-ilmoitus on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankintasopimukseen perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyn tekemistä koskevan päätöksen tekemisestä. Jälki-ilmoitusvelvoite ei koske puitejärjestelyn perusteella tehtäviä yksittäisiä hankintasopimuksia. Hankintayksikön tulee toimittaa jälki-ilmoitus myös hankinnan keskeyttämisestä. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle. Jälki-ilmoitusvelvollisuus koskee myös hankintoja, joista on julkaistu pelkästään ennakoilmoitus eikä lainkaan hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen tai sen sisältämiä tietoja myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä, kuten sanoma- tai ammattilehdessä taikka omilla yleisen tietoverkon sivuillaan. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista muualla ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä sekä tämän jälkeen yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Työ- ja elinkeinoministeriön on ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon ilmoituksen julkaisemisesta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi ja julkaisemisen ajankohdasta. Julkaiseminen muualla on sallittua, jos hankintayksikölle ei ole toimitettu tietoa ilmoituksen julkaisemisesta 48 tunnin kuluessa ilmoituksen vastaanottamista koskevasta vahvistuksesta.

Muualla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistuissa ilmoituksissa.

59 §

Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä

Hankintalain 58 §:ssä edellytetyt ilmoitukset on tehtävä vakiolomakkeitten vahvistamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY mukaisesti julkisiin hankintamenettelyihin liittyvien ilmoitusten julkaisemista varten annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1564/2005, jäljempänä vakiolomakeasetus, vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Hankintojen määrittelyssä on käytettävä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetun komission asetuksen (EY) N:o 213/2008 mukaisesti kyseisellä asetuksella vahvistettua viitenimikkeistöä.

60 §

EU-hankintailmoitukset

Seuraavat 58 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisinä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen niille tarkoitettua EU-vakioilmoituslomaketta:

- 1) EU-hankintailmoitus;
- 2) sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus;
- 3) sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskevien käyttöoikeussopimusten ilmoitus;
- 4) käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus;
- 5) käyttöoikeussopimuksia koskeva jälki-ilmoitus;
- 6) suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus;
- 7) sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus;
- 8) korjausilmoitus; sekä
- 9) jälki-ilmoitus.

Seuraavat 58 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset voidaan toimittaa julkaistavaksi sähköisesti yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen niille tarkoitettuja EU-vakioilmoituslomakkeita:

- 1) ennakkoilmoitus; sekä
- 2) suora hankintaa koskeva ilmoitus.

Muut Euroopan komission vakiolomakeasetuksella vahvistetut EU-ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämällä verkkosivuilla osoitteessa www.simap.europa.eu komission vahvistamia vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksista on toimitettava tilastointia varten kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle.

Hankintayksikön on pyydettäessä osoitettava minä päivänä ilmoitukset on lähetetty.

61 §

Ennakkoilmoitus

Hankintayksikkö voi julkaista ennakkoilmoituksen yhdestä tai useammasta seuraavien kuukausien aikana toteuttavasta hankinnasta, joiden ennakoitu arvo on vähintään 26 §:ssä tarkoitettu kynnsarvo.

Ennakkoilmoitus on toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskevissa hankintasopimuksissa ennakkoilmoituksen kattama ajanjakso voi olla pidempi kuin 12 kuukautta. Ennakkoilmoituksessa on annettava ennakkoilmoituksen tekohetkellä hankintayksikön tiedossa olevat ja 59 §:ssä tarkoitettussa vakiolomakkeessa edellytetyt tiedot.

8 luku

Tietojenvaihto

62 §

Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto kuten tarjoukset ja osallistumishakemukset on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa tiedonvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista.

Edellä 1 momentin estämättä hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voidaan toimittaa postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä seuraavissa tilanteissa:

- 1) hankinnan erityisluonteen vuoksi sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttäisi erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, joita ei ole yleisesti saatavilla tai joita yleisesti saatavilla olevat sovellukset eivät tue;
- 2) tarjousten tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saatavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten;

- 3) sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttäisi erikoislaiteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla;
- 4) hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä vaaditaan toimittamaan fyysinen malli tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa sähköisesti;
- 5) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi;
- 6) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen hankintamenettelyssä käsiteltävien tietojen erityisen arkaluonteisuuden suojaamiseksi, eikä suojaamista voida riittävällä tavalla varmistaa käyttämällä sähköisiä välineitä ja laitteita, jotka ovat toimittajien yleisesti saatavilla tai jotka voidaan saattaa näiden saataville 63 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, on esitettävä syyt tälle 122 §:ssä tarkoitetun hankintapäätöksen perusteluissa tai 123 §:ssä tarkoitettussa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi 1 momentin estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon suullisesti edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Tarjouspyyntöjä ja muita hankinta-asiakirjoja, osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei kuitenkaan saa toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa. Erityisesti sellainen suullinen viestintä tarjoajien kanssa, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi tarjousten sisältöön ja arviointiin, on dokumentoitava riittävästi ja asianmukaisin välinein.

63 §

Muu sähköinen tietojenvaihto

Hankintayksikkö voi 62 §:n 1 momentin estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä ja laitteilla, jotka eivät ole yleisesti saatavilla edellyttäen, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn seuraavilla tavoilla:

- 1) hankintayksikkö antaa viestintävälineet ja -laitteet vapaasti, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa hankintailmoituksen julkaisupäivästä; ilmoituksessa on mainittava yleisen tietoverkon osoite, josta kyseiset välineet ja laitteet ovat saatavilla;
- 2) hankintayksikkö varmistaa, että ne ehdokkaat tai tarjoajat, joilla ei itsestään johtumattomista syistä ole pääsyä kyseisiin välineisiin ja laitteisiin tai jotka eivät itsestään johtumattomista syistä voi saada niitä asiaankuuluvassa määräjassa, voivat osallistua hankintamenettelyyn käyttämällä väliaikaisia ja yleisessä tietoverkossa maksutta saataville asetettuja tunnistevälineitä; tai
- 3) hankintayksikkö tarjoaa vaihtoehtoisen kanavan tarjousten sähköistä toimitamista varten.

Hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa on varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luotamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämiselle asetetun määräajan päättymistä.

Hankintayksikön on määritettävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa. Turvallisuustason on oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin.

Hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) tarjousten ja osallistumishakemusten sähköiseen toimittamiseen tarvittavat eritelmät mukaan lukien salausta ja aikaleimausta koskevat tiedot ovat tarjoajien ja ehdokkaiden käytettävissä;
- 2) tarjousten, osallistumishakemusten sekä lähetettyjen suunnitelmien täsmällinen jättöpäivämäärä ja - aika ovat tarkasti määriteltävissä;
- 3) sähköisesti toimitettuihin tietoihin ei ole pääsyä ennen tietojen toimittamiselle varatun määräajan päättymistä;
- 4) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi vahvistaa tai muuttaa vastaanotettujen tietojen avaamista koskevia päivämääriä;
- 5) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi päästä kaikkiin toimitettuihin tietoihin tai osaan niistä hankintamenettelyn tai suunnittelukilpailun eri vaiheissa;
- 6) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi sallia pääsyn vasta määrätyn päivämäärän jälkeen toimitettuihin tietoihin;
- 7) vaatimusten mukaisesti vastaanotettuihin ja avattuihin tietoihin on pääsy ainoastaan niihin perehtymiseen nimetyillä; sekä
- 8) 3-7 kohdissa asetettujen ehtojen rikkominen on selkeästi havaittavissa.

9 luku

Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen taikka tämän lain 3§:ssä tarkoitetun avoimuuden ja syrjimättömyyden vaarantumiseen.

66 §

Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun

Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvät yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua. Hankintayksikön on tällöin toimitettava muille ehdokkaille ja tarjoajille tieto, jonka hankinnan valmisteluun osallistunut toimittaja on saanut hankinnan valmistelussa tai joka on valmisteluun osallistumisen tulosta. Lisäksi hankintayksikön on varattava riittävä määräaika tarjosten jättämiselle.

Hankinnan valmisteluun osallistuneen toimittajan saa sulkea 81 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti pois tarjouskilpailusta vain, jos ei ole muita keinoja varmistaa 3 §:ssä mainittujen periaatteiden toteutumista. Ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen. Poissulkemispäätös on perusteltava 122 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

67 §

Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö ja sen liitteet on laadittava niin selväksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoituksessa ilmoitettua.

68 §

Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on oltava:

- 1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus noudattaen, mitä hankinnan kohteen kuvaamisesta säädetään 71 §:ssä, sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
- 2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- 3) määräaika tarjosten tekemiselle;
- 4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
- 6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;

- 7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
- 8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö toimittaa yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja tai luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;
- 9) tarjouksen vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys; sekä
- 10) tarjousten voimassaoloaika;
- 11) keskeiset sopimusehdot;
- 12) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä.

69 §

Tarjouspyynnön asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville

Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava yleisen tietoverkon osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut asiakirjat ovat saatavilla.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 62 §:n 1 momentin 1-5 kohdan nojalla, hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan muulla tavoin kuin sähköisessä muodossa. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville lain 62 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn nojalla hankintayksikön on asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevat vaatimukset ja ilmoitettava, miten asiakirjoihin voi tutustua. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

70 §

Ehdokkaille osoitettu kutsu

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on sen lisäksi mitä edellä

69 §:n 1 momentissa on säädetty, kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Kutsussa on mainittava sähköinen osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos asiakirjoja ei ole asetettu sähköisesti saataville 62 §:n 2 momentin nojalla, kutsuun on liitettävä tarjouspyyntö ja muut asiakirjat.

71 §

Hankinnan kohteen kuvaus

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on esitettävä hankinta-asiakirjoissa ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa. Kun hankinnan kohde on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden käyttöön on, asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta, hankinnan kohteen määrittely laadittava siten, että otetaan huomioon esteettömyys vammaisille käyttäjille tai kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu.

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on laadittava jollakin seuraavista tavoista:

- 1) sellaisten suorituskykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten perusteella, jotka ovat riittävän täsmällisiä, jotta tarjoajat pystyvät määrittämään hankinnan kohteen ja hankintayksiköt pystyvät tekemään hankintasopimuksen;
- 2) viittaamalla hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä seuraavassa tärkeysjärjestyksessä: kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin, tai jos näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin eritelmiin. Jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaus ”tai vastaava”;
- 3) yllä 1 kohdassa tarkoitettujen suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella ja viittaamalla suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten mukaisuutta koskevana olettamana 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin; taikka
- 4) viittaamalla 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja 1 kohdassa tarkoitettuihin suorituskykyä koskeviin tai toiminnallisiin vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä niissä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen

tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muutoin. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”.

72 §

Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa

Hankintayksikkö voi hankinnan kohteen kuvauksessa, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa tai sopimuksen toteuttamisen ehdoissa vaatia tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on, että kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- 1) merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelyyn;
- 2) merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;
- 3) merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät, kuten viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot, voivat osallistua;
- 4) kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki;
- 5) merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, jonka suhteen merkkiä hakeva talouden toimija ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Jos hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia tai merkkiin sisältyy vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, niiden on ilmoitettava ne hankinnan kohteeseen liittyvät ja merkille asetetut vaatimukset, joihin viitataan. Erityistä merkkiä vaativan hankintayksikön on hyväksyttävä kaikki merkit, joilla varmistetaan, että hankinnan kohde täyttää vastaavat merkille asetetut vaatimukset.

Jos tarjoajalla ei todistettavasti ole ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa erityistä merkkiä tai vastaavaa merkkiä asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu kyseisestä toimittajasta, hankintayksikön on hyväksyttävä muita asianmukaisia todistuskeinoja. Tällaisia todistuskeinoja ovat esimerkiksi valmistajan tekniset asiakirjat, edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät tietyille merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset.

73 §

Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen testausraportin tai todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa asetetut vaatimukset tai perusteet ja, että se on tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksikkö vaatii erityisen arviointilaitoksen antamien todistusten esittämistä, sen on myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Hankintayksikön on hyväksyttävä muu kuin 1 momentissa tarkoitettu asianmukainen näyttö, kuten valmistajan tekniset asiakirjat, jos 1 momentissa tarkoitettujen todistukset tai testausraportit eivät ole olleet asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tarjoajan ole ollut mahdollista saada niitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Edellytyksenä on kuitenkin, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta. Tarjoajan tulee lisäksi todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot.

74 §

Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on tarjouskilpailusta.

Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jos jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selvittämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

75 §

Hankintasopimuksen jakaminen osiin

Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on kerrottava päätöstä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa taikka siten kuin jäljempänä 122 ja 123 §:issä säädetään.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä säännöt, joita se soveltaa ratkaistessaan mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

76 §

Vaihtoehtoiset tarjoukset ja rinnakkaiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi hyväksyä vaihtoehtoisia tarjouksia tai se voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaihtoehtoja. Edellytyksenä on, että vaihtoehtoisten tarjousten esittäminen on ilmoitettu sallituksi hankintailmoituksessa. Lisäksi tulee ilmetä, onko sallittua tarjota ainoastaan vaihtoehtoa. Vaihtoehtojen tulee liittyä hankintasopimuksen kohteeseen.

Vaihtoehtoisen tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä esitetyt hankinnan kohteelta edellytetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiselle. Jos hankintayksikkö on ilmoittanut hyväksyvänsä vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen, vaihtoehtoa ei saa hylätä yksinomaan sillä perusteella, että se johtaisi tavarahankinnan sijasta palveluhankintaan tai palveluhankinnan sijasta tavarahankintaan.

Hankintayksikkö voi kieltää toimittajia tekemästä useamman rinnakkaisen tarjouksen, jos tämä on etukäteen ilmoitettu tarjouspyynnössä.

77 §

Alihankinta

Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajia ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat. Tällainen ilmoitus ei rajoita pääasiallisen tarjoajan vastuuta hankinnan toteuttamisesta.

Hankintayksikön on veloitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa valittua tarjoajaa ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka osallistuvat hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa toteutettavaan rakennusurakkaan taikka palveluhankintaan, jos ne ovat kyseisenä ajankohtana tiedossa. Valitun tarjoajan on ilmoitettava

hankintasopimuksen voimassaoloaikana myös muutokset tällaisissa alihankkijois-
saan sekä muutokset edellä mainittuihin tietoihin.

Hankintayksikkö voi laajentaa edellä 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusveloitteen:

- 1) muihin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin; sekä
- 2) pidemmälle alihankintaketjuun.

Hankintayksikkö voi rakennusurakka- ja palveluhankinnoissa sekä tavarahankin-
taan liittyvissä kokoamis- ja asennustöissä vaatia, että tarjoaja tai ryhmittymän
jäsen itse toteuttaa tietyt kriittiset tehtävät.

78 §

Alihankkijoiden poissulkeminen

Hankintayksikkö voi 87–89 §:n mukaisesti tarkistaa, onko olemassa perusteita ali-
hankkijoiden poissulkemiseksi 80 tai 81 §:n nojalla. Jos alihankkijaa koskee jokin
pakollinen poissulkemisperuste, hankintayksikön on vaadittava, että tarjoaja kor-
vaa alihankkijan. Jos alihankkijaa koskee jokin harkinnanvarainen poissulkemisper-
uste, hankintayksikkö voi vaatia alihankkijaa korvattavaksi.

10 luku

Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

79 §

Tarjousten ja tarjoajien valinta

Tarjoukset on valittava 93 §:n mukaisesti edellyttäen, että hankintayksikkö on tar-
kistanut, että kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- 1) tarjous on hankintailoituksessa ja hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaati-
musten, ehtojen ja perusteiden mukainen;
- 2) tarjouksen on antanut tarjoaja, jota ei ole suljettu menettelyn ulkopuolelle
80–81 §:n mukaisesti ja joka täyttää hankintayksikön asettamat 84–86 §:ssä
tarkoitettua vaatimukset.

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö voi tarkistaa tarjousten ja osallistumisha-
kemusten vaatimustenmukaisuuden ja vertailla tarjoukset ennen 1 tarjoajien sovel-
tuvuuden tarkistamista. Hankintasopimusta ei kuitenkaan voida tehdä sellaisen
tarjoajan kanssa, joka olisi tullut sulkea menettelystä 80 §:n nojalla tai joka ei täytä
hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

Hankintayksikkö voi päättää olla tekemättä hankintasopimusta 93 §:ssä tarkoi-
tetun kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen jättäneen tarjoajan kanssa,
jos se on todennut, ettei tarjous ole 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen vel-
voitteiden mukainen.

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta vankeusrangaistukseen:

- 1) rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
- 2) rikoslain 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 16 luvun 14b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 30 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
- 3) rikoslain 29 luvun 1 §:ssä tarkoitettu veropetos tai 29 luvun 2 §:ssä tarkoitettu törkeä veropetos, 29 luvun 5 §:ssä tarkoitettu avustuspetos, 29 luvun 6 §:ssä tarkoitettu törkeä avustuspetos, 29 luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustuksen väärinkäyttö, 29 luvun 4 a §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 4b §:ssä tarkoitettu törkeä työeläkevakuutusmaksupetos;
- 4) rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
- 5) rikoslain 34a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34a luvun 4a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34a luvun 4b §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen;
- 6) rikoslain 34a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen;
- 7) 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa; taikka
- 8) rikoslain 47 1 §:ssä tarkoitettu työturvallisuusrikos, 47 luvun 2 §:ssä tarkoitettu työaika-suojelurikos, 47 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työsyryntä, 47 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu kiskonnantapainen työsyryntä, 47 luvun 5 §:ssä tarkoitettu työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen tai 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettu luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Euroopan unionin jäsenvaltioissa säännökset koskevat seuraavia Euroopan unionin lainsäädännössä mainittuja rikoksia:

- 1) osallistuminen neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artiklassa määritellyn rikollisjärjestön toimintaan;
- 2) korruptio, sellaisena kuin se on määritelty sellaisen lahjonnan torjumista, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, koskevan yleissopimuksen 3 artiklassa ja neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdassa, sekä hankintayksikön tai ehdokkaan ja tarjoajan kansallisessa oikeudessa määritelty korruptio;
- 3) Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitetut petokset;
- 4) neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1 artiklassa määritellyt terrorismirikokset tai 3 artiklassa määritellyt terroritoimintaan liittyvät rikokset taikka puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu yllyttäminen, avunanto tai yritys;
- 5) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY 1 artiklassa määritelty rahanpesu tai terrorismin rahoitus;
- 6) lapsityövoima ja muut ihmiskaupan muodot siten kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artiklassa.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Edellä säädettyä ei sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, mikäli lainvoimaisen tuomion, jolla 1 momentissa tarkoitettu rikos on todettu, antamisesta on kulunut yli viisi vuotta.

81 §

Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet

Hankintayksikkö voi päätöksellään sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan,

- 1) joka on konkurssissa tai purettavana tai keskeyttänyt liiketoimintansa taikka jonka velkoja on vahvistetulla akordilla, saneerausohjelmalla tai muussa vastaavassa lainsäädäntöön perustuvassa menettelyssä järjestelty;
- 2) jonka konkurssiin asettaminen tai purkaminen taikka muu 1 kohdassa tarkoitettu menettely on vireillä;
- 3) joka on ammattitoiminnassaan syyllistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen;

- 4) joka on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja ja jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen muulla kuin lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla;
- 5) joka on rikkonut Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka liitteessä C lueteltujen kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, ja hankintayksikkö voi näyttää rikkomuksen toteen;
- 6) joka on tehnyt muiden ehdokkaiden tai tarjoajien kanssa sopimuksia, joilla pyritään vääristämään kilpailua, ja hankintayksikkö voi näyttää tämän toteen;
- 7) jonka eturistiriitaa ei voida tehokkaasti poistaa muilla toimenpiteillä;
- 8) jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä;
- 9) jonka suorituksissa aikaisemmissa hankintasopimuksissa tai käyttöoikeussopimuksissa on ollut merkittäviä tai toistuvia puutteita jonkin keskeisen vaatimuksen toteuttamisessa; lisäedellytyksenä on, että puutteet ovat johtaneet kyseisen aikaisemman sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen, vahingonkorvauksiin tai muihin vastaaviin sanktioihin;
- 10) syyllistynyt olennaisesti väärien tietojen antamiseen ilmoittaessaan hankintayksikölle 10 luvun soveltamista koskevia tietoja tai laiminlyönyt vaadittavien tietojen antamisen;
- 11) pyrkinyt vaikuttamaan epäasianmukaisesti hankintayksikön päätöksentekoon, saamaan luottamuksellisia tietoja, joiden avulla se voi saada perustetonta etua hankintamenettelyssä tai tarkoituksellisesti antamaan harhaanjohtavia tietoja, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tarjoajan tai tarjouksen valintaa koskeviin päätöksiin.

Mitä 1 momentin 3, 5 ja 6 kohdassa säädetään ehdokkaasta ja tarjoajasta, sovelletaan myös, kun virheeseen syyllistynyt tai velvollisuuden laiminlyönyt on ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö. Poissulkemista koskevassa harkinnassa voidaan ottaa huomioon muun muassa rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, kulunut aika sekä mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa säädettyä ei sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, mikäli 1 momentissa tarkoitettusta tapahtumasta on kulunut yli kolme vuotta.

82 §

Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet

Ehdokas tai tarjoaja, joka on jossakin 80 ja 81 §:ssä tarkoitetuista tilanteista, voi esittää näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että sitä rasittaa poissulkemisperuste.

Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

Ehdokas tai tarjoaja voi esittää edellä 1 momentissa tarkoitettuna näyttönä muun muassa selvitystä siitä, että ehdokas tai tarjoaja on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvauksen kaikista vahingoista, joita rangaistavasta teosta tai virheestä on aiheutunut, selvittänyt tosiasiat ja olosuhteet kattavasti toimimalla aktiivisesti yhteistyössä tutkintaviranomaisten kanssa ja toteuttanut konkreettiset tekniset sekä organisaatioon ja henkilöstöön liittyvät toimenpiteet, joilla voidaan estää uudet rangaistavat teot tai virheet.

Ehdokkaan tai tarjoajan toteuttamat korjaavat toimenpiteet on arvioitava ottaen huomioon rangaistavan teon, virheen tai laiminlyönnin vakavuus sekä niihin liittyvät olosuhteet.

83 §

Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset

Hankintayksikkö voi esittää ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia vaatimuksia. Hankintayksikkö voi asettaa ehdokkaille ja tarjoajille 84–86 §:ssä tarkoitettuja vaatimuksia. Vaatimusten tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus. Ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

84 §

Rekisteröintivaatimukset

Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa osoittamaan sijoittautumisensa lainsäädännön mukaisella:

- 1) rekisteriotteella, että tämä on rekisteröity ammatti- tai elinkeinorekisteriin;
- 2) valaheitoisella ilmoituksella tai todistuksella harjoittavansa elinkeinotoimintaa; sekä
- 3) toimiluvalla tai järjestön jäsenyyttä koskevalla todistuksella olevansa oikeutettu palvelun tarjoamiseen sijoittautumismaassaan.

85 §

Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on hankintasopimuksen toteuttamiseen tarvittavat taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat. Tätä varten hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia vähimmäisliikevaihdosta tai varojen ja velkojen välisestä suhteesta. Hankintayksikkö voi myös vaatia riittävää vastuuvakuutusta.

Ehdokkailta ja tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto saa olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoidun arvon suuruinen. Perustelusta syystä vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus voi olla korkeampi. Hankintayksikön on mainittava tällaista vaatimusta koskevat perustelut tarjouspyynnössä tai hankintapäätöksessä.

Jos hankinta on jaettu osiin 75 §:n mukaisesti, sovelletaan vähimmäisliikevaihtoa koskevaa vaatimusta kuhunkin osaan. Hankintayksikkö voi kuitenkin asettaa vähimmäisliikevaihtoa koskevan vaatimuksen osien ryhmille tapauksissa, joissa saman tarjoajan kanssa tehdään hankintasopimus useista samanaikaisesti toteutettavista osista.

Jos puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehdään 43 §:n 3 momentissa tarkoitettulla kilpailutuksella, 2 momentissa tarkoitettu vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus on asetettava samanaikaisesti toteutettavien hankintasopimusten ennakoidun enimmäisarvon perusteella tai jos tätä ei tiedetä, puitejärjestelyn ennakoidun arvon perusteella. Dynaamisessa hankintajärjestelmässä vuotuista vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus on asetettava järjestelmässä tehtävien sopimusten oletetun enimmäisarvon perusteella.

86 §

Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on tarvittavat henkilöstö- ja tekniset voimavarat ja kokemusta hankintasopimuksen toteuttamiseksi hankintayksikön edellyttämällä tasolla. Hankintayksikkö voi vaatia, että riittävä kokemus osoitetaan viittaamalla aiemmin toteutettuihin sopimuksiin.

Hankinnoissa, joiden kohteena on kokoonpano- tai asennustoimia edellyttäviä tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita, toimittajien ammatillinen pätevyys palvelujen suorittamiseksi tai asennustoimien taikka rakennusurakan toteuttamiseksi voidaan arvioida ammattitaidon, kokemuksen ja luotettavuuden perusteella.

87 §

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja

Hankintayksikön on hyväksyttävä yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja alustavaksi näytöksi siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

- 1) mikään 80 §:ssä ja 81 §:ssä tarkoitetuista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa;
- 2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat ja 84–86 §:ssä tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useissa hankintamenettelyissä osoituksena 80 ja 81 sekä 84–86 §:ssä tarkoitettujen vaatimusten täyttymisestä edellyttäen, että se vahvistaa asiakirjan sisältämien tietojen olevan edelleen voimassa ja hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavia.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen Euroopan komission asetuksella (EY) N:o xx vahvistettua vakiolomaketta.

88 §

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa 80 §:ssä tai 81 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat ja 84–86 §:ssä tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu tarjoajia hyväksyttäessä järjestelyyn tai järjestelmään. Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Hankintayksikkö voi 1 momentin estämättä milloin tahansa hankintamenettelyn aikana pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi.

Näytöksi on hyväksyttävä 80 §:n osalta toimittajan sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikostaustan selvittämiseksi tämän lain nojalla esitetty rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Näytöksi on 81 §:n 1 momentin 1 ja 2 sekä 4 kohdan osalta hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettuja otteita tai todistuksia, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näyttö ehdokkaan tai tarjoajan taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta voidaan antaa yhdellä tai useammalla lain liitteessä D luetellulla asiakirjalla. Jos

ehdokas tai tarjoaja ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintayksikölle sen pyytämiä asiakirjoja, se saa osoittaa taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteensa jollakin muulla hankintayksikön hyväksymällä asiakirjalla.

Ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voidaan antaa näyttö yhdellä tai useammalla lain liitteessä D luetellusta tavoista hankinnan kohteen luonteen, määrän tai laajuuden ja käyttötarkoituksen mukaan.

Hankintayksikkö ei saa vaatia tarjoajaa toimittamaan näyttöä edellä 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin, jos hankintayksikkö voi saada todistukset, selvitykset ja muut tiedot tarkastamalla ne Suomessa tai muissa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta maksuttomasta tietokannasta. Tarjoajaa ei saa vaatia toimittamaan asiakirjanäyttöä, jos hankintayksiköllä on mainitut ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

89 §

Sähköinen todistushakemisto (e-Certis)

Hankintayksikön on pyydettävä ensisijaisesti komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon kuuluvia todistuksia ja muita asiakirjoja edellä 88 §:ssä tarkoitetuksi näytöksi poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon on varmistettava, että komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon syötetyt tiedot todistuksista ja muusta asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

90 §

Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että toimittaja täyttää ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimukset, sen on viitattava unionin ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai tunnustettuihin ympäristöjärjestelmiin taikka alan eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin perustuviin muihin ympäristöasioiden hallintaa koskeviin standardeihin, jotka tunnustetut laitokset ovat sertifioineet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä toimittajien todistukset vastaavista ympäristönhallintatoimenpiteistä.

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen laadunvarmistustoimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että tarjoaja täyttää laadunvarmistusstandardien vaatimukset, mukaan lukien esteettömyys vammaisille henkilöille, sen on viitattava alan

eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin, jotka varmentamista koskevia eurooppalaisia standardisarjoja noudattavat toimielimet ovat vahvistaneet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä tarjoajien toimittamat todistukset vastaavista laadunvarmistustoimenpiteistä.

Jos toimittajan ei ollut todistettavasti mahdollista saada 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja todistuksia niille mahdollisesti asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu toimittajasta itsestään, hankintayksikön on hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä. Edellytyksenä on, että toimittaja osoittaa muuhun näyttöön perustuvien ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan sovellettavassa ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

91 §

Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä

Ehdokasta tai tarjoajaa, joka saa tarjota hankinnan kohteena olevia palveluja sijoitautumismaansa lainsäädännön mukaan, ei saa hylätä pelkästään sillä perusteella, että sen Euroopan unionin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa hankintasopimus tehdään, sen on oltava joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Hankintayksikkö voi palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa sekä sijoittamistai asennustoimia sisältävissä tavarahankinnoissa velvoittaa ehdokkaat ja tarjoajat ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan kyseisen palvelun tai rakennusurakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammatilliset pätevyudet.

92 §

Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö

Toimittajat saavat tehdä tarjouksia tai ilmoittautua ehdokkaaksi ryhmittymänä. Hankintayksikkö ei saa edellyttää ehdokkaiden tai tarjoajien ryhmittymältä tiettyä oikeudellista muotoa tarjouksen tai osallistumishakemuksen tekemistä varten. Ryhmittymältä voidaan kuitenkin edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa sopimusaiкана, jos se on tarpeen hankintasopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Hankintayksikkö voi asettaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä lisäehtoja sille, miten ehdokkaiden ja tarjoajien on yhdessä ryhmittymänä täytettävä 85 §:ssä tarkoitettut vaatimukset taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta taikka 86 §:ssä tarkoitettut vaatimukset teknisestä ja ammatillisesta pätevyydestä. Tällaisten ehdokkaiden ja tarjoajien ryhmittymiä koskevien lisäehtojen on oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää hankinnan toteuttamiseen muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta niiden välisten suhteiden oikeudellisesta luonteesta. Ryhmittymä voi käyttää hankinnan toteuttamiseen ryhmittymään kuuluvien tai muiden yksiköiden voimavaroja. Muiden yksiköiden henkilöstön pätevyyyteen ja kokemukseen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat tältä osin hankinnan kohteena olevat rakennusurakat tai palvelut. Ehdokkaan tai tarjoajan taikka niiden ryhmittymän on osoitettava hankintayksikölle taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien sekä muiden vaatimusten täyttyminen. Näyttönä voidaan käyttää esimerkiksi yritysten välisiä sopimuksia tai muita sitoumuksia, joilla osoitetaan, että vaaditut edellytykset täyttävät voimavarat ovat ehdokkaiden tai tarjoajien taikka ryhmittymän käytettävissä.

Hankintayksikön on vaadittava ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittaja, jonka voimavaroja se käyttää hyväkseen, jos kyseinen toimittaja ei täytä 79 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja vaatimuksia soveltuvuudesta ja pakollisista poissulkemisperusteista. Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittajan, jonka osalta käsillä on 81 §:ssä säädetty muu poissulkemisperuste.

Jos ehdokas tai tarjoaja käyttää hyväkseen muiden yksiköiden voimavaroja taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien vaatimusten täyttämiseksi, hankintayksikkö voi vaatia, että ehdokas tai tarjoaja ja kyseiset muut yksiköt ovat yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta.

93§

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 122 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Laatuun liittyviä perusteita voivat olla esimerkiksi tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimitusehdot kuten toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika. Hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa.

Hankintayksikkö voi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla.

Hankintayksikön on ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei perustellusta syystä voida määritellä, vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä.

Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen 94 §:n mukaisesti, ne eivät saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

94 §

Liityntä hankinnan kohteeseen

Hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Tätä sovelletaan myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana.

95 §

Elinkaarikustannukset

Hankintayksikkö voi käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena elinkaarikustannuksia. Elinkaarikustannuksia ovat hankintayksikölle tai muille hankinnan kohteen käyttäjille aiheutuneet kustannukset kuten esimerkiksi hankintakustannukset, käyttökustannukset, huoltokustannukset tai kierrätys- ja jäteväiheen kustannukset.

Elinkaarikustannuksia ovat myös ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset, jos niiden rahallinen arvo voidaan määrittää ja tarkistaa. Edellytyksenä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten huomioimiselle on lisäksi, että arviointimenetelmä

- 1) perustuu puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;

- 2) ei aiheettomasti suosi tai syrji tiettyjä toimittajia;
 - 3) on kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla ja käytettävissä;
 - 4) kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei vaadi kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.
- Jos hankintayksikkö arvioi kustannukset elinkaarikustannusmallilla, sen on ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa.

Elinkaarikustannusten arvioinnissa on sovellettava muualla lainsäädännössä tai Euroopan unionin säädöksellä pakolliseksi säädettyä menetelmää elinkaarikustannusten laskemiseen.

96 §

Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Pyyntö ja selvitys voivat koskea erityisesti valmistusmenetelmää, palvelun suorittamisen tai rakennusmenetelmän taloudellisia ja teknisiä ratkaisuja, hankinnan poikkeuksellisen edullisia ehtoja, rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen omintakeisuutta, 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista, alihankintoja sekä tarjoajan saamaa valtiontukea.

Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa. Hankintayksikön on hylättävä tarjous, jos tarjouksen poikkeuksellisen alhainen hinta tai kustannukset johtuvat 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Hankintayksikkö voi hylätä tarjouksen, joka on hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhainen tarjoajan saaman lainvastaisen valtiontuen vuoksi. Ennen hylkäämispäätöstä tarjoajalle on varattava kohtuullinen aika sen osoittamiseksi, että valtiontuki on myönnetty laillisesti.

97 §

Hankintayksikön antaman tuen huomioiminen tarjousten vertailussa

Jos tarjoajana on hankintayksikön omaan organisaatioon kuuluva yksikkö taikka, jos tarjoaja on saanut tai on saamassa hankintayksiköltä tarjoushintaan vaikuttavaa taloudellista tukea, hankintayksikön tulee tarjousten vertailussa ottaa huomioon sille aiheutuvat todelliset tarjoushintaan vaikuttavat seikat, kuten edellä mainittu taloudellinen tuki.

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehdoja, edellyttäen että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen 94 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin ja sosiaalisiin sekä innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintasopimuksen erityisehdoista on ilmoitettava hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliin hankintasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehdoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä.

Mitä 2 momentissa säädetään valtion keskushallintoviranomaisen velvollisuudesta, sovelletaan myös silloin, kun muu hankintayksikkö tekee rakennusurakkaa koskevan hankintasopimuksen.

III OSA

KANSALLISIA HANKINTOJA, SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJA SEKÄ MUITA ERITYISIÄ PALVELUHANKINTOJA SEKÄ KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSIA KOSKEVAT MENETTELYT

11 luku

Kansalliset menettelyt

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin, jotka ovat arvoltaan 26 §:ssä tarkoitettun EU-kynnysarvon alittavia, mutta yhtä suuria tai suurempia kuin 25 §:ssä tarkoitettut kansalliset kynnysarvon, ellei tämän lain 12 ja 13 luvuissa muuta säädetä. Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin. Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, kansallisiin hankintoihin sovelletaan mitä tämän lain luvuissa 1,2,3,4,14,15 ja 16 säädetään.

100 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankinnat ovat sallittuja vain tämän lain 40§ ja 41§:issä mainituilla perusteilla.

101 §

Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava tämän luvun mukaisesta hankinnasta julkaistavaksi ilmoitus sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisenä yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvista ulkoasiainhallinnon hankinnoista tulee tehdä 1 momentin tarkoittama ilmoitus, vaikka hankinnan ennakoitu arvo ylittää hankintalain 26 §:n mukaiset EU-kynnysarvot.

102 §

Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan mitä edellä 62 §:ssä on säädetty.

103 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.

104 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajien antavan tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset.

Hankintayksikkö voi käyttää 80 § ja 81 §:issä mainittuja poissulkemisperusteita.

105 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

12 luku

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

106 §

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

Tämä luvun mukaisia säännöksiä sovelletaan tämän lain liitteessä E lueteltuihin palveluhankintoihin, jotka ovat yhtä suuria tai suurempia kuin 25 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot. Sen lisäksi mitä tässä luvussa säädetään, tämän luvun mukaisiin palveluhankintoihin sovelletaan mitä tämän lain luvuissa 1,2,3,4, 14,15 ja 16 säädetään.

107 §

Sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa noudatettavat tavoitteet

Tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa hankintayksikön on otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon

käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin asiasta muualla lainsäädännössä säädetään.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikön on pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät.

Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveystaloudissa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia asiakkaille.

108 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankinnat ovat sallittuja vain tämän lain 40 ja 41 §:issä mainituilla perusteilla.

109 §

Suorahankinta erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä edellä 108 §:ssä säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

110 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista palveluhankinnoista siten kuin edellä 7 luvussa säädetään.

111 §

Tietojenvaihto sosiaali- ja terveystaloudiden sekä muiden erityisten palveluhankintojen menettelyissä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti

käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan mitä edellä 62 §:ssä on säädetty.

112 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa palvelun olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.

113 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansa pitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintayksikön tulee käyttää 80 §:ssä ja se voi käyttää 81 §:ssä mainittuja poissulkemisperusteita.

114 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 122 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.

13 luku

Käyttöoikeussopimukset

115 §

Käyttöoikeussopimukset

Tämän luvun mukaisia säännöksiä sovelletaan käyttöoikeussopimuksiin, jotka ovat yhtä suuria tai suurempia kuin 25 §:ssä säädetty kynnyсарvo. Sen lisäksi mitä tässä luvussa säädetään, käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan mitä tämän lain luvuissa 1,2,3,4,8,9,14,15 ja 16 säädetään.

116 §

Käyttöoikeussopimuksen kesto

Käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tehtävät investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen sijoitetulle pääomalle tehtävät investoinnit ja niihin liittyvä tuotto.

117 §

Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

118 §

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, jos:

- 1) alkuperäisellä käyttöoikeussopimusta koskevalla menettelyllä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että käyttöoikeussopimuksen alkuperäisiä ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden taikka teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta; tai

- 3) käyttöoikeussopimuksen tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen.

119 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista käyttöoikeussopimuksista kuten edellä 7 luvussa säädetään.

120 §

Määräajat

Hankintayksikön on asettaessaan hankintamenettelyn määräaikoja otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja sitä koskevan menettelyn laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika.

Osallistumishakemusten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää ja tarjousten jättämiselle vähintään 25 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä. Jos hankintayksikkö valitsee ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen, tarjousaika lasketaan päivästä, jona tarjoajia on pyydetty jättämään tarjoukset. Jos hankintamenettely toteutetaan vaiheittain siten, että tarjoajat antavat ensin alustavan tarjouksen, alustaan tarjouksen jättämiselle on varattava vähintään 17 päivää päivästä, jona tarjoajia on pyydetty jättämään alustavat tarjoukset.

121 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.

Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Mitä 1 momentissa säädetään sovelletaan kuitenkin siten, että hankintayksikön on lueteltava vähintään käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö voi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saa tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista poikkeuksellisen tasokkaan toiminnallisen suorituskyvyn omaavaa innovatiivista ratkaisua ja jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoita. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen

120 §:ssä tarkoitettuja vähimmäismääräaikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saa johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET HANKINTAPÄÄTÖKSESTÄ, HANKINTASOPIMUKSESTA JA OIKEUSSUOJAKEINOISTA SEKÄ ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

14 luku

Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

122 §

Hankintaa koskeva päätös

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava.

Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 43 §:ssä edellytetyllä tavalla. Jos hankinnassa on noudatettava 128 §:ssä tarkoitettua odotusaikaa, päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä.

Hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä 41 §:ssä tarkoitettua lisätilauksesta tai 146 §:ssä tarkoitettua hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä.

Puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä, jos:

- 1) hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista; tai
- 2) puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa.

123 §

Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin,

kun vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksessa tulee olla seuraavat seikat:

- 1) hankintayksikön yhteystiedot sekä hankintasopimuksen, puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän kohde ja arvo;
- 2) 80 ja 81 sekä 83 §:n mukaisesti menettelystä pois suljettujen ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden ja tarjoajien nimet sekä hylkäys- tai valintaperusteet;
- 3) perusteet hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämiseen;
- 4) perusteet halvimman hinnan käyttämiseen ainoana perusteena kokonaistaloudellista edullisuutta arvioitaessa;
- 5) perusteet hankinnan jakamatta jättämiseen;
- 6) perusteet vaatia toimittajalta yli kaksinkertaista liikevaihtoa;
- 7) sopimuspuoleksi valitun tarjoajan nimi, valinnan perustelut sekä arvio alihankintana kolmansille osapuolille annettavista sopimuksen tai puitejärjestelyn osista taikka mahdollisten alihankkijoiden nimet;
- 8) perusteet suorahankinnan, neuvottelumenettelyn tai kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttämiseen;
- 9) perusteet hankinnan keskeyttämiseen;
- 10) perusteet muiden kuin sähköisten viestintävälineiden käyttämiseen.

Hankintayksikön on dokumentoitava riittävästi hankintamenettelyn eri vaiheet ja niihin liittyvät ratkaisut. Asiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan hankintasopimuksen tekemisestä. Kertomus on pyynnöstä toimitettava komissiolle tai työ- ja elinkeinoministeriölle.

124 §

Hankintamenettelyn keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää todellisesta ja perustellusta syystä.

Hankintamenettelyn keskeyttämistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan, mitä hankintaa koskevasta päätöksestä säädetään 122 §:ssä.

125 §

Valitusosoitus ja oikaisuohje

Hankintayksikön on liitettävä tekemäänsä päätökseen valitusosoitus, jossa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hankintayksikön yhteystieto 141 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta varten sekä ohjeet oikaisukeinon käyttämisestä (oikaisuohje), joissa selostetaan, miten ehdokas tai tarjoaja voi saattaa asian uudelleen käsiteltäväksi hankintaoikaisuna.

Valitusosoituksen ja oikaisuohjeen antamiseen ja korjaamiseen sovelletaan muutoin, mitä niistä valituksen osalta hallintolainkäyttölain (586/1996) 3 luvussa ja oikaisuohjeen osalta hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

126 §

Hankintapäätöksen tiedoksianto

Hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Päätös edellä mainittuine asiakirjoineen annetaan tiedoksi käyttäen ehdokkaan ja tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytettäessä sähköistä yhteystietoa ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa hankintayksikön on merkittävä viestiinsä erikseen tieto viestin lähettämispäivästä.

Päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voidaan antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin.

127 §

Hankintasopimuksen tekeminen

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus. Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä.

128 §

Odotusaika

Edellä 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa sopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (odotusaika).

EU-kynnysarvon ylittävässä dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on 10 päivää.

Odotusaikaa ei sovelleta suorahankinnassa.

Muutoksenhaun vaikutuksesta hankintasopimuksen tekemiseen säädetään 143 §:ssä.

129 §

Poikkeukset odotusajan noudattamisesta

Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos:

- 1) sopimus koskee 43 §:ssä tarkoitetun puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa;

- 2) hankintasopimus tehdään ainoan hyväksyttävän tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa eikä tarjouskilpailussa ole jäljellä muita tarjoajia tai ehdokkaita, joiden asemaan sopimuskuumpanin valinta vaikuttaa; tai
- 3) sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän perusteella tehtävää hankintaa.

130 §

Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen

Edellä 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon ylittävässä suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Edellä 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon alittavassa suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan kansallisen ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä.

131 §

Hankintaoikaisun tekeminen

Hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen (hankintaoikaisu), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai jos asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin.

Päätöksen tai ratkaisun oikaiseminen ei edellytä asianosaisen suostumusta.

132 §

Hankintaoikaisun vireilletulo

Hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisun käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireilletulosta välittömästi niille, joita asia koskee.

Asianosaisen on esitettävä vaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintaoikaisun tekemistä tai hankintaoikaisun käsittelyä. Hankintaoikaisu voi koskea myös lainvoimaiseksi tullutta hankintayksikön päätöstä, jos asiaa ei ole saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

133 §

Hankintaoikaisun käsittelyn vaikutus markkinaoikeuden käsittelyyn

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosaisella on tämän lain nojalla oikeus hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

Jos korjattavaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun on haettu markkinaoikeudelta muutosta, asian käsiteltäväksi ottamisesta hankintaoikaisuna on ilmoitettava ja siinä tehty päätös on toimitettava markkinaoikeudelle. Hankintaoikaisua käsitellessään hankintayksikkö voi kieltää päätöksen tai ratkaisun täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Täytäntöönpanon kieltämisestä ja keskeyttämisestä on ilmoitettava markkinaoikeudelle, jos asiaan on haettu markkinaoikeudelta muutosta valittamalla.

Jos hankintayksikkö korjaa hankintapäätöksensä tai muun ratkaisunsa hankintaoikaisuna siten, että markkinaoikeudelle valituksen tehneellä ei ole enää oikeus-suojan tarvetta eikä tarvetta saada perusteltua päätöstä, markkinaoikeus voi poistaa tällaisen asian käsittelystä antamatta pääasiasta ratkaisua.

134 §

Hankintaoikaisun soveltaminen muihin hankintoihin

Hankintaoikaisua sovelletaan myös sellaisen hankintayksikön päätöksen tai muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun korjaamiseen, johon ei muutoin sovelleta tätä lakia. Tällaisen hankintaoikaisun johdosta tehtävään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta.

135 §

Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana

Hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana. Olennaisena pidetään ainakin muutosta, jossa

- 1) muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia;
- 2) hankintasopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi toimittajalle sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty;
- 3) muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti;

- 4) sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla; tai
- 5) tehdään muu kuin 2 momentin tarkoittama muutos.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen voidaan tehdä muutos, jos kyse on muusta kuin olennaisesta muutoksesta. Tällainen muutos on sallittu, jos

- 1) se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin hankinta-asiakirjoissa mainittuihin sopimusehtoihin tai niiden muuttamista koskeviin ehtoihin, niiden rahallisesta arvosta riippumatta, ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset, eivätkä ja ne eivät muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta;
- 2) alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen hankintasopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle
- 3) muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoita eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen;
- 4) alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla tämän luettelon 1 kohdan mukaisella yksiselitteisellä tarkistusehdolla sopimuksen muuttamista koskevalla ehdolla; alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia hankintasopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista;
- 5) kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa 25 ja 26 §:ssä vahvistetut kynnyksarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen;
- 6) muutokset eivät niiden arvosta riippumatta ole 1 momentissa tarkoitettuja olennaisia muutoksia.

Edellä 2 momentin 2-3 kohdissa tarkoitettujen muutosten arvo ei saa olla enemmän kuin 50 prosenttia alkuperäisen hankintasopimuksen arvo. Jos 2 momentin 2-3 kohdian tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saa olla tämän lain säännösten kiertäminen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen muutosten arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- ja tavarahankintasopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdan tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioidaan peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella.

136 §

Hankintasopimuksen purkaminen erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi purkaa hankintasopimuksen, jos

- 1) hankintasopimukseen on tehty 135 §:n 1 momentin tarkoittama olennainen muutos;
- 2) toimittajaa on koskenut jokin 80 §:ssä mainituista pakollisista poissulkuperusteista hankintasopimuksen tekohetkellä; tai
- 3) hankintasopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on SEUT 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut sen rikkoneen vakavasti perussopimusten ja julkisista hankinnoista annetun direktiivin 2014/24/EU mukaisia velvoitteita.

137 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuden sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta.

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan hankintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen, on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja sen seurakuntien asiakirjojen julkisuudesta säädetään kirkkolaissa (1054/1993).

Luku 15

Oikeussuojakeinot

138 §

Muutoksenhakuun oikeudet

Hankintaa koskevan asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen se, jota asia koskee.

Asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella lisäksi:

- 1) työ- ja elinkeinoministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa;
- 2) 23 §:ssä tarkoitettussa asiassa myös sellainen valtion tai kunnan viranomainen taikka muu taho, joka on myöntänyt hankekohtaista tukea rakennushankkeen toteuttamiseen:

139 §

Muutoksenhaun kohde

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella voidaan saattaa tässä laissa tarkoitettu hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua,

- 1) joka koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
- 2) joka koskee sitä, että hankintaa ei jaeta osiin 75 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia;
- 3) joka koskee hankintalain 1, 2 ja 107 §:ssä tarkoitettuja tavoitteita ja periaatteita. Edellä 43 §:ssä tarkoitettuun puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan tai 51 §:ssä tarkoitettua dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön ratkaisuun ei saa hakea valittamalla muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa. Lupa on myönnettävä, jos:
 - 1) asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää; tai
 - 2) siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

140 §

Muutoksenhakuaika

Jollei tässä pykälässä toisin säädetä, valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen.

Jos hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen jälkeen hankintasopimuksen 129 §:n 1 tai 3 kohdan nojalla noudattamatta odotusaikaa, valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun tarjoaja on saanut tiedon päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus markkinaoikeudelle on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi 130 §:n 1 momentissa tarkoitettua suorahankintaa koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Jollei 4 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ole julkaistu, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä:

- 1) 30 päivän kuluessa siitä, kun suorahankinnasta on julkaistu jälki-ilmoitus Euroopan unionin virallisessa lehdessä; tai
 - 2) viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty.
- Jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi 130 §:n 2 momentissa tarkoitettua suorahankintaa koskevan kansallisen ilmoituksen, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

141 §

Muutoksenhausta ilmoittaminen sekä hankinta-asioiden luettelo

Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön ilmoittamaan osoitteeseen.

Markkinaoikeuden on ylläpidettävä ja julkaistava mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista luetteloa markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista.

142 §

Hankintayksikkö vastapuolena ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Hankinta-asian käsittelyssä hankintayksikköä pidetään valituksen tehneen asianosaisen tai viranomaisen vastapuolena.

Hankinta-asiaissa oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuutta ratkaistaessa hankintayksikköön sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään viranomaisesta tai muusta julkisesta osapuolesta. Jos hankintayksikkö ei ole viranomainen tai oikeushenkilö, vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva velvoite voidaan kohdistaa tällaiseen hankintayksikköön osallistuvaan tai

kuuluvaan viranomaiseen tai oikeushenkilöön. Jos hankintamenettelystä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvoite voidaan kohdistaa tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön.

143 §

Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen

Hankinnassa, jossa on noudatettava odotusaikaa tai 130 §:ssä tarkoitettua määräaika, hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta, jos asia on saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Jos markkinaoikeus ratkaisee täytäntöönpanoa koskevan asian tai antaa pääasiassa ratkaisun ennen kuin odotusaika tai 130 §:ssä tarkoitettu määräaika on kulunut umpeen, hankintayksikön on noudatettava odotusaikaa tai 130 §:ssä tarkoitettua määräaika markkinaoikeuden päätöksen estämättä loppuun saakka.

144 §

Markkinaoikeuden väliaikaiset päätökset

Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Päätöksessään 1 momentissa tarkoitettusta toimenpiteestä markkinaoikeuden tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei toimenpiteestä aiheudu vastapuolelle tai muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat.

145 §

Hankintayksikön väliaikainen sitoumus

Valituksen tultua vireille hankintayksikkö voi antaa markkinaoikeudelle kirjallisen sitoumuksen olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön niin kauan kuin asia on markkinaoikeudessa vireillä.

Jos hankintayksikkö antaa markkinaoikeudelle 1 momentissa tarkoitettua sitoumuksen, markkinaoikeus ei ilman erityistä syytä anna päätöstä hankintapäätöksen täytäntöönpanon väliaikaista kieltämistä koskevasta vaatimuksesta.

146 §

Hankinnan väliaikainen järjestäminen

Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen ei saa estää sitä, että valittajan vaatimuksesta markkinaoikeuden päätöksellä voidaan:

- 1) hankintayksikön päätös kumota osaksi tai kokonaan;
- 2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä; tai
- 3) velvoittaa hankintayksikköä korjaamaan virheellisen menettelynsä.

147 §

Markkinaoikeuden määrämät seuraamukset

Jos hankinnassa on menetelty tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, markkinaoikeus voi:

- 1) kumota hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan;
- 2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä;
- 3) velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä;
- 4) määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksun asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä;
- 5) määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;
- 6) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;
- 7) lyhentää hankintasopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Edellä 1 momentin 4-7 kohdassa mainittujen seuraamusten määräämisestä säädetään 148-151 §:ssä. Markkinaoikeus voi näitä seuraamuksia määrätessään katsoa hankintasopimuksen syntyneeksi olosuhteiden perusteella, jos hankintayksikkö on nimenomaisesti ryhtynyt hankinnan toteuttamiseen.

Tehottomuusseuraamus, seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen voidaan määrätä vain 26 §:ssä tarkoitettussa EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu seuraamus voidaan määrätä vain, jos lainvastainen menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai asianosaisen asemaan hankintamenettelyssä.

148 §

Hyvitysmaksu

Hyvitysmaksu voidaan määrätä maksettavaksi, jos 147 §:n 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettu toimenpide saattaisi aiheuttaa hankintayksikölle, muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat taikka jos valitus on pantu vireille vasta hankintasopimuksen tekemisen jälkeen.

Hyvitysmaksua määrättäessä otetaan huomioon hankintayksikön virheen tai laiminlyönnin laatu, valituksen kohteena olevan hankinnan arvo ja hakijalle aiheutuneet kustannukset ja vahinko. Markkinaoikeus voi kuitenkin jättää hyvitysmaksun määräämättä, jos hankintayksikkö on pidättäytynyt hankintapäätöksen täytäntöönpanosta markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi.

Hyvitysmaksun määrä ei saa ilman erityistä syytä ylittää kymmentä prosenttia hankintasopimuksen arvosta.

149 §

Tehottomuusseuraamus

Markkinaoikeus voi todeta hankintasopimuksen tehottomaksi, jos:

- 1) hankintayksikkö on tehnyt suora-hankinnan ilman tässä laissa mainittua perustetta eikä suora-hankinnassa ole menetelty 130 §:ssä tarkoitetulla tavalla;
- 2) hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen, vaikka hankinnassa on velvollisuus noudattaa odotusaikaa;
- 3) hankintayksikkö on tehnyt 143 §:n vastaisesti hankintasopimuksen, vaikka hankinta-asia on saatettu markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa edellytyksenä on lisäksi, että hankintayksikkö on tehnyt tämän lain vastaisen muun virheen, joka on vaikuttanut muutoksenhakijan mahdollisuuksiin saada hankintasopimus.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyyn tai dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvassa kilpailuttamisessa hankintasopimuksen 129 §:n nojalla käyttämättä odotusaikaa ja jos kilpailuttamisessa on menetelty tämän lain 43 §:n 2 tai 3 momentin tai 49–52 §:n vastaisesti siten, että virhe on vaikuttanut muutoksenhakijan mahdollisuuksiin saada hankintasopimus, markkinaoikeus voi todeta hankintasopimuksen tehottomaksi.

Markkinaoikeus määrää, mitä sopimuksen velvoitteita tehottomuusseuraamus koskee. Tehottomuusseuraamus voi koskea vain vielä täyttämättä olevia sopimusvelvoitteita.

150 §

Tehottomuusseuraamuksen määräämättä jättäminen

Edellä 149 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa markkinaoikeus voi jättää määräämättä tehottomuusseuraamuksen yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä. Sopimukseen suoraanaisesti liittyviä taloudellisia etuja voidaan pitää pakottavina syinä vain, jos sopimuksen tehottomuudella olisi poikkeuksellisesti kohtuuttomia seurauksia.

151 §

Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen

Markkinaoikeus voi määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun jos:

- 1) markkinaoikeus on määrännyt hankintasopimuksen tehottomuusseuraamuksen;
- 2) hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen, vaikka hankinnassa on velvollisuus noudattaa odotusaikaa;
- 3) hankintayksikkö on tehnyt 143 §:n vastaisesti hankintasopimuksen, vaikka hankinta-asia on saatettu markkinaoikeuden ratkaistavaksi; tai
- 4) markkinaoikeus ei ole yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä 150 §:n mukaisesti määrännyt hankintasopimuksen tehottomuusseuraamusta.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa markkinaoikeus voi seuraamusmaksun määräämisen lisäksi tai sen sijasta lyhentää hankintasopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Seuraamusta määrätessään markkinaoikeuden on otettava huomioon hankintayksikön virheen tai laiminlyönnin laatu ja valituksen kohteena olevan hankinnan arvo. Seuraamusmaksun määrä ei saa ylittää kymmentä prosenttia hankintasopimuksen arvosta.

152 §

Seuraamusten kohdistaminen ja yhteisvaikutus

Jos hankintamenettelystä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, markkinaoikeus voi kohdistaa määräämänsä seuraamuksen tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön. Jos hankintamenettelystä on vastannut hankintayksikkö, joka ei itse ole viranomaisen tai oikeushenkilö, seuraamus voidaan kohdistaa tällaisen hankintayksikön toimintaan osallistuvaan hankintayksikköön, joka on viranomaisen tai oikeushenkilö. Määrätessään tässä laissa tarkoitetuista seuraamuksista markkinaoikeuden on otettava huomioon, että seuraamusten yhteisvaikutus ei saa muodostua hankintayksikön tai sen sopimuspuolen kannalta kohtuuttomaksi.

153 §

Uhkasakko

Markkinaoikeus voi asettaa tässä laissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Jos hankintapäätöksestä tai muusta toimenpiteestä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, markkinaoikeus voi kohdistaa

uhkasakon tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön. Jos hankintamenettelystä on vastannut hankintayksikkö, joka ei itse ole viranomainen tai oikeushenkilö, uhkasakko voidaan kohdistaa tällaisen hankintayksikön toimintaan osallistuvaan hankintayksikköön, joka on viranomainen tai oikeushenkilö.

154 §

Markkinaoikeuden päätöksen tiedoksianto

Markkinaoikeuden päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muutoksenhakijan ja hankintayksikön suostumuksella markkinaoikeuden päätös valitusosoituksineen voidaan antaa tiedoksi käyttäen näiden osapuolien markkinaoikeudelle ilmoittamia sähköisiä yhteystietoja.

Käytettäessä sähköistä yhteystietoa muutoksenhakijan ja hankintayksikön katsotaan saaneen tiedon päätöksestä valitusosoituksineen sinä päivänä, jolloin asiaa koskeva viesti on viestin vastaanottajan vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Sähköiseen tiedoksiantoon sovelletaan muutoin, mitä xx §:n 1 momentissa säädetään.

155 §

Muutoksenhakukielto

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain (365/1995) eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

156 §

Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia.

Markkinaoikeuden 144 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätös ei estä asian saattamista uudelleen markkinaoikeuden ratkaistavaksi, jos aikaisemman päätöksen perusteet muuttuvat.

157 §

Muutoksenhaku kirkon viranomaisen hankintapäätökseen

Muutoksenhausta evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisen päätökseen säädetään kirkkolaisissa.

158 §

Täydentävät säännökset

Valitukseen sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään muutoin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

159 §

Päätösten täytäntöönpano

Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös 147 §:n 1 momentin 4–7 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voidaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla.

Seuraamusmaksua koskevan päätöksen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä määrätä seuraamusmaksu on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle.

160 §

Vahingonkorvaus

Joka tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisella menettelyllä aiheuttaa ehdokkaalle, tarjoajalle tai toimittajalle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Kun vahingonkorvausvaatimus koskee tarjousmenettelystä aiheutuneita kuluja, korvauksen tuomitsemiseksi riittää kuitenkin, että ehdokas tai tarjoaja näyttää toteen 1 momentissa tarkoitetun virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa toimivaltainen tuomioistuin on oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukainen alioikeus.

16 luku

Erinäiset säännökset

161 §

Hankintasopimusten säilyttäminen

Hankintayksiköiden on säilytettävä ainakin hankintasopimuksen kestonajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1 000 000

tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 rakennusurakkasopimuksissa.

162 §

Komissiolle toimitettava seurantaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi.

Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava seurantaraportin tekemistä ja tilastointia varten tarvittavat tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle.

163 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2016. Lain 87 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 18 päivänä huhtikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007), jäljempänä vanha hankintalaki, ja sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annettu laki (698/2011).

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhaan hankintalakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

164 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Tämän lain 8 lukua sovelletaan 4 §:n mukaisiin yhteishankintayksikköihin vasta 18 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksikköihin 18 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (614/2007) 4 lukua sovelletaan 4 §:n mukaisiin yhteishankintayksikköihin 17 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksikköihin 17 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Liite A

Lain 9 §:n 1 momentin 11, 12 ja 13 kohdissa tarkoitetut palvelut

Lain 9 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitetut palvelut

Palvelujen kuvaus	CPV –viitenumero
Palonsammutus- ja pelastuspalvelut	75250000-3
Palokunnan palvelut	75251000-0
Palonsammutustyöt	75251100-1
Palontorjunta	75251110-4
Metsäpalojen sammutuspalvelut	75251120-7
Pelastuspalvelut	75252000-7
Väestönsuojelu	75222000-8
Ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut	98113100-9

Lain 9 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetut palvelut

Palvelujen kuvaus	CPV –viitenumero
Mainoskampanjapalvelut	79341400-0
Propagandaelokuvien tuotanto	92111230-9
Propagandavideoiden tuotanto	92111240-6

Lain 9 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitetut palvelut

Palvelujen kuvaus	CPV -viitenumero
Tutkimus- ja kehittämisspalvelut sekä niihin liittyvät konsulttipalvelut	73000000-2
Kokeelliset kehityspalvelut	73120000-9
Tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnittelu ja toteutus	73300000-5
Ennakkototeutettavuustutkimus ja teknologinen demonstroiointi	73420000-2
Testaus ja arviointi	73430000-5

Liite B

Rakennusurakoiden lista

NACE Rev. 1					CPV-koodi
PÄÄLUOKKA F			RAKENTAMINEN		
2-numerotaso	3-numerotaso	4-numerotaso	Kuvaus	Huomautukset	
45			Rakentaminen	Tälle kaksinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> uudisrakentaminen, entisöinti ja tavanomainen korjaaminen 	45000000
	45.1		Rakennusalueen pohjarakentaminen		45100000
		45.11	Rakennusten purku ja raivaus; maansiirto	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> rakennusten ja muiden rakenteiden purku rakennusalueen raivaus maansiirto: rakennusalueen maankaivuu, täyttö- ja tasaustyöt, ojankaivu, louhintatyöt, räjäytystyöt jne. maaperän rakentaminen kaivos-toimintaa varten irtomaan poisto ja muut kaivosten ja kaivosalueiden perustyöt ja esirakentaminen Tälle nelinumerotasolle kuuluu myös: <ul style="list-style-type: none"> rakennusalueen salaojitus maa- tai metsätaloukseen ojitus 	45110000
		45.12	Koeporaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> koeporaus, koekairaus ja näytteenotto rakennus-, geofysiikkaan, geologisiin tai vastaaviin tarkoituksiin Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: <ul style="list-style-type: none"> öljy- tai kaasulähteiden poraus, vrt. 11.20 vesikaivon poraus, vrt. 45.25 kuilun syvennys, vrt. 45.25 öljy- ja kaasukenttien tutkimus, geofysikaalinen, geologinen ja seisminen tutkimus, vrt. 74.20 	45120000
	45.2		Rakennusten tai niiden osien rakentaminen; maa- ja vesirakentaminen		45200000

		45.21	Yleiset talonrakennustyöt sekä maa- ja vesirakennustyöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaikenlaisten rakennusten rakentaminen; maa- ja vesirakennustyöt • siltöjen, myös eritasoteiden, maasiltojen, tunneleiden ja metrotunneleiden rakentaminen • putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kaukoverkostojen rakentaminen • putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kunnallisverkostojen rakentaminen • tähän liittyvät asennustyöt • tehdasvalmisteisten rakennusten kokoaminen ja pystyttäminen rakennuspaikalla <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • öljyn ja kaasun tuotantoon liittyvät palvelut, vrt. 11.20 • itsevalmistetuista, muista kuin betonisista osista koostuvien kokonaisten valmiiden rakenteiden pystyttäminen, vrt. 20, 26 ja 28 • urheilukenttien, uima-altaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golf-ratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä, vrt. 45.23 • rakennusasennus, vrt. 45.3 • rakennusten viimeistely, vrt. 45.4 • arkkitehti- ja insinööripalvelut, vrt. 74.20 • rakentamisen projektihallinta, vrt. 74.20 	45210000 paitsi: – 45213316 45220000 45231000 45232000
		45.22	Kattorakenteiden pystyttäminen ja kattaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kattorakenteiden asennustyöt • katteiden asennustyöt • vesitiivistystyöt 	45261000
		45.23	Moottoriteiden, katujen, lentokenttien ja urheilualueiden rakentaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moottoriteiden, katujen, muiden ajoneuvoille ja jalankulkijoille tarkoitettujen liikenneväylien rakentaminen • rautateiden rakentaminen • kiitoratojen rakentaminen • urheilukenttien, uima-altaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golf-ratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä • ajoratamerkintöjen maalaustyöt teillä ja paikoitusalueilla <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alustavat maansiirtotyöt, vrt. 45.11 	45212212 ja DA03 45230000 paitsi: – 45231000 – 45232000 – 45234115

		45.24	Vesirakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • seuraavat rakennustyöt: • vesiväylien, satamien ja jokien, huvivenesatamien, sulkujen jne. rakentaminen • padot ja aallonmurtajat • ruoppaustyöt • vedenalaiset rakennustyöt 	45240000
		45.25	Muu erikoisalarakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • erilaisille rakenteille yhteiseen piirteeseen erikoistunut rakentaminen, joka edellyttää erityistaitoja tai -laitteita • perustuksien rakentaminen, mukaan lukien paalutustyöt • kaivojen poraus ja rakentaminen, kuilun syvennys • muiden kuin itsevalmistettujen teräsrunkorakenteiden pystyttäminen • teräksen taivuttaminen • muuraustyöt ja katukiveyksen laskeminen • rakennustelineiden ja työtasojen asentaminen ja purku, mukaan lukien telien ja tasojen vuokraus • savupiippujen ja teollisuusunien pystytys • <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennustelineiden vuokraus ilman asennusta ja purkamista, vrt. 71.32 	45250000 45262000
	45.3		Rakennusasennus		45300000
		45.31	Sähköjohtojen ja -laitteiden asennus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <p>Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähköjohdot ja -laitteet • tietoliikennejärjestelmät • sähkölämmitysjärjestelmät • taloantennit • palohälyttimet • varashälyttimet • hissit ja liukuportaat • ukkosenjohdattimet jne. 	45213316 45310000 paitsi: – 45316000
		45.32	Eristystyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • lämpö-, ääni- tai värinäeristeiden rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesitiivistystyöt, vrt. 45.22 	45320000

		45.33	Putkityöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja viemärilaitteet ja -kalusteet • kaasulaitteet • lämmitys-, tuuletus-, jäähdytys- tai ilmastointilaitteet ja -putket • palosammutusjärjestelmät <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkölämmitysjärjestelmien asennus, vrt. 45.31 	45330000
		45.34	Muu rakennus- asentaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valaistus- ja merkinantolaitteistojen asennus teille, rautateille, lentokentille ja satamiin • muualla luokittelemattomien laitteiden ja laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen 	45234115 45316000 45340000
	45.4		Rakennusten viimeistely		45400000
		45.41	Rappaus	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten tai muiden rakenteiden sisä- tai ulkopintojen rappaustyöt laastilla tai stukilla sekä vastaavilla rappausaineilla 	45410000
		45.42	Rakennuspuuse- pän asennustyöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muiden kuin itsevalmistettujen, puusta tai muista aineista valmistettujen ovien, ikkunoiden, oven- ja ikkunankarmien, sovitettujen keittiöiden, portaikkojen, myymäläkalusteiden ja vastaavien asennus • sisätilojen viimeistelytyöt kuten sisäkattojen päällystys, seinien panelointi, siirrettävien väliseinien asennus jne. <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • parketin ja muiden puisten lattiapäällysteiden asennus, vrt. 45.43 	45420000
		45.43	Lattianpäällystys ja seinien verhoilu	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten tai muiden rakenteiden päällystäminen tai laatoittaminen • keraamisilla, betonisilla tai kivisillä seinä- tai lattiatilillä tai -kivillä • parketilla tai muulla puisella lattiapäällysteellä taikka kokolatiamatoilla tai linoleumilla • myös kumisella tai muovisella lattiapäällysteellä • mosaiikkisilla, marmorisilla, graniittisilla tai liuskekivisillä seinä- tai lattiapäällysteillä • tapetilla 	45430000

		45.44	Maalaus ja lasitus	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten sisä- ja ulkomaalaus • muiden rakenteiden ulkomaalaus • lasien, peilien jne. asennus <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ikkunoiden asennus, vrt. 45.42 	45440000
		45.45	Muu rakennusten viimeistely	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksityisten uima-altaiden rakentaminen • rakennusten ulkopintojen puhdistaminen höyryllä, hiekkapuhaltamalla ja vastaavalla tavalla • muut muualla luokittelemattomat rakennusten viimeistelytyöt <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten ja muiden rakenteiden siivous, vrt. 74.70 	45212212 ja DA04 45450000
	45.5		Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen		45500000
		45.50	Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen	<p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennus- tai purkukoneiden ja -laitteiden vuokraus ilman käyttäjää, vrt. 71.32 	45500000

Liite C

Luettelo 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista kansainvälisistä sosiaali-, ympäristö- ja työoikeuden sopimuksista

ILO:n yleissopimus nro 87, joka koskee järjestäytymisvapautta ja järjestäytymisoikeuden suojelua.

- ILO:n yleissopimus nro 98, joka koskee järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta.
- ILO:n yleissopimus nro 29, joka koskee pakkotyötä.
- ILO:n yleissopimus nro 105, joka koskee pakkotyön poistamista.
- ILO:n yleissopimus nro 138, joka koskee vähimmäisikää.
- ILO:n yleissopimus nro 111, joka koskee työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää.
- ILO:n yleissopimus nro 100, joka koskee samanarvoisesta työstä maksettavaa samaa palkkaa.
- ILO:n yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityövoiman käytön pahimpia muotoja.
- Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus ja siihen liittyvä Montrealin pöytäkirja otsonikerrosta heikentävistä aineista.
- Vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus (Baselin yleissopimus).
- Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (Tukholman yleissopimus).
- Kansainvälisen kaupan kohteina olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä tehty Rotterdamin yleissopimus (UNEP/FAO) (PIC-yleissopimus), Rotterdam, 10. syyskuuta 1998, ja siihen liittyvät kolme alueellista pöytäkirjaa.

88 §:n 5 ja 6 momentissa tarkoitetut selvitykset ehdokkaan tai tarjoajan soveltuvuudesta

Taloudellinen tilanne ja rahoitusasema (94 §:n 5 momentti)
pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai tarvittaessa todiste asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;
tilinpäätökset tai otteet niistä, jos sen valtion lainsäädännössä, johon talouden toimija on sijoittautunut, edellytetään tilinpäätöksen julkistamista;
todistus yrityksen kokonaisliikevaihdosta ja tarvittaessa liikevaihdosta hankintasopimuksen kohteena olevalla toimialalla enintään kolmelta viimeiseltä kuluneelta tilikaudelta sen mukaan, milloin yritys on perustettu tai aloittanut toimintansa, jos liikevaihtoa koskevat tiedot ovat saatavilla.
Tekninen suorituskyky (94 §:n 6 momentti)
luettelo toteutetuista rakennusurakoista enintään viimeksi kuluneiden viiden vuoden ajalta ja sen tueksi todistukset merkittävimpien rakennusurakoiden asianmukaisesta toteuttamisesta ja lopputuloksesta; jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä rakennusurakoista, jotka on toteutettu yli viisi vuotta sitten;
luettelo merkittävimmistä suoritetuista tavarantoimituksista tai palveluista enintään viimeksi kuluneiden kolmen vuoden ajalta ja tiedot niiden arvosta, ajankohdasta sekä julkisesta tai yksityisestä vastaanottajasta. Jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä tavarantoimituksista tai palvelusuorituksista, jotka on tehty yli kolme vuotta sitten;
selvitys asianomaisista talouden toimijan yritykseen suoraan kuuluvista tai kuulumattomista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä laitoksista, erityisesti niistä, jotka vastaavat laadunvalvonnasta, ja, jos kyseessä ovat rakennusurakkasopimukset, niistä, jotka ovat urakoitsijan käytettävissä urakan toteuttamista varten;
kuvaus talouden toimijan laadunvarmistukseen käyttämistä teknisistä välineistä ja toimenpiteistä sekä yrityksen tutkimus- ja kehitysjärjestelmistä;
selvitys toimitusketjun hallinnoinnista ja seurantajärjestelmistä, joita talouden toimija voi soveltaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
jos toimitettavat tuotteet tai palvelut ovat monimutkaisia tai niitä tarvitaan poikkeuksellisesti vain tiettyä tarkoitusta varten, tarkastus, jonka suorittaa hankintaviranomainen tai tämän puolesta suostumuksellaan sen maan toimivaltainen virallinen laitos, johon tavarantoimittaja tai palvelujen tarjoaja on sijoittautunut; tarkastus koskee tavarantoimittajan tuotantokapasiteettia tai palvelujen tarjoajan teknistä suorituskykyä ja tarvittaessa tämän käytössä olevia tutkimus- ja kehitysjärjestelmiä sekä laadunvalvontatoimenpiteitä;
palvelujen tarjoajan tai urakoitsijan taikka yrityksen johtohenkilöiden koulutus ja ammatillinen pätevyys, edellyttäen että niitä ei arvioida tarjoutuen vertailuperusteena;
selvitys ympäristönhallinnan toimenpiteistä, jotka talouden toimija toteuttaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
ilmoitus palvelujen suorittajan tai urakoitsijan työvoiman vuotuisesta keskimäärästä ja johtohenkilöiden lukumäärästä kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta;
selvitys työvälineistä, kalustosta tai teknisistä laitteista, jotka ovat palvelujen suorittajan tai urakoitsijan käytettävissä hankintasopimuksen toteuttamiseksi;
ilmoitus hankintasopimuksen osasta, jonka talouden toimija aikoo mahdollisesti antaa alihankkijoille;
tavarahankinnoissa näytteet, kuvaukset tai valokuvat, joiden aitous on voitava hankintaviranomaisen pyynnöstä todistaa;
tavarahankinnoissa virallisten laadunvalvontaelinten tai toimivaltaisiksi tunnustettujen laitosten laatimat todistukset, joissa viittauksilla teknisiin eritelmiin tai standardeihin osoitetaan selkeästi määriteltyjen tavaroiden olevan vaatimustenmukaisia.

Sosiaali- ja terveystalvetut sekä muut erityiset palvelut, lain 106 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut

Lain 106 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut:

- 1) terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ja niihin liittyvät palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Kotiapulaisten hankintapalvelut]; 79624000-4 [Sairaanhoidohenkilöstön hankintapalvelut] ja 79625000-1 [Hoitohenkilöstön hankintapalvelut] 85000000-9-85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5; 98500000-8 [Yksityishenkilöitä työllistävät kotitaloudet] ja 98513000-2-98514000-9 [Työvoimapaalvelut kotitalouksille, Henkilöstönvälityspalvelut kotitalouksille, Toimistotyöntekijöiden välityspalvelut kotitalouksille, Tilapäistyöntekijät kotitalouksille, Kotiapupalvelut ja Kotipalvelut];
- 2) sosiaalialan, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 85321000-5 ja 85322000-2, 75000000-6 [Julkishallinnon palvelut, maanpuolustus ja sosiaaliturvapalvelut], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; 79995000-5-79995200-7; 80000000-4 Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen palvelut-80660000-8; 92000000-1 ja 92700000-8 79950000-8 [Näyttelyjen, messujen ja kongressien järjestelypalvelut], 79951000-5 [Seminaarien järjestäminen], 79952000-2 [Tapahtumapaalvelut], 79952100-3 [Kulttuuritapahtumien järjestäminen], 79953000-9 [Festivaalien järjestäminen], 79954000-6 [Juhlien järjestäminen], 79955000-3 [Muotinäytösten järjestäminen], 79956000-0 [Messujen ja näyttelyjen järjestäminen];
- 3) pakollisen sosiaaliturvan palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 75300000-9, jos ne kuuluvat lain soveltamisalaan;
- 4) sosiaalietuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1;
- 5) muut yhteisöön liittyvät, yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut, mukaan lukien ammattiyhdistysten, poliittisten järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja muiden erilaisten yhdistysten tarjoamat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 ja 98130000-3;
- 6) uskonnollisten järjestöjen palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 98131000-0;
- 7) hotelli- ja ravintolapalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 55100000-1-55410000-7; 55521000-8-55521200-0 [55521000-8 Ateriapalvelut

kotitalouksille, 55521100-9 Aterioiden kotiinkuljetuspalvelu, 55521200-0 Ateriakuljetuspalvelut] 55520000-1 Ateriapalvelut, 55522000-5 Muonituspalvelut kuljetusyrityksille, 55523000-2 Muiden yritysten tai muiden laitosten ateriapalvelut, 55524000-9 Kouluruokailupalvelut 55510000-8 Ruokalapalvelut, 55511000-5 Henkilöstöruokalojen ja muiden rajoitetulle asiakaskunnalle tarkoitettujen kahviloiden palvelut, 55512000-2 Ruokalanhoito, 55523100-3 Kouluruokailupalvelut;

- 8) oikeudelliset palvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 9 §:n nojalla, ja jos ne kuuluvat CPV-koodeihin 79100000-5-79140000-7; 75231100-5;
- 9) muita hallinnolliset ja valtionhallinnon palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75100000-7-75120000-3; 75123000-4; 75125000-8-75131000-3;
- 10) yhteiskunnalle tuotettavat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8-75231000-4;
- 11) vankilapalvelut, yleiseen turvallisuuteen liittyvät ja pelastuspalvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 9 §:n nojalla, ja jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75231210-9-75231230-5; 75240000-0-75252000-7; 794300000-7; 98113100-9 ;
- 12) tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 79700000-1-79721000-4 [Tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, Turvallisuuspalvelut, Hälytysjärjestelmän valvonta, Vartiointipalvelut, Valvontapalvelut, Seurantajärjestelmään liittyvät palvelut, Karkurien jäljityspalvelut, Partiointipalvelut, Henkilökorttien myöntämispalvelut, Tutkintapalvelut ja Etsivätoimistopalvelut] 79722000-1 [Grafologiapalvelut], 79723000-8 [Jäteanalyysipalvelut] ;
- 13) kansainväliset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98900000-2 [Ulkopuolisten järjestöjen ja toimielinten palvelut] ja 98910000-5 [Kansainvälisten järjestöjen ja toimielinten palvelut];
- 14) postipalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 64000000-6 [Posti- ja televiestintäpalvelut], 64100000-7 [Posti- ja pikalähettipalvelut], 64110000-0 [Postipalvelut], 64111000-7 [Sanoma- ja aikakauslehtiin liittyvät postipalvelut], 64112000-4 [Kirjelähetyksiin liittyvät postipalvelut], 64113000-1 [Paketteihin liittyvät postipalvelut], 64114000- 8 [Postitoimistopalvelut], 64115000-5 [Postilokerojen vuokrauspalvelut], 64116000-2 [Poste restante -palvelut], 64122000-7 [Toimiston sisäiset posti- ja lähettipalvelut]; taikka
- 15) sekalaiset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 50116510-9 [Autonrenkaiden pinnoitus], 71550000-8 [Sepän palvelut].

Lag om offentlig upphandling och koncession

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap

Syfte, principer och definitioner

1 §

Lagens syfte

De statliga och kommunala myndigheterna samt övriga upphandlande enheter ska konkurrensutsätta sin upphandling så som föreskrivs i denna lag.

Genom denna lag genomförs 1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG, nedan *upphandlingsdirektivet*, 2) rådets direktiv 89/665/EEG om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten, nedan *rättsmedelsdirektivet*, 3) Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling, nedan *rättsskyddsdirektivet*, samt 4) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner, nedan *koncessionsdirektivet*.

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet samt garantera jämlika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggen-treprenader vid anbuds-förfaranden för offentlig upphandling.

De upphandlande enheterna ska sträva efter att ordna sin upphandling så att den kan genomföras på ett så ekonomiskt, kvalitativt och systematiskt sätt som möjligt genom att utnyttja befintliga konkurrensförhållanden och med beaktande av miljö-aspekter och sociala aspekter. För att minska de administrativa uppgifterna i anslutning till upphandlingen kan de upphandlande enheterna utnyttja ramavtal samt

genomföra gemensamma upphandlingar eller utnyttja andra samarbetsmöjligheter vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

Upphandlingen ska genomföras i form av ändamålsenliga helheter. Upphandlingen ska om möjligt ordnas så att små och medelstora företag och andra sammanslutningar är likvärdiga med andra anbudsgivare då de deltar i anbudsförfarandet. Vid upphandling som underskrider de nationella tröskelvärden som avses i denna lag ska man sträva efter att beakta tillräcklig öppenhet och icke-diskriminering med hänsyn till upphandlingens storlek och omfattning.

3 §

Principer för offentlig upphandling

De upphandlande enheterna ska behandla deltagare i upphandlingsförfaranden och andra leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt förfara öppet och med beaktande av proportionalitetskraven.

Om en anbudssökande eller anbudsgivare i anbudsförfarandet är en enhet som hör till den upphandlande enhetens organisation, en sammanslutning eller en inrättning som ägs av den upphandlande enheten eller en annan upphandlande enhet, ska denna behandlas på samma sätt som övriga anbudssökande och anbudsgivare.

4 §

Definitioner

I denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den avses med

- 1) *upphandlingskontrakt* ett skriftligt avtal som slutits mellan en eller flera upphandlande enheter och en eller flera leverantörer och som avser utförande av byggtreprenad, anskaffning av varor eller utförande av tjänster mot ekonomisk ersättning,
- 2) *byggtreprenadkontrakt* ett upphandlingskontrakt som gäller utförande eller både projektering och utförande av sådana byggarbeten eller byggtreprenader som kan hänföras till en verksamhet som avses i bilaga B; med byggtreprenadkontrakt avses även utförande, oavsett form, av byggtreprenader som uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enhet som utövar ett avgörande inflytande över typen eller projekteringen av byggnadsentreprenaden; med byggtreprenad kan avses en entreprenad för hus-, jord- eller vattenbyggnadsarbeten som bildar en ekonomisk eller teknisk helhet,
- 3) *varuupphandlingskontrakt* ett upphandlingskontrakt som syftar till köp, leasing, hyra eller anskaffning på avbetalning med eller utan köpoption av en vara; som varuupphandlingskontrakt anses även ett sådant upphandlingskontrakt som utöver upphandling av varor även omfattar monterings- och installationsarbeten,

- 4) *tjänsteupphandlingskontrakt* ett avtal som avser annat än offentliga byggtreprenader och som syftar till utförande av tjänster,
- 5) *koncessioner byggkoncessioner* och *tjänstekoncessioner*,
- 6) *byggkoncession* ett skriftligt avtal mot ekonomisk ersättning genom vilket en eller flera upphandlande enheter överför genomförandet av en byggtreprenad och den funktionella risk som hänger samman med det på en eller flera leverantörer, och där ersättningen för överföringen utgörs antingen av endast rätten att utnyttja den anläggning som byggs eller av dels en sådan rätt, dels betalning,
- 7) *tjänstekoncession* ett skriftligt avtal mot ekonomisk ersättning genom vilket en eller flera upphandlande enheter överför på en eller flera leverantörer att erbjuda och administrera andra tjänster än sådana som gäller byggkoncession samt den funktionella risk som hänger samman med det, och där ersättningen för överföringen utgörs antingen av endast rätten att utnyttja tjänsterna eller av dels en sådan rätt, dels betalning,
- 8) *leverantör* en fysisk eller juridisk person, en offentlig enhet eller en grupp av dessa som på marknaden erbjuder varor, tjänster, byggarbeten eller byggtreprenader,
- 9) *anbudssökande* en leverantör som anmält intresse för att delta i ett selektivt förfarande, ett förhandlat förfarande, en konkurrenspräglad dialog, en direktupphandling eller ett förfarande för innovationspartnerskap,
- 10) *anbudsgivare* en leverantör som lämnar ett anbud,
- 11) *upphandlingsdokument* alla dokument som utarbetas av upphandlande enheter eller som upphandlande enheter hänvisar till för att beskriva eller fastställa de olika delarna av upphandlingen eller förfarandet; exempel på upphandlingsdokument är upphandlingsannonser, förhandsannonser, anbudsförfrågningar och inbjudningar att förhandla samt bilagor till dessa innehållande tekniska specifikationer, det beskrivande dokumentet, förslag till kontraktsvillkor, format för de handlingar som ska lämnas in av anbudssökande och anbudsgivare, upplysningar om allmänt tillämpliga skyldigheter och eventuella kompletterande dokument,
- 12) *inköpscentral* en upphandlande enhet som tillhandahåller centraliserad inköpsverksamhet och eventuellt också stödverksamhet för inköp till de upphandlande enheter som direkt eller indirekt äger den eller till sådana upphandlande enheter gällande vilka det finns särskilda bestämmelser om rätten att använda inköpscentralens verksamhet; det förutsätts att inköpscentralen utför de ovannämnda uppgifterna och att den uttryckligen har grundats för att utföra dessa uppgifter eller att skötseln av dessa uppgifter har bestämts eller fastställts som inköpscentralens verksamhetsområde,
- 13) *centraliserad inköpsverksamhet* följande verksamhet av bestående natur:
 - a. anskaffning av varor eller tjänster som är avsedda för upphandlande enheter, och

- b. tilldelning av upphandlingskontrakt om, ingående av ramavtal om eller införande av dynamiska inköpssystem för byggtreprenader, varor eller tjänster som är avsedda för upphandlande enheter,
- 14) stödverksamhet för inköp verksamheter för tillhandahållande av stöd för inköp, såsom
- a. tillhandahållande av sådan teknisk infrastruktur till upphandlande enheter som är avsedd att användas för tilldelning av upphandlingskontrakt och ingående av ramavtal,
 - b. rådgivning om genomförande och utformning av upphandling, eller
 - c. genomförande av upphandlingsförfaranden för den upphandlande enhetens räkning och i dess namn,
- 15) *gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV)* det referenssystem som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) och i kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG respektive 2004/18/EG om förfaranden vid offentlig upphandling, när det gäller revidering av CPV,
- 16) *skriftlig* varje enhet av ord eller siffror som kan läsas, återges och sedan meddelas; detta inkluderar uppgifter som går att överföra eller lagra med elektroniska medel,
- 17) *elektroniska medel* medel som utnyttjar elektronik för behandling och lagring av data, inklusive digital komprimering, samt sänder, överför och tar emot information via kabel, radiovågor, på optisk eller någon annan elektromagnetisk väg,
- 18) *livscykel* alla på varandra följande eller inbördes sammankopplade skeden som ingår i livslängden för en vara, genomförandet av en byggtreprenad eller tillhandahållandet av en tjänst; dessa inkluderar bland annat forskning och utveckling som ska genomföras, produktion, handel och dess villkor, transport, användning och underhåll; livscykeln omfattar alla skeden från råvaruanskaffning eller generering av resurser till återanvändning, materialåtervinning, återvinning av avfall eller bortskaffande,
- 19) *projektävling* ett förfarande där upphandlande enheter kan skaffa ett sådant underlag eller projekt för exempelvis planläggning, stadsplanering, arkitektur, formgivningsteknik eller databehandling som en jury utser till vinnande bidrag i en tävling; i tävlingen kan pris delas ut,
- 20) *innovation* förverkligande av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process, en ny marknadsföringsmetod eller en ny organisationsmetod inom affärspraxis, arbetsplatsorganisation eller yttre förbindelser bland annat i syfte att bidra till att lösa samhällsutmaningar eller stödja Europa 2020-strategin för

- smart och hållbar tillväxt för alla; processerna inbegriper bland annat produktions-, byggnads- och anläggningsprocesser;
- 21) *märke* alla dokument, certifikat eller intyg som bekräftar att berörda entreprenader, varor, tjänster, processer eller förfaranden uppfyller vissa krav/de krav som ställs av en upphandlande enhet,
 - 22) *märkeskrav* de krav som ska uppfyllas av berörda entreprenader, varor, tjänster, processer eller förfaranden för att det berörda märket ska få användas,
 - 23) *teknisk specifikation* en sådan teknisk definition av egenskaperna hos den vara, den tjänst eller det material som är föremål för upphandlingen som utgör ett krav för användningen; sådana egenskaper och krav är bland annat kvalitet, miljö- och klimatprestandanivåer, formgivning som uppfyller alla krav såsom tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, bedömning av överensstämmelse, prestanda, varans användningsområde, säkerhet eller mått, förfaranden för kvalitetssäkring, beteckning under vilken produkten saluförs, terminologi, symboler, provning och provningsmetoder, förpackning, märkning, etiketter och bruksanvisningar samt produktionsprocesser och produktionsmetoder i alla skeden av upphandlingens livscykel; egenskaper som vid offentliga byggentreprenader fastställs genom tekniska specifikationer är dessutom bestämmelser om projektering och kostnadsberäkning, provning och kontroll, villkoren för att arbetet ska godkännas, byggmetoder och byggteknik samt andra tekniska villkor som den upphandlande enheten i enlighet med allmänna eller särskilda bestämmelser har möjlighet att föreskriva och som hänför sig till det färdiga arbetet och material eller delar som ingår,
 - 24) *standard* en teknisk definition som godkänts av ett erkänt standardiseringsorgan för upprepad och kontinuerlig tillämpning och som har offentliggjorts som standard och med vilken överensstämmelse inte är obligatorisk; en standard kan vara
 - a) internationell, dvs. antagen av ett internationellt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten,
 - b) europeisk, dvs. antagen av ett europeiskt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten, eller
 - c) nationell, dvs. antagen av ett nationellt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten,
 - 25) *europeisk teknisk bedömning* en dokumenterad bedömning av en byggprodukts prestanda i förhållande till dess väsentliga egenskaper i enlighet med ett europeiskt bedömningsdokument enligt artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011,
 - 26) *gemensam teknisk specifikation* en teknisk specifikation på IKT-området som utarbetats i enlighet med artiklarna 13 och 14 i förordning (EU) nr 1025/2012,
 - 27) *teknisk referens* en teknisk definition, med undantag för europeiska standarder, som har tagits fram av ett europeiskt standardiseringsorgan i enlighet med förfaranden som beaktar marknadens behov,

- 28) *organ för bedömning av överensstämmelse* ett organ som utför bedömning av överensstämmelse, såsom kalibrering, provning, certifiering och kontroll, och som är ackrediterat i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008,
- 29) *allmänt kommunikationsnät* ett sådant kommunikationsnät som tillhandahålls en grupp av användare som inte har avgränsats på förhand och som avses i 2 § 2 punkten i kommunikationsmarknadslagen (393/2003),
- 30) *elektronisk kommunikationstjänst* sådana tjänster som tillhandahålls av ett tjänsteföretag och som avses i 2 § 20 punkten i kommunikationsmarknadslagen,
- 31) *audiovisuell medietjänst* en sådan audiovisuell innehållstjänst som avses i 3 § 2 punkten i informationssamhällsbalken (917/2014),
- 32) *program och programmaterial sådant audiovisuellt program* som avses i 3 § 1 punkten i informationssamhällsbalken och radioprogram.

5 §

Upphandlande enheter

Upphandlande enheter som avses i denna lag är

- 1) statens, kommunernas och samkommunernas myndigheter,
- 2) evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkan samt deras församlingar och övriga myndigheter,
- 3) affärsverk enligt lagen om statliga affärsverk (1062/2010) samt forststyrelsen som avses i lagen om forststyrelsen (1378/2004),
- 4) offentligrättsliga organ,
- 5) varje upphandlare, om upphandlaren för upphandlingen har fått understöd av en upphandlande enhet som avses i 1-4 punkten till ett belopp som överstiger hälften av upphandlingens värde.

Med offentligrättsligt organ avses i 1 mom. en juridisk person som särskilt har inrättats för att tillgodose sådana behov i det allmännas intresse som inte har industriell eller kommersiell karaktär och

- 1) som till största delen finansieras av en upphandlande enhet som avses i 1 mom. 1-4 punkten,
- 2) vars ledning står under kontroll av en upphandlande enhet som avses i 1 mom. 1-4 punkten, eller
- 3) i vars förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan mer än hälften av ledamöterna utses av en upphandlande enhet som avses i 1 mom. 1-4 punkten.

2 kap

Tillämpningsområde

6 §

Lagens allmänna tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på i 5 § avsedda upphandlande enheters upphandling, om inte något annat föreskrivs nedan i denna lag.

Bestämmelser om tillämpningen av denna lag på evangelisk-lutherska kyrkans verksamhet finns i kyrkolagen (1054/1993), och bestämmelser om tillämpningen av denna lag på investeringar och andra åtgärder för vilka stöd har beviljats enligt lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007) finns i nämnda lag.

7 §

Blandade kontrakt

På upphandling som gäller två eller flera av de upphandlingsformer som avses i 4 § 2-4 punkten ska de bestämmelser tillämpas som tillämpas på upphandlingsformen för upphandlingskontraktets huvudändamål. För sådan upphandling som gäller delvis tjänster som avses i 12 kap. och delvis andra tjänster eller som gäller delvis tjänster och delvis varor ska huvudändamålet bestämmas utifrån vilket av de uppskattade värdena för tjänster respektive varor som är det högsta.

På kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som står utanför tillämpningsområdet tillämpas denna lag, om kontraktets huvudändamål är de upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och om de olika delarna av upphandlingskontraktet objektivt sett inte kan särskiljas. Om de delar av ett kontrakt som avses i detta moment tilldelas separata kontrakt enligt vilken del som omfattas av och vilken del som står utanför tillämpningsområdet för denna lag, ska denna lag tillämpas på det upphandlingskontrakt som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag. Om delarna av ett kontrakt objektivt sett kan särskiljas men kontraktet ändå inte delas upp, tillämpas denna lag på kontraktet oberoende av kontraktets huvudändamål.

På kontrakt som gäller varor, tjänster eller entreprenadarbeten samt koncessioner som avses i 4 § 5 punkten ska de bestämmelser tillämpas som tillämpas på kontraktets huvudändamål. En förutsättning är att de olika delarna av kontraktet objektivt sett inte kan särskiljas. Om delarna av ett kontrakt objektivt sett kan särskiljas men kontraktet ändå inte delas upp, tillämpas på sådana kontrakt som avses i detta moment bestämmelserna i denna lag med undantag för bestämmelserna i 13 kap.

8 §

Allmänna begränsningar av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på upphandling

- 1) som omfattas av sekretess,
- 2) som omfattas av sådana förfaranderegler för de upphandlande enheterna som avviker från denna lag och som görs
 - a) i enlighet med ett internationellt avtal som i enlighet med EU:s grundfördrag ingåtts mellan Finland och ett eller flera länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller delar av sådana och som omfattar byggentreprenader, varor eller tjänster för genomförande eller utnyttjande av ett projekt som är gemensamt för de undertecknande staterna,
 - b) av en internationell organisation,
 - c) i enlighet med ett internationellt avtal som ingåtts i samband med stationering av trupper och som gäller företag i någon av Europeiska unionens medlemsstater eller i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- 3) som en upphandlande enhet gör eller ordnar i enlighet med förfaranderegler som fastställts av en internationell organisation eller ett internationellt finansinstitut; en förutsättning är att den internationella organisationen eller det internationella finansinstitutet helt har finansierat över hälften av upphandlingens värde,
- 4) som huvudsakligen syftar till att ge en upphandlande enhet möjlighet att tillhandahålla eller driva allmänna kommunikationsnät eller att för allmänheten tillhandahålla en eller flera elektroniska kommunikationstjänster.

Med avvikelse från bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten underpunkt a tillämpas lagen dock på utrikesförvaltningens upphandlingar, när de grundar sig på utvecklingssamarbetsavtal.

9 §

Begränsningar av tillämpningsområdet i fråga om tjänsteupphandling

Denna lag tillämpas inte på

- 1) förvärv eller hyra, oavsett finansieringsform, av mark, befintliga byggnader eller annan fast egendom eller upphandling av rättigheter till sådan,
- 2) upphandling av sådan anskaffning, utveckling, produktion eller samproduktion av programmaterial som är avsett för audiovisuella medietjänster eller radiotjänster och som görs av anbudsgivare som erbjuder audiovisuella medietjänster eller radiotjänster,
- 3) upphandling av sändningstid för radio och television eller tillhandahållande av program, när den görs med anbudsgivare som erbjuder audiovisuella medietjänster eller radiotjänster,

- 4) upphandling av skiljemanna- och förlikningstjänster,
- 5) upphandling av rättegångsombudstjänster som erbjuds av rättegångsombud och rättegångsbiträden som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) och juridiska rådgivningstjänster i direkt anslutning till dem,
- 6) upphandling av sådana tjänster inom certifiering och autentisering av dokument som tillhandahålls av notarius publicus,
- 7) upphandling av juridiska tjänster som tillhandahålls av intressebevakare eller förmyndare samt av andra juridiska tjänster när den som tillhandahåller tjänsten är utsedd av en domstol eller enligt lag är utsedd att utföra särskilda uppgifter under överinseende av domstolar,
- 8) upphandling av andra juridiska tjänster som är förenade med utövande av offentlig makt,
- 9) upphandling av centralbankstjänster eller av finansiella tjänster i samband med utfärdande, förvärv, försäljning eller överlåtelse av värdepapper eller andra finansiella instrument, såsom upphandling av pengar eller kapital,
- 10) arbetsavtal,
- 11) upphandling av sådana befolkningsskyddstjänster, räddningstjänster och tjänster för förebyggande av fara som tillhandahålls av icke-vinstdrivande leverantörer eller sammanslutningar av leverantörer och som avses i bilaga A,
- 12) upphandling av sådana tjänster som avser politiska kampanjer och som avses i bilaga A, när ett politiskt parti tilldelar ett tjänsteupphandlingskontrakt i samband med en valkampanj,
- 13) upphandling av sådana forsknings- och utvecklingstjänster som avses i bilaga A, utom om de uteslutande är till nytta för en upphandlande enhet i dess egen verksamhet och om den tillhandahållna tjänsten helt betalas av den upphandlande enheten,
- 14) upphandling av utsläppsenheter i enlighet med sättandet i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Kyotoprotokollet till Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändring (FördrS 12/2005 och FördrS 13/2005), eller
- 15) upphandling av flygtrafiktjänster som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 2408/92 om EG-lufttrafikföretags tillträde till flyglinjer inom gemenskapen.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. tillämpas denna lag på upphandlingskontrakt som avses i 36 § 1 mom. i kollektivtrafiklagen (869/2009) bara till den del som bestäms i nämnda lag.

10 §

Upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

Denna lag tillämpas inte på upphandling för verksamhet i enlighet med lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (xxx), nedan *försörjningslagen*.

11 §

Undantag från tillämpningsområdet i fråga om koncessioner

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som avser flygtrafiktjänster och som grundar sig på beviljande av sådan operativ licens som avses i 6 kap. i luftfartslagen (864/2014), och inte heller på sådana koncessionsavtal som gäller persontrafiktjänster som avses i 6 kap. i kollektivtrafiklagen.

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som avser lotteritjänster och som en upphandlande enhet har tilldelat en leverantör på grundval av en ensamrätt. Beviljandet av en sådan ensamrätt ska publiceras i Europeiska unionens officiella tidning.

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som har tilldelats för sådant ledande och sådan behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten som avses i lagen om vattentjänster (119/2001).

Denna lag tillämpas inte på koncessioner då föremålet för koncessionen är en eller båda av följande och de är kopplade till verksamhet som avses i 1 mom.:

- 1) bortledning eller behandling av spillvatten eller dagvatten,
- 2) vattenbyggnadsprojekt, konstbevattning eller dränering; en förutsättning är att den volym vatten som avses bli använd som hushållsvatten är större än 20 procent av den totala vattenmängd som tillhandahålls genom dessa projekt eller konstbevattnings- eller dräneringsanläggningar.

12 §

Försvars- och säkerhetsupphandling

Denna lag tillämpas inte på sådan upphandling som avses i 5 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011) och inte heller på upphandling som enligt 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. eller 8 eller 13 § i den lagen står utanför dess tillämpningsområde.

Denna lag tillämpas inte på upphandling som omfattas av sekretess eller vars genomförande förutsätter särskilda säkerhetsåtgärder som grundar sig på lag. Denna lag tillämpas inte heller på upphandling där tillämpningen av denna lag skulle kräva att en upphandlande enhet lämnar ut information vars avslöjande strider mot statens väsentliga säkerhetsintressen. En förutsättning är att skyddet av statens väsentliga säkerhetsintressen inte kan garanteras genom mindre ingripande åtgärder i den icke-diskriminerande och öppna behandlingen av anbudsgivare och anbudssökande än att lagen inte tillämpas.

13 §

Blandade kontrakt med försvars- eller säkerhetsaspekter

På kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om

offentlig försvars- och säkerhetsupphandling tillämpas lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, om de olika delarna av upphandlingskontraktet objektivt sett inte kan särskiljas.

Om de delar som avses i 1 mom. objektivt sett kan särskiljas, tillämpas denna lag på kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, om tilldelning av ett enda upphandlingskontrakt motiveras av objektiva skäl.

14 §

Tillämpning av bestämmelserna om koncessioner på försvars- och säkerhetskoncessioner

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på avtal som annars motsvarar sådan säkerhets- och försvarsupphandling som gäller byggtreprenader och tjänster som avses i 5 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, men där ersättningen för entreprenadarbetet eller tjänsterna utgörs antingen av en sådan rätt att utnyttja anläggningen eller tjänsterna som avses i 5 § 6 och 7 punkten i denna lag eller av dels en sådan rätt, dels betalning.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på sådana koncessioner som avses i 1 mom., om de undantag från tillämpningsområdet som det föreskrivs om i 7 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling tillämpas på dem.

15 §

Upphandling hos enheter anknutna till den upphandlande enheten

Denna lag tillämpas inte på upphandlingskontrakt som en upphandlande enhet sluter med enheter anknutna till den upphandlande enheten. Med anknutna enheter avses enheter som är formellt fristående från den upphandlande enheten och självständiga med tanke på beslutsfattandet och som den upphandlande enheten utövar ett bestämmande inflytande över. En förutsättning är dessutom att den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter utövar ett bestämmande inflytande över enheten på samma sätt som över sina egna verksamhetsställen och att enheten bedriver minst 90 % av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den.

Upphandlande enheter anses tillsammans utöva ett bestämmande inflytande över en anknuten enhet som avses i 1 mom. om den anknutna enhetens organ består av representanter från alla upphandlande enheter och om de upphandlande enheterna tillsammans kan utöva avgörande beslutanderätt över den anknutna enhetens strategiska mål och viktiga beslut. En förutsättning är dessutom att den anknutna enheten förfar i enlighet med de upphandlande enheters intresse som utövar ett bestämmande inflytande.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas även på situationer i vilka en anknuten enhet som fungerar som upphandlande enhet sluter ett upphandlingskontrakt med en upphandlande enhet som utövar ett bestämmande inflytande över denna anknutna enhet eller med en annan anknuten enhet som samma upphandlande enhet utövar ett bestämmande inflytande över.

16 §

Upphandling hos andra upphandlande enheter

Denna lag tillämpas inte på sådana upphandlingskontrakt mellan upphandlande enheter genom vilka de upphandlande enheterna samarbetar för att genomföra sådana allmännyttiga tjänster i det allmännas intresse som de ansvarar för. En förutsättning är dessutom att över 90 % av de tjänster som berörs av samarbetet produceras för parterna i kontraktet.

17 §

Tjänsteupphandling som grundar sig på ensamrätt

Denna lag tillämpas inte på tjänsteupphandling som görs hos en annan upphandlande enhet på grundval av en ensamrätt för produktion av tjänster som denna beviljats genom en lag, förordning eller administrativ bestämmelse i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska unionen.

18 §

Upphandling i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Denna lag tillämpas inte på sådan upphandling i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som nationen eller Europeiska unionen inte har intresse i och som inte är av gränsöverskridande intresse inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En förutsättning är att Europeiska unionen och ifrågavarande land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet inte har ingått något bilateralt eller multilateralt avtal om likvärdigt och faktiskt tillträde till marknaden för offentlig upphandling.

19 §

Upphandling som omfattas av tillämpningsområdet för Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling

Vid upphandling som omfattas av tillämpningsområdet för Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling (FördrS 5/1995) ska på anbudsgivare och anbud från andra avtalslutande stater tillämpas samma villkor som de som

tillämpas på anbudsgivare och anbud från Finland och andra medlemsstater i Europeiska unionen.

3 kap

Gemensam upphandling och reservering av upphandling

20 §

Upphandling hos inköpscentral

Upphandlande enheter kan anskaffa varor och tjänster hos en inköpscentral eller anskaffa varor, tjänster och byggtreprenader med hjälp av upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral.

En upphandlande enhet anses fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag när den anskaffar varor eller tjänster hos en inköpscentral eller anskaffar varor, tjänster eller byggtreprenader med hjälp av upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral.

Den upphandlande enheten är ansvarig för de skeden som den själv genomför när den använder upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral. Sådana skeden är till exempel upphandling inom dynamiska inköpssystem, val av leverantör som grundar sig på ramavtal, konkurrensutsättning inom ramavtal och övrig upphandling som grundar sig på ramavtal.

Denna lag tillämpas inte på sådana tjänstekontrakt mellan en upphandlande enhet och en inköpscentral som gäller produktion av centraliserad inköpsverksamhet eller av stödverksamhet för inköp.

21 §

Övrig gemensam upphandling

Upphandlande enheter kan komma överens om att genomföra specifika upphandlingar gemensamt. De upphandlande enheter som deltar i upphandlingen ansvarar gemensamt för att bestämmelserna i denna lag följs, om upphandlingen i sin helhet genomförs gemensamt för alla dessa upphandlande enheters räkning och i deras namn. Detta solidariska ansvar tillämpas även i situationer där en av de upphandlande enheter som deltar genomför upphandlingsförfarandet för egen och för de andra berörda upphandlande enheternas räkning.

Om upphandlingsförfarandet inte genomförs gemensamt för alla de deltagande upphandlande enheternas räkning och i deras namn, ansvarar de upphandlande enheterna gemensamt för att bestämmelserna i denna lag följs till den del de har genomfört skedena i upphandlingsförfarandet gemensamt. Varje upphandlande

enhet är ensam ansvarig för att följa bestämmelserna i denna lag när det gäller de skeden som den genomför för egen räkning och i eget namn.

22 §

Upphandling som är gemensam för upphandlande enheter från olika medlemsstater i Europeiska unionen

Upphandlande enheter får använda sådan centraliserad inköpsverksamhet som avses i x § underpunkt a och som tillhandahålls av en inköpscentral i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Det är dock inte tillåtet att använda en inköpscentral i en annan medlemsstat för att undvika Finlands lagstiftning.

Denna lag tillämpas när upphandlande enheter från andra medlemsstater i Europeiska unionen gör upphandlingar hos inköpscentraler i Finland. Denna lag tillämpas också när upphandlande enheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen gör upphandlingar med hjälp av dynamiska inköpssystem som införts av en inköpscentral i Finland samt på upphandling, val av leverantör och konkurrensutsättning inom ramavtal som grundar sig på ramavtal. Denna lag tillämpas inte på upphandling som upphandlande enheter i Finland gör hos inköpscentraler i andra medlemsstater i Europeiska unionen. Denna lag tillämpas inte heller på upphandling där ett dynamiskt inköpssystem som införts av en inköpscentral i en annan medlemsstat i Europeiska unionen används, och inte heller på upphandling, val av leverantör eller konkurrensutsättning inom ramavtal som grundar sig på ramavtal.

Upphandlande enheter ska ingå avtal över sådana upphandlingsförfaranden där det utöver en upphandlande enhet i Finland deltar en eller flera upphandlande enheter från andra medlemsstater i Europeiska unionen, om inte nödvändiga delar regleras genom ett internationellt avtal som ingåtts mellan de berörda medlemsstaterna. I avtalet ska fastställas parternas uppgifter och vilken nationell lagstiftning som tillämpas på de olika uppgifterna eller på hela upphandlingsförfarandet samt frågor som gäller upphandlingsförfarandets struktur, såsom administration av upphandlingsförfarandet, fördelning av upphandlingen samt tilldelning av upphandlingskontrakt. Fördelningen av uppgifterna och vilken nationell lagstiftning som tillämpas på dem ska meddelas i förfrågningsunderlaget. En deltagande upphandlande enhet anses fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag när den upphandlar varor eller tjänster hos den upphandlande enhet som ansvarar för upphandlingsförfarandet.

De upphandlande enheter från olika medlemsstater i Europeiska unionen som tillsammans inrättar en gemensam enhet ska genom ett beslut av den gemensamma enhetens behöriga organ enas om att lagstiftningen i den stat där den gemensamma enheten bedriver sin verksamhet ska tillämpas på den gemensamma enhetens upphandlingsförfarande.

23 §

Konkurrensutsättning av byggentreprenad som får statsbidrag

I ett beslut om statsbidrag kan förutsättas att den upphandlande enheten inte får utföra byggentreprenad som får statsbidrag som eget arbete utan anbudsförfarande.

24 §

Reserverade upphandlingskontrakt

Upphandlande enheter får föreskriva att deltagandet i ett anbudsförfarande ska ske inom ramen för program för skyddad anställning samt reservera rätten att delta i ett anbudsförfarande för arbetscentraler eller motsvarande enheter vars främsta syfte är att anpassa personer med funktionsnedsättning och andra missgynnade personer till samhället och arbetslivet. En förutsättning för att delta i anbudsförfrandet är att minst 30 procent av arbetstagarna på arbetscentralen, hos den ekonomiska aktören eller inom programmet för skyddad anställning är personer med funktionsnedsättning eller andra missgynnade arbetstagare.

Av upphandlingsannonserna ska det framgå att kontraktet är reserverat för arbetscentraler eller för fullgörande inom ramen för program för skyddad anställning.

4 kap

Tröskelvärden och beräkning av det uppskattade värdet av en upphandling

25 §

Nationella tröskelvärden

De nationella tröskelvärdena exklusive mervärdesskatt är

- 1) 60 000 euro för varuupphandling, tjänsteupphandling och projekttävlingar,
- 2) 150 000 euro för byggentreprenader,
- 3) 100 000 euro, med avvikelse från vad som föreskrivs om tjänsteupphandling i 1 punkten, för utbildningstjänster som anskaffas i enlighet med 5 kap. 7 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) som gemensam anskaffning med arbetsgivaren,
- 4) 300 000 euro, med avvikelse från vad som föreskrivs om tjänsteupphandling i 1 punkten, för sådana social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar som avses i 12 kap., samt
- 5) 500 000 euro för koncessioner som avses i 13 kap.

På upphandlingar vars värde uppgår till eller överstiger tröskelvärdena i 1 mom. 1-3 punkten tillämpas 11 kap. samt denna lag i övrigt så som anges i det kapitlet. På upphandlingar vars värde uppgår till eller överstiger tröskelvärdet i 4 punkten

tillämpas 12 kap. samt denna lag i övrigt så som anges i det kapitlet. På upphandlingar vars värde uppgår till eller överstiger tröskelvärdet i 5 punkten tillämpas 13 kap. samt denna lag i övrigt så som anges i det kapitlet.

26 §

EU-tröskelvärden

De EU-tröskelvärden som baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU och 2014/23/EU exklusive mervärdesskatt är

- 1) 134 000 euro för de statliga centralförvaltningsmyndigheternas varuupphandling, tjänsteupphandling och projekttävlingar; när det gäller varuupphandlingskontrakt som tilldelas av upphandlande myndigheter på försvarsområdet gäller tröskelvärdet endast vid kontrakt som avser sådana varor som avses i bilaga III till upphandlingsdirektivet,
- 2) 207 000 euro för andra sådana upphandlande enheters varuupphandling, tjänsteupphandling och projekttävlingar än de som avses i 1 punkten; detta tröskelvärde tillämpas även på varuupphandlingskontrakt som tilldelas av centralförvaltningsmyndigheter på försvarsområdet, om kontrakten avser andra än sådana varor som avses i bilaga III till upphandlingsdirektivet, samt
- 3) 5 186 000 euro för byggtreprenader.

På upphandlingar vars värde uppgår till eller överstiger tröskelvärdena i 1 mom. 1-3 punkten tillämpas 1-10 och 14-16 kap.

Europeiska kommissionen reviderar tröskelvärdena vartannat år genom en förordning i enlighet med förfarandet i artikel 6 i upphandlingsdirektivet och offentliggör de reviderade tröskelvärdena i Europeiska unionens officiella tidning, varvid värdena i 1 mom. ersätts med de reviderade värden som Europeiska kommissionen har beslutat om. Arbets- och näringsministeriet ska i den officiella tidningen informera om ändringar av EU-tröskelvärdena i enlighet med de revideringar som Europeiska kommissionen har gjort.

27 §

Beräkning av det uppskattade värdet av en upphandling

Grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling ska vara den största totala ersättning som ska betalas, exklusive mervärdesskatt. Bedömningen ska grunda sig på värdet vid annonseringstidpunkten eller vid någon annan tidpunkt då upphandlingsförfarandet inleds. Vid beräkningen av värdet ska även beaktas möjliga alternativa sätt för genomförande av upphandlingen och options- och förlängningsklausuler som ingår i upphandlingskontraktet samt provisioner eller ersättningar som ska betalas till anbudssökande eller anbudsgivare. Vid beräkningen av det uppskattade värdet av en gemensam upphandling som avses i 25 § 1 mom. 3 punkten beaktas den andel av upphandlingen som arbetskraftsmyndigheterna finansierar.

Vid beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling som genomförs på grundval av ramavtal eller dynamiska inköpssystem ska beaktas det högsta uppskattade värdet av de planerade upphandlingarna under ramavtalets eller inköpssystemets hela giltighetstid. För innovationspartnerskap ska vid beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling beaktas det högsta uppskattade värdet av de forsknings- och utvecklingsverksamheter som ska genomföras under alla stadier av det planerade partnerskapet samt av de varor, tjänster och byggentreprenader som ska utvecklas och upphandlas i slutet av partnerskapet.

Vid beräkningen av det uppskattade värdet av en byggentreprenad ska beaktas värdet av entreprenaden samt det uppskattade totala värdet av de varor som behövs vid genomförandet av entreprenaden och som den upphandlande enheten tillhandahåller entreprenören, om de är nödvändiga för att byggentreprenaden ska kunna genomföras.

Om en upphandling genomförs samtidigt i form av delkontrakt, ska det uppskattade totala värdet av samtliga delkontrakt beaktas då det uppskattade värdet av upphandlingskontraktet beräknas. Om det sammanlagda värdet av delkontrakten överstiger det nationella tröskelvärde som avses i 25 § eller det EU-tröskelvärde som avses i 26 §, ska vid upphandlingen av varje del iaktas de bestämmelser som gäller upphandling som överstiger tröskelvärdet i fråga.

I fråga om sådana delkontrakt i anslutning till varu- eller tjänsteupphandling vars uppskattade värde understiger 80 000 euro samt i fråga om sådana delkontrakt i anslutning till byggentreprenader vars uppskattade värde understiger 1 miljon euro tillämpas inte denna lag, om det sammanlagda värdet av dessa delar inte överstiger 20 procent av det sammanlagda värdet av samtliga delar. Om delens uppskattade värde överstiger det nationella tröskelvärde som avses i 20 §, ska den upphandlande enheten dock iaktta bestämmelserna i denna lag på det sätt som föreskrivs i 11 kap. Om en upphandlande enhet består av separata operativa enheter ska vid beräkningen av värdet av upphandlingen beaktas det uppskattade totala värdet av alla enskilda operativa enheters upphandlingar, om de bildar en helhet. Om en separat operativ enhet självständigt ansvarar för sin upphandling eller för vissa kategorier av denna, får värdena uppskattas för den berörda enheten.

28 §

Beräkning av det uppskattade värdet av en koncession

Grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en koncession ska vara koncessionshavarens omsättning som genererats under kontraktets giltighetstid, exklusive mervärdesskatt, enligt uppskattning av den upphandlande enheten. Omsättningen ska beaktas endast till den del som den utgör ersättning för de entreprenader eller tjänster som koncessionen avser eller för varor i anslutning till dem. Bedömningen ska grunda sig på tidpunkten för annonsen om koncessionen eller någon annan tidpunkt då upphandlingsförfarandet inleds. Om värdet av koncessionen vid

tidpunkten för tilldelningen är mer än 20 procent högre än koncessionens uppskattade värde, ska det på grundval av värdet vid tidpunkten för tilldelning av koncessionen bedömas om tröskelvärdet överstigs.

Det uppskattade värdet av en koncession ska beräknas med hjälp av en objektiv metod som ska anges i upphandlingsannonsen, anbudsförfrågan eller andra upphandlingsdokument. Vid beräkning av det uppskattade värdet ska särskild hänsyn tas till

- 1) värdet av eventuell optionsrätt och förlängning av koncessionens varaktighet,
- 2) intäkter från betalning av andra avgifter och straffavgifter från användarna av byggentreprenaderna eller tjänsterna än sådana som den upphandlande enheten tagit ut,
- 3) betalningar eller andra åtgärder som ger ekonomisk fördel från den upphandlande enheten eller någon annan myndighet till koncessionshavaren, inbegripet ersättning för fullgörandet av en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och offentligt investeringsstöd,
- 4) bidrag eller andra åtgärder som ger ekonomisk fördel från tredje parter till den som utför koncessionen,
- 5) intäkter från försäljning av tillgångar som är en del av koncessionen,
- 6) varor och tjänster som görs tillgängliga för koncessionshavaren av den upphandlande enheten, förutsatt att de är nödvändiga för att utföra entreprenaderna eller tjänsterna,
- 7) eventuella provisioner eller betalningar till anbudssökande eller anbudsgivare.

Om en planerad byggentreprenad eller tjänst innebär att koncessioner tilldelas i form av delkontrakt, ska vid beräkningen av det uppskattade värdet beaktas det uppskattade totala värdet av samtliga delkontrakt. Om det sammanlagda värdet av delkontrakten uppgår till minst det tröskelvärdet som anges i 25 §, ska denna lag tillämpas på varje delkontrakt.

29 §

Beräkning av det uppskattade värdet av viss tjänsteupphandling

Som grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling ska när det gäller

- 1) försäkringstjänster användas de försäkringspremier och andra ersättningar som ska betalas,
- 2) banktjänster och andra finansiella tjänster användas de avgifter, provisioner, räntor och andra ersättningar som ska betalas,
- 3) tjänsteupphandling som avser projektering användas de avgifter, provisioner och andra ersättningar som ska betalas,
- 4) projekttävlingar som anordnas som en del av ett förfarande som leder till tjänsteupphandling användas tjänsteupphandlingens uppskattade värde, exklusive

mervärdesskatt men inklusive eventuella pris och betalningar till deltagarna, samt

- 5) projekttävlingar med pris eller betalningar till deltagarna användas den totala summan av prisen och betalningarna samt det uppskattade värdet, exklusive mervärdesskatt, av en tjänsteupphandling som senare genomförs i enlighet med 40 § 8 punkten, om den upphandlande enheten i annonsen om projekttävlingen meddelar att den kommer att tilldela ett tjänsteupphandlingskontrakt.

30 §

Beräkning av det uppskattade värdet för en kontraktstid

Om ett varuupphandlingskontrakt avser leasing, hyra eller anskaffning på avbetalning, ska som grund för beräkningen av det uppskattade värdet av kontraktet användas

- 1) det uppskattade totala värdet för hela giltighetstiden av ett tidsbundet kontrakt som gäller högst 12 månader eller det totala värdet, inklusive det uppskattade restvärdet, av ett tidsbundet kontrakt som gäller längre än 12 månader, eller
- 2) det uppskattade månadsvärdet multiplicerat med 48, om kontraktet gäller tills vidare eller för obestämd tid.

I fråga om varu- eller tjänsteupphandlingskontrakt som regelbundet återkommer eller som ska förnyas inom en viss period ska som grund för beräkningen av det uppskattade värdet användas

- 1) det totala värdet av en följd av liknande upphandlingar som gjorts under de föregående 12 månaderna eller under den föregående budgetperioden med beaktande av ändringar i kvantitet eller värde under de följande 12 månaderna, eller
- 2) det uppskattade totala värdet av de upphandlingar som görs under loppet av de 12 månader som följer efter den första leveransen eller, om det är fråga om ett kontrakt på mer än 12 månader, under efterföljande budgetperiod.

När det gäller tjänsteupphandlingskontrakt som inte innehåller något totalpris ska som grund för beräkning av det uppskattade värdet användas

- 1) det uppskattade totala värdet för hela giltighetstiden av ett tidsbundet upphandlingskontrakt som gäller högst 48 månader, eller
- 2) månadsvärdet multiplicerat med 48, om upphandlingskontraktet gäller tills vidare eller mer än 48 månader.

När det gäller ramavtal och dynamiska inköpssystem ska det uppskattade värdet av upphandlingen beräknas utifrån det uppskattade totala värdet av samtliga planerade upphandlingskontrakt under ramavtalets eller det dynamiska inköpssystemets giltighetstid.

För innovationspartnerskap ska beaktas det högsta uppskattade värdet av de forsknings- och utvecklingsverksamheter som ska genomföras under alla stadier av

det planerade partnerskapet samt av de varor, tjänster och byggtreprenader som ska utvecklas och upphandlas i slutet av det planerade partnerskapet.

31 §

Förbud mot att dela upp upphandling eller kombinera upphandlingar på ett artificiellt sätt

En upphandling eller koncession får inte delas upp eller beräknas med exceptionella metoder i syfte att undgå tillämpning av bestämmelserna i denna lag. En varuupphandling eller tjänsteupphandling får inte heller kombineras med en byggtreprenad eller upphandlingar annars kombineras på ett artificiellt sätt i syfte att undgå tillämpning av bestämmelserna i denna lag.

AVDELNING II

BESTÄMMELSER OM VARU- OCH TJÄNSTEUPPHANDLINGAR, BYGGENTREPRENADER OCH PROJEKTTÄVLINGAR SOM ÖVERSTIGER EU-TRÖSKELVÄRDET

5 kap

Upphandlingsförfaranden

32 §

Öppet förfarande

Vid öppet förfarande publicerar den upphandlande enheten en upphandlingsannons och offentliggör en anbudsfrågan, utifrån vilka alla intresserade leverantörer får lämna anbud. Efter det att upphandlingsannonsen publicerats och anbudsfrågan offentliggjorts får den upphandlande enheten skicka en anbudsfrågan till de leverantörer som den anser vara lämpliga.

33 §

Selektivt förfarande

Vid selektivt förfarande publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla leverantörer får ansöka om att få delta i. Endast de anbudssökande som den upphandlande enheten valt ut får lämna anbud.

Vid selektivt förfarande kan den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att lämna anbud. Det lägsta antal anbudssökande som kommer att bjudas in att delta i förfarandet samt vid behov det högsta antalet

anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Den upphandlande enheten får till förfarandet inte bjuda in anbudssökande som inte har lämnat en anbudsansökan eller som inte uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enheten.

Antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förfarandet ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens. Vid ett selektivt förfarande ska minst fem anbudssökande bjudas in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är lägre. Om antalet lämpliga sökande är lägre än fem, kan den upphandlande enheten fortsätta förfarandet genom att bjuda in alla anbudssökande som uppfyller lämplighetskraven att lämna anbud.

34 §

Förhandlat förfarande

Vid förhandlat förfarande publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla intresserade leverantörer får ansöka om att få delta i. Den upphandlande enheten förhandlar om villkoren för upphandlingskontraktet med de leverantörer som den valt ut.

Den upphandlande enheten kan välja förhandlat förfarande

- 1) vid upphandling där den upphandlande enhetens behov inte kan tillgodoses utan anpassning av existerande lösningar,
- 2) vid upphandling som inbegriper formgivning eller innovativa lösningar,
- 3) om det vid öppet eller selektivt förfarande har erhållits anbud som inte motsvarar anbudsförfrågan, eller om anbuderna inte kan godkännas. En ny upphandlingsannons behöver inte publiceras, om alla de anbudsgivare som uppfyller minimikraven enligt 79–92 § och som i det föregående förfarandet har lämnat ett anbud som uppfyller formkraven för anbudsförfarandet bjuds in att delta i det förhandlade förfarandet,
- 4) vid upphandling där upphandlingskontraktet inte kan tilldelas utan föregående förhandlingar på grund av särskilda omständigheter i anslutning till upphandlingens art, komplexitet eller rättsliga och ekonomiska utformning eller på grund av riskerna i anslutning till dessa,
- 5) vid upphandling där tekniska specifikationer inte kan utarbetas med tillräcklig precision genom att hänvisa till en standard, en europeisk teknisk bedömning, en gemensam teknisk specifikation eller en teknisk referens.

Vid förhandlat förfarande får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Den upphandlande

enheten får till förfarandet inte bjuda in leverantörer som inte har lämnat en anbudsansökan eller som inte uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enheten.

Det antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens. Vid förhandlat förfarande ska minst tre anbudssökande bjudas in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är lägre. Om antalet lämpliga anbudssökande är lägre än tre, kan den upphandlande enheten fortsätta förfarandet genom att bjuda in alla anbudssökande som uppfyller lämplighetskraven att lämna ett preliminärt anbud.

35 §

Det förhandlade förfarandets gång

Den upphandlande enheten ska vid ett förhandlat förfarande i upphandlingsannonsern, anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla beskriva sina behov och de egenskaper som krävs av de varor, tjänster eller byggtreprenader som ska upphandlas samt fastställa grunderna för jämförelse av anbud. Den upphandlande enheten ska också ange vilka delar av beskrivningen som fastställer de minimikrav som ska uppfyllas av alla anbud. Den information som lämnas ska vara tillräckligt precis för att leverantörerna ska kunna bedöma upphandlingens art och omfattning och besluta om de ska lämna in en anbudsansökan.

Den upphandlande enheten ska bjuda in de anbudssökande som har valts ut till förhandlingarna att lämna preliminära anbud utifrån vilka förhandlingarna förs. Den upphandlande enheten får jämföra anbudet och direkt välja ett preliminärt anbud utan förhandlingar, om denna möjlighet i förväg har angetts i upphandlingsannonsern. Den upphandlande enheten kan under förfarandets gång uppmana anbudsgivarna att lämna nya anbud som anpassats utifrån förhandlingarna. Den upphandlande enheten ska förhandla med anbudsgivarna om det ursprungliga anbudet och alla eventuella efterföljande anbud som de lämnat för att förbättra innehållet i anbudet. Under förhandlingarnas gång får den upphandlande enheten även göra ändringar i anbudsförfrågan och inbjudan att förhandla. De minimikrav och jämförelsegrunder som anges i upphandlingsannonsern eller den ursprungliga anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla får inte vara föremål för förhandling.

Förhandlingarna får äga rum i successiva steg så att antalet anbud som deltar i förhandlingarna under förhandlingarnas gång minskas genom tillämpning av de grunder för jämförelse av anbud som anges i upphandlingsannonsern, anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla. En förutsättning för detta är att det i upphandlingsannonsern, anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla har angetts att förhandlingen äger rum i successiva steg.

Den upphandlande enheten ska under förhandlingarna behandla samtliga anbudsgivare lika. Den upphandlande enheten får inte lämna ut information på ett sätt som äventyrar likabehandlingen av dem som deltar i anbuds förfarandet. Den

upphandlande enheten ska skriftligen informera alla anbudsgivare som deltar i förhandlingarna om alla ändringar av innehållet i upphandlingsannonsen, anbudsfrågan eller inbjudan att förhandla. Anbudsgivarna ska ges tillräckligt med tid för att vid behov kunna ändra sina anbud och lämna in de ändrade anbuden. Den upphandlande enheten får inte för de övriga anbudsgivarna röja konfidentiell information som någon anbudssökande eller anbudsgivare som deltar i förhandlingarna har lämnat utan dennes samtycke, i vilket det specifikt anges vilken information samtycket gäller.

Den upphandlande enheten ska avsluta förhandlingarna genom att informera de återstående anbudsgivarna om detta. Den upphandlande enheten ska skicka den slutliga anbudsfrågan till anbudsgivarna och fastställa en tidsfrist för inlämning av de slutliga anbuden. Den upphandlande enheten ska kontrollera att de slutliga anbuden överensstämmer med den slutliga anbudsfrågan och välja ett anbud i enlighet med 93 §. De slutliga anbuden får inte vara föremål för förhandling.

36 §

Konkurrenspräglad dialog

I en konkurrenspräglad dialog publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla intresserade leverantörer får ansöka om att få delta i. Den upphandlande enheten för en dialog med de godkända anbudssökandena för att identifiera och definiera hur dess behov bäst ska kunna tillgodoses.

Den upphandlande enheten får välja en konkurrenspräglad dialog när de villkor som anges i 34 § 2 mom. uppfylls. Kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska vara det förhållande mellan pris och kvalitet som anges i 93 §.

I en konkurrenspräglad dialog får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som kommer att bjudas in att delta i dialogen. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i dialogen samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna.

Det antal anbudssökande som bjuds in att delta i dialogen ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens. I en konkurrenspräglad dialog ska minst tre anbudssökande bjudas in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är lägre. Om antalet lämpliga anbudssökande är lägre än tre, kan den upphandlande enheten fortsätta dialogen genom att bjuda in alla anbudssökande som uppfyller lämplighetskraven att lämna anbud eller att inleda förhandlingar.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen definiera sina behov och krav i fråga om upphandlingen. Den upphandlande enheten får dessutom utarbeta en beskrivning som preciserar målen för och innehållet i upphandlingen. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller beskrivningen ange en preliminär tidsplan och fastställa grunderna för jämförelse av anbud.

Den upphandlande enheten inleder en dialog med de anbudssökande som valts ut, där dialogens syfte ska vara att identifiera och definiera hur den upphandlande enhetens behov bäst ska kunna tillgodoses. Den upphandlande enheten får med de utvalda anbudssökandena förhandla om alla aspekter av upphandlingen. Den upphandlande enheten får dela ut pengar eller andra arvoden eller pris till deltagarna i den konkurrenspräglade dialogen.

Dialogen får äga rum i successiva steg så att antalet lösningar som ska diskuteras under dialogen begränsas under dialogens gång genom tillämpning av de grunder för jämförelse av anbud som anges i upphandlingsannonsen eller i beskrivningen. En förutsättning är att det i upphandlingsannonsen eller beskrivningen anges att dialogen äger rum i successiva steg.

Den upphandlande enheten ska under dialogen behandla samtliga anbudsgivare lika. Den upphandlande enheten får inte lämna ut information på ett sätt som äventyrar likabehandlingen av dem som deltar i anbudsförfarandet. Den upphandlande enheten får inte för de övriga anbudsgivarna röja konfidentiell information som någon anbudssökande eller anbudsgivare som deltar i dialogen har lämnat utan dennes samtycke, i vilket det specifikt ska anges vilken information samtycket gäller.

Den upphandlande enheten ska avsluta dialogen när den har valt den eller de lösningar som kan tillgodose dess behov. Anbudsgivarna ska informeras om att dialogen har avslutats. Den upphandlande enheten ska uppmana anbudsgivarna att lämna sina slutliga anbud på grundval av den eller de lösningar som lagts fram och specificerats under dialogen. Anbudet ska följa kraven i upphandlingsannonsen, beskrivningen och anbudsförfrågan och innehålla alla de faktorer och villkor som är nödvändiga för genomförandet av upphandlingen. Anbud får på begäran av den upphandlande enheten preciseras och förtydligas, förutsatt att detta inte leder till ändringar av väsentliga delar av anbudet eller upphandlingen eller medför risk för att anbudsgivare diskrimineras eller att konkurrensen snedvrids.

Den upphandlande enheten ska välja anbud på grundval av de jämförelsegrunder som fastställs i upphandlingsannonsen eller beskrivningen. Efter jämförelsen av anbud får på den upphandlande enhetens begäran förhandlingar föras med den anbudsgivare som vunnit i syfte att slutgiltigt fastställa de finansiella åtaganden eller andra villkor som anges i anbudet, förutsatt att detta inte leder till ändring av väsentliga aspekter av anbudet eller upphandlingen eller medför risk för att leverantörer diskrimineras eller att konkurrensen snedvrids.

38 §

Innovationspartnerskap

Ett innovationspartnerskap ska syfta till utvecklingen av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad och därpå följande inköp av dessa varor, tjänster eller byggtreprenader. Vid innovationspartnerskap publicerar den upphandlande enheten en upphandlingsannons, och alla intresserade leverantörer får ansöka om att delta i upphandlingen.

Den upphandlande enheten får välja innovationspartnerskap, om den upphandlande enhetens behov inte kan tillgodoses genom inköp av varor, tjänster eller byggtreprenader som redan finns tillgängliga på marknaden.

Vid innovationspartnerskap får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Vid valet av anbudssökande ska de anbudssökandes kapacitet på området för forskning och utveckling och när det gäller att utveckla innovativa lösningar bedömas.

Det antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens. Vid innovationspartnerskap ska minst tre anbudssökande bjudas in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är lägre. Om antalet lämpliga anbudssökande är lägre än tre, kan den upphandlande enheten fortsätta förfarandet genom att bjuda in de anbudssökande som uppfyller lämplighetskraven att lämna ett preliminärt anbud.

39 §

Innovationspartnerskapets gång

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen identifiera behovet av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad som inte kan tillgodoses genom inköp av varor, tjänster eller byggtreprenader som redan finns tillgängliga på marknaden. De minimikrav på föremålet för upphandlingen som ska uppfyllas av alla anbud ska också anges i upphandlingsannonsen. Kraven ska anges tillräckligt precist för att leverantörerna ska kunna bedöma upphandlingens art och omfattning och besluta om de ska lämna en anbudsansökan.

Den upphandlande enheten får besluta att inrätta ett innovationspartnerskap med en eller flera anbudsgivare som bedriver separat forsknings- och utvecklingsverksamhet. Den upphandlande enheten ska med de utvalda anbudsgivarna inleda förhandlingar som syftar till utvecklingen av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad och därpå följande inköp av dessa varor, tjänster eller byggtreprenader.

På förhandlingarna tillämpas vad som i 35 § föreskrivs om det förhandlade förfarandets gång. Kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska vara det förhållande mellan pris och kvalitet som anges i 93 §. Innovationspartnerskapet ska delas upp i successiva etapper som följer de olika stegen i forsknings- och innovationsprocessen. Den upphandlande enheten ska för parten eller parterna fastställa mellanliggande mål och föreskriva utbetalning av ersättning.

Den upphandlande enheten får baserat på målen för partnerskapet efter varje avslutad etapp avsluta innovationspartnerskapet. Om innovationspartnerskapet omfattar flera leverantörer, kan den upphandlande enheten minska antalet parter genom att avsluta enskilda upphandlingskontrakt som gäller partnerskapet. En förutsättning är att det i upphandlingsdokumenten anges att partnerskapet äger rum i successiva steg och vilka villkor som gäller för det.

Den upphandlande enheten behöver inte ordna ett nytt anbudsförfarande vid anskaffningen av utvecklingsresultaten, om upphandlingen görs med de parter som bjudits in till förfarandet och om utvecklingsresultaten och anskaffningen av dem motsvarar de prestandanivåer och maximikostnader som överenskommits mellan de upphandlande enheterna och deltagarna i förfarandet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen, anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla fastställa hur de immateriella rättigheterna ska överföras. Om den upphandlande enheten har valt ut flera parter till förfarandet får den upphandlande enheten inte för de övriga parterna röja vilka lösningar som har föreslagits eller annan konfidentiell information som har förmedlats av en part utan dennes specifika samtycke.

Innovationspartnerskapets struktur samt de olika etappernas varaktighet och värd ska avspegla graden av innovation hos den föreslagna lösningen och de forsknings- och innovationsverksamheter som krävs för att utveckla en innovativ lösning som ännu inte finns tillgänglig på marknaden. Det uppskattade värdet av varor, tjänster eller byggtreprenader får inte vara oproportionerligt stort i förhållande till de investeringar som krävs för deras framtagande.

40 §

Direktupphandling

Vid direktupphandling förhandlar den upphandlande enheten med de leverantörer den valt om villkoren för upphandlingskontraktet utan att i förväg publicera en upphandlingsannons.

Den upphandlande enheten kan välja direktupphandling om

- 1) det vid öppet eller selektivt förfarande inte har kommit in några anbudsansökningar eller anbud eller inte har kommit in några lämpliga anbudsansökningar eller anbud; en ytterligare förutsättning är att de ursprungliga villkoren i anbudsförfrågan inte ändras väsentligt,

- 2) upphandlingen av tekniska skäl eller av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt bara kan genomföras av en viss leverantör; en ytterligare förutsättning är att det inte finns något rimligt alternativ eller substitut och att avsaknaden av konkurrens inte beror på en konstgjord begränsning av villkoren för upphandlingen,
- 3) syftet med upphandlingen är att skapa eller förvärva ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation,
- 4) det är absolut nödvändigt att sluta kontraktet och det är omöjligt att iaktta de föreskrivna tidsfristerna på grund av synnerlig brådska av ett skäl som inte beror på den upphandlande enheten och som inte har kunnat förutses,
- 5) den vara som ska upphandlas enbart tillverkas för forskning, experiment, produktutveckling eller vetenskapliga ändamål och om det inte är fråga om massproduktion i syfte att säkerställa att det är ekonomiskt lönsamt att tillverka varan eller i syfte att täcka forsknings- och utvecklingskostnader,
- 6) upphandlingen gäller varor som noteras och upphandlas på en råvarumarknad,
- 7) varorna inköps särskilt förmånligt, antingen hos en leverantör som lägger ner sin affärsverksamhet eller hos en boförvaltare eller en utredare vid insolvensförfarande, ackord eller motsvarande förfarande, eller
- 8) det är fråga om tjänsteupphandling som görs utifrån en projekttävling som avses i 54 § och som enligt tävlingsreglerna ska göras med den som vinner tävlingen, eller om vinnarna är flera, med någon av dem; i så fall ska alla vinnare bjudas in att delta i förhandlingarna.

Ett anbud anses inte vara lämpligt på det sätt som nämns i 2 mom. 1 punkten, om det är irrelevant för upphandlingskontraktet och uppenbart inte utan väsentliga ändringar kan tillgodose den upphandlande enhetens behov och krav enligt upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan. En anbudsansökan ska anses vara olämplig om leverantören ska eller kan uteslutas från anbudsförfarandet med stöd av 80 eller 81 § eller inte uppfyller de lämplighetskrav som fastställts av den upphandlande enheten i enlighet med 83 §.

41 §

Direktupphandling vid tilläggsbeställningar

Den upphandlande enheten får använda direktupphandling när varuupphandlingen hos den ursprungliga leverantören är en tilläggsbeställning vars syfte är att delvis ersätta eller utvidga en tidigare leverans eller utrustning. En förutsättning för detta är att ett byte av leverantör skulle leda till upphandling av varor med annorlunda tekniska egenskaper, vilket skulle medföra oförenlighet eller oproportionerligt stora tekniska svårigheter vid användning och underhåll. Giltighetstiden för dylika kontrakt och för kontrakt som ska förnyas får endast undantagsvis överstiga tre år.

Den upphandlande enheten får utöver vad som föreskrivs i 1 mom. använda direktupphandling när det är fråga om ett nytt byggentreprenadskontrakt som sluts eller

en ny tjänsteupphandling som görs med den ursprungliga leverantören och som motsvarar en tidigare byggtreprenad eller tjänsteupphandling. En förutsättning är att en eventuell senare direktupphandling har nämnts i den ursprungliga upphandlingsannonsen och att det uppskattade värdet av en tilläggstjänst eller en ny byggtreprenad har beaktats vid beräkningen av det ursprungliga kontraktets totala värde. Direktupphandling får användas inom högst tre år efter det att det ursprungliga kontraktet slöts.

42 §

Ramavtal

Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande enheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för upphandlingskontrakt som sluts under en viss tidsperiod, såsom priser och planerade kvantiteter.

Den upphandlande enheten ska välja leverantörer för ramavtalet genom ett upphandlingsförfarande enligt denna lag i enlighet med vad som föreskrivs om förutsättningarna för användning av upphandlingsförfaranden och skyldigheterna i fråga om förfarandet vid konkurrensutsättning.

Den upphandlande enheten ska välja en eller flera leverantörer för ramavtalet. Antalet leverantörer ska i förväg anges i upphandlingsannonsen, inbjudan att förhandla eller anbudsförfrågan. Till ramavtal som ingås med flera leverantörer ska det angivna antalet leverantörer väljas, om inte antalet anbudsgivare som uppfyller lämplighetskraven eller antalet godtagbara anbud är lägre.

Upphandlingskontrakt som grundar sig på ramavtal ska slutas mellan de leverantörer som valts ut till ramavtalet och de upphandlande enheter som i upphandlingsdokumenten tydligt angett konkurrensutsättning av ramavtal.

Inga betydande ändringar får göras i villkoren för ramavtalet under dess giltighetstid. Ett ramavtal kan gälla högst fyra år. Om föremålet för upphandlingen nödvändigtvis kräver det kan ramavtalet i undantagsfall vara giltigt en längre tid.

43 §

Upphandling som grundar sig på ramavtal

Om den upphandlande enheten har ingått ett ramavtal med en enda leverantör, ska den upphandling som bygger på ramavtalet göras i enlighet med villkoren i ramavtalet. Den upphandlande enheten kan uppmana leverantören att vid behov skriftligen precisera eller komplettera sitt anbud.

Om den upphandlande enheten har ingått ett ramavtal med flera leverantörer och alla villkor i ramavtalet är fastställda, ska den upphandling som bygger på ramavtalet göras utan konkurrensutsättning så att en leverantör väljs i enlighet med villkoren för ramavtalet och på de grunder som anges i ramavtalets anbudsförfrågan.

Om den upphandlande enheten har ingått ett ramavtal med flera leverantörer och alla villkor i ramavtalet inte är fastställda, ska den upphandling som bygger på ramavtalet göras så att de leverantörer som valts ut till ramavtalet konkurrensutsätts i enlighet med de kriterier för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga som angavs när ramavtalet ingicks och som kan preciseras, samt andra villkor som anges i ramavtalets anbudsfrågan.

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling som grundar sig på ramavtal skriftligen uppmana de utvalda leverantörerna att lämna anbud. Den upphandlande enheten ska fastställa en anbudstid som ska vara tillräcklig med beaktande av hur komplex upphandlingen är och hur lång tid som behövs för att utarbeta ett anbud. Anbudena ska lämnas skriftligen och innehållet i dem ska vara konfidentiellt tills anbudstiden har gått ut. Den upphandlande enheten ska välja det bästa anbudet i enlighet med de i anbudsfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga.

Om den upphandlande enheten har ingått ett ramavtal med flera leverantörer och alla villkor i ramavtalet har fastställts, kan en del av upphandlingarna som bygger på ramavtalet göras i enlighet med 2 mom. utan konkurrensutsättning så att en leverantör väljs i enlighet med villkoren i ramavtalet. En del av upphandlingarna som bygger på ramavtalet kan göras genom att konkurrensutsätta upphandlingar som bygger på ramavtalet i enlighet med 3 och 4 mom. Kriterierna för intern upphandling inom ramavtalet ska anges i ramavtalets anbudsfrågan.

44 §

Elektroniska auktioner

Med elektronisk auktion avses ett upprepat förfarande med hjälp av elektroniska medel för att presentera nya lägre priser eller nya värden för vissa delar av anbudena, vilket genomförs efter en första fullständig utvärdering av anbudena och möjliggör en rangordning av anbudena på grundval av automatiska utvärderingsmetoder. Elektronisk auktion kan användas som ett led i konkurrensutsättningen i dess sista skede

- 1) vid öppet förfarande,
- 2) vid selektivt förfarande,
- 3) vid förhandlat förfarande,
- 4) när de leverantörer som valts ut för ett ramavtal på nytt utsätts för konkurrens med stöd av 43 §, och
- 5) i samband med konkurrensutsättning av upphandlingskontrakt inom ramen för ett dynamiskt inköpssystem.

Ett villkor för användning av elektronisk auktion är att innehållet i upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan kan utarbetas tillräckligt exakt. Sådana byggtreprenader och sådana tjänsteupphandlingar som innehåller immateriella prestationer, som inte kan rangordnas på grundval av automatiska utvärderingsmetoder, kan

inte bli föremål för elektronisk auktion. Elektroniska auktioner får inte genomföras så att föremålet för upphandlingen ändras från det som har angetts i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget.

En elektronisk auktion kan grundas på

- 1) priset eller de förmånligaste kostnaderna, om kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga är det lägsta priset eller de förmånligaste kostnaderna, eller
- 2) priset eller kvaliteten, eller båda, om upphandlingskontraktet tilldelas på grundval av det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet.

45 §

Dokument om elektroniska auktioner

Om en elektronisk auktion kommer att genomföras ska detta anges i den nationella upphandlingsannonsen eller EU-upphandlingsannonsen. Annonseringsförfarandet ska följa vad som föreskrivs i 58 §. På anbudsfrågan och de övriga upphandlingsdokumenten tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 67 och 68 §.

Innan en elektronisk auktion kan inledas ska den upphandlande enheten göra en första fullständig utvärdering av anbuderna på basis av kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga samt den viktning som fastställts för dem.

46 §

Inbjudan att delta i en elektronisk auktion

Efter den första fullständiga utvärderingen av anbuderna ska den upphandlande enheten samtidigt och med elektroniska medel bjuda in alla anbudsgivare som lämnat godtagbara anbud att med hjälp av elektroniska medel föreslå nya priser eller nya värden för jämförelsegrunderna.

En inbjudan att delta i en elektronisk auktion ska innehålla

- 1) alla relevanta upplysningar om de tekniska förutsättningarna för de elektroniska förbindelser som används,
- 2) uppgifter om vilken dag och tid den elektroniska auktionen kommer att inledas,
- 3) vid behov, antalet etapper i den elektroniska auktionen och tidsplanen för varje etapp,
- 4) den matematiska formel som används för att vid den elektroniska auktionen bestämma den nya automatiska rangordningen med avseende på de nya priser eller nya värden som lämnas; om förhållandet mellan pris och kvalitet används som ett kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga, ska formeln innefatta en relativ viktning av alla valda jämförelsegrunder; eventuella prisintervall ska anges i förväg med ett bestämt värde,
- 5) om alternativa anbud är tillåtna, ska separata formler ges för varje alternativ,

- 6) grunderna för avslutande av den elektroniska auktionen samt den tid efter det sista anbudet som nya anbud inväntas.

Resultaten av den första fullständiga utvärderingen ska också fogas till en inbjudan att delta i en elektronisk auktion. Den fullständiga utvärderingen ska innehålla en bedömning av innehållet i ett anbud och vid ett öppet förfarande även en bedömning av anbudsgivarens lämplighet. Till en inbjudan som skickas till en enskild anbudsgivare kan dessutom fogas en uppgift om hur anbudsgivaren placerar sig i förhållande till de övriga anbudsgivarna, dock utan att avslöja de övriga anbudsgivarnas namn.

47 §

Minimifristen för inledande av auktioner och lämnande av upplysningar till deltagare

En elektronisk auktion får inte inledas tidigare än två vardagar efter den dag då inbjudan har skickats ut. Under varje etapp i en elektronisk auktion ska den upphandlande enheten omedelbart lämna alla godkända anbudsgivare åtminstone tillräckliga upplysningar för att de vid varje tidpunkt ska ha kännedom om sin relativa plats i rangordningen. Den upphandlande enheten får också lämna andra upplysningar om andra priser eller värden som har lämnats, om detta anges i upphandlingsdokumenten. Den upphandlande enheten får när som helst meddela antalet deltagare i den aktuella auktionsetappen, dock utan att avslöja de övriga anbudsgivarnas namn. Den upphandlande enheten får inte röja anbudsgivarnas namn under den elektroniska auktionen.

48 §

Avslutande av en elektronisk auktion

En elektronisk auktion kan avslutas

- 1) på den dag och vid den tidpunkt som anges i inbjudan,
- 2) när nya anbud som motsvarar kraven inte längre lämnas, eller
- 3) när antalet olika etapper vid auktionen uppnås.

Den upphandlande enheten ska i inbjudan ange hur auktionen avslutas. I inbjudan ska dessutom vid behov anges en tidtabell för de olika auktionsetapperna samt den tid efter det sista anbudet som nya anbud inväntas.

49 §

Dynamiska inköpssystem

Med *dynamiskt inköpssystem* avses ett helt elektroniskt upphandlingsförfarande för köp av sådant som vanligen används och finns allmänt tillgängligt på marknaden. Upphandlingsförfarandet är tidsbegränsat och under hela varaktigheten öppet för varje leverantör som uppfyller lämplighetskraven. Den upphandlande enheten kan dela in det dynamiska inköpssystemet i sådana kategorier av varor, tjänster eller

byggentreprenader som ska definieras objektivt på grundval av upphandlingens olika egenskaper.

Vid införandet och användningen av ett dynamiskt inköpssystem ska den upphandlande enheten använda enbart elektroniska medel för kommunikation samt iaktta regleringen av selektivt upphandlingsförfarande enligt 33 § i alla skeden av ett dynamiskt inköpssystem fram till det att upphandlingsbeslutet fattats. Den upphandlande enheten får inte hos leverantörerna ta ut avgifter för deltagande i systemet.

50 §

Införande av ett dynamiskt inköpssystem och upphandlingsdokument

Den upphandlande enheten ska införa ett dynamiskt inköpssystem genom att publicera en upphandlingsannons, i vilken det ska anges huruvida systemet eventuellt delas in i kategorier på det sätt som avses i 49 § 1 mom. samt hur länge inköpssystemet är giltigt. Om varaktigheten ändras utan att systemet avslutas, ska information om ändringen ges genom en ny upphandlingsannons. Om systemet har avslutats, ska information om ändringen ges genom en annons i efterhand. Om en elektronisk auktion används i det sista skedet av anbuds förfarandet inom ramen för ett dynamiskt inköpssystem, ska detta anges i upphandlingsannonsen.

I upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan ska det åtminstone anges vilken typ av planerade köp och vilka kvantiteter som systemet avser samt lämnas all nödvändig information om det dynamiska inköpssystemet samt den elektroniska utrustning som används och de tekniska arrangemangen för anslutning samt de tekniska specifikationerna.

51 §

Ansökan om att få delta och godkännande av deltagare i ett dynamiskt inköpssystem

Alla intresserade leverantörer kan under hela förfarandets varaktighet ansöka om att få delta i ett dynamiskt inköpssystem. Den upphandlande enheten ska låta samtliga anbudssökande som uppfyller de lämplighetskrav som ställs delta i det dynamiska inköpssystemet. Om den upphandlande enheten har delat in inköpssystemet i olika kategorier av varor, tjänster eller byggentreprenader i enlighet med 49 § 1 mom., ska den precisera de lämplighetskrav för anbudssökande som tillämpas på respektive kategori. Antalet anbudssökande som godkänns i inköpssystemet får inte begränsas.

Den upphandlande enheten ska fatta beslut om godkännande av anbudssökande i inköpssystemet enligt 1 mom. inom 10 dagar från den dag då ansökan om att få delta i ett dynamiskt inköpssystem togs emot. Den upphandlande enheten får i enskilda fall förlänga tidsfristen till 15 dagar, om det vid utvärderingen av godkännandet finns skäl att granska kompletterande dokumentation, att annars kontrollera att

lämplighetskraven uppfylls eller det annars är motiverat. Den upphandlande enheten kan också förlänga utvärderingsperioden, om upphandlingsdokumenten för den upphandling som görs inom det dynamiska inköpssystemet inte har gjorts tillgängliga och inte heller görs tillgängliga under den förlängda utvärderingsperioden. Den upphandlande enheten ska då i upphandlingsdokumenten ange längden på den förlängda utvärderingsperioden. Den upphandlande myndigheten ska snarast möjligt informera en anbudssökande om huruvida denne godkänts eller inte godkänts i det dynamiska inköpssystemet.

52 §

Det dynamiska inköpssystemets gång

Den upphandlande enheten ska uppmana anbudsgivarna som godkänts i systemet att lämna anbud på de separata upphandlingar som görs inom det dynamiska inköpssystemet. Om det dynamiska inköpssystemet har delats in i olika kategorier av varor, tjänster eller byggtreprenader, ska den upphandlande enheten uppmana alla anbudsgivare som har godkänts i kategorin i fråga att lämna anbud.

Den upphandlande enheten får när som helst under det dynamiska inköpssystemets varaktighet begära att godkända anbudsgivare, inom fem dagar från den dag då begäran skickades, lämnar in en ny och uppdaterad version av det europeiska enhetliga upphandlingsdokument som avses i 87 §.

På valet av anbud tillämpas vad som föreskrivs i 93 §. Kriterierna för att en upphandling inom det dynamiska inköpssystemet är den ekonomiskt mest fördelaktiga kan fastställas närmare i anbudsförfrågan som gäller upphandlingen.

53 §

Elektroniska kataloger

Den upphandlande enheten får kräva att anbudet ska lämnas in i form av en elektronisk katalog eller att anbudet ska innefatta en elektronisk katalog. Anbud som lämnas in i form av en elektronisk katalog får följas av andra handlingar som kompletterar anbudet.

Att elektroniska kataloger används ska nämnas i upphandlingsannonsen. Dessutom ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange uppgifter om format, den elektroniska utrustning som används samt tekniska arrangemang för anslutning och specifikationer för katalogen. De elektroniska katalogerna ska uppfylla de krav som den upphandlande enheten ställer i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan samt kraven på format för anbud och elektroniska kataloger. De elektroniska katalogerna ska dessutom överensstämma med vad som föreskrivs i 62 §.

Om det i ett ramavtal som har ingåtts med fler än en leverantör har använts elektroniska kataloger, får den upphandlande enheten besluta att konkurrensutsättningen

av upphandlingen som grundar sig på ramavtalet genomförs på grundval av uppdaterade kataloger. I sådana fall ska den upphandlande enheten

- 1) uppmåna anbudsgivarna att uppdatera sina elektroniska kataloger som anpassats till kraven i den upphandling som grundar sig på ramavtalet, eller
- 2) samla in de uppgifter som behövs för att upprätta anbud inom den upphandling som grundar sig på ramavtalet från de elektroniska kataloger som redan inlämnats; i dessa fall ska den upphandlande enheten i anbudsförfrågan ange att denna metod används.

I de situationer som nämns i 3 mom. 2 punkten ska den upphandlande enheten före insamlingen meddela anbudsgivarna om insamlingen och den dag och den tidpunkt då den har för avsikt att ur elektroniska kataloger samla in de uppgifter som behövs för att upprätta anbud vid upphandling som grundar sig på ett ramavtal, och ge anbudsgivare möjlighet att säga nej till sådan insamling av uppgifter. Den upphandlande enheten ska fastställa en lämplig tidsperiod mellan meddelandet och insamlingen av uppgifter. Innan upphandlingsbeslut om upphandling som grundar sig på ett ramavtal fattas ska den upphandlande enheten i de situationer som avses i 3 mom. 2 punkten presentera de insamlade uppgifterna för de berörda anbudsgivarna och ge dem möjlighet att rätta sakfel i de insamlade uppgifterna eller bekräfta att det anbud som upprättas på detta sätt inte innehåller några sakfel.

När den upphandlande enheten använder ett dynamiskt inköpssystem får den kräva att anbud ska lämnas i form av en elektronisk katalog. I detta fall kan den inom det dynamiska inköpssystemet göra upphandlingar på det sätt som föreskrivs i 3 mom. 1 och 2 punkten och 4 mom. En förutsättning är att det till ansökan om deltagande i det dynamiska inköpssystemet ska fogas en elektronisk katalog som uppfyller de krav på innehåll och form som anges i upphandlingsdokumenten. Anbudssökandena ska komplettera denna katalog vid upphandlingar som görs inom det dynamiska upphandlingssystemet genom det förfarande som föreskrivs i 3 mom. 1 och 2 punkten och 4 mom.

54 §

Projekttävling

Med projekttävling avses ett förfarande där den upphandlande enheten kan skaffa ett sådant underlag eller projekt för exempelvis planläggning, stadsplanering, arkitektur, formgivningsteknik eller databehandling som en jury utser till vinnande bidrag i en tävling med eller utan pris.

Möjligheterna att delta i en projekttävling får inte begränsas geografiskt eller med hänvisning till att deltagarna ska vara antingen fysiska eller juridiska personer.

Antalet deltagare i en projekttävling kan begränsas med i förväg fastställda kriterier. Antalet deltagare som bjuds in att delta i en projekttävling ska dock alltid vara så stort att verklig konkurrens säkerställs.

Med den eller de som vinner projektävlingen kan ett tjänsteupphandlingskontrakt slutas i enlighet med 40 § 2 mom. 8 punkten. Annonsen om projektävlingen ska innehålla information om att ett sådant tjänsteupphandlingskontrakt sluts.

På projektävlingar tillämpas vad som föreskrivs i 1 och 2 kap. samt i 7 kap., 14 kap. och 15 kap. Vid projektävlingar ska dessutom tillämpas vad som föreskrivs om kommunikation i 62 §, om underentreprenad i 77 §, om uteslutning i 79–82 §, om anbudssökandes och anbudsgivares juridiska form och anbud i grupp i 91–92 § samt i tillämpliga delar vad som föreskrivs om anbudsgivares lämplighet i 83 § och om val av anbud i 93 §.

55 §

Projektävlingars jury och beslutsfattandet

En projektävling ska ha en jury som ska bestå av fysiska personer som är oberoende i förhållande till deltagarna i projektävlingen. Om det krävs särskilda yrkeskvalifikationer av deltagarna i en projektävling, ska minst en tredjedel av jurymedlemmarna ha dessa eller likvärdiga kvalifikationer.

Juryn ska vara självständig i sina beslut och yttranden. Deltagarnas förslag ska bedömas anonymt och uteslutande utifrån de kriterier som anges i annonsen om projektävlingen. Anonymiteten ska bevaras tills juryn har avgett sitt slutliga yttrande eller meddelat sitt beslut.

Deltagarna kan vid behov uppmanas att besvara frågor som juryn har noterat i protokollet i syfte att klargöra projektets alla aspekter. Det ska upprättas detaljerade protokoll över dialogen mellan juryn och deltagarna. Juryn ska utöver ett protokoll över bedömningen av projekten även upprätta ett protokoll som undertecknas av samtliga medlemmar och som innehåller en rangordning av projekten och deras förtjänster samt juryns kommentarer och eventuella punkter som kan behöva klargöras.

6 kap

Tidsfrister

56 §

Minimitidsfrister och beräkning av tidsfrister

När tidsfristerna för ett upphandlingsförfarande fastställs ska hänsyn tas till upphandlingens art och till hur komplex den är samt till hur lång tid som behövs för att utarbeta och lämna anbud. Om anbud inte kan lämnas annat än efter ett besök på plats eller efter en granskning på plats av underlaget till upphandlingsdokumenten, ska tidsfristerna för mottagande av anbud fastställas så att alla leverantörer får

all den information som behövs för att utarbeta ett anbud. I detta fall ska anbudstiderna vara längre än de minimitidsfrister som fastställts i 2 mom.

I det inledande skedet av selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog, innovationspartnerskap och dynamiska inköpssystem ska minst 30 dagar från den dag då upphandlingsannonsen skickades för publicering reserveras för lämnande av anbudsansökan. Vid öppet förfarande ska anbudstiden vara minst 35 dagar från den dag då upphandlingsannonsen skickades för publicering. Vid selektivt förfarande ska anbudstiden vara minst 30 dagar och i dynamiska inköpssystem 10 dagar från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna anbud. Vid förhandlat förfarande och innovationspartnerskap ska tidsfristen för preliminära anbud vara minst 30 dagar från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna anbud.

Andra upphandlande enheter än statens centralförvaltningsmyndigheter får vid ett selektivt förfarande fastställa tidsfristen för mottagande av anbud enligt överenskommelse mellan den upphandlande enheten och de utvalda anbudssökandena. En förutsättning är att den fastställda tidsfristen är densamma för alla anbudsgivare. Om det inte går att komma överens om en tidsfrist för mottagande av anbud, ska tidsfristen vara minst 10 dagar från den dag då inbjudan att lämna anbud skickades till anbudssökandena i enlighet med 70 §.

Den upphandlande enheten ska förlänga de minimitidsfrister för lämnande av anbud som anges i 3 mom. så att alla anbudsgivare ska kunna få all den information som behövs för att utarbeta ett anbud, om

- 1) den upphandlande enheten inte lämnar anbudsgivaren den kompletterande information som anbudsgivaren begärt senast sex dagar eller vid det påskyndade förfarande som avses i 57 § senast fyra dagar före den tidsfrist som fastställts för mottagande av anbud går ut,
- 2) väsentliga ändringar görs i anbudsförfrågan eller de övriga upphandlingsdokumenten.

Förlängningen av tidsfristen ska stå i proportion till informationens eller ändringens vikt. Den upphandlande enheten behöver inte förlänga de tidsfrister som anges i 3 mom., om den kompletterande information som nämns i 4 mom. 1 punkten inte har begärts i god tid eller om informationen saknar betydelse för utarbetandet av väl underbyggda anbud.

57 §

Påskyndat förfarande

Tidsfristerna enligt 56 § 2 mom. vid öppet och selektivt förfarande samt förhandlat förfarande kan förkortas, om det i en brådskande situation som bestyrks på lämpligt sätt av den upphandlande enheten är i praktiken omöjligt att tillämpa tidsfristerna vid dessa förfaranden. Anbudstiden ska vid öppet förfarande dock vara minst 15 dagar. För inlämnande av anbudsansökan ska vid selektivt förfarande och förhandlat

förfarande reserveras minst 15 dagar. Vid selektivt och förhandlat förfarande ska anbudstiden vara minst 10 dagar.

Anbudstiden vid öppet förfarande kan förkortas till minst 15 dagar och vid selektivt förfarande och förhandlat förfarande till minst 10 dagar, om den upphandlande enheten har skickat en förhandsannons för publicering på det sätt som föreskrivs i 61 §.

7 kap.

Skyldighet att annonsera om upphandling och annonseringsförfarandet

58 §

Annonsering om upphandling

Den upphandlande enheten ska i enlighet med 60 § skicka en upphandlingsannons, en annons om koncessioner, en annons om social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar, en annons om en projekttävling eller en annons i efterhand för publicering. Den upphandlande enheten får skicka en förhandsannons eller en annons om direktupphandling för publicering. Om en upphandling kan genomföras som direktupphandling på de villkor som anges i 40 eller 41 § i denna lag, föreligger ingen annonseringsskyldighet.

Vid öppet förfarande fungerar upphandlingsannonsen som en uppmaning att lämna anbud på det sätt som anges i annonsen och de övriga upphandlingsdokumenten. Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog och innovationspartnerskap fungerar upphandlingsannonsen som en uppmaning att lämna en anbudsansökan på det sätt som anges i annonsen och de övriga upphandlingsdokumenten.

En annons i efterhand ska skickas för publicering inom 30 dagar efter det att ett upphandlingskontrakt slutits, ett upphandlingskontrakt som grundar sig på ett dynamiskt upphandlingskontrakt slutits eller ett beslut om ingående av ett ramavtal meddelats. Skyldigheten när det gäller annonser i efterhand gäller inte enskilda upphandlingskontrakt som sluts på basis av ett ramavtal. Den upphandlande enheten ska också om upphandlingen avbryts skicka en annons i efterhand för publicering. Grunderna för avbrytandet av upphandlingen ska framgå av annonsen. Skyldigheten när det gäller annonser i efterhand gäller även upphandling i fråga om vilken det har publicerats endast en förhandsannons och ingen upphandlingsannons.

Den upphandlande enheten får publicera en upphandlingsannons eller de uppgifter den innehåller även i andra lämpliga medier, såsom tidningar eller facktidningar eller på sina egna webbsidor. De annonser som avses i 1 mom. och uppgifterna de innehåller får inte publiceras någon annanstans före de har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning och efter detta på webbadressen www.

hankintailmoitukset.fi. Arbets- och näringsministeriet ska upprätthålla ett elektroniskt system ur vilket den upphandlande enheten får information om att en annons har publicerats på adressen www.hankintailmoitukset.fi och tidpunkten för publiceringen. Publicering någon annanstans är tillåten, om den upphandlande enheten inte har underrättats om publiceringen av en annons inom 48 timmar efter bekräftelsen av att annonsen har tagits emot.

Annonser som publicerats någon annanstans får inte innehålla annan information än de annonser som publicerats på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi.

59 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och referensnomenklaturen enligt CPV

De standardformulär som fastställts i kommissionens förordning (EG) nr 1564/2005 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden inom ramen för anbudsförfaranden i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG och 2004/18/EG, nedan *förordningen om standardformulär*, ska användas i den annonsering som avses i 58 § i denna lag. Den referensnomenklatur som fastställts i kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG respektive 2004/18/EG om förfaranden vid offentlig upphandling, när det gäller revidering av CPV, ska användas vid bestämmandet av upphandlingens art.

60 §

EU-upphandlingsannonser

Av de annonser som avses i 58 § ska följande med elektroniska medel och på det EU-standardformulär som är avsett för dem på finska eller svenska skickas för publicering på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi:

- 1) EU-upphandlingsannonser,
- 2) annonser som gäller social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar,
- 3) annonser om tilldelning av koncessioner som gäller social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar,
- 4) annonser om tilldelning av koncessioner,
- 5) annonser i efterhand om tilldelning av koncessioner,
- 6) annonser om projekttävlingar,
- 7) annonser om ändringar av avtal,
- 8) annonser om rättelser, och
- 9) annonser i efterhand.

Av de annonser som avses i 58 § får följande med elektroniska medel och på de EU-standardformulär som är avsedda för dem skickas för publicering på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi:

- 1) förhandsannonser, och
- 2) annonser om direktupphandling.

Övriga EU-annonser som fastställts i Europeiska kommissionens förordning om standardformulär ska på de standardformulär som fastställts av kommissionen avfattas direkt på den webbplats på adressen www.simap.europa.eu som drivs av Europeiska unionens publikationsbyrå. En kopia av annonsen ska i statistikföringssyfte skickas till den mottagare som arbets- och näringsministeriet meddelat.

Den upphandlande enheten ska på begäran kunna bevisa vilken dag annonserna har skickats.

61 §

Förhandsannonser

Den upphandlande enheten får publicera en förhandsannons om en eller flera upphandlingar som ska genomföras under de följande månaderna och vars uppskattade värde är minst det tröskelvärdet som avses i 26 §.

Förhandsannonsen ska skickas för publicering minst 35 dagar och högst 12 månader innan upphandlingsannonsen skickas för publicering. I upphandlingskontrakt som gäller social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänstepphandlingar kan den tidsperiod som förhandsannonsen omfattar vara längre än 12 månader. Förhandsannonsen ska innehålla de uppgifter som den upphandlande enheten har vid den tidpunkt då förhandsannonsen utarbetas och de uppgifter som krävs i ett standardformulär som avses i 59 §.

8 kap

Informationsutbyte

62 §

Elektroniskt informationsutbyte i anslutning till upphandlingsförfarandet

Informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet, såsom anbud och anbudsansökningar, ska ske med elektroniska medel. De verktyg och anordningar som ska användas för kommunikation med elektroniska medel, liksom deras tekniska egenskaper, ska vara icke-diskriminerande, allmänt tillgängliga och kompatibla med informations- och kommunikationstekniska produkter som används allmänt, och får inte begränsa leverantörernas tillträde till upphandlingsförfarandet. En upphandlande enhet ska i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget ange de eventuella krav som gäller informationsutbytet.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet ske via post eller på något annat lämpligt leveranssätt eller en kombination av dessa och elektroniska medel i följande situationer:

- 1) på grund av upphandlingens särskilda art skulle användningen av elektroniska medel för kommunikation kräva särskilda verktyg, anordningar eller filformat som inte finns allmänt tillgängliga eller inte stöds av allmänt tillgängliga applikationer,
- 2) applikationen som använts vid lämnandet av anbud använder filformat som inte kan användas av några andra öppna eller allmänt tillgängliga applikationer eller som anbudsgivaren av skäl som gäller licenserna för applikationer inte kan göra tillgängliga för nedladdning eller fjärranvändning av den upphandlande enheten,
- 3) användningen av elektroniska medel för kommunikation skulle kräva specialiserad utrustning som inte är allmänt tillgänglig för upphandlande enheter,
- 4) i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan efterfrågas det fysiska modeller eller arkitektmodeller som inte kan översändas med hjälp av elektroniska medel,
- 5) användningen av andra än elektroniska medel för kommunikation är nödvändig på grund av brott mot säkerheten i elektroniska medel för kommunikation,
- 6) användning av andra än elektroniska medel för kommunikation är nödvändig i syfte att skydda den särskilt känsliga karaktären hos information som behandlas vid upphandlingsförfarandet, och skyddet inte kan säkerställas på korrekt sätt genom användning av elektroniska verktyg och anordningar som antingen är allmänt tillgängliga för leverantörer eller kan göras tillgängliga för dem i den mening som avses i 63 §.

En upphandlande enhet som för informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet använder andra än de elektroniska medel för kommunikation som avses i 1 mom. ska ange skälen till detta i motiveringen till det upphandlingsbeslut som avses i 122 § eller den enskilda rapport som avses i 123 §.

En upphandlande enhet får trots 1 mom. genomföra informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet muntligt, förutsatt att innehållet i den muntliga kommunikationen dokumenteras i tillfredsställande utsträckning. Anbudsfrågningar och andra upphandlingsdokument, anbudsansökningar och anbud får dock inte lämnas muntligt och det får inte heller krävas att de lämnas muntligt. Särskilt sådan muntlig kommunikation med anbudsgivare som väsentligen kan påverka innehållet i och bedömningen av anbuderna ska dokumenteras i tillräcklig utsträckning och på lämpligt sätt.

63 §

Annat elektroniskt informationsutbyte

Den upphandlande enheten får trots vad som föreskrivs i 62 § 1 mom. genomföra informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet med elektroniska verktyg och anordningar som inte är allmänt tillgängliga, förutsatt att den upphandlande enheten via dessa verktyg erbjuder anbudssökandena och anbudsgivarna möjlighet att delta i upphandlingsförfarandet på följande sätt:

- 1) den upphandlande enheten med elektroniska medel ger oinskränkt, direkt och fullständig tillgång till dessa verktyg och anordningar för kommunikation från och med den dag då upphandlingsannonsen publiceras; i annonsen ska den webbadress där dessa verktyg och anordningar finns tillgängliga anges,
- 2) den upphandlande enheten ser till att anbudssökande eller anbudsgivare som inte har tillgång till de verktyg och anordningar som berörs, eller inte har möjlighet att erhålla dem inom aktuella tidsfrister, förutsatt att detta inte kan tillskrivas berörd anbudssökande eller anbudsgivare, får delta i upphandlingsförfarandet genom användning av provisoriska anordningar som görs tillgängliga kostnadsfritt online, eller
- 3) den upphandlande enheten stöder en alternativ kanal för lämnande av anbud med elektroniska medel.

64 §

Datasäkerhet

Vid informationsutbytet och lagringen av uppgifterna i anslutning till upphandlingsförfarandet ska det säkerställas att alla uppgifters integritet och den sekretess som gäller för anbudsansökningarna och anbudens bevaras. Den upphandlande enheten ska säkerställa att innehållet i anbudens eller anbudsansökningarna inte avslöjas förrän den för presentationen av anbudens eller anbudsansökningarna fastställda tidsfristen har gått ut.

Den upphandlande enheten ska ange den säkerhetsnivå som krävs för de elektroniska medlen för kommunikation i olika skeden av upphandlingsförfarandet. Säkerhetsnivån ska stå i proportion till de risker som är förknippade med förfarandet.

Verktyg och anordningar för elektronisk mottagning av anbudsansökningar, anbud och planer vid upphandlingsförfaranden och i projekttävlingar ska uppfylla följande krav:

- 1) information om de specifikationer som är nödvändiga för elektroniskt lämnande av anbud och anbudsansökningar, inbegripet kryptering och tidsstämpling, ska finnas tillgänglig för anbudsgivarna och anbudssökandena,
- 2) exakt dag och tid för mottagande av anbud, anbudsansökningar och inlämnade planer kan fastställas noggrant,

- 3) ingen har tillträde till de uppgifter som överförs elektroniskt före utgången av de fastställda tidsfristerna för inlämnade av uppgifter,
- 4) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten får fastställa eller ändra datum för öppnande av mottagna uppgifter,
- 5) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten kan få tillträde till samtliga eller en del av de insända uppgifterna i de olika etapperna av upphandlingsförfarandet eller projekttävlingen,
- 6) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten får bevilja tillträde till de insända uppgifterna, och först efter det fastställda datumet,
- 7) de uppgifter som mottagits och öppnats enligt kraven är tillgängliga endast för de personer som har utsetts att få kännedom om dem, och
- 8) överträdelser av de villkor som anges i 3-7 punkten klart kan spåras.

9 kap

Förberedelser av upphandlingen, anbudsfrågan och beskrivning av föremålet för upphandlingen

65 §

Marknadsundersökning

Innan en upphandlande enhet inleder ett upphandlingsförfarande kan den genomföra en marknadsundersökning för att förbereda upphandlingen och informera leverantörerna om den planerade upphandlingen och kraven för denna.

Vid en marknadsundersökning får den upphandlande enheten anlita oberoende experter, andra myndigheter eller leverantörer. Råden från dessa aktörer får användas som hjälp vid planering och genomförande av upphandlingsförfarandet, men detta får dock inte medföra att konkurrensen snedvrids eller att principen om öppenhet och icke-diskriminering enligt 3 § i denna lag äventyras.

66 §

Anbudssökandes och anbudsgivares deltagande i förberedelserna av upphandlingen

Om en anbudssökande, anbudsgivare eller ett företag som är anknutet till en anbudsgivare har deltagit i förberedelserna av upphandlingen, ska den upphandlande enheten se till att konkurrensen inte snedvrids till följd av detta. Den upphandlande enheten ska då informera de övriga anbudssökandena och anbudsgivarna om utbytet av relevanta upplysningar inom ramen för eller till följd av att en leverantör har varit involverad i förberedelserna av upphandlingen. Den upphandlande enheten ska även reservera lämpliga tidsfrister för lämnande av anbud.

En leverantör som deltagit i förberedelserna av upphandlingen får i enlighet med 81 § 1 mom. 7 punkten uteslutas från anbuds-förfarandet endast om det inte finns

något annat sätt att garantera att principerna enligt 3 § iakttas. Innan anbudssökande eller anbudsgivare utesluts från förfarandet ska de få möjlighet att bevisa att deras deltagande i förberedelserna av upphandlingen inte har lett till att ett jämlikt och icke-diskriminerande upphandlingsförfarande äventyras. Beslutet om uteslutning ska motiveras på det sätt som avses i 122 §.

67 §

Anbudsförfrågan

Anbudsförfrågan och bilagorna till den ska utarbetas så tydligt att det utifrån dem är möjligt att lämna anbud som är jämförbara.

Om anbudsförfrågan och upphandlingsannonsen avviker från varandra i fråga om innehåll följs det som anges i upphandlingsannonsen.

68 §

Innehållet i anbudsförfrågan

Anbudsförfrågan eller bilagorna till den ska innehålla

- 1) en definition av föremålet för upphandlingen eller en beskrivning i enlighet med bestämmelserna om beskrivningen av föremålet för upphandlingen i 71 § samt övriga kvalitetskrav som är kopplade till föremålet för upphandlingen,
- 2) en hänvisning till den publicerade upphandlingsannonsen,
- 3) tidsfristen för lämnande av anbud,
- 4) adressen till vilken anbuden ska skickas,
- 5) det eller de språk som anbuden ska avfattas på,
- 6) andra krav som gäller presentation av anbudsdokument och deras form,
- 7) vid konkurrenspräglad dialog den dag dialogen inleds och det eller de språk som används vid dialogen,
- 8) krav som gäller anbudssökandenas eller anbudsgivarnas ekonomiska och finansiella situation samt tekniska lämplighet och yrkesmässiga kvalifikationer och övriga krav samt begäran att lämna ett europeiskt enhetligt upphandlingsdokument eller en förteckning över de handlingar som anbudssökanden eller anbudsgivaren samt den anbudsgivare som vunnit anbudsförfarandet ska tillhandahålla för bedömningen av lämpligheten,
- 9) grunderna för jämförelse av anbud och deras relativa viktning eller ett skäligt variationsintervall eller i undantagsfall jämförelsegrundernas prioritetsordning,
- 10) anbudens giltighetstid,
- 11) de viktigaste kontraktsvillkoren, och
- 12) andra upplysningar som är av väsentlig betydelse med tanke på upphandlingsförfarandet och utarbetandet av anbud.

69 §

Hur anbudsförfrågan tillhandahålls anbudssökandena och anbudsgivarna

Den upphandlande enheten ska med elektroniska medel ge fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till anbudsansökan, inbjudan att förhandla och bilagorna till dem. Tillgång till dokumenten ska ges från och med den dag då upphandlingsannonsen publiceras. Den webbadress där anbudsförfrågan och de övriga dokumenten kan hämtas ska anges i annonsen.

Om fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till vissa dokument som avses i 1 mom. inte kan ges med elektroniska medel i enlighet med 62 § 1 mom. 1–5 punkten, får den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange att berörda dokument kommer att översändas på annat sätt än med elektroniska medel. I sådana fall ska tidsfristen för lämnande av anbud förlängas med fem dagar, utom i brådskande situationer som bestyrks på lämpligt sätt i enlighet med 57 §.

Om fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till vissa dokument som avses i 1 mom. inte kan ges med elektroniska medel i enlighet med vad som föreskrivs i 62 § 1 mom. 6 punkten, ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange kraven som gäller skydd av uppgifternas konfidentiella karaktär, och hur tillgång kan ges till de berörda dokumenten. I sådana fall ska tidsfristen för lämnande av anbud förlängas med fem dagar, utom i brådskande situationer som bestyrks på lämpligt sätt i enlighet med 57 §.

70 §

Inbjudan till anbudssökande

Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog och innovationspartnerskap ska den upphandlande enheten utöver vad som föreskrivs i 69 § 1 mom. samtidigt och skriftligen bjuda in alla utvalda anbudssökande att lämna anbud eller att delta i förhandlingarna. Inbjudan ska innehålla en hänvisning till den elektroniska adress där anbudsförfrågan och de övriga dokumenten har offentliggjorts med elektroniska medel. Inbjudan ska följas av anbudsförfrågan och de övriga dokumenten, om dokumenten inte har gjorts tillgängliga med elektroniska medel i enlighet med 62 § 2 mom.

71 §

Beskrivning av föremålet för upphandlingen

De definitioner som beskriver föremålet för upphandlingen ska anges i upphandlingsdokumenten och de egenskaper som krävs av byggentreprenader, tjänster och varor ska fastställas i dokumenten. Definitionerna ska möjliggöra att anbudsgivarna deltar i anbudsförfarandet på lika villkor, och får inte medföra omotiverade hinder för konkurrensen vid offentlig upphandling. När föremålet för upphandlingen ska

användas av fysiska personer ska, utom i vederbörligen motiverade fall, föremålet för upphandlingen fastställas med hänsyn till kriterier som gäller tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning eller formgivning med tanke på samtliga användares behov.

Definitionerna som beskriver föremålet för upphandlingen ska utarbetas på något av följande sätt:

- 1) i form av prestanda- eller funktionskrav som är tillräckligt exakta för att anbudsgivarna ska kunna fastställa föremålet för upphandlingen och för att de upphandlande enheterna ska kunna sluta ett upphandlingskontrakt,
- 2) genom en hänvisning till definitioner som beskriver föremålet för upphandlingen och i prioritetsordning till sådana nationella standarder som genomför europeiska standarder, till europeiska tekniska bedömningar, till gemensamma tekniska specifikationer, till internationella standarder, till andra tekniska referenssystem som utarbetats av de europeiska standardiseringsorganen eller, om sådana inte finns, till nationella standarder, till nationella tekniska godkännanden eller till nationella tekniska specifikationer för projektering, beräkning och utförande av byggtreprenader samt användning av varor. Varje hänvisning ska följas av orden "eller likvärdigt",
- 3) i form av de prestanda- eller funktionskrav som avses i 1 punkten och, för att påvisa att dessa prestanda- eller funktionskrav antas vara uppfyllda, med en hänvisning till de definitioner som avses i 2 punkten, eller
- 4) genom en hänvisning till de definitioner som avses i 2 punkten i fråga om vissa egenskaper och genom en hänvisning till de prestanda- eller funktionskrav som avses i 1 punkten i fråga om andra egenskaper.

I definitionen som beskriver föremålet för upphandlingen får en viss tillverkare eller varor av ett visst ursprung inte nämnas. En definition får inte heller innehålla en hänvisning till varumärke, patent, produkttyp, ursprung eller specifik metod, som karakteriserar de varor, tjänster eller den produktion som tillhandahålls av en specifik anbudsgivare, om hänvisningen gynnar eller missgynnar vissa anbudsgivare eller varor. En sådan hänvisning får undantagsvis göras endast om föremålet för upphandlingskontraktet inte på annat sätt kan beskrivas tillräckligt exakt och tydligt. Hänvisningen ska följas av orden "eller likvärdigt".

72 §

Användning av märken vid beskrivningen av föremålet för upphandlingen

Den upphandlande enheten får i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet kräva ett särskilt märke som bevismedel för att föremålet för upphandlingen motsvarar de miljömässiga, sociala eller andra egenskaper som krävs. En förutsättning för kravet på ett särskilt märke är att samtliga av följande villkor är uppfyllda:

- 1) märkeskraven gäller endast kriterier som är kopplade till föremålet för upphandlingen och är lämpliga för att definiera egenskaperna hos de byggtreprenader, varor eller tjänster som är föremål för upphandlingen,
- 2) märkeskraven grundas på objektiva kontrollerbara och icke-diskriminerande kriterier,
- 3) märkena har antagits genom ett öppet förfarande i vilket samtliga berörda intressentgrupper, såsom myndigheter, konsumenter, parter på arbetsmarknaden, tillverkare, representanter för handeln samt icke-statliga organisationer, kan delta,
- 4) märkena är tillgängliga för samtliga berörda parter,
- 5) märkeskraven fastställs av en tredje part över vilken den ekonomiska aktör som ansöker om märket inte kan ha ett avgörande inflytande.

Om den upphandlande enheten inte kräver att föremålet för upphandlingen uppfyller alla märkeskrav eller märket omfattar andra krav som inte är kopplade till föremålet för upphandlingen, ska den ange vilka krav kopplade till föremålet för upphandlingen och vilka märkeskrav det hänvisas till. En upphandlande enhet som kräver att ett särskilt märke används ska godta alla märken som bekräftar att föremålet för upphandlingen uppfyller likvärdiga märkeskrav.

Om en anbudsgivare bevisligen inte har haft möjlighet att få tillgång till det särskilda märket som angetts av den upphandlande enheten eller ett likvärdigt märke inom de berörda tidsfristerna och detta inte kan tillskrivas den berörda leverantören, ska den upphandlande enheten godta andra lämpliga bevismedel. Sådana bevismedel är t.ex. teknisk dokumentation från tillverkaren, förutsatt att den berörda anbudsgivaren bevisar att de byggtreprenader, varor eller tjänster som den ska tillhandahålla uppfyller de särskilda märkeskraven eller de specifika krav som angetts av den upphandlande enheten.

73 §

Provningsrapporter, certifikat och annan teknisk utredning

En upphandlande enhet får kräva att anbudsgivarna ska uppvisa en provningsrapport eller ett intyg från ett organ för bedömning av överensstämmelse som bevismedel för att anbudet överensstämmer med kraven eller kriterierna i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, och att det överensstämmer med de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet. Om en upphandlande enhet kräver att intyg som upprättats av ett specifikt organ för bedömning av överensstämmelse lämnas in, ska enheten även godta intyg från andra likvärdiga organ för bedömning av överensstämmelse.

Den upphandlande enheten ska godta andra lämpliga bevismedel än dem som anges i 1 mom., såsom teknisk dokumentation från tillverkaren, om anbudsgivaren inte har haft tillgång till sådana intyg eller provningsrapporter som avses i 1 mom.

eller inte har haft möjlighet att erhålla dem inom de berörda tidsfristerna. En förutsättning är dock att detta inte kan tillskrivas den berörda anbudsgivaren. Anbudsgivaren ska dessutom bevisa att byggtreprenaderna, varorna eller tjänsterna som den tillhandahåller uppfyller kraven eller kriterierna i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet.

74 §

Påvisande av att anbudet och anbudsansökan överensstämmer med kraven

En anbudsgivare ska i sitt anbud visa att den vara, tjänst eller byggtreprenad som erbjuds överensstämmer med kraven i upphandlingsdokumenten. Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta anbud som inte motsvarar anbudsförfrågan eller kraven i anbudsförfarandet.

Om information eller dokumentation i anbudet eller anbudsansökan är ofullständig eller felaktig eller om särskilda dokument eller särskild information saknas, får den upphandlande enheten begära att anbudsgivaren eller anbudssökanden lämnar, kompletterar, förtydligar eller färdigställer ofullständig eller felaktig information eller dokumentation inom den tidsfrist som den upphandlande enheten fastställer. En förutsättning är att de principer som anges i 3 § iakttas vid förfarandet.

75 §

Uppdelning av upphandlingskontrakt i delar

Den upphandlande enheten får tilldela ett upphandlingskontrakt i form av separata delar, och fastställa storleken på och föremålet för dessa delar. Om den upphandlande enheten inte delar upp upphandlingskontraktet i delar, ska den i upphandlingsdokumenten eller på det sätt som föreskrivs i 122 och 123 § ange skälen till sitt beslut.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen ange om ett anbud får lämnas för en, flera eller alla delar. Om anbud får lämnas för flera eller alla delar får den upphandlande enheten begränsa antalet delar som ett anbud från samma anbudsgivare kan väljas till. I detta fall ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange det högsta antalet delar som anbud från samma anbudsgivare kan väljas till. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange de regler som den tillämpar när den avgör till vilken del en anbudsgivares anbud väljs, om en anbudsgivares anbud väljs till fler delar än det högsta tillåtna antalet delar som anges i upphandlingsannonsen.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom., får den upphandlande enheten tilldela upphandlingskontrakt som kombinerar flera eller alla delar. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen ange de delar eller grupper av delar som kan kombineras.

76 §

Alternativa anbud och parallella anbud

En upphandlande enhet får tillåta alternativa anbud eller kräva att anbudsgivarna lägger fram alternativa anbud. En förutsättning är att det i upphandlingsannonsen anges att alternativa anbud är tillåtna. Det ska dessutom framgå huruvida det är tillåtet att lämna endast alternativa anbud. Alternativa anbud ska vara kopplade till föremålet för upphandlingskontraktet.

Ett alternativt anbud ska uppfylla de i anbudsförfrågan angivna minimikraven på föremålet för upphandlingen och villkoren för att alternativa utföranden ska få presenteras. Om den upphandlande enheten har meddelat att den tillåter alternativa anbud, får ett alternativt anbud inte förkastas enbart på den grunden att det skulle leda till tjänsteupphandling i stället för varuupphandling eller till varuupphandling i stället för tjänsteupphandling.

Den upphandlande enheten får förbjuda en leverantör att lägga fram flera parallella anbud, om detta har angetts i förväg i anbudsförfrågan.

77 §

Underentreprenad

Den upphandlande enheten kan kräva att anbudsgivaren i sitt anbud anger hur stor del av upphandlingskontraktet som den avser lägga ut på tredje part samt vilka underleverantörer som föreslås. Ett sådant meddelande begränsar inte anbudsgivarens ansvar som huvudman när det gäller att genomföra upphandlingen.

Vid byggentreprenadkontrakt eller tjänsteupphandling som ska tillhandahållas vid en anläggning under direkt tillsyn av den upphandlande enheten ska den upphandlande enheten senast då fullgörandet av upphandlingskontraktet inleds kräva att den valda anbudsgivaren uppger namn på, kontaktuppgifter till och legala ställföreträdare för sina underleverantörer som deltar i sådana byggentreprenader eller tjänster, i den mån de är kända vid den tidpunkten. Den valda anbudsgivaren ska under upphandlingskontraktets giltighetstid även meddela ändringar i fråga om underleverantörerna och ändringar i nämnda uppgifter.

Den upphandlande enheten får utvidga meddelandeskyldigheten enligt 2 mom.

- 1) till andra upphandlingskontrakt än de som avses i 2 mom., eller
- 2) ännu längre ned i underleverantörskedjan.

Den upphandlande enheten får vid upphandling av byggentreprenader och tjänster samt vid monterings- eller installationsarbeten inom ramen för varuupphandling kräva att vissa kritiska uppgifter ska utföras direkt av anbudsgivaren eller en deltagare i gruppen.

78 §

Uteslutning av underleverantörer

En upphandlande enhet får i enlighet med 87–89 § kontrollera om det föreligger grunder för att utesluta underleverantörer med stöd av 80 eller 81 §. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren ersätter underleverantören. Om en grund för uteslutning efter prövning gäller en underleverantör, får den upphandlande enheten kräva att underleverantören ersätts.

10 kap

Val av anbudssökande och anbudsgivare samt val av anbud

79 §

Val av anbud och anbudsgivare

Anbuden ska väljas i enlighet med 93 §, förutsatt att den upphandlande enheten har kontrollerat att alla följande villkor uppfylls:

- 1) anbudet överensstämmer med de krav, villkor och kriterier som ställs i upphandlingsannonsen och i upphandlingsdokumenten,
- 2) anbudet har lämnats av en anbudsgivare som inte har uteslutits ur förfarandet i enlighet med 80–81 § och som uppfyller de krav som avses i 84–86 § som den upphandlande enheten ställer.

Vid öppet förfarande kan den upphandlande enheten kontrollera att anbuden och anbudsansökningarna överensstämmer med kraven och jämföra anbuden innan anbudsgivarnas lämplighet kontrolleras. Upphandlingskontrakt får dock inte tilldelas anbudsgivare som borde ha uteslutits ur förfarandet med stöd av 80 § eller anbudsgivare som inte uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer.

En upphandlande enhet kan besluta att inte sluta upphandlingskontrakt med den anbudsgivare som lämnat det i 93 § avsedda ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, om den upphandlande enheten konstaterar att anbudet inte överensstämmer med de skyldigheter som avses i 81 § 1 mom. 5 punkten.

80 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbuds förfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att anbudssökanden eller anbudsgivaren, en ledamot i dess förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut

om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till fängelsestraff för något av följande brott:

- 1) sådant deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet som avses i 17 kap. 1 a § i strafflagen (39/1889),
- 2) sådant givande av muta som avses i 16 kap. 13 §, grovt givande av muta som avses i 16 kap. 14 §, givande av muta åt riksdagsledamot som avses i 16 kap. 14 a §, grovt givande av muta åt riksdagsledamot som avses i 16 kap. 14 b §, givande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 7 §, grovt givande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 7 a §, tagande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 8 § eller grovt tagande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 8 a § i strafflagen,
- 3) skattebedrägeri som avses i 29 kap. 1 §, grovt skattebedrägeri som avses i 29 kap. 2 §, subventionsbedrägeri som avses i 29 kap. 5 §, grovt subventionsbedrägeri som avses i 29 kap. 6 §, subventionsmissbruk som avses i 29 kap. 7 §, arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri som avses i 29 kap. 4 a § eller grovt arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri som avses i 29 kap. 4 b § i strafflagen,
- 4) penningtvätt som avses i 32 kap. 6 §, grov penningtvätt som avses i 32 kap. 7 §, stämpling till grov penningtvätt som avses i 32 kap. 8 § eller penningtvätt av oaktsamhet som avses i 32 kap. 9 § i strafflagen,
- 5) sådant brott som begåtts i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 §, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 2 §, ledande av terroristgrupp som avses i 34 a kap. 3 §, främjande av en terroristgrupps verksamhet som avses i 34 a kap. 4 §, meddelande av utbildning för ett terroristbrott som avses i 34 a kap. 4 a § eller rekrytering för ett terroristbrott som avses i 34 a kap. 4 c § i strafflagen,
- 6) sådan finansiering av terrorism som avses i 34 a kap. 5 § i strafflagen,
- 7) människohandel som avses i 25 kap. 3 § eller grov människohandel som avses i 25 kap. 3 a § i strafflagen, eller
- 8) arbetarskyddsbrott som avses i 47 kap. 1 §, arbetstidsbrott som avses i 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet som avses i 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet som avses i 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet som avses i 47 kap. 5 § eller anlåtande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd som avses i 47 kap. 6 a § i strafflagen.

Den upphandlande enheten ska utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet också på grundval av en lagakraftvunnen dom för ett sådant brott i någon annan stat som motsvarar ett brott som nämns i 1 mom. I Europeiska unionens medlemsstater gäller bestämmelserna följande brott som nämns i Europeiska unionens lagstiftning:

- 1) deltagande i en kriminell organisation enligt definitionen i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF,

- 2) korruption enligt definitionen i artikel 3 i konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, respektive artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF, samt korruption enligt definition i den nationella lagstiftning som är tillämplig på den upphandlande enheten eller anbudssökanden och anbudsgivaren,
- 3) bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,
- 4) terroristbrott enligt definitionen i artikel 1 eller brott med anknytning till terroristverksamhet enligt definitionen i artikel 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF, eller anstiftan av, medhjälp till eller försök att begå ett brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet,
- 5) penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG,
- 6) barnarbete och andra former av människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU.

Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare som det genom ett lagakraftvunnet beslut eller en lagakraftvunnen dom har slagits fast att har åsidosatt sin skyldighet att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter i Finland eller i etableringslandet. Ovannämnda bestämmelse tillämpas inte om anbudssökanden eller anbudsgivaren har betalat skatterna eller socialförsäkringsavgifterna eller ingått en bindande överenskommelse i syfte att betala dem.

En anbudssökande eller anbudsgivare får inte uteslutas ur ett anbudsförfarande om det har gått mer än fem år sedan den lagakraftvunna dom, genom vilken det brott som avses i 1 mom. har slagits fast, meddelades.

81 §

Grunder för uteslutning efter prövning

Den upphandlande enheten kan genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om anbudssökanden eller anbudsgivaren

- 1) är försatt i konkurs eller blir upplöst eller har avbrutit sin affärsverksamhet eller har skulder som har reglerats genom ett fastställt ackord, ett saneringsprogram eller genom något annat motsvarande program som grundar sig på lagstiftningen,
- 2) är föremål för försättning i konkurs eller upplösning eller för något annat förfarande som avses i 1 punkten,
- 3) i sin yrkesverksamhet har gjort sig skyldig till en sådan allvarlig förseelse som gör att dess tillförlitlighet kan ifrågasättas och som kan styrkas av den upphandlande enheten,

- 4) har åsidosatt sin skyldighet att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter i Finland eller i etableringslandet, om den upphandlande enheten kan styrka detta genom något annat än ett lagakraftvunnet beslut eller en lagakraftvunnen dom,
- 5) inte har fullgjort sina miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter enligt Finlands eller Europeiska unionens lagstiftning, kollektivavtalen eller de internationella avtal som listas i bilaga C, om den upphandlande enheten kan styrka detta,
- 6) har ingått överenskommelser med andra anbudssökande eller anbudsgivare i syfte att snedvrیدا konkurrensen, om den upphandlande enheten kan styrka detta,
- 7) har en intressekonflikt som inte kan avhjälpas effektivt genom andra åtgärder,
- 8) har deltagit i förberedelserna av upphandlingsförfarandet, om deltagandet har lett till en snedvridning av konkurrensen och om snedvridningen inte kan avhjälpas genom andra, mindre ingripande åtgärder,
- 9) har visat allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av något centralt krav enligt tidigare upphandlingskontrakt eller koncessioner; en ytterligare förutsättning är att bristerna har medfört att det tidigare kontraktet sagts upp i förtid eller att de har lett till skadestånd eller andra jämförbara sanktioner,
- 10) har lämnat väsentligt oriktiga uppgifter då den lämnat den upphandlande enheten uppgifter som gäller tillämpningen av 10 kap. eller försummat att lämna de uppgifter som krävs,
- 11) otillbörligt har försökt att påverka den upphandlande enhetens beslutsprocess, tillägna sig konfidentiell information som kan ge anbudssökanden eller anbudsgivaren otillbörliga fördelar i upphandlingsförfarandet eller avsiktligt lämna vilseledande uppgifter som kan ha en väsentlig inverkan på beslut om valet av anbudsgivare eller anbud.

Bestämmelserna om anbudssökande och anbudsgivare i 1 mom. 3, 5 och 6 punkten tillämpas även när den som har gjort sig skyldig till en förseelse eller försummat sin skyldighet är en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren. En uteslutning kan också prövas bland annat med hänsyn till hur allvarlig förseelsen eller försummelsen är, vilket samband den har med föremålet för upphandlingen, hur lång tid som har förflutit samt vilka eventuella andra påföljer som förekommit.

Bestämmelsen i 1 mom. 4 punkten tillämpas inte om anbudssökanden eller anbudsgivaren har betalat skatterna eller socialförsäkringsavgifterna eller ingått en bindande överenskommelse i syfte att betala dem.

En anbudssökande eller anbudsgivare får inte uteslutas ur ett anbudsförfarande om det har gått mer än tre år sedan en händelse som avses i 1 mom.

82 §

Anbudssökandes och anbudsgivares avhjälpande åtgärder

En anbudssökande eller anbudsgivare som befinner sig i någon av de situationer som avses i 80 och 81 § kan lägga fram bevis på sin tillförlitlighet trots att en grund för uteslutning föreligger. Om den upphandlande enheten anser att bevisen och tillförlitligheten är tillräckliga, får den inte utesluta anbudssökanden eller anbudsgivaren i fråga ur anbudsförfarandet.

Anbudssökanden eller anbudsgivaren kan som sådana bevis som avses i 1 mom. lägga fram bland annat en utredning över att anbudssökanden eller anbudsgivaren har ersatt eller förbundit sig att ersätta alla de skador som orsakats av den straffbara gärningen eller förseelsen, har klargjort förhållanden och omständigheter på ett uttömmande sätt och genom att aktivt samarbeta med undersökningsmyndigheterna samt har vidtagit konkreta tekniska, organisatoriska och personalmässiga åtgärder för att förhindra ytterligare straffbara gärningar eller förseelser.

De avhjälpande åtgärder som vidtagits av anbudssökanden eller anbudsgivaren ska bedömas med beaktande av allvarlighetsgraden av och omständigheterna kring den straffbara gärningen, förseelsen eller försummelsen.

83 §

Krav gällande anbudssökandes och anbudsgivares lämplighet

Upphandlande enheter kan ställa krav gällande registrering av anbudssökande eller anbudsgivare, deras ekonomiska och finansiella situation samt deras tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer. Upphandlande enheter kan ställa sådana krav som avses i 84–86 § på anbudssökande och anbudsgivare. Kraven ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och de ska stå i proportion till upphandlingens art, ändamål och omfattning. Med hjälp av kraven ska det gå att på ett behörigt sätt säkerställa att anbudssökanden eller anbudsgivaren har rätt att utöva yrkesverksamhet och att den har tillräckliga ekonomiska och finansiella resurser samt teknisk och yrkesmässig beredskap att fullgöra upphandlingskontraktet i fråga. De anbudssökande eller anbudsgivare som inte uppfyller de minimikrav som den upphandlande enheten ställer ska uteslutas ur anbudsförfarandet.

84 §

Registreringskrav

Upphandlande enheter kan kräva att en anbudssökande eller anbudsgivare

- 1) med ett registerutdrag enligt lagstiftningen i etableringslandet visar att den är upptagen i ett yrkes- eller handelsregister,
- 2) med en försäkran eller ett intyg under ed enligt lagstiftningen i etableringslandet visar att den bedriver näringsverksamhet, samt

- 3) med ett näringsstillstånd eller ett intyg över medlemskap i en organisation enligt lagstiftningen i etableringslandet visar att den är berättigad att erbjuda tjänster i sitt etableringsland.

85 §

Ekonomisk och finansiell situation

Upphandlande enheter kan ställa krav för att säkerställa att anbudssökandena och anbudsgivarna har de ekonomiska och finansiella resurser som behövs för att fullgöra ett upphandlingskontrakt. För detta ändamål kan de upphandlande enheterna ställa krav på minsta omsättning eller förhållandet mellan tillgångar och skulder. Upphandlande enheter kan även kräva tillräcklig ansvarsförsäkring.

Den minsta årliga omsättning som kan krävas av anbudssökande och anbudsgivare får inte överstiga ett belopp som är två gånger så högt som det uppskattade värdet av upphandlingskontraktet. Kravet gällande minsta omsättning kan av grundad anledning vara högre. Upphandlande enheter ska nämna grunderna för sådana krav i anbudsförfrågan eller upphandlingsbeslutet.

Om en upphandling har delats upp i flera delar i enlighet med 75 §, tillämpas kravet gällande minsta omsättning på varje del. Den upphandlande enheten kan emellertid ställa ett krav gällande minsta omsättning på en grupp av delar i sådana fall då samma anbudsgivare tilldelas upphandlingskontrakt över flera delar som ska utföras samtidigt.

Om upphandlingar som bygger på ramavtal görs genom konkurrensutsättning i enlighet med 43 § 3 mom., ska det krav gällande minsta omsättning som avses i 2 mom. ställas på grundval av det högsta uppskattade värdet av de upphandlingskontrakt som ska fullgöras samtidigt eller, om den uppgiften inte är känd, på grundval av det uppskattade värdet av ramavtalet. När det gäller dynamiska inköpssystem ska kravet gällande minsta årliga omsättning ställas på grundval av det högsta förväntade värdet på de kontrakt som ska tilldelas inom ramen för det systemet.

86 §

Teknisk prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer

Upphandlande enheter kan ställa krav för att säkerställa att anbudssökandena och anbudsgivarna har de personalresurser, de tekniska resurser och den erfarenhet som behövs för att fullgöra upphandlingskontraktet på den nivå som den upphandlande enheten förutsätter. Upphandlande enheter kan kräva att tillräcklig erfarenhet uppvisas med referenser från tidigare fullgjorda kontrakt.

När föremålet för upphandlingen är varor, tjänster eller byggentreprenader som kräver kompletterande monterings- eller installationsarbeten kan leverantörernas yrkesmässiga kapacitet att tillhandahålla tjänsterna eller utföra installationen

eller byggtreprenaden bedömas på grundval av yrkeskunnande, erfarenhet och tillförlitlighet.

87 §

Europeiskt enhetligt upphandlingsdokument

Upphandlande enheter ska godta det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet som preliminärt bevis på att en anbudssökande eller anbudsgivare uppfyller följande krav:

- 1) ingen av de grunder för uteslutning som avses i 80 § och 81 § gäller anbudssökanden eller anbudsgivaren,
- 2) anbudssökanden eller anbudsgivaren uppfyller de lämplighetskrav som avses i 84-86 § och som den upphandlande enheten ställer.

Anbudssökande och anbudsgivare kan använda samma europeiska enhetliga upphandlingsdokument vid flera upphandlingsförfaranden för att visa att de krav som avses i 80 och 81 § samt 84-86 § uppfylls, förutsatt att de bekräftar att informationen i dokumentet fortfarande gäller och motsvarar de krav som den upphandlande enheten ställer.

Det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet ska upprättas elektroniskt på grundval av ett standardformulär som fastställs genom kommissionens förordning (EG) nr xx.

88 §

Utredning av villkoren för uteslutning och av uppfyllande av lämplighetskraven

Innan ett upphandlingskontrakt tilldelas ska den upphandlande enheten kräva att den valda anbudsgivaren lämnar in aktuella intyg och utredningar för att utreda om anbudssökanden eller anbudsgivaren berörs av någon sådan grund för uteslutning som avses i 80 eller 81 § och om den uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer och som avses i 84-86 §.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas även på upphandlingar som grundar sig på ramavtal och upphandlingar som gjorts inom dynamiska inköpssystem, om ingen utredning har krävts för att anbudsgivare ska godkännas i ramavtalet eller inköpssystemet. Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas dock inte på upphandlingar som grundar sig på ramavtal, om upphandlingen görs på de villkor som har fastställts i ramavtalet utan konkurrensutsättning.

Upphandlande enheter kan trots bestämmelsen i 1 mom. när som helst under upphandlingsförfarandet anmoda anbudssökande och anbudsgivare att lämna in samtliga eller en del av de utredningar som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att se till att förfarandet genomförs på ett korrekt sätt.

I fråga om 80 § ska ett utdrag ur straffregistret utfärdat av en behörig myndighet i leverantörens etableringsland godkännas som bevis. Ett straffregisterutdrag som

med stöd av denna lag har visats upp för kontroll av brottslig bakgrund får inte vara äldre än tolv månader. I fråga om 81 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten ska ett intyg utfärdat av en behörig myndighet godkännas som bevis. Om ovannämnda utdrag eller intyg inte utfärdas i anbudssökandens eller anbudsgivarens etableringsland, ska i stället för dessa som bevis godkännas en sådan försäkran under ed eller högtidlig försäkran enligt etableringslandets lagstiftning som avlagts av en representant för anbudssökanden eller anbudsgivaren.

Bevis på en anbudssökandes eller anbudsgivares ekonomiska och finansiella situation kan utgöras av ett eller flera av de dokument som anges i bilaga D till denna lag. Om en anbudssökande eller anbudsgivare av godtagbara skäl inte kan uppvisa de dokument som den upphandlande enheten begär, får anbudssökanden eller anbudsgivaren bevisa sin ekonomiska och finansiella situation med något annat dokument som den upphandlande enheten godkänner.

Bevis på en anbudssökandes eller anbudsgivares tekniska kvalifikationer får lämnas i en eller flera av de former som anges i bilaga D till denna lag, beroende på art, kvantitet eller betydelse av och ändamål för föremålet för upphandlingen.

En upphandlande enhet får inte kräva att anbudsgivare lämnar in bevis för de ändamål som nämns i 1 mom., om den upphandlande enheten kan få tillgång till intyg, utredningar och övriga uppgifter via en kostnadsfri databas i Finland eller någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En anbudsgivare ska inte vara tvungen att lämna in dokument som bevis om den upphandlande enheten redan har de aktuella dokumenten i fråga.

89 §

Online-verktyg för tillhandahållande av intyg och certifikat (e-Certis)

Upphandlande enheter ska som i 88 § avsedda bevis över villkoren för uteslutning och över uppfyllande av lämplighetskraven i första hand be att få sådana intyg och andra dokument som finns i det av kommissionen inrättade online-verktyget för tillhandahållande av intyg och certifikat.

Arbets- och näringsministeriet eller den som ministeriet har utsett ska se till att den information om intyg och andra dokument som registreras i det av kommissionen inrättade online-verktyget för tillhandahållande av intyg och certifikat uppdateras kontinuerligt.

90 §

Miljöledningsåtgärder och kvalitetssäkringsåtgärder

Upphandlande enheter kan begära en utredning av anbudssökandena eller anbudsgivarna om de åtgärder gällande miljökonsekvensledning som vidtas när en byggen-treprenad genomförs eller en tjänst utförs. Om en upphandlande enhet kräver att få se certifikat som upprättats av oberoende organ och som intygar att leverantören

uppfyller kraven i vissa miljöledningsstandarder, ska enheten hänvisa till unionens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS), till erkända miljölednings-system eller till andra miljöledningsstandarder som bygger på relevanta europeiska eller internationella standarder och som certifierats av ett ackrediterat organ. Den upphandlande enheten ska även godta likvärdiga certifikat från organ i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt leverantörernas intyg över likvärdiga miljöledningsåtgärder.

Den upphandlande enheten kan begära en utredning av anbudssökandena eller anbudsgivarna om de kvalitetssäkringsåtgärder som vidtas. Om en upphandlande enhet kräver att få se certifikat som upprättats av oberoende organ och som intygar att anbudsgivaren uppfyller kraven i kvalitetssäkringsstandarderna, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, ska enheten hänvisa till kvalitetssäkringssystem som bygger på relevanta europeiska standarder på området och som är certifierade av organ som uppfyller europeiska standarder för certifiering. Den upphandlande enheten ska även godta likvärdiga certifikat från organ i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt av anbudsgivarna lämnade intyg över likvärdiga kvalitetssäkringsåtgärder.

Om en leverantör av orsaker som inte beror på leverantören själv bevisligen inte hade möjlighet att erhålla sådana intyg som avses i 1 eller 2 mom. inom eventuella tidsfrister, ska den upphandlande enheten också godta andra bevis om miljöledningsåtgärder eller kvalitetssäkringsåtgärder. En förutsättning är att leverantören kan visa att de miljöledningsåtgärder eller kvalitetssäkringsåtgärder som bevisas på annat sätt motsvarar kraven enligt standarden i det tillämpliga miljöledningssystemet eller enligt den tillämpliga miljöledningsstandarden.

91 §

Anbudssökandes och anbudsgivares juridiska form samt anmälan om ansvariga personer

Anbudssökande och anbudsgivare som enligt lagstiftningen i etableringslandet har rätt att erbjuda de tjänster som utgör föremål för upphandlingen får inte uteslutas endast på grund av att lagstiftningen i den medlemsstat i Europeiska unionen där upphandlingskontraktet sluts kräver att de ska vara antingen fysiska eller juridiska personer.

Den upphandlande enheten kan vid tjänsteupphandling och byggtreprenader samt vid sådan varuupphandling som omfattar monterings- och installationsarbeten ålägga anbudssökandena och anbudsgivarna att i anbudet eller anbudsansökan uppge namnen på de personer som ansvarar för att tjänsten eller byggtreprenaden utförs samt deras yrkesmässiga kvalifikationer.

Leverantörer får lämna anbud eller anmäla sig som anbudssökande i grupp. Den upphandlande enheten får inte kräva att grupper av anbudssökande eller anbudsgivare ska anta en viss juridisk form för att få lämna ett anbud eller en anbudsansökan. Enheten får dock kräva att den utsedda gruppen ska anta en viss juridisk form efter tilldelningen av kontraktet, om det behövs för att upphandlingskontraktet ska kunna fullgöras på behörigt sätt. Den upphandlande enheten kan i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ställa ytterligare krav på hur anbudssökandena och anbudsgivarna tillsammans som en grupp ska uppfylla de i 85 § avsedda krav som gäller den ekonomiska och finansiella situationen eller de i 86 § avsedda krav som gäller tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer. Sådana ytterligare krav på grupper av anbudssökande och anbudsgivare ska motiveras av objektiva skäl och vara proportionerliga.

En anbudssökande eller anbudsgivare får för genomförandet av upphandlingen utnyttja andra enheters kapacitet, oberoende av den rättsliga arten av förbindelserna mellan dem. En grupp får för genomförandet av upphandlingen utnyttja kapaciteten hos deltagarna i gruppen eller hos andra enheter. Kapacitet som gäller kvalifikationer och erfarenhet hos personalen inom andra enheter får användas endast om de andra enheterna i fråga till denna del genomför de byggtreprenader eller tillhandahåller de tjänster som är föremål för upphandlingen. En anbudssökande eller anbudsgivare eller en grupp av dessa ska för den upphandlande enheten visa att den uppfyller kraven gällande ekonomisk och finansiell situation, teknisk prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer samt övriga krav. Som bevis kan till exempel användas inbördes åtaganden mellan företag eller andra åtaganden som visar att kapacitet som uppfyller kraven finns tillgängliga för anbudssökandena, anbudsgivarna eller gruppen.

Den upphandlande enheten ska kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren byter ut den leverantör vars kapacitet den använder, om leverantören i fråga inte uppfyller de i 79 § 1 mom. 2 punkten avsedda lämplighetskraven och kraven gällande obligatoriska grunder för uteslutning. Den upphandlande enheten kan kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren byter ut en leverantör för vilken det föreligger en sådan annan grund för uteslutning som avses i 81 §.

Om en anbudssökande eller anbudsgivare utnyttjar andra enheters kapacitet för att uppfylla krav som gäller ekonomisk och finansiell situation, kan den upphandlande enheten kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren och ifrågavarande andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet.

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Om den upphandlande enheten, när det gäller andra än varuupphandlingar, använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt, ska enheten ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i det upphandlingsbeslut som avses i 122 § eller i den rapport om upphandlingsförfarandet som avses i 123 §.

Den upphandlande enheten kan fastställa sådana jämförelsegrunder angående förhållandet mellan pris och kvalitet som gäller kvalitativa, samhälleliga eller sociala aspekter, miljöaspekter eller innovativa egenskaper. Kriterier som gäller kvalitet kan vara exempelvis tekniska fördelar, estetiska och funktionella egenskaper, tillgänglighet, utformning med tanke på samtliga användares behov, driftskostnader, kostnadseffektivitet, eftermarknadsservice och tekniskt stöd, underhåll samt leveransvillkor såsom leveransdag, leveranstid eller tid för fullgörandet. Den upphandlande enheten kan även beakta kvalifikationer och erfarenheter hos samt organisation av den personal som utses att verkställa upphandlingskontraktet, om kvaliteten på den personal som utses på ett betydande sätt kan påverka fullgörandet av upphandlingskontraktet.

Den upphandlande enheten kan även ange kostnadselementet för förhållandet mellan pris och kvalitet i form av ett fast pris eller en fast kostnad, vilket gör att anbudsgivarna enbart konkurrerar i fråga om kvalitet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsern eller anbudsfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller de jämförelsegrunder enligt förhållandet mellan pris och kvalitet som används. Den upphandlande enheten ska specificera den relativa viktningen av jämförelsegrunderna i upphandlingsannonsern, inbjudan att förhandla eller anbudsfrågan. Viktningen kan även anges i form av ett lämpligt variationsintervall. Om en inbördes viktning av jämförelsegrunderna av grundad anledning inte kan anges, ska jämförelsegrunderna anges i prioritetsordning.

Jämförelsegrunderna ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen i enlighet med 94 §, de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet och de ska vara icke-diskriminerande och säkerställa möjligheten till verklig konkurrens. Den upphandlande enheten ska fastställa jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de uppgifter som grundar sig på dem för jämförelse av anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten effektivt kontrollera om de uppgifter och bevis som har lämnats av anbudsgivarna är korrekta.

94 §

Koppling till föremålet för upphandlingen

Jämförelsegrunder angående förhållandet mellan pris och kvalitet är kopplade till föremålet för upphandlingen om de är kopplade till det kontrakt som gäller de byggtreprenader, varor eller tjänster som ska tillhandahållas enligt kontraktet i alla avseenden och i alla skeden av deras livscykel. Detta tillämpas även då de faktorer som anges som jämförelsegrunder inte utgör en fysisk del av föremålet för upphandlingen.

95 §

Livscykelkostnader

Den upphandlande enheten kan använda livscykelkostnaderna som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt. Livscykelkostnader är sådana kostnader som den upphandlande enheten eller andra användare av föremålet för upphandlingen betalar, såsom kostnader för förvärv, användningskostnader, underhållskostnader och återvinnings- och avfallskostnader.

Livscykelkostnader är även sådana kostnader som kan tillskrivas externa miljöeffekter och som är kopplade till föremålet för upphandlingen under dess livscykel, om deras penningvärde kan fastställas och kontrolleras. En förutsättning för att kostnader som kan tillskrivas externa miljöeffekter ska kunna beaktas är dessutom att den metod som används för bedömningen

- 1) grundas på objektivet verifierbara och icke-diskriminerande kriterier,
- 2) inte på ett otillbörligt sätt gynnar eller diskriminerar vissa leverantörer,
- 3) är tillgänglig för och kan användas av alla berörda parter,
- 4) de uppgifter som krävs för beräkningen av kostnaderna ska kunna tillhandahållas med rimliga ansträngningar av normalt omdömesgilla leverantörer.

Om den upphandlande enheten bedömer kostnaderna med utgångspunkt från ett livscykelkostnadsperspektiv, ska enheten i upphandlingsdokumenten ange vilka uppgifter som anbudsgivarna och anbudssökandena ska lämna för beräkning av kostnaderna och vilken metod som kommer att användas vid beräkningen av livscykelkostnaderna.

Vid bedömningen av livscykelkostnaderna ska den metod för beräkning av livscykelkostnader användas som har gjorts obligatorisk annanstans i lag eller genom en rättsakt av Europeiska unionen.

96 §

Onormalt låga anbud

Den upphandlande enheten ska begära att anbudsgivaren förklarar priserna eller kostnaderna i anbudet, om anbudet förefaller vara onormalt lågt. Begäran och

förklaringen kan i synnerhet gälla tillverkningssättet, ekonomiska och tekniska lösningar avseende tillhandahållandet av tjänster eller byggmetoderna, ovanligt gynnsamma villkor för upphandlingen, originaliteten i byggentreprenaderna, varorna eller tjänsterna, fullgörande av de skyldigheter som avses i 81 § 1 mom. 5 punkten, underentreprenader eller statligt stöd som anbudsgivaren åtnjuter.

Den upphandlande enheten kan förkasta ett anbud vars priser eller kostnader med hänsyn till upphandlingens art och omfattning är onormalt låga, om anbudsgivarens förklaring och andra inlämnade bevis inte på ett tillfredsställande sätt förklarar de låga priser eller kostnader som föreslagits. Den upphandlande enheten ska förkasta anbudet om anbudets onormalt låga priser eller kostnader beror på att de skyldigheter som avses i 81 § 1 mom. 5 punkten har försumrats.

Den upphandlande enheten kan förkasta ett anbud vars priser eller kostnader är onormalt låga till följd av att anbudsgivaren får ett olagligt statligt stöd. Innan anbudet förkastas ska anbudsgivaren reserveras en skälig tid att visa att det statliga stödet har beviljats på lagliga grunder.

97 §

Beaktande av stöd som ges av den upphandlande enheten vid jämförelse av anbud

Om anbudsgivaren är en enhet som hör till den upphandlande enhetens organisation eller om anbudsgivaren av den upphandlande enheten har fått eller kommer att få ekonomiskt stöd som påverkar anbudspriset, ska den upphandlande enheten vid jämförelse av anbuderna beakta de faktiska omständigheter som påverkar anbudspriset, såsom det ovannämnda ekonomiska stödet.

98 §

Särskilda villkor för upphandlingskontrakt

Den upphandlande enheten kan fastställa särskilda villkor för upphandlingskontraktet, förutsatt att villkoren är kopplade till föremålet för upphandlingen på det sätt som avses i 94 §. Villkoren kan gälla upphandlingens ekonomiska och sociala samt innovations-, miljö- och sysselsättningsrelaterade aspekter. Särskilda villkor för upphandlingskontrakt ska anges i upphandlingsannonsern, inbjudan att förhandla eller förfrågningsunderlaget.

Till ett upphandlingskontrakt mellan en statlig centralförvaltningsmyndighet och den anbudsgivare som tilldelats kontraktet i ett anbudsförfarande ska fogas ett villkor enligt vilket det i de i Finland utförda arbeten som ingår i upphandlingskontraktet ska följas åtminstone de minimivillkor för ett anställningsförhållande som enligt Finlands lag och bestämmelserna i kollektivavtalen ska iakttagas i likartat arbete. Vad som i 2 mom. föreskrivs om statliga centralförvaltningsmyndigheters skyldighet tillämpas också när någon annan upphandlande enhet tilldelar upphandlingskontrakt som avser byggentreprenad.

AVDELNING III

FÖRFARANDE I FRÅGA OM NATIONELLA UPPHANDLINGAR, SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER SAMT ANDRA SÄRSKILDA TJÄNSTEUPPHANDLINGAR SAMT KONCESSIONER

11 Kap

Nationella förfaranden

99 §

Nationella upphandlingar

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på varu- och tjänsteupphandling samt på byggtreprenader vars värde underskrider det EU-tröskelvärde som avses i 26 § men uppgår till eller överskrider de nationella tröskelvärden som avses i 25 §, om inte något annat föreskrivs i 12 och 13 kap. Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas även på utrikesförvaltningens upphandlingar som grundar sig på utvecklings-samarbetsavtal och som avses i 8 § 2 mom. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på nationella upphandlingar bestämmelserna i 1, 2, 3, 4, 14, 15 och 16 kap. i denna lag.

100 §

Upphandlingsförfarande

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling använda ett förfarande som är ändamålsenligt för genomförandet av föremålet för upphandlingen och förverkligandet av målet för den. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan beskriva det upphandlingsförfarande som används.

Direktupphandling är tillåten endast på de grunder som nämns i 40 och 41 § i denna lag.

101 §

Annonsering om upphandling

Upphandlande enheter ska skicka annonser om upphandlingar som avses i detta kapitel för publicering elektroniskt på finska eller svenska på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi.

Upphandlande enheter får publicera upphandlingsannonser även i andra lämpliga medier. Annonser får inte publiceras någon annanstans förrän de har publicerats på det sätt som avses i 1 mom.

Det ska göras en sådan annons som avses i 1 mom. om utrikesförvaltningens upphandlingar som grundar sig på utvecklingssamarbetsavtal och som avses i 8 § 2 mom., även om det uppskattade värdet av upphandlingen överstiger EU-tröskelvärdena i 26 § i upphandlingslagen.

102 §

Informationsutbyte vid nationella förfaranden

Det informationsutbyte som hänför sig till ett upphandlingsförfarande ska ske på det sätt som den upphandlande enheten väljer. De valda kommunikationsmedierna måste vara allmänt tillgängliga, och valet av medium får inte äventyra leverantörernas möjligheter att delta i upphandlingsförfarandet.

Om informationsutbytet i anslutning till ett upphandlingsförfarande sker med elektroniska verktyg, tillämpas bestämmelserna i 62 §.

103 §

Anbudsfrågan och anbud

Anbudsfrågan ska utarbetas skriftligen och så att det utifrån den är möjligt att lämna anbud som är jämförbara.

En anbudsgivare ska i sitt anbud visa att den vara, tjänst eller byggtreprenad som erbjuds överensstämmer med kraven i anbudsfrågan. Anbud som inte motsvarar anbudsfrågan eller kraven för anbudsförfarandet ska uteslutas ur anbudsförfarandet.

104 §

Anbudsgivares lämplighet och uteslutning av anbudsgivare

Den upphandlande enheten får ställa krav på en anbudsgivares lämplighet. Kraven på lämplighet ska stå i proportion till föremålet för upphandlingen. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan ange vilka krav som gäller. Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta sådana anbudssökande eller anbudsgivare som inte motsvarar de lämplighetskrav som ställs. Den upphandlande enheten får kräva att anbudsgivarna som en del av sitt anbud försäkrar att de uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer.

Den upphandlande enheten kan använda de grunder för uteslutning som nämns i 80 och 81 §.

105 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Jämförelsegrunderna vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbuderna. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används.

12 kap

Social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

106 §

Social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på de tjänsteupphandlingar som anges i bilaga E till denna lag och som uppgår till minst de tröskelvärden som avses i 25 §. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på de tjänsteupphandlingar som avses i detta kapitel bestämmelserna i 1, 2, 3, 4, 14, 15 och 16 kap. i denna lag.

107 §

Målen för social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Vid tjänsteupphandling enligt detta kapitel ska den upphandlande enheten beakta den lagstiftning som gäller tjänsten i fråga. Vid upphandlingen av social- och hälsovårdstjänster ska den upphandlande enheten för att trygga individuella, långvariga och periodiska vård- och socialtjänster för dem som använder tjänsterna beakta användarnas specifika behov och hörande av användarna på det sätt som föreskrivs någon annanstans i lag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska den upphandlande enheten sträva efter att beakta tjänsternas kvalitet, kontinuitet, åtkomlighet, överkomlighet, tillgänglighet och omfattning samt faktorer som gäller de olika användarkategoriernas specifika behov, användarnas deltagande och ökade möjligheter till påverkan samt innovation.

I fråga om social- och hälsovårdstjänster som gäller långvariga vård- och klientförhållanden ska den upphandlande enheten sträva efter att fastställa kontraktens längd och de andra kontraktsvillkoren så att kontrakten inte har oskäligen eller oändamålsenliga följder för klienterna.

108 §

Upphandlingsförfarande

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling använda ett förfarande som är ändamålsenligt för genomförandet av föremålet för upphandlingen och förverkligandet av målet för den. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan beskriva det upphandlingsförfarande som används.

Direktupphandling är tillåten endast på de grunder som nämns i 40 och 41 § i denna lag.

109 §

Direktupphandling i särskilda situationer

Utöver vad som föreskrivs i 108 § får den upphandlande enheten använda direktupphandling i enskilda fall vid tjänsteupphandling enligt detta kapitel, om ordnande av anbudsförfarande eller byte av den som tillhandahåller tjänsten skulle vara uppenbart oskäligt eller särskilt oändamålsenligt med hänsyn till tryggheten av ett för klienten betydande vård- eller klientförhållande.

110 §

Annonsering

Den upphandlande enheten ska informera om tjänsteupphandlingar enligt detta kapitel på det sätt som föreskrivs i 7 kap.

111 §

Informationsutbytet i förfarandena i anslutning till social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Det informationsutbyte som hänför sig till ett upphandlingsförfarande ska ske på det sätt som den upphandlande enheten väljer. De valda kommunikationsmedierna ska vara allmänt tillgängliga, och valet av medium får inte äventyra leverantörernas möjligheter att delta i upphandlingsförfarandet.

Om informationsutbytet i anslutning till ett upphandlingsförfarande sker med elektroniska verktyg, tillämpas bestämmelserna i 62 §.

112 §

Anbudsförfrågan och anbud

Anbudsförfrågan ska utarbetas skriftligen och så att det utifrån den är möjligt att lämna anbud som är jämförbara.

En anbudsgivare ska i sitt anbud visa att den tjänst som erbjuds svarar mot kraven i anbudsförfrågan. Anbud som inte motsvarar anbudsförfrågan eller kraven för anbudsförfarandet ska uteslutas ur anbudsförfarandet.

113 §

Anbudsgivares lämplighet och uteslutning av anbudsgivare

Den upphandlande enheten får ställa krav på en anbudsgivares lämplighet. Kraven på lämplighet ska stå i proportion till föremålet för upphandlingen. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange vilka krav som gäller. Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta sådana anbudssökande eller anbudsgivare som inte motsvarar de lämplighetskrav som ställs. Den upphandlande enheten får kräva att anbudsgivarna som en del av sitt anbud försäkrar att de uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer. Före upphandlingskontraktet undertecknas ska det kontrolleras att de uppgifter som den som tilldelats kontraktet har angett i försäkran är korrekta.

Den upphandlande enheten ska använda de grunder för uteslutning som nämns i 80 § och får använda de grunder för uteslutning som nämns i 81 §.

114 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Jämförelsegrunderna vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används.

Om den upphandlande enheten använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt, ska enheten ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i det upphandlingsbeslut som avses i 122 § eller i den rapport om upphandlingsförfarandet som avses i 123 §.

13 kap

Koncessioner

115 §

Koncessioner

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på koncessioner som uppgår till minst det tröskelvärde som anges i 25 §. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på koncessioner bestämmelserna i 1, 2, 3, 4, 8, 9, 14, 15 och 16 kap. i denna lag.

116 §

Koncessionens varaktighet

Kontraktperioden för en koncession ska vara tidsbegränsad.

För koncessioner som varar längre än fem år får den maximala varaktigheten inte överstiga den tid inom vilken koncessionshavaren rimligen kan förväntas få tillbaka de investeringar som gjorts för genomförandet av byggtreprenaderna och tillhandahållandet av tjänsterna tillsammans med en avkastning på det investerade kapitalet.

117 §

Förfarandet vid tilldelning av koncessioner

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling använda ett förfarande som är ändamålsenligt för genomförandet av föremålet för upphandlingen och förverkligandet av målet för den. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan beskriva det upphandlingsförfarande som används.

118 §

Direktupphandling

Den upphandlande enheten får använda direktupphandling, om

- 1) det vid det ursprungliga koncessionsförfarandet inte har kommit in några anbudsansökningar eller anbud eller några lämpliga anbudsansökningar eller anbud; en ytterligare förutsättning är att de ursprungliga villkoren i koncessionen inte ändras väsentligt,
- 2) upphandlingen av tekniska skäl eller av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt eller immateriella rättigheter bara kan genomföras av en viss leverantör; en ytterligare förutsättning är att det inte finns något rimligt alternativ eller substitut och att avsaknaden av konkurrens inte beror på en konstgjord begränsning av villkoren för upphandlingen, eller

- 3) syftet med koncessionen är att skapa eller förvärva ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation.

119 §

Annonsering

Den upphandlande enheten ska informera om koncessioner enligt detta kapitel på det sätt som föreskrivs i 7 kap.

120 §

Tidsfrister

Den upphandlande enheten ska när den fastställer tidsfristerna för upphandlingsförfarandet ta hänsyn till kvaliteten på och komplexiteten hos koncessionen och koncessionsförfarandet samt hur lång tid som behövs för att utarbeta och lämna anbud och anbudsansökningar.

Det ska för lämnande av anbudsansökningar reserveras minst 30 dagar och för lämnande av anbud reserveras minst 25 dagar från den dag då upphandlingsannonsen skickades. Om den upphandlande enheten väljer de anbudssökande som får lämna anbud, beräknas anbudstiden från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna anbud. Om upphandlingsförfarandet äger rum i successiva steg så att anbudsgivarna först lämnar ett preliminärt anbud, ska det för lämnande av preliminära anbud reserveras minst 17 dagar från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna preliminära anbud.

121 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Jämförelsegrunderna vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska fastställa jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de uppgifter som grundar sig på dem för jämförelse av anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten effektivt kontrollera om de uppgifter och bevis som har lämnats av anbudsgivarna är korrekta.

Vad som föreskrivs i 1 mom. ska dock tillämpas så att den upphandlande enheten ska förteckna åtminstone de använda jämförelsegrunderna i fallande

prioritetsordning. Den upphandlande enheten får ändra den prioritetsordning den angett, om den i anbudsförfarandet mottar ett anbud där det föreslås en innovativ lösning med funktionella prestanda på en exceptionell nivå, som en samvetsgrann upphandlande enhet inte hade kunnat förutse. I så fall ska den upphandlande enheten informera alla anbudsgivare om ändringen av prioritetsordningen och skicka ut en ny anbudsförfrågan i enlighet med de minimitidsfrister som avses i 120 §. Ändringen av prioritetsordningen får inte leda till att en jämlik och icke-diskriminerande behandling äventyras.

DEL IV

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER OM UPPHANDLINGSBESLUT, UPPHANDLINGSKONTRAKT OCH RÄTTSMEDEL SAMT SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

14 kap

Upphandlingsbeslut och upphandlingskontrakt

122 §

Upphandlingsbeslut

Den upphandlande enheten ska fatta ett skriftligt beslut om de avgöranden som påverkar anbudssökandenas och anbudsgivarnas ställning samt om anbudsförfarandets utgång. Beslutet ska motiveras. De faktorer som väsentligen har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone skälen till att en anbudssökande, en anbudsgivare eller ett anbud har förkastats och de centrala grunder på vilka de godkända anbuden har jämförts. I ett beslut som gäller konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 43 §. Om det vid upphandlingen ska iakttas en väntetid som avses i 128 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan slutas.

En upphandlande enhet behöver inte fatta ett beslut som avses i denna paragraf om en tilläggsbeställning som avses i 41 § eller om en temporär organisering av upphandling som avses i 146 §.

Vid upphandling som grundar sig på ramavtal behöver den upphandlande enheten inte fatta ett beslut som avses i denna paragraf, om

- 1) upphandlingen görs på de villkor som har fastställts i ramavtalet utan konkurrensutsättning, eller

- 2) upphandlingens värde vid konkurrensutsättning som grundar sig på ramavtalet inte överstiger EU-tröskelvärdet.

123 §

Rapport om upphandlingsförfarandet

För varje upphandlingskontrakt och ramavtal som ingås eller dynamiskt inköpssystem som införs ska det utarbetas en rapport. Någon separat rapport behöver inte utarbetas när motsvarande uppgifter framgår av beslutet om upphandling, annonsen i efterhand eller av andra upphandlingsdokument. Rapporten ska innehålla följande:

- 1) kontaktuppgifterna för den upphandlande enheten samt föremålet för och värdet av upphandlingskontraktet, ramavtalet eller det dynamiska inköpssystemet,
- 2) namnen på de kandidater och anbudsgivare som i enlighet med 80 och 81 samt 83 § har uteslutits ur eller valts till förfarandet, samt de grunder på vilka de uteslutits eller valts,
- 3) skälen till att anbud som befunnits onormalt låga har förkastats,
- 4) skälen till att det lägsta priset har använts som enda kriterium vid bedömningen av vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt,
- 5) skälen till att upphandlingen inte delats upp,
- 6) de grunder på vilka ett krav på mer än två gånger så stor omsättning har ställts på en leverantör,
- 7) namnet på den anbudsgivare som blivit vald som avtalspart, urvalskriterierna samt en bedömning av vilka delar av kontraktet eller ramavtalet som kommer att läggas ut till tredje parter eller namnen på eventuella underleverantörer,
- 8) skälen till att direktupphandling, förhandlat förfarande eller konkurrenspräglad dialog har använts,
- 9) skälen till att upphandlingen har avbrutits,
- 10) skälen till att andra medel för kommunikation än elektroniska medel har använts.

Den upphandlande enheten ska i tillräcklig utsträckning dokumentera de olika skedena i upphandlingsförfarandet och avgörandena i samband med detta. Dokumentationen ska sparas i minst tre år från det datum då upphandlingskontraktet slöts. Rapporten ska på begäran sändas till kommissionen eller till arbets- och näringsministeriet.

124 §

Avbrytande av upphandlingsförfarandet

Upphandlingsförfarandet får avbrytas av en faktisk och grundad anledning.

På ett avgörande om avbrytande av ett upphandlingsförfarande tillämpas vad som i 122 § bestäms om upphandlingsbeslut.

125 §

Besvärсанvisning och rättelseanvisning

Den upphandlande enheten ska till sitt beslut foga en besvärсанvisning, där det redogörs för möjligheterna att föra ärendet till marknadsdomstolen, den upphandlande enhetens kontaktinformation för den underrättelse som avses i 141 § samt anvisningar om användning av rättelsemedel (*rättelseanvisning*), där det redogörs för hur anbudssökanden eller anbudsgivaren kan föra ärendet för ny behandling i form av upphandlingsrättelse.

På utfärdande och rättelse av besvärсанvisningar och rättelseanvisningar tillämpas annars för besvärärens del bestämmelserna i 3 kap. i förvaltningsprocesslagen (586/1996) och för rättelseanvisningens del bestämmelserna i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003).

126 §

Delgivning av ett upphandlingsbeslut

Den upphandlande enhetens beslut med motivering samt besvärсанvisning och rättelseanvisning ska skriftligen delges dem som saken gäller. Beslutet jämte ovan nämnda handlingar delges med användning av den elektroniska kontaktinformation som anbudssökanden och anbudsgivaren har meddelat den upphandlande enheten. Vid användning av den elektroniska kontaktinformationen anses anbudssökanden och anbudsgivaren ha fått del av beslutet den dag det elektroniska meddelande som gäller ärendet står till mottagarens förfogande i dennes mottagarapparat på ett sådant sätt att det elektroniska meddelandet kan hanteras. Vid elektronisk delgivning ska den upphandlande enheten i sitt meddelande särskilt ange dagen för avsändandet av meddelandet.

Beslutet med motivering samt besvärсанvisningen och rättelseanvisningen kan också delges i ett vanligt brev i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Anbudssökanden och anbudsgivaren anses ha fått del av beslutet och de kompletterande handlingarna den sjunde dagen efter avsändandet, om inte anbudssökanden eller anbudsgivaren visar att delgivningen har skett vid en senare tidpunkt.

127 §

Slutande av upphandlingskontrakt

Efter att upphandlingsbeslutet har fattats ska den upphandlande enheten sluta ett upphandlingskontrakt. Upphandlingskontraktet uppstår genom slutande av ett separat, skriftligt kontrakt.

128 §

Väntetid

Vid upphandling och koncession som överstiger i 26 § angivna EU-tröskelvärden får upphandlingskontrakt slutas tidigast 14 dagar efter det att anbudssökanden eller anbudsgivaren har fått eller anses ha fått del av beslutet och besväransvisningen (väntetid).

När en upphandling som bygger på ett dynamiskt inköpssystem och på ramavtal överstiger EU-tröskelvärdet är den väntetid som avses i 1 mom. tio dagar.

Väntetid tillämpas inte på direktupphandling.

Bestämmelser om hur ändringssökande påverkar slutandet av upphandlingskontrakt finns i 143 §.

129 §

Undantag från bestämmelserna om väntetid

Väntetid behöver inte iakttas, om

- 1) kontraktet gäller upphandling som görs på grundval av ett ramavtal enligt 43 §,
- 2) upphandlingskontraktet sluts med den enda anbudsgivaren som lämnat ett godtagbart anbud och det i anbudsförfarandet inte längre deltar andra anbudsgivare eller anbudssökande vars ställning kan påverkas av valet av avtalspartner eller
- 3) kontraktet gäller upphandling som görs på grundval av ett dynamiskt inköpssystem.

130 §

Annonsering om direktupphandling samt slutande av upphandlingskontrakt

Vid direktupphandling som överstiger i 26 § angivna EU-tröskelvärden får den upphandlande enheten efter att upphandlingsbeslutet fattats sända en annons om direktupphandlingen för publicering innan upphandlingskontraktet sluts. Upphandlingskontraktet kan då slutas tidigast 14 dagar efter det att annonsen har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning.

Vid direktupphandling som underskrider i 26 § angivna EU-tröskelvärden får den upphandlande enheten efter att upphandlingsbeslutet fattats sända en nationell annons om direktupphandlingen för publicering innan upphandlingskontraktet sluts.

131 §

Hur en upphandlingsrättelse görs

Den upphandlande enheten kan själv undanröja sitt felaktiga beslut eller återkalla något annat avgörande i upphandlingsförfarandet som har rättsliga följder för anbudssökandenas eller anbudsgivarnas ställning och avgöra ärendet på nytt (upphandlingsrättelse), om beslutet eller något annat avgörande i upphandlingsförfarandet grundar sig på ett fel i tillämpningen av lagen, eller om det har kommit fram någon sådan ny information i frågan som kan påverka beslutet, avgörandet eller förutsättningarna för slutandet av upphandlingskontraktet.

För rättelse av ett beslut eller ett avgörande krävs inte parts samtycke.

132 §

Hur en upphandlingsrättelse anhängiggörs

Den upphandlande enheten kan ta upp en upphandlingsrättelse till behandling på eget initiativ eller på yrkande av en part. Den upphandlande enheten ska omedelbart meddela dem som saken gäller att en upphandlingsrättelse har anhängiggjorts. Part ska framställa yrkande inom 14 dagar efter det att ha fått del av den upphandlande enhetens beslut eller avgörande i upphandlingsförfarandet. Den upphandlande enheten kan själv åta sig att rätta upphandlingsbeslutet eller avgörandet inom 90 dagar efter det att det beslut eller avgörande har fattats som är föremål för upphandlingsrättelsen.

Överklagande till marknadsdomstolen hindrar inte att en upphandlingsrättelse görs eller behandlas. En upphandlingsrättelse kan även gälla den upphandlande enhetens lagakraftvunna beslut, om ärendet inte har förts till marknadsdomstolen.

133 §

Hur behandlingen av en upphandlingsrättelse påverkar behandlingen i marknadsdomstolen

Anhängiggörande och behandling av en upphandlingsrättelse påverkar inte den tidsfrist under vilken en part med stöd av denna lag har rätt att överklaga genom besvär hos marknadsdomstolen.

Om ett beslut eller något annat avgörande i upphandlingsförfarandet som ska rättas har överklagats hos marknadsdomstolen, ska marknadsdomstolen underrättas om upptagandet av ärendet till behandling såsom upphandlingsrättelse och tillställas beslutet i ärendet. Vid behandlingen av en upphandlingsrättelse kan den upphandlande enheten förbjuda verkställigheten av beslutet eller avgörandet eller bestämma att den ska avbrytas. Marknadsdomstolen ska underrättas om att verkställigheten har förbjudits eller avbrutits, om ändring har sökts i ärendet genom besvär hos marknadsdomstolen.

Om den upphandlande enheten rättar sitt upphandlingsbeslut eller något annat av sina avgöranden genom upphandlingsrättelse, så att den som har överklagat hos marknadsdomstolen inte längre är i behov av rättsskydd och inte har behov av att få ett motiverat beslut, kan marknadsdomstolen avskryva ett sådant ärende från vidare behandling utan att fälla ett avgörande i huvudsaken.

134 §

Tillämpningen av en upphandlingsrättelse på andra upphandlingar

Upphandlingsrättelseförfarandet tillämpas även på sådan rättelse av den upphandlande enhetens beslut eller andra avgöranden i upphandlingsförfarandet som denna lag inte annars tillämpas på. Ett beslut som fattas med anledning av en sådan upphandlingsrättelse får inte överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen.

135 §

Ändring av upphandlingskontrakt under kontraktperioden

I upphandlingskontraktet får det inte göras några väsentliga ändringar under kontraktperioden. Som en väsentlig ändring betraktas åtminstone

- 1) att det införs nya villkor som, om de hade ingått i det ursprungliga upphandlingsförfarandet, skulle ha medfört att andra anbudssökande getts tillträde än de som ursprungligen valdes eller att andra anbud än de som ursprungligen godkändes skulle ha godkänts eller skulle ha medfört ytterligare deltagare i upphandlingsförfarandet,
- 2) att ändringen innebär att kontraktets eller ramavtalets ekonomiska jämvikt ändras till förmån för leverantören på ett sätt som inte medgavs i det ursprungliga kontraktet eller ramavtalet,
- 3) att ändringen medför att kontraktets eller ramavtalets omfattning utvidgas betydligt,
- 4) att den avtalspartner som den upphandlande enheten ursprungligen har tilldelat kontraktet byts ut mot en ny avtalspartner eller
- 5) att någon annan ändring görs än en ändring enligt 2 mom.

Trots bestämmelserna i 1 mom. är det tillåtet att göra ändringar i upphandlingskontrakt när det inte rör sig om en väsentlig ändring. Ändringar av detta slag får göras

- 1) oberoende av deras penningvärde om de baserar sig på sådana i upphandlingsdokumenten nämnda avtalsvillkor eller villkor som gäller ändring av dem som var kända vid tidpunkten för upphandlingsförfarandet, och de är klara, exakta och entydiga och inte medför en ändring av kontraktets eller ramavtalets övergripande karaktär,
- 2) om det behövs kompletterande arbeten, tjänster eller varor från den ursprungliga avtalspartnern som inte ingår i det ursprungliga kontraktet, och ett byte av

avtalspartner inte är möjligt av ekonomiska eller tekniska skäl och skulle medföra betydande olägenheter eller betydligt större omkostnader för den upphandlande enheten,

- 3) om behovet av ändringen har uppstått till följd av omständigheter som en samvetsgrann upphandlande enhet inte hade kunnat förutse och ändringen inte medför att kontraktets övergripande karaktär ändras,
- 4) om den ursprungliga avtalspartnern byts ut mot en ny avtalspartner till följd av ett entydigt villkor som gäller ändring av kontraktet enligt 1 punkten eller till följd av att en annan leverantör som uppfyller de kvalitativa lämplighetskrav som ursprungligen fastställts träder helt eller delvis i den ursprungliga avtalspartnerns ställe som en följd av företagsomstruktureringar, inklusive uppköp, sammanslagningar, förvärv eller insolvens, under förutsättning att detta inte medför andra väsentliga ändringar av kontraktet och inte syftar till att kringgå tillämpningen av denna lag,
- 5) om det rör sig om en ändring av ringa värde som underskrider de tröskelvärden som fastställs i 25 och 26 § och som inte påverkar kontraktets övergripande karaktär,
- 6) om ändringarna oberoende av deras värde inte är väsentliga i den mening som avses i 1 mom.

Värdet av den ändring som avses i 2 mom. 2-3 punkten får inte vara mer än 50 % av värdet av det ursprungliga kontraktet. Om flera ändringar som avses i 2 mom. 2-3 punkten görs successivt ska varje ändring bedömas separat. Sådana på varandra följande ändringar får inte syfta till att kringgå bestämmelserna i denna lag.

Värdet av den ändring som avses i 2 mom. 5 punkten ska vara lägre än 10 procent av det ursprungliga kontraktets värde för tjänste- och varuupphandlingskontrakt och lägre än 15 procent av det ursprungliga kontraktets värde för byggtreprenadkontrakt. Om flera ändringar som avses i 2 mom. 5 punkten görs successivt ska värdet bedömas utifrån det kumulativa nettovärdet av de successiva ändringarna.

136 §

Hävning av upphandlingskontrakt i särskilda situationer

Utöver det som avtalas i kontraktet kan den upphandlande enheten häva kontraktet

- 1) om kontraktet har varit föremål för en sådan väsentlig ändring som avses i 135 § 1 mom.,
- 2) om någon av de obligatoriska grunder för uteslutning som nämns i 80 § har gällt i fråga om leverantören vid tidpunkten för ingående av upphandlingskontraktet eller
- 3) om upphandlingskontraktet inte borde ha tilldelats leverantören på grund av att denne allvarligt åsidosatt skyldigheterna enligt fördragen och direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling enligt vad som fastställts av Europeiska unionens domstol i ett förfarande i enlighet med artikel 258 i EUF-fördraget.

137 §

Tillämpliga bestämmelser om handlingars offentlighet

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på offentligheten i fråga om den upphandlande enhetens handlingar och de avgifter som tas ut för dessa handlingar samt på parts rätt att ta del av handlingarna, om enheten är en myndighet som avses i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller om den upphandlande enheten på grundval av en bestämmelse någon annanstans i lag är skyldig att följa den lagen.

På rätten för den som deltar i ett anbudsförfarande som ordnas av någon annan än en upphandlande enhet enligt 1 mom. att ta del av handlingar som enheten har upprättat och fått för handläggningen av anbudet och på tystnadsplikten för anställda vid den upphandlade enheten tillämpas det som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om parts rätt att ta del av en handling, när en handling blir offentlig samt behandling och avgörande av ett ärende som gäller rätt att få ta del av en handling.

Ett beslut av den upphandlade enheten som gäller rätten att ta del av en handling får överklagas i enlighet med 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Behörig förvaltningsdomstol vid besvär över beslut av andra upphandlade enheter än de som är myndigheter är den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den upphandlande enheten finns.

I kyrkolagen (1954/1993) föreskrivs om offentlighet för den evangelisk-lutherska kyrkans och dess församlingars handlingar.

15 kap

Rättsmedel

138 §

Vem får söka ändring

Ett ärende om upphandling kan föras till marknadsdomstolen av den som ärendet gäller genom anförande av besvär.

Ett ärende kan dessutom föras till marknadsdomstolen genom besvär

- 1) av arbets- och näringsministeriet, om ärendet gäller unionens tillsynsförfarande,
- 2) av en sådan statlig eller kommunal myndighet eller någon annan aktör som har beviljat projektstöd för genomförande av ett byggprojekt, om det gäller ett ärende som avses i 23 §.

139 §

Föremål för ändringssökande

Ett sådant beslut av en upphandlande enhet som avses i denna lag eller något annat avgörande av den upphandlande enheten i upphandlingsförfarandet vilka påverkar anbudssökandens eller anbudsgivarens ställning kan genom besvär föras till marknadsdomstolen.

Ett beslut eller annat avgörande av en upphandlande enhet kan inte föras till marknadsdomstolen genom besvär när beslutet eller avgörandet

- 1) gäller enbart beredningen av ett upphandlingsförfarande,
- 2) gäller en situation där upphandlingen inte delas upp i delar på det sätt som avses i 75 § eller där enbart det lägsta priset eller de lägsta kostnaderna används som kriterium enligt 93 § för att anbudet anses vara det ekonomiskt mest fördelaktiga,
- 3) gäller de mål och principer som avses i upphandlingslagens 1, 2 och 107 §.

I en upphandling som grundar sig på ett ramavtal enligt 43 § eller i ett beslut av den upphandlande enheten som gäller tillträde till ett dynamiskt inköpsystem enligt 51 § får ändring inte sökas genom besvär, om inte marknadsdomstolen beviljar behandlingstillstånd i ärendet. Tillstånd ska beviljas, om

- 1) det är viktigt att pröva ärendet med tanke på tillämpningen av lagen i andra likadana ärenden, eller
- 2) det finns ett vägande skäl som hänför sig till den upphandlande enhetens förfarande.

140 §

Tid för ändringssökande

Om inte något annat föreskrivs i denna paragraf, ska besvär anföras skriftligen inom 14 dagar efter det att anbudssökanden eller anbudsgivaren har fått del av upphandlingsbeslutet jämte besvärсанvisning.

Om den upphandlande enheten efter upphandlingsbeslutet med stöd av 129 § 1 eller 3 punkten har slutit ett upphandlingskontrakt utan att iaktta väntetiden, ska besvär anföras inom 30 dagar efter det att anbudsgivaren har fått del av beslutet jämte besvärсанvisning.

Besvär ska lämnas in till marknadsdomstolen senast sex månader efter det att upphandlingsbeslutet har fattats, om anbudssökanden eller anbudsgivaren har fått del av upphandlingsbeslutet jämte besvärсанvisning och upphandlingsbeslutet eller besvärсанvisningen har varit väsentligen bristfälliga.

Om den upphandlande enheten har sänt en annons om direktupphandling enligt 130 § 1 mom. för publicering i Europeiska unionens officiella tidning, ska besvär anföras inom 14 dagar efter det att annonsen har publicerats.

Om en annons som avses i 4 mom. inte har publicerats, ska besvär över direktupphandling anföras

- 1) inom 30 dagar efter det att en annons i efterhand om direktupphandlingen har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning, eller
- 2) senast sex månader efter det att upphandlingskontraktet har slutits.

Om den upphandlande enheten har sänt en nationell annons om direktupphandling enligt 130 § 2 mom. för publicering, ska besvär anföras inom 14 dagar efter det att annonsen har publicerats.

141 §

Underrättelse om ändringssökandet samt förteckning över upphandlingsärenden

Den som söker ändring i ett upphandlingsärende ska skriftligen underrätta den upphandlande enheten om att ärendet förs till marknadsdomstolen.

Underrättelsen ska lämnas till den upphandlande enheten senast då besvären över upphandlingen lämnas in till marknadsdomstolen. Underrättelsen ska lämnas på den adress som den upphandlande enheten har uppgett.

Marknadsdomstolen ska föra och publicera en så omfattande och aktuell förteckning som möjligt över de upphandlingsärenden som har inletts vid marknadsdomstolen.

142 §

Den upphandlande enheten som motpart samt ersättning för rättegångskostnader

Vid behandlingen av ett upphandlingsärende anses den upphandlande enheten som den överklagande partens eller myndighetens motpart.

På ersättande av rättegångskostnaderna i ett upphandlingsärende tillämpas bestämmelserna i 74 § 1 och 2 mom. i förvaltningsprocesslagen.

När frågan om skyldigheten att ersätta motpartens rättegångskostnader avgörs tillämpas på den upphandlande enheten vad som föreskrivs om en myndighet eller annan offentlig part i 74 § 1 och 2 mom. i förvaltningsprocesslagen. Om den upphandlande enheten inte är en myndighet eller en juridisk person, kan skyldigheten att ersätta motpartens rättegångskostnader åläggas en myndighet eller en juridisk person som deltar i eller hör till den upphandlande enheten. Om en upphandlande enhet har ansvarat för upphandlingsförfarandet på andra upphandlande enheters vägnar, kan skyldigheten att ersätta rättegångskostnader åläggas den upphandlande enhet som har handlat på andra upphandlande enheters vägnar.

143 §

Hur ändringssökande påverkar slutandet av ett upphandlingskontrakt

Vid upphandling där en väntetid eller en i 130 § avsedd tidsfrist ska iakttas får den upphandlande enheten inte sluta ett upphandlingskontrakt, om ärendet har förts till marknadsdomstolen.

Om marknadsdomstolen avgör frågan om verkställighet eller fäller ett avgörande i huvudsaken innan väntetiden eller den tidsfrist som avses i 130 § har löpt ut, ska

den upphandlande enheten iaktta väntetiden eller den tidsfrist som avses i 130 § trots marknadsdomstolens beslut.

144 §

Marknadsdomstolens temporära beslut

Om besvär över en upphandling har anförts hos marknadsdomstolen kan den temporärt förbjuda, avbryta eller tillåta verkställigheten av upphandlingsbeslutet eller annars bestämma att upphandlingsförfarandet temporärt ska avbrytas för den tid ärendet behandlas i marknadsdomstolen.

Vid beslut om en åtgärd enligt 1 mom. ska marknadsdomstolen fästa uppmärksamhet vid att åtgärden inte orsakar större skada för motparten, för andra personers rättigheter eller för det allmänna intresset än de fördelar som åtgärden medför.

145 §

Den upphandlande enhetens temporära förbindelse

Om besvär över en upphandling har anförts hos marknadsdomstolen kan den upphandlande enheten ge marknadsdomstolen en skriftlig förbindelse om att inte verkställa upphandlingsbeslutet så länge som ärendet är anhängigt i marknadsdomstolen.

Om den upphandlande enheten ger marknadsdomstolen en förbindelse som avses i 1 mom., meddelar marknadsdomstolen inte utan särskild orsak beslut om krav på ett temporärt förbud att verkställa upphandlingsbeslutet.

146 §

Temporär organisering av upphandling

Om besvär över en upphandling har anförts hos marknadsdomstolen kan den upphandlande enheten organisera upphandlingen temporärt, om inte upphandlingen på grund av sin art kan skjutas upp för den tid som ärendet behandlas i marknadsdomstolen.

En temporär organisering av upphandlingen får inte hindra att marknadsdomstolen på ändringssökandens yrkande kan besluta att

- 1) den upphandlande enhetens beslut helt eller delvis upphävs,
- 2) förbjuda den upphandlande enheten att tillämpa en oriktig punkt i ett dokument som gäller upphandlingen eller att annars iaktta ett oriktigt förfarande, eller
- 3) ålägga den upphandlande enheten att korrigera sitt oriktiga förfarande.

147 §

Påföljder som bestäms av marknadsdomstolen

Om det vid en upphandling har förfarits i strid med denna lag eller med Europeiska unionens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling, kan marknadsdomstolen

- 1) helt eller delvis upphäva ett beslut av en upphandlande enhet,
- 2) förbjuda den upphandlande enheten att tillämpa en oriktig punkt i ett dokument som gäller upphandlingen eller att annars iakttä ett oriktigt förfarande,
- 3) ålägga den upphandlande enheten att korrigera sitt oriktiga förfarande,
- 4) ålägga den upphandlande enheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft en realistisk möjlighet att erhålla kontraktet, om förfarandet hade varit felfritt,
- 5) bestämma en ogiltighetspåföljd för den upphandlande enheten,
- 6) bestämma att den upphandlande enheten ska betala staten en påföljdsavgift,
- 7) förkorta kontraktperioden för upphandlingskontraktet så att den löper ut efter en tid som marknadsdomstolen bestämmer.

I 148-151 § föreskrivs om bestämmande av påföljder som avses i 1 mom. 4-7 punkten. Marknadsdomstolen kan när dessa påföljder bestäms anse att ett upphandlingskontrakt har uppstått på grund av omständigheterna, om den upphandlande enheten uttryckligen har börjat genomföra upphandlingen.

Ogiltighetspåföljd, påföljdsavgift och förkortning av kontraktperioden kan bestämmas endast vid upphandling och koncession som överstiger i 26 § angivna EU-tröskelvärden.

En påföljd enligt 1 mom. kan dömas ut endast om det lagstridiga förfarandet har påverkat upphandlingsförfarandets resultat eller en parts ställning vid upphandlingsförfarandet.

148 §

Gottgörelse

Gottgörelse kan påföras, om en åtgärd som avses i 147 § 1 mom. 1-3 punkten kan orsaka större skada för den upphandlande enheten, för övriga aktörers rättigheter eller för det allmänna intresset än de fördelar som åtgärden medför eller om besvärerna har lämnats in först efter det att upphandlingskontraktet slutits. När gottgörelse påförs ska hänsyn tas till arten av det fel eller den försummelse som den upphandlande enheten gjort sig skyldig till, värdet av den upphandling som är föremål för besvär och de kostnader och den skada som sökanden orsakats. Marknadsdomstolen kan dock avstå från att påföra gottgörelse, om den upphandlande enheten har avhållit sig från att verkställa upphandlingsbeslutet under den tid ärendet behandlas i marknadsdomstolen.

Gottgörelsebeloppet får inte utan särskilda skäl överstiga 10 procent av upphandlingskontraktets värde.

149 §

Ogiltighetspåföljd

Marknadsdomstolen kan bestämma att ett upphandlingskontrakt är ogiltigt, om

- 1) den upphandlande enheten har gjort en direktupphandling utan en sådan grund som nämns i denna lag och vid upphandlingen inte förfarit på det sätt som avses i 130 §,
- 2) den upphandlande enheten har slutit ett upphandlingskontrakt, fastän väntetid måste iakttas vid upphandlingen,
- 3) den upphandlande enheten i strid med 143 § har slutit ett upphandlingskontrakt, fastän upphandlingsärendet har förts till marknadsdomstolen för avgörande.

I de situationer som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten förutsätts dessutom att den upphandlande enheten har gjort sig skyldig till ett annat fel som strider mot denna lag och som har påverkat ändringssökandens möjligheter att erhålla upphandlingskontraktet.

Om den upphandlande enheten med stöd av 129 § vid konkurrensutsättning som grundar sig på ett ramavtal eller ett dynamiskt inköpssystem har slutit ett upphandlingskontrakt utan att iaktta väntetiden och om förfarandet vid konkurrensutsättningen strider mot 43 § 2 eller 3 mom. eller 49–52 § i denna lag så att felet har påverkat ändringssökandens möjligheter att erhålla upphandlingskontraktet, kan marknadsdomstolen förklara upphandlingskontraktet ogiltigt.

Marknadsdomstolen beslutar vilka av kontraktets förpliktelser ogiltighetspåföljden gäller. En ogiltighetspåföljd kan endast gälla kontraktsförpliktelser som parterna i upphandlingskontraktet ännu inte har uppfyllt.

150 §

När ogiltighetspåföljd inte bestäms

I de fall som avses i 149 § kan marknadsdomstolen avstå från att bestämma en ogiltighetspåföljd av tvingande hänsyn till det allmänna intresset. Ekonomiska fördelar som direkt hänför sig till kontraktet kan anses vara tvingande hänsyn endast om kontraktets ogiltighet skulle ha exceptionellt oskäligen följder.

151 §

Påföljdsavgift och förkortning av kontraktperioden

Marknadsdomstolen kan bestämma att den upphandlande enheten betalar staten en påföljdsavgift, om

- 1) marknadsdomstolen har bestämt en ogiltighetspåföljd för upphandlingskontraktet,
- 2) den upphandlande enheten har slutit ett upphandlingskontrakt, fastän väntetid måste iakttas vid upphandlingen,
- 3) den upphandlande enheten i strid med 143 § har slutit ett upphandlingskontrakt, fastän upphandlingsärendet har förts till marknadsdomstolen för avgörande, eller
- 4) marknadsdomstolen av tvingande hänsyn till det allmänna intresset i enlighet med 150 § har avstått från att bestämma en ogiltighetspåföljd för upphandlingskontraktet.

I det fall som avses ovan i 1 mom. 4 punkten kan marknadsdomstolen utöver eller i stället för att bestämma en påföljdsavgift förkorta kontraktperioden för upphandlingskontraktet så att den löper ut efter en tid som bestäms av marknadsdomstolen.

När en påföljd bestäms av marknadsdomstolen ska denna ta hänsyn till arten av det fel eller den försummelse som den upphandlande enheten gjort sig skyldig till och värdet av den upphandling som är föremål för besvär. Påföljdsavgiftens belopp får inte överstiga 10 procent av upphandlingskontraktets värde.

152 §

Riktande och samverkan av påföljder

Om en upphandlande enhet har ansvarat för upphandlingsförfarandet på andra upphandlande enheters vägnar, kan marknadsdomstolen besluta att den påföljd som den har bestämt ska bäras av den upphandlande enhet som har agerat på de andra upphandlande enheternas vägnar. Om en upphandlande enhet som inte själv är en myndighet eller en juridisk person har ansvarat för upphandlingsförfarandet, kan det beslutas att påföljden ska bäras av en upphandlande enhet som har deltagit i en sådan upphandlande enhets verksamhet och som är en myndighet eller en juridisk person. När marknadsdomstolen bestämmer om påföljder som avses i denna lag ska den beakta att samverkan av påföljderna inte får bli oskälig för den upphandlande enheten eller dess kontraktspart.

153 §

Vite

Marknadsdomstolen kan förena ett förbud eller ett åläggande enligt denna lag med vite. I viteslagen (1113/1990) föreskrivs om föreläggande och utdömande av vite.

Om en upphandlande enhet har ansvarat för upphandlingsbeslutet eller någon annan åtgärd på andra upphandlande enheters vägnar, kan marknadsdomstolen rikta vitet mot den upphandlande enhet som har handlat på andra upphandlande enheters vägnar. Om en upphandlande enhet som inte själv är en myndighet eller en juridisk person har ansvarat för upphandlingsförfarandet, kan vitet riktas mot en

upphandlande enhet som har deltagit i en sådan upphandlande enhets verksamhet och som är en myndighet eller en juridisk person.

154 §

Delgivning av marknadsdomstolens beslut

Marknadsdomstolens beslut jämte besvärсанvisning delges bevisligen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Med ändringssökandens och den upphandlande enhetens samtycke kan marknadsdomstolens beslut jämte besvärсанvisning delges med användning av den elektroniska kontaktinformation som dessa parter har meddelat marknadsdomstolen.

Vid användning av den elektroniska kontaktinformationen anses ändringssökanden och den upphandlande enheten ha fått del av beslutet jämte besvärсанvisning den dag det elektroniska meddelandet har anlänt till mottagarens mottagarapparat, så att meddelandet kan hanteras. På elektronisk delgivning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i xx § 1 mom.

155 §

Besvärսförbud

I ett ärende som hör till marknadsdomstolens behörighet får ändring inte sökas med stöd av kommunallagen (365/1995) eller förvaltningsprocesslagen.

156 §

Sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut

Marknadsdomstolens beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. På ändringssökande tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen.

Ett sådant beslut av marknadsdomstolen som avses i 144 § 1 mom. får inte överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Marknadsdomstolens beslut hindrar inte att ärendet förs till marknadsdomstolen för nytt avgörande, om grunderna för det tidigare beslutet förändras.

157 §

Sökande av ändring i upphandlingsbeslut av myndigheter inom kyrkan

I kyrkolagen föreskrivs om sökande av ändring i beslut av myndigheter inom den evangelisk-lutherska kyrkan.

158 §

Kompletterande bestämmelser

På besvär tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Bestämmelser om handläggningen av ärenden i marknadsdomstolen finns i övrigt i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

159 §

Verkställighet av beslut

Ett beslut av marknadsdomstolen ska iakttas även om besvär anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Marknadsdomstolens beslut om en påföljd som avses i 147 § 1 mom. 4-7 punkten kan dock verkställas endast med stöd av ett lagakraftvunnet beslut.

Rättsregistercentralen sörjer för att beslutet om påföljdsavgift verkställs. Centralen ska underrättas om marknadsdomstolens och högsta förvaltningsdomstolens beslut om påföljdsavgifter.

160 §

Skadestånd

Den som genom ett förfarande som strider mot denna lag, Europeiska unionens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling orsakar en anbudssökande, anbudsgivare eller leverantör skada är skyldig att ersätta skadan.

När skadeståndskravet gäller kostnader som uppkommit på grund av anbudsförfarandet är det för utdömande av skadestånd dock tillräckligt att anbudssökanden eller anbudsgivaren leder ett oriktigt förfarande som avses i 1 mom. i bevis och att anbudssökanden eller anbudsgivaren, om förfarandet hade varit felfritt, skulle ha haft en realistisk möjlighet att erhålla kontraktet.

Behörig domstol i de ärenden som avses i 1 och 2 mom. är en underrätt som bestäms i enlighet med 10 kap. i rättegångsbalken.

16 kap

Särskilda bestämmelser

161 §

Förvaring av upphandlingskontrakt

De upphandlande enheterna ska åtminstone under kontraktets giltighetstid spara kopior på alla kontrakt som ingåtts till ett värde på minst 1 000 000 euro för

varuupphandlingskontrakt eller tjänsteupphandlingskontrakt och minst 10 000 000 euro för byggentreprenadkontrakt.

162 §

Övervakningsrapport som ska lämnas till kommissionen

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att en övervakningsrapport sänds till kommissionen vart tredje år.

De upphandlande enheterna och andra myndigheter ska på begäran lämna de uppgifter som behövs för utarbetandet av övervakningsrapporten och för statistikföringen till arbets- och näringsministeriet.

163 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2016 . Lagens 87 § 3 mom. träder emellertid i kraft den 18 april 2018.

Genom denna lag upphävs lagen om offentlig upphandling (348/2007), nedan *den gamla upphandlingslagen*, och lagen om elektroniska auktioner och dynamiska inköpssystem (698/2011).

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den gamla upphandlingslagen ska denna lag tillämpas i dess ställe.

164 §

Tillämpning av tidigare bestämmelser

Bestämmelserna i 8 kap. i denna lag tillämpas på inköpscentraler enligt 4 § från och med den 18 april 2017 och på andra upphandlande enheter från och med den 18 oktober 2018. Bestämmelserna i 4 kap. i statsrådets förordning (614/2007) som utfärdats med stöd av den gamla upphandlingslagen tillämpas på inköpscentraler enligt 4 § till och med den 17 april 2017 och på andra upphandlande enheter till och med den 17 oktober 2018.

På upphandlingsförfaranden som inletts före denna lags ikraftträdande och som var anhängiga vid ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku - Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §

Lain tarkoitus

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava jäljempänä x §:ssä tarkoitetut kynnsarvot ylittävät hankintansa siten kuin tässä laissa säädetään.

Tällä lailla pannaan täytäntöön: 1) vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU, jäljempänä *erityisalojen hankintadirektiivi*; 2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevien sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu direktiivi 92/13/ETY, jäljempänä *toinen valvontadirektiivi*; 3) neuvoston direktiivien 90/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY, jäljempänä *oikeussuojadirektiivi*; sekä 4) julkisista käyttöoikeussopimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi*.

2 §

Lain tavoitteet

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin.

3 §

Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaation kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

4 §

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetaan:

- 1) *hankintasopimuksella* kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan;
- 2) *rakennusurakkasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on liitteessä B tarkoitettuun toimintaan liittyvän rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen taikka suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä; rakennusurakkasopimuksella tarkoitetaan myös rakennusurakan tyyppiin tai suunnitteluun ratkaisevaa vaikutusvaltaa käyttävän hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttamista millä tahansa tavalla; rakennusurakka voi olla talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostama taloudellinen tai tekninen kokonaisuus;
- 3) *tavarahankintasopimuksella* hankintasopimuksia, joiden tarkoituksena on tavaroiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen ostooptioin tai ilman niitä; tavarahankintasopimukseksi katsotaan myös sellainen hankintasopimus, jonka kohteena on tavarahankinnan lisäksi kokoamis- tai asennustöitä;

- 4) *palveluhankintasopimuksella* muuta kuin julkista rakennusurakkaa koskevaa sopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen;
- 5) *käyttöoikeussopimuksella* käyttöoikeusurakkaa sekä palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta;
- 6) *käyttöoikeusurakalla* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää rakennusurakan toteuttamisen ja siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan rakennettavan kohteen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;
- 7) *palveluja koskevalla käyttöoikeussopimuksella* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää muiden kuin käyttöoikeusurakkaa koskevien palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen sekä siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan palvelujen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;
- 8) *toimittajalla* luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita;
- 9) *ehdokkaalla* toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua rajoitettuun menettelyyn, neuvottelumenettelyyn, kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, suorahankintaan taikka innovaatiokumppanuusmenettelyyn;
- 10) *tarjoajalla* toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen;
- 11) *hankinta-asiakirjalla* mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia; hankinta-asiakirjoja ovat esimerkiksi hankintailmoitus, ennakkoilmoitus, tarjouspyynnöt tai neuvottelukutsut sekä näiden liitteet, jotka sisältävät tekniset eritelmät, hankekuvauksen, ehdotetut sopimusehdot, ehdokkaiden ja tarjoajien asiakirjojen esittämismuodot, yleisesti sovellettavia velvollisuuksia koskevat tiedot ja mahdolliset muut täydentävät asiakirjat;
- 12) *yhteishankintayksiköllä* tarkoitetaan hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja, että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi;
- 13) *yhteishankintatoiminnoilla* tarkoitetaan seuraavia pysyväisluonteisia toimintoja:
 - a. hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen hankkiminen; ja

- b. hankintayksiköille tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja koskevien hankintasopimusten, puitejärjestelyjen tai dynaamisten hankintajärjestelmien tekeminen;
- 14) *hankintojen tukitoiminnoilla* tarkoitetaan hankintatointa tukevia toimintoja, kuten
- a. hankintasopimusten ja puitejärjestelyjen tekemiseen tarkoitettujen teknisen infrastruktuurin tarjoaminen hankintayksiköille;
 - b. hankintojen tekemiseen ja suunnitteluun liittyvä neuvonta; tai
 - c. hankintamenettelyjen toteuttaminen jonkin hankintayksikön puolesta ja nimissä;
- 15) *sidosyrityksellä* sellaista yritystä, jonka vuosittaiset tilinpäätökset yhdistellään hankintayksiköiden tilinpäätösten kanssa kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti; kirjanpitolain soveltamisalaan kuulumattomien yksiköiden osalta sidosyrityksellä tarkoitetaan sellaista yritystä, johon hankintayksikkö voi suoraan tai välillisestä käyttäjästä 4:n 4 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa tai joka voi käyttää määräysvaltaa hankintayksikköön taikka joka on hankintayksikkönä toisen yrityksen määräysvallan alainen omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen nojalla;
- 16) *yhteisyrityksellä* useista 4:n 2 momentin mukaisista hankintayksiköistä koostuvaa, tässä laissa tarkoitettua toimintoa harjoittavaa yritystä;
- 17) *yhteisellä hankintanimikkeistöllä (CPV)* yhteisestä hankintasanastosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 sekä yhteisestä hankintasanastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 213/2008 tarkoitettua viitenimikkeistöä;
- 18) ilmaisulla *kirjallinen* sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;
- 19) ilmaisulla *sähköinen muoto* viestintämuotoa, jossa käytetään sähkötekniisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioiteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;
- 20) *elinkaarella* tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita; tällaisia ovat muun muassa toteutettava tutkimus ja kehittäminen, tuotanto, kauppa ja sen ehdot, kuljetus, käyttö ja ylläpito; elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn;
- 21) *suunnittelukilpailulla* menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen

- suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja;
- 22) *innovaatiolla* sellaisen uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa, jonka tarkoituksena on esimerkiksi auttaa ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita tai tukea älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun Eurooppa 2020 - strategiaa; menetelmiin kuuluvat muun muassa tuotanto- ja rakennusprosessit;
 - 23) *merkillä* mitä tahansa asiakirjaa, sertifikaattia tai todistusta, jolla vahvistetaan, että kyseessä olevat urakat, tuotteet, palvelut, prosessit tai menettelyt täyttävät määrätyt/hankintayksikön asettamat vaatimukset;
 - 24) *merkkivaatimuksilla* vaatimuksia, jotka kyseessä olevien urakoiden, tuotteiden, palvelujen, prosessien tai menettelyjen on täytettävä asianomaisen merkin saamiseksi;
 - 25) *teknisellä eritelmällä* hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle; tällaisia ominaisuuksia ja vaatimuksia ovat muun muassa laatu, ympäristö- ja ilmastomyötävyyden taso, kaikki vaatimukset täyttävä suunnittelu kuten esteettömyys vammaisille henkilöille, vaatimustenmukaisuuden arviointi, suorituskyky, tuotteen käyttö, turvallisuus tai mitat, menettelyt, jotka koskevat laadunvarmistusta, myyntinimitystä, termistöä, tunnuksia, testausta ja testausmenetelmiä, pakkausta, merkitsemistä, etiketöintiä ja käyttöohjeita sekä tuotantoprosesseja ja -menetelmiä kaikissa hankinnan elinkaaren vaiheissa; julkisissa rakennusurakoissa teknisin eritelmin määriteltäviä ominaisuuksia ovat lisäksi suunnitteluun ja kustannuslaskentaan, testaukseen ja tarkastukseen liittyvät säännöt, työn hyväksymisehdot, rakennusmenetelmät ja -tekniikat sekä kaikki muut tekniset edellytykset, jotka hankintayksikön on mahdollista määrätä yleisen tai erityisen sääntelyn puitteissa ja jotka liittyvät valmiiseen työhön ja materiaaleihin tai niiden osiin;
 - 26) *standardilla* tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on:
 - a) *kansainvälinen*, jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
 - b) *eurooppalainen*, jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla; tai
 - c) *kansallinen*, jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
 - 27) *eurooppalaisella teknisellä arvioinnilla* eurooppalaisen arviointiasiakirjan mukaisesti tehtyä rakennustuotteen perusominaisuuksien suoritustasojen dokumentoitua arviointia sellaisena kuin se on määritelty

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 305/2011 2 artiklan 12 alakohdassa;

- 28) *yhteisellä teknisellä eritelmällä* tieto- ja viestintätekniikan teknistä eritelmää, joka on vahvistettu asetuksen (EU) N:o 1025/2012 13 ja 14 artiklan mukaisesti;
- 29) *teknisellä viitteellä* mitä tahansa muuta eurooppalaisen standardointielimen markkinoiden tarpeet huomioon ottavien menettelyjen mukaisesti laatimaa teknistä määrittelyä kuin eurooppalaista standardia;
- 30) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* elintä, joka suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia kuten kalibrointia, testausta, sertifiointia ja tarkastuksia ja joka on akkreditoitu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 mukaisesti;
- 31) *yleisellä viestintäverkolla* viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota tarjotaan etukäteen rajaamattomalle käyttäjäpiirille;
- 32) *sähköisellä viestintäpalvelulla* viestintämarkkinalain 2 §:n 20 kohdassa tarkoitettua palveluyrityksen tarjoamaa palvelua;
- 33) *audiovisuaalisella mediapalvelulla* tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua;
- 34) *ohjelmalla ja ohjelmamateriaalilla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa.

2 luku – Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

5 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat yhtä tai useaa 6–9 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä edellä mainittujen tahojen muodostamat yhteenliittymät (*viranomaishankintayksiköt*).

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat lisäksi 6–9 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavat julkiset yritykset sekä viranomaisen myöntämän erityis- tai yksinoikeuden nojalla toimivat yksiköt (*muut hankintayksiköt*).

Edellä 1 momentissa *julkisoikeudellisella laitoksella* tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö;
- 2) jonka johto on 1 momentissa tarkoitettun hankintayksikön valvonnan alainen; taikka
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja julkisia yrityksiä ovat sellaiset yhteisöt, joihin 1 momentissa tarkoitettut hankintayksiköt voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella; yksikön katsotaan kuuluvan viranomaisen määräysvaltaan erityisesti silloin, jos viranomainen suoraan tai välillisesti:

- 1) omistaa enemmistön kyseisen yrityksen merkitystä pääomasta;
- 2) hallitsee enemmistöä yrityksen osakkeisiin perustuvasta äänioikeudesta, taikka
- 3) voi nimittää yli puolet yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

Edellä 2 momentissa *erityis- ja yksinoikeuksilla* tarkoitetaan sellaisia oikeuksia, jotka toimivaltainen viranomainen on lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla myöntänyt ja joilla varataan 6-9 §:ssä tarkoitettujen toiminnan harjoittaminen yhdelle tai useammalle yksikölle, mikä vaikuttaa merkittävästi muiden yksiköiden mahdollisuuksiin harjoittaa kyseistä toimintaa.

Jos edellä 3 momentissa tarkoitettujen oikeudet on myönnetty riittävän avoimuuden varmistavassa menettelyssä, jossa oikeuksien myöntäminen perustui objektiivisiin perusteisiin, ne eivät muodosta 2 momentissa tarkoitettuja erityis- tai yksinoikeuksia; tällaisia menettelyjä ovat ainakin:

- a) julkisista hankinnoista annetun lain (xx/2016), julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011), julkisista käyttöoikeussopimuksista annetun lain (xx/2016) tai tämän lain mukaiset hankintamenettelyt, joista on ilmoitettu etukäteen;
- b) liitteessä D lueteltujen unionin muiden säädösten mukaiset menettelyt, joilla varmistetaan ennakolta riittävä avoimuus lupien myöntämiseksi objektiivisiin perustein.

6 §

Energiahuolto

Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai niiden toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös kaasun tai lämmön toimittamiseen näihin verkkoihin ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitettujen järjestelmävastuun hoitamiseen.

Tätä lakia ei sovelleta, jos muu kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö toimittaa sivutuotteena syntyvää kaasua tai lämpöä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täytyessä:

- 1) kaasua tai lämpöä tuotetaan muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen toiminnan harjoittamiseksi;
- 2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on sivutuotteena syntyvän energian hyödyntäminen taloudellisesti; ja

- 3) yleiseen verkkoon toimitettava osuus kaasun tai lämmön kokonaistuotannosta on enintään 20 prosenttia yksikön liikevaihdosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen liikevaihdon mukaan, kulloinkin kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai niiden toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle sähkön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös sähkön toimittamiseen näihin verkkoihin sekä sähkömarkkinalain (588/2013) tarkoittaman järjestelmävastuun hoitamiseen.

Tätä lakia ei sovelleta, jos muu kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö toimittaa sähköä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täyttyessä:

- 1) sähköä tuotetaan muun kuin edellä 3 momentissa tarkoitettun toiminnan harjoittamiseksi;
- 2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on tasata yksikön oman kulutuksen vaihteluja; ja
- 3) yleiseen verkkoon toimitettavan sähkön osuus on enintään 30 prosenttia yksikön energian kokonaistuotannosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen tuotannon mukaan, kulloinkin kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia sovelletaan toimintoihin, jotka liittyvät maantieteellisen alueen hyödyntämiseen polttoturpeen etsimiseksi tai nostamiseksi.

Tätä lakia ei sovelleta mihinkään tässä pykälässä tarkoitettuun muun hankintayksikön energiahuoltoon liittyvään energian tai sen tuottamista varten tarvittavan polttoaineen hankkimiseen.

7 §

Vesihuolto

Tätä lakia sovelletaan vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettuun veden johtamiseen, käsittelyyn ja toimittamiseen talousvetenä käytettäväksi.

Tätä lakia sovelletaan myös hankintoihin ja suunnittelukilpailuihin, jotka edellä 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava hankintayksikkö tekee tai järjestää ja:

- 1) jotka liittyvät jäteveden tai huleveden poisjohtamiseen tai käsittelyyn;
- 2) jotka liittyvät vesirakennushankkeisiin, maan kasteluun tai kuivatukseen; edellytyksenä on, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

Tätä lakia ei sovelleta, jos muu kuin 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö toimittaa talousvettä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täyttyessä:

- 1) talousvettä tuotetaan muun kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettun toiminnan harjoittamiseksi;

- 2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on tasata yksikön oman kuluksen vaihteluja; ja
- 3) yleiseen verkkoon toimitettavan yli jäävän talousveden osuus on enintään 30 prosenttia yksikön talousveden kokonaistuotannosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen tuotannon mukaan, kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia ei sovelleta tässä pykälässä tarkoitettujen hankintayksikön tekemään raaka-veden hankintaan tai muuhun veden hankkimiseksi tehtävään hankintaan.

8 §

Eräät liikenteen palvelut

Tätä lakia sovelletaan sellaisten verkkojen rakentamiseen, huoltoon, ylläpitoon sekä tarjoamiseen, joiden tarkoituksena on tarjota julkisia kuljetuspalveluita rautateitse, raitioteitse, automatisoiduin järjestelmin, johdinautoilla, linja-autoilla, kaapeliradoilla tai metrolla. Tätä lakia sovelletaan myös kuljetuspalvelujen tarjoamiseen kuljetuspalvelujen verkossa. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitetaan palvelua, jota tarjotaan viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskea liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotiheyttä.

Tätä lakia sovelletaan lentoasemien, meri- tai sisävesisatamien ylläpitoon sekä muuhun lentoasemien, meri- tai sisävesisatamien tai terminaalipalvelujen saattamiseen lento-, meri- tai sisävesiliikenteen harjoittajien käyttöön.

9 §

Postipalvelut

Tätä lakia sovelletaan postilain (415/2011) 3 luvun mukaisen yleispalvelun tarjoamiseen.

10 §

Suoraan kilpailulle avoin toiminto

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin tai suunnittelukilpailuihin, jotka tehdään sellaisen tässä laissa tarkoitettujen toiminnon suorittamiseksi, jonka osalta on erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan mukaisesti komission täytäntöönpanosäädöksellä vahvistettu, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsy ei ole rajoitettu.

Hankintayksiköt voivat tehdä hakemuksen Euroopan komissiolle 1 momentissa tarkoitettujen vahvistamismenettelyn käynnistämiseksi. Hakemuksessa pyydetään komissiota vahvistamaan, että erityisalojen hankintadirektiiviä ei sovelleta tietyn toiminnan suorittamista koskevien hankintasopimusten tekemiseen tai

suunnittelukilpailujen järjestämiseen. Pyynnössä on toimitettava komissiolle kaikki tarvittavat tiedot ja erityisesti tiedot kaikista laeista, asetuksista, hallinnollisista määräyksistä tai sopimuksista, jotka koskevat erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa vahvistamiselle säädettyjen edellytysten täyttymistä. Hankintayksiköt voivat pyynnön esittämisen jälkeen komission suostumuksella tehdä pyyntöönsä oleellisia muutoksia.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu hakemus on lähetettävä tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle. Jollei hankintayksiköiden hakemukseen liity kuluttaja - ja kilpailuviraston antamaa yksityiskohtaista ja perusteltua lausuntoa, jossa analysoidaan perusteellisesti erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa asetettuja edellytyksiä, työ- ja elinkeinoministeriön on yhteistyössä kuluttaja- ja kilpailuviraston kanssa toimitettava komissiolle sen asiasta ilmoittaessa kaikki asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemusmenettelyn käsittelystä on säädetty erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa. Suoraan kilpailulle avoimen toiminnon arviointiperusteista on säädetty erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, jos komissio ei ole antanut erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa tarkoitettua täytäntöönpanosäädöstä direktiivin liitteessä IV säädettyssä määräajassa.

11 §

Sekamuotoiset sopimukset

Hankintaan, joka koskee kahta tai useampaa 4 §:n 2-4 kohdassa tarkoitettua hankintalajia, on sovellettava hankintasopimuksen pääasiallisen kohteen hankintalajiin sovellettavia säännöksiä. Hankinnan, joka koskee osaksi 10 luvussa tarkoitettuja palveluja ja osaksi muita palveluja tai joka koskee osaksi palveluja ja osaksi tavaroita, pääasiallinen kohde on määritettävä sen mukaan, minkä palvelujen tai tavaroiden ennakoitu arvo on korkein.

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos sopimuksen pääasiallisena kohteena on tämän lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ja jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen 2 momentissa tarkoitettut osat erotetaan lain soveltamisalaan kuuluviin ja sen ulkopuolelle jääviin osiin erillisiksi sopimuksiksi, tätä lakia sovelletaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan hankintasopimukseen. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sovelletaan sopimukseen tätä lakia riippumatta sopimuksen pääasiallisesta kohteesta.

Sopimukseen, joka koskee tavaroita, palveluja tai urakatöitä sekä 4 §:n 5 kohdassa tarkoitettuja käyttöoikeussopimuksia, on sovellettava sopimuksen pääasiallisen kohteeseen sovellettavia säännöksiä. Edellytyksenä on, että sopimuksen osia ei

voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, tässä momentissa tarkoitettuun sopimukseen sovelletaan tämän lain säännöksiä lukuun ottamatta mitä 11 luvussa on säädetty.

12 §

Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset

Useita toimintoja koskevaan hankintaan sovelletaan sitä toimintoa koskevia säännöksiä, johon liittyen hankinta ensisijaisesti tehdään.

Jos jokin näistä toiminnoista kuuluu tämän lain soveltamisalaan ja jokin toinen toiminto kuuluu julkisista hankinnoista annetun lain (xxx), jäljempänä hankintalaki, soveltamisalaan ja jos on objektiivisesti mahdotonta määrittellä, mihin toimintoon hankinta ensisijaisesti kohdistuu, se on tehtävä hankintalain mukaisesti.

Jos jokin näistä toiminnoista kuuluu tämän lain soveltamisalaan ja jokin toinen toiminto ei kuulu tämän lain eikä hankintalain soveltamisalaan, ja jos objektiivisesti on mahdotonta määrittellä, minkä toiminnon toteuttamiseksi hankintasopimus ensisijaisesti tehdään, se on tehtävä tämän lain mukaisesti.

3 Luku - Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen sekä poikkeukset soveltamisalasta

13 §

Kynnysarvot

EU-kynnysarvot, jotka perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveihin 2014/23/EU ja 2014/25/EU ovat

- 1) 414 000 euroa tavaroita ja palveluja koskevissa hankinnoissa;
- 2) 1 000 000 euroa liitteessä C tarkoitetuissa sosiaali- ja terveystalushankinnoissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa;
- 3) 5 186 000 euroa rakennusurakoita koskevissa hankinnoissa; ja
- 4) 5 186 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa.

Tätä lakia ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuihin kynnysarvoihin alittaviin hankintoihin.

Euroopan unionin komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein erityisalojen hankintadirektiivin 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistettuihin kynnysarvoihin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin 1 momentin mukaisten arvojen tilalle tulevat Euroopan unionin komission kulloinkin tekemien tarkistusten mukaiset arvot. Työ- ja elinkeinoministeriön on viivytyksettä ilmoitettava virallisessa lehdessä EU-kynnysarvojen muutoksista Euroopan unionin komission tekemien tarkistusten mukaisesti.

14 §

Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut.

Puitejärjestelyllä tai dynaamisella hankintajärjestelmällä toteutetun hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon järjestelyn tai järjestelmän koko keston ajaksi suunniteltujen hankintojen ennakoitu enimmäisarvo. Innovaatiokumppanuudessa hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimien sekä kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiseksi.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien vastaavien osien ennakoitu kokonaisarvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo ylittää 13 §:ssä tarkoitetun kynnyсарvon, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava tätä lakia.

Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 80 000 euroa, sekä rakennusurakoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien osien yhteisarvosta.

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskiessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoita asianomaisen yksikön tasolla.

15 §

Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin, kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos

käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella.

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisella menetelmällä. Ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon erityisesti:

- 1) mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;
- 2) tulot muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista;
- 3) hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet mukaan lukien korvaus julkisen palvelun velvoitteen toteuttamisesta ja julkiset investointituet;
- 4) kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen toteuttajalle antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;
- 5) käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;
- 6) hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelujen suorittamiseksi;
- 7) ehdokkaille tai tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai maksut.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin 13 §:ssä tarkoitettu kynnysarvo, tätä lakia sovelletaan kuhunkin osaan.

16 §

Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) vakuutuspalvelussa maksettavia vakuutusmaksuja ja muita korvauksia;
- 2) pankkipalvelussa ja muussa rahoituspalvelussa maksettavia maksuja, palkkioita, korkoja ja muita korvauksia;
- 3) suunnittelua koskevassa palveluhankinnassa maksettavia maksuja, palkkioita ja muita korvauksia;
- 4) suunnittelukilpailussa, joka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana, palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, mutta mukaan lukien mahdolliset osallistumispalkkiot ja maksut; sekä
- 5) suunnittelukilpailussa, jossa osallistujat saavat palkintoja taikka maksun suunnittelusta, palkkioiden ja maksujen kokonaismäärää sekä myöhemmin, 43 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisesti tehtävän palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, jos hankintayksikkö ilmoittaa tekevänsä palveluhankintasopimuksen suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa.

17 §

Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta

Jos tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen, sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua voimassaolon aikaista kokonaisarvoa tai määräaikaista, yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; taikka
- 2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Säännöllisesti toistuvien tai määräajoin uudistettavien tavara- tai palveluhankintoja koskevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset määrissä tai arvoissa huomioon ottaen; taikka
- 2) niiden hankintojen ennakoitua yhteisarvoa, jotka tehdään ensimmäistä toimitusta seuraavien 12 kuukauden aikana, taikka jos kysymys on yli 12 kuukautta voimassa olevasta sopimuksesta, sitä seuraavan talousarviokauden aikana.

Sellaisissa palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa, ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaisissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa; taikka
- 2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisessa hankintajärjestelmissä hankinnan ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä kaikkien puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa.

Innovaatiokumppanuuksissa huomioon otettavana arvona on suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimintojen sekä suunnitellun kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

18 §

Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti

Hankintaa tai käyttöoikeussopimusta ei saa pilkkoa eriin tai laskea poikkeuksellisin menetelmin tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

19 §

Yleiset hankintoja koskevat poikkeukset soveltamisalasta

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin,

- 1) joiden tarkoituksena on jälleenmyynti tai vuokraus ulkopuolisille tahoille, jos hankintayksiköllä ei ole erityis- tai yksinoikeutta myydä tai vuokrata hankinnan kohdetta ja jos muut yksiköt voivat myydä tai vuokrata sen samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt;
- 2) joita hankintayksikkö tekee muun kuin 6-9 §:ssä tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi, jollei 12 §:stä muuta johdu;
- 3) jotka hankintayksikkö tekee muun kuin 6-9 §:ssä tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa, jos Euroopan unionin alueella olevaa verkkoa tai maantieteellistä aluetta ei käytetä;
- 4) joita koskevat tästä laista poikkeavat muut menettelysäännöt ja jotka tehdään:
 - a) Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan tai näiden osien välisen ja EU:n perussopimusten mukaisesti tehdyn kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hankkeen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja;
 - b) kansainvälisen järjestön toimesta;
 - c) joukkojen sijoittamiseen liittyvän kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toimivia yrityksiä;
- 5) jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti; edellytyksenä on, että kansainvälinen järjestö tai laitos on kokonaan rahoittanut yli puolet hankinnan arvosta.

20 §

Palveluhankintoja koskevat poikkeukset soveltamisalasta

Tätä lakia ei sovelleta:

- 1) maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen millä tahansa rahoitusmuodolla taikka näihin liittyvien oikeuksien hankintaan;
- 2) audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien tekemää audiovisuaalisiin mediapalveluihin tai radiotoiminnan palveluihin tarkoitettua ohjelmamateriaalin ostoa, kehittämistä, tuotantoa tai yhteistuotantoa koskeviin hankintoihin;
- 3) radio- tai televisiolähetysaika- tai ohjelmien toimittamista koskeviin hankintoihin, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa;

- 4) välimies- ja sovittelupalveluja koskeviin hankintoihin;
- 5) luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitettun oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan tarjoamia oikeudenkäyntiasiamiespalveluja ja näihin välittömästi liittyviä oikeudellisia neuvontapalveluja koskeviin hankintoihin;
- 6) julkisten notaarien suorittamia asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalveluja koskeviin hankintoihin;
- 7) edunvalvojien tai holhoojien suorittamia oikeudellisia palveluja sekä muita oikeudellisia palveluja koskeviin hankintoihin, joiden suorittajan nimeää tuomioistuini tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuinten valvonnassa;
- 8) muiden sellaisten oikeudellisten palvelujen hankintoihin, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön;
- 9) keskuspankkipalveluja taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyviä rahoituspalveluja koskeviin hankintoihin, kuten rahan tai pääoman hankinta;
- 10) työsopimuksiin;
- 11) liitteessä A tarkoitettuja väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä koskevia palveluja koskeviin hankintoihin, joita tarjoavat voittoa tavoittelemattomat toimittajat tai näiden yhteenliittymät;
- 12) liitteessä A tarkoitettuja tutkimus- ja kehittämisspalveluja koskeviin hankintoihin, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölleen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritettun palvelun kokonaan;

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi tätä lakia sovelletaan joukkoliikennelain (869/2009) 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin mainitussa laissa säädetään.

21 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevat soveltamisalapoikkeukset

Tätä lakia ei sovelleta lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulain (864/2014) 6 luvussa tarkoitettun liikenneluvan myöntämiseen, eikä joukkoliikennelain (869/2009) 6 luvussa tarkoitettuihin henkilöliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin.

Tätä lakia ei sovelleta arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Tällaisen yksinoikeuden myöntäminen on julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, jotka on tehty vesihuoltolaissa (119/2011) tarkoitettua veden johtamista, käsittelyä ja talousvetenä käytettäväksi toimittamista varten

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, joiden kohteena on yksi tai molemmat seuraavista, kun ne liittyvät 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan:

- 1) jotka liittyvät jäteveden tai huleveden poisjohtamiseen tai käsittelyyn;
- 2) jotka liittyvät vesirakennushankkeisiin, maan kasteluun tai kuivatukseen; edellytyksenä on, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

22 §

Puolustus- ja turvallisuushankinnat

Tätä lakia ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin eikä hankintoihin, jotka jäävät mainitun lain soveltamisalan ulkopuolelle sen 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin taikka 8 tai 13 §:n nojalla.

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, jossa tämän lain soveltaminen velvoittaisi hankintayksikköä toimittamaan tietoja, joiden julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuusasetuja. Edellytyksenä on, että valtion keskeisten turvallisuusasetujen suojaamista ei voida taata tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimätöntä ja avointa kohtelua vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin lain soveltamatta jättämisellä.

23 §

Sekamuotoiset sopimukset, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan tätä lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan.

Jos edellä 1 momentissa tarkoitettut osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan, tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos yhden hankintasopimuksen tekemiselle on objektiiviset perusteet.

24 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin

Tämän lain säännöksiä sovelletaan muutoin samanlaisiin sopimuksiin kuin julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin, mutta joissa urakatyön tai palvelujen vastikkeena on tämän lain 4 §:n 6 ja 7 kohdassa tarkoitettu käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun käyttöoikeussopimukseen, jos siihen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 7 §:ssä säädettyjä soveltamisalan poikkeuksia.

25 §

Hankinnat viranomaishankintayksikön sidosyksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintasopimukseen, jonka viranomaishankintayksikkö tekee sidosyksikkönsä kanssa. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, joka on hankintayksikön määräysvallassa. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa vähintään 90 % toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.

Hankintayksiköiden katsotaan yhdessä käyttävän määräysvaltaa 1 momentissa tarkoitettuun sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimitelimit koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista ja hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös tilanteisiin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankintasopimuksen siihen määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön kanssa tai saman hankintayksikön määräysvallan alaisen toisen sidosyksikön kanssa.

26 §

Hankinnat toiselta viranomaishankintayksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta viranomaishankintayksiköiden väliseen hankintasopimukseen, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Lisäksi edellytyksenä on, että yli 90 % yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista suuntautuu sopimuksen osapuolille.

27 §

Hankinnat muun hankintayksikön sidosyrittäjä

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyrittäjältä tai jotka 28 §:ssä tarkoitettu yhteisyrittäjä tekee siihen kuuluvan hankintayksikön sidosyrittäjältä.

Edellä 1 momentissa on lisäksi edellytyksenä, että vähintään 80 prosenttia sidosyrittäjän kolmen viimeisen vuoden tavarantoimitusten, palvelujen tai rakennusurakoiden keskimääräisestä liikevaihdosta muodostuu toimituksista hankintayksikölle tai muille yhteisöille, joihin sillä on sidossuhde. Jos liikevaihtotietoja kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta ei ole käytettävissä, voi yritys osoittaa liikevaihdon toteutumisen todennäköiseksi, muun muassa esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta. Jos useampi kuin yksi yritys tarjoaa hankintayksikölle samoja palveluja, tavarantoimituksia tai rakennusurakointia, 80 prosentin osuutta laskettaessa on otettava huomioon näiden yritysten suorittamista palveluista, tavarantoimituksista ja rakennusurakoinnista muodostuva kokonaisliikevaihto.

28 §

Yhteisyrittäjien liittyvät hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö tekee yhteisyrittäjältä tai yhteisyrittäjä tekee siihen kuuluvalla hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentissa on lisäksi edellytyksenä, että yhteisyrittäjä on perustettu tässä laissa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi vähintään kolmen vuoden ajaksi ja että yhteisyrittäjän perustamisasiakirjassa todetaan yhteisyrittäjän perustaneiden hankintayksiköiden kuuluvan siihen vähintään saman ajan.

29 §

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen mukaiset ehdot

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Sops 5/1995)² soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa muista sopimusvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin on sovellettava samoja ehtoja kuin Suomesta ja muista Euroopan unionin jäsenvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin.

30 §

Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä taikka tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkehankintoja käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää taikka puitejärjestelyä.

Hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja yhteishankintayksiköltä taikka hankkii tavaroita, palveluja taikka rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää taikka puitejärjestelyä.

Hankintayksikkö on vastuussa itse toteuttamisestaan vaiheista käyttäessään yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää. Tällaisia vaiheita ovat esimerkiksi dynaamisen hankintajärjestelmän sisäinen hankinta sekä puitejärjestelyyn perustuva toimittajavalinta, puitejärjestelyn sisäinen kilpailutus sekä muu puitejärjestelyyn perustuva hankinta.

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintojen tai hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevaan palvelusopimukseen.

31 §

Muut yhteishankinnat

Hankintayksiköt voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessa kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hankintayksiköistä toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hankintayksiköiden puolesta.

Jos hankintamenettelyä ei toteuteta kaikkien osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta, osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta siltä osin kun ne ovat toteuttaneet hankintamenettelyn vaiheet yhdessä. Osallistuva hankintayksikkö on yksin vastuussa tämän lain säännösten noudattamisesta niiden vaiheiden osalta, jotka se toteuttaa omissa nimissään ja omasta puolestaan.

32 §

Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteiset hankinnat

Hankintayksikkö voi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön 5 §:n 13 kohdassa tarkoitettuja yhteishankintatoimintoja. Toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei ole kuitenkaan sallittu Suomen lainsäädännön välttämisen tarkoituksessa.

Tätä lakia sovelletaan muusta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevan hankintayksikön tehdessä hankinnan Suomessa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia sovelletaan myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan hankintayksikön hankintaan, joka tehdään käyttäen Suomessa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, sekä puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen

kilpailutukseen. Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka Suomessa sijaitseva hankintayksikkö tekee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, joka tehdään käyttäen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää sekä puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen.

Hankintamenettelystä, jonka toteuttamiseen osallistuu Suomessa sijaitsevan hankintayksikön lisäksi yksi tai useampi hankintayksikkö muusta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, hankintayksiköiden on tehtävä sopimus, ellei asianomaisten jäsenvaltioiden välisessä kansainvälisessä sopimuksessa ole sovittu tarpeellisista seikoista. Sopimuksessa on määriteltävä sopimuspuolten tehtävät ja eri tehtäviin taikka hankintamenettelyyn kokonaisuudessaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö sekä hankintamenettelyn rakenteeseen liittyvät kysymykset, kuten hankintamenettelyn hallinnointi, hankinnan jakaminen sekä hankintasopimuksen tekeminen. Tehtävien jako ja tehtäviin sovellettava kansallinen lainsäädäntö on ilmoitettava tarjouspyyntöasiakirjoissa. Osallistuvan hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset veloitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä, joka on vastuussa hankintamenettelystä.

Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden, jotka perustavat yhdessä yhteisen yksikön, on sovittava yhteisen yksikön toimivaltaisen elimen päätöksellä, että yhteisen yksikön hankintamenettelyihin sovelletaan yhteisen yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

33 §

Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat

Tätä lakia ei sovelleta palveluhankintoihin, jotka tehdään toiselta hankintayksiköltä sille Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaisella lailla, asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun palvelujen tuottamista koskevan yksinoikeuden perusteella.

34 §

Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toteutettavaan hankintaan, jossa ei ole kansallista tai Euroopan unionin taikka Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden rajat ylittävää intressiä. Edellytyksenä on, että Euroopan unioni ei ole tehnyt kyseisen Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan kanssa monen- tai kahdenvälistä sopimusta yhdenvertaisesta ja todellisesta pääsystä julkisten hankintojen markkinoille.

35 §

Varatut hankintasopimukset

Hankintayksikkö voi varata tarjouskilpailuun osallistumisen tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa taikka rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville yksiköille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden sopeuttaminen yhteiskuntaan ja työelämään. Edellytyksenä tarjouskilpailuun osallistumiselle on, että vähintään 30 prosenttia työkeskuksen, talouden toimijoiden tai työohjelman työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä.

Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu työkeskuksille tai työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.

II OSA

MENETTELYSÄÄNNÖT

4 luku - Hankintamenettelyt

36 §

Avoim menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

37 §

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

38 §

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn toimittajia, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

39 §

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määritelläkseen keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 90 §:ssä säädettyä hinta-laatusuhdetta.

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

40 §

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön on vahvistettava

hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu sekä asetettava tarjousten vertailuperusteet.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen ehdokkaiden kanssa neuvottelun, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja määrittellä keinot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Hankintayksikkö voi neuvotella valittujen ehdokkaiden kanssa kaikista hankinnan näkökohdista. Hankintayksikkö voi maksaa kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn osallistuville raha- tai muita palkkioita taikka antaa palkintoja.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien ratkaisujen määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on päätettävä neuvottelut, kun se on valinnut ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Neuvottelujen päättymisestä on ilmoitettava tarjoajille. Hankintayksikön on pyydettävä tarjoajilta neuvotteluissa esitettyihin ja määriteltyihin ratkaisuihin perustuvat lopulliset tarjoukset. Tarjouksen on oltava hankintailmoituksessa, hankekuvauksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen ja siihen on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamiseksi pyydetty ja tarpeelliset osat. Tarjouksia voidaan hankintayksikön pyynnöstä täsmentää ja selkeyttää, jos se ei johda tarjousten tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

Hankintayksikön on valittava tarjous hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa asetettujen vertailuperusteiden mukaisesti. Hankintayksikön pyynnöstä voidaan tarjousvertailun jälkeen neuvotella voittaneen tarjoajan kanssa tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten tai muiden tarjouksessa olevien ehtojen viimeistelemiseksi, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä toimittajia taikka vääristää kilpailua.

41 §

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavarahan, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä vertailuperusteita. Ehdokkaiden valinnassa on arvioitava ehdokkaiden valmiuksia tutkimukseen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Innovaatiokumppanuudessa ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

42 §

Innovaatiokumppanuuden kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa innovatiivisen tavararan, palvelun tai rakennusurakan tarve, jota ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Hankintailmoituksessa on lisäksi yksilöitävä hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Vaatimukset on esitettävä riittävän täsmällisesti, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen.

Hankintayksikkö voi päättää perustaa innovaatiokumppanuuden joko yhden tai useamman sellaisen tarjoajan kanssa, jotka toteuttavat erillisiä tutkimus- ja kehittämistoimintoja. Hankintayksikkö aloittaa valittujen tarjoajien kanssa neuvotellut innovatiivisen tavararan, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 90 §:ssä säädettyä hinta-laatusuhdetta. Innovaatiokumppanuus on jaettava peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön on asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta.

Hankintayksikkö voi kumppanuuden tavoitteiden perusteella kunkin vaiheen jälkeen päättää innovaatiokumppanuuden. Mikäli innovaatiokumppanuus on perustettu useiden toimittajien kanssa, hankintayksikkö voi vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuutta koskevia hankintasopimuksia.

Edellytyksenä on, että vaihteellisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa.

Hankintayksikön ei tarvitse järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia.

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa teollis- ja tekijänoikeuksien siirtymisestä. Mikäli hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saa ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta.

Innovaatiokumppanuuden rakenteen sekä eri vaiheiden keston ja arvon tulee vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saa olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin.

43 §

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- 1) edeltävässä menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;
- 3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;
- 4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;
- 5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;

- 6) hankinta koskee raaka-ainemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;
- 7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena; taikka
- 8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään 58 §:n mukaisen suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Tarjousta ei pidetä edellä 2 momentin 1 kohdassa mainitulla tavalla soveltuvana, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman oleellisia muutoksia. Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos toimittaja on suljettava tai voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 84 ja hankintalain 81 §:n nojalla taikka jos se ei täytä hankintayksikön 83 §:n mukaisesti asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

44 §

Suorahankinta lisätilauksissa

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä rakennusurakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa.

45 §

Puitejärjestelyt

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot, erityisesti hinnat ja tarvittaessa ennakoitujen määrät.

Hankintayksikön on valittava toimittajat puitejärjestelyyn tämän lain mukaisella hankintamenettelyllä noudattaen mitä hankintamenettelyjen käyttöedellytyksistä ja kilpailutuksen menettelyvelvoitteista on säädetty. Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana. Puitejärjestely voi olla voimassa enintään kahdeksan vuotta. Hankinnan kohteen sitä perustellusti edellyttäessä puitejärjestely voi poikkeuksellisesti olla kesoltaan pidempi.

46 §

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä objektiivisin säännöin ja perustein. Avoimuus- ja syrjimättömyysvaatimusten sitä edellyttäessä puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn otetut toimittajat puitejärjestelyn ja tarvittaessa tarjouspyynnön ehtojen mukaisesti. Tarpeen vaatiessa puitejärjestelyn ehtoja voidaan täsmentää tai selkeyttää.

Hankintayksikön on puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa pyydettävä kirjallinen tarjous niiltä puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta, joilla on edellytykset hankinnan toteuttamiseen. Hankintayksikön on määrättävä tarjousaika, jonka on oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan laatu, tarjousten tekemisen edellyttämä aika ja muut vastaavat seikat. Tarjousten sisältö on pidettävä luotamuksellisena tarjouskilpailun päättymiseen saakka. Hankintayksikön on valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyä tarjouksen valintaperustetta ja vertailuperusteita.

47 §

Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jonka kuluessa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen, ja joka mahdollistaa tarjousten luokittelun automaattisen arviointimenetelmän pohjalta.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana kilpailuttamista sen viimeisessä vaiheessa:

- 1) avoimessa menettelyssä;
- 2) rajoitetussa menettelyssä;
- 3) neuvottelumenettelyssä;

- 4) kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valitut toimittajat uudelleen xx§:n nojalla; sekä
- 5) dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä.

Sähköisen huutokaupan käytön edellytyksenä on, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö voidaan laatia riittävän tarkasti. Sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Sähköisessä huutokaupassa hankinnan kohdetta ei saa muuttaa siitä, jollaisena se on ilmoitettu hankintailmoituksessa ja määritelty tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Sähköinen huutokauppa koskee:

- 1) hintaa tai alhaisimpia kustannuksia, jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena on halvin hinta tai alhaisimmat kustannukset; taikka
- 2) hintaa tai laatua taikka molempia, jos hankintasopimus tehdään parhaan hinta-laatusuhteen perusteella.

48 §

Sähköisen huutokaupan asiakirjat

Sähköisen huutokaupan käytöstä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Ilmoittamismenettelyn osalta noudatetaan, mitä 62 §:ssä säädetään. Tarjouspyyntöön ja muihin hankinta-asiakirjoihin sovelletaan muutoin, mitä 71–72 §:ssä säädetään.

Ennen kuin sähköinen huutokauppa voidaan aloittaa, hankintayksikön tulee suorittaa tarjousten alustava kokonaisarviointi asetettujen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden sekä niille vahvistetun painotuksen mukaisesti.

49 §

Kutsu sähköiseen huutokauppaan

Tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen hankintayksikön tulee pyytää samanaikaisesti sähköisin keinoin kaikkia hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailuperusteille.

Sähköistä huutokauppaa koskevan kutsun on sisällettävä:

- 1) kaikki tarvittavat tiedot käytettävien sähköisten yhteyksien teknisistä edellytyksistä;
- 2) sähköisen huutokaupan alkamispäivä ja kellonaika;
- 3) tarvittaessa sähköisen huutokaupan vaiheiden lukumäärä ja kunkin vaiheen aikataulu;
- 4) matemaattinen kaava, jonka mukaan uusi järjestys määräytyy automaattisesti sähköisessä huutokaupassa esitettyjen uusien hintojen tai uusien arvojen perusteella; jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään

hinta-laatusuhdetta, kaavan tulee sisältää kaikkien valittujen vertailuperusteiden suhteellinen painotus; mahdolliset hinnan vaihteluvälit on esitettävä ennalta määrättyinä arvona;

- 5) jos vaihtoehtoja hyväksytään, jokaiselle vaihtoehdolle tulee määritellä erillinen kaava;
- 6) perusteet sähköisen huutokaupan lopettamiselle sekä aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia.

Huutokauppaa koskevaan kutsuun on liitettävä myös alustavan kokonaisarvioinnin tulokset. Kokonaisarvioinnin tulee sisältää tarjouksen sisällön arviointi ja avoimessa menettelyssä myös tarjoajan soveltuvuuden arviointi. Lisäksi yksittäiselle tarjoajalle lähetettävään kutsuun voidaan liittää tieto tarjoajan sijoituksesta muihin tarjoajiin nähden paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä.

50 §

Vähimmäismääräaika huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille

Sähköinen huutokauppa voi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa hankintayksikön tulee toimittaa välittömästi kaikille hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Hankintayksikkö voi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista, jos tästä on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikkö voi ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheeseen osallistuvien lukumäärän paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä. Hankintayksikkö ei saa paljastaa tarjoajien nimiä sähköisen huutokaupan aikana.

51 §

Huutokaupan lopettaminen

Huutokauppa voidaan lopettaa:

- 1) kutsussa vahvistettuna määrättyinä päivänä ja kellonaikana;
- 2) kun uusia vaatimukset täyttäviä tarjouksia ei enää tehdä; tai
- 3) kun huutokaupan eri vaiheiden määrä tulee täyteen.

Hankintayksikön tulee kutsussa ilmoittaa, miten huutokauppa lopetetaan. Kutsussa tulee lisäksi tarvittaessa ilmoittaa huutokaupan eri vaiheiden aikataulu sekä aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia.

52 §

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenetelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille.

Hankintamenettely on rajoitetun keston ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täytävälle toimittajille. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella.

Hankintayksikön on käytettävä yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä sekä noudatettava 37 §:ssä tarkoitettun rajoitetun hankintamenettelyn sääntelyä dynaamisen hankintajärjestelmän kaikissa vaiheissa hankintapäätöksen tekoon saakka. Hankintayksikkö ei saa periä toimittajilta maksuja järjestelmään osallistumisesta.

53 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat

Hankintayksikön tulee perustaa dynaaminen hankintajärjestelmä julkaisemalla siitä hankintailmoitus, jossa on ilmoitettava järjestelmän mahdollisesta jakamisesta luokkiin edellä 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla sekä hankintajärjestelmän kesto. Jos järjestelmän kestoja muutetaan järjestelmän voimassaoloa päättämättä, muutoksesta ilmoitetaan uudella hankintailmoituksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päättynyt, tulee muutoksesta ilmoittaa jälki-ilmoituksella. Jos dynaamisessa hankintajärjestelmässä kilpailutuksen viimeisessä vaiheessa käytetään sähköistä huutokauppaa, tästä tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa.

Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä.

54 §

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen

Kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää koko menettelyn keston ajan osallistua perustettuun hankintajärjestelmään. Hankintayksikön on hyväksyttävä dynaamiseen hankintajärjestelmään kaikki ehdokkaat, jotka täyttävät soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin 52 §:n 1 momentin mukaisesti, sen on täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset. Järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saa rajoittaa.

Hankintayksikön on tehtävä ratkaisu 1 momentissa tarkoitettusta ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 päivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta. Hankintayksikkö voi pidentää määräaika yksittäistapauksissa 15 päivään, jos hyväksymisarvioinnissa on tarkasteltava täydentäviä asiakirjoja, muutoin tarkistettava soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä. Hankintayksikkö voi

pidentää arviointiaikaa myös, jos dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen hankinta-asiakirjoja ei ole asetettu saataville eikä aseteta pidennetyn arvioinnin aikana. Hankintayksikön on tällöin ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto. Hankintayksikön on ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle tämän hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

55 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku

Hankintayksikön on pyydettävä järjestelmään hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous dynaamisessa hankintajärjestelmässä tehtävistä erillisistä hankinnoista. Jos dynaaminen hankintajärjestelmä on jaettu tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, hankintayksikön on pyydettävä kyseiseen luokkaan hyväksytyjä tarjoajia esittämään tarjous.

Hankintayksikkö voi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia hyväksytyjä tarjoajia toimittamaan 85 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä.

Tarjouksen valintaan sovelletaan, mitä 90 §:ssä on säädetty. Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyn hankinnan kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet voidaan määritellä tarkemmin hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä.

56 §

Sähköiset luettelot

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Sähköisen luettelon muodossa esitettäviiin tarjouksiin voidaan liittää muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja.

Sähköisten luetteloiden käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa. Lisäksi hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä tietojenvaihtoa koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Sähköisten luetteloiden tulee täyttää hankintayksikön hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Sähköisten luetteloiden on lisäksi oltava 66 §:ssä asetettujen säännösten mukaisia.

Jos useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyssä puitejärjestelyssä on käytetty sähköisiä luetteloja, hankintayksikkö voi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuu päivitettyjen luetteloiden perusteella. Tällöin hankintayksikön on

- 1) pyydettävä tarjoajia päivittämään sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin; tai

- 2) koottava jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi; näissä tilanteissa hankintayksikön on ilmoitettava kokoamisesta tarjouspyynnössä.

57 §

Toimittajarekisteri

Julkisten hankintojen tekemiseksi hankintayksiköllä voi olla toimittajarekisteri. Jos tarjouskilpailusta on ilmoitettu toimittajarekisterin käyttämistä koskevalla ilmoituksella, hankintayksikön on valittava tarjouskilpailuun osallistujat rekisteriin merkittyjen joukosta. Toimittajarekisterissä voi olla myös luonnollisten henkilöiden kelpoisuutta koskevia tietoja, jotka he itse ovat hankintayksikölle toimittajarekisteriä varten toimittaneet. Toimittajarekisterissä voidaan käyttää erilaisia luokituksia. Luokitukselle tai toimittajarekisteriin hyväksymiselle asetetut ehdot eivät saa olla syrjiviä. Toimittajarekisterissä tehtävissä tarjouskilpailuissa voi olla eri vaiheita.

Hallinnollisia, teknisiä tai rahoitusta koskevia rekisteröintiehtoja on sovellettava tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Jos rekisteröintiehtoihin sisältyy hankinnan kohteen kuvauksia, niihin on sovellettava, mitä 75 §:ssä säädetään. Rekisteröintiehdot voidaan tarvittaessa uudistaa. Rekisteröintiehtoihin voivat sisältyä 84 §:ssä ja hankintalain 81 §:ssä tarkoitetut poissulkemisperusteet. Jos hankintayksikkönä on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomaishankintayksikkö, 84 §:n mukaiset pakolliset poissulkemisperusteet on sisällytettävä rekisteröintiehtoihin.

Toimittajien rekisteröintiä koskevat ehdot on toimitettava niitä pyytävälle. Toimittajien on voitava hakea rekisteriin hyväksymistä milloin tahansa. Rekisteriin on hyväksyttävä sellaiset toimittajat, jotka täyttävät hankintayksikön asettamat rekisteröintiehdot. Rekisteröintihakemusten tai näiden päivittämisen tai säilyttämisen yhteydessä mahdollisesti velvoitettavien maksujen on oltava oikeassa suhteessa aiheutuneisiin kustannuksiin.

Toimittajat voivat käyttää hyväkseen myös muiden yksiköiden voimavaroja siten kun 89 §:n 2 momentissa säädetään. Voimavarojen on oltava toimittajan käytettävissä koko sen ajan kuin ne on merkitty toimittajarekisteriin. Jos hankintayksikkö aikoo hyödyntää jossakin hankinnassa muiden hankintayksiköiden tai muiden yhteisöjen ylläpitämiä toimittajarekistereitä, siitä on ilmoitettava hankintaan liittyvässä ilmoituksessa. Samalla on ilmoitettava näiden muiden yksiköiden nimet ja muut yhteystiedot.

Toimittajarekisteriin sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä ja luovutuksessa on noudatettava, mitä henkilötietojen käsittelystä ja luovutuksesta henkilötietolaissa (523/1999) on erikseen säädetty.

Toimittajarekisterin sisällä tehtävät tarjouskilpailut on toteutettava rajoitetulla menettelyllä tai neuvottelumenettelyillä, jossa kaikki tarjoajat ja osallistujat valitaan rekisteriin jo hyväksytyjen ehdokkaiden joukosta.

58 §

Suunnittelukilpailu

Suunnittelukilpailulla tarkoitetaan menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja.

Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa alueellisella perusteella tai sillä perusteella, että osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Suunnittelukilpailun osallistujien määrää voidaan rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun on kuitenkin aina kutsuttava riittävä määrä osallistujia todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa voidaan tehdä palveluhankintasopimus 43 §:n 2 momentin 8-kohdan mukaisesti. Suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on oltava tieto tällaisen palveluhankintasopimuksen tekemisestä.

Suunnittelukilpailuihin sovelletaan mitä edellä 1 ja 2 luvuissa sekä jäljempänä 5 luvussa sekä 12 luvussa (hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus) ja 13 luvussa (oikeussuojakeinot) säädetään. Suunnittelukilpailuissa on lisäksi sovellettava mitä 66 §:ssä viestinnästä, 81 §:ssä alihankinnasta, 83–84 §:ssä poissulkemisesta, 89 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmittymänä tarjoamisesta sekä soveltuvin osin mitä 83 §:ssä tarjoajien soveltuvuudesta ja 90 §:ssä tarjouksen valinnasta säädetään.

59 §

Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko

Suunnittelukilpailussa on oltava tuomaristo, jonka jäsenten on oltava kilpailuun osallistuvista riippumattomia luonnollisia henkilöitä. Jos suunnittelukilpailuun osallistujilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, vähintään kolmasosalla tuomariston jäsenistä on oltava sama tai vastaava pätevyys.

Tuomariston on oltava päätöksissään tai lausunnoissaan riippumaton. Osallistujien ehdotuksia on arvioitava nimettömästi ja yksinomaan suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa esitetyillä perusteilla. Nimettömyyden suoja on noudatettava siihen saakka, kunnes tuomaristo on antanut lopullisen lausuntonsa tai päätöksensä.

Osallistujia voidaan tarvittaessa pyytää vastaamaan tuomariston pöytäkirjaan merkitsemiin kysymyksiin suunnitelmiin liittyvien näkökohtien selventämiseksi. Tuomariston ja osallistujien välisestä viestinnästä on laadittava yksityiskohtainen pöytäkirja. Tuomariston on tehtävä suunnitelmien arvioinnista lisäksi kaikkien jäsenten allekirjoittama pöytäkirja, johon tulee sisältyä suunnitelmien

paremmuusjärjestys ja ansiot, tuomariston huomautukset sekä mahdolliset selventämistä vaativat seikat.

5 luku - Määräajat

60 §

Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen

Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräajat on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 2 ja 3 momentissa asetetut vähimmäismääräajat.

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 15 päivää. Avoimessa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää. Dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarjousajan on oltava vähintään 10 päivää. Osallistumishakemusten määräajat lasketaan siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Tarjousten määräajat lasketaan avoimessa menettelyssä siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarjoajia on pyydetty jättämään tarjoukset.

Hankintayksikkö voi asettaa rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä tarjousten jättämiselle määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä on se, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästä sopimukseen, määräajan on oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin pyyntö toimittaa tarjoukset 74 §:n mukaisesti.

Hankintayksikön on pidennettävä 3 momentissa asetettuja tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki asianosaiset toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, jos

- c) hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 61 §:n tarkoittamassa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä;
- d) tarjouspyyntöön tai muihin hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia.

Määräajan pidentämisen on oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitse pidentää 3 momentissa asetettuja

määräaikoja, jos edellä 4 momentin 1 kohdassa mainittuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

61 §

Nopeutettu menettely

Edellä 60 §:n 2 momentissa säädettyjä avoimen menettelyn määräaikoja voidaan lyhentää, jos määräaikojen noudattaminen on näissä menettelyissä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan on oltava kuitenkin avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivää.

Tarjousaikaa voidaan lyhentää avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivään, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi kausi-ilmoituksen 65 §:ssä säädettyllä tavalla.

6 luku – Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja häyttöoikeussopimuksista

62 §

Hankintaa koskevat ilmoitukset

Hankintayksikön on toimitettava julkaistaviksi erityisalojen hankintailmoitus, käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus, toimittajarekisteriä koskeva ilmoitus, sosiaalipalveluja ja muita erityisiä palveluja koskeva ilmoitus, suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus sekä jälki-ilmoitus. Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi myös kausi-ilmoituksen tai suorahankintaa koskevan ilmoituksen. Kausi-ilmoituksen kattama ajanjakso saa olla enintään 12 kuukautta siitä, kun ilmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Jos hankinta voidaan tehdä suorahankintana lain 43 tai 44§:ssä säädettyin edellytyksin, velvollisuutta ilmoittamiseen ei ole.

Avoimessa menettelyssä hankintailmoitus sisältää pyynnön lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus sisältää pyynnön lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Edellä 1momentissa mainitut ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi sähköisesti. Jälki-ilmoitus on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, suunnittelukilpailun päättymisestä, dynaamiseen hankintasopimukseen perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyn tekemistä koskevan päätöksen tekemisestä. Jälki-ilmoitusvelvoite ei koske puitejärjestelyn perusteella tehtäviä yksittäisiä hankintasopimuksia. Hankintayksikön tulee toimittaa jälki-ilmoitus myös hankinnan keskeyttämisestä. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen tai sen sisältämiä tietoja myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä, kuten sanoma- tai ammattilehdessä taikka omilla yleisen tietoverkon sivuillaan. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista muualla ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä sekä tämän jälkeen yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Työ- ja elinkeinoministeriön on ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon ilmoituksen julkaisemisesta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi ja julkaisemisen ajankohdasta. Julkaiseminen muualla on sallittua, jos hankintayksikölle ei ole toimitettu tietoa ilmoituksen julkaisemisesta 48 tunnin kuluessa ilmoituksen vastaanottamista koskevasta vahvistuksesta.

Muualla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin yleisen tietoverkon osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistuissa ilmoituksissa.

63 §

Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä

Jos hankinnan ennakoitu arvo ylittää lain 13 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot, tämän lain 62 §:ssä edellytetyt ilmoitukset on tehtävä vakiolomakkeitten vahvistamisesta XX, jäljempänä *vakiolomakeasetus*, vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Hankintojen määrittelyssä on käytettävä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetun komission asetuksen (EY) N:o 213/2008 mukaisesti kyseisellä asetuksella vahvistettua viitenimikkeistöä.

64 §

Hankintailmoitusten julkaiseminen

Seuraavat 62 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista on toimitettava julkaistavaksi sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisinä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen niille tarkoitettua vakioilmoituslomaketta:

- 1) erityisalojen EU-hankintailmoitus;
- 2) sosiaalipalveluja ja muita erityisiä palveluja koskeva ilmoitus;
- 3) käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus;
- 4) suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus;
- 5) sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus;
- 6) korjausilmoitus; sekä
- 7) jälki-ilmoitus.

Seuraavat 62 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista voidaan toimittaa julkaistavaksi sähköisesti Internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen EU-vakioilmoituslomakkeita:

- 1) kausi-ilmoitus; sekä
- 2) suora hankintaa koskeva ilmoitus.

Muut Euroopan komission vakiolomakeasetuksella vahvistetut EU-ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämällä verkkosivuilla osoitteessa www.simap.europa.eu. komission vahvistamia vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksista on toimitettava tilastointia varten kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle.

Hankintayksikön on pyydettyessä osoitettava minä päivänä ilmoitukset on lähetetty.

65 §

Kausi-ilmoitus

Jos hankintayksikkö aikoo käyttää hyväkseen mahdollisuutta lyhentää tämän lain 60 §:ssä säädettyjä tarjousaikoja, hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi 62 §:ssä tarkoitettu kausi-ilmoitus seuraavien kuukausien aikana toteuttavista hankinnoista, joiden ennakoitu arvo on vähintään 13 §:ssä tarkoitettu kynnyssarvo.

Ennakoilmoitus on toimitettava julkaistavaksi enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä.

7 luku - Tietojenvaihto

66 §

Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto kuten tarjoukset ja osallistumishakemukset on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa tiedonvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista.

Edellä 1 momentin estämättä hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voidaan toimittaa postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä seuraavissa tilanteissa:

- 1) hankinnan erityisluonteen vuoksi sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttäisi erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, joita ei ole yleisesti saatavilla tai joita yleisesti saatavilla olevat sovellukset eivät tue;

- 2) tarjousten tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saatavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten;
- 3) sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttäisi erikoislaiteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla;
- 4) hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä vaaditaan toimittamaan fyysinen malli tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa sähköisesti;
- 5) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi;
- 6) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen hankintamenettelyssä käsiteltävien tietojen erityisen arkaluonteisuuden suojaamiseksi, eikä suojaamista voida riittävällä tavalla varmistaa käyttämällä sähköisiä välineitä ja laitteita, jotka ovat toimittajien yleisesti saatavilla tai jotka voidaan saattaa näiden saataville 67 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, on esitettävä syyt tälle 112 §:ssä tarkoitetun hankintapäätöksen perusteluissa tai 113 §:ssä tarkoitettussa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi 1 momentin estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon suullisesti edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Tarjouspyyntöjä ja muita hankinta-asiakirjoja, osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei kuitenkaan saa toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa. Erityisesti sellainen suullinen viestintä tarjoajien kanssa, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi tarjousten sisältöön ja arviointiin, on dokumentoitava riittävästi ja asianmukaisin välinein.

67 §

Muu sähköinen tietojenvaihto

Hankintayksikkö voi 66 §:n 1 momentin estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä ja laitteilla, jotka eivät ole yleisesti saatavilla edellyttäen, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn seuraavilla tavoilla:

- 1) hankintayksikkö antaa viestintävälineet ja -laitteet vapaasti, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa hankintailmoituksen julkaisupäivästä; ilmoituksessa on mainittava yleisen tietoverkon osoite, josta kyseiset välineet ja laitteet ovat saatavilla;
- 2) hankintayksikkö varmistaa, että ne ehdokkaat tai tarjoajat, joilla ei itsestään johtumattomista syistä ole pääsyä kyseisiin välineisiin ja laitteisiin tai jotka eivät itsestään johtumattomista syistä voi saada niitä asiaankuuluvassa

- määräajassa, voivat osallistua hankintamenettelyyn käyttämällä väliaikaisia ja yleisessä tietoverkossa maksutta saataville asetettuja tunnistevälineitä; tai
- 3) hankintayksikkö tarjoaa vaihtoehtoisen kanavan tarjousten sähköistä toimitamista varten.

68 §

Tietoturvallisuus

Hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa on varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luotamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämiseksi asetetun määräajan päättymistä.

Hankintayksikön on määritettävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa. Turvallisuustason on oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin.

Hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) tarjousten ja osallistumishakemusten sähköiseen toimittamiseen tarvittavat eritelmät mukaan lukien salausta ja aikaleimausta koskevat tiedot ovat tarjoajien ja ehdokkaiden käytettävissä;
- 2) tarjousten, osallistumishakemusten sekä lähetettyjen suunnitelmien täsmällinen jättöpäivämäärä ja -aika ovat tarkasti määriteltävissä;
- 3) sähköisesti toimitettuihin tietoihin ei ole pääsyä ennen tietojen toimittamiselle varatun määräajan päättymistä;
- 4) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi vahvistaa tai muuttaa vastaanotettujen tietojen avaamista koskevia päivämääriä;
- 5) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi päästä kaikkiin toimitettuihin tietoihin tai osaan niistä hankintamenettelyn tai suunnittelukilpailun eri vaiheissa;
- 6) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi sallia pääsyn vasta määrätyn päivämäärän jälkeen toimitettuihin tietoihin;
- 7) vaatimusten mukaisesti vastaanotettuihin ja avattuihin tietoihin on pääsy ainoastaan niihin perehtymiseen nimetyillä; sekä
- 8) 3-7 kohdissa asetettujen ehtojen rikkominen on selkeästi havaittavissa.

8 luku - Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

69 §

Markkinakartoitus

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen taikka tämän lain 3§:ssä tarkoitetun avoimuuden ja syrjimättömyyden vaarantumiseen.

70 §

Ehdokkaiden tai tarjoajien osallistuminen hankinnan valmisteluun

Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvät yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua. Hankintayksikön on tällöin toimitettava muille ehdokkaille ja tarjoajille tieto, jonka hankinnan valmisteluun osallistunut toimittaja on saanut hankinnan valmistelussa tai joka on valmisteluun osallistumisen tulosta. Lisäksi hankintayksikön on varattava riittävä määräaika tarjosten jättämiselle.

Hankinnan valmisteluun osallistuneen toimittajan saa sulkea 83 §:n 2 momentin mukaisesti pois tarjouskilpailusta vain, jos ei ole muita keinoja varmistaa 3§:ssä mainittujen periaatteiden toteutumista. Ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen. Poissulkemispäätös on perusteltava 112 §:ssä tarkoitetulla tavalla

71 §

Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö ja sen liitteet on laadittava niin selväksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoituksessa ilmoitettua.

72 §

Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on oltava:

- 1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus noudattaen, mitä hankinnan kohteen kuvaamisesta säädetään 75 §:ssä, sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
- 2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- 3) määräaika tarjousten tekemiselle;
- 4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
- 6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
- 7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
- 8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö toimittaa yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja tai luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;
- 9) tarjouksen vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys; sekä
- 10) tarjousten voimassaoloaika;
- 11) keskeiset sopimusehdot;
- 12) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä.

73 §

Tarjouspyynnön asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville

Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Hankinta-asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava yleisen tietoverkon osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat ovat saatavilla.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 66 §:n 2 momentin nojalla, hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan muulla tavoin kuin sähköisessä muodossa. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 61 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville lain 66 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn nojalla hankintayksikön on asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevat vaatimukset ja ilmoitettava, miten asiakirjoihin voi tutustua. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 61 §:ssä asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

74 §

Ehdokkaille osoitettu kutsu

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on sen lisäksi mitä edellä 73 §:n 1 momentissa on säädetty, kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Kutsussa on mainittava sähköinen osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos asiakirjoja ei ole asetettu sähköisesti saataville 66 §:n 2 momentin nojalla, kutsuun on liitettävä tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat.

75 §

Hankinnan kohteen kuvaus

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on esitettävä hankinta-asiakirjoissa ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa. Kun hankinnan kohde on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden käyttöön on, asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta, hankinnan kohteen määrittely laadittava siten, että otetaan huomioon esteettömyys vammaisille käyttäjille tai kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu.

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on laadittava jollakin seuraavista tavoista:

- 1) sellaisten suorituskykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten perusteella, jotka ovat riittävän täsmällisiä, jotta tarjoajat pystyvät määrittämään hankinnan kohteen ja hankintayksiköt pystyvät tekemään hankintasopimuksen;
- 2) viittaamalla hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä seuraavassa tärkeysjärjestyksessä: kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin, tai jos näitä ei ole,

kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin eritelmiin. Jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaus ”tai vastaava”;

- 3) yllä 1 kohdassa tarkoitettujen suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella ja viittaamalla suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten mukaisuutta koskevana olettamana 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin; taikka
- 4) viittaamalla 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja 1 kohdassa tarkoitettuihin suorituskykyä koskeviin tai toiminnallisiin vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä niissä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muutoin. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”.

76 §

Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa

Hankintayksikkö voi hankinnan kohteen kuvauksessa, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa tai sopimuksen toteuttamisen ehdoissa vaatia tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on, että kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- 1) merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelyyn;
- 2) merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;
- 3) merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät, kuten viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot, voivat osallistua;
- 4) kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki;
- 5) merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, jonka suhteen merkkiä hakeva talouden toimija ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Jos hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia tai merkkiin sisältyy vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, niiden on ilmoitettava ne hankinnan kohteeseen liittyvät ja merkille

asetetut vaatimukset, joihin viitataan. Erityistä merkkiä vaativan hankintayksikön on hyväksyttävä kaikki merkit, joilla varmistetaan, että hankinnan kohde täyttää vastaavat merkille asetetut vaatimukset.

Jos tarjoajalla ei todistettavasti ole ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa erityistä merkkiä tai vastaavaa merkkiä asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu kyseisestä toimittajasta, hankintayksikön on hyväksyttävä muita asianmukaisia todistuskeinoja. Tällaisia todistuskeinoja ovat esimerkiksi valmistajan tekniset asiakirjat, edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät tietyille merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset.

77 §

Sertifikaatit, testausraportit ja muu tekninen selvitys

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen testausraportin tai todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa asetetut vaatimukset tai perusteet ja, että se on tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksikkö vaatii erityisen arviointilaitoksen antamien todistusten esittämistä, sen on myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Hankintayksikön on hyväksyttävä muu kuin 1 momentissa tarkoitettu asianmukainen näyttö, kuten valmistajan tekniset asiakirjat, jos 1 momentissa tarkoitettujen todistukset tai testausraportit eivät ole olleet asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tarjoajan ole ollut mahdollista saada niitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Edellytyksenä on kuitenkin, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta. Tarjoajan tulee lisäksi todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot.

78 §

Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavarahan, palvelun tai rakennusurakan olevan hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on tarjouskilpailusta.

Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jos jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön

asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

79 §

Hankintasopimuksen jakaminen osiin

Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on kerrottava päätöstä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 112 §:ssä tarkoitettua hankintapäätöksessä tai 113 §:ssä tarkoitettua kertomuksessa.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä säännöt, joita se soveltaa ratkaistessaan mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

80 §

Vaihtoehtoiset tarjoukset ja rinnakkaiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi hyväksyä vaihtoehtoisia tarjouksia tai se voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaihtoehtoja. Edellytyksenä on, että vaihtoehtoisten tarjousten esittäminen on ilmoitettu sallituksi hankintailmoituksessa. Lisäksi tulee ilmetä, onko sallittua tarjota ainoastaan vaihtoehtoa. Vaihtoehtojen tulee liittyä hankintasopimuksen kohteeseen.

Vaihtoehtoisen tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä esitetyt hankinnan kohteelta edellytetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiseksi. Jos hankintayksikkö on ilmoittanut hyväksyvänsä vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen, vaihtoehtoa ei saa hylätä yksinomaan sillä perusteella, että se johtaisi tavarahankinnan sijasta palveluhankintaan tai palveluhankinnan sijasta tavarahankintaan.

Hankintayksikkö voi kieltää toimittajia tekemästä useamman rinnakkaisen tarjouksen, jos tämä on etukäteen ilmoitettu tarjouspyynnössä.

81 §

Alihankinta

Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajia ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat. Tällainen ilmoitus ei rajoita pääasiallisen tarjoajan vastuuta hankinnan toteuttamisesta.

Hankintayksikön on velvoitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa valittua tarjoajaa ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka osallistuvat hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa toteutettavaan rakennusurakkaan taikka palveluhankintaan, jos ne ovat kyseisenä ajankohtana tiedossa. Valitun tarjoajan on ilmoitettava hankintasopimuksen voimassaoloaikana myös muutokset tällaisissa alihankkijoissaan sekä muutokset edellä mainittuihin tietoihin.

Hankintayksikkö voi laajentaa edellä 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusveloitteen:

- 1) muihin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin; sekä
- 2) pidemmälle alihankintaketjuun.

Hankintayksikkö voi rakennusurakka- ja palveluhankinnoissa sekä tavarahankintaan liittyvissä kokoamis- ja asennustöissä vaatia, että tarjoaja tai ryhmittymään osallistuva toimittaja ryhmittymän jäsen itse toteuttaa tietyt kriittiset tehtävät.

82 §

Alihankkijoiden poissulkeminen

Hankintayksikkö voi 85–87 §:n mukaisesti tarkistaa, onko olemassa perusteita alihankkijoiden poissulkemiseksi 83 tai 84 §:n nojalla. Jos alihankkijaa koskee jokin pakollinen poissulkemisperuste, hankintayksikön on vaadittava, että tarjoaja korvaa alihankkijan. Jos alihankkijaa koskee jokin hankintalain 81 §:ssä tarkoitettu harkinnanvarainen poissulkemisperuste, hankintayksikkö voi vaatia alihankkijaa korvattavaksi.

9 luku – Ehdokkaiden ja tarjoajien sekä tarjouksen valinta

83 §

Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet

Hankintayksikön on valittava ehdokkaat ja tarjoajat etukäteen ilmoitettujen puolueettomien perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön on suljettava pois sellaiset tarjoajat tai ehdokkaat, jotka eivät täytä näitä ehtoja. Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteiden on oltava toimittajien saatavilla. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikön on tarvittaessa vähennettävä valittujen tarjoajien määrää etukäteen ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.

Hankintayksikkö voi käyttää myös hankintalain 10 luvussa säädettyjä ehdokkaan ja tarjoajan soveltuvuuden arviointiin ja valintaan liittyviä perusteita sekä erityisesti mainitun luvun 81 §:ssä säädettyjä harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita, 85 §:ssä säädettyjä taloudelliseen ja rahoituskelliseen tilanteeseen liittyviä vaatimuksia tai 86 §:ssä säädettyjä teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevia edellytyksiä. Ehdokas tai tarjoaja voi esittää näyttöä luotettavuudestaan poissulkemisperusteesta huolimatta siten, kuin asiasta on säädetty hankintalain 82 §:ssä.

Perusteet voivat liittyä hankintayksikön tarpeeseen vähentää tarjoajien lukumäärää siten, että hankintamenettelyyn käytettävissä olevat voimavarat ovat oikeassa suhteessa käytettävän menettelyn luonteeseen nähden. Valittujen tarjoajien määrän on kuitenkin varmistettava riittävä kilpailu.

84 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:

- 1) rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
- 2) rikoslain 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 16 luvun 14b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 30 luvun 7 §:n mukainen lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
- 3) rikoslain 29 luvun 1 §:ssä tarkoitettu veropetos tai 29 luvun 2 §:ssä tarkoitettu törkeä veropetos, 29 luvun 5 §:ssä tarkoitettu avustuspetos, 29 luvun 6 §:ssä tarkoitettu törkeä avustuspetos, 29 luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustuksen väärinkäyttö, 29 luvun 4 a §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksupetos ja 29 luvun 4b §:ssä tarkoitettu törkeä työeläkevakuutusmaksupetos;
- 4) rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
- 5) rikoslain 34a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toiminnan edistäminen,

34a luvun 4a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34a luvun 4b §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen;

- 6) rikoslain 34a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen;
- 7) rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa; taikka
- 8) rikoslain 47 1 §:ssä tarkoitettu työturvallisuusrikos, 47 luvun 2 §:ssä tarkoitettu työaika suojeleminen, 47 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työsyryntä, 47 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu kiskonnantapainen työsyryntä, 47 luvun 5 §:ssä tarkoitettu työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen tai 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettu luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Euroopan unionin jäsenvaltioissa säännökset koskevat seuraavia Euroopan unionin lainsäädännössä mainittuja rikoksia:

- 1) osallistuminen neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artiklassa määritellyn rikollisjärjestön toimintaan;
- 2) korruptio, sellaisena kuin se on määritelty sellaisen lahjonnan torjumista, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, koskevan yleissopimuksen 3 artiklassa ja neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdassa, sekä hankintayksikön tai ehdokkaan ja tarjoajan kansallisessa oikeudessa määritelty korruptio;
- 3) Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettut petokset;
- 4) neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1 artiklassa määritellyt terrorismirikokset tai 3 artiklassa määritellyt terroritoimintaan liittyvät rikokset taikka puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu yllyttäminen, avunanto tai yritys;
- 5) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY 1 artiklassa määritelty rahanpesu tai terrorismin rahoitus;
- 6) l apsimäärä ja muut ihmiskaupan muodot siten kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artiklassa.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Edellä säädettyä ei sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, mikäli lainvoimaisen tuomion, jolla 1 momentissa tarkoitettu rikos on todettu, antamisesta on kulunut yli viisi vuotta.

85 §

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja

Hankintayksikön on hyväksyttävä yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja alustavaksi näytöksi siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

- 1) mikään 84 §:ssä ja hankintalain 81 §:ssä tarkoitetuista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa;
- 2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat ja 83 §:n 2 momentissa tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useissa hankintamenettelyissä osoituksena 84 §:n ja hankintalain 81 §:n sekä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vaatimusten täyttymisestä edellyttäen, että se vahvistaa asiakirjan sisältämien tietojen olevan edelleen voimassa ja hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavia.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen Euroopan komission asetuksella (EY) N:o xx vahvistettua vakiolomaketta.

86 §

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa, jonka kanssa se on päättänyt tehdä hankintasopimuksen toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa 84 §:ssä tai hankintalain 81 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste ja täytyvätkö hankintayksikön asettamat ja hankintalain 84–86 §:ssä tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu tarjoajia hyväksyttäessä järjestelyyn tai järjestelmään. Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Hankintayksikkö voi 1 momentin estämättä milloin tahansa hankintamenettelyn aikana pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi.

Näytöksi on hyväksyttävä 84 §:n osalta toimittajan sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikostaustan selvittämiseksi tämän lain nojalla esitetty rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Näytöksi on hankintalain 81 §:n 1 momentin 1 ja 2 sekä 4 kohdan osalta hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettuja otteita tai todistuksia, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan

sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näyttö ehdokkaan tai tarjoajan taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta voidaan antaa yhdellä tai useammalla lain liitteessä E luetellulla asiakirjalla. Jos ehdokas tai tarjoaja ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintayksikölle sen pyytämiä asiakirjoja, se saa osoittaa taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteensa jollakin muulla hankintayksikön hyväksymällä asiakirjalla.

Ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voidaan antaa näyttö yhdellä tai useammalla lain liitteessä E luetellusta tavoista hankinnan kohteen luonteen, määrän tai laajuuden ja käyttötarkoituksen mukaan.

Hankintayksikkö ei saa vaatia tarjoajaa toimittamaan näyttöä edellä 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin, jos hankintayksikkö voi saada todistukset, selvitykset ja muut tiedot tarkastamalla ne Suomessa tai muissa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta maksuttomasta tietokannasta. Tarjoajaa ei saa vaatia toimittamaan asiakirjanäyttöä, jos hankintayksiköllä on mainitut ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

87 §

Sähköinen todistushakemisto (e-Certis)

Hankintayksikön on pyydettävä ensisijaisesti komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon kuuluvia todistuksia ja muita asiakirjoja edellä 86 §:ssä tarkoitetuksi näytöksi poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon on varmistettava, että komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon syötetyt tiedot todistuksista ja muusta asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

88 §

Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että toimittaja täyttää ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimukset, sen on viitattava unionin ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai tunnustettuihin ympäristöjärjestelmiin taikka alan eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin perustuviin muihin ympäristöasioiden hallintaa koskeviin standardeihin, jotka tunnustetut laitokset ovat sertifioineet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä toimittajien todistukset vastaavista ympäristönhallintatoimenpiteistä.

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen laadunvarmistustoimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että tarjoaja täyttää laadunvarmistusstandardien vaatimukset, mukaan lukien esteettömyys vammaisille henkilöille, sen on viitattava alan eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin, jotka varmentamista koskevia eurooppalaisia standardisarjoja noudattavat toimielimet ovat vahvistaneet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä tarjoajien toimittamat todistukset vastaavista laadunvarmistustoimenpiteistä.

Jos toimittajan ei ollut todistettavasti mahdollista saada 1 tai 2 momentissa tarjotettuja todistuksia niille mahdollisesti asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu toimittajasta itsestään, hankintayksikön on hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä. Edellytyksenä on, että toimittaja osoittaa muuhun näyttöön perustuvien ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan sovellettavassa ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

89 §

Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö

Toimittajat saavat tehdä tarjouksia tai ilmoittautua ehdokkaaksi ryhmittymänä. Hankintayksikkö ei saa edellyttää ehdokkaiden tai tarjoajien ryhmittymältä tiettyä oikeudellista muotoa tarjouksen tai osallistumishakemuksen tekemistä varten. Ryhmittymältä voidaan kuitenkin edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa sopimusajana, jos se on tarpeen hankintasopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Hankintayksikkö voi asettaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä lisäehtoja sille, miten ehdokkaiden ja tarjoajien on yhdessä ryhmittymänä täytettävä hankintalain 85 §:ssä tarkoitettut vaatimukset taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta taikka hankintalain 86 §:ssä tarkoitettut vaatimukset teknisestä ja ammatillisesta pätevydestä. Tällaisten ehdokkaiden ja tarjoajien ryhmittymiä koskevien lisäehtojen on oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää hankinnan toteuttamiseen muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta niiden välisten suhteiden oikeudellisesta luonteesta. Ryhmittymä voi käyttää hankinnan toteuttamiseen ryhmittymään kuuluvien tai muiden yksiköiden voimavaroja. Muiden yksiköiden henkilöstön pätevyteen ja kokemukseen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat tältä osin hankinnan kohteena olevat rakennusurakat tai palvelut. Ehdokkaan tai tarjoajan taikka niiden ryhmittymän on osoitettava hankintayksiköille taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyttä koskevien sekä muiden vaatimusten täyttyminen. Näyttönä voidaan käyttää esimerkiksi yritysten välisiä sopimuksia tai muita sitoumuksia, joilla

osoitetaan, että vaaditut edellytykset täyttävät voimavarat ovat ehdokaiden tai tarjoajien taikka ryhmittymän käytettävissä.

Hankintayksikön on vaadittava ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittaja, jonka voimavaroja se käyttää hyväkseen, jos kyseinen toimittaja ei täytä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia soveltuvuudesta ja 84 §:ssä tarkoitetuista pakollisista poissulkemisperusteista. Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittajan, jonka osalta käsillä on hankintalain 81 §:ssä säädetty muu poissulkemisperuste.

Jos ehdokas tai tarjoaja käyttää hyväkseen muiden yksiköiden voimavaroja taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien vaatimusten täyttämiseksi, hankintayksikkö voi vaatia, että ehdokas tai tarjoaja ja kyseiset muut yksiköt ovat yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta.

90 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 122 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Laatuun liittyviä perusteita voivat olla esimerkiksi tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimitusehdot kuten toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika.

Hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoimisen, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa.

Hankintayksikkö voi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla.

Hankintayksikön on ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos

vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei perustellusta syystä voida määritellä, vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä.

Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen 94 §:n mukaisesti, ne eivät saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

91 §

Liityntä hankinnan kohteeseen

Hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Tätä sovelletaan myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana.

92 §

Elinkaarikustannukset

Hankintayksikkö voi käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena elinkaarikustannuksia. Elinkaarikustannuksia ovat hankintayksikölle tai muille hankinnan kohteen käyttäjille aiheutuneet kustannukset kuten esimerkiksi hankintakustannukset, käyttökustannukset, huoltokustannukset tai kierrätys- ja jäteväiheen kustannukset.

Elinkaarikustannuksia ovat myös ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset, jos niiden rahallinen arvo voidaan määrittää ja tarkistaa. Edellytyksenä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten huomioimiselle on lisäksi, että arviointimenetelmä

- 1) perustuu puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;
- 2) ei aiheuttomasti suosi tai syrji tiettyjä toimittajia;
- 3) on kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla ja käytettävissä;
- 4) kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei vaadi kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.

Jos hankintayksikkö arvioi kustannukset elinkaarikustannusmallilla, sen on ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa.

Elinkaarikustannusten arvioinnissa on sovellettava muualla lainsäädännössä tai Euroopan unionin säädöksellä pakolliseksi säädettyä menetelmää elinkaarikustannusten laskemiseen.

93 §

Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Pyyntö ja selvitys voivat koskea erityisesti valmistusmenetelmää, palvelun suorittamisen tai rakennusmenetelmän taloudellisia ja teknisiä ratkaisuja, hankinnan poikkeuksellisen edullisia ehtoja, rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen omintakeisuutta, hankintalain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista, alihankintoja sekä tarjoajan saamaa valtiontukea.

Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa. Hankintayksikön on hylättävä tarjous, jos tarjouksen poikkeuksellisen alhainen hinta tai kustannukset johtuvat hankintalain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Hankintayksikkö voi hylätä tarjouksen, joka on hinnaltaan poikkeuksellisen alhainen tarjoajan saaman lainvastaisen valtiontuen vuoksi. Ennen hylkäämistä päätöstä tarjoajalle on varattava kohtuullinen aika sen osoittamiseksi, että valtiontuki on myönnetty laillisesti.

94 §

Hankintasopimuksen erityisehdot

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja, edellyttäen että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen 91 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin ja sosiaalisiin sekä innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintasopimuksen erityisehdoista on ilmoitettava hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliin hankintasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä.

Mitä 2 momentissa säädetään valtion keskushallintoviranomaisen velvollisuudesta, sovelletaan myös silloin, kun muu hankintayksikkö tekee rakennusurakkaa koskevan hankintasopimuksen.

95 §

Hankintayksikön antaman tuen huomioiminen tarjousten vertailussa

Jos tarjoajana on hankintayksikön omaan organisaatioon kuuluva yksikkö taikka, jos tarjoaja on saanut tai on saamassa hankintayksiköltä tarjoushintaan vaikuttavaa taloudellista tukea, hankintayksikön tulee tarjousten vertailussa ottaa huomioon sille aiheutuvat todelliset tarjoushintaan vaikuttavat seikat, kuten edellä mainittu taloudellinen tuki.

96 §

Kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävät tarjoukset

Tavarahankintaa koskeva tarjous voidaan hylätä, jos Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 952/2013 määriteltyjen kolmansista maista peräisin olevien tuotteiden osuus on yli 50 prosenttia tarjoukseen sisältyvien tuotteiden kokonaisarvosta. Tällaisina tuotteina pidetään myös teleliikennelaitteissa käytettäviä ohjelmistoja.

Kahden tai usean tarjouksen ollessa 90 §:ssä tarkoitettujen tarjouksen vertailuperusteiden mukaan samanarvoisia, etusijalle on asetettava se tarjous, jota ei voida hylätä 1 momentin mukaisesti. Tarjousten hintoja on pidettävä tämän pykälän mukaisesti samanarvoisina, jos niiden hintaero on enintään kolme prosenttia.

Tarjoustä ei kuitenkaan saa 1 momentin mukaan asettaa etusijalle, jos sen hyväksyminen velvoittaisi hankintayksikön hankkimaan jo olemassa oleviin laitteisiin verrattuna teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisia laitteita, ja se johtaisi yhteensopimattomuuteen taikka käyttöön tai ylläpitoon liittyviin teknisiin vaikeuksiin tai suhteettomiin kustannuksiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta sellaisista kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältäviin tarjouksiin, joiden kanssa Euroopan unioni on tehnyt monen- tai kahdenvälisen sopimuksen sen varmistamiseksi, että yhteisön yrityksille taataan yhdenvertainen ja todellinen pääsy näiden kolmansien maiden markkinoille.

III OSA

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJA SEKÄ MUITA ERITYISIÄ PALVELUHANKINTOJA SEKÄ KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSIA KOSKEVAT MENETTELYT

10 luku - Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

97 §

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

Tämä luvun mukaisia säännöksiä sovelletaan tämän lain liitteessä C lueteltuihin palveluhankintoihin, jotka ovat yhtä suuria tai suurempia 25 §:ssä tarkoitetut kynnyksarvot. Sen lisäksi mitä tässä luvussa säädetään, tämän luvun mukaisiin palveluhankintoihin sovelletaan mitä tämän lain luvuissa 1,2,3, 12 ja 13 säädetään.

98 §

Sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa noudatettavat tavoitteet

Tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa hankintayksikön on otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin asiasta muualla lainsäädännössä säädetään.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikön on pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät.

Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveyspalveluissa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia asiakkaille.

99 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi.

Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankinnat ovat sallittuja vain tämän lain 43 ja 44 §:ssä mainituilla perusteilla.

100 §

Suorahankinta erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä edellä 43 §:ssä säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

101 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista palveluhankinnoista siten kuin edellä 62 §:ssä on säädetty.

102 §

Tietojenvaihto sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluhankintojen menettelyissä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan mitä edellä 66 §:ssä on säädetty.

103 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa palvelun olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.

104 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintayksikön tulee käyttää 84 §:ssä tarkoitettuja poissulkemisperusteita ja se voi käyttää hankintalain 81 §:issä mainittuja poissulkemisperusteita.

105 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan edullisin. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.

11 luku - Käyttöoikeussopimukset

106 §

Käyttöoikeussopimukset

Tämän luvun mukaisia säännöksiä sovelletaan käyttöoikeussopimuksiin, jotka ovat yhtä suuria tai suurempia 13 §:ssä tarkoitettu kynnsarvo. Sen lisäksi mitä tässä luvussa säädetään, käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan mitä tämän lain luvuissa 1,2,3,12,13 luvuissa säädetään.

107 §

Käyttöoikeussopimuksen kesto

Käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tehtävät investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen sijoitetulle pääomalle tehtävät investoinnit ja niihin liittyvä tuotto.

108 §

Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on tarkoituksenmukainen hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

109 §

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, jos:

- 1) alkuperäisellä käyttöoikeussopimusta koskevalla menettelyllä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että käyttöoikeussopimuksen alkuperäisiä ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden taikka teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta; tai
- 3) käyttöoikeussopimuksen tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen.

110 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista käyttöoikeussopimuksista kuten edellä 62 §:ssä säädetään.

111 §

Määräajat

Hankintayksikön on asettaessaan hankintamenettelyn määräaikoja otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja sitä koskevan menettelyn laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika.

Osallistumishakemusten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää ja tarjousten jättämiselle vähintään 25 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä. Jos hankintayksikkö valitsee ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen, tarjousaika lasketaan päivästä, jona tarjoajia on pyydetty jättämään tarjoukset. Jos hankintamenettely toteutetaan vaiheittain siten, että tarjoajat antavat ensin alustavan tarjouksen, alustaan tarjouksen jättämiselle on varattava vähintään 17 päivää päivästä, jona tarjoajia on pyydetty jättämään alustavat tarjoukset.

112 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan edullisin. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.

Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Mitä 1 momentissa säädetään sovelletaan kuitenkin siten, että hankintayksikön on lueteltava vähintään käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö voi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saa tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista poikkeuksellisen tasokkaan toiminnallisen suorituskyvyn omaavaa innovatiivista ratkaisua ja jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen 111 §:ssä tarkoitettuja vähimmäismääräaikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saa johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET HANKINTAPÄÄTÖKSESTÄ, HANKINTASOPIMUKSESTA, OIKEUSSUOJAKEINOISTA SEKÄ ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

12 luku - Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

113 §

Hankintaa koskeva päätös

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Hankintayksikkö voi tehdä päätöksen myös ehdollisena.

Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 90 §:ssä edellytetyllä tavalla. Jos hankinnassa on noudatettava 119 §:ssä tarkoitettua odotusaikaa, päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä.

Hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä 44 §:ssä tarkoitettua lisätilauksesta tai hankintalain 146 §:ssä tarkoitettua hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä.

Puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä, jos

- 1) hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista; tai
- 2) puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä 13 §:ssä tarkoitettua kynnyсарvoa.

114 §

Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin, kun vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksessa tulee olla seuraavat seikat:

- 1) hankintayksikön yhteystiedot sekä hankintasopimuksen, puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän kohde ja arvo;

- 2) 83-84 §:n mukaisesti menettelystä pois suljettujen ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden ja tarjoajien nimet sekä hylkäys- tai valintaperusteet;
- 3) perusteet hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämiseen;
- 4) perusteet halvimman hinnan käyttämiseen ainoana perusteena kokonaistaloudellista edullisuutta arvioitaessa;
- 5) perusteet hankinnan jakamatta jättämiseen;
- 6) perusteet vaatia toimittajalta yli kaksinkertaista liikevaihtoa;
- 7) sopimuspuoleksi valitun tarjoajan nimi, valinnan perustelut sekä arvio alihankintana kolmansille osapuolille annettavista sopimuksen tai puitejärjestelyn osista taikka mahdollisten alihankkijoiden nimet;
- 8) perusteet suorahankinnan käyttämiseen;
- 9) perusteet hankinnan keskeyttämiseen;
- 10) perusteet muiden kuin sähköisten viestintävälineiden käyttämiseen.

Hankintayksikön on dokumentoitava riittävästi hankintamenettelyn eri vaiheet ja niihin liittyvät ratkaisut. Asiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan hankintasopimuksen tekemisestä. Kertomus on pyynnöstä toimitettava komissiolle tai työ- ja elinkeinoministeriölle.

115 §

Hankintamenettelyn keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää todellisesta ja perustellusta syystä.

Hankintamenettelyn keskeyttämistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan, mitä hankintaa koskevasta päätöksestä säädetään 113 §:ssä.

116 §

Valitusosoitus ja oikaisuohje

Hankintayksikön on liitettävä tekemäänsä päätökseen valitusosoitus, jossa selotetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hankintayksikön yhteystieto hankintalain 141 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta varten sekä ohjeet oikaisukeinon käyttämisestä (oikaisuohje), joissa selotetaan, miten ehdokas tai tarjoaja voi saattaa asian uudelleen käsiteltäväksi hankintaoikaisuna.

Valitusosoituksen ja oikaisuohjeen antamiseen ja korjaamiseen sovelletaan muutoin, mitä niistä valituksen osalta hallintolainkäyttölain (586/1996) 3 luvussa ja oikaisuohjeen osalta hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

117 §

Hankintapäätöksen tiedoksianto

Hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Päätös edellä mainittuine

asiakirjoineen annetaan tiedoksi käyttäen ehdokkaan ja tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytettäessä sähköistä yhteystietoa ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa hankintayksikön on merkittävä viestiinsä erikseen tieto viestin lähettämispäivästä.

Päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voidaan antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin.

118 §

Hankintasopimuksen tekeminen

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus. Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä.

119 §

Odotusaika

Edellä 21 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa sopimus voidaan tehdä aikaisintaan 21 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (odotusaika).

EU-kynnysarvon ylittävissä dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvissa hankinnoissa 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on 10 päivää.

Odotusaikaa ei sovelleta suoraan hankinnassa.

120 §

Poikkeukset odotusajan noudattamisesta

Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos:

- 1) sopimus koskee 46 §:ssä tarkoitetun puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa;
- 2) hankintasopimus tehdään ainoan hyväksyttävän tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa eikä tarjouskilpailussa ole jäljellä muita tarjoajia tai ehdokkaita, joiden asemaan sopimuskomppanin valinta vaikuttaa;
- 3) sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän perusteella tehtävää hankintaa.

121 §

Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen

Edellä 43, 44 ja 100 §:ssä tarkoitetussa suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

122 §

Hankintaoikaisu

Tämän lain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin sovelletaan vastaavasti, mitä hankintaoikaisusta hankintalain 131-134 §:ssä säädetään. Hankintalain 134 §:ää sovelletaan tämän lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin viranomaishankintayksiköihin.

123 §

Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana

Hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana. Olennaisena pidetään ainakin muutosta, jossa

- 1) muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia;
- 2) hankintasopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi toimittajalle sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty;
- 3) muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti;
- 4) sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla; tai
- 5) tehdään muu kuin 2 momentin tarkoittama muutos.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen voidaan tehdä muutos, jos kyse on muusta kuin olennaisesta muutoksesta. Tällainen muutos on sallittu, jos

- 1) se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin hankinta-asiakirjoissa mainittuihin sopimusehtoihin tai niiden muuttamista koskeviin ehtoihin, niiden rahallisesta arvosta riippumatta, ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset, eivätkä ja ne eivät muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta;

- 2) alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen hankintasopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle
- 3) muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen;
- 4) alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla tämän luettelon 1 kohdan mukaisella yksiselitteisellä sopimuksen muuttamista koskevalla ehdolla; alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia hankintasopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista;
- 5) kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa 25 ja 26 §:ssä vahvistetut kynnsarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen;
- 6) muutokset eivät niiden arvosta riippumatta ole 1 momentissa tarkoitettuja olennaisia muutoksia.

Edellä 2 momentin 2-3 kohdissa tarkoitettun muutoksen arvo ei saa olla enemmän kuin 50 prosenttia alkuperäisen hankintasopimuksen arvo. Jos 2 momentin 2-3 kohdian tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saa olla tämän lain säännösten kiertäminen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettun muutoksen arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- ja tavarahankintasopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdan tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioidaan peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella.

124 §

Hankintasopimuksen purkaminen erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi purkaa hankintasopimuksen, jos

- 1) hankintasopimukseen on tehty 123 §:n 1 momentin tarkoittama olennainen muutos;
- 2) toimittajaa on koskenut jokin 84 §:ssä mainituista pakollisista poissulkuperusteista hankintasopimuksen tekohetkellä; tai
- 3) hankintasopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on SEUT 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut

sen rikkoneen vakavasti perussopimusten ja julkisista hankinnoista annetun direktiivin 2014/24/EU mukaisia velvoitteita.

125 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuden sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta.

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan hankintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen, on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee.

13 luku - Oikeussuojakeinot ja erinäiset säännökset

126 §

Muutoksenhaku ja seuraamukset

Tämän lain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin sovelletaan vastaavasti, mitä muutoksenhausta ja seuraamuksista hankintalain 15 luvussa säädetään.

127 §

Hankintasopimusten säilyttäminen

Hankintayksiköiden on säilytettävä ainakin hankintasopimuksen kestonajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1 000 000 tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 rakennusurakkasopimuksissa.

128 §

Komissiolle toimitettava seurantaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi.

Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava seurantaraportin tekemistä ja tilastointia varten tarvittavat tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle.

129 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2016. Lain 92 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 18 päivänä huhtikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan julkisista hankinnoista annettu laki (349/2007), jäljempänä vanha erityisalojen hankintalaki, ja sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annettu laki (698/2011).

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhaan erityisalojen hankintalakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

130 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Tämän lain 7 lukua sovelletaan 30 §:n mukaisiin yhteishankintayksikköihin vasta 19 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksikköihin 19 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (614/2007) 4 lukua sovelletaan 30 §:n mukaisiin yhteishankintayksikköihin 18 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksikköihin 18 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Liite A

Lain 20 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohdissa tarkoitetut palvelut

Lain 20 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitetut palvelut

Palvelujen kuvaus	CPV -viitenumero
Palonsammutus- ja pelastuspalvelut	75250000-3
Palokunnan palvelut	75251000-0
Palonsammutustyöt	75251100-1
Palontorjunta	75251110-4
Metsäpalojen sammutuspalvelut	75251120-7
Pelastuspalvelut	75252000-7
Väestönsuojelu	75222000-8
Ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut	98113100-9

Lain 9 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetut palvelut

Palvelujen kuvaus	CPV -viitenumero
Tutkimus- ja kehittämisspalvelut sekä niihin liittyvät konsulttipalvelut	73000000-2
Kokeelliset kehityspalvelut	73120000-9
Tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnittelu ja toteutus	73300000-5
Ennakkototeutettavuustutkimus ja teknologinen demonstrointi	73420000-2
Testaus ja arviointi	73430000-5

Liite B

Rakennusurakoiden lista

NACE Rev. 1					CPV-koodi
PÄÄLUOKKA F			RAKENTAMINEN		
2-numero-taso	3-numero-taso	4-numero-taso	Kuvaus	Huomautukset	
45			Rakentaminen	Tälle kaksinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> uudisrakentaminen, entisöinti ja tavanomainen korjaaminen 	45000000
	45.1		Rakennusalueen pohjarakentaminen		45100000
		45.11	Rakennusten purku ja raivaus; maansiirto	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> rakennusten ja muiden rakenteiden purku rakennusalueen raivaus maansiirto: rakennusalueen maankaivuu, täyttö- ja tasaustyöt, ojankaivu, louhintatyöt, räjäytystyöt jne. maaperän rakentaminen kaivos-toimintaa varten irtomaan poisto ja muut kaivosten ja kaivosalueiden perustyöt ja esirakentaminen Tälle nelinumerotasolle kuuluu myös: <ul style="list-style-type: none"> rakennusalueen salaojitus maa- tai metsätalousmaan ojitus 	45110000
		45.12	Koeporaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> koeporaus, koekairaus ja näytteenotto rakennus-, geofysiikkaalisiin, geologisiin tai vastaaviin tarkoituksiin Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: <ul style="list-style-type: none"> öljy- tai kaasulähteiden poraus, vrt. 11.20 vesikaivon poraus, vrt. 45.25 kuilun syvennys, vrt. 45.25 öljy- ja kaasukenttien tutkimus, geofysikaalinen, geologinen ja seisminen tutkimus, vrt. 74.20 	45120000
	45.2		Rakennusten tai niiden osien rakentaminen; maa- ja vesirakentaminen		45200000

		45.21	Yleiset talonrakennustyöt sekä maa- ja vesirakennustyöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaikenlaisten rakennusten rakentaminen; maa- ja vesirakennustyöt • siltöjen, myös eritasoteiden, maasiltojen, tunneleiden ja metrotunneleiden rakentaminen • putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kaukoverkostojen rakentaminen • putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kunnallisverkostojen rakentaminen • tähän liittyvät asennustyöt • tehdasvalmisteisten rakennusten kokoaminen ja pystyttäminen rakennuspaikalla <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • öljyn ja kaasun tuotantoon liittyvät palvelut, vrt. 11.20 • itsevalmistetuista, muista kuin betonisista osista koostuvien kokonaisten valmiiden rakenteiden pystyttäminen, vrt. 20, 26 ja 28 • urheilukenttien, uima-altaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golf-ratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä, vrt. 45.23 • rakennusasennus, vrt. 45.3 • rakennusten viimeistely, vrt. 45.4 • arkkitehti- ja insinööripalvelut, vrt. 74.20 • rakentamisen projektihallinta, vrt. 74.20 	45210000 paitsi: – 45213316 45220000 45231000 45232000
		45.22	Kattorakenteiden pystyttäminen ja kattaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kattorakenteiden asennustyöt • katteiden asennustyöt • vesitiivistystyöt 	45261000
		45.23	Moottoriteiden, katujen, lentokenttien ja urheilualueiden rakentaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moottoriteiden, katujen, muiden ajoneuvoille ja jalankulkijoille tarkoitettujen liikenneväylien rakentaminen • rautateiden rakentaminen • kiitoratojen rakentaminen • urheilukenttien, uima-altaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golf-ratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä • ajoratamerkintöjen maalaustyöt teillä ja paikoitusalueilla <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alustavat maansiirtotyöt, vrt. 45.11 	45212212 ja DA03 45230000 paitsi: – 45231000 – 45232000 – 45234115

		45.24	Vesirakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • seuraavat rakennustyöt: • vesiväylien, satamien ja jokien, huvivenesatamien, sulkujen jne. rakentaminen • padot ja aallonmurtajat • ruoppaustyöt • vedenalaiset rakennustyöt 	45240000
		45.25	Muu erikoisalarakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • erilaisille rakenteille yhteiseen piirteeseen erikoistunut rakentaminen, joka edellyttää erityistaitoja tai -laitteita • perustuksien rakentaminen, mukaan lukien paalutustyöt • kaivojen poraus ja rakentaminen, kuilun syvennys • muiden kuin itsevalmistettujen teräsrunkorakenteiden pystyttäminen • teräksen taivuttaminen • muuraustyöt ja katukiveyksen laskeminen • rakennustelineiden ja työtasojen asentaminen ja purku, mukaan lukien telineiden ja tasojen vuokraus • savupiippujen ja teollisuusunien pystytys <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennustelineiden vuokraus ilman asennusta ja purkamista, vrt. 71.32 	45250000 45262000
	45.3		Rakennusasennus		45300000
		45.31	Sähköjohtojen ja -laitteiden asennus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen: <ul style="list-style-type: none"> • sähköjohdot ja -laitteet • tietoliikennejärjestelmät • sähkölämmitysjärjestelmät • taloantennit • palohälyttimet • varashälyttimet • hissit ja liukuportaat • ukkosenjohdattimet jne. 	45213316 45310000 paitsi: – 45316000
		45.32	Eristystyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: <ul style="list-style-type: none"> • lämpö-, ääni- tai värinäeristeiden rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesitiivistystyöt, vrt. 45.22 	45320000

		45.33	Putkityöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja viemärilaitteet ja -kalusteet • kaasulaitteet • lämmitys-, tuuletus-, jäähdytys- tai ilmastointilaitteet ja -putket • palosammutusjärjestelmät <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkölämmitysjärjestelmien asennus, vrt. 45.31 	45330000
		45.34	Muu rakennus- asentaminen	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valaistus- ja merkinantolaitteistojen asennus teille, rautateille, lentokentille ja satamiin • muualla luokittelemattomien laitteiden ja laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen 	45234115 45316000 45340000
	45.4		Rakennusten viimeistely		45400000
		45.41	Rappaus	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten tai muiden rakenteiden sisä- tai ulkopintojen rappaustyöt laastilla tai stukilla sekä vastaavilla rappausaineilla 	45410000
		45.42	Rakennuspuuse- pän asennustyöt	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muiden kuin itsevalmistettujen, puusta tai muista aineista valmistettujen ovien, ikkunoiden, oven- ja ikkunankarmien, sovitettujen keittiöiden, portaikkojen, myymäläkalusteiden ja vastaavien asennus • sisätilojen viimeistelytyöt kuten sisäkattojen päällystys, seinien panelointi, siirrettävien väliseinien asennus jne. <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • parketin ja muiden puisten lattiapäällysteiden asennus, vrt. 45.43 	45420000
		45.43	Lattianpäällystys ja seinien verhoilu	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten tai muiden rakenteiden päällystäminen tai laatoittaminen • keraamisilla, betonisilla tai kivisillä seinä- tai lattiatilillä tai -kivillä • parketilla tai muulla puisella lattiapäällysteellä taikka kokolatiamatoilla tai linoleumilla • myös kumisella tai muovisella lattiapäällysteellä • mosaiikkisilla, marmorisilla, graniittisilla tai liuskekivisillä seinä- tai lattiapäällysteillä • tapetilla 	45430000

		45.44	Maalaus ja lasitus	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten sisä- ja ulkomaalaus • muiden rakenteiden ulkomaalaus • lasien, peilien jne. asennus <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ikkunoiden asennus, vrt. 45.42 	45440000
		45.45	Muu rakennusten viimeistely	<p>Tälle nelinumerotasolle kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksityisten uima-altaiden rakentaminen • rakennusten ulkopintojen puhdistaminen höyryllä, hiekkapuhaltamalla ja vastaavalla tavalla • muut muualla luokittelemattomat rakennusten viimeistelytyöt <p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennusten ja muiden rakenteiden siivous, vrt. 74.70 	45212212 ja DA04 45450000
	45.5		Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen		45500000
		45.50	Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen	<p>Tälle nelinumerotasolle ei kuulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennus- tai purkukoneiden ja -laitteiden vuokraus ilman käyttäjää, vrt. 71.32 	45500000

Sosiaali- ja terveystalvelut sekä muut erityiset palvelut, lain 97 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut

Lain 97 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut:

- 1) terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ja niihin liittyvät palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Kotiapulaisten hankintapalvelut]; 79624000-4 [Sairaanhoidohenkilöstön hankintapalvelut] ja 79625000-1 [Hoitohenkilöstön hankintapalvelut] 85000000-9-85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5; 98500000-8 [Yksityishenkilöitä työllistävät kotitaloudet] ja 98513000-2-98514000-9 [Työvoimapaalvelut kotitalouksille, Henkilöstönvälityspalvelut kotitalouksille, Toimistotyöntekijöiden välityspalvelut kotitalouksille, Tilapäistyöntekijät kotitalouksille, Kotiapupalvelut ja Kotipalvelut];
- 2) sosiaalialan, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 85321000-5 ja 85322000-2, 75000000-6 [Julkishallinnon palvelut, maanpuolustus ja sosiaaliturvapalvelut], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; 79995000-5-79995200-7; 80000000-4 Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen palvelut-80660000-8; 92000000-1 ja 92700000-8 79950000-8 [Näyttelyjen, messujen ja kongressien järjestelypalvelut], 79951000-5 [Seminaarien järjestäminen], 79952000-2 [Tapahtumapalvelut], 79952100-3 [Kulttuuritapahtumien järjestäminen], 79953000-9 [Festivaalien järjestäminen], 79954000-6 [Juhlien järjestäminen], 79955000-3 [Muotinäytösten järjestäminen], 79956000-0 [Messujen ja näyttelyjen järjestäminen] ;
- 3) pakollisen sosiaaliturvan palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 75300000-9, jos ne kuuluvat lain soveltamisalaan;
- 4) sosiaalietuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1;
- 5) muut yhteisöön liittyvät, yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut, mukaan lukien ammattiyhdistysten, poliittisten järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja muiden erilaisten yhdistysten tarjoamat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 ja 98130000-3;
- 6) uskonnollisten järjestöjen palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 98131000-0;

- 7) hotelli- ja ravintolapalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 55100000-1-55410000-7; 55521000-8-55521200-0 [55521000-8 Ateriapalvelut kotitalouksille, 55521100-9 Aterioiden kotiinkuljetuspalvelu, 55521200-0 Ateriakuljetuspalvelut] 55520000-1 Ateriapalvelut, 55522000-5 Muonituspalvelut kuljetusyrityksille, 55523000-2 Muiden yritysten tai muiden laitosten ateriapalvelut, 55524000-9 Kouluruokailupalvelut 55510000-8 Ruokalapalvelut, 55511000-5 Henkilöstöruokaloiden ja muiden rajoitetulle asiakaskunnalle tarkoitettujen kahviloiden palvelut, 55512000-2 Ruokalanhoito, 55523100-3 Kouluruokailupalvelut;
- 8) oikeudelliset palvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 20 §:n nojalla, ja jos ne kuuluvat CPV-koodeihin 79100000-5-79140000-7; 75231100-5;
- 9) muita hallinnolliset ja valtionhallinnon palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75100000-7-75120000-3; 75123000-4; 75125000-8-75131000-3;
- 10) yhteiskunnalle tuotettavat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8-75231000-4;
- 11) vankilapalvelut, yleiseen turvallisuuteen liittyvät ja pelastuspalvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 20 §:n nojalla, ja jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75231210-9-75231230-5; 75240000-0-75252000-7; 794300000-7; 98113100-9 ;
- 12) tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 79700000-1-79721000-4 [Tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, Turvallisuuspalvelut, Hälytysjärjestelmän valvonta, Vartiointipalvelut, Valvontapalvelut, Seurantajärjestelmään liittyvät palvelut, Karkurien jäljityspalvelut, Partiointipalvelut, Henkilökorttien myöntämispalvelut, Tutkintapalvelut ja Etsivätoimistopalvelut] 79722000-1 [Grafologiapalvelut], 79723000-8 [Jäteanalyysipalvelut] ;
- 13) kansainväliset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98900000-2 [Ulkopuolisten järjestöjen ja toimielinten palvelut] ja 98910000-5 [Kansainvälisten järjestöjen ja toimielinten palvelut];
- 14) postipalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 64000000-6 [Posti- ja televiestintäpalvelut], 64100000-7 [Posti- ja pikälähettilpalvelut], 64110000-0 [Postipalvelut], 64111000-7 [Sanoma- ja aikakauslehtiin liittyvät postipalvelut], 64112000-4 [Kirjelähetyksiin liittyvät postipalvelut], 64113000-1 [Paketteihin liittyvät postipalvelut], 64114000-8 [Postitoimistopalvelut], 64115000-5 [Postilokerojen vuokrauspalvelut], 64116000-2 [Poste restante -palvelut], 64122000-7 [Toimiston sisäiset posti- ja lähettipalvelut]; taikka
- 15) sekalaiset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 50116510-9 [Autonrenkaiden pinnoitus], 71550000-8 [Sepän palvelut].

Liite D

Lain 5 §:n 3 momentin 2 alakohdassa tarkoitetut unionin säädökset:

- a) maakaasulaitosten hoitamiseen tarkoitettujen lupien myöntäminen direktiivin 2009/73/EY 4 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti;
- b) direktiivin 2009/72/EY mukaiset uusien sähköntuotantolaitosten rakennusluvut tai rakentamista koskevat tarjouspyynnöt;
- c) postipalveluun, jota ei ole varattu eikä saa varata, liittyvien lupien myöntäminen direktiivin 97/67/EY 9 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti;
- d) hiilivetyjen hyödyntämistä sisältävään toimintaan liittyvien lupien myöntäminen direktiivissä 94/22/EY säädetyn menettelyn mukaisesti;
- e) linja-autojen, raitiovaunujen, rautateiden tai metron henkilöliikennepalvelujen suorittamista koskevat asetuksen (EY) N:o 1370/2007 mukaiset palveluhankintasopimukset, jotka on tehty tarjouskilpailussa noudatettavan menettelyn perusteella mainitun asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti, edellyttäen, että sopimuksen voimassaoloaika on mainitun asetuksen 4 artiklan 3 tai 4 kohdan mukainen.

86 §:n 5 ja 6 momentissa tarkoitetut selvitykset ehdokkaan tai tarjoajan soveltuvuudesta

Taloudellinen tilanne ja rahoitusasema (86 §:n 5 momentti)
pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai tarvittaessa todiste asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;
tilinpäätökset tai otteet niistä, jos sen valtion lainsäädännössä, johon talouden toimija on sijoittautunut, edellytetään tilinpäätöksen julkistamista;
todistus yrityksen kokonaisliikevaihdosta ja tarvittaessa liikevaihdosta hankintasopimuksen kohteena olevalla toimialalla enintään kolmelta viimeiseltä kuluneelta tilikaudelta sen mukaan, milloin yritys on perustettu tai aloittanut toimintansa, jos liikevaihtoa koskevat tiedot ovat saatavilla.
Tekninen suorituskyky (86 §:n 6 momentti)
luettelo toteutetuista rakennusurakoista enintään viimeksi kuluneiden viiden vuoden ajalta ja sen tueksi todistukset merkittävimpien rakennusurakoiden asianmukaisesta toteuttamisesta ja lopputuloksesta; jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä rakennusurakoista, jotka on toteutettu yli viisi vuotta sitten;
luettelo merkittävimmistä suoritetuista tavarantoimituksista tai palveluista enintään viimeksi kuluneiden kolmen vuoden ajalta ja tiedot niiden arvosta, ajankohdasta sekä julkisesta tai yksityisestä vastaanottajasta. Jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä tavarantoimituksista tai palvelusuurituksista, jotka on tehty yli kolme vuotta sitten;
selvitys asianomaisista talouden toimijan yritykseen suoraan kuuluvista tai kuulumattomista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä laitoksista, erityisesti niistä, jotka vastaavat laadunvalvonnasta, ja, jos kyseessä ovat rakennusurakkasopimukset, niistä, jotka ovat urakoitsijan käytettävissä urakan toteuttamista varten;
kuvaus talouden toimijan laadunvarmistukseen käyttämistä teknisistä välineistä ja toimenpiteistä sekä yrityksen tutkimus- ja kehitysjärjestelmistä;
selvitys toimitusketjun hallinnoinnista ja seurantajärjestelmistä, joita talouden toimija voi soveltaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
jos toimitettavat tuotteet tai palvelut ovat monimutkaisia tai niitä tarvitaan poikkeuksellisesti vain tiettyä tarkoitusta varten, tarkastus, jonka suorittaa hankintaviranomainen tai tämän puolesta suostumuksellaan sen maan toimivaltainen virallinen laitos, johon tavarantoimittaja tai palvelujen tarjoaja on sijoittautunut; tarkastus koskee tavarantoimittajan tuotantokapasiteettia tai palvelujen tarjoajan teknistä suorituskykyä ja tarvittaessa tämän käytössä olevia tutkimus- ja kehitysjärjestelmiä sekä laadunvalvontatoimenpiteitä;
palvelujen tarjoajan tai urakoitsijan taikka yrityksen johtohenkilöiden koulutus ja ammatillinen pätevyys, edellyttäen että niitä ei arvioida tarjousten vertailuperusteena;
selvitys ympäristöhallinnan toimenpiteistä, jotka talouden toimija toteuttaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
ilmoitus palvelujen suorittajan tai urakoitsijan työvoiman vuotuisesta keskimäärästä ja johtohenkilöiden lukumäärästä kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta;
selvitys työvälineistä, kalustosta tai teknisistä laitteista, jotka ovat palvelujen suorittajan tai urakoitsijan käytettävissä hankintasopimuksen toteuttamiseksi;
ilmoitus hankintasopimuksen osasta, jonka talouden toimija aikoo mahdollisesti antaa alihankkijoille;
tavarahankinnoissa näytteet, kuvaukset tai valokuvat, joiden aitous on voitava hankintaviranomaisen pyynnöstä todistaa;
tavarahankinnoissa virallisten laadunvalvontaelinten tai toimivaltaisiksi tunnustettujen laitosten laatimat todistukset, joissa viittauksilla teknisiin eritelmiin tai standardeihin osoitetaan selkeästi määriteltyjen tavaroiden olevan vaatimustenmukaisia.

Lag om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

AVDELNING I

Allmänna bestämmelser

1 kap – Syfte, principer och definitioner

1 §

Lagens syfte

De statliga och kommunala myndigheterna samt övriga upphandlande enheter ska konkurrensutsätta sin upphandling som överskrider de tröskelvärden som avses i x § så som föreskrivs i denna lag.

Genom denna lag genomförs 1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG, nedan *försörjningsdirektivet*, 2) rådets direktiv 92/13/EEG om samordning av lagar och andra författningar om gemenskapsregler om upphandlingsförfaranden tillämpade av företag och verk inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna, nedan *andra rättsmedelsdirektivet*, 3) Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling, nedan *rättsskyddsdirektivet*, samt 4) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner, nedan *koncessionsdirektivet*.

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet samt garantera jämlika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggenreprenader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

De upphandlande enheterna ska sträva efter att ordna sin upphandling så att den kan genomföras på ett så ekonomiskt, kvalitativt och systematiskt sätt som möjligt genom att utnyttja befintliga konkurrensförhållanden och med beaktande av miljöaspekter och sociala aspekter. För att minska de administrativa uppgifterna

i anslutning till upphandlingen kan de upphandlande enheterna utnyttja ramavtal samt genomföra gemensamma upphandlingar eller utnyttja andra samarbetsmöjligheter vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

Upphandlingen ska genomföras i form av ändamålsenliga helheter. Upphandlingen ska om möjligt ordnas så att små och medelstora företag och andra sammanslutningar är likvärdiga med andra anbudsgivare då de deltar i anbudsförfarandet.

3 §

Principer för offentlig upphandling

De upphandlande enheterna ska behandla deltagare i upphandlingsförfaranden och andra leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt förfara öppet och med beaktande av proportionalitetskraven.

Om en anbudssökande eller anbudsgivare i anbudsförfarandet är en enhet som hör till den upphandlande enhetens organisation, en sammanslutning eller en inrättning som ägs av den upphandlande enheten eller en annan upphandlande enhet, ska denna behandlas på samma sätt som övriga anbudssökande och anbudsgivare.

4 §

I denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den avses med

- 1) *upphandlingskontrakt* ett skriftligt avtal som slutits mellan en eller flera upphandlande enheter och en eller flera leverantörer och som avser utförande av byggtreprenad, anskaffning av varor eller utförande av tjänster mot ekonomisk ersättning,
- 2) *byggtreprenadkontrakt* ett upphandlingskontrakt som gäller utförande eller både projektering och utförande av sådana byggarbeten eller byggtreprenader som kan hänföras till en verksamhet som avses i bilaga B; med byggtreprenadkontrakt avses även utförande, oavsett form, av byggtreprenader som uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enhet som utövar ett avgörande inflytande över typen eller projekteringen av byggnadsentreprenaden; med byggtreprenad kan avses en entreprenad för hus-, jord- eller vattenbyggnadsarbeten som bildar en ekonomisk eller teknisk helhet,
- 3) *varuupphandlingskontrakt* ett upphandlingskontrakt som syftar till köp, leasing, hyra eller anskaffning på avbetalning med eller utan köpoption av en vara; som varuupphandlingskontrakt anses även ett sådant upphandlingskontrakt som utöver upphandling av varor även omfattar monterings- och installationsarbeten,
- 4) *tjänsteupphandlingskontrakt* ett avtal som avser annat än offentliga byggtreprenader och som syftar till utförande av tjänster,
- 5) *koncessioner* byggtkoncessioner och tjänstekoncessioner,

- 6) *byggkoncession* ett skriftligt avtal mot ekonomisk ersättning genom vilket en eller flera upphandlande enheter överför genomförandet av en byggentreprenad och den funktionella risk som hänger samman med det på en eller flera leverantörer, och där ersättningen för överföringen utgörs antingen av endast rätten att utnyttja den anläggning som byggs eller av dels en sådan rätt, dels betalning,
- 7) *tjänstekoncession* ett skriftligt avtal mot ekonomisk ersättning genom vilket en eller flera upphandlande enheter överför på en eller flera leverantörer att erbjuda och administrera andra tjänster än sådana som gäller byggkoncession samt den funktionella risk som hänger samman med det, och där ersättningen för överföringen utgörs antingen av endast rätten att utnyttja tjänsterna eller av dels en sådan rätt, dels betalning,
- 8) *leverantör* en fysisk eller juridisk person, en offentlig enhet eller en grupp av dessa som på marknaden erbjuder varor, tjänster, byggarbeten eller byggentreprenader,
- 9) *anbudssökande* en leverantör som anmält intresse för att delta i ett selektivt förfarande, ett förhandlat förfarande, en konkurrenspräglad dialog, en direktupphandling eller ett förfarande för innovationspartnerskap,
- 10) *anbudsgivare* en leverantör som lämnar ett anbud,
- 11) *upphandlingsdokument* alla dokument som utarbetas av upphandlande enheter eller som upphandlande enheter hänvisar till för att beskriva eller fastställa de olika delarna av upphandlingen eller förfarandet; exempel på upphandlingsdokument är upphandlingsannonser, förhandsannonser, anbudsförfrågningar och inbjudningar att förhandla samt bilagor till dessa innehållande tekniska specifikationer, det beskrivande dokumentet, förslag till kontraktsvillkor, format för de handlingar som ska lämnas in av anbudssökande och anbudsgivare, upplysningar om allmänt tillämpliga skyldigheter och eventuella kompletterande dokument,
- 12) *inköpscentral* en upphandlande enhet som tillhandahåller centraliserad inköpsverksamhet och eventuellt också stödverksamhet för inköp till de upphandlande enheter som direkt eller indirekt äger den eller till sådana upphandlande enheter gällande vilka det finns särskilda bestämmelser om rätten att använda inköpscentralens verksamhet; det förutsätts att inköpscentralen utför de ovannämnda uppgifterna och att den uttryckligen har grundats för att utföra dessa uppgifter eller att skötseln av dessa uppgifter har bestämts eller fastställts som inköpscentralens verksamhetsområde,
- 13) *centraliserad inköpsverksamhet* följande verksamhet av bestående natur:
 - a. anskaffning av varor eller tjänster som är avsedda för upphandlande enheter, och
 - b. tilldelning av upphandlingskontrakt om, ingående av ramavtal om eller införande av dynamiska inköpssystem för byggentreprenader, varor eller tjänster som är avsedda för upphandlande enheter,

- 14) *stödverksamhet för inköp* verksamheter för tillhandahållande av stöd för inköp, såsom
 - a. tillhandahållande av sådan teknisk infrastruktur till upphandlande enheter som är avsedd att användas för tilldelning av upphandlingskontrakt och ingående av ramavtal,
 - b. rådgivning om genomförande och utformning av upphandling, eller
 - c. genomförande av upphandlingsförfaranden för den upphandlande enhetens räkning och i dess namn,
- 15) *anknutet företag* ett företag vars årsbokslut sammanställs med de upphandlande enheternas bokslut i enlighet med bokföringslagen (1336/1997); i fråga om de enheter som inte omfattas av tillämpningsområdet för bokföringslagen avses med ett anknutet företag ett företag som den upphandlande enheten direkt eller indirekt kan utöva bestämmande inflytande över enligt 4 § 4 mom. eller ett företag som kan utöva bestämmande inflytande över den upphandlande enheten eller ett företag som är en upphandlande enhet som är underkastad bestämmande inflytande från ett annat företag på grund av ägarförhållanden, finansiellt deltagande eller regler som styr företaget,
- 16) *samföretag* ett företag som består av flera sådana upphandlande enheter som avses i 4 § 2 mom. och som bedriver sådan verksamhet som avses i denna lag,
- 17) *gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV)* det referenssystem som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) och i kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG respektive 2004/18/EG om förfaranden vid offentlig upphandling, när det gäller revidering av CPV,
- 18) *skriftlig* varje enhet av ord eller siffror som kan läsas, återges och sedan meddelas; detta inkluderar uppgifter som går att överföra eller lagra med elektroniska medel,
- 19) *elektroniska medel* medel som utnyttjar elektronik för behandling och lagring av data, inklusive digital komprimering, samt sänder, överför och tar emot information via kabel, radiovågor, på optisk eller någon annan elektromagnetisk väg,
- 20) *livscykel* alla på varandra följande eller inbördes sammankopplade skeden som ingår i livslängden för en vara, genomförandet av en byggtreprenad eller tillhandahållandet av en tjänst; dessa inkluderar bland annat forskning och utveckling som ska genomföras, produktion, handel och dess villkor, transport, användning och underhåll; livscykeln omfattar alla skeden från råvaruanskäffning eller generering av resurser till återanvändning, materialåtervinning, återvinning av avfall eller bortskaffande,

- 21) *projekttävling* ett förfarande där upphandlande enheter kan skaffa ett sådant underlag eller projekt för exempelvis planläggning, stadsplanering, arkitektur, formgivningsteknik eller databehandling som en jury utser till vinnande bidrag i en tävling; i tävlingen kan pris delas ut,
- 22) *innovation* förverkligande av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process, en ny marknadsföringsmetod eller en ny organisationsmetod inom affärspraxis, arbetsplatsorganisation eller yttre förbindelser bland annat i syfte att bidra till att lösa samhällsutmaningar eller stödja Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla; processerna inbegriper bland annat produktions-, byggnads- och anläggningsprocesser;
- 23) *märke* alla dokument, certifikat eller intyg som bekräftar att berörda entreprenader, varor, tjänster, processer eller förfaranden uppfyller vissa krav/de krav som ställs av en upphandlande enhet,
- 24) *märkeskrav* de krav som ska uppfyllas av berörda entreprenader, varor, tjänster, processer eller förfaranden för att det berörda märket ska få användas,
- 25) *teknisk specifikation* en sådan teknisk definition av egenskaperna hos den vara, den tjänst eller det material som är föremål för upphandlingen som utgör ett krav för användningen; sådana egenskaper och krav är bland annat kvalitet, miljö- och klimatprestandanivåer, formgivning som uppfyller alla krav såsom tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, bedömning av överensstämmelse, prestanda, varans användningsområde, säkerhet eller mått, förfaranden för kvalitetssäkring, beteckning under vilken produkten saluförs, terminologi, symboler, provning och provningsmetoder, förpackning, märkning, etiketter och bruksanvisningar samt produktionsprocesser och produktionsmetoder i alla skeden av upphandlingens livscykel; egenskaper som vid offentliga byggentreprenader fastställs genom tekniska specifikationer är dessutom bestämmelser om projektering och kostnadsberäkning, provning och kontroll, villkoren för att arbetet ska godkännas, byggmetoder och byggteknik samt andra tekniska villkor som den upphandlande enheten i enlighet med allmänna eller särskilda bestämmelser har möjlighet att föreskriva och som hänför sig till det färdiga arbetet och material eller delar som ingår,
- 26) *standard* en teknisk definition som godkänts av ett erkänt standardiseringsorgan för upprepad och kontinuerlig tillämpning och som har offentliggjorts som standard och med vilken överensstämmelse inte är obligatorisk; en standard kan vara
 - a) *internationell*, dvs. antagen av ett internationellt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten,
 - b) *europaisk*, dvs. antagen av ett europeiskt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten, eller
 - c) *nationell*, dvs. antagen av ett nationellt standardiseringsorgan och tillgänglig för allmänheten,

- 27) *europaisk teknisk bedömning* en dokumenterad bedömning av en byggprodukts prestanda i förhållande till dess väsentliga egenskaper i enlighet med ett europeiskt bedömningsdokument enligt artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011,
- 28) *gemensam teknisk specifikation* en teknisk specifikation på IKT-området som utarbetats i enlighet med artiklarna 13 och 14 i förordning (EU) nr 1025/2012,
- 29) *teknisk referens* en teknisk definition, med undantag för europeiska standarder, som har tagits fram av ett europeiskt standardiseringsorgan i enlighet med förfaranden som beaktar marknadens behov,
- 30) *organ för bedömning av överensstämmelse* ett organ som utför bedömning av överensstämmelse, såsom kalibrering, provning, certifiering och kontroll, och som är ackrediterat i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008,
- 31) *allmänt kommunikationsnät* ett sådant kommunikationsnät som tillhandahålls en grupp av användare som inte har avgränsats på förhand och som avses i 2 § 2 punkten i kommunikationsmarknadslagen (393/2003),
- 32) *elektronisk kommunikationstjänst* sådana tjänster som tillhandahålls av ett tjänsteföretag och som avses i 2 § 20 punkten i kommunikationsmarknadslagen,
- 33) *audiovisuell medietjänst* en sådan audiovisuell innehållstjänst som avses i 3 § 2 punkten i informations samhällsbalken (917/2014),
- 34) *program och programmaterial* sådant audiovisuellt program som avses i 3 § 1 punkten i informations samhällsbalken och radioprogram.

2 kap – Enheter och verksamheter som omfattas av tillämpningsområdet

5 §

Upphandlande enheter

Upphandlande enheter som avses i denna lag är statens, kommunernas och samkommunernas myndigheter, affärsverk och offentligrättsliga organ som bedriver en eller flera av de verksamheter som avses i 6–9 § samt sammanslutningar av dessa som bedriver en eller flera av de verksamheter som avses i 6–9 § (*upphandlande myndigheter*).

Upphandlande enheter som avses i denna lag är dessutom offentliga företag som utövar verksamhet enligt 6–9 § och enheter som är verksamma med stöd av en särskild rättighet eller en ensamrätt som en myndighet har beviljat och utövar verksamhet enligt 6–9 § (*övriga upphandlande enheter*).

Med *offentligrättsligt* organ avses i 1 mom. en juridisk person som särskilt har inrättats för att tillgodose sådana behov i det allmännas intresse som inte har industriell eller kommersiell karaktär och

- 1) som till största delen finansieras av en upphandlande enhet som avses i 1 mom.,

- 2) vars ledning står under kontroll av en upphandlande enhet som avses i 1 mom.,
eller
- 3) i vars förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan mer än hälften av ledamöterna utses av en upphandlande enhet som avses i 1 mom.

Med *offentliga företag* avses i 2 mom. sammanslutningar över vilka i 1 mom. avsedda upphandlande enheter har ett direkt eller indirekt bestämmande inflytande till följd av ägarförhållanden, finansiellt deltagande eller regler som styr företaget; en enhet anses vara omfattad av en myndighets bestämmande inflytande i synnerhet när myndigheten direkt eller indirekt

- 1) äger större delen av det tecknade kapitalet i företaget,
- 2) kontrollerar majoriteten av röstetalet på grund av aktieäggande i företaget, eller
- 3) kan utse mer än hälften av ledamöterna i sammanslutningens förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan.

Med *särskild rättighet* och *ensamrätt* avses i 2 mom. rättigheter som beviljats av en behörig myndighet enligt lag, förordning eller ett administrativt beslut och som reserverar utövandet av någon av verksamheterna enligt 6–9 § till en eller flera enheter, vilket väsentligt påverkar andra enheters möjligheter att utöva samma typ av verksamhet.

Om de rättigheter som avses i 3 mom. har beviljats i ett förfarande i vilket tillräcklig insyn har säkerställts och där beviljandet av rättigheterna har grundats på objektiva kriterier, ska de inte utgöra särskilda rättigheter eller ensamrätt i den mening som avses i 2 mom.; sådana förfaranden är åtminstone

- a) sådana upphandlingsförfaranden i enlighet med lagen om offentlig upphandling (xx/2016), lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011), lagen om offentlig koncession (xx/2016) eller denna lag som det har annonserats om på förhand,
- b) sådana förfaranden i enlighet med unionens andra rättsakter som anges i bilaga D genom vilka tillräcklig förhandinsyn säkerställs för beviljande av tillstånd grundat på objektiva kriterier.

6 §

Energiförsörjning

Denna lag tillämpas på tillhandahållande eller drift av fasta nät i syfte att tillhandahålla tjänster för allmänheten i samband med produktion, transport eller distribution av gas eller värme. Denna lag tillämpas även på leverans av gas och värme till dessa nät och på skötseln av systemansvar enligt naturgasmarknadslagen (508/2000).

Denna lag tillämpas inte om en upphandlande enhet som inte avses i 5 § 1 mom. levererar gas eller värme som uppstår som biprodukt till ett nät som tillhandahåller tjänster för allmänheten, när följande villkor uppfylls:

- 1) gasen eller värmen produceras för utövande av annan verksamhet än den som avses i 1 mom.,

- 2) syftet med leverans till det publika nätet är att ekonomiskt utnyttja den energi som uppstår som biprodukt, och
- 3) den andel av den totala produktionen av gas eller värme som ska levereras till det publika nätet uppgår till högst 20 procent av enhetens omsättning, räknat på de tre närmast föregående årens genomsnitt, det innevarande året medräknat.

Denna lag tillämpas på tillhandahållande eller drift av fasta nät i syfte att tillhandahålla tjänster för allmänheten i samband med produktion, transport eller distribution av el. Denna lag tillämpas även på leverans av el till dessa nät och på skötseln av systemansvar enligt naturgasmarknadslagen (588/2013).

Denna lag tillämpas inte om en upphandlande enhet som inte avses i 5 § 1 mom. levererar el till ett nät som tillhandahåller tjänster för allmänheten, när följande villkor uppfylls:

- 1) elen produceras för utövande av annan verksamhet än den som avses i 3 mom.,
- 2) syftet med leverans till det publika nätet är att jämna ut variationerna i enhetens egen förbrukning, och
- 3) den el som ska levereras till det publika nätet utgör högst 30 procent av enhetens totala produktion av energi, räknat på de tre närmast föregående årens genomsnitt, det innevarande året medräknat.

Denna lag tillämpas på verksamhet som avser utnyttjande av ett geografiskt område för prospektering eller brytning av bräntorv.

Denna lag tillämpas inte på övriga upphandlande enheters anskaffning av energi eller bränsle för energiproduktion i samband med energiförsörjning som avses i denna paragraf.

7 §

Vattenförsörjning

Denna lag tillämpas på sådant ledande och sådan behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten som avses i lagen om vattentjänster (119/2001). Denna lag tillämpas också på upphandling och projekttävlingar som genomförs eller anordnas av en upphandlande enhet som bedriver en verksamhet som avses i 1 mom. och som

- 1) har anknytning till bortledande eller behandling av spillvatten eller dagvatten,
- 2) har anknytning till vattenbyggnadsprojekt, konstbevattning eller dränering; en förutsättning är att den volym vatten som avses bli använd som hushållsvatten är större än 20 procent av den totala vattenmängd som tillhandahålls genom dessa projekt eller konstbevattnings- eller dräneringsanläggningar.

Denna lag tillämpas inte om en upphandlande enhet som inte avses i 8 § 1 mom. levererar hushållsvatten till ett nät som tillhandahåller tjänster för allmänheten, när följande villkor uppfylls:

- 1) hushållsvatten produceras för utövande av annan verksamhet än sådan som avses i 1 och 2 mom.,

- 2) syftet med leverans till det publika nätet är att jämna ut variationerna i enhetens egen förbrukning, och
 - 3) det överflödiga hushållsvatten som ska levereras till det publika nätet utgör högst 30 procent av enhetens totala produktion av hushållsvatten, räknat på de tre närmast föregående årens genomsnitt, det innevarande året medräknat.
- Denna lag tillämpas inte vid upphandling av råvatten eller annan upphandling för anskaffning av vatten som en i denna paragraf avsedd upphandlande enhet företar.

8 §

Vissa transporttjänster

Denna lag tillämpas på byggande, service, underhåll och tillhandahållande av sådana nät som används i syfte att tillhandahålla offentliga transporttjänster med järnväg, spårväg, automatiserade system, trådbussar, bussar, linbana eller tunnelbana. Denna lag tillämpas även på tillhandahållande av transporttjänster i ett nät för transporttjänster. Med ett nät för transporttjänster avses en tjänst som tillhandahålls enligt de villkor som en myndighet ställer för verksamheten. Villkoren kan gälla trafikerade rutter, tillgänglig transportkapacitet eller turtäthet.

Denna lag tillämpas på underhåll av flygplatser, yttre eller inre hamnar samt annat tillhandahållande av flygplatser, yttre eller inre hamnar eller terminaltjänster för dem som idkar trafik i luften, till havs eller på inre vattenvägar.

9 §

Posttjänster

Denna lag tillämpas på tillhandahållande av de samhällsomfattande tjänster som avses i 3 kap. i postlagen (415/2011).

10 §

Direkt konkurrensutsatt verksamhet

Denna lag tillämpas inte på upphandling eller projekttävlingar som görs för utövande av en i denna lag avsedd verksamhet för vilken det i enlighet med artikel 35 i försörjningsdirektivet genom kommissionens genomförandeakt har fastställts att den aktuella verksamheten är en direkt konkurrensutsatt verksamhet på marknader med fritt tillträde.

De upphandlande enheterna kan lämna en ansökan till Europeiska kommissionen om inledande av ett i 1 mom. avsett förfarande för fastställande. I ansökan ombeds kommissionen fastställa att försörjningsdirektivet inte ska vara tillämpligt på tilldelning av upphandlingskontrakt eller anordnande av projekttävlingar för utövandet av viss verksamhet. I ansökan ska kommissionen informeras om alla relevanta sakförhållanden, i synnerhet alla lagar, förordningar, administrativa beslut eller avtal

som rör efterlevnaden av de villkor för fastställande som det föreskrivs om i artikel 34 i försörjningsdirektivet. Efter det att en ansökan har inlämnats får den berörda upphandlande enheten, med kommissionens samtycke, väsentligen ändra ansökan. Ansökan som avses i 3 mom. ska sändas till arbets- och näringsministeriet för kännedom. Om inte de upphandlande enheternas ansökan återföljs av ett motiverat och välgrundat yttrande från Konkurrens- och konsumentverket, där villkoren i artikel 34 i försörjningsdirektivet analyseras ingående, ska arbets- och näringsministeriet i samarbete med Konkurrens- och konsumentverket, när kommissionen informerar om saken, lämna kommissionen all den information som behövs för behandling av ärendet.

Bestämmelser om förfarandet vid behandling av ansökan finns i artikel 35 i försörjningsdirektivet. Bestämmelser om bedömningskriterierna för direkt konkurrensutsatt verksamhet finns i artikel 34 i försörjningsdirektivet.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas även om kommissionen inte har antagit en genomförandeakt som avses i artikel 35 i försörjningsdirektivet inom den tidsfrist som anges i bilaga IV till direktivet.

11 §

Blandade kontrakt

På upphandling som gäller två eller flera av de upphandlingsformer som avses i 4 § 2-4 punkten ska de bestämmelser tillämpas som tillämpas på upphandlingsformen för upphandlingskontraktets huvudändamål. För sådan upphandling som gäller delvis tjänster som avses i 10 kap. och delvis andra tjänster eller som gäller delvis tjänster och delvis varor ska huvudändamålet bestämmas utifrån vilket av de uppskattade värdena för tjänster respektive varor som är det högsta.

På kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som står utanför tillämpningsområdet tillämpas denna lag, om kontraktets huvudändamål är de upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och om de olika delarna av upphandlingskontraktet objektivt sett inte kan särskiljas. Om de delar av ett kontrakt som avses i 2 mom. tilldelas separata kontrakt enligt vilken del som omfattas av och vilken del som står utanför tillämpningsområdet för denna lag, ska denna lag tillämpas på det upphandlingskontrakt som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag. Om delarna av ett kontrakt objektivt sett kan särskiljas men kontraktet ändå inte delas upp, tillämpas denna lag på kontraktet oberoende av kontraktets huvudändamål.

På kontrakt som gäller varor, tjänster eller entreprenadarbeten samt koncessioner som avses i 4 § 5 punkten ska de bestämmelser tillämpas som tillämpas på kontraktets huvudändamål. En förutsättning är att de olika delarna av kontraktet objektivt sett inte kan särskiljas. Om delarna av ett kontrakt objektivt sett kan särskiljas men kontraktet ändå inte delas upp, tillämpas på sådana kontrakt som avses i detta moment bestämmelserna i denna lag med undantag för bestämmelserna i 11 kap.

12 §

Upphandlingskontrakt som omfattar flera typer av verksamhet

På upphandling som omfattar flera typer av verksamhet tillämpas bestämmelserna för den verksamhet som upphandlingen huvudsakligen gäller.

Om en av dessa verksamheter omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och en annan av tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling (xxx), nedan upphandlingslagen, och om det är omöjligt att på objektiva grunder avgöra vilken verksamhet som upphandlingskontraktet huvudsakligen gäller, ska upphandlingen göras enligt upphandlingslagen.

Om en av dessa verksamheter omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och en annan verksamhet inte omfattas av tillämpningsområdet för vare sig denna lag eller upphandlingslagen, och om det är omöjligt att på objektiva grunder avgöra vilken verksamhet som upphandlingen huvudsakligen gäller, ska upphandlingen göras enligt denna lag.

3 kap – Tröskelvärden och beräkning av det uppskattade värdet av en upphandling samt undantag från tillämpningsområdet

13 §

Tröskelvärden

De EU-tröskelvärden som baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU och 2014/25/EU är

- 1) 414 000 euro för varu- och tjänsteupphandling,
- 2) 1 000 000 euro för social- och hälsovårdstjänsteupphandlingar samt andra särskilda tjänsteupphandlingar som avses i bilaga C,
- 3) 5 186 000 euro för byggtreprenadupphandling, och
- 4) 5 186 000 euro för koncession.

Denna lag tillämpas inte på upphandling som underskrider tröskelvärdena i 1 mom. Europeiska kommissionen reviderar tröskelvärdena vartannat år genom en förordning i enlighet med förfarandet i artikel 17 i försörjningsdirektivet och offentliggör de reviderade tröskelvärdena i Europeiska unionens officiella tidning, varvid värdena i 1 mom. ersätts med de reviderade värden som Europeiska kommissionen har beslutat om. Arbets- och näringsministeriet ska utan dröjsmål i den officiella tidningen informera om ändringar av EU-tröskelvärdena i enlighet med de revideringar som Europeiska kommissionen har gjort.

14 §

Beräkning av det uppskattade värdet av en upphandling

Grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling ska vara den största totala ersättning som ska betalas, exklusive mervärdesskatt. Vid beräkningen

av värdet ska även beaktas möjliga alternativa sätt för genomförande av upphandlingen och options- och förlängningsklausuler som ingår i upphandlingskontraktet samt provisioner eller ersättningar som ska betalas till anbudssökande eller anbudsgivare.

Vid beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling som genomförs på grundval av ramavtal eller dynamiska inköpssystem ska beaktas det uppskattade totala värdet av de planerade upphandlingarna under ramavtalets eller inköpssystemets hela giltighetstid. För innovationspartnerskap ska vid beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling beaktas det högsta uppskattade värdet av de forsknings- och utvecklingsverksamheter som ska genomföras under alla stadier av det planerade partnerskapet samt av de varor, tjänster och byggtreprenader som ska utvecklas och upphandlas i slutet av partnerskapet.

Vid beräkningen av det uppskattade värdet av en byggtreprenad ska beaktas värdet av entreprenaden samt det uppskattade totala värdet av de varor som behövs vid genomförandet av entreprenaden och som den upphandlande enheten tillhandahåller entreprenören, om de är nödvändiga för att byggtreprenaden ska kunna genomföras.

Om en upphandling genomförs samtidigt i form av delkontrakt, ska det uppskattade totala värdet av samtliga delkontrakt beaktas då det uppskattade värdet av upphandlingskontraktet beräknas. Om det sammanlagda värdet av delkontrakten överstiger det tröskelvärde som avses i 13 §, ska denna lag iakttas vid upphandlingen av varje del.

I fråga om sådana delkontrakt i anslutning till varu- eller tjänsteupphandling vars uppskattade värde understiger 80 000 euro samt i fråga om sådana delkontrakt i anslutning till byggtreprenader vars uppskattade värde understiger 1 miljon euro tillämpas inte denna lag, om det sammanlagda värdet av dessa delar inte överstiger 20 procent av det sammanlagda värdet av samtliga delar.

Om en upphandlande enhet består av separata operativa enheter ska vid beräkningen av värdet av upphandlingen beaktas det uppskattade totala värdet av alla enskilda operativa enheters upphandlingar, om de bildar en helhet. Om en separat operativ enhet självständigt ansvarar för sin upphandling eller för vissa kategorier av denna, får värdena uppskattas för den berörda enheten.

15 §

Beräkning av det uppskattade värdet av en koncession

Grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en koncession ska vara koncessionshavarens omsättning som genererats under kontraktets giltighetstid, exklusive mervärdesskatt, enligt uppskattning av den upphandlande enheten. Omsättningen ska beaktas endast till den del som den utgör ersättning för de entreprenader eller tjänster som koncessionen avser eller för varor i anslutning till dem. Bedömningen ska grunda sig på tidpunkten för annonsen om koncessionen eller någon annan

tidpunkt då upphandlingsförfarandet inleds. Om värdet av koncessionen vid tidpunkten för tilldelningen är mer än 20 procent högre än koncessionens uppskattade värde, ska det på grundval av värdet vid tidpunkten för tilldelning av koncessionen bedömas om tröskelvärdet överstigs.

Det uppskattade värdet av en koncession ska beräknas med hjälp av en objektiv metod som ska anges i upphandlingsannonsen, anbudsförfrågan eller andra upphandlingsdokument. Vid beräkning av det uppskattade värdet ska särskild hänsyn tas till

- 1) värdet av eventuell optionsrätt och förlängning av koncessionens varaktighet,
- 2) intäkter från betalning av andra avgifter och straffavgifter från användarna av byggentreprenaderna eller tjänsterna än sådana som den upphandlande enheten tagit ut,
- 3) betalningar eller andra åtgärder som ger ekonomisk fördel från den upphandlande enheten eller någon annan myndighet till koncessionshavaren, inbegripet ersättning för fullgörandet av en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och offentligt investeringsstöd,
- 4) bidrag eller andra åtgärder som ger ekonomisk fördel från tredje parter till den som utför koncessionen,
- 5) intäkter från försäljning av tillgångar som är en del av koncessionen,
- 6) varor och tjänster som görs tillgängliga för koncessionshavaren av den upphandlande enheten, förutsatt att de är nödvändiga för att utföra entreprenaderna eller tjänsterna,
- 7) eventuella provisioner eller betalningar till anbudssökande eller anbudsgivare.

Om en planerad byggentreprenad eller tjänst innebär att koncessioner tilldelas i form av delkontrakt, ska vid beräkningen av det uppskattade värdet beaktas det uppskattade totala värdet av samtliga delkontrakt. Om det sammanlagda värdet av delkontrakten uppgår till minst det tröskelvärde som anges i 13 §, ska denna lag tillämpas på varje delkontrakt.

16 §

Beräkning av det uppskattade värdet av viss tjänsteupphandling

Som grund för beräkningen av det uppskattade värdet av en upphandling ska när det gäller

- 1) försäkringstjänster användas de försäkringspremier och andra ersättningar som ska betalas,
- 2) banktjänster och andra finansiella tjänster användas de avgifter, provisioner, räntor och andra ersättningar som ska betalas,
- 3) tjänsteupphandling som avser projektering användas de avgifter, provisioner och andra ersättningar som ska betalas,
- 4) projektävlingar som anordnas som en del av ett förfarande som leder till tjänsteupphandling användas tjänsteupphandlingens uppskattade värde, exklusive

mervärdesskatt men inklusive eventuella pris och betalningar till deltagarna, samt

- 5) projekttävlingar med pris eller betalningar till deltagarna användas den totala summan av prisen och betalningarna samt det uppskattade värdet, exklusive mervärdesskatt, av en tjänsteupphandling som senare genomförs i enlighet med 43 § 2 mom. 8 punkten, om den upphandlande enheten i annonsen om projekttävlingen meddelar att den kommer att tilldela ett tjänsteupphandlingskontrakt.

17 §

Beräkning av det uppskattade värdet för en kontraktperiod

Om ett varuupphandlingskontrakt avser leasing, hyra eller anskaffning på avbetalning, ska som grund för beräkningen av det uppskattade värdet av kontraktet användas

- 1) det uppskattade totala värdet för hela giltighetstiden av ett tidsbundet kontrakt som gäller högst 12 månader eller det totala värdet, inklusive det uppskattade restvärdet, av ett tidsbundet kontrakt som gäller längre än 12 månader, eller
- 2) det uppskattade månadsvärdet multiplicerat med 48, om kontraktet gäller tills vidare eller för obestämd tid.

I fråga om varu- eller tjänsteupphandlingskontrakt som regelbundet återkommer eller som ska förnyas inom en viss period ska som grund för beräkningen av det uppskattade värdet användas

- 1) det totala värdet av en följd av liknande upphandlingar som gjorts under de föregående 12 månaderna eller under den föregående budgetperioden med beaktande av ändringar i kvantitet eller värde under de följande 12 månaderna, eller
- 2) det uppskattade totala värdet av de upphandlingar som görs under loppet av de 12 månader som följer efter den första leveransen eller, om det är fråga om ett kontrakt på mer än 12 månader, under efterföljande budgetperiod.

När det gäller tjänsteupphandlingskontrakt som inte innehåller något totalpris ska som grund för beräkning av det uppskattade värdet användas

- 1) det uppskattade totala värdet för hela giltighetstiden av ett tidsbundet upphandlingskontrakt som gäller högst 48 månader, eller
- 2) månadsvärdet multiplicerat med 48, om upphandlingskontraktet gäller tills vidare eller mer än 48 månader.

När det gäller ramavtal och dynamiska inköpssystem ska det uppskattade värdet av upphandlingen beräknas utifrån det uppskattade totala värdet av samtliga planerade upphandlingskontrakt under ramavtalets eller det dynamiska inköpssystemets giltighetstid.

För innovationspartnerskap ska beaktas det högsta uppskattade värdet av de forsknings- och utvecklingsverksamheter som ska genomföras under alla stadier av det planerade partnerskapet samt av de varor, tjänster och byggtreprenader som ska utvecklas och upphandlas i slutet av det planerade partnerskapet.

18 §

Förbud mot att dela upp upphandling eller kombinera upphandlingar på ett artificiellt sätt

En upphandling eller koncession får inte delas upp eller beräknas med exceptionella metoder i syfte att undgå tillämpning av bestämmelserna i denna lag. En varuupphandling eller tjänsteupphandling får inte heller kombineras med en byggtreprenad eller upphandlingar annars kombineras på ett artificiellt sätt i syfte att undgå tillämpning av bestämmelserna i denna lag.

19 §

Allmänna undantag från tillämpningsområdet i fråga om upphandling

Denna lag tillämpas inte på upphandling

- 1) som görs för återförsäljning eller uthyrning till tredje part, förutsatt att den upphandlande enheten inte har någon särskild rättighet eller ensamrätt att sälja eller hyra ut föremålet för upphandlingen och att andra enheter kan sälja eller hyra ut det på samma villkor som den upphandlande enheten,
- 2) som den upphandlande enheten gör för utövande av annan verksamhet än sådan som avses i 6–9 §, om inget annat följer av 12 §,
- 3) som den upphandlande enheten gör för utövande av annan verksamhet än sådan som avses i 6–9 § i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, förutsatt att inga nät eller geografiska områden inom Europeiska unionen används,
- 4) som omfattas av förfaranderegler som avviker från denna lag och som görs
 - a) i enlighet med ett internationellt avtal som i enlighet med EU:s grundfördrag ingåtts mellan Finland och ett eller flera länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller delar av sådana och som omfattar byggtreprenader, varor eller tjänster för genomförande eller utnyttjande av ett projekt som är gemensamt för de undertecknande staterna,
 - b) av en internationell organisation,
 - c) i enlighet med ett internationellt avtal som ingåtts i samband med stationering av trupper och som gäller företag i någon av Europeiska unionens medlemsstater eller i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- 5) som en upphandlande enhet gör eller ordnar i enlighet med förfaranderegler som fastställts av en internationell organisation eller ett internationellt

finansinstitut; en förutsättning är att den internationella organisationen eller det internationella finansinstitutet helt har finansierat över hälften av upphandlingens värde.

20 §

Undantag från tillämpningsområdet i fråga om tjänsteupphandling

Denna lag tillämpas inte på

- 1) förvärv eller hyra, oavsett finansieringsform, av mark, befintliga byggnader eller annan fast egendom eller upphandling av rättigheter till sådan,
- 2) upphandling av sådan anskaffning, utveckling, produktion eller samproduktion av programmaterial som är avsett för audiovisuella medietjänster eller radiotjänster och som görs av anbudsgivare som erbjuder audiovisuella medietjänster eller radiotjänster,
- 3) upphandling av sändningstid för radio och television eller tillhandahållande av program, när den görs med anbudsgivare som erbjuder audiovisuella medietjänster eller radiotjänster,
- 4) upphandling av skiljemanna- och förlikningstjänster,
- 5) upphandling av rättegångsombudstjänster som erbjuds av rättegångsombud och rättegångsbiträden som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) och juridiska rådgivningstjänster i direkt anslutning till dem,
- 6) upphandling av sådana tjänster inom certifiering och autentisering av dokument som tillhandahålls av notarius publicus,
- 7) upphandling av juridiska tjänster som tillhandahålls av intressebevakare eller förmyndare samt av andra juridiska tjänster när den som tillhandahåller tjänsten är utsedd av en domstol eller enligt lag är utsedd att utföra särskilda uppgifter under överinseende av domstolar,
- 8) upphandling av andra juridiska tjänster som är förenade med utövande av offentlig makt,
- 9) upphandling av centralbankstjänster eller av finansiella tjänster i samband med utfärdande, förvärv, försäljning eller överlåtelse av värdepapper eller andra finansiella instrument, såsom upphandling av pengar eller kapital,
- 10) arbetsavtal,
- 11) upphandling av sådana befolkningsskyddstjänster, räddningstjänster och tjänster för förebyggande av fara som tillhandahålls av icke-vinstdrivande leverantörer eller sammanslutningar av leverantörer och som avses i bilaga A,
- 12) upphandling av sådana forsknings- och utvecklingstjänster som avses i bilaga A, utom om de uteslutande är till nytta för en upphandlande enhet i dess egen verksamhet och om den tillhandahållna tjänsten helt betalas av den upphandlande enheten,

Utöver vad som bestäms i 1 mom. tillämpas denna lag på upphandlingskontrakt som avses i 36 § 1 mom. i kollektivtrafiklagen (869/2009) bara till den del som bestäms i nämnda lag.

21 §

Undantag från tillämpningsområdet i fråga om koncessioner

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som avser flygtrafiktjänster och som grundar sig på beviljande av sådan operativ licens som avses i 6 kap. i luftfartslagen (864/2014), och inte heller på sådana koncessionsavtal som gäller persontrafiktjänster som avses i 6 kap. i kollektivtrafiklagen.

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som avser lotteritjänster och som en upphandlande enhet har tilldelat en leverantör på grundval av en ensamrätt. Beviljandet av en sådan ensamrätt ska publiceras i Europeiska unionens officiella tidning.

Denna lag tillämpas inte på koncessioner som har tilldelats för sådant ledande och sådan behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten som avses i lagen om vattentjänster.

Denna lag tillämpas inte på koncessioner då föremålet för koncessionen är en eller båda av följande och de är kopplade till verksamhet som avses i 1 mom.:

- 1) har anknytning till bortledande eller behandling av spillvatten eller dagvatten,
- 2) har anknytning till vattenbyggnadsprojekt, konstbevattning eller dränering; en förutsättning är att den volym vatten som avses bli använd som hushållsvatten är större än 20 procent av den totala vattenmängd som tillhandahålls genom dessa projekt eller konstbevattnings- eller dräneringsanläggningar.

22 §

Försvars- och säkerhetsupphandling

Denna lag tillämpas inte på sådan upphandling som avses i 5 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling och inte heller på upphandling som enligt 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. eller 8 eller 13 § i den lagen står utanför dess tillämpningsområde.

Denna lag tillämpas inte på upphandling som omfattas av sekretess eller vars genomförande förutsätter särskilda säkerhetsåtgärder som grundar sig på lag. Denna lag tillämpas inte heller på upphandling där tillämpningen av denna lag skulle kräva att en upphandlande enhet lämnar ut information vars avslöjande strider mot statens väsentliga säkerhetsintressen. En förutsättning är att skyddet av statens väsentliga säkerhetsintressen inte kan garanteras genom mindre ingripande åtgärder i den icke-diskriminerande och öppna behandlingen av anbudsgivare och anbudssökande än att lagen inte tillämpas.

23 §

Blandade kontrakt med försvars- eller säkerhetsaspekter

På kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling tillämpas lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, om de olika delarna av upphandlingskontraktet objektivt sett inte kan särskiljas.

Om de delar som avses i 1 mom. objektivt sett kan särskiljas, tillämpas denna lag på kontrakt som innehåller upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, om tilldelning av ett enda upphandlingskontrakt motiveras av objektiva skäl.

24 §

Tillämpning av bestämmelserna om koncessioner på försvars- och säkerhetskoncessioner

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på avtal som annars motsvarar sådan säkerhets- och försvarsupphandling som gäller byggtreprenader och tjänster som avses i 5 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, men där ersättningen för entreprenadarbetet eller tjänsterna utgörs antingen av en sådan rätt att utnyttja anläggningen eller tjänsterna som avses i 4 § 6 och 7 punkten i denna lag eller av dels en sådan rätt, dels betalning.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på sådana koncessioner som avses i 1 mom., om de undantag från tillämpningsområdet som det föreskrivs om i 7 § i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling tillämpas på dem.

25 §

Upphandling hos enheter anknutna till den upphandlande myndigheten

Denna lag tillämpas inte på upphandlingskontrakt som en upphandlande myndighet sluter med enheter anknutna till den upphandlande myndigheten. Med anknutna enheter avses enheter som är formellt fristående från den upphandlande enheten och självständiga med tanke på beslutsfattandet och som den upphandlande enheten utövar ett bestämmande inflytande över. En förutsättning är dessutom att den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter utövar ett bestämmande inflytande över enheten på samma sätt som över sina egna verksamhetsställen och att enheten bedriver minst 90 % av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den.

Upphandlande enheter anses tillsammans utöva ett bestämmande inflytande över en anknuten enhet som avses i 1 mom. om den anknutna enhetens organ består av

representanter från alla upphandlande enheter och om de upphandlande enheterna tillsammans kan utöva avgörande beslutanderätt över den anknutna enhetens strategiska mål och viktiga beslut. En förutsättning är dessutom att den anknutna enheten förfar i enlighet med de upphandlande enheters intresse som utövar ett bestämmande inflytande.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas även på situationer i vilka en anknuten enhet som fungerar som upphandlande enhet sluter ett upphandlingskontrakt med en upphandlande enhet som utövar ett bestämmande inflytande över denna anknutna enhet eller med en annan anknuten enhet som samma upphandlande enhet utövar ett bestämmande inflytande över.

26 §

Upphandling hos andra upphandlande myndigheter

Denna lag tillämpas inte på sådana upphandlingskontrakt mellan upphandlande myndigheter genom vilka de upphandlande enheterna samarbetar för att genomföra sådana allmännyttiga tjänster i det allmännas intresse som de ansvarar för. En förutsättning är dessutom att över 90 % av de tjänster som berörs av samarbetet riktas till parterna i kontraktet.

27 §

Upphandling hos företag anknutna till en övrig upphandlande enhet

Denna lag tillämpas inte på upphandling som en upphandlande enhet företar hos ett företag som är anknutet till den upphandlande enheten eller som ett i 28 § avsett samföretag företar hos ett företag som är anknutet till en av de upphandlande enheter som ingår i samföretaget.

I 1 mom. är dessutom en förutsättning att minst 80 procent av det anknutna företagets genomsnittliga omsättning när det gäller varuleveranser, tjänster eller byggtreprenader under de tre senaste åren härrör från tillhandahållande av sådana varor, tjänster och byggtreprenader till upphandlande enheter eller andra sammanslutningar till vilka det är anknutet. Om uppgifter om omsättningen för de tre senaste åren inte är tillgängliga, kan företaget visa att omsättningen sannolikt uppnås bland annat genom att presentera uppgifter om den kommande affärsverksamheten. Om flera än ett företag tillhandahåller samma tjänster, varuleveranser eller byggtreprenader till den upphandlande enheten, ska andelen på 80 procent beräknas med hänsyn till den totala omsättning som härrör från tillhandahållandet av tjänster, varor och byggtreprenader från dessa företag.

28 §

Upphandling som berör samföretag

Denna lag tillämpas inte på upphandling som en i 5 § 2 mom. avsedd upphandlande enhet företar hos ett samföretag eller som ett samföretag företar hos en av de upphandlande enheter som ingår i samföretaget.

I 1 mom. är dessutom en förutsättning att samföretaget har startats för utövande av verksamhet som avses i denna lag för minst tre år och att de upphandlande enheter som startat detta samföretag enligt den handling som upprättats för grundandet av samföretaget ska ingå i det under minst samma tid.

29 §

Villkor enligt Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling

Vid upphandling som omfattas av tillämpningsområdet för Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling (FördrS 5/1995) ska på anbudsgivare och anbud från andra avtalsslutande stater tillämpas samma villkor som de som tillämpas på anbudsgivare och anbud från Finland och andra medlemsstater i Europeiska unionen.

30 §

Upphandling hos inköpscentral

Upphandlande enheter kan anskaffa varor och tjänster hos en inköpscentral eller anskaffa varor, tjänster och byggtreprenader med hjälp av upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral.

En upphandlande enhet anses fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag när den anskaffar varor eller tjänster hos en inköpscentral eller anskaffar varor, tjänster eller byggtreprenader med hjälp av upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral.

Den upphandlande enheten är ansvarig för de skeden som den själv genomför när den använder upphandlingskontrakt som tilldelats av, dynamiska inköpssystem som införts av eller ramavtal som ingåtts av en inköpscentral. Sådana skeden är till exempel upphandling inom dynamiska inköpssystem, val av leverantör som grundar sig på ramavtal, konkurrensutsättning inom ramavtal och övrig upphandling som grundar sig på ramavtal.

Denna lag tillämpas inte på sådana tjänstekontrakt mellan en upphandlande enhet och en inköpscentral som gäller produktion av centraliserad inköpsverksamhet eller av stödverksamhet för inköp.

31 §

Övrig gemensam upphandling

Upphandlande enheter kan komma överens om att genomföra specifika upphandlingar gemensamt. De upphandlande enheter som deltar i upphandlingen ansvarar gemensamt för att bestämmelserna i denna lag följs, om upphandlingen i sin helhet genomförs gemensamt för alla dessa upphandlande enheters räkning och i deras namn. Detta solidariska ansvar tillämpas även i situationer där en av de upphandlande enheter som deltar genomför upphandlingsförfarandet för egen och för de andra berörda upphandlande enheternas räkning.

Om upphandlingsförfarandet inte genomförs gemensamt för alla de deltagande upphandlande enheternas räkning och i deras namn, ansvarar de upphandlande enheterna gemensamt för att bestämmelserna i denna lag följs till den del de har genomfört skedena i upphandlingsförfarandet gemensamt. Varje upphandlande enhet är ensam ansvarig för att följa bestämmelserna i denna lag när det gäller de skeden som den genomför för egen räkning och i eget namn.

32 §

Upphandling som är gemensam för upphandlande enheter från olika medlemsstater i Europeiska unionen

Upphandlande enheter får använda sådan centraliserad inköpsverksamhet som avses i 5 § 13 punkten och som tillhandahålls av en inköpscentral i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Det är dock inte tillåtet att använda en inköpscentral i en annan medlemsstat för att undvika Finlands lagstiftning.

Denna lag tillämpas när upphandlande enheter från andra medlemsstater i Europeiska unionen gör upphandlingar hos inköpscentraler i Finland. Denna lag tillämpas också när upphandlande enheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen gör upphandlingar med hjälp av dynamiska inköpssystem som införts av en inköpscentral i Finland samt på upphandling, val av leverantör och konkurrensutsättning inom ramavtal som grundar sig på ramavtal. Denna lag tillämpas inte på upphandling som upphandlande enheter i Finland gör hos inköpscentraler i andra medlemsstater i Europeiska unionen. Denna lag tillämpas inte heller på upphandling där ett dynamiskt inköpssystem som införts av en inköpscentral i en annan medlemsstat i Europeiska unionen används, och inte heller på upphandling, val av leverantör eller konkurrensutsättning inom ramavtal som grundar sig på ramavtal.

Upphandlande enheter ska ingå avtal över sådana upphandlingsförfaranden där det utöver en upphandlande enhet i Finland deltar en eller flera upphandlande enheter från andra medlemsstater i Europeiska unionen, om inte nödvändiga delar regleras genom ett internationellt avtal som ingåtts mellan de berörda medlemsstaterna. I avtalet ska fastställas parternas uppgifter och vilken nationell lagstiftning som tillämpas på de olika uppgifterna eller på hela upphandlingsförfarandet samt frågor

som gäller upphandlingsförfarandets struktur, såsom administration av upphandlingsförfarandet, fördelning av upphandlingen samt tilldelning av upphandlingskontrakt. Fördelningen av uppgifterna och vilken nationell lagstiftning som tillämpas på dem ska meddelas i förfrågningsunderlaget. En deltagande upphandlande enhet anses fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag när den upphandlar varor eller tjänster hos den upphandlande enhet som ansvarar för upphandlingsförfarandet. De upphandlande enheter från olika medlemsstater i Europeiska unionen som tillsammans inrättar en gemensam enhet ska genom ett beslut av den gemensamma enhetens behöriga organ enas om att lagstiftningen i den stat där den gemensamma enheten bedriver sin verksamhet ska tillämpas på den gemensamma enhetens upphandlingsförfarande.

33 §

Tjänsteupphandling som grundar sig på ensamrätt

Denna lag tillämpas inte på tjänsteupphandling som görs hos en annan upphandlande enhet på grundval av en ensamrätt för produktion av tjänster som denna beviljats genom en lag, förordning eller administrativ bestämmelse i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska unionen.

34 §

Upphandling i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Denna lag tillämpas inte på sådan upphandling i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som nationen eller Europeiska unionen inte har intresse i och som inte är av gränsöverskridande intresse inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En förutsättning är att Europeiska unionen och ifrågavarande land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet inte har ingått något bilateralt eller multilateralt avtal om likvärdigt och faktiskt tillträde till marknaden för offentlig upphandling.

35 §

Reserverade upphandlingskontrakt

Upphandlande enheter får föreskriva att deltagandet i ett anbudsförfarande ska ske inom ramen för program för skyddad anställning samt reservera rätten att delta i ett anbudsförfarande för arbetscentraler eller motsvarande enheter vars främsta syfte är att anpassa personer med funktionsnedsättning och andra missgynnade personer till samhället och arbetslivet. En förutsättning för att delta i anbudsförfarandet är att minst 30 procent av arbetstagarna på arbetscentralen, hos den ekonomiska aktören eller inom programmet för skyddad anställning är personer med funktionsnedsättning eller andra missgynnade arbetstagare.

Av upphandlingsannonsen ska det framgå att kontraktet är reserverat för arbetscentraler eller för fullgörande inom ramen för program för skyddad anställning.

AVDELNING II

Förfaranderegler

4 kap – Upphandlingsförfaranden

36 §

Öppet förfarande

Vid öppet förfarande publicerar den upphandlande enheten en upphandlingsannons och offentliggör en anbudsfrågan, utifrån vilka alla intresserade leverantörer får lämna anbud. Efter det att upphandlingsannonsen publicerats och anbudsfrågan offentliggjorts får den upphandlande enheten skicka en anbudsfrågan till de leverantörer som den anser vara lämpliga.

37 §

Selektivt förfarande

Vid selektivt förfarande publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla leverantörer får ansöka om att få delta i. Endast de anbudssökande som den upphandlande enheten valt ut får lämna anbud.

Vid selektivt förfarande kan den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att lämna anbud. Det lägsta antal anbudssökande som kommer att bjudas in att delta i förfarandet samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Den upphandlande enheten får till förfarandet inte bjuda in anbudssökande som inte har lämnat en anbudsansökan eller som inte uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enheten. Antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förfarandet ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens.

38 §

Förhandlat förfarande

Vid förhandlat förfarande publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla intresserade leverantörer får ansöka om att få delta i. Den upphandlande enheten förhandlar om villkoren för upphandlingskontraktet med de leverantörer som den valt ut.

Vid förhandlat förfarande får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Den upphandlande enheten får till förfarandet inte bjuda in leverantörer som inte har lämnat en anbudsansökan eller som inte uppfyller de krav som ställs av den upphandlande enheten. Antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förfarandet ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens.

39 §

Konkurrenspräglad dialog

I en konkurrenspräglad dialog publicerar den upphandlande enheten en annons om upphandlingen som alla intresserade leverantörer får ansöka om att få delta i. Den upphandlande enheten för en dialog med de godkända anbudssökandena för att identifiera och definiera hur dess behov bäst ska kunna tillgodoses. Kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska vara det förhållande mellan pris och kvalitet som anges i 90 §.

I en konkurrenspräglad dialog får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som kommer att bjudas in att delta i dialogen. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i dialogen samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Antalet anbudssökande som bjuds in att delta i dialogen ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens.

40 §

Den konkurrenspräglade dialogens gång

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen definiera sina behov och krav i fråga om upphandlingen. Den upphandlande enheten får dessutom utarbeta

en beskrivning som preciserar målen för och innehållet i upphandlingen. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller beskrivningen ange en preliminär tidsplan och fastställa grunderna för jämförelse av anbud.

Den upphandlande enheten inleder en dialog med de anbudssökande som valts ut, där dialogens syfte ska vara att identifiera och definiera hur den upphandlande enhetens behov bäst ska kunna tillgodoses. Den upphandlande enheten får med de utvalda anbudssökandena förhandla om alla aspekter av upphandlingen. Den upphandlande enheten får dela ut pengar eller andra arvoden eller pris till deltagarna i den konkurrenspräglade dialogen.

Dialogen får äga rum i successiva steg så att antalet lösningar som ska diskuteras under dialogen begränsas under dialogens gång genom tillämpning av de grunder för jämförelse av anbud som anges i upphandlingsannonsen eller i beskrivningen. En förutsättning är att det i upphandlingsannonsen eller beskrivningen anges att dialogen äger rum i successiva steg.

Den upphandlande enheten ska under dialogen behandla samtliga anbudsgivare lika. Den upphandlande enheten får inte lämna ut information på ett sätt som äventyrar likabehandlingen av dem som deltar i anbudsförfarandet. Den upphandlande enheten får inte för de övriga anbudsgivarna röja konfidentiell information som någon anbudssökande eller anbudsgivare som deltar i dialogen har lämnat utan dennes samtycke, i vilket det specifikt ska anges vilken information samtycket gäller.

Den upphandlande enheten ska avsluta dialogen när den har valt den eller de lösningar som kan tillgodose dess behov. Anbudsgivarna ska informeras om att dialogen har avslutats. Den upphandlande enheten ska uppmana anbudsgivarna att lämna sina slutliga anbud på grundval av den eller de lösningar som lagts fram och specificerats under dialogen. Anbudet ska följa kraven i upphandlingsannonsen, beskrivningen och anbudsfrågan och innehålla alla de faktorer och villkor som är nödvändiga för genomförandet av upphandlingen. Anbud får på begäran av den upphandlande enheten preciseras och förtydligas, förutsatt att detta inte leder till ändringar av väsentliga delar av anbudet eller upphandlingen eller medför risk för att anbudsgivare diskrimineras eller att konkurrensen snedvrids.

Den upphandlande enheten ska välja anbud på grundval av de jämförelsegrunder som fastställs i upphandlingsannonsen eller beskrivningen. Efter jämförelsen av anbud får på den upphandlande enhetens begäran förhandlingar föras med den anbudsgivare som vunnit i syfte att slutgiltigt fastställa de finansiella åtaganden eller andra villkor som anges i anbudet, förutsatt att detta inte leder till ändring av väsentliga aspekter av anbudet eller upphandlingen eller medför risk för att leverantörer diskrimineras eller att konkurrensen snedvrids.

41 §

Innovationspartnerskap

Ett innovationspartnerskap ska syfta till utvecklingen av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad och därpå följande inköp av dessa varor, tjänster eller byggtreprenader. Vid innovationspartnerskap publicerar den upphandlande enheten en upphandlingsannons, och alla intresserade leverantörer får ansöka om att delta i upphandlingen.

Den upphandlande enheten får välja innovationspartnerskap, om den upphandlande enhetens behov inte kan tillgodoses genom inköp av varor, tjänster eller byggtreprenader som redan finns tillgängliga på marknaden.

Vid innovationspartnerskap får den upphandlande enheten i förväg begränsa antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna. Det lägsta antal anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna samt vid behov det högsta antalet anbudssökande ska anges i upphandlingsannonsen. De anbudssökande som godkänns som anbudsgivare ska väljas utifrån de minimikrav på lämplighet som anges i upphandlingsannonsen samt utifrån jämförelsegrunderna. Vid valet av anbudssökande ska de anbudssökandes kapacitet på området för forskning och utveckling och när det gäller att utveckla innovativa lösningar bedömas.

Antalet anbudssökande som bjuds in att delta i förhandlingarna ska med hänsyn till upphandlingens omfattning och art vara tillräckligt stort för att säkerställa verklig konkurrens. Vid innovationspartnerskap ska minst tre anbudssökande bjudas in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är lägre. Om antalet lämpliga anbudssökande är lägre än tre, kan den upphandlande enheten fortsätta förfarandet genom att bjuda in de anbudssökande som uppfyller lämplighetskraven att lämna ett preliminärt anbud.

42 §

Innovationspartnerskapets gång

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen identifiera behovet av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad som inte kan tillgodoses genom inköp av varor, tjänster eller byggtreprenader som redan finns tillgängliga på marknaden. De minimikrav på föremålet för upphandlingen som ska uppfyllas av alla anbud ska också anges i upphandlingsannonsen. Kraven ska anges tillräckligt precist för att leverantörerna ska kunna bedöma upphandlingens art och omfattning och besluta om de ska lämna en anbudsansökan.

Den upphandlande enheten får besluta att inrätta ett innovationspartnerskap med en eller flera anbudsgivare som bedriver separat forsknings- och utvecklingsverksamhet. Den upphandlande enheten ska med de utvalda anbudsgivarna inleda förhandlingar som syftar till utvecklingen av en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad och därpå följande inköp av dessa varor, tjänster eller byggtreprenader.

Kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska vara det förhållande mellan pris och kvalitet som anges i 90 §. Innovationspartnerskapet ska delas upp i successiva etapper som följer de olika stegen i forsknings- och innovationsprocessen. Den upphandlande enheten ska för parten eller parterna fastställa mellanliggande mål och föreskriva utbetalning av ersättning.

Den upphandlande enheten får baserat på målen för partnerskapet efter varje avslutad etapp avsluta innovationspartnerskapet. Om innovationspartnerskapet omfattar flera leverantörer, kan den upphandlande enheten minska antalet parter genom att avsluta enskilda upphandlingskontrakt som gäller partnerskapet. En förutsättning är att det i upphandlingsdokumenten anges att partnerskapet äger rum i successiva steg och vilka villkor som gäller för det.

Den upphandlande enheten behöver inte ordna ett nytt anbudsförfarande vid anskaffningen av utvecklingsresultaten, om upphandlingen görs med de parter som bjudits in till förfarandet och om utvecklingsresultaten och anskaffningen av dem motsvarar de prestandanivåer och maximikostnader som överenskommits mellan de upphandlande enheterna och deltagarna i förfarandet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen, anbudsförfrågan eller inbjudan att förhandla fastställa hur de immateriella rättigheterna ska överföras. Om den upphandlande enheten har valt ut flera parter till förfarandet får den upphandlande enheten inte för de övriga parterna röja vilka lösningar som har föreslagits eller annan konfidentiell information som har förmedlats av en part utan dennes specifika samtycke.

Innovationspartnerskapets struktur samt de olika etappernas varaktighet och värd ska avspegla graden av innovation hos den föreslagna lösningen och de forsknings- och innovationsverksamheter som krävs för att utveckla en innovativ lösning som ännu inte finns tillgänglig på marknaden. Det uppskattade värdet av varor, tjänster eller byggtreprenader får inte vara oproportionerligt stort i förhållande till de investeringar som krävs för deras framtagande.

43 §

Direktupphandling

Vid direktupphandling förhandlar den upphandlande enheten med de leverantörer den valt om villkoren för upphandlingskontraktet utan att i förväg publicera en upphandlingsannons.

Den upphandlande enheten kan välja direktupphandling om

- 1) det vid det föregående förfarandet inte har kommit in några anbudsansökningar eller anbud eller inte har kommit in några lämpliga anbudsansökningar eller anbud; en ytterligare förutsättning är att de ursprungliga villkoren i anbudsförfrågan inte ändras väsentligt,
- 2) upphandlingen av tekniska skäl eller av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt bara kan genomföras av en viss leverantör; en ytterligare förutsättning

är att det inte finns något rimligt alternativ eller substitut och att avsaknaden av konkurrens inte beror på en konstgjord begränsning av villkoren för upphandlingen,

- 3) syftet med upphandlingen är att skapa eller förvärva ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation,
- 4) det är absolut nödvändigt att sluta kontraktet och det är omöjligt att iaktta de föreskrivna tidsfristerna på grund av synnerlig brådska av ett skäl som inte beror på den upphandlande enheten och som inte har kunnat förutses,
- 5) den vara som ska upphandlas enbart tillverkas för forskning, experiment, produktutveckling eller vetenskapliga ändamål och om det inte är fråga om massproduktion i syfte att säkerställa att det är ekonomiskt lönsamt att tillverka varan eller i syfte att täcka forsknings- och utvecklingskostnader,
- 6) upphandlingen gäller varor som noteras och upphandlas på en råvarumarknad,
- 7) varorna inköps särskilt förmånligt, antingen hos en leverantör som lägger ner sin affärsverksamhet eller hos en boförvaltare eller en utredare vid insolvensförfarande, ackord eller motsvarande förfarande, eller
- 8) det är fråga om tjänsteupphandling som görs utifrån en projekttävling enligt 58 § och som enligt tävlingsreglerna ska göras med den som vinner tävlingen, eller om vinnarna är flera, med någon av dem; i så fall ska alla vinnare bjudas in att delta i förhandlingarna.

Ett anbud anses inte vara lämpligt på det sätt som nämns i 2 mom. 1 punkten, om det är irrelevant för upphandlingskontraktet och uppenbart inte utan väsentliga ändringar kan tillgodose den upphandlande enhetens behov och krav enligt upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan. En anbudsansökan ska anses vara olämplig, om leverantören ska eller kan uteslutas från anbudsförfarandet med stöd av 84 § och upphandlingslagens 81 § eller inte uppfyller de lämplighetskrav som fastställts av den upphandlande enheten i enlighet med 83 §.

44 §

Direktupphandling vid tilläggsbeställningar

Den upphandlande enheten får använda direktupphandling när varuupphandlingen hos den ursprungliga leverantören är en tilläggsbeställning vars syfte är att delvis ersätta eller utvidga en tidigare leverans eller utrustning. En förutsättning för detta är att ett byte av leverantör skulle leda till upphandling av varor med annorlunda tekniska egenskaper, vilket skulle medföra oförenlighet eller oproportionerligt stora tekniska svårigheter vid användning och underhåll.

Den upphandlande enheten får utöver vad som föreskrivs i 1 mom. använda direktupphandling när det är fråga om ett nytt byggentreprenadskontrakt som sluts eller en ny tjänsteupphandling som görs med den ursprungliga leverantören och som motsvarar en tidigare byggentreprenad eller tjänsteupphandling. En förutsättning är att en eventuell senare direktupphandling har nämnts i den ursprungliga

upphandlingsannonserna och att det uppskattade värdet av en tilläggstjänst eller en ny byggentreprenad har beaktats vid beräkningen av det ursprungliga kontraktets totala värde.

45 §

Ramavtal

Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande enheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för tilldelningen av kontrakt under en given tidsperiod, särskilt i fråga om tänkt pris och, i tillämpliga fall, uppskattade kvantiteter.

Den upphandlande enheten ska välja leverantörer för ramavtalet genom ett upphandlingsförfarande enligt denna lag i enlighet med vad som föreskrivs om förutsättningarna för användning av upphandlingsförfaranden och skyldigheterna i fråga om förfarandet vid konkurrensutsättning. Upphandlingskontrakt som grundar sig på ramavtal ska slutas mellan de leverantörer som valts ut till ramavtalet och de upphandlande enheter som i upphandlingsdokumenten tydligt angett konkurrensutsättning av ramavtal.

Inga betydande ändringar får göras i villkoren för ramavtalet under dess giltighetstid. Ett ramavtal får gälla högst åtta år. Om föremålet för upphandlingen nödvändigtvis kräver det kan ramavtalet i undantagsfall vara giltigt en längre tid.

46 §

Upphandling som grundar sig på ramavtal

Upphandlingskontrakt som grundas på ett ramavtal ska tilldelas på grundval av objektiva regler och kriterier. Om kraven på öppenhet och icke-diskriminering förutsätter det ska upphandling som grundar sig på ramavtal inbegripa att de leverantörer som är parter i ramavtalet konkurrensutsätts i enlighet med villkoren för ramavtalet och vid behov villkoren för anbudsfrågan. Vid behov får villkoren för ramavtalet preciseras eller förtydligas.

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling som grundar sig på ramavtal uppmuntra de leverantörer som är parter i ramavtalet och har förutsättningar att genomföra upphandlingen att lämna ett skriftligt anbud. Den upphandlande enheten ska fastställa en anbudstid som ska vara tillräcklig med beaktande av upphandlingens art, den tid som behövs för att utarbeta ett anbud och andra motsvarande omständigheter. Innehållet i anbuden ska vara konfidentiellt tills anbudsproceduren avslutats. Den upphandlande enheten ska välja det bästa anbudet i enlighet med de i anbudsfrågan angivna kriterierna för val av anbud och jämförelsegrunderna.

47 §

Elektroniska auktioner

Med elektronisk auktion avses ett upprepat förfarande med hjälp av elektroniska medel för att presentera nya lägre priser eller nya värden för vissa delar av anbudet, vilket genomförs efter en första fullständig utvärdering av anbudet och möjliggör en rangordning av anbudet på grundval av automatiska utvärderingsmetoder. Elektronisk auktion kan användas som ett led i konkurrensutsättningen i dess sista skede

- 1) vid öppet förfarande,
- 2) vid selektivt förfarande,
- 3) vid förhandlat förfarande,
- 4) när de leverantörer som valts ut för ett ramavtal på nytt utsätts för konkurrens med stöd av xx §, och
- 5) i samband med konkurrensutsättning av upphandlingskontrakt inom ramen för ett dynamiskt inköpssystem.

Ett villkor för användning av elektronisk auktion är att innehållet i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan kan utarbetas tillräckligt exakt. Sådana byggtreprenader och sådana tjänsteupphandlingar som innehåller immateriella prestationer, som inte kan rangordnas på grundval av automatiska utvärderingsmetoder, kan inte bli föremål för elektronisk auktion. Elektroniska auktioner får inte genomföras så att föremålet för upphandlingen ändras från det som har angetts i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget.

En elektronisk auktion kan grundas på

priset eller de lägsta kostnaderna, om kriteriet för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga är det lägsta priset eller de lägsta kostnaderna, eller priset eller kvaliteten, eller båda, om upphandlingskontraktet tilldelas på grundval av det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet.

48 §

Dokument om elektroniska auktioner

Om en elektronisk auktion kommer att genomföras ska detta anges i upphandlingsannonsen. Annonseringsförfarandet ska följa vad som föreskrivs i 62 §. På anbudsförfrågan och de övriga upphandlingsdokumenten tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 71-72 §.

Innan en elektronisk auktion kan inledas ska den upphandlande enheten göra en första fullständig utvärdering av anbudet på basis av kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga samt den viktning som fastställts för dem.

Efter den första fullständiga utvärderingen av anbuden ska den upphandlande enheten samtidigt och med elektroniska medel bjuda in alla anbudsgivare som lämnat godtagbara anbud att med hjälp av elektroniska medel föreslå nya priser eller nya värden för jämförelsegrunderna.

En inbjudan att delta i en elektronisk auktion ska innehålla

- 1) alla relevanta upplysningar om de tekniska förutsättningarna för de elektroniska förbindelser som används,
- 2) uppgifter om vilken dag och tid den elektroniska auktionen kommer att inledas,
- 3) vid behov, antalet etapper i den elektroniska auktionen och tidsplanen för varje etapp,
- 4) den matematiska formel som används för att vid den elektroniska auktionen bestämma den nya automatiska rangordningen med avseende på de nya priser eller nya värden som lämnas; om förhållandet mellan pris och kvalitet används som ett kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga, ska formeln innefatta en relativ viktning av alla valda jämförelsegrunder; eventuella prisintervall ska anges i förväg med ett bestämt värde,
- 5) om alternativa anbud är tillåtna, ska separata formler ges för varje alternativ,
- 6) grunderna för avslutande av den elektroniska auktionen samt den tid efter det sista anbudet som nya anbud inväntas.

Resultaten av den första fullständiga utvärderingen ska också fogas till en inbjudan att delta i en elektronisk auktion. Den fullständiga utvärderingen ska innehålla en bedömning av innehållet i ett anbud och vid ett öppet förfarande även en bedömning av anbudsgivarens lämplighet. Till en inbjudan som skickas till en enskild anbudsgivare kan dessutom fogas en uppgift om hur anbudsgivaren placerar sig i förhållande till de övriga anbudsgivarna, dock utan att avslöja de övriga anbudsgivarnas namn.

En elektronisk auktion får inte inledas tidigare än två vardagar efter den dag då inbjudan har skickats ut. Under varje etapp i en elektronisk auktion ska den upphandlande enheten omedelbart lämna alla godkända anbudsgivare åtminstone tillräckliga upplysningar för att de vid varje tidpunkt ska ha kännedom om sin relativa plats i rangordningen. Den upphandlande enheten får också lämna andra upplysningar om andra priser eller värden som har lämnats, om detta anges i upphandlingsdokumenten. Den upphandlande enheten får när som helst meddela antalet deltagare i den aktuella auktionsetappen, dock utan att avslöja de övriga anbudsgivarnas namn. Den upphandlande enheten får inte röja anbudsgivarnas namn under den elektroniska auktionen.

51 §

Avslutande av en elektronisk auktion

En elektronisk auktion kan avslutas

- 1) på den dag och vid den tidpunkt som anges i inbjudan,
- 2) när nya anbud som motsvarar kraven inte längre lämnas, eller
- 3) när antalet olika etapper vid auktionen uppnås.

Den upphandlande enheten ska i inbjudan ange hur auktionen avslutas. I inbjudan ska dessutom vid behov anges en tidtabell för de olika auktionsetapperna samt den tid efter det sista anbudet som nya anbud inväntas.

52 §

Dynamiska inköpssystem

Med dynamiskt inköpssystem avses ett helt elektroniskt upphandlingsförfarande för köp av sådant som vanligen används och finns allmänt tillgängligt på marknaden. Upphandlingsförfarandet är tidsbegränsat och under hela varaktigheten öppet för varje leverantör som uppfyller lämplighetskraven. Den upphandlande enheten kan dela in det dynamiska inköpssystemet i sådana kategorier av varor, tjänster eller byggtreprenader som ska definieras objektivet på grundval av upphandlingens olika egenskaper.

Vid införandet och användningen av ett dynamiskt inköpssystem ska den upphandlande enheten använda enbart elektroniska medel för kommunikation samt iaktta regleringen av selektivt upphandlingsförfarande enligt 37 § i alla skeden av ett dynamiskt inköpssystem fram till det att upphandlingsbeslutet fattats. Den upphandlande enheten får inte hos leverantörerna ta ut avgifter för deltagande i systemet.

53 §

Införande av ett dynamiskt inköpssystem och upphandlingsdokument

Den upphandlande enheten ska införa ett dynamiskt inköpssystem genom att publicera en upphandlingsannons, i vilken det ska anges huruvida systemet eventuellt delas in i kategorier på det sätt som avses i 52 § samt inköpssystemets varaktighet. Om varaktigheten ändras utan att systemet avslutas, ska information om ändringen ges genom en ny upphandlingsannons. Om systemet har avslutats, ska information om ändringen ges genom en annons i efterhand. Om en elektronisk auktion används i det sista skedet av anbuds-förfarandet inom ramen för ett dynamiskt inköpssystem, ska detta anges i upphandlingsannonsen.

I upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan ska det åtminstone anges vilken typ av planerade köp och vilka kvantiteter som systemet avser samt lämnas all nödvändig information om det dynamiska inköpssystemet samt den elektroniska

utrustning som används och de tekniska arrangemangen för anslutning samt de tekniska specifikationerna.

54 §

Ansökan om att få delta och godkännande av deltagare i ett dynamiskt inköpssystem

Alla intresserade leverantörer kan under hela förfarandets varaktighet ansöka om att få delta i ett dynamiskt inköpssystem. Den upphandlande enheten ska låta samtliga anbudssökande som uppfyller de lämplighetskrav som ställs delta i det dynamiska inköpssystemet. Om den upphandlande enheten har delat in inköpssystemet i olika kategorier av varor, tjänster eller byggtreprenader i enlighet med 52 § 1 mom., ska den precisera de lämplighetskrav för anbudssökande som tillämpas på respektive kategori. Antalet anbudssökande som godkänns i inköpssystemet får inte begränsas.

Den upphandlande enheten ska fatta beslut om godkännande av anbudssökande i inköpssystemet enligt 1 mom. inom 10 dagar från den dag då ansökan om att få delta i ett dynamiskt inköpssystem togs emot. Den upphandlande enheten får i enskilda fall förlänga tidsfristen till 15 dagar, om det vid utvärderingen av godkännandet finns skäl att granska kompletterande dokumentation, att annars kontrollera att lämplighetskraven uppfylls eller det annars är motiverat. Den upphandlande enheten kan också förlänga utvärderingsperioden, om upphandlingsdokumenten för den upphandling som görs inom det dynamiska inköpssystemet inte har gjorts tillgängliga och inte heller görs tillgängliga under den förlängda utvärderingsperioden. Den upphandlande enheten ska då i upphandlingsdokumenten ange längden på den förlängda utvärderingsperioden. Den upphandlande myndigheten ska snarast möjligt informera en anbudssökande om huruvida denne godkänts eller inte godkänts i det dynamiska inköpssystemet.

55 §

Det dynamiska inköpssystemets gång

Den upphandlande enheten ska uppmana anbudsgivarna som godkänts i systemet att lämna anbud på de separata upphandlingar som görs inom det dynamiska inköpssystemet. Om det dynamiska inköpssystemet har delats in i olika kategorier av varor, tjänster eller byggtreprenader, ska den upphandlande enheten uppmana alla anbudsgivare som har godkänts i kategorin i fråga att lämna anbud.

Den upphandlande enheten får när som helst under det dynamiska inköpssystemets varaktighet begära att godkända anbudsgivare, inom fem dagar från den dag då begäran skickades, lämnar in en ny och uppdaterad version av det europeiska enhetliga upphandlingsdokument som avses i 85 §.

På valet av anbud tillämpas vad som föreskrivs i 90 §. Kriterierna för att en upphandling inom det dynamiska inköpssystemet är den ekonomiskt mest fördelaktiga kan fastställas närmare i anbudsförfrågan som gäller upphandlingen.

56 §

Elektroniska kataloger

Den upphandlande enheten får kräva att anbuderna ska lämnas in i form av en elektronisk katalog eller att anbuderna ska innefatta en elektronisk katalog. Anbud som lämnas in i form av en elektronisk katalog får följas av andra handlingar som kompletterar anbudet.

Att elektroniska kataloger används ska nämnas i upphandlingsannonsen. Dessutom ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange uppgifter om format, den elektroniska utrustning som används samt tekniska arrangemang för anslutning och specifikationer för katalogen. De elektroniska katalogerna ska uppfylla de krav som den upphandlande enheten ställer i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan samt kraven på format för anbud och elektroniska kataloger. De elektroniska katalogerna ska dessutom överensstämma med vad som föreskrivs i 66 §.

Om det i ett ramavtal som har ingåtts med fler än en leverantör har använts elektroniska kataloger, får den upphandlande enheten besluta att konkurrensutsättningen av upphandlingen som grundar sig på ramavtalet genomförs på grundval av uppdaterade kataloger. I sådana fall ska den upphandlande enheten

- 1) uppmana anbudsgivarna att uppdatera sina elektroniska kataloger som anpassats till kraven i den upphandling som grundar sig på ramavtalet, eller
- 2) samla in de uppgifter som behövs för att upprätta anbud inom den upphandling som grundar sig på ramavtalet från de elektroniska kataloger som redan inlämnats; i dessa fall ska den upphandlande enheten i anbudsförfrågan ange att denna metod används.

57 §

Leverantörsregister

Den upphandlande enheten kan ha ett leverantörsregister för offentliga upphandlingar. Om det har annonserats om anbudsförfarandet genom en annons om användning av leverantörsregister, ska den upphandlande enheten välja ut deltagarna i anbudsförfarandet bland dem som införts i registret. Det får också finnas uppgifter om fysiska personers kvalifikationer när personerna själva har lämnat uppgifterna till den upphandlande enheten för att föras in i registret. I leverantörsregistret kan olika klassificeringar användas. Villkoren för klassificering eller för införande i leverantörsregistret får inte vara diskriminerande. Ett anbudsförfarande där leverantörsregistret används kan innefatta olika skeden.

De administrativa, tekniska eller finansiella villkoren för registrering ska tillämpas på ett enhetligt och icke-diskriminerande sätt. Om beskrivningar av föremålet för upphandlingen ingår i villkoren för registrering, tillämpas på dem vad som föreskrivs i 75 §. Villkoren för registrering får uppdateras vid behov. De grunder för uteslutning som avses i 84 § och upphandlingslagens 81 § kan ingå i villkoren för registrering. När den upphandlande enheten är en upphandlande myndighet i den mening som avses i 5 § 1 mom. ska de i 84 § angivna obligatoriska grunderna för uteslutning inbegripas i villkoren för registrering.

Villkoren för registrering av leverantörer ska lämnas ut på begäran. Leverantörer ska när som helst kunna ansöka om att bli godkända för registret. Leverantörer som uppfyller de registreringsvillkor som den upphandlande enheten har ställt ska godkännas för registret. Eventuella avgifter som tas ut i samband med ansökningar om registrering eller uppdatering eller bevarande av dem ska stå i proportion till de kostnader som driften av systemet medför.

Leverantörer kan på de villkor som fastställs i 89 § 2 mom. utnyttja andra enheters kapacitet. Kapaciteten ska kunna utnyttjas av leverantörerna under hela den tid som de är införda i leverantörsregistret. Om den upphandlande enheten vid någon upphandling ämnar utnyttja leverantörsregister som förs av andra enheter eller sammanslutningar, ska detta nämnas i annonsen om upphandling. Samtidigt ska dessa andra enheters namn och övriga kontaktuppgifter meddelas.

Det som i personuppgiftslagen (523/1999) föreskrivs särskilt om behandling och utlämnande av personuppgifter ska tillämpas på behandling och utlämnande av personuppgifter i leverantörsregistret.

Anbudsförfaranden där ett leverantörsregister används ska genomföras genom selektiva eller förhandlade förfaranden, där samtliga anbudsgivare och deltagare väljs ut bland de anbudssökande som redan är godkända för registret.

58 §

Projekttävling

Med projekttävling avses ett förfarande där den upphandlande enheten kan skaffa ett sådant underlag eller projekt för exempelvis planläggning, stadsplanering, arkitektur, formgivningsteknik eller databehandling som en jury utser till vinnande bidrag i en tävling med eller utan pris.

Möjligheterna att delta i en projekttävling får inte begränsas geografiskt eller med hänvisning till att deltagarna ska vara antingen fysiska eller juridiska personer.

Antalet deltagare i en projekttävling kan begränsas med i förväg fastställda kriterier. Antalet deltagare som bjuds in att delta i en projekttävling ska dock alltid vara så stort att verklig konkurrens säkerställs.

Med den eller de som vinner projekttävlingen kan ett tjänsteupphandlingskontrakt slutas i enlighet med 43 § 2 mom. 8 punkten. Annonsen om projekttävlingen ska innehålla information om att ett sådant tjänsteupphandlingskontrakt sluts.

På projekttävlingar tillämpas vad som föreskrivs i 1 och 2 kap. samt i 5 kap. och 12 kap. (upphandlingsbeslut och upphandlingskontrakt) och 13 kap. (rättsmedel). Vid projekttävlingar ska dessutom tillämpas vad som föreskrivs om kommunikation i 66 §, om underentreprenad i 81 §, om uteslutning i 83–84 §, om anbudssökandes och anbudsgivares juridiska form och anbud i grupp i 89 § samt i tillämpliga delar vad som föreskrivs om anbudsgivares lämplighet i 83 § och om val av anbud i 90 §.

59 §

Projekttävlingars jury och beslutsfattandet

En projekttävling ska ha en jury som ska bestå av fysiska personer som är oberoende i förhållande till deltagarna i projekttävlingen. Om det krävs särskilda yrkeskvalifikationer av deltagarna i en projekttävling, ska minst en tredjedel av jurymedlemmarna ha dessa eller likvärdiga kvalifikationer.

Juryn ska vara självständig i sina beslut och yttranden. Deltagarnas förslag ska bedömas anonymt och uteslutande utifrån de kriterier som anges i annonsen om projekttävlingen. Anonymiteten ska bevaras tills juryn har avgett sitt slutliga yttrande eller meddelat sitt beslut.

Deltagarna kan vid behov uppmanas att besvara frågor som juryn har noterat i protokollet i syfte att klargöra projektets alla aspekter. Det ska upprättas detaljerade protokoll över dialogen mellan juryn och deltagarna. Juryn ska utöver ett protokoll över bedömningen av projekten även upprätta ett protokoll som undertecknas av samtliga medlemmar och som innehåller en rangordning av projekten och deras förtjänster samt juryns kommentarer och eventuella punkter som kan behöva klargöras.

5 kap – Tidsfrister

60 §

Minimitidsfrister och beräkning av tidsfrister

När tidsfristerna för ett upphandlingsförfarande fastställs ska hänsyn tas till upphandlingens art och till hur komplex den är samt till hur lång tid som behövs för att utarbeta och lämna anbud. Om anbud inte kan lämnas annat än efter ett besök på plats eller efter en granskning på plats av underlaget till upphandlingsdokumenten, ska tidsfristerna för mottagande av anbud fastställas så att alla leverantörer får all den information som behövs för att utarbeta ett anbud. I detta fall ska anbudstiderna vara längre än de minimitidsfrister som fastställts i 2 och 3 mom.

Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog, innovationspartnerskap och dynamiska inköpssystem ska minst 15 dagar reserveras för lämnande av en anbudsansökan. Vid öppet förfarande ska anbudstiden vara minst 35 dagar. I ett dynamiskt inköpssystem ska anbudstiden vara minst 10 dagar.

Tidsfristerna för anbudsansökningarna beräknas från den dag då upphandlingsannonsen har skickats för publicering. Tidsfristerna för anbud beräknas vid öppet förfarande från den dag då upphandlingsannonsen har skickats för publicering och vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, innovationspartnerskap och dynamiska inköpssystem från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna anbud.

Den upphandlande enheten får vid selektivt förfarande och förhandlat förfarande fastställa tidsfristen för lämnande av anbud enligt överenskommelse mellan den upphandlande enheten och de utvalda anbudssökandena. En förutsättning är att den fastställda tidsfristen är densamma för alla anbudsgivare. Om det inte går att komma överens om en tidsfrist för mottagande av anbud, ska tidsfristen vara minst 10 dagar från den dag då inbjudan att lämna anbud skickades till anbudssökandena i enlighet med 74 §.

Den upphandlande enheten ska förlänga de minimitidsfrister för lämnande av anbud som anges i 3 mom. så att alla behöriga leverantörer ska kunna få all den information som behövs för att utarbeta ett anbud, om

- a) den upphandlande enheten inte lämnar en leverantör den kompletterande information som leverantören begärt senast sex dagar eller vid det påskyndade förfarande som avses i 61 § senast fyra dagar före den tidsfrist som fastställts för mottagande av anbud går ut,
- b) väsentliga ändringar görs i anbudsförfrågan eller de övriga upphandlingsdokumenten.

Förlängningen av tidsfristen ska stå i proportion till informationens eller ändringens vikt. Den upphandlande enheten behöver inte förlänga de tidsfrister som anges i 3 mom., om den kompletterande information som nämns i 4 mom. 1 punkten inte har begärts i god tid eller om informationen saknar betydelse för utarbetandet av väl underbyggda anbud.

61 §

Påskyndat förfarande

Tidsfristerna enligt 60 § 2 mom. vid öppet förfarande kan förkortas, om det i en brådskande situation som bestyrks på lämpligt sätt av den upphandlande enheten är i praktiken omöjligt att tillämpa tidsfristerna vid dessa förfaranden. Anbudstiden ska vid öppet förfarande dock vara minst 15 dagar.

Anbudstiden kan vid öppet förfarande förkortas till minst 15 dagar, om den upphandlande enheten har skickat en förhandsannons för publicering på det sätt som föreskrivs i 65 §.

6 kap – Skyldighet att annonsera om upphandling och koncessioner

62 §

Annonser om upphandling

Den upphandlande enheten ska sända en upphandlingsannons som gäller specialområden, en annons om koncessioner, en annons om leverantörsregister, en annons om socialtjänster och andra särskilda tjänster, en annons om en projekttävling och en annons i efterhand för publicering. En upphandlande enhet kan också sända en förhandsannons eller en annons om direktupphandling för publicering. Den period som omfattas av förhandsannonsen får vara högst tolv månader från den dag då annonsen skickades för publicering. Om en upphandling kan genomföras som direktupphandling på de villkor som anges i 43 eller 44 § i denna lag, föreligger ingen annonseringsskyldighet.

Vid öppet förfarande innehåller upphandlingsannonsen en uppmaning att lämna anbud på det sätt som anges i annonsen och de övriga upphandlingsdokumenten. Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog och innovationspartnerskap innehåller upphandlingsannonsen en uppmaning att lämna en anbudsansökan på det sätt som anges i annonsen och de övriga upphandlingsdokumenten.

De annonser som nämns i 1 mom. ska med elektroniska medel lämnas i för publicering. En annons i efterhand ska skickas för publicering inom 30 dagar efter det att ett upphandlingskontrakt slutits, en projekttävling avslutats, ett upphandlingskontrakt som grundar sig på ett dynamiskt upphandlingskontrakt slutits eller ett beslut om ingående av ett ramavtal meddelats. Skyldigheten när det gäller annonser i efterhand gäller inte enskilda upphandlingskontrakt som sluts på basis av ett ramavtal. Den upphandlande enheten ska också om upphandlingen avbryts skicka en annons i efterhand för publicering. Grunderna för avbrytandet av upphandlingen ska framgå av annonsen.

Den upphandlande enheten får publicera en upphandlingsannons eller de uppgifter den innehåller även i andra lämpliga medier, såsom tidningar eller facktidningar eller på sina egna webbsidor. De annonser som avses i 1 mom. och uppgifterna de innehåller får inte publiceras någon annanstans före de har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning och efter detta på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi. Arbets- och näringsministeriet ska upprätthålla ett elektroniskt system ur vilket den upphandlande enheten får information om att en annons har publicerats på adressen www.hankintailmoitukset.fi och tidpunkten för publiceringen. Publicering någon annanstans är tillåten, om den upphandlande enheten inte har underrättats om publiceringen av en annons inom 48 timmar efter bekräftelsen av att annonsen har tagits emot.

Annonser som publicerats någon annanstans får inte innehålla annan information än de annonser som publicerats på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi.

63 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och referensnomenklaturen enligt CPV

Om upphandlingens uppskattade värde överstiger de tröskelvärden som avses i 13 §, ska de annonser som avses i 62 § i denna lag göras på de standardformulär som fastställts i förordningen om fastställande av standardformulär XX, nedan förordningen om standardformulär. Den referensnomenklatur som fastställts i kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG respektive 2004/18/EG om förfaranden vid offentlig upphandling, när det gäller revidering av CPV, ska användas vid bestämmandet av upphandlingens art.

64 §

Publicering av upphandlingsannonser

Av de annonser som avses i 62 § ska följande med elektroniska medel skickas för publicering på finska eller svenska på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi, och detta ska göras på de standardformulär som är avsett för dem:

- 1) EU-upphandlingsannons för specialområdena,
- 2) annonser som gäller socialtjänster och andra särskilda tjänster,
- 3) annonser om tilldelning av koncessioner,
- 4) annonser om projekttävlingar,
- 5) annonser om ändringar av avtal,
- 6) annonser om rättelser, och
- 7) annonser i efterhand.

Av de annonser som avses i 62 § får följande med elektroniska medel skickas för publicering på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi, och detta ska göras på EU-standardformulär:

- 1) förhandsannonser, och
- 2) annonser om direktupphandling.

Övriga EU-annonser som fastställts i Europeiska kommissionens förordning om standardformulär ska på de standardformulär som fastställts av kommissionen avfattas direkt på den webbplats på adressen www.simap.europa.eu som drivs av Europeiska unionens publikationsbyrå. En kopia av annonsen ska i statistikförings syfte skickas till den mottagare som arbets- och näringsministeriet meddelat.

Den upphandlande enheten ska på begäran kunna bevisa vilken dag annonserna har skickats.

65 §

Förhandsannons

Om den upphandlande enheten ämnar utnyttja möjligheten att förkorta anbudstiderna enligt 60 § i denna lag, ska den upphandlande enheten för publicering skicka en förhandsannons som avses i 62 § om upphandlingar som ska genomföras under de följande månaderna och vars uppskattade värde är minst det tröskelvärde som avses i 13 §.

Förhandsannonsen ska skickas för publicering högst 12 månader innan upphandlingsannonsen skickas för publicering.

7 kap – Informationsutbyte

66 §

Elektroniskt informationsutbyte i anslutning till upphandlingsförfarandet

Informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet, såsom anbud och anbudsansökningar, ska ske med elektroniska medel. De verktyg och anordningar som ska användas för kommunikation med elektroniska medel, liksom deras tekniska egenskaper, ska vara icke-diskriminerande, allmänt tillgängliga och kompatibla med informations- och kommunikationstekniska produkter som används allmänt, och får inte begränsa leverantörernas tillträde till upphandlingsförfarandet. En upphandlande enhet ska i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget ange de eventuella krav som gäller informationsutbytet.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet ske via post eller på något annat lämpligt leveranssätt eller en kombination av dessa och elektroniska medel i följande situationer:

- 1) på grund av upphandlingens särskilda art skulle användningen av elektroniska medel för kommunikation kräva särskilda verktyg, anordningar eller filformat som inte finns allmänt tillgängliga eller inte stöds av allmänt tillgängliga applikationer,
- 2) applikationen som använts vid lämnandet av anbud använder filformat som inte kan användas av några andra öppna eller allmänt tillgängliga applikationer eller som anbudsgivaren av skäl som gäller licenserna för applikationer inte kan göra tillgängliga för nedladdning eller fjärranvändning av den upphandlande enheten,
- 3) användningen av elektroniska medel för kommunikation skulle kräva specialiserad utrustning som inte är allmänt tillgänglig för upphandlande enheter,
- 4) i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan efterfrågas det fysiska modeller eller arkitektmodeller som inte kan översändas med hjälp av elektroniska medel,

- 5) användningen av andra än elektroniska medel för kommunikation är nödvändig på grund av brott mot säkerheten i elektroniska medel för kommunikation,
- 6) användning av andra än elektroniska medel för kommunikation är nödvändig i syfte att skydda den särskilt känsliga karaktären hos information som behandlas vid upphandlingsförfarandet, och skyddet inte kan säkerställas på korrekt sätt genom användning av elektroniska verktyg och anordningar som antingen är allmänt tillgängliga för leverantörer eller kan göras tillgängliga för dem i den mening som avses i 67 §.

En upphandlande enhet som för informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet använder andra än de elektroniska medel för kommunikation som avses i 1 mom. ska ange skälen till detta i motiveringen till det upphandlingsbeslut som avses i 112 § eller den enskilda rapport som avses i 113 §.

En upphandlande enhet får trots 1 mom. genomföra informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet muntligt, förutsatt att innehållet i den muntliga kommunikationen dokumenteras i tillfredsställande utsträckning. Anbudsförfrågningar och andra upphandlingsdokument, anbudsansökningar och anbud får dock inte lämnas muntligt och det får inte heller krävas att de lämnas muntligt. Särskilt sådan muntlig kommunikation med anbudsgivare som väsentligen kan påverka innehållet i och bedömningen av anbuderna ska dokumenteras i tillräcklig utsträckning och på lämpligt sätt.

67 §

Annat elektroniskt informationsutbyte

Den upphandlande enheten får trots vad som föreskrivs i 66 § 1 mom. genomföra informationsutbytet i anslutning till upphandlingsförfarandet med elektroniska verktyg och anordningar som inte är allmänt tillgängliga, förutsatt att den upphandlande enheten via dessa verktyg erbjuder anbudssökandena och anbudsgivarna möjlighet att delta i upphandlingsförfarandet på följande sätt:

- 1) den upphandlande enheten med elektroniska medel ger oinskränkt, direkt och fullständig tillgång till dessa verktyg och anordningar för kommunikation från och med den dag då upphandlingsannonsen publiceras; i annonsen ska den webbadress där dessa verktyg och anordningar finns tillgängliga anges,
- 2) den upphandlande enheten ser till att anbudssökande eller anbudsgivare som inte har tillgång till de verktyg och anordningar som berörs, eller inte har möjlighet att erhålla dem inom aktuella tidsfrister, förutsatt att detta inte kan tillskrivas berörd anbudssökande eller anbudsgivare, får delta i upphandlingsförfarandet genom användning av provisoriska anordningar som görs tillgängliga kostnadsfritt online, eller
- 3) den upphandlande enheten stöder en alternativ kanal för lämnande av anbud med elektroniska medel.

Vid informationsutbytet och lagringen av uppgifterna i anslutning till upphandlingsförfarandet ska det säkerställas att alla uppgifters integritet och den sekretess som gäller för anbudsansökningarna och anbudena bevaras. Den upphandlande enheten ska säkerställa att innehållet i anbudena eller anbudsansökningarna inte avslöjas förrän den för presentationen av anbudena eller anbudsansökningarna fastställda tidsfristen har gått ut.

Den upphandlande enheten ska ange den säkerhetsnivå som krävs för de elektroniska medlen för kommunikation i olika skeden av upphandlingsförfarandet. Säkerhetsnivån ska stå i proportion till de risker som är förknippade med förfarandet. Verktyg och anordningar för elektronisk mottagning av anbudsansökningar, anbud och planer vid upphandlingsförfarandena och i projekttävlingar ska uppfylla följande krav:

- 1) information om de specifikationer som är nödvändiga för elektroniskt lämnande av anbud och anbudsansökningar, inbegripet kryptering och tidsstämpling, ska finnas tillgänglig för anbudsgivarna och anbudssökandena,
- 2) exakt dag och tid för mottagande av anbud, anbudsansökningar och inlämnade planer kan fastställas noggrant,
- 3) ingen har tillträde till de uppgifter som överförs elektroniskt före utgången av de fastställda tidsfristerna för inlämnade av uppgifter,
- 4) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten får fastställa eller ändra datum för öppnande av mottagna uppgifter,
- 5) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten kan få tillträde till samtliga eller en del av de insända uppgifterna i de olika etapperna av upphandlingsförfarandet eller projekttävlingen,
- 6) endast en person som utsetts av den upphandlande enheten får bevilja tillträde till de insända uppgifterna, och först efter det fastställda datumet,
- 7) de uppgifter som mottagits och öppnats enligt kraven är tillgängliga endast för de personer som har utsetts att få kännedom om dem, och
- 8) överträdelser av de villkor som anges i 3-7 punkten klart kan spåras.

8 kap – Förberedelser av upphandlingen, anbudsförfrågan och beskrivning av föremålet för upphandlingen

Innan en upphandlande enhet inleder ett upphandlingsförfarande kan den genomföra en marknadsundersökning för att förbereda upphandlingen och informera leverantörerna om den planerade upphandlingen och kraven för denna.

Vid en marknadsundersökning får den upphandlande enheten anlita oberoende experter, andra myndigheter eller leverantörer. Råden från dessa aktörer får användas som hjälp vid planering och genomförande av upphandlingsförfarandet, men detta får dock inte medföra att konkurrensen snedvrids eller att principen om öppenhet och icke-diskriminering enligt 3 § i denna lag äventyras.

70 §

Anbudssökandes eller anbudsgivares deltagande i förberedelserna av upphandlingen

Om en anbudssökande, anbudsgivare eller ett företag som är anknutet till en anbudsgivare har deltagit i förberedelserna av upphandlingen, ska den upphandlande enheten se till att konkurrensen inte snedvrids till följd av detta. Den upphandlande enheten ska då informera de övriga anbudssökandena och anbudsgivarna om utbytet av relevanta upplysningar inom ramen för eller till följd av att en leverantör har varit involverad i förberedelserna av upphandlingen. Den upphandlande enheten ska även reservera lämpliga tidsfrister för lämnande av anbud.

En leverantör som deltagit i förberedelserna av upphandlingen får i enlighet med 83 § 2 mom. uteslutas från anbudsförfarandet endast om det inte finns något annat sätt att garantera att principerna enligt 3 § iakttas. Innan anbudssökande eller anbudsgivare utesluts från förfarandet ska de få möjlighet att bevisa att deras deltagande i förberedelserna av upphandlingen inte har lett till att ett jämlikt och icke-diskriminerande upphandlingsförfarande äventyras. Beslutet om uteslutning ska motiveras på det sätt som avses i 112 §.

71 §

Anbudsförfrågan

Anbudsförfrågan och bilagorna till den ska utarbetas så tydligt att det utifrån dem är möjligt att lämna anbud som är jämförbara.

Om anbudsförfrågan och upphandlingsannonsen avviker från varandra i fråga om innehåll följs det som anges i upphandlingsannonsen.

72 §

Innehållet i anbudsförfrågan

Anbudsförfrågan eller bilagorna till den ska innehålla

- 1) en definition av föremålet för upphandlingen eller en beskrivning i enlighet med bestämmelserna om beskrivningen av föremålet för upphandlingen i 75 § samt övriga kvalitetskrav som är kopplade till föremålet för upphandlingen,
- 2) en hänvisning till den publicerade upphandlingsannonsen,
- 3) tidsfristen för lämnande av anbud,
- 4) adressen till vilken anbudet ska skickas,

- 5) det eller de språk som anbudena ska avfattas på,
- 6) andra krav som gäller presentation av anbudsdokument och deras form,
- 7) vid konkurrenspräglad dialog den dag dialogen inleds och det eller de språk som används vid dialogen,
- 8) krav som gäller anbudssökandenas eller anbudsgivarnas ekonomiska och finansiella situation samt tekniska lämplighet och yrkesmässiga kvalifikationer och övriga krav samt begäran att lämna ett europeiskt enhetligt upphandlingsdokument eller en förteckning över de handlingar som anbudssökanden eller anbudsgivaren samt den anbudsgivare som vunnit anbudsförfarandet ska tillhandahålla för bedömningen av lämpligheten,
- 9) grunderna för jämförelse av anbud och deras relativa viktning eller ett skäligt variationsintervall eller i undantagsfall jämförelsegrundernas prioritetsordning,
- 10) anbudens giltighetstid,
- 11) de viktigaste kontraktsvillkoren, och
- 12) andra upplysningar som är av väsentlig betydelse med tanke på upphandlingsförfarandet och utarbetandet av anbud.

73 §

Hur anbudsförfrågan tillhandahålls anbudssökandena och anbudsgivarna

Den upphandlande enheten ska med elektroniska medel ge fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till anbudsansökan, inbjudan att förhandla och bilagorna till dem. Tillgång till upphandlingsdokumenten ska ges från och med den dag då upphandlingsannonsen publiceras. Den webbadress där anbudsförfrågan och de övriga upphandlingsdokumenten kan hämtas ska anges i annonsen.

Om fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till vissa dokument som avses i 1 mom. inte kan ges med elektroniska medel i enlighet med 66 § 2 mom., får den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange att berörda dokument kommer att översändas på annat sätt än med elektroniska medel. I sådana fall ska tidsfristen för lämnande av anbud förlängas med fem dagar, utom i brådskande situationer som bestyrks på lämpligt sätt i enlighet med 61 §.

Om fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till vissa dokument som avses i 1 mom. inte kan ges med elektroniska medel i enlighet med vad som föreskrivs i 66 § 1 mom. 6 punkten, ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange kraven som gäller skydd av uppgifternas konfidentiella karaktär, och hur tillgång kan ges till de berörda dokumenten. I sådana fall ska tidsfristen för lämnande av anbud förlängas med fem dagar, utom i brådskande situationer som bestyrks på lämpligt sätt i enlighet med 61 §.

74 §

Inbjudan till anbudssökande

Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog och innovationspartnerskap ska den upphandlande enheten utöver vad som föreskrivs i 73 § 1 mom. samtidigt och skriftligen bjuda in alla utvalda anbudssökande att lämna anbud eller att delta i förhandlingarna. Inbjudan ska innehålla en hänvisning till den elektroniska adress där anbudsfrågan och de övriga dokumenten har offentliggjorts med elektroniska medel. Inbjudan ska följas av anbudsfrågan och de övriga dokumenten, om dokumenten inte har gjorts tillgängliga med elektroniska medel i enlighet med 66 § 2 mom.

75 §

Beskrivning av föremålet för upphandlingen

De definitioner som beskriver föremålet för upphandlingen ska anges i upphandlingsdokumenten och de egenskaper som krävs av byggentreprenader, tjänster och varor ska fastställas i dokumenten. Definitionerna ska möjliggöra att anbudsgivarna deltar i anbudsförandet på lika villkor, och får inte medföra omotiverade hinder för konkurrensen vid offentlig upphandling. När föremålet för upphandlingen ska användas av fysiska personer ska, utom i vederbörligen motiverade fall, föremålet för upphandlingen fastställas med hänsyn till kriterier som gäller tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning eller formgivning med tanke på samtliga användares behov.

Definitionerna som beskriver föremålet för upphandlingen ska utarbetas på något av följande sätt:

- 1) i form av prestanda- eller funktionskrav som är tillräckligt exakta för att anbudsgivarna ska kunna fastställa föremålet för upphandlingen och för att de upphandlande enheterna ska kunna sluta ett upphandlingskontrakt,
- 2) genom en hänvisning till definitioner som beskriver föremålet för upphandlingen och i prioritetsordning till sådana nationella standarder som genomför europeiska standarder, till europeiska tekniska bedömningar, till gemensamma tekniska specifikationer, till internationella standarder, till andra tekniska referenssystem som utarbetats av de europeiska standardiseringsorganen eller, om sådana inte finns, till nationella standarder, till nationella tekniska godkännanden eller till nationella tekniska specifikationer för projektering, beräkning och utförande av byggentreprenader samt användning av varor. Varje hänvisning ska följas av orden "eller likvärdigt",
- 3) i form av de prestanda- eller funktionskrav som avses i 1 punkten och, för att påvisa att dessa prestanda- eller funktionskrav antas vara uppfyllda, med en hänvisning till de definitioner som avses i 2 punkten, eller

- 4) genom en hänvisning till de definitioner som avses i 2 punkten i fråga om vissa egenskaper och genom en hänvisning till de prestanda- eller funktionskrav som avses i 1 punkten i fråga om andra egenskaper.

I definitionen som beskriver föremålet för upphandlingen får en viss tillverkare eller varor av ett visst ursprung inte nämnas. En definition får inte heller innehålla en hänvisning till varumärke, patent, produkttyp, ursprung eller specifik metod, som karakteriserar de varor, tjänster eller den produktion som tillhandahålls av en specifik anbudsgivare, om hänvisningen gynnar eller missgynnar vissa anbudsgivare eller varor. En sådan hänvisning får undantagsvis göras endast om föremålet för upphandlingskontraktet inte på annat sätt kan beskrivas tillräckligt exakt och tydligt. Hänvisningen ska följas av orden "eller likvärdigt".

76 §

Användning av märken vid beskrivningen av föremålet för upphandlingen

Den upphandlande enheten får i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet kräva ett särskilt märke som bevismedel för att föremålet för upphandlingen motsvarar de miljömässiga, sociala eller andra egenskaper som krävs. En förutsättning för kravet på ett särskilt märke är att samtliga av följande villkor är uppfyllda:

- 1) märkeskraven gäller endast kriterier som är kopplade till föremålet för upphandlingen och är lämpliga för att definiera egenskaperna hos de byggtreprenader, varor eller tjänster som är föremål för upphandlingen,
- 2) märkeskraven grundas på objektiva kontrollerbara och icke-diskriminerande kriterier,
- 3) märkena har antagits genom ett öppet förfarande i vilket samtliga berörda intressentgrupper, såsom myndigheter, konsumenter, parter på arbetsmarknaden, tillverkare, representanter för handeln samt icke-statliga organisationer, kan delta,
- 4) märkena är tillgängliga för samtliga berörda parter,
- 5) märkeskraven fastställs av en tredje part över vilken den ekonomiska aktör som ansöker om märket inte kan ha ett avgörande inflytande.

Om den upphandlande enheten inte kräver att föremålet för upphandlingen uppfyller alla märkeskrav eller märket omfattar andra krav som inte är kopplade till föremålet för upphandlingen, ska den ange vilka krav kopplade till föremålet för upphandlingen och vilka märkeskrav det hänvisas till. En upphandlande enhet som kräver att ett särskilt märke används ska godta alla märken som bekräftar att föremålet för upphandlingen uppfyller likvärdiga märkeskrav.

Om en anbudsgivare bevisligen inte har haft möjlighet att få tillgång till det särskilda märket som angetts av den upphandlande enheten eller ett likvärdigt märke inom de berörda tidsfristerna och detta inte kan tillskrivas den berörda leverantören,

ska den upphandlande enheten godta andra lämpliga bevismedel. Sådana bevismedel är t.ex. teknisk dokumentation från tillverkaren, förutsatt att den berörda anbudsgivaren bevisar att de byggtreprenader, varor eller tjänster som den ska tillhandahålla uppfyller de särskilda märkeskraven eller de specifika krav som angetts av den upphandlande enheten.

77 §

Certifikat, provningsrapporter och annan teknisk utredning

En upphandlande enhet får kräva att anbudsgivarna ska uppvisa en provningsrapport eller ett intyg från ett organ för bedömning av överensstämmelse som bevismedel för att anbudet överensstämmer med kraven eller kriterierna i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, och att det överensstämmer med de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet. Om en upphandlande enhet kräver att intyg som upprättats av ett specifikt organ för bedömning av överensstämmelse lämnas in, ska enheten även godta intyg från andra likvärdiga organ för bedömning av överensstämmelse.

Den upphandlande enheten ska godta andra lämpliga bevismedel än dem som anges i 1 mom., såsom teknisk dokumentation från tillverkaren, om anbudsgivaren inte har haft tillgång till sådana intyg eller provningsrapporter som avses i 1 mom. eller inte har haft möjlighet att erhålla dem inom de berörda tidsfristerna. En förutsättning är dock att detta inte kan tillskrivas den berörda anbudsgivaren. Anbudsgivaren ska dessutom bevisa att byggtreprenaderna, varorna eller tjänsterna som den tillhandahåller uppfyller kraven eller kriterierna i beskrivningen av föremålet för upphandlingen, de i anbudsförfrågan angivna kriterierna för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller villkoren för fullgörande av kontraktet.

78 §

Påvisande av att anbudet och anbudsansökan överensstämmer med kraven

En anbudsgivare ska i sitt anbud visa att den vara, tjänst eller byggtreprenad som erbjuds överensstämmer med kraven i upphandlingsdokumenten. Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta anbud som inte motsvarar anbudsförfrågan eller kraven i anbudsförfarandet.

Om information eller dokumentation i anbudet eller anbudsansökan är ofullständig eller felaktig eller om särskilda dokument eller särskild information saknas, får den upphandlande enheten begära att anbudsgivaren eller anbudssökanden lämnar, kompletterar, förtydligar eller färdigställer ofullständig eller felaktig information eller dokumentation inom den tidsfrist som den upphandlande enheten fastställer. En förutsättning är att de principer som anges i 3 § iakttas vid förfarandet.

79 §

Uppdelning av upphandlingskontrakt i delar

Den upphandlande enheten får tilldela ett upphandlingskontrakt i form av separata delar, och fastställa storleken på och föremålet för dessa delar. Om den upphandlande enheten inte delar upp kontraktet i delar, ska den i upphandlingsdokumenten, det upphandlingsbeslut som avses i 112 § eller den rapport som avses i 113 § ange skälen till sitt beslut.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen ange om ett anbud får lämnas för en, flera eller alla delar. Om anbud får lämnas för flera eller alla delar får den upphandlande enheten begränsa antalet delar som ett anbud från samma anbudsgivare kan väljas till. I detta fall ska den upphandlande enheten i upphandlingsannonsen ange det högsta antalet delar som anbud från samma anbudsgivare kan väljas till. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange de regler som den tillämpar när den avgör till vilken del en anbudsgivares anbud väljs, om en anbudsgivares anbud väljs till fler delar än det högsta tillåtna antalet delar som anges i upphandlingsannonsen.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom., får den upphandlande enheten tilldela upphandlingskontrakt som kombinerar flera eller alla delar. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen ange de delar eller grupper av delar som kan kombineras.

80 §

Alternativa anbud och parallella anbud

En upphandlande enhet får tillåta alternativa anbud eller kräva att anbudsgivarna lägger fram alternativa anbud. En förutsättning är att det i upphandlingsannonsen anges att alternativa anbud är tillåtna. Det ska dessutom framgå huruvida det är tillåtet att lämna endast alternativa anbud. Alternativa anbud ska vara kopplade till föremålet för upphandlingskontraktet.

Ett alternativt anbud ska uppfylla de i anbudsförfrågan angivna minimikraven på föremålet för upphandlingen och villkoren för att alternativa utföranden ska få presenteras. Om den upphandlande enheten har meddelat att den tillåter alternativa anbud, får ett alternativt anbud inte förkastas enbart på den grunden att det skulle leda till tjänsteupphandling i stället för varuupphandling eller till varuupphandling i stället för tjänsteupphandling.

Den upphandlande enheten får förbjuda en leverantör att lägga fram flera parallella anbud, om detta har angetts i förväg i anbudsförfrågan.

81 §

Underentreprenad

Den upphandlande enheten kan kräva att anbudsgivaren i sitt anbud anger hur stor del av upphandlingskontrakten som den avser lägga ut på tredje part samt vilka underleverantörer som föreslås. Ett sådant meddelande begränsar inte anbudsgivarens ansvar som huvudman när det gäller att genomföra upphandlingen.

Vid byggentreprenadkontrakt eller tjänsteupphandling som ska tillhandahållas vid en anläggning under direkt tillsyn av den upphandlande enheten ska den upphandlande enheten senast då fullgörandet av upphandlingskontraktet inleds kräva att den valda anbudsgivaren uppger namn på, kontaktuppgifter till och legala ställföreträdare för sina underleverantörer som deltar i sådana byggentreprenader eller tjänster, i den mån de är kända vid den tidpunkten. Den valda anbudsgivaren ska under upphandlingskontraktets giltighetstid även meddela ändringar i fråga om underleverantörerna och ändringar i nämnda uppgifter.

Den upphandlande enheten får utvidga meddelandeskyldigheten enligt 2 mom.

- 1) till andra upphandlingskontrakt än de som avses i 2 mom., eller
- 2) ännu längre ned i underleverantörskedjan.

Den upphandlande enheten får vid upphandling av byggentreprenader och tjänster samt vid monterings- eller installationsarbeten inom ramen för varuupphandling kräva att vissa kritiska uppgifter ska utföras direkt av anbudsgivaren eller en deltagare i gruppen.

82 §

Uteslutning av underleverantörer

En upphandlande enhet får i enlighet med 85–87 § kontrollera om det föreligger grunder för att utesluta underleverantörer med stöd av 83 eller 84 §. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren ersätter underleverantören. Om en sådan grund för uteslutning efter prövning som avses i 81 § i upphandlingslagen gäller en underleverantör, får den upphandlande enheten kräva att underleverantören ersätts.

9 kap – Val av anbudssökande och anbudsgivare samt av anbud

83 §

Kriterier för val av anbudssökande och anbudsgivare

Den upphandlande enheten ska välja ut anbudssökande och anbudsgivare på grundval av objektiva kriterier som har meddelats på förhand. Den upphandlande enheten ska utesluta sådana anbudsgivare eller anbudssökande ur anbudsförfarandet som inte uppfyller dessa villkor. Kriterierna för valet av anbudssökande och anbudsgivare

ska vara tillgängliga för leverantörerna. Vid förhandlat förfarande ska den upphandlande enheten vid behov begränsa antalet utvalda anbudsgivare enligt de kriterier som meddelats på förhand.

Den upphandlande enheten kan även tillämpa de kriterier som föreskrivs i fråga om bedömningen av anbudssökandenas och anbudsgivarnas lämplighet och valet av anbudssökande och anbudsgivare i 10 kap. i upphandlingslagen, särskilt bestämmelserna om grunder för uteslutning efter prövning i 81 §, kraven beträffande ekonomisk och finansiell situation i 85 § och förutsättningarna beträffande teknisk prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer i 86 § i nämnda kapitel. Anbudssökande och anbudsgivare kan, i enlighet med bestämmelserna i 82 § i upphandlingslagen, lägga fram bevis på sin tillförlitlighet trots att grunder för uteslutning föreligger. Kriterierna kan hänföra sig till den upphandlande enhetens behov att minska antalet anbudsgivare så att de resurser som är tillgängliga för upphandlingsförfarandet står i rätt proportion till arten av det förfarande som används. De utvalda anbudsgivarna ska dock vara så många att kravet på tillräcklig konkurrens uppfylls.

84 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbuds förfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att anbudssökanden eller anbudsgivaren, en ledamot i dess förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för något av följande brott:

- 1) sådant deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet som avses i 17 kap. 1 a § i strafflagen (39/1889),
- 2) sådant givande av muta som avses i 16 kap. 13 §, grovt givande av muta som avses i 16 kap. 14 §, givande av muta åt riksdagsledamot som avses i 16 kap. 14 a §, grovt givande av muta åt riksdagsledamot som avses i 16 kap. 14 b §, givande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 7 §, grovt givande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 7 a §, tagande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 8 § eller grovt tagande av muta i näringsverksamhet som avses i 30 kap. 8 a § i strafflagen,
- 3) skattebedrägeri som avses i 29 kap. 1 §, grovt skattebedrägeri som avses i 29 kap. 2 §, subventionsbedrägeri som avses i 29 kap. 5 §, grovt subventionsbedrägeri som avses i 29 kap. 6 §, subventionsmissbruk som avses i 29 kap. 7 §, arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri som avses i 29 kap. 4 a § eller grovt arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri som avses i 29 kap. 4 b § i strafflagen,

- 4) penningtvätt som avses i 32 kap. 6 §, grov penningtvätt som avses i 32 kap. 7 §, stämpling till grov penningtvätt som avses i 32 kap. 8 § eller penningtvätt av oaktksamhet som avses i 32 kap. 9 § i strafflagen,
- 5) sådant brott som begåtts i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 §, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 2 §, ledande av terroristgrupp som avses i 34 a kap. 3 §, främjande av en terroristgrupps verksamhet som avses i 34 a kap. 4 §, meddelande av utbildning för ett terroristbrott som avses i 34 a kap. 4 a § eller rekrytering för ett terroristbrott som avses i 34 a kap. 4 c § i strafflagen,
- 6) sådan finansiering av terrorism som avses i 34 a kap. 5 § i strafflagen,
- 7) människohandel som avses i 25 kap. 3 § eller grov människohandel som avses i 25 kap. 3 a § i strafflagen, eller
- 8) arbetarskyddsbrott som avses i 47 kap. 1 §, arbetstidsbrott som avses i 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet som avses i 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet som avses i 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet som avses i 47 kap. 5 § eller anlitanande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd som avses i 47 kap. 6 a § i strafflagen.

Den upphandlande enheten ska utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet också på grundval av en lagakraftvunnen dom för ett sådant brott i någon annan stat som motsvarar ett brott som nämns i 1 mom. I Europeiska unionens medlemsstater gäller bestämmelserna följande brott som nämns i Europeiska unionens lagstiftning:

- 1) deltagande i en kriminell organisation enligt definitionen i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF,
- 2) korruption enligt definitionen i artikel 3 i konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, respektive artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF, samt korruption enligt definition i den nationella lagstiftning som är tillämplig på den upphandlande enheten eller anbudssökanden och anbudsgivaren,
- 3) bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,
- 4) terroristbrott enligt definitionen i artikel 1 eller brott med anknytning till terroristverksamhet enligt definitionen i artikel 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF, eller anstiftan av, medhjälp till eller försök att begå ett brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet,
- 5) penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG,
- 6) barnarbete och andra former av människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU.

Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare som det genom ett lagakraftvunnet beslut eller en

lagakraftvunnen dom har slagits fast att har åsidosatt sin skyldighet att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter i Finland eller i etableringslandet. Ovannämnda bestämmelse tillämpas inte om anbudssökanden eller anbudsgivaren har betalat skatterna eller socialförsäkringsavgifterna eller ingått en bindande överenskommelse i syfte att betala dem.

En anbudssökande eller anbudsgivare får inte uteslutas ur ett anbudsförfarande om det har gått mer än fem år sedan den lagakraftvunna dom, genom vilken det brott som avses i 1 mom. har slagits fast, meddelades.

85 §

Europeiskt enhetligt upphandlingsdokument

Upphandlande enheter ska godta det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet som preliminärt bevis på att en anbudssökande eller anbudsgivare uppfyller följande krav:

- 1) ingen av de grunder för uteslutning som avses i 84 § och i upphandlingslagens 81 § gäller anbudssökanden eller anbudsgivaren,
- 2) anbudssökanden eller anbudsgivaren uppfyller de lämplighetskrav som avses i 83 § 2 mom. och som den upphandlande enheten ställer.

Anbudssökande och anbudsgivare kan använda samma europeiska enhetliga upphandlingsdokument vid flera upphandlingsförfaranden för att visa att de krav som avses i 84 § och i upphandlingslagens 81 § samt i 83 § 2 mom. uppfylls, förutsatt att de bekräftar att informationen i dokumentet fortfarande gäller och motsvarar de krav som den upphandlande enheten ställer.

Det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet ska upprättas elektroniskt på grundval av ett standardformulär som fastställs genom kommissionens förordning (EG) nr xx.

86 §

Utredning av villkoren för uteslutning och av uppfyllande av lämplighetskraven

Innan ett upphandlingskontrakt tilldelas ska den upphandlande enheten kräva att den anbudsgivare till vilken den upphandlande enheten har beslutat att tilldela upphandlingskontraktet lämnar in aktuella intyg och utredningar för att utreda om anbudssökanden eller anbudsgivaren berörs av någon sådan grund för uteslutning som avses i 84 § eller i upphandlingslagens 81 § och om den uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer och som avses i upphandlingslagens 84–86 §.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas även på upphandlingar som grundar sig på ramavtal och upphandlingar som gjorts inom dynamiska inköpssystem, om ingen utredning har krävts för att anbudsgivare ska godkännas i ramavtalet eller inköpssystemet. Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas dock inte på upphandlingar som grundar

sig på ramavtal, om upphandlingen görs på de villkor som har fastställts i ramavtalet utan konkurrensutsättning.

Upphandlande enheter kan trots bestämmelsen i 1 mom. när som helst under upphandlingsförfarandet anmoda anbudssökande och anbudsgivare att lämna in samtliga eller en del av de utredningar som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att se till att förfarandet genomförs på ett korrekt sätt.

I fråga om 84 § ska ett utdrag ur straffregistret utfärdat av en behörig myndighet i leverantörens etableringsland godkännas som bevis. Ett straffregisterutdrag som med stöd av denna lag har visats upp för kontroll av brottslig bakgrund får inte vara äldre än tolv månader. I fråga om 81 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten i upphandlingslagen ska ett intyg utfärdat av en behörig myndighet godkännas som bevis. Om ovan nämnda utdrag eller intyg inte utfärdas i anbudssökandens eller anbudsgivarens etableringsland, ska i stället för dessa som bevis godkännas en sådan försäkran under ed eller högtidlig försäkran enligt etableringslandets lagstiftning som avlagts av en representant för anbudssökanden eller anbudsgivaren.

Bevis på en anbudssökandes eller anbudsgivares ekonomiska och finansiella situation kan utgöras av ett eller flera av de dokument som anges i bilaga E till denna lag. Om en anbudssökande eller anbudsgivare av godtagbara skäl inte kan uppvisa de dokument som den upphandlande enheten begär, får anbudssökanden eller anbudsgivaren bevisa sin ekonomiska och finansiella situation med något annat dokument som den upphandlande enheten godkänner.

Bevis på en anbudssökandes eller anbudsgivares tekniska kvalifikationer får lämnas i en eller flera av de former som anges i bilaga E till denna lag, beroende på art, kvantitet eller betydelse av och ändamål för föremålet för upphandlingen.

En upphandlande enhet får inte kräva att anbudsgivare lämnar in bevis för de ändamål som nämns i 1 mom., om den upphandlande enheten kan få tillgång till intyg, utredningar och övriga uppgifter via en kostnadsfri databas i Finland eller någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En anbudsgivare ska inte vara tvungen att lämna in dokument som bevis om den upphandlande enheten redan har de aktuella dokumenten i fråga.

87 §

Online-verktyg för tillhandahållande av intyg och certifikat (e-Certis)

Upphandlande enheter ska som i 86 § avsedda bevis över villkoren för uteslutning och över uppfyllande av lämplighetskraven i första hand be att få sådana intyg och andra dokument som finns i det av kommissionen inrättade online-verktyget för tillhandahållande av intyg och certifikat.

Arbets- och näringsministeriet eller den som ministeriet har utsett ska se till att den information om intyg och andra dokument som registreras i det av kommissionen inrättade online-verktyget för tillhandahållande av intyg och certifikat uppdateras kontinuerligt.

Upphandlande enheter kan begära en utredning av anbudssökandena eller anbudsgivarna om de åtgärder gällande miljökonsekvensledning som vidtas när en byggtreprenad genomförs eller en tjänst utförs. Om en upphandlande enhet kräver att få se certifikat som upprättats av oberoende organ och som intygar att leverantören uppfyller kraven i vissa miljöledningsstandarder, ska enheten hänvisa till unionens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS), till erkända miljölednings-system eller till andra miljöledningsstandarder som bygger på relevanta europeiska eller internationella standarder och som certifierats av ett ackrediterat organ. Den upphandlande enheten ska även godta likvärdiga certifikat från organ i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt leverantörernas intyg över likvärdiga miljöledningsåtgärder.

Den upphandlande enheten kan begära en utredning av anbudssökandena eller anbudsgivarna om de kvalitetssäkringsåtgärder som vidtas. Om en upphandlande enhet kräver att få se certifikat som upprättats av oberoende organ och som intygar att anbudsgivaren uppfyller kraven i kvalitetssäkringsstandarderna, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, ska enheten hänvisa till kvalitetssäkringssystem som bygger på relevanta europeiska standarder på området och som är certifierade av organ som uppfyller europeiska standarder för certifiering. Den upphandlande enheten ska även godta likvärdiga certifikat från organ i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt av anbudsgivarna lämnade intyg över likvärdiga kvalitetssäkringsåtgärder.

Om en leverantör av orsaker som inte beror på leverantören själv bevisligen inte hade möjlighet att erhålla sådana intyg som avses i 1 eller 2 mom. inom eventuella tidsfrister, ska den upphandlande enheten också godta andra bevis om miljöledningsåtgärder eller kvalitetssäkringsåtgärder. En förutsättning är att leverantören kan visa att de miljöledningsåtgärder eller kvalitetssäkringsåtgärder som bevisas på annat sätt motsvarar kraven enligt standarden i det tillämpliga miljöledningssystemet eller enligt den tillämpliga miljöledningsstandarden.

Leverantörer får lämna anbud eller anmäla sig som anbudssökande i grupp. Den upphandlande enheten får inte kräva att grupper av anbudssökande eller anbudsgivare ska anta en viss juridisk form för att få lämna ett anbud eller en anbudsansökan. Enheten får dock kräva att den utsedda gruppen ska anta en viss juridisk form efter tilldelningen av kontraktet, om det behövs för att upphandlingskontraktet ska kunna fullgöras på behörigt sätt. Den upphandlande enheten kan i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ställa ytterligare krav på hur anbudssökandena och

anbudsgivarna tillsammans som en grupp ska uppfylla de i 85 § i upphandlingslagen avsedda krav som gäller den ekonomiska och finansiella situationen eller de i 86 § i upphandlingslagen avsedda krav som gäller tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer. Sådana ytterligare krav på grupper av anbudssökande och anbudsgivare ska motiveras av objektiva skäl och vara proportionerliga.

En anbudssökande eller anbudsgivare får för genomförandet av upphandlingen utnyttja andra enheters kapacitet, oberoende av den rättsliga arten av förbindelserna mellan dem. En grupp får för genomförandet av upphandlingen utnyttja kapaciteten hos deltagarna i gruppen eller hos andra enheter. Kapacitet som gäller kvalifikationer och erfarenhet hos personalen inom andra enheter får användas endast om de andra enheterna i fråga till denna del genomför de byggtreprenader eller tillhandahåller de tjänster som är föremål för upphandlingen. En anbudssökande eller anbudsgivare eller en grupp av dessa ska för upphandlande enheter visa att den uppfyller kraven gällande ekonomisk och finansiell situation, teknisk prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer samt övriga krav. Som bevis kan till exempel användas inbördes åtaganden mellan företag eller andra åtaganden som visar att kapacitet som uppfyller kraven finns tillgängliga för anbudssökandena, anbudsgivarna eller gruppen.

Den upphandlande enheten ska kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren byter ut den leverantör vars kapacitet den använder, om leverantören i fråga inte uppfyller de i 83 § 2 mom. avsedda lämplighetskraven och kraven gällande i 84 § avsedda obligatoriska grunder för uteslutning. Den upphandlande enheten kan kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren byter ut en leverantör för vilken det föreligger en sådan annan grund för uteslutning som avses i 81 § i upphandlingslagen.

Om en anbudssökande eller anbudsgivare utnyttjar andra enheters kapacitet för att uppfylla krav som gäller ekonomisk och finansiell situation, kan den upphandlande enheten kräva att anbudssökanden eller anbudsgivaren och ifrågavarande andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet.

90 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Om den upphandlande enheten, när det gäller andra än varuupphandlingar, använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt, ska enheten ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i det upphandlingsbeslut som avses i 122 § eller i den rapport om upphandlingsförloppet som avses i 123 §.

Den upphandlande enheten kan fastställa sådana jämförelsegrunder angående förhållandet mellan pris och kvalitet som gäller kvalitativa, samhälleliga eller sociala aspekter, miljöaspekter eller innovativa egenskaper. Kriterier som gäller kvalitet

kan vara exempelvis tekniska fördelar, estetiska och funktionella egenskaper, tillgänglighet, utformning med tanke på samtliga användares behov, driftskostnader, kostnadseffektivitet, eftermarknadsservice och tekniskt stöd, underhåll samt leveransvillkor såsom leveransdag, leveranstid eller tid för fullgörandet.

Den upphandlande enheten kan även beakta kvalifikationer och erfarenheter hos samt organisation av den personal som utses att verkställa upphandlingskontraktet, om kvaliteten på den personal som utses på ett betydande sätt kan påverka fullgörandet av upphandlingskontraktet.

Den upphandlande enheten kan även ange kostnadselementet för förhållandet mellan pris och kvalitet i form av ett fast pris eller en fast kostnad, vilket gör att anbudsgivarna enbart konkurrerar i fråga om kvalitet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga eller de jämförelsegrunder enligt förhållandet mellan pris och kvalitet som används. Den upphandlande enheten ska specificera den relativa viktningen av jämförelsegrunderna i upphandlingsannonsen, inbjudan att förhandla eller anbudsförfrågan. Viktningen kan även anges i form av ett lämpligt variationsintervall. Om en inbördes viktning av jämförelsegrunderna av grundad anledning inte kan anges, ska jämförelsegrunderna anges i prioritetsordning.

Jämförelsegrunderna ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen i enlighet med 94 §, de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet och de ska vara icke-diskriminerande och säkerställa möjligheten till verklig konkurrens. Den upphandlande enheten ska fastställa jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de uppgifter som grundar sig på dem för jämförelse av anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten effektivt kontrollera om de uppgifter och bevis som har lämnats av anbudsgivarna är korrekta.

91 §

Koppling till föremålet för upphandlingen

Jämförelsegrunder angående förhållandet mellan pris och kvalitet är kopplade till föremålet för upphandlingen om de är kopplade till det kontrakt som gäller de byggtreprenader, varor eller tjänster som ska tillhandahållas enligt kontraktet i alla avseenden och i alla skeden av deras livscykel. Detta tillämpas även då de faktorer som anges som jämförelsegrunder inte utgör en fysisk del av föremålet för upphandlingen.

92 §

Livscykelkostnader

Den upphandlande enheten kan använda livscykelkostnaderna som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt. Livscykelkostnader är sådana

kostnader som den upphandlande enheten eller andra användare av föremålet för upphandlingen betalar, såsom kostnader för förvärv, användningskostnader, underhållskostnader och återvinnings- och avfallskostnader.

Livscykelkostnader är även sådana kostnader som kan tillskrivas externa miljöeffekter och som är kopplade till föremålet för upphandlingen under dess livscykel, om deras penningvärde kan fastställas och kontrolleras. En förutsättning för att kostnader som kan tillskrivas externa miljöeffekter ska kunna beaktas är dessutom att den metod som används för bedömningen

- 1) grundas på objektivt verifierbara och icke-diskriminerande kriterier,
- 2) inte på ett otillbörligt sätt gynnar eller diskriminerar vissa leverantörer,
- 3) är tillgänglig för och kan användas av alla berörda parter,
- 4) de uppgifter som krävs för beräkningen av kostnaderna ska kunna tillhandahållas med rimliga ansträngningar av normalt omdömesgilla leverantörer.

Om den upphandlande enheten bedömer kostnaderna med utgångspunkt från ett livscykelkostnadsperspektiv, ska enheten i upphandlingsdokumenten ange vilka uppgifter som anbudsgivarna och anbudssökandena ska lämna för beräkning av kostnaderna och vilken metod som kommer att användas vid beräkningen av livscykelkostnaderna.

Vid bedömningen av livscykelkostnaderna ska den metod för beräkning av livscykelkostnader användas som har gjorts obligatorisk annanstans i lag eller genom en rättsakt av Europeiska unionen.

93 §

Onormalt låga anbud

Den upphandlande enheten ska begära att anbudsgivaren förklarar priserna eller kostnaderna i anbudet, om anbudet förefaller vara onormalt lågt. Begäran och förklaringen kan i synnerhet gälla tillverkningssättet, ekonomiska och tekniska lösningar avseende tillhandahållandet av tjänster eller byggmetoderna, ovanligt gynnsamma villkor för upphandlingen, originaliteten i byggentreprenaderna, varorna eller tjänsterna, fullgörande av de skyldigheter som avses i 81 § 1 mom. 5 punkten i upphandlingslagen, underentreprenader eller statligt stöd som anbudsgivaren åtnjuter.

Den upphandlande enheten kan förkasta ett anbud vars pris med hänsyn till upphandlingens art och omfattning är onormalt lågt, om anbudsgivarens förklaring och andra inlämnade bevis inte på ett tillfredsställande sätt förklarar de låga priser eller kostnader som föreslagits. Den upphandlande enheten ska förkasta anbudet om anbudets onormalt låga priser eller kostnader beror på att de skyldigheter som avses i 81 § 1 mom. 5 punkten i upphandlingslagen har försumrats.

Den upphandlande enheten kan förkasta ett anbud som har ett onormalt lågt anbudspris till följd av att anbudsgivaren får ett olagligt statligt stöd. Innan anbudet

förkastas ska anbudsgivaren reserveras en skälig tid att visa att det statliga stödet har beviljats på lagliga grunder.

94 §

Särskilda villkor för upphandlingskontrakt

Den upphandlande enheten kan fastställa särskilda villkor för upphandlingskontraktet, förutsatt att villkoren är kopplade till föremålet för upphandlingen på det sätt som avses i 91 §. Villkoren kan gälla upphandlingens ekonomiska och sociala samt innovations-, miljö- och sysselsättningsrelaterade aspekter. Särskilda villkor för upphandlingskontrakt ska anges i upphandlingsannonsen, inbjudan att förhandla eller förfrågningsunderlaget.

Till ett upphandlingskontrakt mellan en statlig centralförvaltningsmyndighet och den anbudsgivare som tilldelats kontraktet i ett anbudsförfarande ska fogas ett villkor enligt vilket det i de i Finland utförda arbeten som ingår i upphandlingskontraktet ska följas åtminstone de minimivillkor för ett anställningsförhållande som enligt Finlands lag och bestämmelserna i kollektivavtalen ska iakttas i likartat arbete.

Vad som i 2 mom. föreskrivs om statliga centralförvaltningsmyndigheters skyldighet tillämpas också när övriga upphandlande enheter tilldelar upphandlingskontrakt som avser byggtreprenad.

95 §

Beaktande av stöd som ges av den upphandlande enheten vid jämförelse av anbud

Om anbudsgivaren är en enhet som hör till den upphandlande enhetens organisation eller om anbudsgivaren av den upphandlande enheten har fått eller kommer att få ekonomiskt stöd som påverkar anbudspriset, ska den upphandlande enheten vid jämförelse av anbuderna beakta de faktiska omständigheter som påverkar anbudspriset, såsom det ovannämnda ekonomiska stödet.

96 §

Anbud som omfattar varor med ursprung i tredjeland

Ett anbud gällande varuupphandling kan förkastas om andelen sådana varor med ursprung i tredjeland som definieras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 uppgår till mer än 50 procent av det totala värdet av de varor som anbudet omfattar. Som sådana varor betraktas också programvaror för utrustning till telenät.

När två eller flera anbud enligt jämförelsegrunderna i 90 § är likvärdiga, ska det anbud ges företräde som inte kan förkastas enligt 1 mom. Priserna på anbuderna ska enligt denna paragraf anses vara likvärdiga, om prisskillnaden inte är större än 3 procent.

Ett anbud ska dock inte ges företräde enligt 1 mom., om detta skulle tvinga den upphandlande enheten att anskaffa utrustning som har andra tekniska egenskaper än den befintliga utrustningen, med åtföljande oförenlighet, tekniska svårigheter vid drift och underhåll eller orimliga kostnader.

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas inte på anbud som innehåller varor med ursprung i tredjeländer med vilka Europeiska unionen har ingått ett multilateralt eller bilateralt avtal som tillförsäkrar företag från gemenskapen likvärdigt och faktiskt tillträde till marknaden i dessa tredjeländer.

AVDELNING III

FÖRFARANDEN I FRÅGA OM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER, ANDRA SÄRSKILDA TJÄNSTEUPPHANDLINGAR SAMT KONCESSIONER

10 kap – Social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

97 §

Social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på de tjänsteupphandlingar som anges i bilaga C till denna lag och som uppgår till minst de tröskelvärden som avses i 25 §. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på de tjänsteupphandlingar som avses i detta kapitel bestämmelserna i 1, 2, 3, 12 och 13 kap. i denna lag.

98 §

Målen för social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Vid tjänsteupphandling enligt detta kapitel ska den upphandlande enheten beakta den lagstiftning som gäller tjänsten i fråga. Vid upphandlingen av social- och hälsovårdstjänster ska den upphandlande enheten för att trygga individuella, långvariga och periodiska vård- och socialtjänster för dem som använder tjänsterna beakta användarnas specifika behov och hörande av användarna på det sätt som föreskrivs någon annanstans i lag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska den upphandlande enheten sträva efter att beakta tjänsternas kvalitet, kontinuitet, åtkomlighet, överkomlighet, tillgänglighet och omfattning samt faktorer som gäller de olika användarkategoriernas specifika behov, användarnas deltagande och ökade möjligheter till påverkan samt innovation. I fråga om social- och hälsovårdstjänster som gäller långvariga vård- och klientförhållanden ska den upphandlande enheten sträva efter att fastställa kontraktens

längd och de andra kontraktsvillkoren så att kontrakten inte har oskäligen eller oändamålsenliga följder för klienterna.

99 §

Upphandlingsförfarande

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling använda ett förfarande som är ändamålsenligt för genomförandet av föremålet för upphandlingen och förverkligandet av målet för den. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan beskriva det upphandlingsförfarande som används.

Direktupphandling är tillåten endast på de grunder som nämns i 43 och 44 § i denna lag.

100 §

Direktupphandling i särskilda situationer

Utöver vad som föreskrivs i 43 § får den upphandlande enheten använda direktupphandling i enskilda fall vid tjänsteupphandling enligt detta kapitel, om ordnande av anbuds förfarande eller byte av den som tillhandahåller tjänsten skulle vara uppenbart oskäligt eller särskilt oändamålsenligt med hänsyn till tryggheten av ett för klienten betydande vård- eller klientförhållande.

101 §

Annonsering

Den upphandlande enheten ska informera om tjänsteupphandlingar enligt detta kapitel på det sätt som föreskrivs i 62 §.

102 §

Informationsutbytet i förfarandena i anslutning till social- och hälsovårdstjänster samt andra särskilda tjänsteupphandlingar

Det informationsutbyte som hänför sig till ett upphandlingsförfarande ska ske på det sätt som den upphandlande enheten väljer. De valda kommunikationsmedierna ska vara allmänt tillgängliga, och valet av medium får inte äventyra leverantörernas möjligheter att delta i upphandlingsförfarandet.

Om informationsutbytet i anslutning till ett upphandlingsförfarande sker med elektroniska verktyg, tillämpas bestämmelserna i 66 §.

103 §

Anbudsförfrågan och anbud

Anbudsförfrågan ska utarbetas skriftligen och så att det utifrån den är möjligt att lämna anbud som är jämförbara.

En anbudsgivare ska i sitt anbud visa att den tjänst som erbjuds svarar mot kraven i anbudsförfrågan. Anbud som inte motsvarar anbudsförfrågan eller kraven för anbudsförfarandet ska uteslutas ur anbudsförfarandet.

104 §

Anbudsgivares lämplighet och uteslutning av anbudsgivare

Den upphandlande enheten får ställa krav på en anbudsgivares lämplighet. Kraven på lämplighet ska stå i proportion till föremålet för upphandlingen. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange vilka krav som gäller. Den upphandlande enheten ska ur anbudsförfarandet utesluta sådana anbudssökande eller anbudsgivare som inte motsvarar de lämplighetskrav som ställs. Den upphandlande enheten får kräva att anbudsgivarna som en del av sitt anbud försäkrar att de uppfyller de lämplighetskrav som den upphandlande enheten ställer. Före upphandlingskontraktet undertecknas ska det kontrolleras att de uppgifter som den som tilldelats kontraktet har angett i försäkran är korrekta.

Den upphandlande enheten ska använda de grunder för uteslutning som nämns i 84 § och den får använda de grunder för uteslutning som nämns i 81 § i upphandlingslagen.

105 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Jämförelsegrunderna vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används.

Om den upphandlande enheten använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt, ska enheten ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, upphandlingsbeslutet eller rapporten om upphandlingsförfarandet.

11 Kap – Koncessioner

106 §

Koncessioner

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på koncessioner som uppgår till minst det tröskelvärde som avses i 13 §. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på koncessioner bestämmelserna i 1, 2, 3, 12 och 13 kap. i denna lag.

107 §

Koncessionens varaktighet

Kontraktperioden för en koncession ska vara tidsbegränsad.

För koncessioner som varar längre än fem år får den maximala varaktigheten inte överstiga den tid inom vilken koncessionshavaren rimligen kan förväntas få tillbaka de investeringar som gjorts för genomförandet av byggtreprenaderna och tillhandahållandet av tjänsterna tillsammans med en avkastning på det investerade kapitalet.

108 §

Förfarandet vid tilldelning av koncessioner

Den upphandlande enheten ska vid konkurrensutsättning av upphandling använda ett förfarande som är ändamålsenligt för genomförandet av föremålet för upphandlingen och förverkligandet av målet för den. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan beskriva det upphandlingsförfarande som används.

109 §

Direktupphandling

Den upphandlande enheten får använda direktupphandling, om

- 1) det vid det ursprungliga koncessionsförfarandet inte har kommit in några anbudsansökningar eller anbud eller några lämpliga anbudsansökningar eller anbud; en ytterligare förutsättning är att de ursprungliga villkoren i koncessionen inte ändras väsentligt,
- 2) upphandlingen av tekniska skäl eller av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt eller immateriella rättigheter bara kan genomföras av en viss leverantör; en ytterligare förutsättning är att det inte finns något rimligt alternativ eller substitut och att avsaknaden av konkurrens inte beror på en konstgjord begränsning av villkoren för upphandlingen, eller

- 3) syftet med koncessionen är att skapa eller förvärva ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation.

110 §

Annonsering

Den upphandlande enheten ska informera om koncessioner enligt detta kapitel på det sätt som föreskrivs i 62 §.

111 §

Tidsfrister

Den upphandlande enheten ska när den fastställer tidsfristerna för upphandlingsförfarandet ta hänsyn till kvaliteten på och komplexiteten hos koncessionen och koncessionsförfarandet samt hur lång tid som behövs för att utarbeta och lämna anbud och anbudsansökningar.

Det ska för lämnande av anbudsansökningar reserveras minst 30 dagar och för lämnande av anbud reserveras minst 25 dagar från den dag då upphandlingsannonsen skickades. Om den upphandlande enheten väljer de anbudssökande som får lämna anbud, beräknas anbudstiden från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna anbud. Om upphandlingsförfarandet äger rum i successiva steg så att anbudsgivarna först lämnar ett preliminärt anbud, ska det för lämnande av preliminära anbud reserveras minst 17 dagar från den dag då anbudsgivarna har bjudits in att lämna preliminära anbud.

112 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Jämförelsegrunderna vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet.

Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium för att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska fastställa jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de uppgifter som grundar sig på dem för jämförelse av anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten effektivt kontrollera om de uppgifter och bevis som har lämnats av anbudsgivarna är korrekta.

Vad som föreskrivs i 1 mom. ska dock tillämpas så att den upphandlande enheten ska förteckna åtminstone de använda jämförelsegrunderna i fallande

prioritetsordning. Den upphandlande enheten får ändra den prioritetsordning den angett, om den i anbudsförfarandet mottar ett anbud där det föreslås en innovativ lösning med funktionella prestanda på en exceptionell nivå, som en samvetsgrann upphandlande enhet inte hade kunnat förutse. I så fall ska den upphandlande enheten informera alla anbudsgivare om ändringen av prioritetsordningen och skicka ut en ny anbudsförfrågan i enlighet med de minimitidsfrister som avses i 111 §. Ändringen av prioritetsordningen får inte leda till att en jämlik och icke-diskriminerande behandling äventyras.

DEL IV

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER OM UPPHANDLINGSBESLUT, UPPHANDLINGSKONTRAKT OCH RÄTTSMEDEL SAMT SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

12 kap – Upphandlingsbeslut och upphandlingskontrakt

113 §

Upphandlingsbeslut

Den upphandlande enheten ska fatta ett skriftligt beslut om de avgöranden som påverkar anbudssökandenas och anbudsgivarnas ställning samt om anbudsförfarandets utgång. Beslutet ska motiveras. Den upphandlande enheten kan även förena beslutet med villkor.

De faktorer som väsentligen har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone skälen till att en anbudssökande, en anbudsgivare eller ett anbud har förkastats och de centrala grunder på vilka de godkända anbuden har jämförts. I ett beslut som gäller konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 90 §. Om det vid upphandlingen ska iaktas en väntetid som avses i 119 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan slutas.

En upphandlande enhet behöver inte fatta ett beslut som avses i denna paragraf om en tilläggsbeställning som avses i 44 § eller om en temporär organisering av upphandling som avses i 146 § i upphandlingslagen.

Vid upphandling som grundar sig på ramavtal behöver den upphandlande enheten inte fatta ett beslut som avses i denna paragraf, om

- 1) upphandlingen görs på de villkor som har fastställts i ramavtalet utan konkurrensutsättning, eller om

- 2) upphandlingens värde vid konkurrensutsättning som grundar sig på ramavtalet inte överstiger det tröskelvärde som avses i 13 §.

114 §

Rapport om upphandlingsförfarandet

För varje upphandlingskontrakt och ramavtal som ingås eller dynamiskt inköpssystem som införs ska det utarbetas en rapport. Någon separat rapport behöver inte utarbetas när motsvarande uppgifter framgår av beslutet om upphandling, annonsen i efterhand eller av andra upphandlingsdokument. Rapporten ska innehålla följande:

- 1) kontaktuppgifterna för den upphandlande enheten samt föremålet för och värdet av upphandlingskontraktet, ramavtalet eller det dynamiska inköpssystemet,
- 2) namnen på de kandidater och anbudsgivare som i enlighet med 83–84 § har uteslutits ur eller valts till förfarandet, samt de grunder på vilka de uteslutits eller valts,
- 3) skälen till att anbud som befunnits onormalt låga har förkastats,
- 4) skälen till att det lägsta priset har använts som enda kriterium vid bedömningen av vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt,
- 5) skälen till att upphandlingen inte delats upp,
- 6) de grunder på vilka ett krav på mer än två gånger så stor omsättning har ställts på en leverantör,
- 7) namnet på den anbudsgivare som blivit vald som avtalspart, urvalskriterierna samt en bedömning av vilka delar av kontraktet eller ramavtalet som kommer att läggas ut till tredje parter eller namnen på eventuella underleverantörer,
- 8) skälen till att direktupphandling har använts,
- 9) skälen till att upphandlingen har avbrutits,
- 10) skälen till att andra medel för kommunikation än elektroniska medel har använts.

Den upphandlande enheten ska i tillräcklig utsträckning dokumentera de olika skedena i upphandlingsförfarandet och avgörandena i samband med detta. Dokumentationen ska sparas i minst tre år från det datum då upphandlingskontraktet slöts. Rapporten ska på begäran sändas till kommissionen eller till arbets- och näringsministeriet.

115 §

Avbrytande av upphandlingsförfarandet

Upphandlingsförfarandet får avbrytas av en faktisk och grundad anledning.

På ett avgörande om avbrytande av ett upphandlingsförfarande tillämpas vad som i 113 § bestäms om upphandlingsbeslut.

116 §

Besvärсанvisning och rättelseanvisning

Den upphandlande enheten ska till sitt beslut foga en besvärсанvisning, där det redogörs för möjligheterna att föra ärendet till marknadsdomstolen, den upphandlande enhetens kontaktinformation för den underrättelse som avses i upphandlingslagens¹⁴¹ § samt anvisningar om användning av rättelsemedel (rättelseanvisning), där det redogörs för hur anbudssökanden eller anbudsgivaren kan föra ärendet för ny behandling i form av upphandlingsrättelse.

På utfärdande och rättelse av besvärсанvisningar och rättelseanvisningar tillämpas annars för besvärens del bestämmelserna i 3 kap. i förvaltningsprocesslagen (586/1996) och för rättelseanvisningens del bestämmelserna i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003).

117 §

Delgivning av ett upphandlingsbeslut

Den upphandlande enhetens beslut med motivering samt besvärсанvisning och rättelseanvisning ska skriftligen delges dem som saken gäller. Beslutet jämte ovan nämnda handlingar delges med användning av den elektroniska kontaktinformation som anbudssökanden och anbudsgivaren har meddelat den upphandlande enheten. Vid användning av den elektroniska kontaktinformationen anses anbudssökanden och anbudsgivaren ha fått del av beslutet den dag det elektroniska meddelande som gäller ärendet står till mottagarens förfogande i dennes mottagarapparat på ett sådant sätt att det elektroniska meddelandet kan hanteras. Vid elektronisk delgivning ska den upphandlande enheten i sitt meddelande särskilt ange dagen för avsändandet av meddelandet.

Beslutet med motivering samt besvärсанvisningen och rättelseanvisningen kan också delges i ett vanligt brev i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Anbudssökanden och anbudsgivaren anses ha fått del av beslutet och de kompletterande handlingarna den sjunde dagen efter avsändandet, om inte anbudssökanden eller anbudsgivaren visar att delgivningen har skett vid en senare tidpunkt.

118 §

Slutande av upphandlingskontrakt

Efter att upphandlingsbeslutet har fattats ska den upphandlande enheten sluta ett upphandlingskontrakt. Upphandlingskontraktet uppstår genom slutande av ett separat, skriftligt kontrakt.

119 §

Väntetid

Vid upphandling och koncession som överstiger i 21 § angivna EU-tröskelvärden får upphandlingskontrakt slutas tidigast 21 dagar efter det att anbudssökanden eller anbudsgivaren har fått eller anses ha fått del av beslutet och besvärсанvisningen (väntetid).

När en upphandling som bygger på ett dynamiskt inköpssystem överstiger EU-tröskelvärdet är den väntetid som avses i 1 mom. tio dagar.

Väntetid tillämpas inte på direktupphandling.

120 §

Undantag från bestämmelserna om väntetid

Väntetid behöver inte iakttas, om

- 1) kontraktet gäller upphandling som görs på grundval av ett ramavtal enligt 46 §,
- 2) upphandlingskontraktet sluts med den enda anbudsgivaren som lämnat ett godtagbart anbud och det i anbudsförfarandet inte längre deltar andra anbudsgivare eller anbudssökande vars ställning kan påverkas av valet av avtalspartner,
- 3) kontraktet gäller upphandling som görs på grundval av ett dynamiskt inköpssystem.

121 §

Annonsering om direktupphandling samt slutande av upphandlingskontrakt

Vid direktupphandling som avses i 43, 44 och 100 § får den upphandlande enheten efter att upphandlingsbeslutet fattats sända en annons om direktupphandlingen för publicering innan upphandlingskontraktet sluts. Upphandlingskontraktet kan då slutas tidigast 14 dagar efter det att annonsen har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning.

122 §

Upphandlingsrättelse

På upphandling som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna om upphandlingsrättelse i 131-134 § i upphandlingslagen. På upphandlande myndigheter som avses i 5 § 1 mom. i denna lag tillämpas bestämmelserna i upphandlingslagens 134 §.

I upphandlingskontraktet får det inte göras några väsentliga ändringar under kontraktperioden. Som en väsentlig ändring betraktas åtminstone

- 1) att det införs nya villkor som, om de hade ingått i det ursprungliga upphandlingsförfarandet, skulle ha medfört att andra anbudssökande getts tillträde än de som ursprungligen valdes eller att andra anbud än de som ursprungligen godkändes skulle ha godkänts eller skulle ha medfört ytterligare deltagare i upphandlingsförfarandet,
- 2) att ändringen innebär att kontraktets eller ramavtalets ekonomiska jämvikt ändras till förmån för leverantören på ett sätt som inte medgavs i det ursprungliga kontraktet eller ramavtalet,
- 3) att ändringen medför att kontraktets eller ramavtalets omfattning utvidgas betydligt,
- 4) att den avtalspartner som den upphandlande enheten ursprungligen har tilldelat kontraktet byts ut mot en ny avtalspartner eller
- 5) att någon annan ändring görs än en ändring enligt 2 mom.

Trots bestämmelserna i 1 mom. är det tillåtet att göra ändringar i upphandlingskontrakt när det inte rör sig om en väsentlig ändring. Ändringar av detta slag får göras

- 1) oberoende av deras penningvärde om de baserar sig på sådana i upphandlingsdokumenten nämnda avtalsvillkor eller villkor som gäller ändring av dem som var kända vid tidpunkten för upphandlingsförfarandet, och de är klara, exakta och entydiga och inte medför en ändring av kontraktets eller ramavtalets övergripande karaktär,
- 2) om det behövs kompletterande arbeten, tjänster eller varor från den ursprungliga avtalspartnern som inte ingår i det ursprungliga kontraktet, och ett byte av avtalspartner inte är möjligt av ekonomiska eller tekniska skäl och skulle medföra betydande olägenheter eller betydligt större omkostnader för den upphandlande enheten,
- 3) om behovet av ändringen har uppstått till följd av omständigheter som en samvetsgrann upphandlande enhet inte hade kunnat förutse och ändringen inte medför att kontraktets övergripande karaktär ändras,
- 4) om den ursprungliga avtalspartnern byts ut mot en ny avtalspartner till följd av ett entydigt villkor som gäller ändring av kontraktet enligt 1 punkten eller till följd av att en annan leverantör som uppfyller de kvalitativa lämplighetskrav som ursprungligen fastställts träder helt eller delvis i den ursprungliga avtalspartnerns ställe som en följd av företagsomstruktureringar, inklusive uppköp, sammanslagningar, förvärv eller insolvens, under förutsättning att detta inte medför andra väsentliga ändringar av kontraktet och inte syftar till att kringgå tillämpningen av denna lag,

- 5) om det rör sig om en ändring av ringa värde som underskrider de tröskelvärden som fastställs i 25 och 26 § och som inte påverkar kontraktets övergripande karaktär,
- 6) om ändringarna oberoende av deras värde inte är väsentliga i den mening som avses i 1 mom.

Värdet av den ändring som avses i 2 mom. 2-3 punkten får inte vara mer än 50 % av värdet av det ursprungliga kontraktet. Om flera ändringar som avses i 2 mom. 2-3 punkten görs successivt ska varje ändring bedömas separat. Sådana på varandra följande ändringar får inte syfta till att kringgå bestämmelserna i denna lag.

Värdet av den ändring som avses i 2 mom. 5 punkten ska vara lägre än 10 procent av det ursprungliga kontraktets värde för tjänste- och varuupphandlingskontrakt och lägre än 15 procent av det ursprungliga kontraktets värde för byggtreprenadkontrakt. Om flera ändringar som avses i 2 mom. 5 punkten görs successivt ska värdet bedömas utifrån det kumulativa nettovärdet av de successiva ändringarna.

124 §

Hävning av upphandlingskontrakt i särskilda situationer

Utöver det som avtalas i kontraktet kan den upphandlande enheten häva kontraktet

- 1) om kontraktet har varit föremål för en sådan väsentlig ändring som avses i 123 § 1 mom.,
- 2) om någon av de obligatoriska grunder för uteslutning som nämns i 84 § har gällt i fråga om leverantören vid tidpunkten för ingående av upphandlingskontraktet eller
- 3) om upphandlingskontraktet inte borde ha tilldelats leverantören på grund av att denne allvarligt åsidosatt skyldigheterna enligt fördragen och direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling enligt vad som fastställts av Europeiska unionens domstol i ett förfarande i enlighet med artikel 258 i EUF-fördraget.

125 §

Tillämpliga bestämmelser om handlingars offentlighet

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på offentligheten i fråga om den upphandlande enhetens handlingar och de avgifter som tas ut för dessa handlingar samt på parts rätt att ta del av handlingarna, om enheten är en myndighet som avses i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller om den upphandlande enheten på grundval av en bestämmelse någon annanstans i lag är skyldig att följa den lagen.

På rätten för den som deltar i ett anbuds förfarande som ordnas av någon annan än en upphandlande enhet enligt 1 mom. att ta del av handlingar som enheten har upprättat och fått för handläggningen av anbudet och på tystnadsplikten för anställda vid den upphandlade enheten tillämpas det som i lagen om offentlighet i

myndigheternas verksamhet föreskrivs om parts rätt att ta del av en handling, när en handling blir offentlig samt behandling och avgörande av ett ärende som gäller rätt att få ta del av en handling.

Ett beslut av den upphandlade enheten som gäller rätten att ta del av en handling får överklagas i enlighet med 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Behörig förvaltningsdomstol vid besvär över beslut av andra upphandlade enheter än de som är myndigheter är den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den upphandlande enheten finns.

13 kap – Rättsmedel och särskilda bestämmelser

126 §

Ändringssökande och påföljder

På upphandling som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna om sökande av ändring och påföljder i 15 kap. i upphandlingslagen.

127 §

Förvaring av upphandlingskontrakt

De upphandlande enheterna ska åtminstone under kontraktets giltighetstid spara kopior på alla kontrakt som ingåtts till ett värde på minst 1 000 000 euro för varuupphandlingskontrakt eller tjänsteupphandlingskontrakt och minst 10 000 000 euro för byggentreprenadkontrakt.

128 §

Övervakningsrapport som ska lämnas till kommissionen

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att en övervakningsrapport sänds till kommissionen vart tredje år.

De upphandlande enheterna och andra myndigheter ska på begäran lämna de uppgifter som behövs för utarbetandet av övervakningsrapporten och för statistikföringen till arbets- och näringsministeriet.

129 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2016 . Lagens 92 § 3 mom. träder emellertid i kraft den 18 april 2018.

Genom denna lag upphävs lagen om om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007), nedan *den gamla försörjningslagen*, och lagen om om elektroniska auktioner och dynamiska inköpssystem (698/2011). Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till *den gamla försörjningslagen* ska denna lag tillämpas i dess ställe.

130 §

Tillämpning av tidigare bestämmelser

Bestämmelserna i 7 kap. i denna lag tillämpas på inköpscentraler enligt 30 § från och med den 19 april 2017 och på andra upphandlande enheter från och med den 19 oktober 2018. Bestämmelserna i 4 kap. i statsrådets förordning (614/2007) som utfärdats med stöd av *den gamla upphandlingslagen* tillämpas på inköpscentraler enligt 30 § till och med den 18 april 2017 och på andra upphandlande enheter till och med den 18 oktober 2018.

På upphandlingsförfaranden som inletts före denna lags ikraftträdande och som var anhängiga vid ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 215/2012, uusi 6 momentti, jolloin nykyiset 6, 7 ja 8 momentti siirtyvät 7, 8 ja 9 momentiksi, seuraavasti:

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, yksityinen henkilö, joka on yrityksen tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa yrityksessä tai yhteisössä, saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi julkisista hankinnoista annetun lain (xxx/2016) x §:ssä tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (xxx/2016) x §:ssä tarkoitettulle hankintayksikölle. Ote annetaan julkisista hankinnoista annetun lain (xxx/2016) 80 §:n 1 momentissa tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (xxx/2016) 84 §:n 1 momentissa tarkoitettua hankintayksikön suorittamaa pakollisten poissulkemisten selvittämistä varten. Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

- 1) rikoslain 17 luvun 1 a §:n nojalla järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta;
- 2) rikoslain 16 luvun 13 §:n nojalla lahjuksen antamisesta, 14 §:n nojalla törkeästä lahjuksen antamisesta, 14 a §:n nojalla lahjuksen antamisesta kansanedustajalle tai 14 b §:n nojalla törkeästä lahjuksen antamisesta kansanedustajalle taikka rikoslain 30 luvun 7 §:n nojalla lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, 7 a §:n nojalla törkeästä lahjomisesta elinkeinotoiminnassa tai 8 §:n nojalla lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa;
- 3) rikoslain 29 luvun 1 §: nojalla veropetoksesta, 2 §:n nojalla törkeästä veropetoksesta, 5 §:n nojalla avustuspetoksesta, 6 §:n nojalla törkeästä avustuspetoksesta, 7 §:n nojalla avustuksen väärinkäytöstä, 4a §:n nojalla työeläkevakuutusmaksupetoksesta, 4b §:n nojalla törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta;
- 4) rikoslain 32 luvun 6 §:n nojalla rahanpesusta, 7 §:n nojalla törkeästä rahanpesusta, 8 §:n nojalla salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 9 §:n nojalla tuottamuksellisesta rahanpesusta;

5) rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 4 §:n nojalla terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tai 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen;

5) rikoslain 32 luvun 6–10 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai rikoslain 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismin rahoittamisesta,

6) rikoslain 25 luvun 3 §:n nojalla ihmiskaupasta tai 3 a §:n nojalla törkeästä ihmiskaupasta;

7) rikoslain 47 luvun 1 §:n nojalla työturvallisuusrikoksesta, 2 §:n nojalla työaikasuojelurikoksesta, 3 §:n nojalla työsyrynnästä, 3 a §:n nojalla kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, 5 §:n nojalla työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai 6 a §:n nojalla luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

muutetaan rikosrekisterilain 6 §:n 7 momentiksi siirtynyttä 6 momenttia seuraavasti:

Edellä 1–6 momentissa tarkoitettua otetta pyydetessä on ilmoitettava tarkoitus, johon sitä tarvitaan. Ote, jota tarkoitetaan 2–6 momentissa, toimitetaan vain sille, jota se koskee.

Lag om ändring av 6 § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 6 § i straffregisterlagen (770/1993), sådan paragrafen lyder i lag 215/2012, ett nytt 6 mom., varvid det nuvarande 6, 7 och 8 mom. blir 7, 8 och 9 mom., som följer:

Utöver vad som föreskrivs ovan har en enskild person, som är ledamot i ett företags eller en sammanslutnings förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan eller som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera ett företag eller en sammanslutning, rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att visa upp det för en sådan upphandlande enhet som avses i x § i lagen om offentlig upphandling (xxx/2016) eller i x § i lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (xxx/2016). Utdraget ges för att den upphandlande enheten ska kunna utreda obligatorisk uteslutning i enlighet med 80 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling (xxx/2016) eller 84 § 1 mom. i lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (xxx/2016). I utdraget antecknas uppgifter om det lagakraftvunna beslut genom vilket personen har dömts för

1) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet med stöd av 17 kap. 1 a § i strafflagen,

2) givande av muta med stöd av 16 kap. 13 §, grovt givande av muta med stöd av 16 kap. 14 §, givande av muta åt riksdagsledamot med stöd av 16 kap. 14 a §, grovt givande av muta åt riksdagsledamot med stöd av 16 kap. 14 b §, givande av muta i näringsverksamhet med stöd av 30 kap. 7 §, grovt givande av muta i näringsverksamhet med stöd av 30 kap. 7 a § eller tagande av muta i näringsverksamhet med stöd av 30 kap. 8 § i strafflagen,

3) skattebedrägeri med stöd av 29 kap. 1 §, grovt skattebedrägeri med stöd av 29 kap. 2 §, subventionsbedrägeri med stöd av 29 kap. 5 §, grovt subventionsbedrägeri med stöd av 29 kap. 6 §, subventionsmissbruk med stöd av 29 kap. 7 §, arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri med stöd av 29 kap. 4 a § eller grovt arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri med stöd av 29 kap. 4 b § i strafflagen,

4) penningtvätt med stöd av 32 kap. 6 §, grov penningtvätt med stöd av 32 kap. 7 §, stämpling till grov penningtvätt med stöd av 32 kap. 8 § eller penningtvätt av oaktsamhet med stöd av 32 kap. 9 § i strafflagen,

5) brott som begåtts i terroristiskt syfte med stöd av 34 a kap. 1 §, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte med stöd av 34 a kap. 2 §, ledande av terroristgrupp med stöd av 34 a kap. 3 §, främjande av en terroristgrupps verksamhet med stöd av 34 a kap. 4 §, meddelande av utbildning för ett terroristbrott med stöd av 34 a kap. 4 a § eller rekrytering för ett terroristbrott med stöd av 34 a kap. 4 c § i strafflagen,

5) ett brott som avses i 32 kap. 6–10 § i strafflagen eller finansiering av terrorism med stöd av 34 a kap. 5 § i strafflagen,

6) människohandel med stöd av 25 kap. 3 § eller grov människohandel med stöd av 25 kap. 3 a § i strafflagen,

7) arbetarskyddsbrott med stöd av 47 kap. 1 §, arbetstidsbrott med stöd av 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstygares organisationsfrihet med stöd av 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd med stöd av 47 kap. 6 a § i strafflagen.

ändras i straffregisterlagen 6 § 6 mom. som blir 6 § 7 mom. som följer:

När ett utdrag som avses i 1–6 mom. begärs ska ändamålet uppges. Ett sådant utdrag som avses i 2–6 mom. ges endast till den som utdraget gäller.

Liitteet

Lausumat ja eriävät mielipiteet

Lausuma hankintalakityöryhmän raporttiin

Hankintalainsäädäntö turvaa sen, että julkisyhteisöillä on edelleenkin mahdollisuus päättää, mitkä asiat ja tehtävät ne hoitavat itse ja mitkä ostetaan markkinoilta. Samalla on myös turvattava se, että yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteettia ei vaaranneta silloin, kun molemmat tuottavat samoja tuotteita tai palveluja samoille markkinoille.

Hankintayksikkö voi myös jatkossakin ostaa omistamaltaan tai määräysvallansa olevalta sidosyksiköltä (in house -yksiköltä) suoraan palveluja ilman kilpailutamista. Mikäli tällainen sidosyksikkö myy samanaikaisesti palvelujaan myös markkinoille, voi myynti vaarantaa yksityisten ja julkisten toimijoiden välistä tervettä kilpailua. Yhtäaikainen toimiminen sekä sidosyksikköasemassa, että myynti markkinoille on oltava mahdollista vain silloin, kun palvelua ei ole alueella muutoin markkinaehtoisesti tarjolla kohtuullisin ehdoin. Tällainen tilanne saattaa olla esimerkiksi haja-asutusalueilla, joilla ei ole eikä voi käytännössä syntyäkään ilman viranomais-toimia kuntalaisten tarvitsemia, välttämättömiä palveluja. Myynti voi olla sallittua myös lyhytaikaisesti poikkeustilanteissa, jolloin on etukäteen varmistettava, ettei menettely vääristä kilpailua. Ulosmyyntirajan määrittäminen tietyksi prosentiksi ei siten vielä sellaisenaan mahdollista sitä, että sidosyksikkö voisi kaikissa tilanteissa myydä tietyn määrän palveluja myös markkinoille. Myynti markkinoille tulisi siten olla sallittua vain silloin, kun se ei vaaranna Kilpailulain (948/2011) 4 a luvussa tarkoitettua yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasapuolisuutta.

Helsingissä 29. huhtikuuta 2015

Elise Pekkala
Hallitusneuvos
Työ- elinkeinoministeriö

Lausuma hankintalakityöryhmän raporttiin

Kynnysarvot

Työryhmän ehdottamat kansalliset kynnysarvot ovat nykyainsäädäntöä korkeammat ja mahdollistavat kevyemmät hankintamenettelyt pienehköille hankinnoille.

Direktiivin mukainen sosiaali- ja terveystalouden kynnysarvo voisi olla 750 000 euroa. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että Suomen tulisi käyttää direktiivissä määriteltyä mahdollisuutta nostaa kynnysarvo tuon suuruiseksi.

Sosiaali- ja terveystalouden hankinnat ovat lähes poikkeuksetta usean vuoden yli ulottuvia palveluhankintoja, jotka harvoin ovat pienempiä kuin 750 000 euroa. Työryhmän raportissa todetaan, että kansallisen kynnysarvon korottaminen työryhmän ehdottamaan 300 000 euroon merkitsisi, että tämän hetkisten vuosittaisen kansallisten hankintailmoitusten ilmoitusmäärien perusteella noin 29 prosenttia kaikista sosiaali- ja terveystalouden hankinnoista ja euromääräisesti alle 0,5 prosenttia jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle. Euromääräisesti kansallisen menettelyn piiriin jäisi 750 000 euron kynnysarvoakin käytettäessä vain erittäin pieni osa hankintoja. Kuitenkin kynnysarvo korottaminen direktiivin mahdollistamaksi toisi joustoa esimerkiksi hankittaessa palvelusisällöltään vaativia yksilöllisiä tai hyvin pieniä erityisryhmiä koskevia sosiaalipalveluja. Nämä palvelut ovat luonteeltaan paikallisia. Tämä voisi edistää myös pienten yritysten säilymistä markkinoilla varsinkin haja-asutusalueilla. Joka tapauksessa kunnilla on mahdollisuus ja taloudellinen kannuste kilpailuttaa palvelut mahdollisimman laajalti.

Helsingissä 5.5.2015

Matti Pulkkinen puolesta

Raija Volk

Johtaja

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuma hankintalakityöryhmän raporttiin

Sidosyksikkösääntely

Hankintadirektiivi tarjoaa sidosyksiköille liikkumavaraa, joka tulee käyttää kansallisessa hankintalaissa täysimääräisesti hyväksi. Sidosyksiköiden ulosmyynnille tulee säätää yksiselitteinen ja direktiivin mukainen 20 prosentin raja.

Valmisteluryhmän ehdotuksessa yleisen hankintalain 15 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 25 §:ssä sidosyksikköjen toimintavapautta on kavennettu verrattuna hankintadirektiiveihin. Ehdotuksessa rajoitetaan myyntiä muille kuin niille hankintayksiköille, joiden määräysvallassa sidosyksikkö on enemmän kuin direktiivi edellyttää.

Julkisen sektorin rakennemuutokset sekä toimintatapojen uudistaminen edellyttävät lainsäädännöltä joustavuutta etenkin muutostilanteissa. Julkisen sektorin toiminnalle ja palvelutuotannolle on haettava uusia toimintamalleja ja kansallisella lainsäädännöllä ei tulisi asettaa toimintojen järjestämisen kannalta tiukempia ehtoja kuin mitä EU direktiivin muodossa oleva sääntely edellyttää.

Helsingissä 4. toukokuuta 2015

Hannu Koivurinta
Neuvotteleva virkamies
Valtiovarainministeriö

Elinkeinoelämän keskusliitto ek:n ja suomen grittäjen eriävä mielipide

Valmisteluryhmän enemmistö esittää, että sidosyksiköille sallittaisiin tavaroiden ja palvelujen myyntiä muille kuin omistajalle 10 prosenttiin asti liikevaihdosta. Toinen kysymys, jossa emme voi hyväksyä valmisteluryhmän enemmistön esityksiä, on lain noudattamisen valvonnan järjestäminen.

Markkinoille meno hankinnoissa sidosyksiköltä tai toiselta hankintayksiköltä

Hankintadirektiivit sallivat sidosyksiköille enimmillään 20 prosentin ulosmyynnin. Jo nykyinen EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä kymmeneen prosenttiin rajattu ulosmyynti on aiheuttanut Suomen oloissa merkittäviä kilpailuneutraliteettiongelmia yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välille. Silti työryhmä ehdottaa, että raja asetettaisiin Suomessa jatkossakin 10 prosenttiin.

Suomessa linjanveto on tehtävä ottaen huomioon kansalliset markkinarakenteet ja olosuhteet. Meillä julkisen sektorin toiminta on kaikkiaan laajaa, ja julkisen sektorin toiminta on levittäytynyt eurooppalaisessa vertailussa huomattavassa määrin myös avoimille markkinoille.

Julkisen sektorin toiminnasta aiheutuvien kilpailuneutraliteettiongelmiensa vuoksi on äskettäin säädetty velvoitteesta yhtiöittää kuntien taloudellinen toiminta markkinoilla ja kilpailu- ja kuluttajaviraston valtuuksista valvoa kilpailuneutraliteetin toteutumista.

Valmisteluryhmän enemmistön ehdotus johtaisi siihen, että julkinen sektori voisi jatkaa kilpailun vakavaa vääristämistä avoimilla markkinoilla. Hankintalain turvaama suorahankintamahdollisuus on keskeinen syy neutraliteetin puuttumiseen. Esimerkiksi monet kuntien omistamat sidosyksiköt harjoittavat niin laajaa toimintaa markkinoilla, että 10 prosentin ulosmyynnillä olisi väistämättä vaikutuksia vähintään paikallisten ja alueellisten markkinoiden toimivuuteen. Tällaisten julkisten yksiköiden liikevaihto on usein kymmeniä tai jopa satoja miljoonia euroja vuodessa, jolloin pienikin asetettava ulkopuolisen myynnin prosenttiraja oikeuttaisi julkisen toimijan toimimaan markkinoilla satojentuhansien tai pahimmillaan miljoonien eurojen edestä.

Kilpailun toimivuuden ja markkinoiden kehittymisen kannalta lähtökohtana on oltava, että sidosyksiköt eivät osallistu lainkaan toimintaan avoimilla markkinoilla, vaan palvelevat yksinomaan omistajansa tarpeita. Tällaisessa tilanteessa on hyväksyttävää, että sidosyksikköhankinnat voidaan tehdä niitä kilpailuttamatta. On huomattava, että kyseessä ei ole markkinoille myynnin estävä säännös, vaan säännös, joka velvoittaa omistajan avaamaan hankinnat sidosyksiköltä kilpailulle. Ratkaisu on aina viranomaisen itsensä käsissä. Vasta jos se päättää sallia sidosyksikkönsä

myydä tavaraa tai palvelua markkinoille, sen on toimittava markkinoiden pelisääntöön, ja avattava myös omat hankintansa sidosyksiköltä kilpailulle.

Jos sidosyksiköille kuitenkin halutaan poikkeuksellisesti antaa mahdollisuus myyntiin muillekin kuin omistajalleen, tämä mahdollisuus on määriteltävä selkeästi ja tiukkarajaisesti. Sääntelyn on tuettava yllä mainittuja tuoreita kilpailuneutraliteettisäännöksiä.

Edellä olevilla perusteilla ehdotamme sidosyksikkösääntelyn toteuttamista seuraavalta pohjalta:

Myynti muille kuin omistajalle rajoitetaan vain tilanteisiin, joissa myynti on tilapäistä ja vähäistä. Vähäisyys määritellään siten, että se ei missään tapauksessa voi olla muutamaa prosenttia enempiä sidosyksikön liikevaihdosta. Lisäksi edellytetään, että ulosmyynti ei saa missään olosuhteissa vaarantaa julkisen ja yksityisen sektorin harjoittaman elinkeinotoiminnan tasapuolisuutta.

Mitä edellä on todettu viranomaisten markkinoille menosta sidosyksikkösuhteissa ja siitä aiheutuvista kilpailuneutraliteettiongelmissa, pätee myös markkinoille menoon hankintayksiköiden välisessä yhteistyössä. Ehdotamme hankintoja toiselta hankintayksiköltä koskevan sääntelyn toteuttamista seuraavalta pohjalta:

Palveluiden tuottaminen muille kuin yhteistyön osapuolena oleville hankintayksiköille rajoitetaan vain tilanteisiin, joissa palveluiden tuottaminen yhteistyön ulkopuolisille on tilapäistä ja vähäistä. Vähäisyys määritellään siten, että se ei missään tapauksessa voi olla muutamaa prosenttia enempiä yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista. Lisäksi edellytetään, että palveluiden tuottaminen yhteistyön ulkopuolisille ei saa missään olosuhteissa vaarantaa julkisen ja yksityisen sektorin harjoittaman elinkeinotoiminnan tasapuolisuutta.

Valvonta

Valmisteluryhmän enemmistö päätyi siihen, että Suomessa ei ole tarpeen säätää uusista hankintalain valvontaa koskevista järjestelyistä. Mietinnössä selostetaan erilaisia julkisen sektorin toiminnan valvontamekanismeja, joilla on yhtymäkohtia julkisiin hankintoihin.

Käytännössä julkisten hankintojen valvontajärjestelmä on puutteellinen. Rärkeimpiinkään rikkomuksiin ei aina päästä puuttumaan tehokkaasti. On syytä huomata, että Ruotsissakin on annettu kilpailuviranomaiselle valtuudet valvoa hankintalainsäädännön toteutumista, ja vaikutukset ovat olleet hyvin myönteisiä. Olosuhteet Ruotsin ja Suomen välillä eivät poikenne valvonnan järjestämistarpeen kohdalla toisistaan.

Olemassa oleva julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä ei poista tarvetta hankintasääntelyn noudattamisen puolueettomaan viranomaisvalvontaan. Oikeus teitse pystytään puuttumaan rikkomuksiin vasta jälkikäteen, mikä tulee kalliiksi kaikille osapuolille. Valvontaviranomainen puolestaan voisi puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin jo varhaisemmassa vaiheessa hankintamenettelyä. Yksityisten markkinatoimijoiden oikeussuojajärjestelmän kautta toteuttama valvonta on ongelmallista

senkin vuoksi, että markkinatoimijoilla on usein tosiasiallisia syitä, joiden vuoksi ne joutuvat kenties vakavankin rikkomuksen havaitessaan pidättäytymään viranomaisen haastamisesta oikeusprosessiin.

Kuntien itsehallinto ei ole peruste hankintasääntelyn puolueettomasta viranomaisvalvonnasta pidättäytymiseen. Kilpailuviranomainen valvoo jo nyt, etteivät kunnat riko kilpailulain säännöksiä esimerkiksi kilpailun vääristämisen kiellosta. Sama taho voisi valvoa viranomaisten pysymistä niin kilpailu- kuin hankintalainkin asettamissa puitteissa. Jatkovalmistelussa olisi harkittava, onko KKV paras taho valvomaan myös muuta tarvittavaa julkisten varojen säännösten mukaista käyttöä.

On ymmärrettävää, että varsinkin tilanteessa, jossa julkisia menoja on välttämättöntä vähentää, suhtaudutaan uusiin viranomaistoimintoihin kriittisesti. Julkisten hankintojen arvo taloudessamme on kuitenkin niin suuri, että järjestelmän tehokas valvonta olisi omiaan lisäämään muun muassa markkinoiden toimivuutta ja siten turvaamaan julkisten varojen käytön tehokkuutta. Viranomaistoiminta voitaisiin organisoida kevyeksi ja silti sillä olisi koko hankintajärjestelmää tervehdyttävä vaikutus. Kun julkisiin hankintoihin käytetään vuosittain lähes viidennes bruttokansantuotteestamme, voidaan arvioida, että valvontaan osoitetut varat maksaisivat itsensä nopeasti takaisin.

Edellä olevilla perusteilla ehdotamme, että julkisten hankintojen viranomaisvalvontaa tehostettaisiin seuraavalta pohjalta:

Säädetään kilpailu- ja kuluttajavirastolle ja mahdollisesti muille viranomaisille tehtäväksi julkisten hankintojen lainsäädännön noudattamisen valvonta. Huolehditaan viranomaisen tarpeellisista resursseista ja toimintavaltuuksista. Lisätään asiaa koskevat säännökset annettavaan hallituksen esitykseen ja varataan valvonnan edellyttämät resurssit valtion budjettiin.

Helsingissä 4.5.2015

Antti Neimala
varatoimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Jukka Lehtonen
asiantuntija
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Täydentävä lausuma

Kansalliset kynnysarvot ja menettelysäännöt ovat keskeisimpiä hankintalain kokonaisuudistuksen yhteydessä ratkaistavia kysymyksiä. Niiden sääntelyssä EU-jäsenmaiden liikkumavara on suuri toisin kuin direktiivien voimaan saattamisessa. Kansallisten hankintojen sääntelyllä on pienille ja keskisuurille yrityksille erityisen tärkeä merkitys, sillä suurimmat EU-hankinnat ovat helposti pienten ja keskisuurten yritysten ulottumattomissa kokonsa vuoksi.

Valmisteluryhmän työskentelyyn ovat vaikuttaneet niin EU-direktiivin tavoitteet kuin kansallisetkin poliittiset linjaukset, joista toimeksiannossa mainitaan pääministeri Kataisen hallituksen ohjelma ja hallituksen rakennepoliittinen ohjelma. Uudistukselle asetettujen tavoitteiden kärkeen lukeutuvat pienten ja keskisuurten yritysten tarjoamismahdollisuuksien parantaminen ja menettelyiden yksinkertaistaminen.

Koko hankintalainsäädännön tärkein tehtävä on turvata julkisten varojen tehokas käyttö. Se onnistuu luomalla mahdollisimman hyvin toimivat julkisten hankintojen markkinat. Markkinoiden toimivuus edellyttää välttämättä avointa kilpailua. Lisäksi tarvitaan menettelysäännöt, jotka palvelevat hankintayksiköiden tarpeita ja kannustavat yrityksiä osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Markkinoiden toimivuuden kannalta paras tulos saavutetaan, kun lain soveltamisala säädetään mahdollisimman laajaksi ja kansalliset menettelyt mahdollisimman kevyiksi mutta yhdenmukaisiksi. Tällainen kokonaisratkaisu edistää kilpailua, antaa kaivattua joustoa hankintayksiköille ja rohkaisee pieniä ja keskisuuria yrityksiä osallistumaan julkisiin tarjouskilpailuihin.

Valmisteluryhmä onkin päätenyt ehdottamaan merkittäviä kevennyksiä kansallisia hankintoja koskeviin menettelysäännöksiin. Ehdotus on erittäin tervetullut.

Mietinnössä ehdotetaan valmisteluryhmän enemmistön kannan mukaisesti kansallisten kynnysarvojen tuntuvaa korottamista muissa hankinnoissa paitsi rakennusurakoissa ja eräissä koulutuspalveluissa. Tämä ehdotus johtaa suoraan avoimen kilpailun vähenemiseen. Ratkaisu on ristiriidassa sen lainuudistukselle asetetun tavoitteen kanssa, että pienten ja keskisuurten asemaa tulee parantaa. Kynnysarvojen nostaminen ei myöskään palvele hankintayksiköiden ja veronmaksajien etuja.

Edellä sanotun vuoksi on välttämätöntä, että kynnysarvojen nostamiseen suhtaudutaan jatkovalmistelussa kriittisesti. Jos korotuksiin päädytään, niiden tulee olla maltillisempia kuin mietinnössä esitetään. Seuraavat kynnysarvotasot edistäisivät avoimempaa kilpailua ja vastaisivat myös valmistelun yhteydessä tilatulla selvityksellä tutkittuja pienten ja keskisuurten yritysten käsityksiä tarkoituksenmukaisista kynnysarvoista:

- Tavara- ja palveluhankinnat 50 000 euroa,

- erikseen määritellyt koulutuspalvelut 100 000 euroa,
- rakennusurakat 150 000 euroa ja
- sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä eräät muut palvelut ja käyttöoikeussopimukset 200 000 euroa.

Helsingissä 4.5.2015

Antti Neimala
Varatoimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Kuntaliiton täydentävä lausuma hankintalain valmisteluryhmän ehdotukseen

Hankintadirektiivien sidosyksiköille sallima liikkumavara tulee käyttää kansallisessa hankintalaissa täysimääräisesti hyväksi. Myynnille markkinoille tulee säätää yksiselitteinen ja direktiivin mukainen 20 prosentin raja ilman kilpailulain kanssa päällekkäisiä markkinavaikutuskriteerejä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kynnyсарvo tulee säilyttää direktiivin mukaisesti 750 000 eurossa.

Sidosyksikkösääntely

Valmisteluryhmän ehdotuksessa yleisen hankintalain 15 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 25 §:ssä sidosyksikköjen toimintavapautta on kavennettu verrattuna hankintadirektiiveihin. Ehdotuksessa on rajoitettu myyntiä muille kuin niille hankintayksiköille, joiden määräysvallassa sidosyksikkö on. Käytännössä rajoitus vaikuttaa tällä hetkellä joillakin toimialoilla kuntien omistamiin osakeyhtiöihin.

Direktiivien mukaan hankintasopimus jää hankintalainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle, jos yli 80 prosenttia kyseisen määräysvallassa olevan oikeushenkilön toiminnoista suoritetaan niiden tehtävien täyttämiseksi, jotka se on vastaanottanut määräysvaltaa käyttävältä hankintaviranomaiselta tai muilta kyseisen hankintaviranomaisen määräysvallan alaisilta oikeushenkilöiltä. Työryhmän ehdotuksen mukaan sidosyksikön tulee harjoittaa vähintään 90 prosenttia toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.

Direktiivin mukaan esimerkiksi kunta voi hankkia palveluja tai tavaroita omistamaltaan osakeyhtiöltä, jos kyseinen osakeyhtiö tai muu yhteisö suorittaa alle 20 prosenttia toiminnoistaan muun kuin sen omistavan kunnan tai kuntien antamasta toimeksiannosta. Ensisijaisena mittarina on osuus yhtiön liikevaihdosta. Työryhmän ehdotuksessa muille kuin omistajille tapahtuvaa myyntiä on rajoitettu alle 10 prosenttiin. Kyse on käytännössä siitä, missä laajuudessa kuntien omistamat yhtiöt voivat tuottaa palveluja muille kuin kuntaomistajille tai näiden konserniyhteisöille.

Tällä hetkellä lukumääräisesti vain pienellä osalla kuntien sidosyksiköistä myynti muille kuin omistajille muodostaa liikevaihdosta yli 10 prosenttia. Tietojemme mukaan monet kunnat ovat omistajina rajoittaneet omistamiensa sidosyksiköiden myyntiä nolnaan tai muutamaan prosenttiin. Kyse on kunnan elinkeinopoliittisesta ja omistajapoliittisesta linjauksesta. Kunnat ovat huomioineet omistamiensa yritysten vaikutukset paikalliseen yritystoimintaan eikä toiminnan laajentamista ole pidetty tarkoituksenmukaisena. On varsin epätodennäköistä, että sidosyksiköt useimmilla toimialoilla jatkossakaan käyttäisivät täysimääräisesti niillä olevaa liikkumavaraa.

Muille kuin omistajille tapahtuvan myynnin rajoittaminen ehdotettuun 10 prosentin vaikuttaisi kuitenkin tuntuvasti joidenkin toimialojen palveluihin.

Ulosmyynnin rajoittaminen työryhmän esittämään 10 prosenttiin todennäköisesti rajoittaisi useimpien jätelaitosten toimintaa nykyisestä ja vaikuttaisi työterveys- huollon järjestämiseen kunnallisten osakeyhtiöiden toimesta. Molemmilla toimi- aloilla kunnilla on lakisääteisiä velvoitteita ja lisäksi toissijainen vastuu palvelun saatavuudesta. Useilla alueilla kunnilla on keskeinen rooli kyseisten palvelujen saa- tavuuden takaajana. Kunnille palveluja tuottavat yhtiöt tuottavat samalla rajoite- tusti palveluja myös alueen asukkaille ja yrityksille. Ilman kunnallisia toimijoita kaikkialla ei palveluja olisi saatavilla tai alueella olisi vain yksi kaupallinen toimija ilman kilpailua.

Valmisteluryhmä keskusteli erilaisista sääntelyvaihtoehdoista työn aikana. Tarkas- telussa oli kolme päävaihtoehtoa:

- 1) Myynti muille kuin omistajille on sallittu vähäisessä määrin ja silloin, kun se ei vaaranna kilpailulain 4a luvun mukaista julkisen ja yksityisen elinkeinotoi- minnan tasapuolisuutta.
- 2) Myynti muille on sallittua, mikäli se alittaa 10 prosenttia toiminnasta.
- 3) Myynti muille on sallittua, mikäli se alittaa 20 prosenttia toiminnasta.

Työryhmän enemmistö kannatti tulkinnallisesti selvää prosenttirajaa (vaihtoehto 2 tai 3) ja prosenttirajaksi työryhmän mietintöön tuli enemmistön kannan mukaisesti vaihtoehto 2. Kyseessä on kuitenkin merkittävä periaatelinjaus, joten sääntelyvai- htoehtoja on syytä arvioida eri näkökulmista.

Sidosyksikköjen oikeudellinen asema on kehittynyt lähes 20 vuoden aikana oikeuskäytännön kautta. Lähtökohtana on hankintayksiköiden, kuten kuntien, oikeus organisoida toimintojaan ja tarvittaessa tehostaa toimintaansa esimerkiksi yhtiöittämällä. Lähtökohtaisesti kunnan tulee kilpailuttaa oman organisaationsa ulkopuolelta hankitut palvelut julkisella tarjouskilpailulla. Kunta voi kuitenkin sopia palvelujen tuottamisesta sellaisen omistamansa yhtiön (sidosyksikön) kanssa, jolle se on siirtänyt tehtäviään. Tällainen sidosyksikkö rinnastetaan hankintalainsäädän- nössä kunnan omaan organisaatioon.

Julkisyhteisönä kunnan toimintavapautta on kuntalaissa rajoitettu kieltämällä sen toiminta markkinoilla julkisyhteisömuodossa. Perusteena tähän on kunnan oikeudellisesti poikkeava asema yrityksiin verrattuna. Kunnan osakeyhtiömuotoi- sen sidosyksikön osalta vastaavaa tarvetta ei ole. Kilpailulain mukaan kunnan sidos- yksikön toimintaa valvoo kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tarvittaessa kieltää kuntaa tai sen omistamaa yhteisöä jatkamasta toimintaa, joka vääristää tai on omiaan vääristämään terveen ja toimivan kilpailun edellytyk- siä markkinoilla, estää tai on omiaan estämään terveen ja toimivan kilpailuun synty- mistä tai kehittymistä tai on hinnoittelultaan ristiriidassa kuntalain mukaisen mark- kinaperusteisen hinnoittelun kanssa.

Koska kilpailuvirasto jo valvoo sidosyksiköiden toiminnan vaikutuksia markkinoihin ja niiden syntyamiseen, ei hankintalaissa ole tarvetta säätää sidosyksikön edellytyksissä toiminnan markkinavaikutuksista. Mikäli sidosyksikkö myy tuotteita tai palveluja markkinoille, hinnoittelun on oltava markkinaehtoista. Markkinavaikutusten yhdistäminen hankintalain sidosyksikkösääntöön johtaisi päällekkäiseen sääntelyyn ja epäselvään oikeustilaan. Samasta asiasta säädettäisiin kilpailulaissa ja hankintalaissa.

Sidosyksikköasemaan kohdistuvassa valituksessa kyse on aina siitä, voiko kunta hankkia palveluja omistamaltaan osakeyhtiöltä tai muulta yhteisöltä. Jos valitus markkinaoikeuteen olisi mahdollista sillä perusteella, että myynnistä markkinoille aiheutuisi haitallisia vaikutuksia, olisi valituksen menestyessä kunnan lähtökohdaisesti lakattava ostamasta tavaroita tai palveluja omistamaltaan yhtiöltä. Markkinaoikeus ei voisi valituksen perusteella puuttua sidosyksikön toiminnasta markkinoille mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin ja esimerkiksi kieltää markkinoille tapahtuvaa myyntiä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto sen sijaan voi nykyisen kilpailulain perusteella nimenomaisesti puuttua markkinoille haitalliseen toimintaan.

Edellä kuvattu markkinavaikutusten liittäminen sidosyksikön tunnusmerkistöön yhdistettynä hankintalain mukaiseen valitusoikeuteen tarkoittaisi sitä, että sidosyksiköiden asema olisi erittäin epävarma ja riskialtis ja johtaisi käytännössä muille kuin omistajille suuntautuvasta myynnistä luopumiseen. Olisi liian riskialtista perustaa toimintaa tulkinnallisesti epävarmalle sidosyksikkösääntelylle.

Mikäli kuntien sidosyksiköt olennaisesti lisääisivät myyntiään muille kuin omistajille, toimenpiteellä voisi olla vaikutusta markkinoihin. Tässä epätodennäköisessä vaihtoehdossa sidosyksiköiden on hinnoiteltava palvelunsa markkinaehtoisesti. Suomessa on asiasta erityistä lainsäädäntöä ja toimiva valvontajärjestelmä haitallisten markkinavaikutusten estämiseksi. Sidosyksikön toiminnan rajoittaminen ei ole perusteltavissa pelkästään yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteetilla.

Markkinavaikutusten yhdistäminen sidosyksikkösääntöön pitkittäisi mahdollisia oikeusprosesseja ja tekisi niistä monimutkaisempia erityisesti näytön osalta. Se rapauttaisi myös kilpailu- ja kuluttajaviraston asemaa kilpailulain noudattamista valvovana viranomaisena, koska markkinaoikeuteen voisi valittaa yksittäisestä päätöksestä vetoamalla kilpailulain 4a lukuun. Kilpailulain lähtökohdiana on kilpailu- ja kuluttajaviraston yksinomainen toimivalta kilpailulain valvojana.

Kynnysarvot

Työryhmän esittämät kynnysarvot ovat pääosin perustellulla ja tasapainoisella tasolla. Työryhmä esittää myös perustellusti sosiaali- ja terveyspalveluihin yhtä kynnysarvoa, mikä lähtökohdaisesti selkiyttää sääntelyä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kynnysarvo tulisi olla direktiivin mukainen 750 000 euroa.

Direktiiviuudistuksen myötä sosiaali- terveydenhuollon palvelut kuuluvat EU:n laajuisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin, mikäli sopimuksen arvo on vähintään

750 000 euroa. Työryhmä ehdottaa kynnysarvon laskua siten, että EU:n laajuinen kilpailutus tulisi järjestää, mikäli sopimuksen arvo on vähintään 300 000 euroa.

Käytännössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarjoaminen muista EU-maista on vähäistä johtuen esimerkiksi kielitaidon olennaisesta merkityksestä näissä palveluissa. Ehdotetulla 300 000 euron arvoisissa sopimuksissa ei ole myöskään sisämarkkinoiden kannalta olennaista rajat ylittävää intressiä eli sopimus ei taloudellisen arvonsa puolesta houkuttele ulkomaisia tarjoajia.

Helsingissä 29. huhtikuuta 2015

Juha Myllymäki
johtava lakimies
Suomen Kuntaliitto

SOSTEn eriävä mielipide ja täydentävä lausuma hankintalain valmisteluryhmän mietintöön

SOSTE katsoo, että sosiaali- ja terveystalouden hankinnoissa kynnysarvon tulee olla 750 000 euroa. Palvelujen laatu tulee määritellä käyttäjien osallistamisen kautta. Palvelujen käyttäjillä tulee olla käytettävissä tehokkaat oikeussuojakeinot silloin, kun palveluja hankittaessa ei ole noudatettu erityislaeissa asetettuja määryksiä ja hankinnan tulos on asiakkaan kannalta kohtuuton. Yhdistysten ja säätiöiden asemaa julkisina hankintayksikköinä on selvitettävä ja niiden hallinnollista taakkaa kevennettävä tarvittaessa erityissäädöksin.

Kynnysarvosta

Kansallista hankintalakia valmisteltaessa on pyritty yksinkertaistamaan ja selkiyttämään sääntelyä. Tältä pohjalta ei pidetty tarkoituksenmukaisena esittää sosiaali- ja terveystaloukselle useampia kynnysarvoja ja niihin liittyviä erilaisia säädöksiä. Tämä on perusteltua. Mietinnössä ehdotettu kynnysarvo 300 000 on kuitenkin liian alhainen.

EU:n hankintadirektiivejä ei ole alun perin laadittu huomioimaan sosiaali- ja terveystalouden palveluja, jotka miellettiin pitkään sisämarkkinasääntelyn ulkopuolisiksi toimintoiksi. Hankintamenettelyt soveltuvatkin huonosti sosiaali- ja terveystalouden hankintoihin, koska olennaista niissä - etenkin sosiaalipalveluissa - on yksilöllisyys ja henkilökohtaisuus. Tyypillistä on sekin, että monet palvelujen käyttäjät tarvitsevat useita palveluja samaan aikaan ja tarpeet muuttuvat ajan myötä. Kunkin palvelun käyttäjän tilanne tulisi arvioida erikseen ja kokonaisvaltaisesti ja palvelut räätälöidä vastaamaan käyttäjän tarpeita. Kokonaisvaltaisuuteen kuuluu myös se, että palvelut pyritään tarjoamaan lähellä käyttäjiä. Tämä vaikuttaa paitsi käytännön edellytyksiin hyödyntää kyseistä palvelua, myös esimerkiksi asumispalveluissa elinympäristön ja palvelun käyttäjän sosiaalisten verkostojen kautta koko hänen hyvinvointiinsa.

Kun sosiaali- ja terveystalouden palvelut otettiin osaksi direktiivejä, se tehtiin tiedostaen niiden henkilökohtainen ja paikallinen luonne, minkä takia jäsenmaille jätettiin huomattavan paljon harkintavaltaa. Kynnysarvo asetettiin 750 000 euroon (erityisaloilla 1 000 000 euroon), koska sitä pienempien hankintojen ei katsota kiinnostavan muiden jäsenmaiden palveluntarjoajia kuin erityistapauksissa, kuten unionin rahoitessa rajat ylittäviä hankkeita.

HILMA-tietokannasta ei ole saatavissa luotettavia tietoja, mutta suuntaa antavan arvion mukaan sote-hankinnoista arvomääräisesti vain noin 1 % jäisi hankintalain ulkopuolelle, jos kynnysarvo olisi 750 000 euroa. Kappalemääräisesti ulkopuolelle jäisi vajaa puolet. Alempaa kynnysarvoa on puollettu sillä, että sen tuomasta ilmoitusvelvollisuudesta seuraava suurempi avoimuus edesauttaisi pk-yritysten

osallistumismahdollisuuksia. Käytäntö ei kuitenkaan tue tätä olettaa. Nykyinen kynnysarvo on huomattavasti alhaisempi ja sen soveltaminen on johtanut hoiva-alan kiihtyvään keskittymiseen suurille, pääomasijoittajien omistamille toimijoille.

Todennäköisempää on, että pakollinen kilpailuttaminen suosii käytettävästä hankintamenettelystä riippumatta suuria toimijoita, joilla on puolellaan mittakaavaetu niin toimintojen keskittämisen kuin hankintaosaamisenkin suhteen.

Kynnysarvon alentamisen sijaan direktiivin antama liikkumavara tulee ottaa täysimääräisesti käyttöön. Kynnysarvon asettaminen 750 000 euroon lisää hankintayksikköjen käytössä olevaa joustovaraa ja tekee helpommaksi yksilöllisemmät, niin asiakkaiden henkilökohtaiset tarpeet kuin vallitsevan markkinatilanteenkin huomioon ottavat ratkaisut.

Hankintojen laadun varmistamisesta ja asiakkaan oikeussuojakeinoista

Sekä hankintadirektiivit että kansallinen hankintalaki on laadittu säätelemään myyjän ja ostajan välistä suhdetta. Tämä jättää huomiotta sen, että toisin kuin ns. tavanomaiset palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut ovat ratkaisevassa asemassa pyrittäessä turvaamaan ihmisten tasaveroisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan sen täysivaltaisina jäseninä. Monien ihmisten mahdollisuus elää ihmisarvoista elämää ja osallistua yhteiskuntaan riippuu pitkälti siitä, miten nämä palvelut on toteutettu. Kuitenkaan heillä ei ole sananvaltaa hankintaprosessissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien selvitysten mukaan kilpailutuksissa halvin hinta ja palvelun hinnoitteluperusteet ovat usein ratkaisevia valintatekijöitä. Hintaa korostetaan myös silloin, kun valintaperusteeksi on ilmoitettu kokonaistaloudellinen edullisuus. Laadullisia kilpailutekijöitä ei oteta oikealla ja riittävällä tavalla huomioon. Luonteeltaan yksilöllisten ja henkilökohtaisten palvelujen laadun määrittäminen ja mittaaminen hankintamenettelyjen vaatimalla tavalla onkin äärimmäisen vaikeaa. Hankintayksikön kannalta hinnalla kilpailuttaminen on huomattavasti helpompaa. Asiakkaan kannalta lopputulos on kuitenkin usein keho.

Hankintadirektiiveissä jäsenmaille on annettu mahdollisuus ottaa paras hinta-laatusuhde (nykyinen kokonaistaloudellinen edullisuus) ainoaksi valintaperusteeksi, jolloin pelkällä hinnalla kilpailuttaminen ei ole mahdollista, vaan laatutekijöitä on sisällytettävä pisteytettäviin vertailuperusteisiin. Valmisteluryhmän enemmistön kannan mukaisesti mietinnössä ehdotetaan hintakilpailutusmahdollisuuden säilyttämistä sillä edellytyksellä, että pelkän hinnan käyttö on erikseen perusteltava asiakirjoissa.

Parhaan hinta-laatusuhteen tulee aina olla hankinnan tavoitteena. Sen säätäminen valintaperusteeksi ei kuitenkaan itsessään varmista laadun toteutumista. Olenaista on palvelun käyttäjien kuuleminen ja heidän näkemystensä ja tarpeidensa huomioon ottaminen jo hankintojen valmisteluvaiheessa.

Valmisteluryhmän ehdotuksessa painotetaan hankintayksikköjen velvollisuutta noudattaa hankintoja tehdessään myös muuta lainsäädäntöä, johon on kirjattu palvelun laatua ja käyttäjän kuulemista koskevia säädöksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi

sosiaalihuoltolaki, laki potilaan asemasta ja oikeuksista, vammaispalvelulaki, vanhuspalvelulaki, lastensuojelulaki, kuntalaki ja hallintolaki. Näissä laeissa on omat oikeussuojakeinonsa. Asiakkaan kannalta pulma on näiden lakien ja hankintalain oikeussuojasäädösten yhteensovittamisessa, koska muun lainsäädännön noudattamatta jättäminen ei muodosta hankintalain mukaista valitusperustetta ja toisaalta muun lainsäädännön omien oikeussuojakeinojen kautta ei voida puuttua muodollisesti oikein tehtyyn hankintaan.

Hankintalain ja muun lainsäädännön oikeussuojakeinojen keskinäiset suhteet tulee selkiyttää ja varmistaa se, että sosiaali- ja terveyspalvelun käyttäjällä on käytössään tehokas oikeussuojakeino silloin, kun hankintayksikkö ei hankintaa tehdessään noudata sitä velvoittavaa substanssilainsäädäntöä. Ratkaisu voi olla palvelun käyttäjille tai alan järjestöille annettava itsenäinen valitusoikeus markkinaoikeuteen tilanteissa, joissa tällainen hankinta johtaisi käyttäjien kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Hankintojen laadun parantaminen on yksi direkttiivien tärkeimmistä tavoitteista erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa. Lainsäätäjän on perusteltua edellyttää sen toteutumisen tiiviistä seurantaa ja raportointia asianomaisille valiokunnille.

Yhdistysten ja säätiöiden asemasta hankintayksikköinä

Yhdistys tai säätiö on tulkittavissa viranomaisiin rinnastettavaksi hankintayksiköksi (julkisoikeudellinen laitos), kun se on perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja yli puolet sen budjetista tulee julkisista varoista. Säädos sisältyy direktiiviin ja perustuu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Säädöstä on viime vuosina sovellettu tiukasti sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiin ja säätiöihin sillä seurauksella, että ne joutuvat noudattamaan hankintalakia kaikissa kynnysarvot ylittävissä hankinnoissaan, riippumatta siitä, onko avustusta kohdistettu kyseiseen hankintaan.

Menettelyt ovat teknisesti, rahallisesti ja henkilöresursseina raskaita ja riski joutua markkinaoikeuteen kasvattaa taloudellisia riskejä. Koska järjestöt eivät tavoittele voittoa, ne eivät pysty varautumaan puskurirahastoilla oikeusprosessien varalta. Prosessien tuottama hallinnollinen rasite ei useinkaan ole suhteessa saavutettavaan hyötyyn. Myöskään avustusten myöntäjien kannalta ei ole mielekästä, että yhä enemmän julkisia varoja käytetään hankintaprosesseihin.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö koostuu tapauksista, jotka eivät ole suoraan verrannollisia tyypillisiin suomalaisiin kansalaisjärjestöihin. Järjestöjen asema yleishyödyllisinä toimijoina tulee selvittää ja niiden hallinnollisia rasitteita keventää tarvittaessa erityissäädöksin.

Helsingissä 4. toukokuuta 2015

Kirsi Väättäminen
erityisasiantuntija
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

SAK:n ja STTK:n eriävä mielipide hankintalain valmisteluryhmän mietintöluonnokseen

Hankintadirektiivien uudistamisessa SAK:lle ja STTK:lle on ollut alusta asti tärkeää se, että niiden voimaansaattamista koskevaan lainsäädäntöön sisältyy selkeästi yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden edistäminen. Uudistuksella on varmistettava julkisyhteisöjen palvelujen laadun, ympäristön suojelun ja erityisesti työelämän kehittämisen ja kohtuullisten työehtojen turvaamisen periaate sekä näiden periaatteiden toteutuminen. Nämä palkansaajille tärkeät tavoitteet eivät toteudu mietintöluonnoksessa riittävän hyvin.

I Kokonaisedullisimman tarjouksen tekemisestä johtava kriteeri

Ns. klassinen hankintadirektiivi (2014/24/EU) painottaa sitä, että laadun pitäisi korostua julkisissa hankinnoissa nykykäytäntöä enemmän. Direktiivin 67 artiklassa säädetään kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous johtavaksi valintaperusteeksi. Näin halvin hinta tai kustannus ei direktiivin mukaan voi olla ainoa vertailuperuste, vaan halvimman hinnan/kustannuksen lisäksi on vertailtava aina valintaa tehdessä myös laatutekijöitä.

Mietinnössä direktiivin 67 artiklaa ei kuitenkaan ole esitetty implementoitavaksi täysimääräisesti, vaan halvin hinta/kustannus esitetään edelleen tasavertaiseksi vaihtoehdoksi parhaan hinta-laatusuhteen rinnalla. 93 pykälässä kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta todetaan, että:

”Tarjouksista on valittava se, joka on hankintayksikön kannalta halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatu-suhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on kerrottava tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 122 pykälän mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 123 pykälän mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.”

Mietinnön mukaan hankintayksikkö voisi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, kuten esimerkiksi ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Säännös ei olisi kuitenkaan hankintayksiköitä velvoittavaa, vaikka ne joutuisivatkin perustelemaan pelkän hinnan käytön palvelu- ja rakennusurakoiden osalta.

Tämä ei ole hyväksyttävissä. Laadun huomioimisesta vertailuperusteena olisi tehtävä hankintayksiköille velvoittavaa. Mietinnössä esitetty muotoilu ei vahvistaisi laadun merkitystä hankinnoissa eikä vastaa direktiiviä, sillä sosiaalilausekkeen noudattamisen jättäminen johtaa lähtökohtaisesti tarjouksen ja tarjoajan hylkäämiseen tai hankintasopimuksen purkamiseen. Sitä paitsi muistioon kirjattua hankintayksiköitä koskevaa perusteluelvoitetta halvimman hinnan käytöstä ei voisi riitauttaa.

Perusteluille ei ole myöskään asetettu mitään kriteerejä. Perusteluiksi kelpaisi näin ollen melkein mikä tahansa, mikä tekisi direktiivin kiertämisestä helppoa.

Hankintapäätöksiä tehtäessä kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjoajan valitsemisesta pitää tulla uudessa hankintalaissa selkeästi johtava kriteeri niin EU-kynnysarvot ylittävien, kansallisten, sosiaali- ja terveystalvelujen kuin julkisten käyttöoikeussopimushankintojenkin osalta.

II Direktiivin artiklan 18.2 periaatteet selkeämmin osaksi lakiehdotusta

Direktiivin 18 artikla koskee hankintaperiaatteita. 18 artiklan 1 kohdassa säädetään, että hankintaviranomaisten on kohdeltava talouden toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättä sekä noudatettava avointa ja oikeasuhtaista toimintatapaa. Hankintaa suunniteltaessa ei saisi pyrkiä sen jättämiseen tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle tai kilpailun keinotekoiseen kaventamiseen.

Artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että taloudelliset toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai liitteessä x luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali-, ja työoikeudellisissa säännöksissä.

Mietinnössä 18 artiklan 1 kohta on implementoitu periaatepykälänä (3 §), kun taas 2 kohta vain EU:n yleisten oikeusperiaatteiden osalta (= ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat) tavoitepykälänä (2 §).

SAK ja STTK ovat esittäneet kaksi vaihtoehtoa artiklan 18.2 toimeenpanoksi kansalliseen lainsäädäntöön:

- a) se olisi joko velvoittavana periaatepykälänä kansallisessa lainsäädännössä kuten direktiivissä tai
- b) artiklan sisältö toimeenpantaisiin kansalliseen lainsäädäntöön riittävän vahvasti hankintalain muiden pykälien kautta. Käytännössä nämä ”muut pykälät” tarkoittavat mm. poissulkemispykälää ja alihankintaa (80§ Pakolliset poissulkemisperusteet, 81§ Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet, 77§ Alihankinta, 78§ Alihankinnan poissulkemisperusteet ja 96§ Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset) sekä 98§ Hankintasopimuksen erityisehdot ja valvonnan järjestämistä direktiivin artiklan 83 mukaisella tavalla.

Mietinnössä ei direktiivin 18.2 artiklaa esitetä saatettavaksi kansallisesti voimaan itse laissa vaan artiklan periaatteisiin viitataan yleisperusteluissa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pakollisista ja harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista sekä poikkeuksellisen alhaisesta tarjouksesta ja alihankkijoiden poissulkemisestä säännellään hyvin. Tämä kokonaisuus ei kuitenkaan vastaa riittävästi direktiivin tarkoitusta, joka on sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien sekä työelämän oikeuksien parempi huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa.

Hankintasopimuksen erityisehtojen soveltamisala laajemmaksi

Ns. klassisen hankintadirektiivin sosiaalilausekkeesta säädetään resitaalin 38 kohdassa. Tämän mukaan sovellettavat lait ja työehtosopimukset määräytyvät rakennusurakan tai palvelujen suorittamispaikan mukaan. Tämä direktiivin periaate on tuotu esiin mietinnön yleis- ja yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta olisi pitänyt kirjata myös mietinnön hankintasopimuksen erityisehtoja koskevan lakiluonnoksen 98 pykälään. Säättäminen esitöillä ei vastaa direktiivin tarkoitusta. Mietinnössä esitetty hankintalakia koskevan luonnoksen 98 §:n 2 momentin pitäisi koskea kaikkia hankintayksiköitä eikä vain valtion keskusyksikköjä seuraavalla tavalla:

”Hankintayksiköiden ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuudessa työssä”.

Muutoksen jälkeen 98 §:n 3 momentin voisi tarpeettomana poistaa.

Muutoksella ei ole tarkoitus laajentaa työantajien vastuita ja velvoitteita, vaan tuoda tehoa edellä mainitun valvonnan toteuttamiseen ja torjua harmaata taloutta. Tämä olisi perusteltua myös siksi, että julkisten hankintayksikköjen on oltava yhteiskuntavastuun toteuttamisen edelläkävijänä.

Alihankinta

Ns. klassinen hankintalakidirektiivi mahdollistaa mietinnössä ehdotettua selkeästi tiukemman asennoitumisen alihankintaan ja sen valvomiseen. Tätä mahdollisuutta valmisteluryhmän olisi pitänyt käyttää paremmin. Erityisesti tarjoajaa koskevat alihankkijoiden ilmoitusvelvoitteet pitäisi toimeenpanna mietintöesitystä laajempuna ja kattavampana.

Hankintalakia koskevan lakiluonnoksen 77 §:n 2 momentissa esitetyn muotoilun, jonka mukaan hankintayksikön on velvoitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa valittua tarjoajaa ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka osallistuvat hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa toteutettavaan rakennusurakkaan taikka palveluhankintaan, pitäisi koskea myös muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja hankintasopimuksia sekä koko alihankintaketjua. Käytännössä alihankintapykälän pitäisi koskea rakennus- ja palveluhankkeiden lisäksi tavarahankintoja ja sellaisia hankintoja, joita on suoritettu muualla kuin hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa.

III Kansalliset hankinnat

Mietinnön kansalliset hankintapykälät ovat niukat ja joustavat. Jopa niin joustavat, että ne voivat lisätä markkinaoikeuteen vietävien tapausten määrää.

SAK ja STTK ymmärtävät tarjoajien ja hankintayksiköiden tarpeen joustavimmille ja yksinkertaisimmille hankintakäytännöille kansallisissa hankinnoissa.

Kansallisista hankkeista sovellettaviin mietinnön säännöksiin pitäisi kuitenkin ehdottomasti lisätä pakolliset poissulkemisperusteet (80 §) ja alihankintaa koskevat säännökset (77§ ja 78 §). Näin varmistettaisiin harmaan talouden parempi torjunta myös kansallisissa hankinnoissa.

IV Valvonta

Valmisteluryhmän enemmistö päätyi siihen, että Suomessa ei ole tarpeen säätää uusista hankintalain valvontaa koskevista järjestelyistä. Mietinnössä selostetaan erilaisia julkisen sektorin toiminnan valvontamekanismeja, joilla on yhtymäkohtia julkisiin hankintoihin.

Käytännössä julkisten hankintojen valvontajärjestelmä on puutteellinen. Rärkeimpiinkään rikkomuksiin ei aina päästä puuttumaan tehokkaasti. On syytä huomata, että Ruotsissakin on annettu kilpailuviranomaiselle valtuudet valvoa hankintalainsäädännön toteutumista, ja vaikutukset ovat olleet hyvin myönteisiä. Olosuhteet Ruotsin ja Suomen välillä eivät poikenne valvonnan järjestämistarpeen kohdalla toisistaan.

Olemassa oleva julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä ei poista tarvetta hankintasääntelyn noudattamisen puolueettomaan viranomaisvalvontaan. Oikeus-teitse pystytään puuttumaan rikkomuksiin vasta jälkikäteen, mikä tulee kalliiksi kaikille osapuolille. Valvontaviranomainen puolestaan voisi puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin jo varhaisemmassa vaiheessa hankintamenettelyä. Yksityisten markkinatoimijoiden oikeussuojajärjestelmän kautta toteuttama valvonta on ongelmallista senkin vuoksi, että markkinatoimijoilla on usein tosiasiallisia syitä, joiden vuoksi ne joutuvat kenties vakavankin rikkomuksen havaitessaan pidättäytymään viranomaisen haastamisesta oikeusprosessiin. Kuntien itsehallinto ei ole peruste hankintasääntelyn puolueettomasta viranomaisvalvonnasta pidättäytymiseen. Kilpailuviranomainen valvoo jo nyt, etteivät kunnat riko kilpailulain säännöksiä esimerkiksi kilpailun vääristämisen kiellosta. Sama taho voisi valvoa viranomaisten pysymistä niin kilpailu- kuin hankintalainkin asettamissa puitteissa. Jatkovalmistelussa olisi harkittava, onko kilpailu- ja kuluttajavirasto paras taho valvomaan myös muuta tarvittavaa julkisten varojen säännösten mukaista käyttöä.

On ymmärrettävää, että varsinkin tilanteessa, jossa julkisia menoja on välttämättöntä vähentää, suhtaudutaan uusiin viranomaistoimintoihin kriittisesti. Julkisten hankintojen arvo taloudessamme on kuitenkin niin suuri, että järjestelmän tehokas valvonta olisi omiaan lisäämään mm. markkinoiden toimivuutta ja siten turvaamaan julkisten varojen käytön tehokkuutta. Viranomaistoiminta voitaisiin organisoida kevyeksi ja silti sillä olisi koko hankintajärjestelmää tervehdyttävä vaikutus. Kun julkisiin hankintoihin käytetään vuosittain lähes viidennes bruttokansantuotestamme, voidaan arvioida, että valvontaan osoitetut varat maksaisivat itsensä nopeasti takaisin.

Edellä olevilla perusteilla ehdotamme, että julkisten hankintojen viranomaisvalvontaa tehostettaisiin seuraavalta pohjalta:

Säädetään kilpailu- ja kuluttajavirastolle ja mahdollisesti muille viranomaisille tehtäväksi julkisten hankintojen lainsäädännön noudattamisen valvonta. Huolehditaan viranomaisen tarpeellisista resursseista ja toimintavaltuuksista. Lisätään asiaa koskevat säännökset annettavaan hallituksen esitykseen ja varataan valvonnan edellyttämät resurssit valtion budjettiin.

Helsingissä 4. toukokuuta 2015

Pia Björkbacka
elinkeinopoliittinen asiantuntija
Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö ry

Inka Douglas
lakimies
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

Tekijät Författare Authors Arbetsgruppen för beredning av en totalreform av upphandlingslagen Ordförande: Elise Pekkala, Sekreterare: Markus Ukkola, Tarja Sinivuori-Boldt Katariina Huikko och Eija Kontuniemi	Julkaisuaika Publiceringstid Date Maj 2015 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Betänkande av arbetsgruppen för beredning av en totalreform av upphandlingslagen	
Tiivistelmä Referat Abstract Europeiska kommissionen framlade i december 2011 tre förslag till direktiv som gäller offentlig upphandling och koncessioner. Direktivförslagen antogs den 18 april 2014 (2014/23/EU, 2014/24/EU och 2014/25/EU). Med tanke på beredningen av en totalreform av lagstiftningen om offentlig upphandling och koncessioner tillsatte arbets- och näringsministeriet den 11 november 2013 en styrgrupp samt en arbetsgrupp med ansvar för beredningen. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering ska upphandlingslagen ses över så att kommunerna får större möjligheter till direktanskaffning och så att sysselsättnings- och hälsopolitiska samt sociala faktorer och andra kvalitetsfaktorer, liksom också innovations- och miljöpolitiska aspekter, i högre grad beaktas i den offentliga upphandlingen. De nationella tröskelvärdena höjs så att de närmar sig nivåerna i EU-direktiven. I betänkandet föreslås det att det ska stiftas en ny lag om offentlig upphandling och koncession (upphandlingslag), som ska ersätta 2007 års upphandlingslag och upphandlingsförordning samt 2011 års lag om elektroniska auktioner och dynamiska inköpsystem. I lagen ska också fortsättningsvis finnas bestämmelser om myndigheters och andra enheters, som omfattas av upphandlingslagen, förfaranden för konkurrensutsättning och rättsmedel i samband med dem. Det föreslås att det samtidigt ska stiftas en ny lag om upphandling och koncession som gäller enheter inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (försörjningslag), som ska ersätta försörjningslagen från 2007. Syftet med de förslag som ingår i betänkandet är att effektivisera användningen av allmänna medel, förenkla upphandlingsförfarandena, skapa klarhet i de centrala begreppen i lagen, förbättra små och medelstora företags möjligheter att delta i anbudsförfarandena, förbättra möjligheterna att ta hänsyn till miljöaspekter och sociala aspekter samt att garantera ett objektivt och opartiskt bemötande av alla anbudsgivare vid offentlig upphandling. Ett ytterligare syfte med förslagen är att introducera regler om konkurrensutsättning vid arrangemang om offentliga koncessioner. Innehållet i de föreslagna lagarna motsvarar i fråga om upphandlingsförfarandena, tillämpningsområdet och rättsmedlen huvudsakligen den gällande upphandlingslagstiftningen. De viktigaste ändringar som följer av direktiven gäller nya förfaranden för konkurrensutsättning, uppdelning av upphandlingen, beaktandet av kvalitetsaspekter vid upphandlingen, möjligheterna att ta hänsyn till miljöaspekter och sociala aspekter, elektroniska medier i samband med upphandlingsförfarandena, gemensam internationell upphandling samt upphandlingsförfaranden för social- och hälsovårdstjänster samt andra specialtjänster. Den föreslagna upphandlingslagen avser att i betydlig grad förenkla det förfarande som tillämpas vid nationell upphandling. På grund av att procedurreglerna förenklas och i syfte att trygga den öppna konkurrensen föreslås det att de nationella tröskelvärdena ska höjas, så att exempelvis det nationella tröskelvärdet för varu- och tjänsteupphandling blir dubbelt så högt som nuförtiden. Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor/ Markus Ukkola, tfn 029 504 7018	
Asiasanat Nyckelord Key words offentlig upphandling	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-002-2
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 649	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Tekijät Författare Authors Preparation group for the overall reform of the Act on Public Contracts Chair Elise Pekkala Secretaries Markus Ukkola, Tarja Sinivuori-Boldt, Katariina Huikko and Eija Kontuniemi	Julkaisuaika Publiceringstid Date May 2015 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Report by the preparation group for the overall reform of the Act on Public Contracts	
Tiivistelmä Referat Abstract In December 2011, the European Commission gave three proposals for directives on public procurement and concession contracts that were approved on 18 April 2014 (2014/23/EU, 2014/24/EU and 2014/25/EU). On 11 March 2013, the Ministry of Employment and the Economy appointed a steering group for the overall reform of legislation on public procurement and concession contracts, and a working group responsible for preparations. The Act on Public Contracts will be reformed according to the Government Programme of Prime Minister Jyrki Katainen so that municipalities' possibilities to make direct awards are increased, and so that factors related to employment and health care policy, social aspects and quality, and innovation and environment policy can be better taken into account in public procurement. National threshold levels will be raised closer to EU directive levels. The proposal suggests that a new act on public procurement and concession contracts (act on public contracts) be given to replace the 2007 Act on Public Contracts, the decree on procurement, and the 2011 Act on electronic auctions and dynamic procurement system. The act would further the lay provisions on the competition procedures of procurement by public officials and other units within the scope of application of the act, and on the related means of legal protection. In connection to this, an act is proposed to cover the corresponding competition procedures of the procurements and concession contracts of units operating in the water and energy supply sectors and transport and postal services sectors, to replace the 2007 Act on Public Contracts in Special Sectors. The purpose of the suggestions included in the proposal is to make the use of public funds more effective, to simplify procurement procedures, clarify the central concepts of the Act, improve the possibilities of small and medium-sized enterprises to take part in competing for contracts, improve the possibility to observe environmental and social viewpoints, and to ensure equal and non-discriminatory treatment of all who compete for contracts in public procurements. The purpose of the proposal is also to include rules on competing for contracts in arrangements that concern public concession contracts. The contents of the proposed acts will correspond mainly to the current legislation on public contracts for the part of procurement procedures, scope of application, and means of legal protection. The most central changes due to directives will concern new competition procedures, dividing procurements into parts, taking into account the qualitative viewpoints of procurements, the possibilities to observe environmental and social viewpoints, electronic means of communication related to procurement procedures, international joint procurement, and the procurement procedures of social and health services and other special services. The proposed act on procurement will make the procedure of national procurement significantly simpler. Due to simplifying the procedural rules, and in order to ensure open competition, it is proposed that national threshold values be risen so that e.g. the national threshold value of procurement of services and supplies will be doubled compared to the current level. Contact person within the Ministry of Employment and the Economy: Labour and trade department/ Markus Ukkola, tel. +358 29 504 7018	
Asiasanat Nyckelord Key words Public procurement	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-002-2
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 649	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö

Julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimusten sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä siten, että käytettävissä olevilla rajallisilla resursseilla pystytään hankkimaan laadultaan parhaita tuotteita ja palveluja. Samalla avataan julkisten hankintojen markkinat koko Euroopan unionin alueella muista jäsenvaltioista tulevalle kilpailulle. Tavoitteena on lisäksi julkisten palvelujen tehostaminen ja laadun parantaminen sekä talouden kasvun, kilpailukyvyyn ja työllisyyden edistäminen.

Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö asettaa viranomaisille ja muille laissa määriteltyille hankintayksiköille veloitteen järjestää hankinnoistaan avoimuuden ja syrjimättömyyden vaatimuksiin perustuvan tarjouskilpailun. Vastaavasti tarjouskilpailuun osallistuvilla yrityksillä ja muilla yhteisöillä on lainsäädännön mukaan oikeus tulla kohdelluiksi syrjimättömästi. Suomen julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö pohjautuu hyvin vahvasti EU:n hankintadirektiiveihin, jotka uudistettiin keväällä 2014. Työ- ja elinkeinoministeriö perusti marraskuussa 2013 kaksi työryhmää valmistelemaan hankintalainsäädännön kokonaisuudistusta uusien EU:n julkisia hankintoja koskevien direktiivien pohjalta.

Sähköinen julkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-002-2



TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY